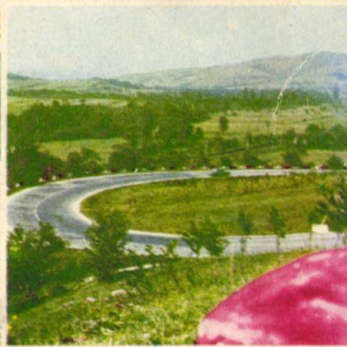


T 11106

ALMANAH TURISTIC

ALMANAH TURISTIC * 1972



1972

MINISTERUL TURISMULUI

IM106

BIBLIOTECA „ASTRA”
SIBIU

--- JUL. 2014

La Multi Ani!

Jan. 2022



13.392

DATE IMPORTANTE

- | | |
|-------------------------|---|
| 24 ianuarie 1859 | - Unirea Principatelor Române |
| ianuarie-februarie 1933 | - Au avut loc eroicele lupte ale muncitorilor ceferiști și petroliști, conduse de P.C.R. |
| 6 martie 1945 | - A fost instaurat primul guvern democratic din istoria României, condus de dr. Petru Groza |
| 8 martie | - Ziua internațională a femeii |
| 19-20 martie | - 50 de ani de la crearea de către P.C.R. a organizației comuniste de tineret din țara noastră - U.T.C. |
| 21 martie | - Ziua internațională pentru eliminarea discriminării rasiale. |
| 22 aprilie 1870 | - S-a născut V. I. Lenin |
| 27-30 aprilie | - 10 ani de la sesiunea extraordinară a Marii Adunări Naționale consacrată încheierii cooperativizării agriculturii |
| 1 Mai | - Ziua solidarității internaționale a celor ce muncesc. |
| 2 mai | - Ziua tineretului din Republica Socialistă România |
| 5 mai 1818 | - S-a născut Karl Marx |
| 8 mai 1921 | - Crearea Partidului Comunist Român |
| 9 mai 1877 | - Proclamarea independenței de stat a României |
| 9 mai 1945 | - Ziua victoriei împotriva fascismului |
| 1 iunie | - Ziua internațională pentru apărarea copilului |
| 6-12 august 1968 | - Au avut loc lucrările Congresului al X-lea al P.C.R. |
| 15 august | - Ziua presei române |
| 21 august 1965 | - Marea Adunare Națională a adoptat Constituția Republicii Socialiste România |
| 23 August | - Ziua eliberării României de sub jugul fascist |
| 1 octombrie | - 100 de ani de la crearea „Asociației generale a lucrătorilor din România” |
| duminică 1 octombrie | - Ziua recoltei |
| 25 octombrie | - Ziua forțelor armate ale Republicii Socialiste România |
| 7 noiembrie 1917 | - Victoria Marii Revoluții Socialiste din Octombrie |
| 28 noiembrie 1820 | - S-a născut Friedrich Engels |
| 1 decembrie 1918 | - Unirea Transilvaniei cu România |
| 30 decembrie 1947 | - Abolirea monarhiei și proclamarea Republicii Populare Române. La 21 august 1965 țara noastră a devenit Republica Socialistă România |



„Trebuie să avem permanent în vedere că fiecare popor, fie el mare sau mic, a contribuit, contribuie și va contribui la îmbogățirea patrimoniului civilizației universale care se compune, pînă la urmă, din ceea ce au creat toate națiunile lumii. Din acest punct de vedere popoarele, ca și oamenii, sînt pe deplin egale. Mare este acel popor care se străduiește să dea cel mai mult civilizației și cauzei păcii în lume. Tocmai acestui țel îi consacră energia, talentul și forța creatoare poporul nostru care, făurindu-și propriul viitor fericit, contribuie la făurirea zilei fericite de miine a umanității.”

NICOLAE CEAUȘESCU

Din expunerea la Plenara Comitetului Central
al Partidului Comunist Român

Hotel „CONTINENTAL” – Timișoara



TURISMUL ROMÂNESC în circuitul mondial

Politica activă a Partidului Comunist Român de destindere a încordării internaționale, de promovare a coexistenței pașnice, de intensificare a schimburilor de valori materiale și spirituale cu toate țările lumii, indiferent de orînduirea lor socială, au impus România în centrul atenției mondiale, determinînd, printre altele, creșterea simpatiei și a interesului general față de poporul român și față de comorile sale istorice, geografice, etnografice și de artă.

Vorbind de rolul României socialiste în viața internațională, de interesul cu care activitatea partidului și poporului nostru este urmărită peste hotare, Secretarul General al Partidului Comunist Român, tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU arăta în cuvinte emoționante, mobilizatoare, în expunerea prezentată la lucrările plenarei C.C. al P.C.R. din 3-5 noiembrie 1971: **„Avem toate motivele să fim mindri de trecutul de luptă și muncă al poporului nostru, de ceea ce am realizat în anii socialismului; avem toate motivele să prețuim figurile luminoase progresiste ale poporului nostru, eroismul maselor largi populare, fără deosebire de naționalitate, care prin lupta și munca lor au realizat tot ce există astăzi în România.”**

Un mănunchi de frumuseți făurite de natură sau de mîna omului, alcătuiesc un patrimoniu turistic de o inestimabilă bogăție. Țara noastră poate oferi toate formele de turism solicitate: vacanțe în stațiunile de pe litoral sau de munte, circuite de mare atractivitate, bogate în valori cultural-artistice, sporturi de iarnă, partide de vînătoare și pescuit sportiv, tratament balnear, drumeție pentru tineret, alpinism, tabere de copii, elevi și studenți, expediții speologice sau de cercetare a florei și faunei, excursii de documentare sau de studii și multe altele.

O bază materială aflată în plină dezvoltare începe să pună tot mai accentuat în valoare acest bogat potențial, oferit an de an unui număr din ce în ce mai mare de turiști români și străini. Numai în cursul planului cincinal 1966-1970, statul nostru a alocat fonduri de investiții de 3,448 miliarde lei, din care s-au realizat, printre altele, peste 77.500 locuri de cazare, precum și numeroase unități de alimentație publică, localuri de distracții, echipament de agrement, cabane și mijloace de ascensiune pe cablu etc. În activitatea de turism au fost antrenate, cu bune rezultate, consiliile populare județene și uniunile cooperativele de consum și meșteșugărești, care au pus în funcțiune peste 17.500 locuri de cazare în cabane, hanuri, campinguri, hoteluri, precum și o rețea de restaurante pe principalele șosele cu intensă circulație turistică, stații auto-service, magazine.

Prevederile planului cincinal 1971-1975 stabilesc turismului sarcini deosebit de însemnate, a căror realizare va determina dublarea încasărilor în lei și o creștere de 2,75 ori a încasărilor în valută. Pentru atingerea acestor parametri, circulația turistică românească va înregistra cifre impresionante, ajungînd în 1975 la 12 milioane de turiști români și la 4 milioane de turiști străini. De asemenea, eforturile financiare pe care urmează să le facă statul român în vederea dezvoltării bazei materiale turistice vor fi



Hotel „GUTINUL” – Baia Mare

Hotel „ALPIN” – Sinaia

Hotel „TRAIAN” Brăila



cu peste 30 la sută mai mari față de cele întreprinse în cadrul planului cincinal trecut: de la 3,4 miliarde lei, investițiile vor însuma, la sfârșitul anului 1975, peste 4,3 miliarde lei.

Folosirea acestor fonduri de investiții va avea drept rezultat o creștere importantă a bazei materiale turistice, și mai ales, o substanțială îmbunătățire calitativă a acestora, o ridicare a gradului său de confort, o diversificare a formelor de cazare și alimentație, o sporire însemnată a mijloacelor de distracție și agrement.

În vederea unei mai bune valorificări a construcțiilor hoteliere, pe litoral vor fi amenajate numeroase unități prestatoare de servicii, care vor oferi turiștilor posibilități noi și de o mai mare diversitate, de a-și petrece timpul liber în condiții plăcute, recreative: terenuri de sport, piscine, instalații de canotaj, jocuri distractive etc.

Un mijloc important de creștere a eficienței economice a stațiunilor noastre, în special a celor de pe litoral, îl reprezintă extinderea sezonelor turistice pînă la stadiul funcționării lor pe tot timpul anului. În planul cincinal se prevede ca o serie de unități hoteliere din Agigea, Mangalia, Eforie Nord și Eforie Sud să fie dotate cu unele mijloace proprii pentru tratamente și agrement. Această măsură a determinat creșterea volumului de investiții de la 2,284 miliarde lei, la 2,400 miliarde lei, precum și mărirea numărului de locuri la hotelurile sanatoriale, de la 1.450 la 4.000.

O atenție cu totul deosebită va fi acordată stațiunilor balneo-climaterice. Ținînd seama de potențialul natural pe care îl au unele din aceste stațiuni, Ministerul Turismului s-a orientat ca un număr de patru din cele mai cunoscute stațiuni de tratament balnear — Căciulata, Herculan, Felix și Covasna — să fie dezvoltate cu unități hoteliere prevăzute cu instalații și servicii medicale complexe, precum și cu construcții auxiliare pentru desfășurarea unor prestări de servicii. S-a avut de asemenea în vedere ca localitățile amintite să ajungă într-o perioadă mai scurtă de timp, la un număr mare de locuri — aproximativ 1.500—2.000 pentru fiecare din ele.

Însemnate investiții vor fi alocate turismului de munte. În cadrul planului cincinal se pune accent în continuare pe dezvoltarea Poienii Brașov, precum și pe dotările cu care va fi înzestrată Sinaia. Totodată, avîndu-se în vedere condițiile de climă ale zonei Bilea, precum și faptul că în această regiune alpină zăpada se menține, datorită orientării munților, aproape cinci luni pe an, se prevede dezvoltarea complexă a întregii zone atît pentru activitatea turistică internă, cît și internațională.

Maramureșul și Nordul Moldovei, ținuturi cu profunde rezonanțe istorice și etnografice, vor fi și în anii viitori beneficiarele unor însemnate dotări, cu ajutorul cărora se vor racorda, cu posibilități sporite, la circuitul turistic internațional. Lor li se alătură zona Porților de Fier, care poate deveni în scurt timp un centru internațional de atracție turistică. Ministerul Turismului, împreună cu alte organe centrale interesate, studiază posibilitatea ca acest obiectiv să fie cuprins în programele de turism, făcîndu-se în acest scop propuneri de amenajări și construcții turistice.

Pășim în al doilea an al actualului plan cincinal, cu convingerea că putem face mai mult, că întreaga capacitate de muncă a lucrătorilor din Ministerul Turismului, experiența și entuziasmul lor vor fi puse cu mai multă hotărîre în slujba îndeplinirii sarcinilor de mare răspundere ce ne revin, spre afirmarea și mai strălucită a turismului românesc în întreaga lume.

O BAZĂ MATERIALĂ în plină dezvoltare



• Hotel „MUNTENIA” — Pitești



Hotel „TELEFERIC” — Poiana Brașov

• În cursul anului 1971, activitatea turistică a consemnat noi recorduri: peste 6 milioane de turiști români și circa 2,6 milioane de turiști străini. Comparate cu anul 1965, când s-au înregistrat 3 milioane de turiști români și aproape 700.000 de turiști străini, aceste cifre ilustrează ritmul rapid de dezvoltare a turismului în țara noastră.

Noua stațiune SATURN





Motel „VALEA URSULUI”

Motel „CRISTINA” — Bicăz

• Acordind o atenție deosebită ridicării calității serviciilor oferite în unitățile sale și pregătirii profesionale a lucrătorilor săi, Ministerul Turismului a înființat Centrul de Formare și Perfecționare a Cadrelor, care beneficiază, printre altele, de asistența organismelor specializate ale O.N.U. În primul an de activitate, aproximativ 2.500 de persoane au urmat cursurile acestui centru de învățămînt, în timp ce un număr însemnat din personalul hotelier și din restaurante a luat parte la diferite cursuri de scurtă durată de perfecționare a calificării profesionale.





Motel „CINCIȘ” – Teliuc



Hanul „ILIȘEȘTI”

- Pentru punerea în valoare a frumuseților Deltei Dunării a fost elaborat un plan de dotării turistice (mijloace de locuit confortabile, o rețea de căi de acces, ambarcații) care țin seama de specificul local al acestui colț de țară.

- Bucureștiul, oraș bogat în obiective turistice, muzee, monumente istorice și de artă se va îmbogăți în viitorii ani cu noi hoteluri care vor însuma circa 3.000 locuri de cazare.

• Pe litoral, în zonele de munte, precum și în localitățile de interes turistic sau în stațiunile de cură s-au construit numeroase hoteluri noi, cabane, bungalouri, hanuri și moteluri, au fost date în folosință patinoare, piscine, piste de schi luminate, restaurante etc.

• În 1971, litoralul s-a îmbogățit cu o nouă stațiune: Saturn și o nouă zonă construită în stațiunea Neptun.



CHEIA – Hotel–Restaurant

Hotel „RALUCA” VENUS



IANUARIE

L.	3	10	17	24	31
M.	4	11	18	25	
M.	5	12	19	26	
J.	6	13	20	27	
V.	7	14	21	28	
S.	1	8	15	22	29
D.	2	9	16	23	30

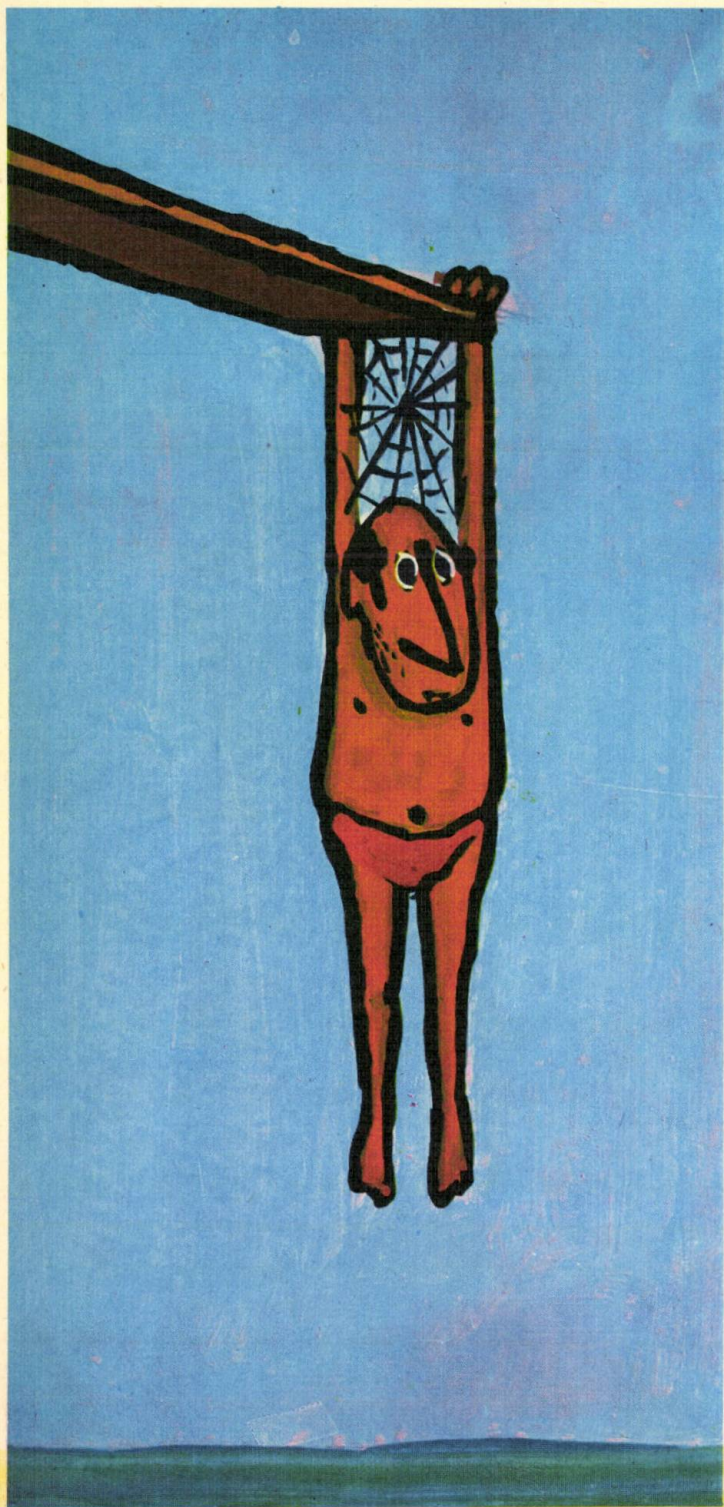
FEBRUARIE

L.		7	14	21	28
M.	1	8	15	22	29
M.	2	9	16	23	
J.	3	10	17	24	
V.	4	11	18	25	
S.	5	12	19	26	
D.	6	13	20	27	

MARTIE

L.		6	13	20	27
M.		7	14	21	28
M.	1	8	15	22	29
J.	2	9	16	23	30
V.	3	10	17	24	31
S.	4	11	18	25	
D.	5	12	19	26	





APRILIE

L.		3	10	17	24
M.		4	11	18	25
M.		5	12	19	26
J.		6	13	20	27
V.		7	14	21	28
S.	1	8	15	22	29
D.	2	9	16	23	30

MAI

L.	1	8	15	22	29
M.	2	9	16	23	30
M.	3	10	17	24	31
J.	4	11	18	25	
V.	5	12	19	26	
S.	6	13	20	27	
D.	7	14	21	28	

IUNIE

L.		5	12	19	26
M.		6	13	20	27
M.		7	14	21	28
J.	1	8	15	22	29
V.	2	9	16	23	30
S.	3	10	17	24	
D.	4	11	18	25	

JULIE

L. 3 10 17 24 31
M. 4 11 18 25
M. 5 12 19 26
J. 6 13 20 27
V. 7 14 21 28
S. 1 8 15 22 29
D. 2 9 16 23 30

AUGUST

L. 7 14 21 28
M. 1 8 15 22 29
M. 2 9 16 23 30
J. 3 10 17 24 31
V. 4 11 18 25
S. 5 12 19 26
D. 6 13 20 27

SEPTEMBRIE

L. 4 11 18 25
M. 5 12 19 26
M. 6 13 20 27
J. 7 14 21 28
V. 1 8 15 22 29
S. 2 9 16 23 30
D. 3 10 17 24





OCTOMBRIE

L.	2	9	16	23	30
M.	3	10	17	24	31
M.	4	11	18	25	
J.	5	12	19	26	
V.	6	13	20	27	
S.	7	14	21	28	
D.	1	8	15	22	29

NOIEMBRIE

L.		6	13	20	27
M.		7	14	21	28
M.	1	8	15	22	29
J.	2	9	16	23	30
V.	3	10	17	24	
S.	4	11	18	25	
D.	5	12	19	26	

DECEMBRIE

L.		4	11	18	25
M.		5	12	19	26
M.		6	13	20	27
J.		7	14	21	28
V.	1	8	15	22	29
S.	2	9	16	23	30
D.	3	10	17	24	31

CONTEMPLÎND HARTA ȚĂRII



VICTOR EFTIMIU

Am întins pe masă harta țării. O singură privire cuprinde hotarele și încăperile... Nume prestigioase, legate, fiecare localitate, fiecare apă, fiecare peisaj, de-o realizare magnifică.

Mă simt un căpitan de oaste care a desfășurat planul unei vaste bătălii, un navigator care cercetează imensitatea oceanului, conducându-și navele, triremele, caravelele...

Un imens câmp de luptă pașnică se întinde sub ochii mei, o desfătare de avuții minerale și vegetale...

Harta țării... Imaginea familiară a scumpei noastre patrii, Republica Socialistă România binecuvântată cu un cer fără pereche sub care se desfășoară frumusețile și bogățiile dăruite de natură și desăvârșite, într-un efort unanim, de mîna omenească eliberată.

De la Porțile de Fier pînă la Bicăz și pînă la litoralul Mării Negre, pe bătrînul Istru care cuprinde cu brațu-i vinjos sudul și estul țării, iată împărțirea apelor, puterea lor generatoare de foc și de lumină.

Pe Valea Jiului, pe Valea Oltului, a Argeșului și a Siretului plutesc curcubecele adunate din adînc, petele de ulei negru cu reflexe multicolore, vorbind soarelui de clocotul pămîntului și de bogățiile lui subterane.

În fabrici, în uzine, în laboratoare, în hidrocentrale, în combine, în teatre, în universități, în ateliere, pe stadioane, în sălile de muzică, în peșătorii, în edificiile ce se ridică necontenit, vibrează o viață nouă, care în acest încheiat an 1971, a dat minunate recolte, pregătind lui 1972 o nouă apoteoză.

Acum aproape o sută treizeci de ani un călător francez scria despre țara noastră: „Fermecătoare ținuturi! Ce nu găsești? Griul, porumbul, rapița, secara, orzul, ovăzul, lucerna, sarea, mierea, ceara, aurul, argintul, pucioasa, cărbunele, fierul, arama, lemnul de brad, de stejar și de nuc pe care-l folosesc turcii ca să-și facă puternicele corăbii. Apoi vacile, oile, caii, orăzările de tot soiul, peștii rîurilor de munte, păstrăvii iazurilor, crapii, șalăul și somnul lacurilor, ai afluenților bătrînului Danubiu, al Danubiului însuși, cega, păstruga, nisetrul și morunul Mării Negre, grei de caviar, scrumbiile, chefalul, lufarul, rîndunica de mare, zarganul, stronghilul și atîtea varietăți cu nume grecești ale faunei marine.”

Dar aceste bogății ale cui erau? Se știe bine ale cui!

Ca un vis urît s-au șters veacurile sumbre continuate pînă la instaurarea puterii populare. Urmașii în credință ai vișătorilor luptători de altă dată, sînt astăzi muncitorii și conducătorii unei țări întregi.

Din rîndurile lor, partidul și-a alege elementele de temelie în construirea prezentului și a viitorului: fiecare în domeniul lui, se întrece să ducă mai departe, să înfrumusețeze și să îmbogățească harta țării. Un tineret sănătos, impetuos, crescut la învățătura marxist-leninistă, reprezintă speranțele unui neam întreg și aceste speranțe nu sînt, nu pot să fi înșelate. Ele reprezintă un efort unanim care prefăce visul în realitate și realitățile în minuni de poveste.

Contemplu harta țării, reliefurile de bronz ale munților, linia similită a cursurilor de apă, petele verzi ale pădurilor, cercurile mici care indică orașele, ramificațiile infinite ale șoselelor care leagă toate aceste localități și, în transporturi rapide, duc bunurile unei regiuni în altă regiune. Pe sîrme infinite filtrează electricitatea, înveselind cel din urmă cătun, cea mai înaltă cabană, ducînd lumină albă, alungînd beznele de odinioară, de pretutindeni.

Străinii care ne vizitează țara, scriu cu totul altfel decît cei de mult. Impresiile lor sînt pătrunse de o admirație dusă pînă la entuziasm, și-n oglinda scrisului lor sîntem fericiți să vedem reflectat progresul uriaș, care s-a realizat în acest colț al lumii, în anii puterii populare.



Cheile Bistriței

a călători, călătorire

un verb la ordinea zilei în viziunea lui:

PAUL ANGHEL

ALEXANDRU ANDRIȚOIU

Un scriitor mare, de dimensiunea unor Cervantes, Tolstoi, Eminescu, Sadoveanu, cuprinde în opera sa imaginea fizică a spațiului pe care îl stăpânește un popor, astfel încît parcurgîndu-i rîndurile sau gîndurile, să plutești pe firul apelor, să urci munții, să te pătrunzi de dogoarea cîmpilor, să te îmbeți de aroma roadelor unei anume țări.

În interesanta sa carte „Impresii asupra literaturii spaniole” G. Călinescu observă că scriitorii, prin operele lor, furnizează elemente pentru compunerea unei geografii ideale a unei anume țări în cazul cercetat spațiul iberic —, geografie care capătă tărie de document sub durata frumosului, autonomizîndu-se pînă acolo încît poate oferi contemplăției o imagine la fel de pregnantă ca și cea reală, un spațiu geografic devenit spațiu artistic, spațiu literar.

Vorbim astfel despre „Țara lui Eminescu” o țară simbolică, fixată prin cîteva imagini cheie: codrii albaștri, codrii de argint, codrii de aramă, murmur de izvoare, dinastii de cerbi și voievozi, ceruri infinite, munți care închipuie o arhitectură umană, stoluri de păsări sau stoluri de gînduri, valuri de mare, arome și ceruri de tei. Care sînt ancorele care fixează în real o asemenea imagine? ... Desigur, frumusețea peisajului românesc. Pic-tate, filmate, fotografiate, adunate într-un muzeu imaginar, multe dintre imaginile peisajului românesc ar putea purta drept emble-mă cele mai frumoase versuri ale lui Eminescu. Poate că publicațiile Ministerului Turismului vor familiariza cititorii — din țară și de peste hotare — nu numai cu imaginea fizică a României contemporane, dar și cu această imagine ideală subiectivă, inițiind iubitorii frumuseților românești și în frumuse-țile tainice, ascunse, asociate numelor unor mari artiști și scriitori. Vom obține un lucru nesperat: identificarea frumuseții eminesci-ene, grigoresciene, sadoveniene sau luchia-nești a peisajului românesc. Vom îmbogăți,

Cel dintîi turist de seamă a fost Ulisse, Odissea nefiind altceva decît peripe-țiile fantastice ale unui turism neorga-nizat. Această constatare spirituală aparține unui primar francez de pe Coasta de Azur și a fost rostită la o agapă turistică. Ea poate fi desigur, corijată prin afirmația că, de fapt, primul turist de seamă ar fi fost însuși taica Noe, el inaugurînd prima croazieră pe ma-pamond. Tot așa Argonauții și mulți alți că-lători legendari porniți la drum prin forța împrejurărilor.

Dar atunci noi, copiii de odinioară, pentru care pădurea din spatele satului era plină de taină, noi cei pentru care călătoria pînă în satul vecin însemna o frumoasă aventură iar, dacă ploua și fulgera, însemna un act de eroism, — noi acei copii fără album de familie și fără limuzină la scară, n-am fost oare noi înșine niște glob-trotteri improvizați, niște turiști sinceri și fără noroc?

Intrasem elev în clasa I-a liceală, la Beiuș, orașel apropiat comunei mele natale și avu-sesem fericirea ca, încă școlar la primară, să văd Oradea. Cale de 101 kilometri. Este pri-mul oraș în care ochii mei s-au umplut de uimirea miracolului inedit, este prima călă-torie din care sufletul meu s-a ales cu im-a-ginea colosalului. Foarte mult mai tirziu, Pekinul sau Parisul, Atena sau Roma sau multe alte orașe tentaculare aveau să mă covîrșească, dar toate, absolut toate, pe al-tarul acelor impresii principeps pe care mo-desta dar ispititoare urbe a Oradiei mi le-a imprimat.

Citeam pe atunci îndemnul lui I. Simio-nescu: „tinere, cunoaște-ți țara” și ne între-bam: Cum? O călătorie pînă la București (peste 600 km), pînă la Constanța, pînă la Voroneț era o utopie la care deja ado-lescenții, jinduam fără sens. Turismul nostru rousseau-ist deschidea compasul modest în codrii pe care Horia și lancu și-au adunat

astfel, cunoașterea lăuntrică a peisajului nostru, vom surprinde mai exact realul ca și reflexul pe care acesta l-a trimis în conștiința marilor artiști, de ieri sau de azi. Vom face să strălucească și mai viu pe fruntea patriei noastre acea aureolă de spirit, care îi luminează și îi innobilează chipul. Vom deveni cu ceva mai bogați, mai bogați sufletește.

Dar poate că un asemenea rond se poate lărgi și concretiza în chip minuțios. Acum trei ani, în „Scinteia”, formulam propunerea organizării unor itinerarii turistice pe urmele marilor noștri scriitori. Sugestia o primisem din Spania, unde am aflat de existența unor itinerarii Cervantes, care cuprind practic toate drumurile iberice ale marelui spaniol, deci, practic toată Spania. M-am gândit la întoarcere la un itinerar Eminescu. Îl vedeam pornind de la Ipotești, urcând spre Putna lui Ștefan, coborând munții în Transilvania, urmând drumul Mureșului, poposind la Blaj, apucând apoi spre Oradea – locul debutului – cuprinzând Apusenii – pe care i-a evocat în „Geniul pustiu” –, isprăvind la București, la Cimitirul Bellu sau la mormintul său ideal, pe țărmul mării. Vedeam acest itinerar ca pe o caravană a poeziei eminesciene, antrenând conferințe, simpozioane, concursuri. Propuneam ca, mai înainte de orice, să se supună concursului în primul rind alcătuirea itinerariului și a programului cultural aferent, pe care le concepeam ca pe o serioasă lucrare științifică. Cine ar fi urmat să examineze și să dea curs unei asemenea idei?... Desigur Ministerul Turismului, dar nu singur, ci împreună cu Ministerul Învățământului, U.T.C., Organizația de Pionieri, Consiliul Culturii și Educației Socialiste. Cine ar fi urmat să participe la un asemenea rond cultural?... Elevi, studenți, muncitori, mai ales tinerii, dar nu numai tineri. Un asemenea itinerariu ar putea deveni o sărbătoare a poeziei eminesciene, o sărbătoare a României prin imnurile de slavă, pe care i le-a închinat marele nostru poet.

Dar un itinerar Sadoveanu? Imaginați-vă complexitatea acestui itinerar, fiindcă la fel ca și Eminescu, ba încă mai perseverent, mai pătimaș, mai neobosit, Sadoveanu a străbătut aproape toate drumurile românești. Ce ales omagiu adus țării, adus artistului, decît să identifice locurile pe care le-a cîntat artistul, să observe prefacerile, să consenmi noutățile, să trăiești – evocînd paginile – această nouă cîntare a României!

Cînd vom întreprinde oare aceste drumuri care ajung în spirit? Ele încep desigur cu turismul, cu rondul geografic al țării, dar ele se pot încununa prin dobîndirea imaginii spirituale a României. Am fi, cum am spus, mai bogați.

oștirile civile, ceea ce era mureș – munții în care strălucea aurul, văile cu păștrăvi, peșterile miraculoase. Pare primitiv, dar, turiștii lumii nu caută ei oare astăzi munții, văile, codrii, peșterile, locurile istorice în care noi rătăceam naivi poate fără conștiința importanței lor?

Ieșirea din cercul restrîns al meleagurilor natale, s-a ivit totuși, după Eliberare, cînd în vara anului 1947, cu ajutorul sindicatului C.F.R., o seamă de elevi ai liceului „Samuil Vulcan” din Beiuș, aveam să întreprindem o călătorie, lungă cît coada unei comete: pînă la Constanța. Acesta a fost un turism în înțelesul exact al cuvîntului. Imbarcați în două vagoane, am plecat de acasă, cu salam și conserve (praf de lapte nu era) și cu infima sumă a banilor de buzunar. Rută lungă, cu meandre ca la Românul ce vrea să vadă totul de-odată: Cluj, Tușnad, Herculan, Craiova, București, Constanța. În Parcul Bibescu din Craiova mi s-au terminat pînă și banii de înghețată. Dar turistul rabdă multe, el nu face voiaj de nuntă, ci înconjoară lumea plecînd în căutarea ei pe bani puțini și cu rezerve de hrană rece.

În vara lui '47 vodă era încă pe tron iar cînd, la Sinaia am vizitat palatul, un elev măgar a furat o scrumieră de argint. Garda regală s-a supărat, dar scrumiera n-a mai aflat-o. Cine s-ar fi gândit că peste cîțiva ani, tot la Sinaia, tot la palat, o să vin ca scriitor, la odihnă, în căutarea scrumierei furate, numai că nici eu n-am mai găsit-o...

Călătorim astăzi, mulți de tot, peste hotare. Și în această privință avem precursori. Nicolae Milescu Spătaru, zis Cîrnu intrucît i s-a tăiat nasul cu poruncă voievodă, a făcut drumul Chinei, trimis de țarul Moscovei, cîcă cu un pepene în mîna dreaptă. Golescul a plecat și el să vadă lumea. Au fost și turiști triști de tot, exilați sau fugiți de putere, ca Bălcescu sau Bolintineanu. Era o fugă demnă. Plecăm și revenim la vatră asemenea păsărilor migratoare, ele numai din instinct, noi însă din rațiune și simțămînte. Plecăm și ne trezim pe insula Capri sau la Monte Carlo și ni se face dor de casă.

Ni se face dor de primul nostru turism, acela din pădurea din spatele satului, acela din codrii lui Horia și lancu, de Putna lui Ștefan, de Cozia lui Mircea Vodă. Ni-e dor de litoralul românesc.

Cel ce pleacă în lume fără să-și cunoască, mai întîi, țara, n-a citit bine „Miorița” nici „Scrisoarea III-a” a lui Eminescu. Nu e nici cunoscător al istoriei scrisă cu sabia „pe grănit”, a acestei țări care se numește tulburător de frumos România.

METOPE

la un templu al istoriei

Istoria este un templu.

Neamul nostru străvechi și-a cîștigat dreptul să intre în acest templu. Anii care au trecut pînă la și de la 23 August 1944 se numără cu tot atîtea metope. Istoria românilor este un templu cu două mii de metope. O istorie de două mii de ani.

Tempul peregrin a pus delicat în lumină viața socialistă a țării de azi. Și întregul popor român, toată suflarea acestor meleaguri, a așezat între triglifele frizei dorice ale templului acestuia cea mai nouă dintre metope a 50-a aniversare a Partidului Comunist Român. Sub grija partidului țara crește drept, strămutîndu-se necontenit de pe un tărîm de cîncinal pe un altul, cu sînge mereu proaspăt în vine. Și pretutindeni sub acest soare, munca și sudoarea prefac clipele în semințe. Și în fiecare anotimp roadele îi spală chipul. Poporul nostru, a cărui existență milenară are la bază destinul social-istoric și osmoza tuturor naționalităților care trăiesc între Dunăre și Carpați – români, maghiari, germani – făurește azi noul chip, al țării cu geometria demnității și a încrederii în viitor.

Și cum numai metopele au darul să vorbească de trăinicia acestui chip socialist al țării, la piatra acestora gîdesc oamenii, fluviile de oameni, pelerinii coborînd din

cele patru puncte cardinale la cel mai căutat templu al istoriei – Muzeul Partidului. Aici metopele aduc mărturii din vechime asupra vredniciei neamului nostru, a cărui dată de naștere este cel puțin aceea înscrisă pe spiralele unei crincene istorii, aceea cioplită în Columna Romei. Sau care a rămas săpată în metopele de la Tropaeum Traiani, în inima Dobrogei.

Vorbesc aci, la Muzeul Partidului, pietrele fără bătrînețe ale metopelor.

Vorbesc de cîntecul de trișcă și de turmele curgînd din baladele noastre făurite de un popor care nu este numai de păstori (așa cum cu nesăbuită tală o afirmau cirmuitoarii trecutului). Vorbesc de plugurile noastre răsturnînd brazde adînci; de glia noastră cu oameni și obiceiurile lor de muncă, de bucurie și de amar; de marea, imensa minune a Meșterului Manole; de vîrstele noi dobîndite sub conducerea Partidului Comunist Român; de cioporul de fapte dăruindu-i țării măreția prezentului și priveliștele clare ale viitorului, de tot ceea ce se șlefuieste cu mîgală poema nouă a zilelor noastre, cu îndrîjita lor putere de a converti un vis.

Da, aici, la muzeul Partidului, cel mai bine îți dai seama: istoria este un templu. Descoperi cum fiecare nou tă-

rim al nostru este un templu al istoriei.

Metopele de aici îmi vorbesc de înaintarea noastră an de an. De zilele multicolore adunîndu-se în luminile și umbrele ca de fagure a acestor tainice cioplituri în piatră. Ele, metopele, îmi vorbesc de paginile glorioase și bogate în fapte ale timpului de ieri și de azi. Iată, se deschid ca o carte, în toată măreția lor – deopotrivă tinereții ca și vîrstelor de argint. Și mai cu seamă vîrstelor viitorului. Ele, generațiile de mîine, vor înțelege mai bine că înaintarea noastră pe drumul socialismului, nu ne-a fost ușoară – aparține marilor epopei, așa cum din epopei s-a clădit ființa noastră națională, sub Mircea cel Bătrîn, sau sub Alexandru cel Bun sau Unirea cea Mare a lui Mihai Viteazul; sau înflorirea chipului țării sub Ștefan, și a spiritului sub un Brîncoveanu Constantin; sau martiriul tragerii pe roată a lui Horia și Cloșca; apoi Unirea Principatelor și Războiul pentru Independență; sau împușcării lui 1907, în sfîrșit – apărarea ființei naționale la Mărășești și Oituz; sau Unirea din 1918, de la 1 Decembrie; și anotimpul luptei comunistilor pentru libertate, împotriva fascismului; bătălii – bătălii îndrîjite pentru democrație și progres. Anii ilegalității – anii schingiuirii și a triumfului moral. Îndrîjirea de a în-

vinge. Țara ridicată la luptă cu arma în mină împotriva fascismului. Și victoria.

... Timpul nostru, timpul lui 23 August germinează depășiri. Dar fiecare treaptă peste care trecem năzuiește să-și sape amintirea într-o metopă.

Metopele, îmi place să cred, sînt nu numai pentru faptele trecutului.

S-au adunat aci metope ale prezentului.

Și sînt metope și pentru viitor.

La orice popas al pelerinului, trecutul va fi văzut, cu mișcarea nevăzută a translațiilor spirituale, prin ochii prezentului, iar prezentul – cu ochii viitorului.

Pelerini veniți din toate unghiurile țării înalță o metopă pentru marile noastre fapte: Sistemul hidroenergetic și de navigație de la Porțile de Fier, hidrocentralele de pe Bistrița și Argeș, rafinăria de la Brazi, combinatele chimice de la Ișalnița, Săvinești, Turnu Măgurele, Fabrica de mașini unelte și agregate din București, Uzina de anvelope „Danubiana”, Combinatul siderurgic de la Galați... Două mii de unități industriale. – Tractor românesc, automobil românesc, un mod de a gândi, de a munci și de a trăi românesc.

O metopă a aniversării: cincizeci de ani de luptă, marcînd un eveniment glorios al României socialiste în plină desfășurare a vastului program de perfecționare a tuturor domeniilor vieții economice, politice, sociale și culturale. Afirmarea plenară a capacității creatoare a clasei noastre muncitoare, a întregului popor în aceste zile, ținînd de o nouă etapă istorică de dezvoltare – cea a făuririi societății socialiste multilateral dezvoltate – acestei afirmări să-i ridicăm o metopă a ascensiunii. A porților îmbrăcate cu păsări, cu flori și frunze, în magii ale formelor și ale culorii. O metopă cu viață și vîrstă fără

vîrstă a de-două-ori-milenarei noastre patrii.

O metopă a istoriei contemporane înscrisă pe coordonatele celor mai neobișnuite și eroice fapte de muncă. O poartă a triumfului pentru a veni în întîmpinarea bucuriilor acestui popor. O poartă de intrare în-o miine mai frumos. Aceasta să fie metopa porților. Să intrăm pe sub ele pentru a ne bucura de ceea ce va fi.

O metopă a sentimentului tonic, a certitudinii înfăptuirilor. Un miine cu fundament trainic în realizările de azi. Un azi de pe ale cărui estacade scrutăm viitorul. România socialistă este azi înfinit mai bogată decît cea de ieri. După numai două decenii de activitate economică planificată, puterea economică a României a devenit de multe ori mai complexă. Iar potențarea ei ritmică a devenit constantă: 13 la sută. România se află în rîndul țărilor cu cea mai dinamică economie. Și cu atît mai mare ne este mîndria, cu cît nu sînt multe acele state care au fost în stare să mențină în mod constant, în ultimele două decenii, un ritm al dezvoltării atît de înalt. Este o expansiune explosivă a economiei românești, a acestui anotimp cu linii adînci.

Da, s-au cîntărit exact resursele. S-au stabilit planuri realiste prin directivele celui de al X-lea Congres. Sînt planurile sentimentului tonic, al meu, al demnității pelerinilor la marele templu al istoriei. Planurile unei neabătute consecvențe în urmărirea idealurilor socialismului, în realizarea angajamentelor luate față de clasa muncitoare, față de întregul popor.

Așadar, o metopă a dinamismului faptelor. Dîspunem de o economie viguroasă, echilibrat dezvoltată. Avem o industrie înfloritoare. Să închinăm, deci, un cîntec robust și solar la o metopă nouă, pentru desfăcările ritmului așteptat de milenii. O

metopă pentru făurar – întregul popor românesc. Pentru privilegiile clare, pentru zimbete, pentru noile trepte.

Metope pentru partid.

Pentru partidul comunistilor, pentru cel care a aprins în sufletele a milioane de români o torță de speranță, de echitate, de demnitate.

Sînt al 2.986.372-lea vizitator la muzeul partidului. Pelerin și eu ca atîția alții. O metopă pentru pelerini. Trebuie așezată pe zidurile acestui templu al istoriei cu stilpii însuflețiți – 20 milioane de români – cîți numără țara noastră. Prin templul acestei istorii pelerinul de oriunde intră în pădurea de fapte mari ale unui popor mic, dar cit de vrednic!

Ne spun toate astea metopele muzeului. Le spune pămîntul. Trecutul și prezentul. Va sta cît istoria, cu străluciri tot atît de vii; este sufletea amplă a prezentului.

E un glas. Glasul liber al muncii.

Străbatem marile drumuri sorbind toate aromele. Le vom străbate învălînd de la moșii noștri, apărîndu-ne ca și ei grădina bătrînă, liniștea pusă pe rod. Vom apăra florile albe și galbene ale pajistelor, tapetele de clorofilă ale ogoarelor, chipul de ceramică verde al pădurilor. Sondele, ghirlandele de vetre, mașinile noastre noi și hidrocentralele.

Dar pe metopa aceasta mare închinată poporului se vor cizela, în piatra fosforescentă, ca să se vadă departe în lume, chiar și la căderea nopții – peste veacuri –, acele cuvinte ale mîndriei noastre: România Socialistă.

În spatele fiecărei cărămizi din acest templu al istoriei stă țara. Și nu uităm. În basorelieful fiecărei metope se află înălțimea de fapte. Viața. Istoria însăși. Taina pămîntului și crugul acestui cer românesc.

Romulus ZAHARIA



« Prietenii naturii »

prima asociație muncitorească

Îndată după încheierea primului război mondial, în condițiile vitrege ale relațiilor sociale, politice și economice, de tip capitalist, a stării de totală epuizare a țării, nu se putea pune problema apariției unei mișcări turistice, preocupările tuturor păturilor sociale din acea vreme fiind îndreptate spre cu totul alte direcții.

Încercări, ceva mai concrete au apărut puțin mai târziu, dar acestora le lipsea suportul ideologic necesar pentru a deveni veritabile mișcări turistice de masă. Cu o singură excepție: „Prietenii naturii”, prima asociație din țara noastră care își propunea să împlinească ideea de „turism popular”.

Intemeiată la finele anului 1919, din inițiativa unui mănunchi de tineri activiști ai mișcării socialiste din București și având de la început structura unei „asociații polisportive pentru educația fizică a muncitorilor din România”, asociația „Prietenii naturii” a reușit în numai 5 ani de existență să atragă în rîndurile ei un mare număr de muncitori tineri și să armonizeze două acțiuni paralele: răspîndirea spiritului sportiv și de drumeție în mediul muncitoresc din întreaga țară, și educația politică a membrilor ei, sub directă îndrumare a unor vechi militanți

marxist-leniniști care aveau să întemeieze, în aceeași perioadă istorică, Partidul Comunist Român.

Prin cele 15 filiale și 37 grupări provinciale pe care le-a organizat în sînul cercurilor muncitorești din întreaga țară, asociația „Prietenii naturii” a acționat nu numai ca un instrument de educare sportivă și turistică a tinerilor muncitori, dar și ca o importantă verigă de legătură între conducerea P.C.R. și masele populare. Folosind prilejul antrenamentelor și întrecerilor sportive, și mai ales organizarea de excursii în mijlocul naturii, s-a creat posibilitatea de a se înfățișa participanților aspecte ale situației politice din acea perioadă de adînci frămîntări sociale, probleme privind starea economică a țării, informări despre stările de lucruri din Uniunea Sovietică, despre procesul istoric al formării primului stat socialist din lume, evenimente care, în acea perioadă, nu puteau fi discutate în public.

Este deosebit de dificil, pentru noi cei de azi, să reconstituim activitatea unei atari organizații de masă al cărei sediu și ale cărei arhive au fost, de bună seamă, „vizitate” în repetate rînduri de organele represive ale Siguranței Statului din acea vreme. Din

fericire, însă, ziarele muncitorești ale vremii „Socialismul” și „Tineretul socialist”, au pus la dispoziția asociației „Prietenii naturii” coloanele lor, din care putem urmări, după trecerea unei jumătăți de veac, evoluția dezvoltării acesteia, precum și activitatea ei, ideologică și sportivă.

Adăugind și contribuția unor mărturii scrise, apărute în ultimii 10–15 ani, am putut afla că sediul social al „Prietenilor naturii” se afla în București, bulevardul Carol (azi Republicii) nr. 17.

La sediul de mai sus (care era dublat de un altul pe str. Academiei 37) se țineau ședințe săptămânale, iar în sălile publice ale vremii, ca: Liedertafel, Turnverein (azi dispărute) erau organizate șezători, expuneri tematice, prelegeri cu conținut ideologic etc.; în același timp, **excursiile colective**, principalul factor de atracție, erau organizate cu regularitate în diverse locuri din jurul Bucureștilor, ca și la munte, în Bucegi (la Peștera și Omul), pe Cristianu Mare, la Pietroșița și pe Valea Ialomiței, pe Valea Prahovei la Sinaia, Cimpina etc.

Deosebit de interesant ni se pare faptul că, printre activiștii asociației „Prietenii naturii”, întâlnim câteva nume cu rezonanță ca: Gh. Niculescu-Mizil, Alex. Dobrogeanu-Gherea, Barbu Zaharescu și Petre Constantinescu-Iași, pe atunci tânăr profesor de istorie, care practica sportul și drumeția, dar își exersa, în același timp, pana de gazetă în articole de atitudine politică, ideologică prin coloanele gazetelor muncitorești mai sus citate.

În anul 1921, „Prietenii naturii” se afiliază la Federația Societății Sportive din România. Asociația își dovedise viabilitatea și succesul în mediile muncitorești, ajungând să aibă, la un moment dat, peste 4000 membri.

Luînd o atare dezvoltare, asociația „Prietenii naturii” devenea deosebit de „periculoasă” în ochii organelor represive ale vremii, iar, primul semnal al contra-măsurilor a fost excluderea din F.S.S.R. Aceasta avea drept consecință interzicerea folosirii terenurilor de sport omologate, participarea la campionate și concursuri oficiale etc., fără însă a putea fi atinsă activitatea turistică, excursiile colective.

Conducerea asociației nu s-a lăsat intimidată de persecuții. În darea de seamă din luna decembrie 1923, citim următoarele: „În dorința ca masele muncitorești să fie în toate domeniile activității lor legate de organizațiile muncitorești, s-au dezvoltat în toate țările capitaliste, organizațiuni cu caracter cul-

tural, muzical sau sportiv. Avîndu-se în vedere faptul că interesul permanent al clasei muncitoare cere ca masele muncitorești să fie în continuu sub influența ideologică a ideii de dezrobire (socială), era firesc ca organizațiunile de luptă ale proletariatului (sindicatelor muncitorești și partidele de orice nuanță) să încurajeze astfel de organizațiuni și să le dea tot concursul. Același fenomen s-a petrecut și la noi. După război, cînd mișcarea muncitorească era puternică, din inițiativa citorva tovarăși, a luat ființă gruparea sportivă „Prietenii naturii”. (Extras din ziarul „Tineretul Socialist” – decembrie, 1923).

Teroarea dezlănțuită după greva generală din octombrie 1920 a proletariatului din întreaga țară, a avut repercusiuni și asupra acestei asociații ale cărei grupări au fost obligate să-și înceteze temporar activitatea publică.

În ziarele de 7 și 8 ianuarie 1924, s-a ținut ultima adunare generală statutară care a luat proporțiile unei conferințe pe țară a grupărilor sportive muncitorești, cu delegați din provincie și o ordine de zi foarte bogată. În luna martie a acestui an se produce excluderea asociației „Prietenii naturii” din F.S.S.R., urmată de arestarea multora din membrii cei mai activi ai conducerilor grupărilor afiliate (mai-iulie 1924), pentru ca, în ziua de 27 iulie 1924 să apară ordonanța de dizolvare a asociației, odată cu interzicerea Partidului Comunist Român, Uniunea Tineretului Comunist, Comitetul Femeilor Comuniste.

Măsura samavolnică, luată în urma presiunilor exercitate de organele Siguranței Statului, a provocat proteste energice în presa vremii.

Deși scoasă în afara legii, cu sediile închise și arhivele confiscate, avînd conducătorii urmăriți și arestați, asociația „Prietenii naturii” și-a continuat activitatea ilegal, sau sub alte denumiri ca: „Sportul muncitoresc”, „Stăruința” etc. În anul 1926, a luat ființă asociația sportivă „Stăruința”, în jurul nucleului reprezentat de gruparea cu același nume din Oradea și care, sub egida Sindicatelor Muncitorești Unitare, a continuat tradiția asociației „Prietenii naturii”.

Acesta a fost pe scurt istoricul celor 5 ani de existență ai primei organizații poli-sportive muncitorești din țara noastră, care reprezintă cea dintîi formă de organizare a turismului de masă și cea mai veche asociație din perioada modernă a turismului românesc.

ORAȘE CU O NOUĂ ISTORIE



Muzeul Unirii

TRECUTUL CA dimensiune

GEO BOGZA (fragment din volumul „Priveliști și sentimente”)

— Dar microscopul electronic?
— La secția de fizică în cealaltă clădire.
Și am pornit într-acolo. Am traversat o
curte mare, de fapt o adevărată grădină, iar
când am zărit cealaltă clădire mi-am dat

seama ca străduințele mele de a descoperi
poezia și mesajul realității în fața căreia mă
aflu au fost rareori atît de neașteptat și ge-
neros răsplătite. Pe fronthul acelei clădiri
era sculptat, cu fruntea lată, cu nările um-

flate și coarne monumentale, capul de bour. Microscopul electronic și capul de bour suprapuse în aceeași imagine ce simbol fericit și puternic al Moldovei din zilele noastre.

Era la Iași, într-o dimineață de primăvară, în vasta grădină de dincolo de Copou în care este situat Institutul de chimie „Petru Poni”. Străbătusem tot felul de laboratoare, alături de secretara științifică a institutului, al cărei glas blajin, de moldoveancă, dădea o notă particulară mult prea arizilor termeni din domeniul chimiei. Ascultînd-o, priveam cu o discretă emoție intelectuală cele cîteva șuvițe albe din părul tinerei mele interlocutoare, gîndindu-mă că era ceva din aerul Irenei Curie, a cărei fotografie o zărisem într-una din sălile institutului.

O emoție de aceeași natură, dar mai accentuată, încercase, în clipa cînd mă înclinam în fața altei femei, descoperită printre retortele și aparatele unui laborator la ușa căruia mi se șoptise: Aici lucrează fiica lui Petre Poni.

A fost cum nu se poate mai folositor minții și inimii mele ca sub acoperișul aceluia templu al științei, care poartă numele întemeietorului chimiei românești, să întîlnesc un vlăstar al său și să aflu că profesoara Margareta Poni ocupă la Universitatea din Iași catedra de la care Petru Poni a început să predea în 1878, cînd Eminescu era un tînr de douăzeci și opt de ani. Stringînd mina acelei femei, în întregime căruntă, mi s-a părut că timpul se comprimă și că sub degetele mele năvălește pulsația unei întregi generații de precursori.

Nici unul dintre orașele Moldovei, și chiar ale întregii țări, nu închide între zidurile lui un număr atît de mare de amintiri față de care sufletul nostru să se arate atît de sensibil.

În orașul în care am copilărit nu erau decît prăvălii și negustori care-și strigau marfa. Dar într-o zi, urînd treptele școlii, am băgat de seamă că sînt scobite la mijloc și atunci, la gîndul șirurilor de copii care își vor fi purtat pașii pe acolo pînă ce au tocit piatra, a încolțit în mine sentimentul succesiunii generațiilor, al trecerii timpului, și al istoriei. De atunci, acest sentiment mi-a umplut de multe ori ființa cu grava lui rezonanță și numai o singură dată s-a aflat într-o uluitoare sincopă.

Mă găseam în toamna trecută într-o cofetărie vastă, cu vitrine mari și cu mobilier modern. Mozaicul de pe jos reflecta orbitoarele lumini din tavan. Ședeam de aproape o

oră, pe un fotoliu confortabil, cuprins de un fel de perplexitate. În fața cofetăriei se oprea din timp în timp, cu pocnetul caracteristic al ușilor, un autobuz. De partea cealaltă a străzii se zărea lunga fațadă a unei farmacie. Apoi, mai la stînga, un mare magazin pe ușa căruia intrau sau ieșeau, ca în orice oraș din lume, cumpărătorii. Totul era ca în orice oraș din lume: trotuare, vitrine, lumini puternice și forfota unei mulțimi citadine.

Dar eu știam că dacă ies afară și fac cîteva pași la dreapta, asfaltul încetează și intru într-un lan de porumb. Gîndul că în urmă cu cîteva ani porumbul se întindea pînă sub mozaicul cofetăriei și sub asfaltul pe care alunecau automobile, gîndul că orașul acela n-avea istorie, crea în întreaga mea ființă starea ciudată pe care n-o poate provoca decît dispariția unei dimensiuni fundamentale.

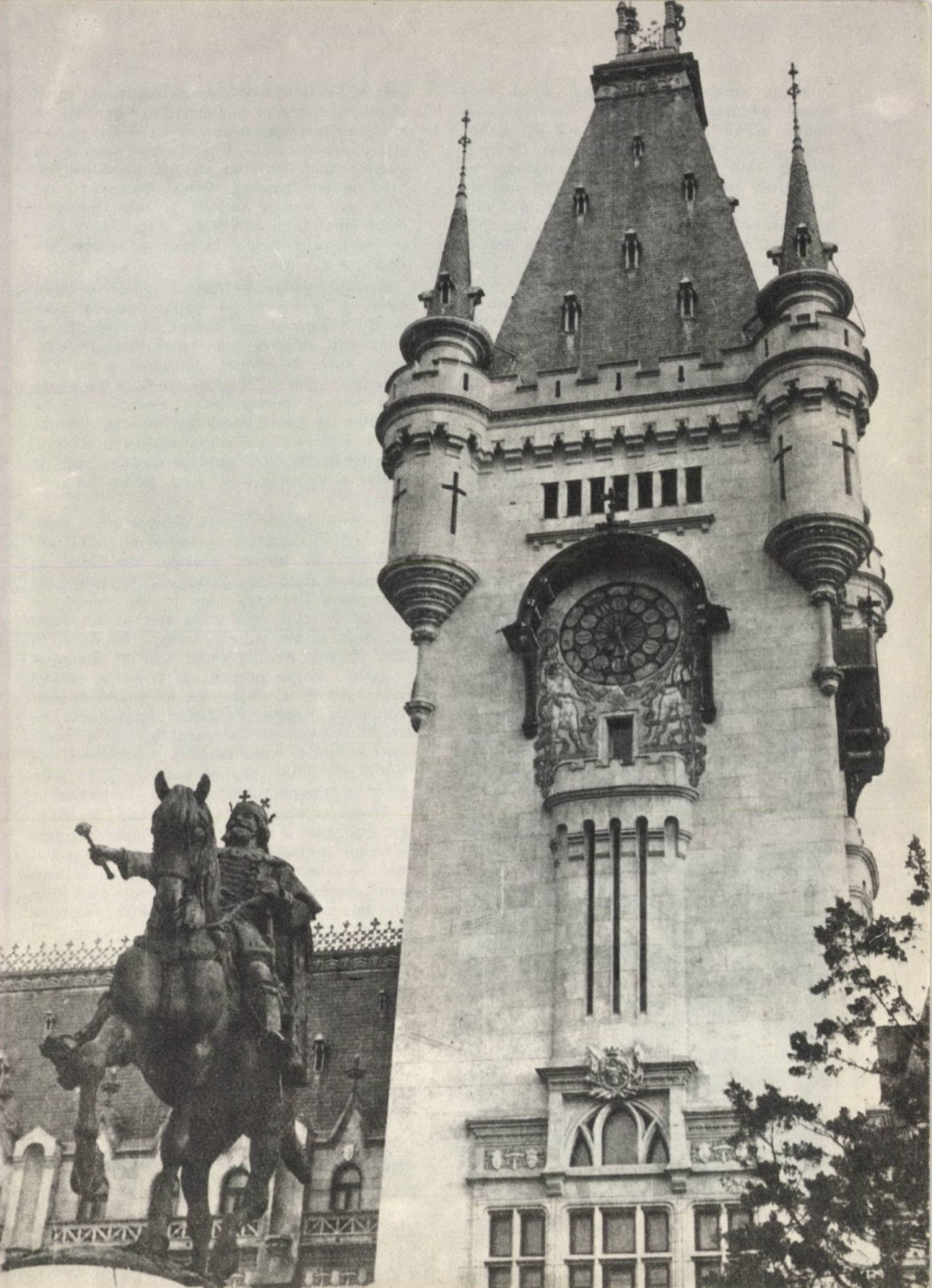
Nu e rău. Era ceva tulburător, neobișnuit, de o imensă forță și cutezanță. Era la Onești, dar mă gîndeam că într-un fel așa va fi cînd oamenii vor transplanta civilizația terestră pe aștri pustii.

Am petrecut cîteva nopți ale vieții mele în acel oraș fără istorie, iar cînd mai apoi am străbătut străzile Iașului, am fost deodată ca un om care de pe o plajă orbitoare — Oneștiul este o astfel de plajă iar oceanul lui e viitorul — pătrunde în umbra unei păduri, cu arbori bătrîni și cu tot felul de mi-resme.

La Copou — teiul lui Eminescu. La Biblioteca Centrală Universitară — semnătura lui Dimitrie Cantemir. La Muzeul Unirii — cele două urne, mai mici decît ouăle de struț din candelabrele de la Trei Ierarhi, ale „Societății de științe medicale și naturale”, în care s-a votat primul act al Unirii. Și ceasul de aur al lui Alexandru Ioan Cuza. Și scrisoarea lui Moș Ion Roată către țăranii dintr-un sat de clăcași: „Fiți buni și răbdați o lună sau două că boierescul va să cadă și toate havalilele”.

Și tot din acele vremi, sau din altele care vin pînă în preajma noastră, pînă la Mihail Sadoveanu căruia îi mai simțim căldura minii, cîte umbre, și pași, și zvonuri, toate ale istoriei sau ale legendei.

De fapt, trebuie să ne bucurăm că în Moldova a apărut, în zilele noastre, un oraș ca Oneștiul, un oraș fără istorie, și că de pe străzile lui care nu trezesc nici un ecou putem să ne mutăm pașii la Iași, orașul pe ale cărui ulițe trecutul murmură ca apa pe pietrele unei vechi fîntini.



Oricâte conducte s-ar trage, și se trag acum conducte chiar la țară, fntinile rămîn fntini, ochiuri de apă vii, care au potolit setea generațiilor. Dacă ar fi fost să apuc vremea cînd oricine va putea ajunge pe alte astre, cred că revenit, cu ochii arși de lumina stelelor, nimic nu mi-ar fi dat mai mult sentimentul întoarcerii acasă, pe pămîntul străbun, ca apa dintr-o veche fntină. Dar chiar fără să ajung acea vreme, chiar fără să părăsesc planeta, am încercat toate aceste puternice senzații — și ochii arși de lumina stelelor și setea potolită dintr-o veche fntină — trecînd de pe asfaltul fără ecou al Oneștiului pe străzile orașului în care și acum, în unele nopți se aud pașii celui mai mare poet al nostru.

Dacă aș avea vîrsta pe care o au cei mai tineri prieteni ai mei, adică dacă aș avea a-tîția ani cîți au trecut de cînd pe aceste pămînturi a început o nouă istorie, și ar trebui să-mi aleg orașul în care să învăț, și aș

vrea să învăț în mod riguros fără să-mi pierd totuși romantismul tinereții, dacă aș vrea să devin un bun specialist, dar să rămîn sau să ajung într-un grad și mai mare receptiv la poezie, dacă aș vrea să pot trece, ca într-un univers propriu, dintre eprubete și re-torte sub lumina stelelor și sub mireasma teilor înfloriți, cu o față de mină, atunci n-aș sta mult pe gînduri și aș bate la poarta Universității din Iași.

Oricine ajunge în fosta capitală a Moldovei și pornește pe bătrîna stradă care duce la Copou este înecat numaidecît, de dimineața și pînă seara tirziu, într-un adevărat fluviu de tineret, de băieți și de fete al căror suflet și al căror spirit se formează sub semnul microscopului electronic și al capului de bour. Facultăți, institute, laboratoare, biblioteci, un întreg ansamblu edilitar, gravitează în jurul grădinii Copou, care la rîndul ei gravitează în jurul teiului lui Eminescu.

Prezența acestui arbore venerat într-o lume de studii și cercetări riguroase dă zonei universitare un farmec deosebit din care nu lipsește o doză de romantism. În toată țara este iubit Eminescu, dar în Iași există un cult al lui, care face parte din sufletul acestui oraș și din sufletul întregii Moldove. În ore limpezi de dimineață sau în amurguri purpurii, mereu grupuri de tineri se adună sub ramurile bătrînului tei, în spontane festivaluri de poezie. Pendulînd între sîlile de studii și teiul lui Eminescu, băieții și fetele care învață în fosta capitală a Moldovei dau rigorii științifice ceea ce este al rigorii științifice și poeziei ceea ce este al poeziei.

Trecut și prezent, un trecut plin de tradiții glorioase și un prezent în care încolțesc simburii viitorului, fac din Iași un loc prielnic studiului și visului. Din orice colț al orașului, Cetățuia și Galata se zăresc pe dealurile lor, ca niște corăbii de demult, încărcate de toată poezia trecutului.

La începutul verii, Sviatoslav Richter, un mare romantic al vremii noastre, s-a oprit o seară la Iași. Sub degetele lui, din raze de lună, atît de frumos a răsunat orașul între ale cărui ziduri, generații de bărbați și de femei n-au încetat să murmure, dîndu-i o nobilă și gravă rezonanță. Trecut-au anii ca nori lungi pe șesuri...



Sfat, pe mozaicul din Piața Unirii

ORAȘE CU O NOUĂ ISTORIE

LAȘUL



ca un ocean

DE UNDE SĂ ÎNCEP ?

Sînt lucruri pe care nu le încapi cu mintea, și n-ai cum le spune într-o vorbă sau două. Așa sînt de mari. Au fost oameni care s-au încăpățînat să numească lașul

într-un fel, i-am citit pe toți, dar nici unul nu m-a mulțumit, și vă înșelați crezînd că acest reportaj poate să-l cuprîndă. De cîte ori n-a ars lașul? Norocul lașului că înțelepciunea și poezia nu iau foc.

IERI

Cu numai 3 secole în urmă, tătarii scoteau ochii la sfinți prin biserici, cu virful săbiilor. O să vă povestească el mai multe ghidul Mihai Popa, dacă începeți lașul cu

dealul și minăstirea Galatiei. Poate c-o să vă arate miezul ascuns al bisericii sau aureolele negre ale sfinților din paraclis, fiindcă se terminase aurul și pictorii amestecau vopselele cu praf de bronz, care se oxida. Ori pivițiile în care numai Petru Schiopu cobora, cu intrarea în tunelul de fugă și cu tainița și hruba de tortură. Știu că n-o să vi se pară ciudat cit de bine păstrează locurile umbrele și ecoul de demult, de parcă ar fi fost ieri, fără să putem înțelege de ce.

STELELE

lașul n-are cum să fie complet fără dumneavoastră, ca un bătrîn care nu are cui împărtăși înțelepciunea. Dumneavoastră dați înțeles Palatului Culturii, acestui mare lux al spiritului, loc fabulos de bogat și de dens, cu cele patru muzee dintr-insul. Și ceasului de pe turn, care nu bate ora pînă ce nu se aude mai întîi Hora Unirii, moment multiplicat prin difuzoare în alte cinci locuri din oraș.

După mulți ani, zidurile vor învăța cîntecul și va ajunge să pui urechea ca să-l auzi. Tot așa cum se pare că se mai aud glasuri între pereții bojdecii lui Creangă, foisorului lui Sadoveanu, liceului în care a învățat Coandă, pretutindeni în orașul acesta de pe șapte coline. lașul nu se mulțumește cu teiul lui Eminescu, lașul revendică și plopul fără soț, zicînd că nu la Tg. Neamț, ci dincoace, pe drumul spre Bucium, se află 29 de plopici celebri, „care fac sss, cer tăcere ca să stai să-ți aduci aminte”, cum ar spune Petru Berică, directorul Oficiului județean de turism.

*

„Îmi place lașul fiindcă nu-i oraș obișnuit. Te poți informa deplin asupra Moldovei stînd aici.” (Mihai Popa, ghidul Galatei)

EU SINT MEDIC DIN 1928

Douăzeci și șapte de mii de studenți are lașul. Caran-

sebeșul are 23.000 locuitori, Moineștiul, Pașcanii – la fel, Sebeșul – 21.000... Aici n-am mai adăugat elevii învățămîntului general, și nici pe cei de la liceele industriale, agricole, economice, pedagogice, sau din cele 12 școli profesionale, 6 școli tehnice și 2 școli de mîștri. Iar, cu începere din anul ăsta, elevii școlii de mașini electronice de calcul.

„Știți dumneavoastră că înainte de război aveam 12% elevi în lași și contam ca unul din cele mai culturalizate orașe din țară? Numai Năsăudul ne bătea,” își amintește acad. prof. dr. Vasile Mirza.

– Eu sint medic din 1928. Elev al prof. Parhon, – continuă prof. Mirza. Îmi place să văd ce oameni a dat țării lașul: pe biochimistul Rigler, Petru Poni, Francisc Rainer, Mihai Ciucă, Constantin Parhon. Din lași au pornit Horia Hulubei, Alexandru Miller, Tiberiu Popovici, sau Grigore Moisil. Xenopol, tot de aici a pornit.

– De ce mi-ați spus că simțiți lipsa cinaclurilor li-

lașul industrial, lașul marilor transformări





Perspectivă contemporană în cartierul Tătărași

terare, așa cum erau ele la „Convorbiri” sau „Viața românească”?

— Contactul meu cu literatura a fost fără pretenții. În ilegalitate, am primit sarcina pe linie de partid, împreună cu Constantin Prisnea și prof. Gheorghe Agavriloaie, să ne ocupăm de revista „Însemnări ieșene”, s-o facem tribună a noilor idei. Era prin 1933. Sarcina era sarcină, nu se discuta. Am descoperit că medicul Grigore Popa era în anturajul lui Sadoveanu și Topirceanu. Prin el am inițiat cenaclul de pe lângă „Însemnări ieșene.”

NU-I GREU

Citez, dintr-o monografie asupra Iașului în 1936, când orașul avea 102.100 locuitori și „6 industrii metalurgice, cu

141 muncitori, 10 industrii alimentare cu 56 muncitori, 35 textile cu 2 664 muncitori, un atelier de reparat material rulant cu 1 603 muncitori etc.” Vestitele uzine „Nicolina”, vestite prin luptele din 1933.

Prin industrie chimică se înțelegea, atunci, mai ales cremă de ghetă și săpun. Industria lemnului fabrica coșciuge și rame de ferestre.

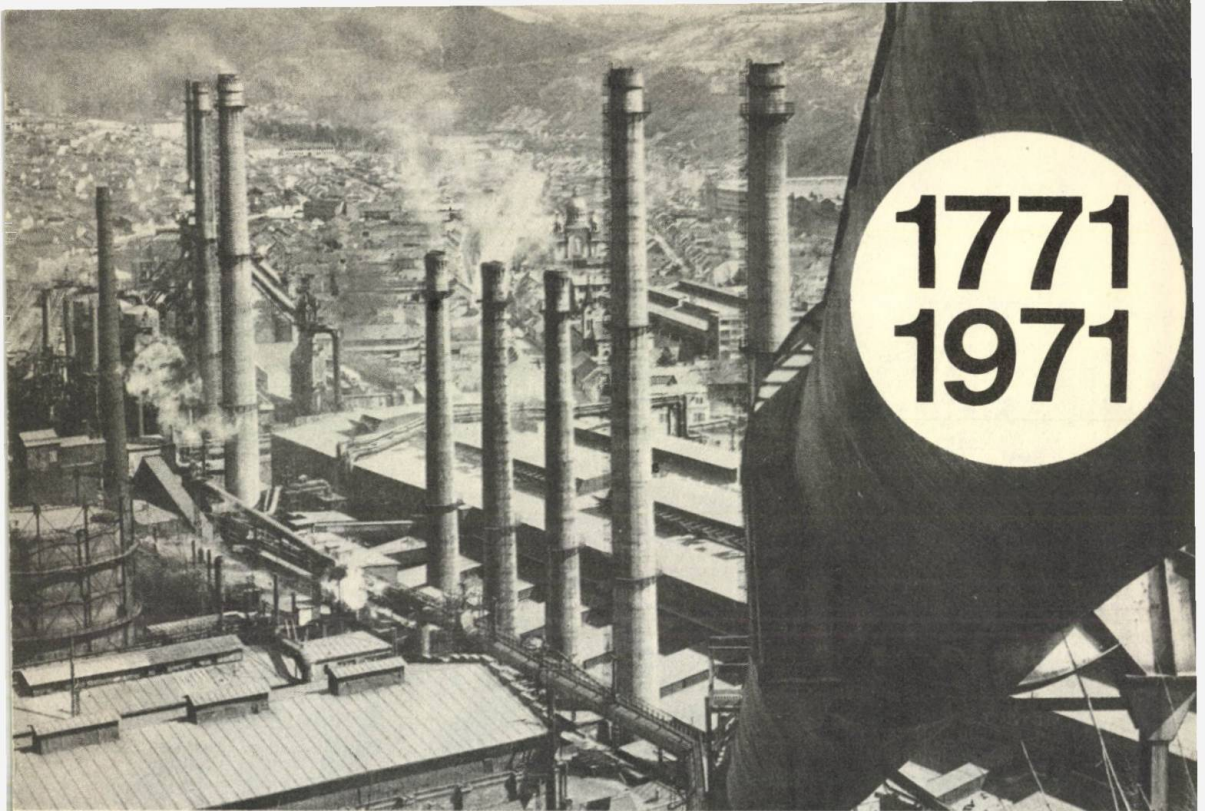
Dar azi, e de ajuns ce are Iașul? Adică 70% din producția de țevi sudate a țării. Sau 82% din cea de antibiotice, sau 20% din cea de tricotaje. Nu poate fi de ajuns, din moment ce se prevăd creșteri de producție de pînă la 3 ori. Țara n-are încredința Iașului nici oțelul, nici plasticile, nici fibrele dacă Iașul n-ar scoate din ele produse superioare. 60 de țări străine primesc din

produsele Iașului. Dealtfel, nici nu-i greu, cu un atît de formidabil centru de pregătire a cadrelor. Iașul poate înfinit mai mult.

AȘA E DREPT

Dacă Iașul nu poate fi complet fără dumneavoastră, e drept ca nici dumneavoastră să nu plecați din el înainte de a-l cunoaște. Luați-vă ghid pe oricare dintre locuitorii lui, așa cum am făcut și eu: ieșenii sînt ghizi prin vocație. Noaptea, să priviți de sus de la motelul „Bucium” harta orașului făcută din becuri. Și să beți **Cotnari**, fiindcă, v-ar zice directorul Berică, „cine bea **Cotnari** face copii frumoși”.

Nicolae PADURARU



**1771
1971**

explozie REȘITEANĂ

„Timp de 175 de ani, Reșița n-a ajuns să producă anual decît circa 200 mii tone de oțel; astăzi, ea produce aproape 800 mii tone, iar în 1975 va trebui să realizeze 1,1 milioane tone. Iată de ce aș dori să adaug la istoria dumneavoastră străveche și istoria mai nouă, a perioadei edificării socialiste — cînd Reșița a cunoscut o puternică dezvoltare și înflorire — și să vă felicit călduros pentru rezultatele deosebite obținute în construcția socialistă.”

(Din cuvîntarea tovarășului NICOLAE CEAUȘESCU
la adunarea populară de la Reșița, 17 septembrie 1971)

Trenul oprește într-o gară necunoscută. Conducătorul anunță coborârea: stație terminus. Mă uit pe geam. Negru pe alb: Reșița Nord. Un edificiu dominat de orizontalele betonului cenușiu și a glisantelor de sticlă. Un peron larg, și multe, foarte multe linii, paralele, de fier. Dincolo cimpuri de flori, spații largi, împărțite coloristic într-o riguroasă geometrie, femei ținând în mină furtunuri cu ploi matinale, autobuze gonind, sub un rind nesfârșit de ploi piramidali (cînd? de unde?) După arbori, în grațioase jocuri de geometrie pură (blocuri de 10 și 4 nivele), orașul din Lunca Birzavei. Peste linii — vechea gară Cilnic. Ultima oară, în urmă cu un cincinal, „microraioul” de 30.000 de

locuitori nu figura decît pe planșetele arhitecților. Paralel cu liniile, secundîndu-le, înșirați într-o ordine impecabilă, defilează spre un uriaș pod suspendat (trafic intens) și trec sub el, mai departe, spre Lunca Pomoșului (mîndria de ieri a Reșiței noi — azi o splendidă grădină policromă străjuită de rînduri drepte de arbori „bătrîni”), spre dealurile terasate de unde privesc viaaie construcțiile Moroasei și spre „vatra veche” a orașului, stilpii de beton cenușiu ai recentei, celei mai noi, linii electrice a căilor ferate.

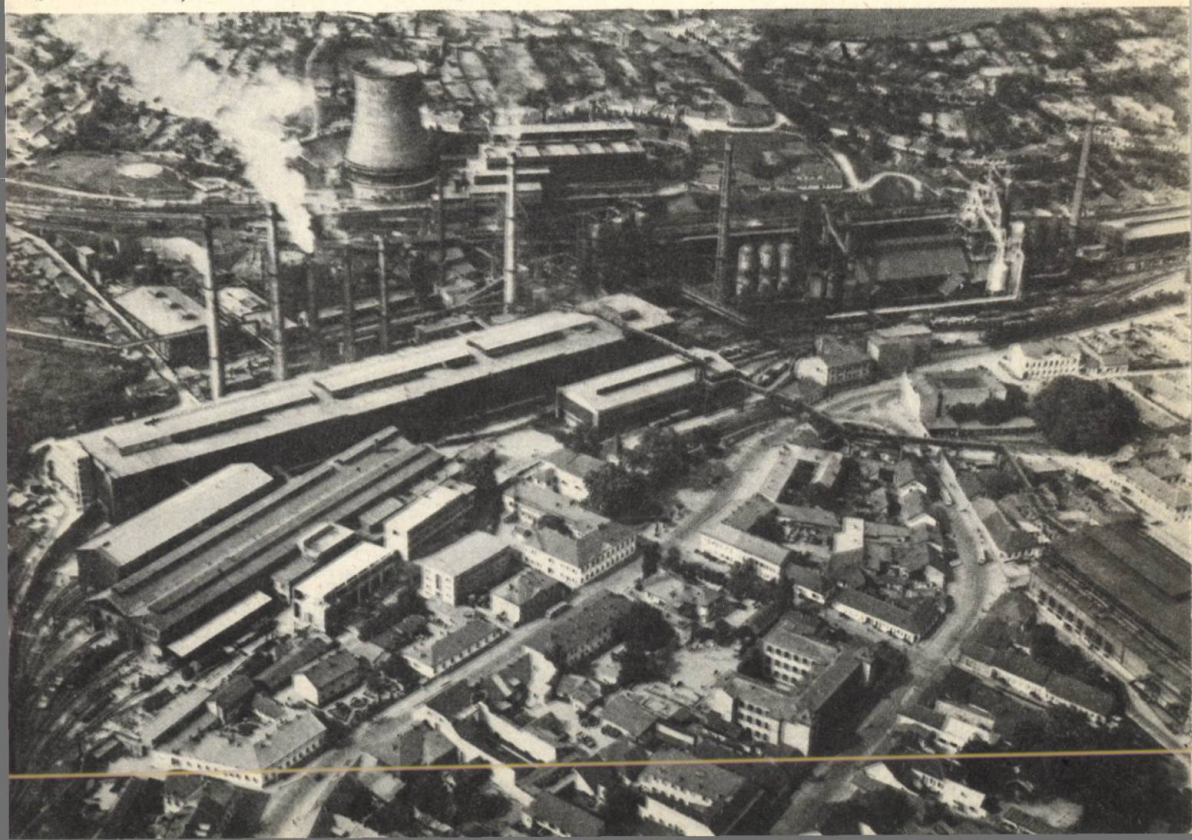
Reșița întinzîndu-se astăzi pe o lungime de 13 km s-a dezvoltat „pe parcele”. În primii ani de după război, populația orașului-uzină număra 18.000 de suflete (uria-

șă cînd o raportezi la documente după care în 1771, cînd se înălța primul furnal, în oraș existau: „126 de familii, 13 văduve, 2 țigani și un preot”).

„Explozia” reșițeană începe cu primii ani de după eliberare: dintre chingile dealurilor între care a fost silită să se dezvolte de veacuri, într-o bizară și haotică aglomerare de case și hale de uzină orașul se eliberează spre cîmpie. Se naște cartierul Lunca Pomoșului. Uzina se extinde în „vatra veche” dar, paralel, se sapă fundații și la fostul stadion UDR și apar noi secții moderne (turnătorii, aglomerări, modelări etc.) și în Mociur.

Pornită să se extindă, insectată mereu de noi și noi spații, Reșița urcă dealurile ca,

„Cetatea de foc” la dimensiunile socialismului



pină la urmă, plictisită de „parcele” să se reverse cu toată armata sa de betoniere, macarale și schele într-o ultimă și generală ofensivă, spre vasta cimpie a Birzavei.

Ca atare, degeaba vei căuta la Reșița o concepție arhitectonică unitară, un stil. Nu există. Chiar și astăzi se mai poartă discuții pătimașe în legătură cu locul în care să se dezvolte centrul administrativ. E adevărat că, deocamdată — în primăria din Vatra Veche se amenajează un muzeu, ea instalându-se într-un nou edificiu (clădire turn din cărămidă aparentă, prelungită pe orizontală) din Piața Domanului. Tot aici s-a construit și un hotel ambițios prin proiect, și se proiectează ridicarea unei construcții polivalente (activități cul-

turale, cinema, teatru, săli de sport), a încă unui edificiu administrativ și a unui supermagazin. De aici un teleferic va urca pe platoul de pe Dealul Gol, de unde, terasele unui restaurant-casinou vor oferi o magnifică privire panoramică asupra Reșiței.

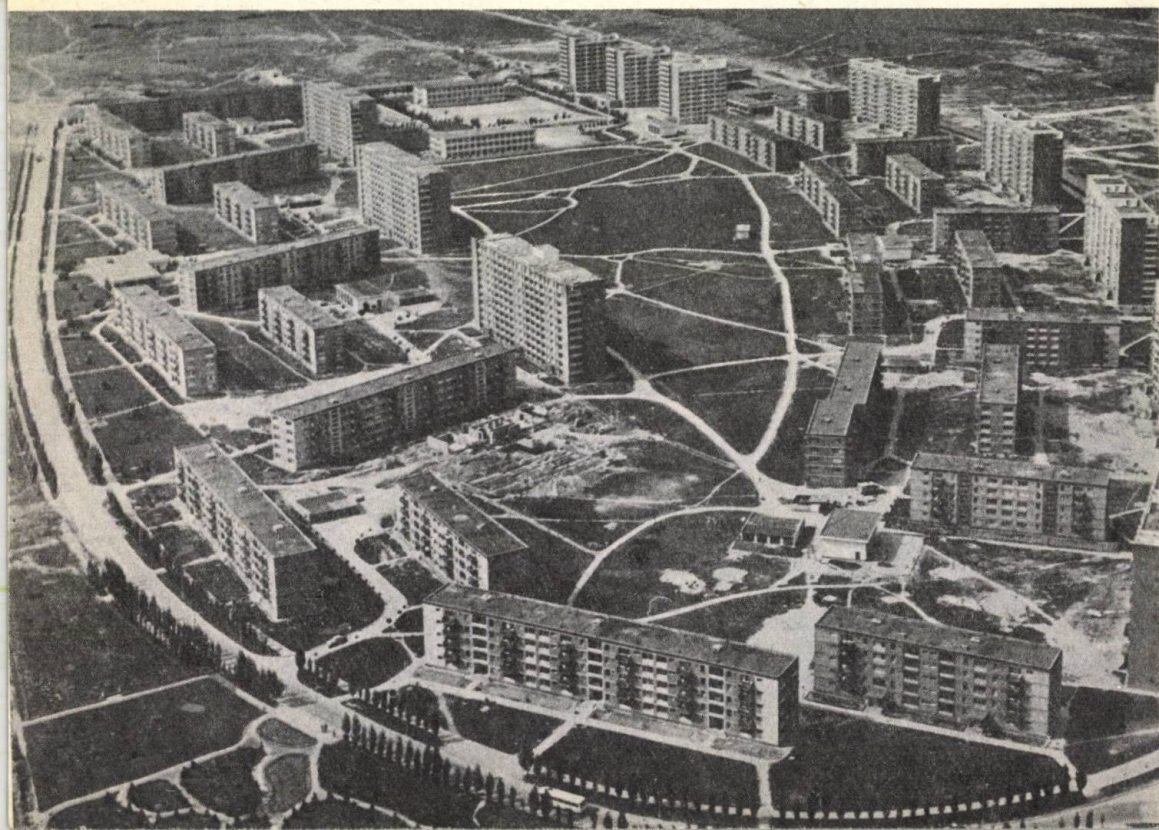
Astfel, Piața Domanului va fi menită, ca un adevărat „centru”, să polarizeze viața reșițenilor. Totuși, nu este de loc exclus ca, alături, și poate chiar concomitent să se nască un nou „Centru” în Lunca Pomoșului (în iurul fîntinii arteziene) sau în orașul, în perpetuă expansiune, din Lunca Birzavei. Oricum, nimeni nu poate nega, că „explozia reșițeană” s-a produs, pe parcele. De aceea soluția „policentristă” ar fi,

poate, chiar în firea lucrurilor.

Reșița nu mai are 18.000 de locuitori adunați într-o vale. După statistica recensămintului din 1966, cu sporul natural populația Reșiței s-ar ridica la 67.000. Dar cifrele statisticilor, mai puțin oficiale, (însă nu mai puțin adevărate) obținute din diferiți indicatori (cum ar fi, de pildă, vânzarea piinii), trec cu mult peste 80.000. La Reșița, poate, mai important numeric decît adaosul natural al populației este dezvoltarea vertiginoasă a Uzinelor și legată de ea, de prestigiul profesional al acestei vetre industriale, afluența oamenilor din alte părți.

În ultimele decenii, Reșița a devenit o imensă școală de meserie, o continuă pepinieră

Reșița în coordonate contemporane



de cadre pentru întreaga țară.

Reșițenii se mindresc de „expansiunea” cadrelor lor de înaltă calificare, cu „primatul” lor.

De la Reșița n-au plecat doar primele hidroagregate (începute pentru Văliug, continuate pentru Bistrița-aval și culminând cu giganticele hidrogeneratoare pentru Porțile de Fier) primele poduri sudate ale țării (Giurgeni – Vadul Oii), primele locomotive ale țării (prima în 1873 trasă de 24 perechi de boi spre Dunăre ca să fie imbarcată pentru Expoziția Mondială de la Viena, cea de-a 1000-a locomotivă Diesel-electrică – la sfârșitul lui 1970), nu, Reșița n-a dat numai premiere industriale de mare spectaculozitate. Și nu numai „creșteri” spectaculare (Producția Combinatului Siderurgic este azi de 7,8 ori mai mare în fontă, 4,4 în oțel, de 3,1 ori în laminate decât în 1938!). Ci, pilon de nădejde al industrializării socialiste, tenace, perseverentă ea a fost prezentă pretutindeni unde se năștea și creștea „noul” industrial. „A fost prezentă nu numai prin „tehnică”, dar, înainte de toate, prin inteligența oamenilor săi. Reșițeanul se mindrește nu numai cu numărul muncitorilor calificați, al maștrilor, al inginerilor pe care i-a „dat” industriei noastre socialiste, dar când îți va înșira numele unor personalități de frunte ale vieții noastre politice și sociale, plecate din bătrâna vatră, nu-i vor ajunge degetele de la ambele miini... Dar în economie! Directorul general de la Galați, cel de la U.M.G.B., cel de la Călan, Tîrgoviște sau Cimpia Turzii

– nu de la Reșița au fost „săltați”?

Reșița a devenit o imensă școală. Ca să pot urma liceul a trebuit să plec la „Traian Doda”, la Caransebeș. Înainte de război Reșița n-avea nici măcar un liceu. Trei școli primare! Atît. Astăzi școlile generale (8 la număr), liceele (3), Grupuri școlare profesionale (3) și tehnice (1 liceu industrial) cuprind peste 14.000 de elevi. În plus: școală populară de artă, școală de muzică și... cea mai recentă premieră: din toamna lui 1971, un Institut de subingineri (cu trei facultăți), Reșița este azi cel de-al 19-lea Centru universitar al țării.

Să mai amintim că formațiile amatoare din Reșița și județ au fost laureate în 1971 de 26 de ori; că Teatrul de Stat a fost și el premiat la Decada dramaturgiei originale; că echipa de amatori de la Teregova a obținut la Biennala „I. L. Caragiale”, medalia de argint; că formația folclorică „Semenic” s-a întors de la Festivalul internațional de la Nisa, incununat cu lauri? Să amintim de noile construcții sportive, de bazinele în aer liber și cele acoperite, de stadioane în construcție, terenuri de sport, săli de gimnastică și piste atletice? (A existat o dată, la Reșița, o activitate sportivă binecunoscută și pe plan internațional. Cîte medalii de aur și argint n-au fost aduse la „Casa Muncitorească” de echipele de luptători, boxeri, gimnaști, și chiar, fotbaliști!)

Dar „explozia” reșițeană vizează, mai ales, viitorul. Planurile sînt îndrăznețe în toate domeniile. În Lunca Birzavei am văzut construindu-se o mare bază sportivă

(volei, baschet, handbal) un cinematograf-panoramic în aer liber, sub dealul Lupacului un Parc al tineretului (cinematograf de vară cu 1000 de locuri, un ateneu al tineretului cu dotări complexe), o casă a pionierilor. Toate prin muncă voluntară. Explozia se produce în lanț. Proiecte ambițioase, vizează transformarea împrejurimilor într-o vastă zonă de agrement. Lacurile Văliug, Secul și Trei ape, apărute în urma ridicării unor baraje puternice devin adevărate mări interioare cu plaje și debarcadere, ambarcațiuni, cabane, restaurante, moteluri și terenuri de camping cu căsuțe și corturi.

Într-o duminică de iulie pe malul lacului Secul (14 mil. m³) am văzut făcînd plajă peste 10.000 de oameni. Și nu numai reșițeni. Zeci de mașini purtau indicatoarele unor județe învecinate sau îndepărtate. Proiecte mari (unele în fază de realizare) vizează construcții hoteliere în munții Semenic, în zona alpină – Muntele Mic – Poiana Mărului, transformarea lor în stațiuni climaterice și baze pentru sporturi de iarnă. Un complex program de construcții rutiere este în curs. Cu deschiderea punctului de frontieră Naidăș și modernizarea șoselelor de acces (pe malul Dunării prin Porțile de Fier sau prin Anina-laBlănița) drumul spre Capitală se scurtează cu cca 200 de km iar zonei turistice Reșița i se deschid perspective... internaționale.

Planuri, proiecte, vise și, paralel, o activitate constructivă, febrilă și tenace. Căci ambițiile reșițenilor sînt pe măsura lor.

Toma George MAIORESCU

ORAȘE CU O NOUĂ ISTORIE

BAIA MARE



Se știu din păcate, prea puține lucruri despre Baia Mare. Orașul n-a intrat încă în sfera atracțiilor turistice și oaspeții care vin aici – vin, cel mai adesea, cu diferite treburi.

Cred că localnicii n-au găsit încă răgazul să vorbească despre ei. Mai cred că nici nu le stă în fire... Pateticul și emfaza nu se poartă la Baia Mare. Aproape 20.000 de oameni (din cei 80.000 locuitori) coboară, anonimi și discreți, în adîncul minelor. Extrag jumătate din producția de metale neroase a României, dar nimeni nu se bate cu pumnul în piept. Există doar o statuie modestă în piața orașului și am mai citit o

dedicație simplă: „Bravilor noștri mineri“, alăturată unei glaste cu flori, într-o vitrină...

Străzile au ceva din generozitatea localnicilor. Respiră larg, deschis. E loc pentru toată lumea (inclusiv pentru bicicliști). Vara, adie o briză romantică; după amiaza, plouă ca la ecuator. Nici odată nu e prea cald și nici prea frig la Baia Mare. Gutiiul veghează protegitor asupra orașului și puțin mai departe – Țibleșul, unul dintre cei mai frumoși munți vulcanici ai Europei.

E plăcut să te plimbi pe bulevardele orașului. Trotuarele sînt adevărate alei de tranșalii și ortensii, iar măsuțele cu umbrele de

soare întregesc senzația că te afli într-o zonă riverană modernă.

Floriile nu cresc ușor la Baia Mare. Solul le este potrivnic. Pentru fiecare floare, pentru fiecare arbust, se sapă jumătate de metru și se aduce pământ din alte locuri. Cu acest preț se plantează anual 30-40.000 de arbori și arbuști, 60.000 tufe de trandafiri, un milion de alte flori.

Nimeni cînd spune „Baia Mare” nu se mai duce cu gîndul la partea veche, deși — cu 10 ani în urmă — ea singură reprezenta orașul. Partea veche înseamnă străzi înguste și case de toate soiurile: cîteva clădiri cu etaj privind desirăte către căsuțele băimărenilor. Configurația aceasta a căpătat-o Baia Mare cu 4-5-6 decenii în urmă. Exprima, desigur, rosturile și timpurile nedrepte de atunci.

În 1925, un ziar local scria: „La exploatarea Săsar, zilnic leșină de la 4 la 6 mineri, din pricina condițiilor grele în care lucrează”. Minerii mureau tineri; media de vîrstă nu depășea 35 de ani... Din aurul extras de ei s-au construit palate la Paris și Viena, la Budapesta și Berlin. Într-un oraș cu numai 9.000 de suflete existau 4 Bănci...

Am vizitat, în Valea Borcutului, fostul palat al lui Pokol — unul dintre marii bogătași ai timpului. Trecerea lui prin viața e legată de tragicul nume „Satul fără bărbăți” sub care a intrat în istorie Valea Borcutului. Roși de silicoză în minele lui Pokol, bărbății n-au mai revenit în sat. În castelul — pe care proprietarul l-a vrut pardosit cu ludovici de aur — trăiesc astăzi zeci de copii de mineri.

L-am întrebat pe tovarășul Doncoș, primarul orașului și secretarul Comitetului municipal de partid, cu ce s-a ocupat mai înainte de a fi fost activist și mi-a răspuns: „miner!” Și primvicepreședintele, tovarășul Ludovic Pop, mi-a răspuns la fel...

Astăzi, cînd destinele orașului le conduc minerii, se construiesc case mari și frumoase pentru toată lumea. Jumătate din cei 80.000 de locuitori s-au mutat în orașul nou, dar au avut dreptă și omenească prioritate cei ce muncesc mai greu.

Lupta cu silicoza e încă grea, inegală. Nimeni și nicăieri în lume nu i-a găsit antidotul. Te revoltă gîndul fatalității dar — cu atît mai mult — te copleșește discreția faței.

Se face, oare, totul? Am pus această întrebare în dreapta și în stînga și faptele m-au convins că nu mai există, că nu va mai putea exista o Vale a Borcutului. Bărbății coboară în mină numai dacă medicul girează că au o sănătate perfectă; sînt supuși unor examene periodice pentru a se

vedea dacă s-au adoptat sau nu muncii în subteran; se intervine prompt la primul semn de îmbolnăvire... S-a făcut și se face totul. Ziua de muncă de 6 ore s-a generalizat pretutindeni; perforajul umed și instalațiile de ventilație împiedică sau diminuează concentrațiile de praf și de gaze.

Decenii de-a rîndul, silicoza a fost la Baia Mare pe primul loc. Astăzi, a cedat pasul, coborînd în diagrama morbidității pe locurile 3-4. Lupta continuă. Un spital nou, cu 1200 locuri — unul dintre cele mai moderne din țară — s-a alăturat, recent, rețelei sanitare existente. 317 medici (unul la 250 locuitori) și 822 cadre medii sanitare (1 la 100 locuitori) veghează la posturile lor.

Nu-mi pare rău c-am străbătut atîția mii de kilometri ca să vizitez Baia Mare — a declarat un oaspete chilian. Acum mi-am dat seama de ce luptă minerii noștri pentru o viață mai bună. În condițiile societății dumneavoastră, minerilor li se pun la dispoziție toate beneficiile vieții și ale culturii”.

Am văzut la Baia Mare unul dintre cele mai frumoase edificii ale arhitecturii și culturii românești: Casa de cultură a sindicatelor. Se spune că autorul proiectului, arhitectul Nicolae Porumbescu, a zăbovit zile în șir în fața porților maramureșene, încercînd să pătrundă și să-și asimileze marea artă populară locale... N-am văzut, personal, nimic mai izbutit decît această clădire. Este — aș zice — o lecție despre ceea ce înseamnă încorporarea elementelor de artă populară în arhitectura modernă.

Casa de cultură face parte din noul ansamblu arhitectural înălțat pe malurile Săsarului. S-au mai construit acolo un cinematograf cu 500 de locuri, un hotel de primă categorie, un nou sediu politic-administrativ.

La Baia Mare, trăiește Vida Geza. Băimărenii au dat României o școală de pictură și de sculptură. Astăzi — continuînd tradiția — au reprezentanți în foruri înalte ale culturii, științei și artei românești. O invitație semnată de prim-secretarul Comitetului Județean de partid i-a reunit laolaltă pe fiii Maramureșului stabiliți în diverse părți ale țării. S-au întîlnit, la Baia Mare, profesori universitari, scriitori, pictori, cercetători științifici, graficieni. S-au întors la vatră cu gînduri responsabile; au discutat despre valorificarea superioară a resurselor naturale și despre afirmarea mai pregnantă, pe plan național, a comorilor culturii și artei maramureșene; a fost sugerată elaborarea unor studii istorice — știut fiind că Maramureșul este unul din leagănele străvechi ale poporului român.

Vin specialiști din toate colțurile lumii la Baia Mare. Modernul și puternicul centru al industriei miniere românești este astăzi o școală europeană. Aici înveți, pe viu, ce înseamnă valorificarea superioară a materiilor prime și poți corela, firește, truda celor din subteran cu ființa atîtor ramuri moderne ale industriei românești, cu progresul nostru general.

Comparativ cu anul 1938, se scoate din adîncuri o cantitate de minereu de peste 9 ori mai mare, dar sensul major al acestui salt cantitativ rezidă în modul — polivalent ca semnificație și importanță — în care se prelucerează minereul. În trecut, metalele de bază rezultate din exploatarea băimăreană erau plumbul, zincul, cuprul; în prezent, se extrag și metale rare și disperse: seleniu, cadmiu, bismut, wolfram, — fără de care ar fi de neconceput multe dintre instalațiile moderne.

Așa înțelegi, în ultimă instanță, cu ce scop s-au creat la Baia Mare un sector de cercetări miniere și un altul de proiectare; așa devine limpede rostul atîtor noi unități destinate pregătirii cadrelor: un Grup școlar

miner și un Liceu industrial, o Școală de maiștri mineri și — recent — un Institut de ingineri tehnologi.

Totul se face gîndit și temeinic la Baia Mare. Și tinerii care iubesc munca serioasă nu ezită să se stabilească aici.

Am asistat, într-o zi, la oclierea căsătoriilor. El e mecanic la mina Săsar și vine de la Bistrița Năsăud; Ea e vinzătoare la o cofetărie și vine dintr-o comună îndepărtată; El e mecanic dieselist și s-a născut la Hunedoara; Ea e laborantă la Flotația centrală și s-a născut în Oltenia; El e fiul unui miner din Valea Bîrcutului; Ea e fiica învățătorului din Seini și — studenți astăzi la Timișoara — se vor întoarce amîndoi la Baia Mare...

In ultimii douăzeci de ani, populația a crescut de 3 ori: 24 000 de locuitori — în 1950 (existau, atunci, doar uzine rudimentare) circa 80.000 — în 1971. E mult de lucru și pentru multă lume în cele 23 de unități economice ale orașului. În cincinalul expirat, s-au investit aproape 2 miliarde lei pentru dezvoltarea capacităților de producție, Baia Mare devenind cunoscută printr-o altă nouă personalitate industrială. Exploatarea și prepararea minereurilor au continuat să ocupe primul loc dar, concomitent, și-a conturat profilul construcția de mașini și utilaje miniere. Este vorba de un alt aspect al „valorificării superioare” materia primă fiind, de astă dată, priceperea și experiența acumulate de oamenii acestui vechi centru minier. Așa dar, cei ce exploatează adîncurile au devenit ei înșiși constructori de mașini de extracție, de piese componente pentru perforatoare, de dumpere pitic... În noua Uzină mecanică de mașini și utilaje miniere din Baia Mare — care își spune cuvîntul în echiparea a numeroase exploatare din țară și de peste hotare — au venit să lucreze alți 1 400 de oameni.

In 1926, un ziar băimărean nota: „Numărul minerilor de la Valea Roșie a scăzut de la 523 la 365. Se așteaptă noi concedieri...”

La fiecare 1 Mai și 23 August, pe Dealul Florilor — acel „belvedere” băimărean — se aprinde o stea în cinci colțuri. Acolo — începînd din 1921 — steagul partidului a fluturat deasupra înălțimilor la fiecare 1 Mai. Minerii au învins cerbicia paznicilor, făcînd să se înalțe, an de an, pe Dealul Florilor, steagul partidului comunist.

Simbolica stea confruntă, peste spațiu și timp, aspirația cu faptul împlinit. Puțini, doar cei bătrîni, își mai aduc aminte de cît de greu a fost...

Cornelia SIMIONESCU



EI AU VIZITAT ROMÂNIA

DI. SETH SPAULDING
reprezentant permanent al directorului general UNESCO

„Am percutat un Week-End la Sibiu și la Brașov și am fost uluiți de de frumusețea peisajului și de varietatea atracțiilor turistice. Ne-am mai venit înainte, nu mi-aș fi putut închipui că aveți o țară atât de frumoasă și cu atâtea posibilități turistice. Am remarcat și marea dezvoltare a industriei. Am fost foarte impresionat de frumusețea țării dv. și sper din tot sufletul să revin!”

H. SCHALLBAUM
arhitect (Elveția):

„Adresez tuturor românilor un sincer și călduros salut de prietenie și de admirație pentru tot ceea ce au realizat pe splendidul litoral al Mării Negre. Aveți arhitecți plini de imaginație, foarte receptivi la arhitectura modernă, constructori care își cunosc temeinic meseria. Și mai aveți, în plus, organizatori excelenți ai vacanțelor, de o ospitalitate care cucerește de la primul contact cu litoralul”.

DANA KALAINEN
Vilnius (U.R.S.S.):

„Ne-am simțit admirabil în România. Orașele sale și mai ales Bucureștiul mi-au plăcut enorm. Este un oraș al florilor, al copacilor, al grădinilor și al culorilor vii. Am vizitat litoralul și munții. Pretutindeni, am descoperit priveliști de o rară frumusețe. Oamenii, de asemenea, ne-au plăcut mult. Am fost impresionați cu toți de felul în care ne-au primit, de atenția cu care ne-au înconjurat”.

JULIUS STEINCHY
industriș (Australia):

„În fiecare an simt nevoia să vin aici, în România, nu numai pentru frumusețea litoralului dv., ci și datorită românilor care sînt atât de ospitalieri și care m-au cucerit din prima clipă.

Nicăieri în lume nu se depun atâtea eforturi pentru ca turiștii să se simtă bine. Adresez din tot sufletul organizatorilor un călduros „mulțumesc” și cred că sînt prin aceasta în asențimentul a sute de mii de turiști. Ne-am simțit cum nu se poate mai bine în minunata dv. țară, pe litoralul Mării Negre”.

KRYSZYNA GRUSZECKA
inginer (Polonia):

„Am vizitat munții dv. cu pădurile lor nesfîrșite de brad, am străbătut valea Oltului, am hoinărit prin Delta Dunării. Am fost și pe litoral. Aici, ca de altfel în multe alte părți ale țării, s-a construit cu nerăbdare și tenacitate. O adevărată pădure de vile și de hoteluri moderne și confortabile este răspîndită aproape pretutindeni. Numai un popor care știe ce vrea poate investi atîta energie în această operă de modernizare. De altfel, roadele acestor eforturi sînt vizibile, dovadă afluența turiștilor străini care pot fi văzuți peste tot, spre marea satisfacție a românilor și a prietenilor lor din străinătate.



EI AU VIZITAT ROMÂNIA

DI. Giuseppe MICHELONI
ministrul turismului, sportului
și spectacolelor din Republi-
ca San Marino

„Am avut plăcerea să vizitez România pentru a doua oară, căci am mai fost în țara dv. în 1966. Am vizitat numeroase muzee din București, am asistat la numeroase spectacole și am fost oaspetele Mamaiei. Pe litoralul dv. am admirat marele efort pe care-l depune guvernul român pentru construirea unei baze turistice care, din 1966 — anul cînd am vizitat pentru prima oară litoralul — a cunoscut o dezvoltare fără precedent. Bucureștiul este o metropolă, are toate caracteristicile unui mare oraș, dar spre deosebire de alte capitale europene, Bucureștiul își păstrează încă dimensiunile umane, cu bulevardele sale largi, cu parcurile minunate și, în special, cu cordialitatea oamenilor care demonstrează că singele latin a rămas nealterat”.

ALVAREZ DE SANTOLOPESS
inginer (Argentina):

„Un prieten care și-a petrecut aici vacanța în 1969 mi-a vorbit despre frumusețea stațiunilor dv. Minat de curiozitate și de dorința de a face un tratament cu nămol, am venit la Mangalia. Ceea ce am văzut mi-a depășit așteptările. Ca un adevărat globe-trotter, am vizitat toate stațiunile și trebuie să spun că litoralul mi-a lăsat impresii de neuitat. Mamaia, Eforie, Neptun sînt magnifice. Și cînd te gîndești că aceasta din urmă nu are decît doi ani de existență! Sînteți un popor inventiv, inzestrat cu o extraordinară putere de muncă. Calda ospitalitate a românului te cucerește. În același timp, trebuie să felicit corpul medical, compus din specialiști de înaltă calificare cărora le voi rămîne recunoscător toată viața”.

DI. dr. JORGE ALDEREGUIS
ministru adj. al sănătății din
CUBA:

„Realmente — cele văzute mi s-au părut ca o vizită în cosmos — totul este fantastic... Toți membri delegației noastre au rămas incințați de aceste zile. Firește, în aceste momente entuziasmul nostru a ajuns la culme, deoarece ne aflăm la Mamaia care este un loc divin și oferă o gamă alit de largă de distracții. În general, am avut parte de soare și lumină și totodată am simțit din plin înfrățirea cu poporul român, de care ne leagă cauza nobilă comună și lupta noastră pentru înfăptuirea unui sistem social mai drept și mai bun”.

A. P. MUJWAHUZI
redactor șef al săptăminalu-
lui „The Workers” **TANZANIA:**

„România mi s-a înfățișat ca un pămînt răsfațat de natură, pe care s-au îngrămădit pur și simplu bogății și frumuseți fără număr: de la munții cu fruntea perpetuu acoperită cu zăpadă, pînă la litoralul scaldat de apele mării și la vestigiile ale unei civilizații milenare, la moderne plămădiri ale științei și tehnicii contemporane. La ce să mă opresc mai întîi? La lumea de basm a Deltei Dunării, adevărat paradis al florei și faunei, al legendei și visării, sau la incomparabilele străvechi cetăți și mănăstiri din nordul Moldovei? La salba de stațiuni balneare — Mamaia, Constanța, Eforie, Neptun, Venus, Saturn și altele — desfășurate pe cîteva zeci de kilometri sau la cabanele și hotelurile cocoțate în virf de munte? M-aș opri la ceea ce planează peste toate acestea înnobilindu-le: veselia și optimismul oamenilor acestor locuri, veselie și optimism de care nu poți să nu fi contaminat”.

Ragchagin BADMARAG
secretar al Consiliului Central
al Sindicatelor din MONGOLIA:

„Cu toate că am stat doar câteva zile în țara dv. am văzut multe realizări, am vizitat capitala țării, oraș cu o istorie veche, municipiile Sinaia, Brașov și alte orașe în plină înflorire. De asemenea, am vizitat rafinăria „Brazi”, o unitate industrială foarte modernă, și întreprinderea agricolă de stat Prejmer.

În aceste vizite am avut ocazia să cunosc multe dintre obiceiurile tradiționale ale poporului român, cîntecul, dansul și portul popular. La modernele și elegantele restaurante „Cerbulele Carpatin” și „Șura Dacilor”, situate la 1200 metri altitudine, am făcut cunoștință cu delicioasa bucătărie tradițională românească, servită după obiceiuri străvechi.

Peste tot, am fost primit cu foarte multă căldură, mi-au fost prezentate și explicate pe larg aspecte ale vieții și muncii oamenilor, ale artei și culturii bogate a poporului prieten român.

Astfel, într-un timp scurt, am văzut și am cunoscut o bună parte din viața, istoria și lupta veche și nouă a poporului român, trezindu-mi o adincă admirație și un profund respect.

CLAUDE LECONTE
cineast (Belgia):

„Printr-un ciudat paradox, Marea Neagră nu este „neagră”, iar „Dunărea albastră” atât de des cîntată merită toate complimentele în afară de acela că este albastră! În schimb, veți regăsi albastrul — un albastru fără pereche — pe minunatele fresce ale mănăstirilor din nordul Moldovei. Dar bunul cel mai de preț al României este poporul său, cu setea lui de cultură și de libertate, cu deosebita lui sensibilitate”.

ERMILA ȘI ZDENEK BURIAN
(Cehoslovacia):

Pînă să ajungem pe litoral, în călătoria noastră cu mașina, am descoperit tot timpul niște ținuturi de o rară frumusețe.

În drum spre Constanța am trecut prin Oradea, Cluj, Sibiu, Brașov. Sîntem foarte satisfăcuți de tot ceea ce am văzut și amintirile acestor locuri ne vor rămîne multă vreme întipărite în minte. În mod deosebit ne-au impresionat românii care sînt niște oameni cu adevărat minunați. În tot timpul călătoriei noastre, am fost ajutați în toate felurile, pornind din nou de fiecare dată cu urările sincere ale celor pe care i-am întîlnit.

A. THOTWOOD
inginer (Marea Britanie):

„România face parte din țările care cunosc un asemenea ritm de dezvoltare încît rămiți într-adevăr uimiți. Litoralul și stațiunile sale, de la Mamaia și pînă la Mangalia, sînt o dovadă și un exemplu a ceea ce numim noi dezvoltare rapidă și modernă. În fiecare an vin în România împreună cu întreaga familie, deoarece ne simțim aici admirabil. Ne atrage nu numai marea ci și folclorul, viața culturală, excepționalele seri românești atât de pline de poezie și de culoare, surprinzătoare bogăție etnografică a acestei țări. Delta Dunării, Carpații, Valea Prahovei, nordul Moldovei ne-au sedus în egală măsură. Petrecem aici niște vacanțe minunate la sfîrșitul cărora plecăm cu regrete și cu dorința de a ne întoarce cît mai curînd posibil”.



ERIK POULSEN
(Danemarca):

„Altădată imi petreceam în fiecare an vacanța în altă țară. Dar, de câțiva ani, vin în România, la Poiana Brașov, deoarece găsesc aici tot ce doresc atât în materie de confort cât și în ceea ce privește sporturile de iarnă. Școala de schi este foarte bine organizată, instructorii sînt răbdători și foarte competenți. Pistele sînt excelente, atât pentru începători, cât și pentru schiorii consacrați. Mă voi reîntoarce în acest paradis care este România. Munții dv. sînt extraordinari, priveliștile minunate”.

SUZANNE HORMEGNIES
ziaristă (Belgia):

„Pentru un turist, România înseamnă o diversitate de căi de acces, formalități vamale reduse la minimum, obținerea pe loc a vizei turistice, posibilități de cazare foarte variate, o climă blîndă și deci apreciată în mod deosebit de nordici și, mai ales, un popor binevoitor, mîndru de trecutul său istoric, de arta sa populară, și, în același timp, mîndru că poate să spună: „Sîntem un popor de peste 20.000.000 de oameni și fiecare dispunem de 7 metri pătrați de copaci. România este țara verdeții și a florilor”.

În România, nimic nu vă va decepționa, chiar dacă ați fi omul cel mai sceptic și cel mai blazat.

România este într-adevăr una dintre țările cele mai frumoase din lume”.

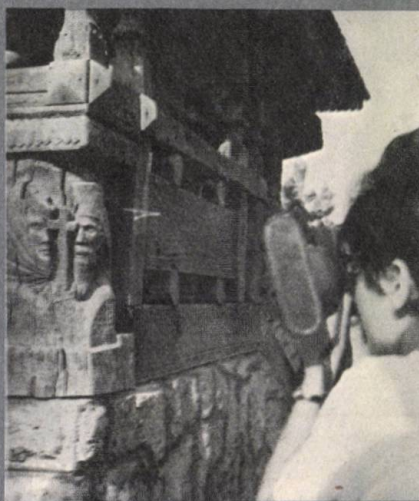
MILORAD IVANOVICI
Jugoslavia:

„Am venit cu mașina. Eram curios să văd Carpații României, despre a căror măreție mi s-a vorbit foarte mult. Și într-adevăr, mi-a făcut mare plăcere să admir aceste priveliști minunate, aproape asemănătoare cu cele din țara mea. România a constituit pentru mine o mare surpriză. Este o țară foarte interesantă, extrem de variată, cu șosele moderne și bine întreținute. Vă spun cu toată sinceritatea că România m-a încântat cu adevărat. Mi-a plăcut mult centrul turistic din Poiana Brașov, deschis în tot cursul anului, și bătrînul oraș Brașov, atât de pitoresc între munți. Bineînțeles că am vizitat și Sinaia, admirabila „perla a Carpaților”. Aici totul este fermăcător, parcă ar fi într-un vis”.

FANTASTO MORANDI
comerciant (Italia):

„Am vinat pînă acum în numeroase țări și pot deci să mă laud că am o oarecare experiență, pentru care nu mă las ușor entuziasmat de posibilitățile de vîntoare ale unei țări. Gîndiți-vă și dv., am vinat și în Kenia!... Și totuși, terenurile de vîntoare din Delta Dunării depășesc tot ceea ce am văzut pînă acum. Sînt atât de frumoase încît poate numai un poet ar putea să le scrie... Mi-aduc și acum aminte de culorile pe care paleta naturii le risipește aici, în zori ca și la asfîntit, ca să nu mai vorbesc de bogăția neînchipuită a vînatului.

Sînt ferm hotărit să mă reîntorc cu câțiva prieteni ca să-mi petrec aici o săptămînă întregă în singurătatea mării a Deltaei...”



EXISTĂ O PREVIZIUNE A TIMPULUI LIBER?

O anchetă internațională

de **TOMA GEORGE MAIORESCU**

Participă : _____

prof. Dr. **PAVEL APOSTOL** (București),
prof. **RUDOLF LEWANDOWSKI** (Dortmund),
prof. **LUCIEN A. GERARDIN** (Paris),
prof. **NICOLAI I. LAPIN** (Moscova),
dr. **STEPHAN SCHWARZ** (Stockholm),
prof. **ARNE SORENSEN** (Copenhaga),
prof. **VALERIO SELAN** (Roma),
prof. **R. SUPEK** (Zagreb).

Explozia de timp liber



Prof. univ. dr. **Pavel APOSTOL** membru în Comitetul Permanent al Conferințelor Mondiale de Cercetare a Viitorului:

— Un expert vorbește despre explozia de timp liber ca de o problemă nu cu mult mai ușor de soluționat decât explozia demografică sau cea științifică-tehnologică sau informațională. În toate civilizațiile de până acum, timpul liber a fost privilegiul unor clase sau grupe sociale extrem de limitate. Practic, timpul liber nu a fost o problemă socială, ci problema unora care dețineau mono-

sul dezvoltării echilibrate a propriei personalități cit și pentru a se preocupa ca prin utilizarea personală a timpului liber, să contribuie la o mai bună integrare socială, la cimentarea relațiilor sociale.

Progresele civilizației contemporane vor obliga societățile să ia în serios problema analizei și a organizării timpului liber. Un eminent specialist din Statele Unite, Prof. Lidstone este de părere că în viitor, la vîrsta de 45–50 de ani toți oamenii vor trebui să urmeze cursuri de recalificare în vederea însușirii capacității de a folosi și de a administra timpul liber. În trecut la această vîrstă activitățile productive sau activitățile nemijlocit sociale încetau.

Dar, și pînă atunci se pot face foarte multe care nu necesită crearea unui sistem specializat de administrare a timpului liber.

— Care este locul turismului ca act de re-

1. Folosirea judicioasă a timpului liber a devenit un atribut al civilizației moderne: Care este corelația viitor-timp liber? Ce structuri optime i-ați conferi?

2. Care este perspectiva bugetului de timp din prisma celor trei tipuri de timp liber: a. Orele de după producție; b. Sfîrșitul de săptămînă; c. Vacanța.

3. Care este locul turismului ca act de regenerare a forțelor dar și ca act de cultură în economia timpului viitor?

polul lui. Prin automatizare se naște o uriașă cantitate de timp social destinat altor activități decât munca și odihna fiziologică. Adevărul este că societatea contemporană nu a fost și nu este pregătită pentru această explozie de timp liber, de aceea nu este moral ca în societățile capitalismului tirziu, manipularea timpului liber să devină unul din cele mai rentabile activități sociale, iar în societatea socialistă nu au fost create încă, în toată complexitatea lor, condițiile de educație pentru și de instituționalizare a folosirii timpului liber.

Toate proiectele de dezvoltare, toate imaginile globale ale viitorului acordă, pe bună dreptate, o mare pondere pentru formarea omului în vederea folosirii judicioase a timpului liber. Cînd spun **judicioase**, nu înțeleg altceva decât folosirea firească; refacerea potențialului psihic și fizic al omului.

Cred că printre obiectivele unei pedagogii a viitorului, trebuie să intre preocupări sistematice de pregătire a tinerei generații pentru utilizarea timpului liber. Atît în folo-

generare a forțelor dar și ca act de cultură în economia timpului viitor?

— Printre fenomenele caracteristice epocii noastre este crearea posibilității tehnologice a unei rapide și intense comunicări. Practic, sau, mai bine zis tehnic, toate distanțele de pe glob au fost comprimate. După cum observă Johan Galtung aceste posibilități de transport au rămas inaccesibile majorității oamenilor din cauza repartitei inegale a venitului național din țările capitaliste și din cauza standardului de viață scăzut din țările în curs de dezvoltare.

Lupta monopolurilor contra ieftinirii transporturilor constituie încă o piedică serioasă în ceea ce s-ar putea numi democratizarea transporturilor și odată cu aceasta înflorirea pe scara globului a turismului de masă.

Țările socialiste au realizat multe progrese în privința turismului intern și se extinde în țara noastră, de pildă, tot mai mult și turismul internațional. El este un factor extrem de important de refacere a organismului uman, atît sub raport fizic, cit și psihic, de-

oarece schimbarea de mediu are un efect stimulator, întrucât pune individul în fața unor situații noi de adaptare, îl supune la ceea ce antropologii numesc „șocul cultural”, (pătrunde în alte cercuri de cultură). Astfel, crește receptivitatea omului față de idei, gusturi, mentalități, stiluri de viață care cu greu pot fi cunoscute și înțelese doar prin comunicare scrisă. Odată cu receptivitatea se lărgeste orizontul social și cultural, se îmbogățește experiența de viață permițând stimularea individului în vederea unei raportări creatoare față de ambianța sa obișnuită.

Desigur, turismul trebuie să fie însoțit de educație pentru a putea înțelege și folosi călătoriile. Vorbesc de educație fiindcă trebuie format și ochiul și spiritul critic pentru a înțelege cu adevărat ceea ce este esențial pentru altă țară, fără a te lăsa furat de aspectele de suprafață care adesea pot fi înșelătoare.

— Cu alte cuvinte mă întrebați: ce să faci cu timpul liber? Dacă ai bani poți face orice. De aceea trebuie, înainte de toate, să studiem bugetul familial, să vedem cum e împărțit pe capitolele sale esențiale (alimente, îmbrăcăminte, chirie) și ce rămâne pentru lux (mașină, televizor, folosirea timpului liber). Numai corelind cu exactitate bugetul de timp cu bugetul familial vom putea ajunge la concluzii valabile.

— Să presupunem că le-am corelat. Care ar fi factorii psihologici, comuni unor mari mase de oameni, de care ar trebui să ținem seama într-un viitor „planing” al timpului liber?

— Primul factor ar fi căutarea unei **societăți pe care n-o cunoști**; al unor locuri, peisaje (sociale sau naturale) necunoscute încă. Un alt factor, la fel de important, este **luxul**. Omul în vacanță devine deosebit de exigent. Atunci, el vrea să fie rege. Să fie servit ca

● **Criza timpului liber** ● **Roboții vor lua locul sclavilor?**
Droguri și ritmuri sincopate ● **Educația permanentă și turismul** ● **Primejdia nr. 1 și folosirea timpului liber.** ● **Producătorul-consumator și viceversa.** ● **Turismul atribut esențial al omului modern** ● **Hobby-activitate profesională neobligată**
 ● **Vacanțierul un rege virtual** ● **Buget de timp, buget familial**
 ● **Un timp eliberat de constrângeri.**

Factorii psihologici în planificarea timpului



Prof. Rudolf LEWANDOWSKI, de la Mathematischer Beratungs und Programmierungsdienst din Dortmund consideră că problema timpului liber trebuie să devină una din preocupările centrale ale futurologiei, ea reflectând, în fond, atît schimbările în progre-

sul tehnico-științific, cît și cele care au loc în structurile sociale.

— Creșterea productivității muncii, de o parte, explozia demografică de alta condiționează sporirea zilelor libere, atît la sfîrșitul săptămîinii, cît și din timpul concediului. Ce probleme vă sugerează această perspectivă?

un rege, să i se acorde atenția unui monarh. România e frumoasă, e necunoscută, e misterioasă. Ea e o atracție permanentă. Dar oamenii (chiar dacă acasă la ei nu fac parte nici măcar din clasa mijlocie) așteaptă un serviciu exemplar. Ei sînt foarte pretențioși. De aceea serviciile, calitatea și nivelul lor trebuie, cred, mai ales, pe litoral, substanțial îmbunătățite. Nu trebuie să uităm că turiștii sînt și mesageri ai altor turiști posibili... Materialul hotelier de care dispuneți este excelent dar personalul din hoteluri încă mult sub exigențe... Românii sînt prin fire ospitalieri, deschiși, calzi, afabili... Trebuie mai multe școli de personal specializat în industria turistică... În sfîrșit, dacă mi-e îngăduit să mai fac niște remarci concrete, (ca unul care am fost de două ori la Mamaia), nu uitați nici o clipă că o bună parte dintre turiști vin din țări excelent organizate. Ei așteaptă o planificare internă excelentă, punctualitate. Lipsa unui orar riguros, a unei execuții impecabile ei n-o pot scuza. România are toate atu-urile necesare ca,

depășind criza de creștere care se manifestă în prezent prin insuficiența mîinii de lucru specializate în turism — să devină una din primele țări turistice ale Europei.

Un timp eliberat de obligații ?

Dr. Lucien A. GERARDIN, director de cercetări la Thomson CSF, Paris referindu-se la cele trei modalități de folosire a timpului liber optează pentru o abordare diferențiată. În vacanță se recurge, în general, la schimbarea activității. Astfel, se dezvoltă, tot mai mult, atît turismul individual cît și cel colectiv. Călătorind prin țări diferite, cu peisaje, obiceiuri, regimuri sociale deosebite oamenii învață să se cunoască ajungîndu-se la o mai bună înțelegere și armonie între popoare. De aceea acest mod de a utiliza timpul liber trebuie cît mai mult diversificat. Utilizarea timpului liber **al zilei** (după lucru) nu este însă prea favorabilă dezvoltării armonioase a omului: loisir-ul riscă să se dizolve în programele TV. În sfîrșit, timpul liber de **sfîrșit de săptămînă**. Mărirea week-endului la 3 și chiar 4 zile e o tendință generală a viitorului.

— Care va fi, care ar trebui să fie, noul conținut al timpului eliberat de obligații ?

— Trebuie să dezvoltăm formele de colectivitate locale, de activități sociale și politice, inițiativele de orice fel. În trei zile libere ai timp pentru cultură. Astfel, trebuie să ne gîndim și la modalitatea de a transforma consumatorul de cultură și într-un creator. Răspunderea socială, de o parte, artele de altă parte, trebuie să-și ocupe un loc de cinste în noua structură a timpului liber al societății de mîine.

O industrie de oferte pentru un timp civilizat



Prof. Nicolai IVANOVICI LAPIN de la Institutul de Cercetări Sociale Concrete al Academiei de Științe din Moscova specifică de la bun început că specialitatea d-sale e timpul de lucru. În U.R.S.S. se fac însă cercetări sociologice intense în legătură cu utilizarea rațională a timpului liber, mai ales, după trecerea la săptămîna de 5 zile. Lucrarea profesorului Grișin despre timpul liber, elaborată pe baza unor anchete largi e

deosebit de interesantă. Structurarea timpului liber e legată, după prof. Lapin, de tradiții, de obiceiuri locale sau datinile grupurilor etnice. Ea diferă chiar pe grupe sociale, profesionale. Pînă în ultimii ani timpul liber a depins de inițiativa proprie. În ultimul deceniu din cauza scurtării săptămînii de lucru a început să se dezvolte o adevărată industrie de oferte pentru un timp liber petrecut în mod civilizat. Se dezvoltă turismul. U.R.S.S. s-a transformat într-o țară a turistului: 100 de milioane de oameni devin în fiecare an, pe o perioadă, turiști. Obiectul turismului nu se mai limitează numai la natură. Nordul îndepărtat, Asia Centrală, Caucazul sau Ucraina Apuseană cu monumentele istoriei și culturii lor atrag anual milioane de turiști. Turismul organizat și neorganizat va lua o amploare mereu crescîndă. Trebuie găsite însă forme diverse ca fiecăruia să i se ofere o gamă foarte largă de opțiuni. Totodată cu mărirea timpului liber de zile, (săptămîna de lucru va fi redusă la 36-38 ore) se vor dezvolta cluburile specializate după interese și preocupări.

Pericolul nr. 1 Generator de acte antisociale?



Dr. St. SCHWARZ de la Institutul de Cercetări a Apărării Naționale din Stockholm consideră că problema timpului liber prezintă particularități specifice de la țară la țară. Dar societatea în întregul ei e răspunzătoare ca timpul liber să nu devină un generator de acte antisociale. Structurile sociale se schimbă rapid, se observă o diluție a normelor etice, familiale etc. Perspectiva prescurtării săptămînii de lucru (ca o consecință a extinderii automatizării) ridică probleme deosebite, cu atît mai mult cu cît chiar și în structura sa actuală timpul liber e irațional folosit. Înșuși faptul că drogurile s-au răspîndit, mai ales, în medii de tineri intelectuali, o dovedește cu prisosință.

— Noi încercăm în prezent — ne relatează dr. Schwarz — un program social de activizare a tineretului. În Suedia criza timpului liber e o realitate. În același timp observăm printre tineri o mare comprehensiune pentru problemele mondiale. Dacă critica ei socială, justificată ar fi canalizată spre activități creatoare, spre dezalienarea metropolei moderne (unde fiecare se ocupă numai de sine însuși), spre comprehensiunea celorlalți — re-

zultatele în utilizarea rațională a timpului liber ar avea rezultate pozitive.

— Care ar fi principalul pericol în folosirea timpului liber?

— Pasivitatea. Munca normală va fi, cred, suplimentată în viitor, prin activități voluntare. Supradervoltarea comunicațiilor de masă, a televiziunii, a „deservirii cu cultură” transformă procesul activ al cunoașterii într-un act de receptare, pasiv, inoculând activității mentale stări de somnolență. Dacă această superdezvoltare de „cultură” pasivă va continua fără nici o contrapondere, va elimina activitatea creativă, spiritul creator, aducând scăderea inițiativei intelectuale.

— Remediul?

— Unul singur. Educația permanentă, activă, dinamică la toate nivelele, la toate virstele, la toate modalitățile de la practicarea în timpul liber al unor „alte” meserii sau arte, la turism cultural sau studii universitare...

O înflorire a artelor ca în Renaștere



Interlocutorul nostru este de astă dată prof. **Arne SORENSEN**, președintele Societății pentru cercetarea viitorului din țările scandinave, Secretar General al Comitetului Național de pregătire a Conferințelor Mondiale de Cercetare a Viitorului.

— Vom ajunge într-o etapă de dezvoltare a societății cind nevoile materiale esențiale vor fi ușor satisfăcute. Care va fi locul timpului liber în bugetul de timp al oamenilor?

— Această problemă a început să fie foarte serios discutată în țări ale Europei, în Statele Unite. De altfel, asupra acestui lucru a atras atenția, la timpul său, Karl Marx. El a formulat teza după care o creștere cantitativă duce la un moment dat la o modificare calitativă profundă. Această lege se aplică foarte bine la timpul liber: căci atunci cind lucrezi 8—10 ore pe zi, timpul liber ajunge numai pentru odihnă, pentru puțină educație și ceva distracție. Dar dacă timpul liber va crește peste anumite limite el va necesita încă o viață a omului. Mulți încep să se gindească la asta și unora le este chiar teamă.

— Dacă nu mă înșel, după unele calcule în decursul unui an, dacă se ține seama de toate zilele libere, ele vor însuma aproximativ 150?

— Da, și desigur că ocupațiile noastre obișnuite distractive nu vor mai fi, atunci, suficiente. Distracția nu poate fi extinsă peste anumite limite de timp fără a deveni plictisitoare. Desigur că golul va putea fi umplut în mare parte prin educație. După cite știu și în țara dv. există preocupare pentru această idee nouă a educației permanente.

Este minunat că un om de vîrsta mea (am 65 de ani) să se poată gîndi la studiul unei noi discipline, a unei limbi străine, a folclorului unei țări. Dar cred că nici educația permanentă nu va fi suficientă, căci oricît de interesantă ar fi ea, nu este totuși acțiune. Cred că anumite grupuri de oameni vor dori să întreprindă un fel de „acțiuni de lux”, de pildă, activități artistice. S-ar putea să asistăm la o înflorire a artelor ca pe vremea Renașterii. Fără îndoială, din punct de vedere estetic, avem foarte multe de refăcut în lumea noastră. De multe ori, clădirile industriale din marile orașe standardizate au pierdut orice frumusețe specifică. Desigur, aceste orașe, vor trebui reconstruite. Cred deci, că oamenii se vor lansa în timpul liber în activități creatoare care ar deveni valori permanente. În arhitectură funcționalismul va face loc, probabil, unei arte de decorare a clădirilor, așa cum se întîmplă, de exemplu, în Mexic unde clădirile moderne sînt împodobite cu picturi uriașe întinzîndu-se, de pildă, pe 10 etaje. Cred că vom crea mai multe lucruri frumoase decît oricînd. Dorința de creație este înăscută omului, și ea se va putea exprima atunci cînd va avea toate condițiile. Marile capodopere există în om. Societatea are datoria să creeze baza materială pentru ca ele să se nască.

— Și credeți că aceste condiții se vor generaliza treptat în toată lumea?

— Sînt convins de acest lucru. Cred, în acea fază finală de comunism pe care a visat-o Marx.

Nu numai o problemă de economie a subsistenței



După prof. **Valerio SELAN**, vice-director al Institutului Futuribile (Institut de Cercetări de Economie Aplicată) din Roma analiza și prospectarea timpului liber devine pentru futurologie o problemă de maximă importanță.

— Numai futurologia — spune d-sa —

ca știință care-și propune examinarea ierarhiei de valori a societății de miine are posibilitatea să studieze și să traseze liniile optime de folosire a timpului liber. În occident această problemă n-a fost încă suficient studiată. Se consideră că „loisir” e doar timpul de întrerupere a lucrului, de recuperare a energiei fizice și psihice, în fond, avem de-a face cu o problemă de economie a subsistenței. Pentru clasa burgheză nu se pune această problemă: ea nu este suprasolicitată. Pentru păturile largi ale poporului, problema utilizării, într-un fel sau altul, a timpului liber poate avea repercusiuni importante nu numai de ordin economic și social, dar chiar, artistic, intelectual. Pentru tinerele care nu știe să folosească rațional timpul liber, consecințele pot fi deosebit de grave. Răspindirea drogurilor își are motivația, printre altele, în lipsa unui ideal al timpului liber. Totodată, neavind o cultură muzicală care să permită digerarea ritmurilor sincopate, acestea vor avea asupra tinerilor efecte asemănătoare cu drogurile: o idiotizare ritmică.

— De aici și rolul deosebit al futurologiei de a prezenta soluții, de a prevedea evoluțiile posibile ale diferitelor opțiuni în utilizarea timpului liber. Ce punct de vedere împărtășii asupra unei structuri optime a timpului liber?

— În societatea viitorului automatizarea, roboții, vor elibera o bună parte din timpul productiv de azi. Robotul, mașinile automate vor lua locul sclavilor din antichitate. Nu trebuie să uităm că civilizația și cultura greco-romană e un produs al timpului liber. Marea moștenire culturală a grecilor și romanilor s-a născut în „loisir”. Timpul liber devine pentru viitor o problemă de educație. Oamenii trebuie educați din copilărie pentru **prețuirea** timpului liber, pentru utilizarea lui creativă, imaginativă. Turismul este, devine, astfel, în condițiile timpului liber sporit un important mijloc de difuzare a culturii umane, de cunoaștere a unor civilizații, a unor moduri de viață sau sisteme politice. Implicit, însuși prin conținutul său cognitiv, turismul, devine și un instrument al unei păci durabile.

În aceeași ordine de idei vreau să subliniez că vizita mea în România, cunoașterea **in situ** a unei dezvoltări originale și impresionante a țării dv., a minunatelor calități ale poporului cum ar fi omenia, ospitalitatea, optimismul și robustețea sufletească m-au făcut să-i devin un prieten fidel.

Spectaculoase schimbări ale ambianței sociale



Prof. R. SUPEK, de la Facultatea de Filozofie din Zagreb refuză o înțelegere a timpului liber ca o permanentă tendință de reducere. Exemplul unor societăți dintre cele mai evoluat și bogate ne demonstrează necesitatea organizării unor lucrări publice de uriașă amploare, necesitatea unor modificări fundamentale aduse urbanismului și comunicațiilor, în organizarea mediului, în ecologia însăși.

Există, totuși, o schimbare în bugetul timpului liber. Se vor dezvolta, bucătăriile colective, grădinițele, femeile vor fi eliberate de grija bucătăriei, a creșterii copiilor. Dispariția personalului casnic, un fenomen general în societatea modernă, va antrena, bărbatul în preocupările gospodăriei.

Hobby — noțiune neadecvată căci acoperă numai sfera distracției, se va transforma într-o activitate profesională neobligată, creatoare care schimbă ambianța.

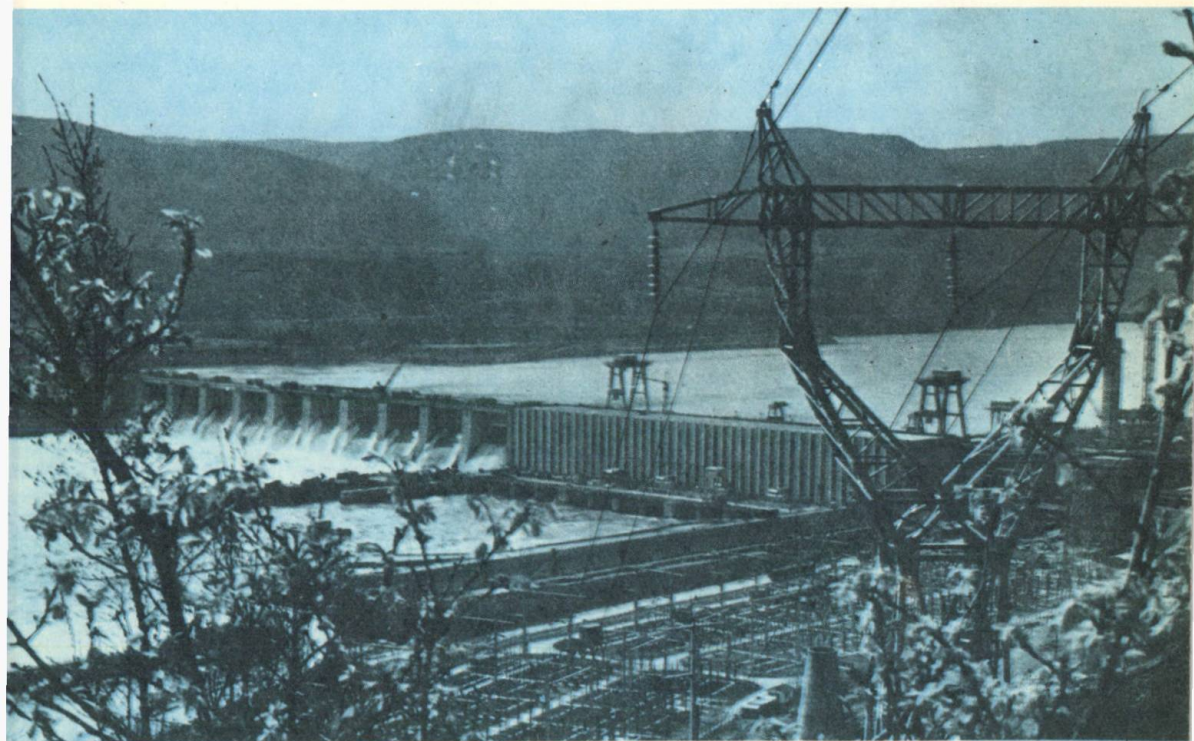
— Presupuneți, deci, că timpul liber va condiționa o dezvoltare multilaterală a omului cu o deosebită aplecare spre artă. Care vor fi repercusiunile pe plan etic, pe țărimul dezvoltării spirituale a individului și a colectivității?

— Desigur, o problemă, poate, mai importantă a timpului liber e cea legată de rolul omului ca producător dar și ca cetățean. În cultura noastră necesitatea educației permanente a devenit axiomatică. Oamenii care vor să evolueze pe țărim profesional sau social vor trebui să dedice tot mai mult din timpul liber pentru educație, pentru studii. Altfel, nu vor putea ține pasul cu ritmul de dezvoltare al societății. În același timp, democratizarea societății moderne, cu atât mai mult în societatea socialistă, va impune sporirea responsabilității pe fiecare individ în parte. Dezvoltarea comunicațiilor moderne — filmul, TV, presa — leagă într-o rețea rapidă de informații lumea întreagă născind astfel, sentimentul că civilizația și cultura umană este un tot unitar. Aceasta iscă în masele largi curiozitatea culturală. Oamenii vor să vadă, să cunoască prin contacte personale moștenirea culturală a țării lor și comorile civilizației întregii omeniri. Turismul devine, astfel, din ce în ce mai legat de educația permanentă. Turismul devine un atribut esențial al omului modern. El înseamnă prelungirea vieții medii și, totodată, prelungirea școlarizării, permanentizarea educației.

PORTILE DE FIER

două reportaje de: SERGIU FARCAȘAN și TRAIAN FILIP

E ÎN FIREA OMULUI să raporteze totul la proporțiile și trăirile sale. Dacă vedem în poză un monument ciudat, nu ne putem da seama de proporțiile sale, pînă nu obser-



mai înalte
decît le-a turnat
natura

văm un om alături. Față de microbi, imens ca un munte, omul e un minuscul fir de praș, dacă-l comparăm cu oceanul.

Disproporțiile acestea amețitoare se mențin și în timp.

N-am putut niciodată trece cu trenul peste podul de la Cernavodă, fără să încerc un sentiment de uluire. Știam că o astfel de lucrare e făcută să dureze — și totuși mă mira gîndul că ea este clădită din secolul trecut, că zecile de vagoane grele, purtînd atîtea trupuri, printre care și al meu, apasă o lucrare de artă, cum bine li se zicea altădată construcțiilor, zămislită în veacul XIX.

ACEST SENTIMENT PERSONAL, atât de omenesc, a intruziat să mă cuprindă atunci când treceam pe la Porțile de Fier. Lucrarea era prea mare. Imaginația mea era strivită. Dacă nu ești astronom și cineva îți explică de ce drumul de la Pământ la Jupiter are atâtea milioane de kilometri mai puțin decât cel pînă la proxima Centauri, nu mai înțelege nimic, e prea mult, distanțele sînt prea mari: un ocol de cinci kilometri pe drumul spre Snagov i se pare imens automobilistului, dar un milion de kilometri te lasă rece, e o chestie abstractă, undeva în univers.

Intîrzieră de care vă vorbesc se datora efortului în timp făcut de imaginație ca să surprindă cel mai mare monument hidroenergetic al Europei de dincoace de Volga, colosul racordat la energiile milenare ale Danubiului. De zece ori cît Bicazul, de patru ori cît la Bathie (hidrocentrala franceză e cea mai mare din vestul Europei), aproape împătrind posibilitățile navigației fluviale, Porțile rămîneau prea mari ca să poți distinge alături un stat de om.

La „INCHEIETURA BALCANILOR CU CARPAȚII”, Vlahuță se minuna de turbarea cu care se aruncă Dunărea PESTE PUMNII LOR ÎNCLEȘTAȚI.

„ROMÂNIA PITOREASCĂ”, opera de început de veac a lui Vlahuță, tocmai cu Porțile de Fier începea...

Îmi amintesc că noi, școlarii de acum nu știu cîți ani, ne doream, la română și la geografie, să fim ascultați despre Porțile de Fier. Poate fiindcă erau postate la începutul cărții lui Vlahuță, mai lesne de reținut, dar poate, mai probabil, pentru că urlul apelor la cazane, mînia de la gherdapuri, drama cosmică senzațională pe care o evocau cele două pagini ale scriitorului, toate astea se ridicau în imaginația noastră, a copiilor, mult mai sus decît alte descrieri, molcome, patriarhale.

DUPĂ DESCHIDEREA ȘANTIERULUI, prima oară cînd am trecut pe la Porțile de Fier, eram atenți la basculantele din față și din spate și la gropi ori ocoluri. Aruncam în răstimpuri o privire spre șantier și îmi părea neverosimil de mic, pentru că se situa undeva în jos, sub nivelul pămîntului. Pe urmă, am revenit acolo pe jos și a trebuit să mă agăț cu mîna de coșajele ieșite din trupul betonului: mă aflam la înălțimi uriașe, ca pe terasa unui bloc de 25 de etaje — dar fără balustradă.

Monstrul de beton săltat peste abis, deturînd apele marelui fluviu european, părea un răspuns al industriei la opera naturii: măreț, dar impersonal. Apoi, o dată, o oarecare Mike, activist de pe șantier, mi-a povestit despre munca unui tovarăș de-al său numit Popa.

Acum cîțiva ani, cînd întrebam unde e Popa, oamenii lui arătau o adîncitură: „acolo, în fundul gropii”. Azi, cînd întreb unde e Popa, mi se arată cota înaltă a celor 77 de metri.

Muntele impersonal căpătase dimensiuni umane, pentru că era măsurat cu etalonul omenesc al muncii.

Am văzut porțile la cota finală și în această împrejurare particulară, aproape turistică. Era miez de zi. Îmi aminteam dramatismul muncii de noapte — cu orgi de lumini mai intense decît cele ale teatrelor — și nu-mi venea să cred, atîta liniște era. Mașina aluneca fără zguduiri peste o șosea curată de beton alb, cînd sprijinită pe pămînt, cînd suspendată în aer, la concurență cu calea ferată. Am oprit la un parking ieșit din pîntecul dealului peste Dunăre. Am găsit acolo o masă și cîteva scaune de beton, înfipte în pămînt de o mînă iubitoare, și purtînd în ele cîte un desen — o inimă. Tovarășii mei de călătorie au scos din mașină ceva mîncare și un termos cu cafea fierbinte. Mîn-

cînd, am avut sentimentul că desfășuram o adevărată ceremonie. Ni se părea că ne observă milenile. Ne-a cuprins pe toți o pace adîncă, am fost invadați de spiritul Dunării, un martor care se perinda pe acolo de mii de ani, cu mii de ape, și care înregistra acum altă existență.

Mi-am amintit atunci de „România Pitorească”. Dunărea nu pierduse nimic din forța ei dramatică, din mărturia ei complexitoare, dar se adăugase alături etalonul om: am avut senzația foarte netă că, deasupra barajului sur și deasupra apelor tulburi și grăbite, plutesc — la 77 metri înălțime, suspendați în aer ca niște păsări albe, nemișcate cu aureolă nu de sacrificiu, ci de victorie, mii și mii de meșteri mari, calfe și zidari.

AR TREBUI SĂ INCHEI cu asta, dar Marele Portal nu se clădește pentru peisaje și pretexte literare, iar operele civilizației industriale subjugă într-adevăr numai cînd frumusețea lor a fost fecundată de util.

Porțile de Fier sînt o CERTITUDINE NECLINTITĂ. Putem discuta mult și bine dacă era potrivit sau nu să punem o fabrică unde am pus-o, dacă avem sau nu materie primă, dacă dezvoltăm o ramură sau cealaltă. Electricitatea este însă o MONEDĂ INFINIT CONVERTIBILĂ. un tezaur garant: dacă vrei să schimbi o ramură cu alta, tot cu electricitate o vei face. Fiecare mișcare îți cere curent. Nu se poate — cel puțin pînă în actualul deceniu al 8-lea al secolului — fără acest curent. Peste deceniu curentul va rămîne curent și va fi folosit, cum e și azi folosit podul de la Cernavodă.

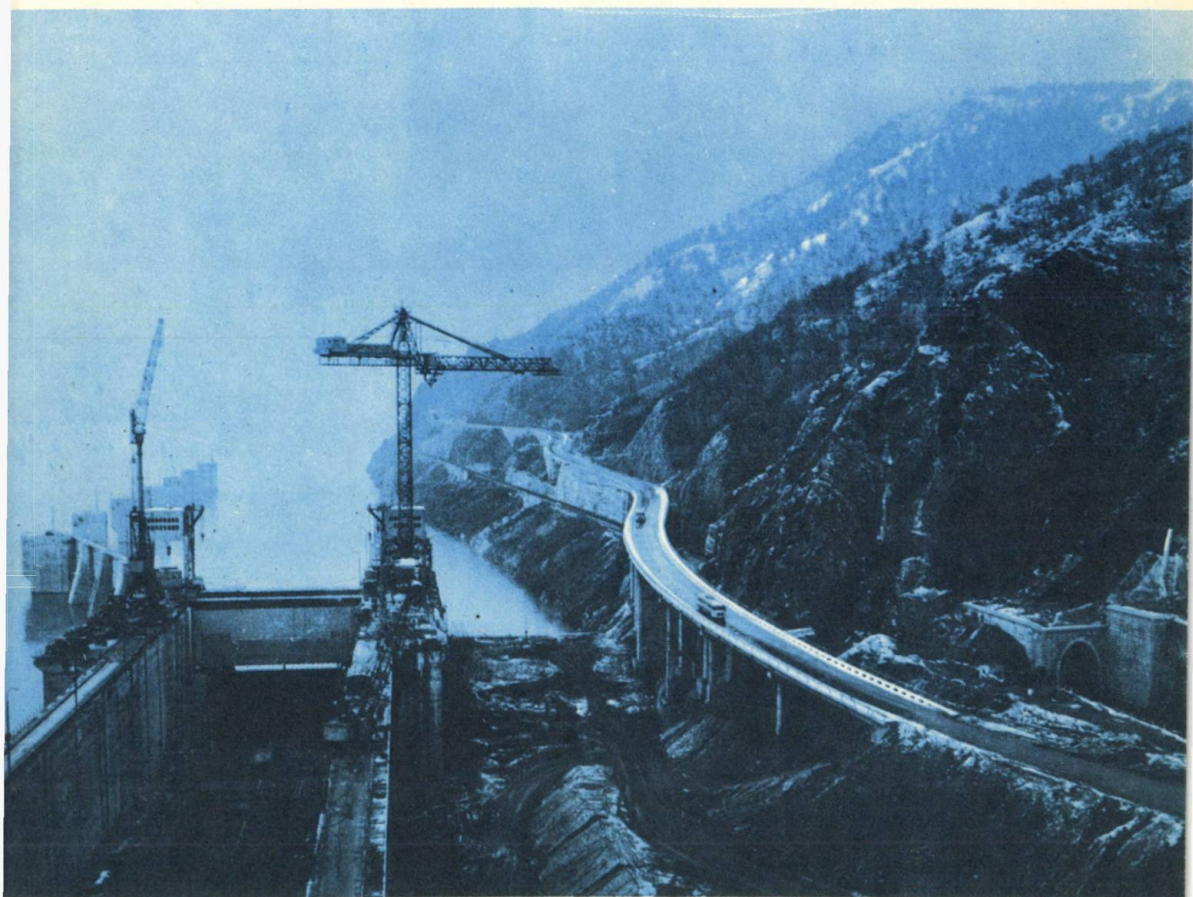
E o monedă generală. E ca și cînd la ciocnirea dintre fluviu și munți am fi instalat o fabrică de aur.

SE ÎNVÎRT PALETE de cîte douăzeci de tone. România intră în eul noului cincinal pe Porțile Energiei.

Sergiu FARCAȘAN

PORTILE DE FIER

MONUMENT al naturii



Turnul. De-a lungul anilor, Dunărea a reflectat în oglinzile ei adevărate coliere de turlă străvechi. Arheologii, ținând pasul cu modificările survenite în peisajul apelor, au construit noi fundații pentru turlăle de la Tri Kule, au strămutat întreaga cetate de turnuri feudale de pe insula Ada Kaleh la Șimian, spre a le scoate din zona lacului de acumulare, ne-au restituit în imagini tur-

nurile romane de la Turnu Severin și bătăliile feudale de la Turnu Măgurele. Ca și cum ar urma să continue o tradiție și un simbol, constructorii au plantat la Porțile de Fier un turn modern, turnul de comandă al ecluzei, care se înscrie între formele caracteristice ale edificiilor de acest fel.

Un întreg șir de evenimente industriale fără precedent au marcat, pe acest traseu

accidentat, etapa finală a construcției. Ecluzele existente pe fluviu, în apropiere de izvoare, la Kachlet, lochenstein, Aschach, Ybs-Perseuberg, Walsee, au primit o replică demnă la Porțile de Fier, unde, numai în prima etapă de funcționare, canalul de beton a înlesnit trecerea a peste treizeci de mii de vase. Aceste vase au staționat în avanposturile din aval și din amonte, au trecut printre semafoarele colorate, au ascultat comenzile electronice, învățând cel mai lesnicios drum în zona cataractelor, care cereau înainte vreme virtuozitatea unor piloți de elită și nu o dată sprijinul locomotivei de pe mal sau al unor vase puternice, spre a învinge forța curenților.

În turnul de comandă al ecluzei, la cota 107, în fața aparaturii complexe și a pupitrului electronic, îi găsim pe Vasile Pavel, pe Ion Banai, foști piloți de cataracte, care și-au schimbat uneltele, au părăsit timona, s-au instruit la ecluzele de pe Volga și de pe Dunăre, în Est și în Vest, și, devenind operatori, își folosesc vasta experiență spre a conduce navele dintr-un punct fix. Pentru prima oară, acest dificil sector de navigație permite circulația de noapte, face posibilă folosirea sistemelor moderne de navigație prin împingere, scurtează durata de traversare prin defileu, îngăduie folosirea rațională a parcului de vase și a puterii remorcherelor și reduce simțitor posibilitatea producerii de avarii.

Defileul mitic. În imediata vecinătate a turnului de comandă, în preajma porții plane, traversăm secțiunea de pe malul stîng, pe podul de coronament. În portul amonte, pilonii solitari par pedestale pentru imaginare statui. Pe zidurile de beton patrulează puternice mașini de ridicat, macaralele viu colorate. Ne înfiorăm privind în adîncime, acolo unde sînt venele rapide și unde Dunărea își flutură cozile urlînd ca un turbo-reactor. La golirile de fund, apele forfotesc violent, țîșnesc cu o viteză de peste douăzeci de metri pe secundă, desfăcîndu-se în furoare, în bulboane și talazuri și imitînd zbuciumul mării. Privind grătarele ce piaptănă fluviul înainte de a-l lăsa să pătrundă în galerii, ne ridicăm ochii spre malul prefăcut în sculptură, cu zeci de poduri, viaducte și tunele, înaintăm pe acoperișul centralei electrice, sub apele ce vin spre noi la adîncimi abisale.

Teoriile legate de fenomenul trecerii Dunării prin lanțul Carpaților au revenit în actualitate. Îmi reamintesc paginile scrise de acel om de știință și poet al naturii ce se numea George Vlșan, referitoare la Porțile de Fier:

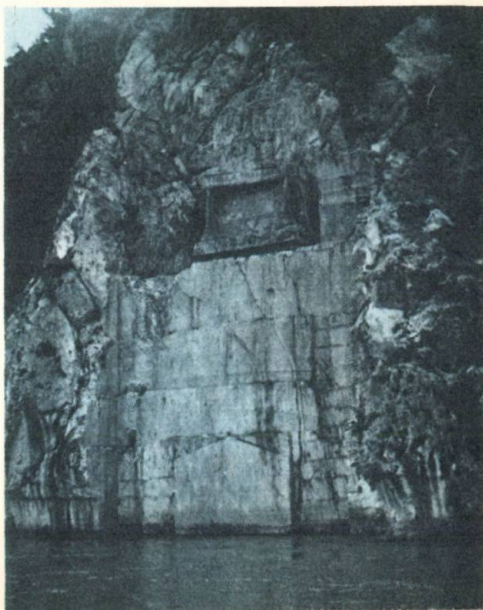
„Dunărea și-a adîncit valea în masivul Porților de Fier cu cel puțin 350 m, lăsînd pe

alocuri opt etaje de terase. Faptul are nevoie de lămurire. Dunărea a fost silită să se adîncească fiindcă întreg masivul se ridică. La fierăstraiele mecanice, fierăstrăul stă pe loc și lemnul este împins sub dinții care rod. Așa s-a întîmplat și aici. Pe măsură ce masivul se înalță, Dunărea își adîncea albia.”

Cei care, de-a lungul a șapte ani de eforturi imense, au căutat comparații spre a pune în evidență dimensiunea și însemnătatea acestei opere de artă, au făcut apel în primul rînd la opera constructorilor romani, la Podul lui Apollodor, implantat în fața orașului, la Turnu Severin, la cronicile de piatră scrise de împărații antichității în defileul Cazanelor, la zeul Jupiter care a fost sculptat aici după modelul unui dac. Ei au cuprins treptat defileul în spațiul legendelor, îmbogățindu-l cu noi teme și personaje. Șoseaua cu viaducte înalte de peste șazeeci de metri a primit denumirea de Autostrada Soarelui, fiindcă această arteră, prin măiestria și frumusețea ei, se aseamănă cu autostrada ce poartă același nume undeva în Italia.

La barajul deversor intrăm ca într-o cetate de giganți. Aici, cu peste doi ani în urmă, am asistat la zăgăzuirea apelor, am privit blocurile de piatră și stabilopozii de zeci de tone aruncați de pe pod, am așteptat de simbătă pînă luni să vedem cum crește și urcă la suprafață piramida de betoane. Abătînd fluviul, constructorii au creat o insulă, au săpat fundația acestei insule, iar acum ne înfățișează un monument masiv cu spații ondulate, care ține piept fluviului prefăcut în mare alpină.

„Tabula Traiana“ pe noul amplasament



Turbinele Kaplan. Imensele lucrări de montaj din centrala electrică ne-au ținut cu respirația tăiată. În timp ce cinci hidroagregate funcționează normal, ultima coroană polară a rotorului, butucul, spițele butucului, inelele de frinare deasupra cărora vor fi instalate peste zece mii de tole, sînt în curs de preasablare. Piesele dispartate ale ultimei turbine sînt potrivite cu precizia sutimilor de milimetru. Tolele par modele, matrițe decorative, cu goluri rotunde și dreptunghiulare. Aproape o sută de vinciuri sînt fixate cu ajutorul nivelei; de apă, verificate apoi de topometriști spre a ajuta plasarea inelelor sațurniene. Montarea agregatelor reprezintă una din cele mai dificile etape ale construcției iar specialiștii de aici sînt veterani ai hidrocentralelor românești și mai toți vin de la Bicăz, de pe Valea Bistriței, de la Sadu, de la Argeș, de la termocentralele care au marcat începutul operei de electrificare a țării, și au trecut de la agregate de mică putere, la cele mai mari turbine de tip Kaplan din lume, fără șovăire și fără trac.

Cele douăsprezece mii de piese ale rotorului n-au mai fost asamblate niciodată și toate nepotrivirile, fasonările, ajustările, modificările și îmbunătățirile au fost făcute pe șantier. Tehnologia de montaj pentru aceste piese-unice a fost proiectată de o grupă de ingineri ai șantierului energiomontaj, la fața locului. Dispozitivele necesare, în număr de peste două sute, au fost de asemenea proiectate și confecționate în bazele de producție: mașina automată de curățat tole, soneta pneumatică etc. Aceste unelte vor putea să fie folosite de acum înainte și pe alte șantiere. Spre deosebire de vechile metode, care presupun asamblarea pieselor în puțul turbinei, la Porțile de Fier s-au aplicat în mare măsură preasablările de piese în blocuri mari, pe platforma de montaj dinainte pregătită. În acest fel, calitatea montajului a fost mult ridicată iar durata timpului de montaj a scăzut simțitor.

Parcul fluvial. Sintem îndreptățiți să subliniem faptul că aici, la Porțile de Fier, s-au realizat cel puțin cinci performanțe tehnice, care reprezintă adevărate recorduri mondiale, în materie, și anume: s-a construit una din cele mai mari ecluze din lume; s-a turnat cea mai mare poartă plană de ecluză din lume, o poartă de o mie de tone; s-a montat servomotorul cu cea mai lungă cursă cunoscută, 18 metri lungime; a fost instalată turbina de tip Kaplan cu cea mai mare putere înregistrată vreodată, 178 MW, cu palete reglabile la rotor; a fost montat cel mai

mare lagăr axial, lagăr care suportă toată greutatea părții rotitoare a rotorului plus presiunea apei, ceea ce totalizează o forță de trei mii patru sute de tone.

Ne reîntoarcem la autostrada suită pe coasta lacului de acumulare. Totul pare încheiat: fluviul închis, turbinele în plin marș fortăreața de la Ada Kaleh reconstruită, orașul Orșova străluminind golful Cerna. Și totuși, un nou proiect ni se desfășoară înaintea ochilor. Este vorba de proiectul pentru amenajarea în zona Porțile de Fier a unui parc natural. Întins pe un teritoriu imens de-a lungul întregului defileu muntos al Dunării, parcul cuprinde Valea Cernei, muntele Domogled, rezervațiile naturale de la Bahna, Gura Văii, Virciorova, peștera Topolnița, Cazanele. Monumentul industrial devine ast-



Monedă bătută de senatul roman cu ocazia terminării podului lui Traian

fel o operă de artă care atrage în ambianța sa monumentele naturii, cu întreaga lor varietate de plante și animale rare.

La începutul noului cincinal, turbinele plantate în albia de stîncă și beton a fluviului livrează prin liniile de înaltă tensiune, ce vin aici ca o fantastică flotă de turle metalice, prețioasele energii ale apelor. Valoarea Dunării a sporit considerabil din clipa în care fluviul a pătruns în ansamblul industriei românești și iugoslave. Valurile ei au devenit scumpe, se prefac în combustibil, sînt tot atît de prețioase ca și cărbunele sau țițeiul. În clipa de față, toate cele șase turbine produc peste o mie de megawați. În ansamblul cincinalului, înfățișînd un fenomen cu totul aparte, și anume punerea în funcțiune pe întregul sistem național a unei puteri de 1549 MW, anul 1971 poate să fie socotit drept anul de vîrf al hidrocentralelor.

Pătrunzînd din plin, cu toate forțele, în concertul industrial, Sistemul hidroenergetic și de navigație Porțile de Fier, construit în colaborare cu Republica Socialistă Federativă Iugoslavia, este o performanță absolută, fiind cel mai puternic și mai impresionant monument al Dunării.

Traian FILIP

apa, piatra și oamenii

DE LA PORTILE DE FIER

În drumul pe care îl străbate panglica albastră a Dunării de-a curmezișul Europei, în lungul celor peste 2 800 km de la izvoarele sale din Munții Pădurea Neagră și pînă la vărsarea ei în Marea Neagră, apele sale se zbat în nenumărate lupte cu stîncile și munții ce le stau împotrivă.

Nicăieri însă lupta dintre apă și piatră nu atinge proporțiile de-a dreptul gigantice din zona marelui defileu dintre Baziaș și Turnu Severin. Aici, fluviul al cărui debit mediu depășește 5 500 m³ pe secundă, și-a croit un drum de trecere prin masivele muntoase ce despart Cîmpia panonică de Cîmpia română, creînd un defileu sălbatic, lung de 130 km, care poartă numele sugestiv de Porțile de Fier ale Dunării. Parcurgerea sa lasă turistului impresii de neuitat, mai ales în porțiunea cea mai îngustă, la Cazane, unde fluviul este strîns între pereți de stîncă verticali, apropiați la numai 170 m unul de celălalt.

Dar nu numai Dunărea, ci și afluenții săi, duc în această zonă lupte zbuciumate cu stîncă. Așa, apele minunate de limpezi ale Cernei se strecoară printre pereți sălbatici de piatră de-a lungul a peste 50 km, într-una dintre cele mai spectaculoase văi din Europa, a cărei parcurgere este o permanentă incintă. Încleștarea dură a acestei lupte o simți din plin la cascadele de la Bobot, dar ea ajunge la apogeu în cheile Corcoaia, atît de fantastice că nu te-ai mira de loc să te întâlnești aici cu balaurul din basmul lui Iovan Iorgovan.

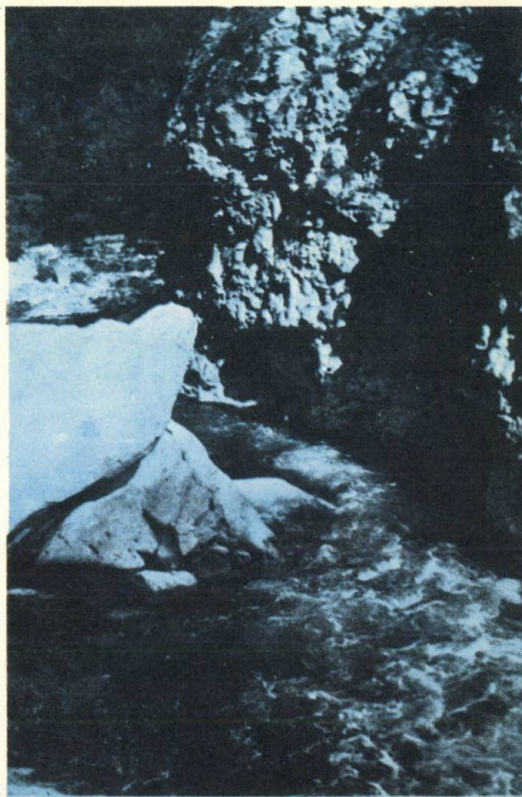
Un alt afluent, Topolnița, n-a putut înfrînge zidurile de calcar ce-i închid drumul și a fost silit să se strecoare prin adîncurile

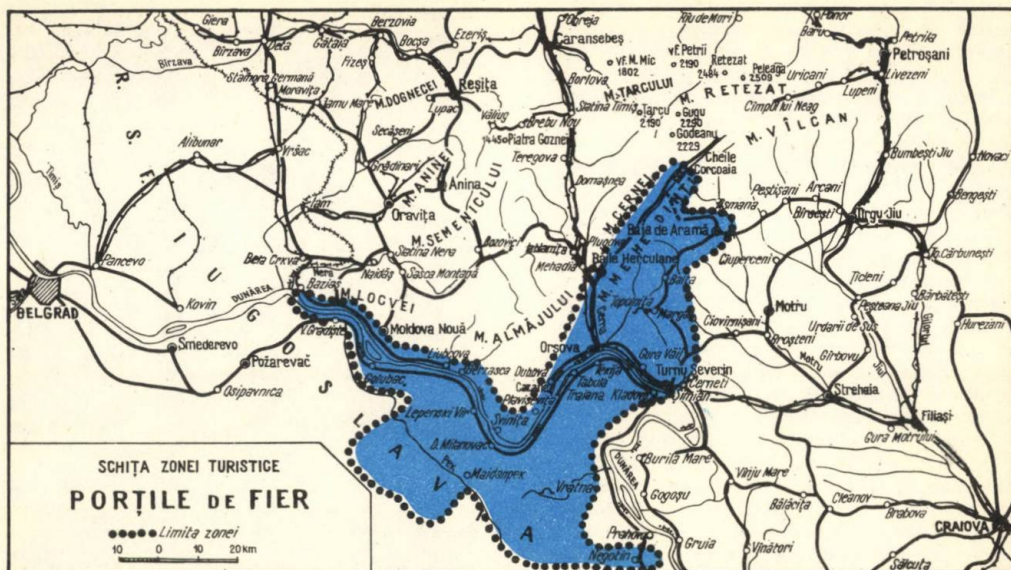
pămîntului, săpînd o peștera cu galerii de peste 12 km lungime, splendide palate subterane, cu pereți și tavane bogat împodobite.

Mai în spre nord, lîngă Baia de Aramă, la Ponoarele — în apropierea unei păduri naturale de liliac, în locul unde șoseaua trece peste un pod natural provenit dintr-o peșteră parțial prăbușită — apele unui pîrîu și-au găsit și ele o scurgere pe sub pămînt, dar nu destul de încăpătoare, astfel că primăvara valea este transformată într-un frumos lac temporar, Zătonul, cu o viață de numai cîteva zile.

Înspre apus, în partea de jos a Banatului, ținut atît de frumos că parcă a fost creat anume pentru turiști, alți pereți de piatră se opun înaintării tumultoase a rîurilor spre bătrînul Danubiu. Prin ei, Nera a săpat cele mai lungi, și cu siguranță unele dintre cele mai frumoase chei din țară. Iar un afluent al său, Beusnița, înviorează rezervația botanică ce-i poartă numele printr-o lungă succesiune de cascade zvelte.

Valea Cernei





Alte ape și-au găsit drumuri și mai ciudate, pe sub pământ, pe care nimeni nu le poate urmări. De-acolo, ele reapar la suprafață binecuvântate cu calități terapeutice remarcabile, care au creat faima de aproape două milenii a Băilor Herculane.

Oamenii au iubit întotdeauna munții, nu numai pentru frumusețea și măreția lor, ci și pentru că din piatră lor și-au zidit înălțături pentru a-și apăra libertatea. Și în această zonă, la Porțile de Fier, piatra nu poartă numai semnele luptei cu apele rezezi, ci — și aceasta impresionează cel mai puternic pe călătorul de astăzi — dovezile legăturii strânse a omului cu piatră în lungul timpurilor.

Așa, în peretele vertical de la ieșirea din Cazanele Mici ale Dunării, celebra Tabula Traiana stă și astăzi mărturie a trecerii legiunilor romane pe drumul pe care și l-au săpat în stincă în malul drept al fluviului, cu mai bine de 1800 ani înaintea timpurilor noastre, spre a cuceri încă un ținut, care a intrat apoi în istoria marelui lor imperiu sub numele de Dacia Felix.

Tot de atunci ne-au rămas ruinele picioarelor de piatră ale podului construit de Apolodor și ruinele castrului de piatră Drobeta, care străjuia capul podului de pe malul stâng al Dunării.

Zidite mai tirziu, cetățile medievale Golubac și Fetislam de pe malul drept al Dunării sau cea din insula Ada Kaleh evocă secolele de luptă purtate împotriva invaziei turcești, lupte în care locuitorii de pe cele două maluri ale fluviului, români și sirbi, au jucat întotdeauna un rol activ.

Dintre acestea, cetatea din insula Ada Kaleh a avut parte de un destin aparte. Amenințată cu dispariția definitivă sub apele ridicate de barajul de la Virciorova, muncitori și tehnicieni devotați păstrării valorilor culturale din trecutul nostru au desfășurat fiecare piatră din cetate și au reconstruit-o cu micală, aproape toată, după planurile originale descoperite într-o veche arhivă, amplasind-o într-un loc ferit de ape, în ostrovul Șimian. Este un loc în care admirația turistului în fața impunătoarei fortificații depășește orice așteptare.

În contrast cu această cetate apare elegantă, zveltă, cula lui Tudor Vladimirescu de la Cerneți, tot în apropiere de Turnu Severin.

Dacă trecutul zonei Porțile de Fier a fost dominat de două elemente, apa și piatra, astăzi a apărut un al treilea, betonul, din care muncitorii români și sirbi, au construit în calea apelor un impunător baraj, în cadrul unuia dintre marile sisteme hidroenergetice din lume. După aproape 19 secole de la construirea podului, lui Traian, acești constructori au legat din nou cele două maluri ale Dunării, dar cei care vor trece aici peste ape nu vor mai fi ca atunci, soli ai războiului, ci oameni iubitori de frumos, de liniște, ambasađori ai păcii. Turști.

Lucrarea tehnică monumentală, de o deosebită complexitate, barajul de la Gura Văii a fost realizat sub semnul colaborării prietenești dintre România și Iugoslavia, două țări pe care vitorile unui mare fluviu nu le desparte, ci le apropie.

Perspectivile turistice ale acestei zone sînt deosebite. Atracțiile remarcabile pe care le cuprinde cît și poziția ei favorabilă, în lungul unei mari artere fluviale și la intrarea în țară a magistralei rutiere Belgrad-București, conferă dezvoltării acestei zone turistice o poziție prioritară.

Astăzi, circulația rutieră este dirijată mai ales prin drumul național modernizat Craiova-Turnu Severin-Timișoara, și în mai mică măsură prin drumul județean Turnu Severin-Topolnița-Baia de Aramă și prin drumul forestier din lungul văii Cernei. În următorii 2 ani se va construi un drum de legătură între Baia de Aramă și valea Cernei, realizîndu-se un inel de circulație de mare interes turistic: Turnu Severin-Topolnița-podul natural de la Ponoarele-Baia de Aramă-valea Cernei-Orșova-Turnu Severin. În perspectivă, desigur că atracțiile turistice ale zonei Porțile de Fier, în legătură cu cele din zona turistică Gorj, vor determina deplasarea circulației turistice de pe traseul Turnu Severin-Craiova-Pitești spre traseul Turnu Severin-Baia de Aramă-Tg. Jiu-Rm. Vilcea-Pitești, care pune la îndemîna turiștilor o mare bogăție de obiective originale. Dintre acestea, în afara celor din zona Porțile de Fier, se remarcă mănăstirea Tismana, cheile Sohodolului, monumentele de artă ale lui Brâncuși din Tg. Jiu, peștera Muierii, mănăstirea Polovragi, cheile Oltețului, culele de la Măldărești, mănăstirile Hurezu și Govora și altele.

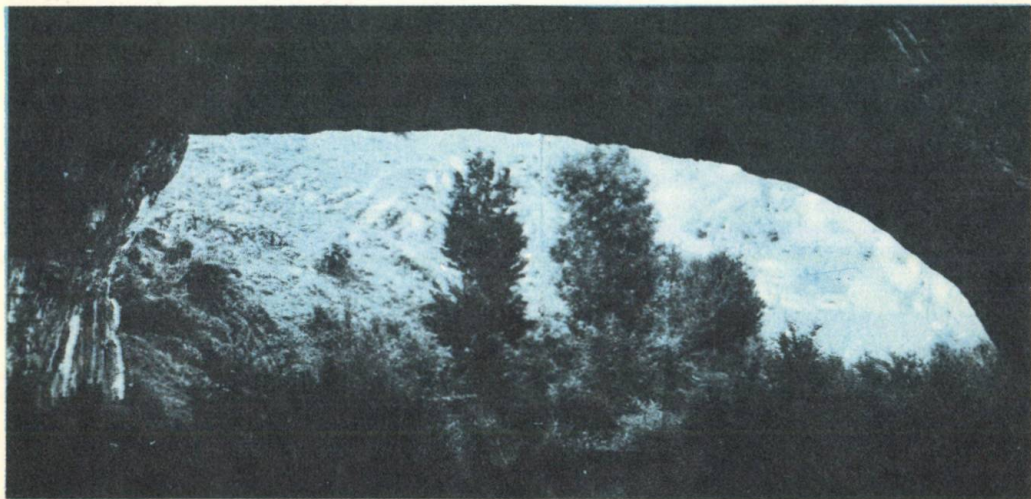
Deschiderea punctului de frontieră de la baraj, îmbunătățirea rețelei rutiere și acțiunile de propagandă comune româno-iugoslave pentru lănsarea pe piața turistică in-



Cula lui Tudor Vladimirescu de la Cerneți

ternațională a acestei zone (ca de exemplu filmul documentar „Acorduri la Porțile de Fier”, realizat în mai multe versiuni) vor determina dezvoltarea rapidă a spațiilor de cazare. Se vor construi noi hoteluri la Băile Herculane și Orșova, se vor amenaja moteluri în unele construcții din organizarea de

Podul natural de la Ponoarele





Zătonul, secăt de arșița verii

șantier a hidrocentralei, și desigur și un hotel nou la Turnu Severin, unde confortabilul hotel dat în folosință la începutul anului 1969 este de pe acum suprasolicitat cu toată capacitatea sa de peste 260 locuri.

De asemenea, se vor dezvolta formele de cazare ușoară, campingurile din Turnu Severin și Băile Herculane, ca și cabana de la km 14 de pe valea Cernei, fiind insuficiente față de fluxul turistic important, ce se prevede prin această zonă.

Punerea în valoare complexă a zonei va cuprinde totodată instalații de urcat mecanice (teleferic la Băile Herculane, telescaun pe Ciucarul Mare, în Cazane), amenajări de peșteri, în primul rând Topolnița, dotări pentru comerț și alimentație publică specifică, în ostrovul Șimian și în alte locuri.

Aceasta este imaginea pe care ne-o prezintă viitorul nu prea îndepărtat, când zona turistică Porțile de Fier, creație minunată a apei, pietrei și oamenilor, va fi una dintre cele mai ispititoare destinații pentru turiștii din țară și străinătate.

Alexandru BORZA

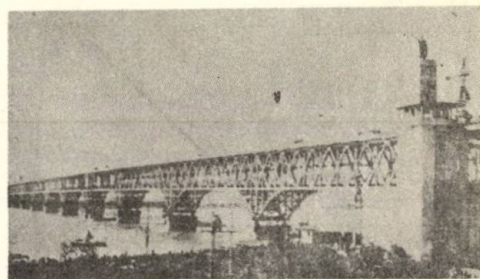
Cheile Corcoaia



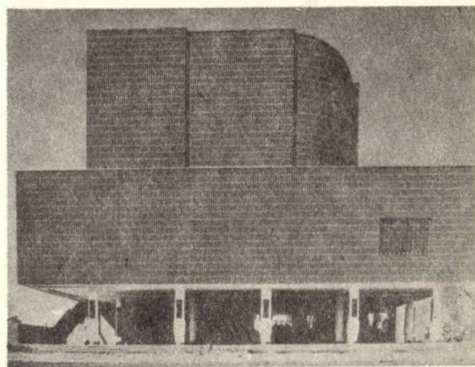
PE MERIDIANELE GLOBULUI

Podul de la Nankin

Una dintre cele mai mari lucrări tehnice realizate în ultima vreme în Republica Populară Chineză este podul metalic de la Nankin, peste fluviul Iantzi, construit în întregime de specialiști chinezi. Podul, care se numără astăzi printre cele mai mari din Asia, are 1300 m lungime și dispune de două nivele de circulație, cel de jos fiind rezervat unei căi ferate duble, iar cel de sus pentru automobile. Căile de acces care duc la uriașa construcție sunt amenajate de o parte și de altă pe o distanță de 6 km.



SUB PĂLĂRIE



Finlandezii au ținut să aibă o clădire cu totul aparte și au realizat-o. O vedem în fotografie; este primăria orașului Seinäjoki din vestul Finlandei; o lucrare în lemn, beton și granit, cu întregul exterior, îmbrăcat în ceramică albastră. Privită în ansamblu, construcția pare o imensă pălărie. Este și aceasta o atracție turistică.

Ion MUNTEANU

TURIȘTII uzinei

Potrivit unei zise mai vechi, nu-i brăilean cel ce n-a văzut Delta, înțelegându-se prin asta atracția ce a exercitat-o dintotdeauna imperiul de ape și stuf asupra fiilor Dunării, cum se socotesc brăilenii, uitând voit că pe malurile bătrânului fluviu mai există, bunăoară, Galațiul... Pentru a-și asigura primatul, ei și-au intitulat festivalul anual cultural-artistic „Lotca de aur”, trofeu executat cu fineți artistice și voluntariat de către constructorii gigantelor escavatoare. Eram la Uzinele de utilaj greu „Progresul” în dimineața când cele trei lotci (aur, argint și bronz) urmau să plece spre juriu și respectiv laureatii concursului; „M-aș pune pe apă și direct în Delta m-aș opri, zise lăcătușul, Petre Bădără, atît mi-e dor de ea!”

Aveam să aflu că nu mai mult de o săptămînă trecuse de la ultima lui pelerinare prin acele locuri pline de liniști, nuferi și pești. De la o excursie la alta timpul trece ca pentru un romantic îndrăgostit, obligat să stea departe de prințesa iubită. L-a prins atît de mult, încît zilele de odihnă și concediile nu le concepe rămas în oraș. Cum însă, și asta aveam să aflu puțin mai tîrziu, excursii numai în Delta nu se poate, a acceptat să plece oriunde se organiza o ieșire, în ani prințind gustul și al munților, și al mării, și al locurilor în care străbunii ne-au lăsat giuvaere în piatră, lemn și lut. Asemeni lui s-au îndrăgostit și mulți alți salariați ai uzinei, fapt ce a dus, firesc, la înființarea unuia dintre cele mai puternice cercuri de turism din oraș. De la vechiul

obicei al plecării sîmbătă în Balta Brăilei, consemnat în presa muncitorească de acum 40-50 de ani, s-a ajuns la o autentică mișcare turistică. Economistei Elena Cojocărița îi place să spună că „tinerii noștri au reușit să promoveze în divizia A, a turismului republican”. Păstrîndu-mă în spiritul acestei afirmații, voi aminti performanțe ale anului 1971: peste 1 500 de muncitori, tehnicieni și ingineri au vizitat în lunile aprilie și mai, Muzeul Partidului; în medie, 100 de excursioniști în fiecare duminică; traseele cele mai solicitate fiind Bucegii și Brașovul; Cetatea de scaun a lui Ștefan cel Mare și mănăstirile bucovinene, Delta; pregătirea materialului pentru o expoziție – concurs de fotografii și un film turistic realizat de fotomatorii și cineclubiștii uzinei. De unde se vede saltul de la obișnuita ieșire în natură la excursii tematice, „itinerarele vacanțelor” devenind sursă de relaxare și instruire, recipient în care se formează disponibilități pentru munca din perioada imediat următoare.

„Turismul a intrat pe poarta principală a uzinei noastre, drumețiile de tot felul fiind un mijloc prin care aplicăm dictonul latin „mens sana, in corpore sano”. Amputut constata – s-au făcut teste în acest sens – că aportul în producție al celor familiarizați cu efortul în aer liber este mai mare decît al sedentarelor. Mai mult, tinerii turiști, dintre care majoritatea sînt prinși în diverse forme de învățămînt, pentru completarea studiilor și ridicarea calificării, au un bagaj de cunoștințe superior, călătoriile însemnînd cunoș-

tințe în contact nemijlocit cu istoria, cu realitățile noastre socialiste, din diferite zone ale țării. Cetățile chimiei de pe Bistrița și hidrocentrala de la Bicăz, cetățile dacice din munții Orăștiei și monumentul de la Mărășești nu mai sînt pentru noi acum texte și litere de manual, ci adevăruri palpabile. Pretindem că după fiecare excursie venim mai bogați, deaceastă bogăție beneficiind și fiecare în parte și colectivul nostru”.

Am încercat să cunoaștem exact opinia tehnicianului Constantin Vlăslucă, locțiitorul secretarului Comitetului U.T.C., pentru a da măsura interesului și seriozității cu care este privit turistul la „Progresul”, o activitate în care se îmbină armonios plăcutul și utilul, dimensiune nouă a artei de a-ți petrece timpul liber, în folosul tău și al colectivității.

... Și iată-mă ascultînd o pledoarie pentru nuntă la cabană. Mi-a făcut-o contabilă Elena Pirlog, pînă la venirea în uzină o sedentară. Aici a luat-o valul, de doi ani nepierzînd nici o ocazie de a fi împreună cu prietenii și colegii de muncă. Se încheagă altfel prietenii, în asemenea ocazii te cunoști mai bine, relațiile sobre și oficiale din primul 8 devin mai catifelate, orele de odihnă transformîndu-le în dialog spontan, deschis. Cad niște bariere. Cîntă și cei fără voce, se alege Miss Excursia, se fac concursuri și nunți. Da, anul trecut patru tineri îndrăgostiți de munte, lucrînd în sectoare diferite ale uzinei, s-au cunoscut în timpul unei excursii, la următoarele five-deai nespărțiți, doi cite doi, pentru ca, în final, o pereche să officieze căsătoria la Lacul Roșu, cealaltă la Poiana Brașov. Nași au fost munții și brazii, meseni – turiștii uzinei. Și-a fost o nuntă ca-n povești...

Valentin HOSSU

literatura de călătorii

Mai totdeauna călătoria a fost o cale de cunoaștere și, în același timp, un mijloc de expresie artistică a acestei cunoașteri. S-a născut, astfel, un gen literar, care a evoluat concomitent cu mentalitatea, cu nivelul și cu stilul diferitelor epoci istorice. La început, cînd întreaga cunoaștere avea un caracter mitic și fabulos, literatura de călătorii se vedea însuflețită de același caracter. Este vremea cînd marii scriitori călători dau o dominantă notă fantastică și chiar fantezistă relatărilor lor. Această notă predomină din Antichitate, de la Istoriile lui Herodot și pînă către sfîrșitul Evului mediu. În Renaștere cînd, prin imense eforturi și sacrificii, se explorează atîtea lumi și țări noi, se situează accentul pe dificultățile neașteptate cu care a trebuit să lupte călătorul în peregrinările sale. Nota dominantă nu mai este fantastică ci aventuroasă, așa cum se răsfrînge, bunăoară, în *Cruciadele* lui Camoes. Urmează, în diferite variante, tipul de călătorie iluministă, călăuzit de experiența națională a formării omului în diferite medii și împrejurări. Un exemplu elocvent îl oferă *Jurnalul de călătorie* al lui Nicolae Milescu-Spătarul. De la *Robinson Crusoe* și pînă tîrziu, la *Anii de călătorie* ai lui Wilhelm Meister, romanul lui Goethe, predomină nota pedagogică. În sfîrșit, romanticii, care erau și ei mari călători, căutau în peregrinările lor culoarea și, îndeobște, potențialul liric al aspectelor văzute de ei. Trăsătura esențială a scrierilor lor de acest fel va fi pitorescul, așa cum se poate urmări la Chateaubriand, la Byron, la Hugo, Vasile Alecsandri, Ion Codru-Drăgușanu și la mulți alți reprezentanți iluștri ai romantismului.

Scrierile literare de călătorii proiectează, astfel, pe rînd, elementul fantastic, aventuros, pedagogic și pitoresc. Pe această linie se înscriu lucrările pline de farmec și sevă ale neostenitului Calistrat Hogaș. Ce se poate spune despre o astfel de literatură în veacul nostru, deci în lumea tehnicii și a civilizației actuale? Prin condițiile avansate de viață, călătoriile nu mai constituiesc astăzi o dificultate, și nici măcar o problemă. Ele sînt cu ușurință la dispoziția oricui, inclusiv a scriitorilor. De aceea, fiecare poate face din obiectul călătoriei un pretext al interesului și al preocupărilor proprii. Scrierile de călătorie nu mai au, deci, ca în vechime, un caracter dominant, unic, așa cum am înregistrat în sumara evocare de mai sus. Ele capătă în veacul nostru aspectele cele mai variate și mai neașteptate. Vom urmări rapid cîteva dintr-insele.

Iată bunăoară, pentru Hermann Kayserling, Mihai Ralea sau Tudor Vianu călătoria este singurul mijloc al cunoașterii filozofice. Oamenii, atît ca popoare cit și ca medii istorico-sociale sau ca indivizi, nu pot fi intuiți cu adevărat decît acasă la ei. Numai din sinteza acestui material de cunoaștere la fața locului se poate construi o concepție generală asupra vieții. Această filozofie, așa cum rezultă din *Jurnalul de călătorie* al unui filozof, sau din *Călătorie în Extremul Occident* n-ar fi fost posibilă în alte epoci, fără mijloacele actuale de comunicație, care nu numai că îi permit omului să vadă totul, dar îi dau și răgazul să gîndească, într-o sinteză, asupra acestui tot.

Iarăși alt sens are călătoria pentru scriitorul aviator Antonie de Saint-Exupéry. Ea îi dă un nou sens al propriei existențe, îndeosebi prin planarea în spațiul nocturn deasupra necunoscutului depărtat. De multe ori, el trăiește din altă perspectivă, o inversare a raporturilor cunoscute între cer și pămînt. Dăm un singur

exemplu. Așa cum, în lungile drumuri de noapte ale transumanței log, vechii păstori se călăuzeau după Calea Robilor și după alte constelații, Saint-Exupéry se călăuzește, în întunericul văzduhului, în nesfârșirea marilor întinderi, după constelațiile de pe pământ, luminile diferitelor orașe, care-i indică apropierea sau depărtarea de obiectivul său.

Literatură de analiză introspectivă, care pe alți scriitori îi îndruma să se cufunde în sine, făcând abstracție de exterior, pe Junger, în jurnalul său îl îndeamnă către această adâncime lăuntrică numai circumstanțele din afară ale călătoriilor.

În sfârșit, unii scriitori italieni, cum ar fi Carlo Levi sau Danilo Dolci caută în peregrinările lor mediile mizere. Literatura lor devine un echivalent al lui Mondo. cane și, îndeobște, al principiului cine-verită. Pentru acești scriitori călătoria este un prilej de acută anchetă socială.

Desigur că inventarul diferitelor categorii ale literaturii de călătorii din veacul nostru s-ar putea prelungi. Nu putem însă, întreprinde aci această operație, fiindcă ar însemna să acoperim aproape întregul domeniu literar modern. Ne oprim numai la concluzia pe care o putem scoate din această constatare. În toate epocile din vechime literatura de călătorie constituia un gen deosebit, fiindcă însăși călătoria era un fenomen deosebit, care nu solicita pe oricine. Astăzi nu se mai întâmplă un asemenea fenomen. Călătoria nu mai este un lucru deosebit. Ea a devenit o coordonată integrantă în viața oricui. Ca atare, literatura ce o răștrînge nu mai are un unic caracter dominant, așa cum am înregistrat în vechime. Ea cuprinde acum orice tip de gândire, de experiență și de dramă, așa cum le cuprinde viața însăși în al cărui lăgaș călătoria s-a încorporat ca o componentă organică. Prinținsa s-a ajuns ca oamenii să nu-și mai fie străini unul altuia. La această cucerire umanistă, răștrîntă atît de amplu în literatura actuală, motivul călătoriei moderne a adus contribuția sa esențială.

Edgar PAPU

PE MERIDIANELE GLOBULUI

Pinguinii voiajori

S-a făcut următoarea experiență cu pinguinii: de la stațiunea de cercetări polare Mirnii, din Antarctica, au fost luați 40 de pinguini adulți și au fost transportați cu avionul la o distanță de 2 600 km, unde, după ce au fost marcați cu inelele respective, au fost lăsați în libertate. La un an și două luni după această operație exploratorie sovietici au descoperit în zona lor de activitate, la stațiunea Mirnii, doi dintre pinguinii inelați. Așa dar aceștia se reîntorseseră „acasă”. S-a calculat că pentru a reveni la locul de plecare bravii voiajori au parcurs cel puțin 4 500 km, călătoria lor făcîndu-se nu în linie dreaptă ci pe firul întortochiat al coastei Antarcticii Orientale.



Popas în Gobi

— Sambainuu !

La piciorul scăriței metalice a avionului îmi zimbește o față oacheșă cu ochii trași spre tîmple și părul negru adunat pe creștet într-un coc înalt. Poartă ca toți mongolii halatul încheiat pe partea stîngă, numit „deli”. Într-o clipire înregistrez cu plăcere contrastul dintre verdele închis al deli-ului și movul pal al briului lat de mătase cu care și-a înfășurat talia subțire.

— Sambainuu ! (bună ziua) repetă ea în mongolă. Apoi continuă într-o engleză cu al cărei ciudat accent aveam să mă deprind dealtfel foarte repede: Bine ați venit la noi în Gobi. Mă numesc Otgon și am să liu însoțitoarea D-stră pe tot timpul cit veți rămîne aici.

Ne stringem miinile și ne urcăm în GAZ-ul cu prelată kaki în care șoferul Suhué mi-a și dus geamantanul. Bătrînul uigur Suhué, al cărui nume înseamnă „cel puternic”, este înalt și uscățiv, cu o față cenușie, brăzdată de soarele și vîntul „largului”. (Cu milioane de ani în urmă Mongolia a fost un fund de mare, astfel că nu este exclus să găsești în drumul tău chiar și o mică scoică fosilă.) Pornim spre oraș și în urma noastră biplanul cu care am venit de la Ulan-Bator rămîne ca o lăcustă stingheră în mijlocul stepei. Căci am aterizat în plină stepă, ca pe cea mai solidă pistă de beton — atît este solul de dur și de plat.

Printre călătorii ce se împrăstie peste cîmp, fiecare cu rostul său de furnică truditore — aici, în imensitatea deșertului, omul, confruntat cu spațiul înconjurător își recapătă adevărata dimensiune —

il zăresc din goana mașinii pe bătrînul călugăr budist în veșminte portocalii, care îmi fusese vecin de zbor. În cele aproape trei ore cit durase călătoria, aeroplanul nostru luptase din greu cu curenții, urcînd și coborînd printre nori cu smuncituri de cal năraș, dar bătrînul lama cu craniul ras nici nu clipise; doar nervozitatea degetelor lui ce prefirau mătânii de jad îi trădaseră îngrijorarea. Acum, regăsind pămîntul sigur sub picioare, se îndrepta fără grabă spre un loc, știut numai de el, pășind ușor în cismele lui scurte de pîslă, cu virful întors, atent să nu calce vreo gîză.

— La început de septembrie e încă foarte cald prin părțile noastre, spune Otgon, și probabil că ați întîlnit goluri de aer.

— Cam multe, zimbesc eu. A fost mai ales unul în care am pierdut brusc din înălțime... 1200 metri. Căderea aceea de cîteva secunde, mi s-a părut o veșnicie. Dar, aproape că am și uitat. Oricum, puteți fi mindri de piloții pe care îi aveți.

Unul din ei tocmai trecea pe lingă noi în mare viteză, aplecat peste motocicletă lui.

— El e de-acî, din Dalan-Zad-Gad, spune Otgon. Are soție și copil mic. Se duce să vadă ce mai e pe acasă și pe urmă pleacă iar în cursă.

Înainte noastră se îngrămădesc, ca într-o uriașă stupină, rotunde și albe în soare, cele 5.000 iurte ce alcătuiesc Dalan-Zad-Gad-ul, capitala aimakului (județului) Sud-Gobi. Chiar în margine se află casa de oaspeți, una din puținele case de cărămidă din oraș, un fel de coșac cu intrarea străjuită de doi lei sculptați în piatră —

vestigii ale vreunui templu străvechi.

— Nimeni nu cunoaște originea lor, mărturisește Otgon. Sînt aici dintotdeauna.

Înăuntru e răcoare, iar hirtia albastră din ferestre filtrează o penumbră odihnitoare. În sala de mese pustie ni se servește un prînz frugal dar gustos: gogoși de aluat umplut cu carne de oaie, numite „booț”, și vestita băutură „cumis” din lapte de iapă fermentat, amintind de kefirul nostru dobrogean. Iar la stîrșit, binențeles, ceai verde.

— La noi nu cresc zarzavaturi, și cu atît mai puțin poame, se scuză parcă însoțitoarea. Din pricina altitudinii și a climei. Fiindcă, așa cum știți, Mongolia începe de la 1 500 metri în sus. În schimb avem carne și lapte din belșug.

— Proteine și calciu. De aceea aveți dinți frumoși, observ eu.

— Într-adevăr, avem dinți buni. Pînă de curînd mongolii nici nu știau ce este caria. Acum însă de cînd am început să mîncăm dulciuri și conserve a trebuit să deschidem și primele cabinete dentare cu primii dentiști.

— Savanții pretind că din pricina alimentației greșite oamenii vor stîrși prin a-și pierde complet dinții. Așa cum și-au modificat caninii în decursul mileniilor.

— Noi să ne pierdem dinții? Niciodată! exclamă Otgon, zîmbind cu două șiruri de perle sclipitoare.

Cînd ieșim din nou atară mă izbește în față un val de aer fierbinte, și o clipă rămîn orbită de soare ca o cîrțiță. Apoi ne imbarcăm iarăși în GAZ, în aceeași formație — eu în față lingă so-

ter, iar Otgon în spate — și pornim peste șes, spre apus. Soarele amiezii dogorește cu ferocitate și nici o boare, cît de ușoară nu mișcă aerul atît de încins incît parcă a căpătat densitate. De jur împrejur, deșertul plat, uniform, deasupra căruia tremură apa morților. Incolo, nici un copac, nimic de care să-ți agăți privirea. Pămîntul e cenușiu, sgrunțuros și tare ca piatra, presărat din loc în loc cu o buruiană săracă și turtită: tufa cămilei. Și-ntr-adevăr, iată că înaintea noastră prind contur, desprinzîndu-se parcă din solul uscat, niște arătări cafenii, mătăhăloase și părăoase, care rumegă nemișcate, cu capul dat pe spate.

— Camel! rostește șoferul, bucuros că și-a putut plasa unul din cele zece cuvinte englezești pe care, le cunoaște.

Cămila, corabia deșertului! Ea îl transportă, îl hrănește și îl îmbracă pe om. Ce capriciu, mai bine zis ce farsă a naturii a înzestrat animalul acesta serviabil cu un aspect atît de rebarbativ?

— Nu le păzește nimeni? întreb eu, ne văzînd nicăieri țipenie de om.

— De ce să le păzească? zimbește Otgon. Unde să se ducă? Cine să le ia? La noi cămilele sînt ca la dumneavoastră găinile: poți să ai cîte vrei.

Văzînd mirarea mea urmează:

— La Colectiva „Gurvan Saihan” pe care mergem să o vizităm, fiecare familie are 35 de cămile și 40 de oi și capre. Înțelegeți?

Înțeleg și mă minuniez. În timp ce șoferul Suhué moșăie la volan (aici nu-i nici o primejdie să se ciocnească sau să cadă) iar Otgon închină o melopee ale cărei trecheri suave de la tonuri la semitonuri împrumută ceva din curba lină a dunelor profilate în zare, mă gîndesc la țara aceasta uimitoare, plină de ciudățenii, de contraste. . .

Cîteva cifre îmi iau cu asalt imaginația: Mongolia măsoară în lungime 7.000 km., — distanța București-Lisabona! Suprafața Mongoliei este egală cu a Franței, Italiei, Spaniei și Portugaliei la un loc! Iar toată această uriașă întindere este locuită de numai 1.500.000 locuitori! Mai puțin decît populația Bucureștiului! Însăși aimakul Sud-Gobi pe care îl străbatem acum are o suprafață de 164.000 km², adică de două ori cît aceea a Austriei! Spațiu... Spațiul a fost dintotdeauna o necesitate vitală a mongolului, de unde și refuzul oricărei îngrădiri, imboldul de a străbate mereu distanțele, de a ști ce se află dincolo de linia orizontului — iată poate una din explicațiile modului de viață nomad. Cealaltă impunîndu-se de la sine: poporul acesta de păs-

tori avea și are nevoie pentru turmele sale de „spații verzi”; mereu altele.

Din cînd cînd treceam pe lîngă mici turme nemișcate de cămile care văzute de departe par pîlcuri de copaci.

— Priviți, un loc! exclam eu, ca un personaj, din Jules Verne, și arăt cu mina o pînză de apă argintie în care se răstring niște coline.

Bătrînul uigur care a ghicit ce spun, clatină din cap și ride cu dinți albi și puternici, ceea ce îl întinerește brusc, dîndu-i un aer simpatic și mualit:

— E un miraj, o fata morgana, îmi explică Otgon. Deșertul Gobi e plin de... iluzii. Nu numai vizuale, ci și auditive. De pildă cînd suflă vîntul ai impresia că văzduhul e plin de șoaapte, de gemete, ceea ce a dat loc la fel de fel de superstiții.



Intr-adevăr, superstițiile că deșertul Gobi, sau Chamo cum îl mai numesc unii, e stăpinit de duhuri necurate care îl amăgesc pe călător atrăgându-l și rătăcindu-l printre dune, e foarte vechi. În secolul V chinezul Fa Hein nota în „Călătoriile” sale: „În Gobi sînt o mulțime de duhuri drăcești. De asemenea sînt vinturi care omoară tot ce le iese în cale. Nu sînt nici păsări, nici animale și oriunde îți întorci privirea vezi albind oasele celor care s-au încumetat să treacă pe acolo.” Un alt călător chinez din secolul VII povestește cum în mijlocul pustului i s-a părut că vede mărșăluind oști cu scuturi strălucitoare și că aude bătăi de tobe. Chiar și venețianul Marco Polo, în cartea sa „Milionul” apărută în anul 1300, vorbind despre cei 2000 km pe care i-a parcurs cu caravana prin Gobi, își amintește nu atît de arșița zilei sau de frigul nopții, nu atît de setea chinuitoare sau de oboseala drumului, cît de spaima care îl cuprindea la auzul șoaptelor misterioase ce-l învăluiau din toate părțile.

După ore și ore de mers, spinările vineții din zare s-au apropiat, transformîndu-se în primii contraforți ai Altaiului Mongolic împlîntat în inima deșertului ca un pumnal. Pămîntul s-a acoperit cu un fel de iarbă roșcată, iar dinspre munți suflă acum un vînt rece.

— Pe aici sînt cai sălbatici, spune Suhue.

Intrăm în albia secată a unui riu și după urmele de roși în lutul uscat înțeleg că acesta e drumul. În cele din urmă ajungem, la colectiva „Gurvan Saihan” unde sîntem așteptați. Bem cumis rece din niște imense stacane, mîncăm „arrol” (bucăți de brînză din lapte de cămilă, uscate, aș zice chiar „pietrificate” și stăm de vorbă. Aflu că cei 1.800 membrii ai colectivei se ocupă cu creșterea celor 54.000 de cămile, oi, capre, vaci, cai, și că din venitul

de 1.500.000 tugrici (tugricul este moneda națională) 60% revine colectivității. Ce fac oamenii cu banii? Își cumpără mobilă pentru iurtă, covoare, ustensile menajere, biciclete, motociclete și chiar fier electric, reșou sau radio — fiindcă iurtele grupate în vecinătatea sediului au bineînțeles lumină electrică.

Există însă și unii tovarăși care preferă să trăiască izolați și să se mute cu iurta din loc în loc, cum au apucat de la bătrîni, îmi spune Secretarul de Partid Lubsanjamba. Desigur că sînt liberi să o facă. Pe o rază de 90 km și cu condiția să-și respecte îndatoririle de colectiviști: să îngrijească vitele, să colecteze laptele.

Și fiindcă se apropie ceasul asfințitului, ne ducem pe cîmp, la unul din saivane, unde tocmai are loc mulsul iepelor. Acestea sînt introduse pe rînd în țarcuri unde așteaptă cuminți să le vină rîndul la muls, în timp ce femeii în halate albe adună laptele în bidoane de aluminiu. Într-un nor de praf iată apărînd și cisterna gospodăriei care colectează pe rînd prețiosul lichid.

Vizităm apoi spitalul, creșa, școala secundară — realizări socialiste care asigură tuturor celor ce participă la e-lanul colectiv un trai demn, un trai ce dă existenței lor un preț pe care nu l-a avut nicicînd în trecut.

— În țara noastră unul din cinci cetățeni învață, mă informează, nu fără mîndrie, Secretarul. Și îmi povestește cum în '21 cînd a triumfat mișcarea revoluționară de eliberare condusă de Suhé Bator, nu exista în toată Mongolia decît o singură școală laică. Celelalte, de învățămînt religios, funcționau în lamaserii pentru viitorii lama. Hotărît lucru, pentru poporul acesta deprins cu vastele orizonturi oferite de întînderile necuprinse ale țării sale, zările socialismului au deschis cele

mai largi orizonturi spirituale la care ar fi putut visa arații de altădată.

În micul muzeu local curiozitatea mea descoperă roci rare, fosile, coarne de oaie sălbatecă (Ovis Poli — oaie descrisă pentru prima dată de Marco Polo) un meteorit, și fel de fel de alte ciudățenii specifice deșertului Gobi. Pe aici pe undeva — în satul Nemeht — a fost dezgropat uriașul dinosaur expus la Muzeul Central din Ulan Bator. Celelalte două exemplare existente în lume, aflate unul la New-York iar altul la Leningrad, au fost de asemenea descoperite în Gobi. Cînea povestește că un turist, cuprins de o subită pasiune de colecționar, a încercat să plece de la muzeul Ulan Bator cu unul din ouăle uriașei reptile, ouate cu o sută de milioane de ani în urmă. La ieșirea din muzeu fiind întrebat de paznic ce are în sacoașă, turistul a răspuns că duce un... dovieac.

— Te cred numai dacă-l mănînci în fața mea, i-a spus paznicul.

Cînd ieșim afară soarele a atins, imens și roșu, dunga orizontului. S-a făcut brusc răcoare. Vîntul a stat. În fața ochilor noștri covorul de iarbă e verde, munții sînt vineți, iar pe cerul ca sineala aleargă scame de nori roz-aurii. Peisajul pare pictat de o pensulă dumezească. Dealtfel e ceasul la care odinioară șamanii își începeau invocațiile misterioase, incantațiile, vrăjile. Instinctiv coborîm glasul. În liniștea, în incremenirea aceea de început de lume, năvălesc într-un galop deslănțuit o turmă de cai negri, cu cozile și coamele în vînt, beți de libertate.

Trebuie să ne grăbim să plecăm, fiindcă pînă la popasul următor mai e cale lungă. Ne luăm rămas bun.

— Bairlá... Bairtá... Mulțumesc... La revedere...

Anda BOLDUR

Decor hibernal pe culmile Postăvarului



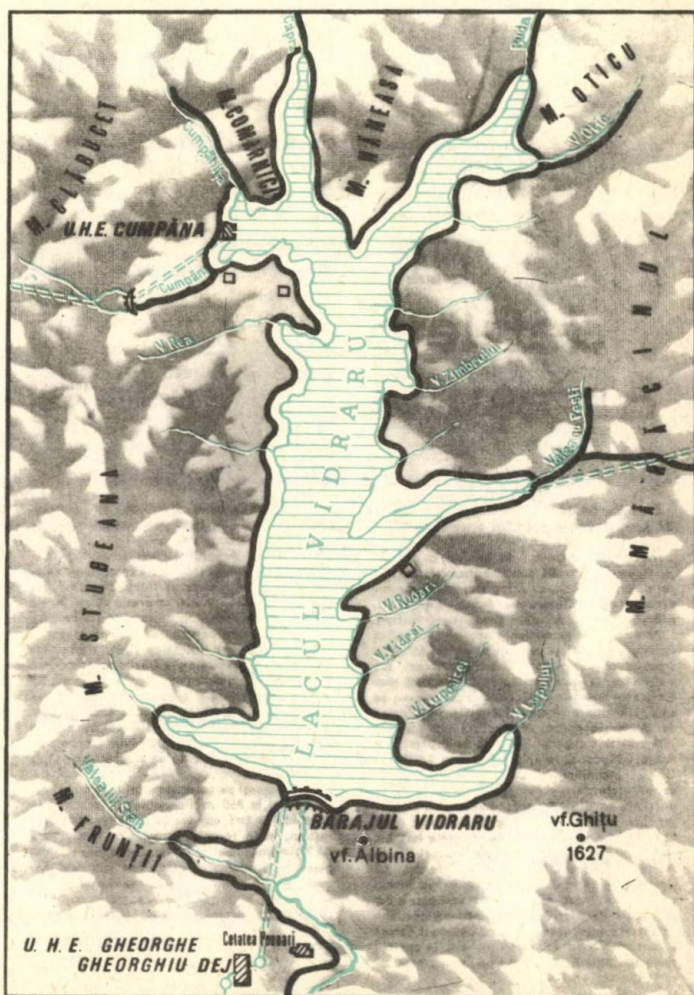
BARAJELE „TURISTICE” 63

Salamandra

POP SIMION

Nu credeam să revin asupra celor spuse atunci, răspicat. Nu credeam să revin la salamandra verde-albastră. Înțelesesem că punge de apă proptită în Cheile Argeșului nu-i altceva decît sacul de „griu solar” al morii de electricitate, care este hidrocentrala. Atît. Urcasem acolo după ce constructorii plecaseră și agregatele produceau lumină. Am făcut atunci un portret al celui loc plin de energie, conchizînd că Argeșul devenise un mare electrician al țării. Spuneam, tot atunci, că riul își consolidează astfel și alte două profesii mai vechi: cea de agricultor cu renume (se fac mari irigații pe cursul regularizat al riului) și cea de „sacagiu” al Capitalei (cară în metropolă cam două treimi din apa de băut a bucureștenilor). Văzusem, deci, Argeșul în trei dimensiuni posibile: electrician, agricultor și cămilă. Atît aflasem despre rostul și funcțiunile riului baladesc. Consideram socotelile încheiate și destinul acestui riu parafat. Nu credeam să se producă repede vreo nouăte „pe Argeș în jos, pe un mal frumos”. Nu credeam că am să revin asupra celor spuse atunci, răspicat. Nu credeam să revin la salamandra verde-albastră.

Zic salamandră deoarece forma bizară a lacului artificial sugerează această imagine zoologică, ce trebuie privită din elicopter; nu poate fi zărită altminteri în adevărata și tolănită ei mărime. Nici intuită nu poate fi. Doar



ochiul bulbat al cerului cuprinde clar panorama și dimensiunile reptilei care se culcă la picioarele celor doi stinși, Negoiu și Moldoveanu. Doar de sus, din slăvi poate fi zărit peisajul în sălbatică și neostenită lui măriște. Așa cred că au privit zona acei oameni de frumos care croiesc azi, acum, noul destin al văii Argeșului, definesc cea de a patra profesiune a acestui riu imprevizibil, capabil să se întrecă pe sine: riul Argeș devine sub ochii noștri un magnet al turismului, un prestigios amfizion de ospitalitate românească. Acestei dimensiuni, a patra în ordinea succesiunii, îi consacram însemnarea de față.

Să începem cu barajul. Pe acest scut de fier-beton, drept pe pînten, va fi amplasat un hotel cu terasă și geamurile orientate spre marele lac; este edificiul — alfa al acestui loc, care trezește (de pe acum) un interes turistic extraordinar. Monumentul industrial a devenit, prin forța lucrurilor, monument de turism și (de ce nu?) de artă. Sculpturi, bazorelieuri, spații marmorate și jocuri de ape vor sugera această ambianță a bunului gust. Mici magazine, restaurante, căsuțe de lemn și campinguri vor populi buza lacului, la debarcader, oferind găzduire și popas celor veniți aici în week-end cu automobilul și autocarul.

Ce vor avea de văzut? În primul rînd centrala electrică. Se ajunge aici cu un lift somnambul, coborînd la o sută de metri sub pămînt, în sisturile cristaline ale masivului Cetățuia. O cavernă paralelipedică de peste 40.000 m³ a fost transformată de inteligența umană într-un palat. Interiorul are suprafețe de

aluminiu eloxat, să sugereze bine lumina; fagurii laterali iradiază un galben solar, în timp ce tavanul geometrizat cerne o lumină de magneziu. Jos, patru energice „fuse” (turbine Fracis cu ax vertical) „torc” fulgerul de lumină cu o repeziune draconică (220 MW) iar electricitatea pe care o produc la randament maxim se cifrează la milioane kw/oră anual. Un număr mare de tunele, galerii, puțuri, canale de fugă și aducțiuni se constituie într-un riguros sistem vascular și lucrează pentru această inimă implantată în rocă dură, asigurîndu-i pulsul, ritmurile, galopul energetic. Dar toate acestea le va explica ghidul industrial, în detalii și preciziuni pe care le ignorăm acum. Asta ar fi „peștera” de la Vidraru, înțesată de stalactitele și stalagmitele luminii. E un intermezzo speologic pe care vi-l recomand.

Dar să ieșim la suprafață, unde ne așteaptă lacul incendiat de lumină solară, aerul ozonat și peisajul alpin. Ce alegem, apa sau muntele? Pe de o parte ne îmbie plaja, debarcaderul, barca de agrement, iola, schi-ul nautic; pe de alta, rucsacul, bocancii cu ținte, coarda telefericului, cortul portocaliu și sacul de dormit. Fiecare cu dilemele sale.

Aceasta-i doar demarajul nostru turistic. Oglinda lacului, dantelat pe margini, are 14 km lungime și e plină de golfulețe, lagune, estuare, pe care le formează riurile și piraiele ce coboară în lacul de acumulare, tatuind radial peisajul de mirifică frumusețe. Lesne de înțeles că toate aceste văi, golfuri, lagune și estuare vor deveni — în timp — tot atîtea locuri de atracție turistică și se vor amenaja corespunzător.

Zona Zimbru, o vale triumfială situată pe la jumătatea malului stîng al lacului, va fi dedicată tinereții și taberelor de vacanță: cabane, cantine, terenuri sportive, bibliotecă, plajă, skii, polo și evaziuni spre virful Dobroneagu, aflat la o aruncătură de băț, cu cîmpîna sa piramidală de 1250 metri. La lîrbașu se va întemeia (la început) o mini-stațiune de 1000 de locuri, unde vor sosi oameni cu tabieturi, care vor odihni în stare pură și se mișcă mai greu pe coclauri: vor avea în acest scop: restaurant (cu meniuri de regim), sală de spectacole, parcaj auto, alei de promenadă, chioșcuri de artizanat cu o mie de suveniruri, popicărie. La Clăbucet-Marginea va fi, în schimb, un univers trepidant, cu mari descărcări de energie sportivă (schi, bob, patinaj, săniuță). Actualei cabane Cumpăna i se vor alătura, succesiv, altele, cu confort variabil și freamătu vesel al unei tabere de copii cu 400 de locuri; va fi o așezare emnamente de lemn, cu construcții rustice, fără pretenție de lux și mondenitate, dedicată celor ce vin aici pentru o vacanță spartană (terenuri de sport, debarcader, ambarcații nautice). În sfîrșit, o pistă de schi (coborîre și sărituri) va da fast iernatic localității. Vizavi, pe malul stîng al lacului, în golful numit Valea Rea va fiînța o bază sportivă, cu port nautic, de unde vor țîșni în larg canotori de performanță, spre a se antrena sau a oferi recitaluri de caiac-canoe. În Valea Călugăriței, o excrescență sud-vestică a lacului, va fi (se zice) împărăția vinătorilor și pescarilor, cu motel,

cabane, stație PECO, artă culinară specifică, bufet-bar, căsuțe individuale, club, magazin de arme sportive, expoziții și ... concursuri de minciuni vinătorești – pescărești. Valea Glodului va fi o stațiune de tranzit, cu tot ce-i trebuie călătorului pornit la drum lung: cabane, motel, club, restaurant, cofetărie-bar, punct comercial, parcaj ș.a.m.d. Zic „drum lung” deoarece întreaga zonă a lacului devine o mare gură de acces spre alte ținuturi turistice prin vestitul „transfăgărășan”, cum a și intrat în limbajul uzual drumul lung care va lega lacul Vidraru de lacul Bilea (Argeșul de Sibiu) secționînd o natură de unică frumusețe. Această importantă arteră montană se află în construcție din ambele capete și va fi gata, zic specialiștii, pe la finele lui '72 (nu-i prea departe).

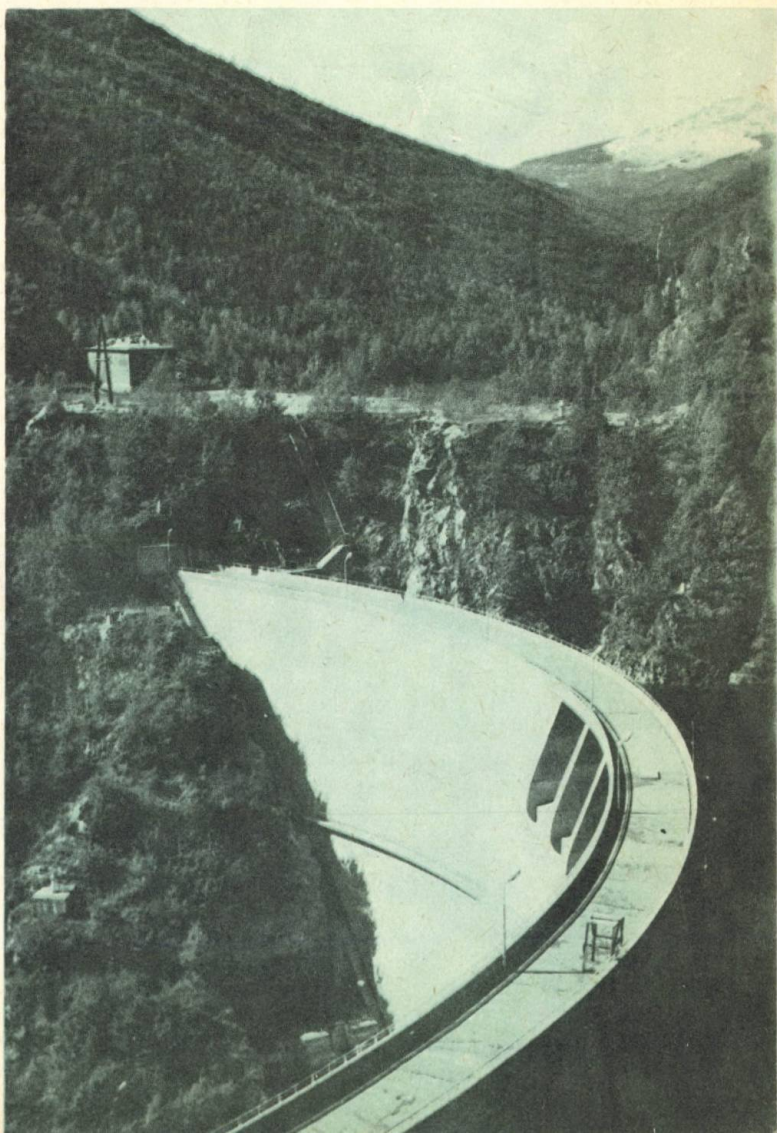
Un șir de alte tabere vor fi amplasate în multele coltoane, văgăuni și colnice care împodobesc dantelatul lac: Piscul Negru, Izvorul Caprei (la confluența plaiurilor Negroiu, lac Bilea și lac Podragu) Căldarea Berbecilor (sub muntele Capra) Podul Giurgiului (pe pîrîul Buda) etc. – dînd structură și omogenitate acestui univers de drumeție și recreație nesperat de valoros. Dacă adăugăm la asta amenajările care se vor face pe firul Argeșului, la vale, de-a lungul salbei de microcentrale (patrusprezece la număr) și liniile de acces turistic spre văile învecinate sau afluate la Argeș, avem imaginea întregului. Amintim dintre ultimele campingul de la Cerboreni, cetatea lui Vlad Țepeș (unde vom asculta legende cu fiorosul, Drăcula) muzeul de la Ștefănești (unde se va putea bea și un pahar de vin) sau complexul de la Căpățineni, unde se va în-

tinde o coajă de bitum și se va amenaja un mic port pentru libelulele de argint, numite elicoptere.

Cam asta va fi. Ceea ce spus e, deocamdată, UN VIS. Dar visul e real, nevisat, e un vis imaginat cu rigla și compasul, structurat cu minte inginerească, lucidă, calculat în bani, în timp și în materiale, în program de edificare, în plan. Ni se promite că majoritatea obiectivelor pomenite aci (ca să nu zic

toate) vor fi în picioare pînă la finele anului 1975. Depinde de hărnicia constructorilor și perseverența notabilităților județene ca acest vis să devină cît mai curînd realitate palpabilă așa cum ne-au obișnuit, de atîtea ori anii socialismului.

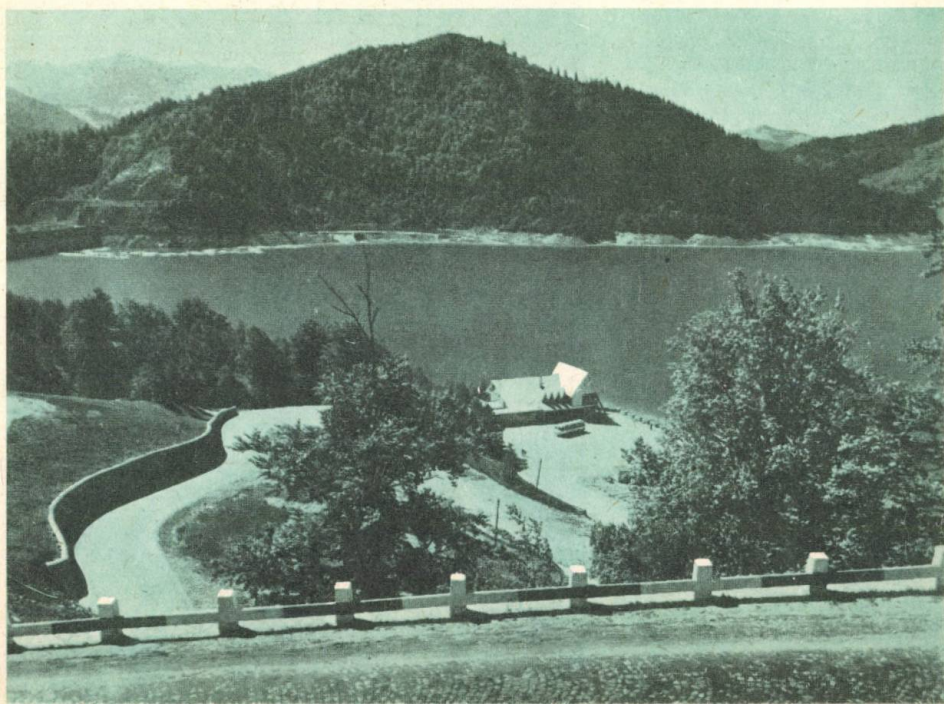
Deci, pregătiți-vă, de pe acum, pentru expediții, drumeții, vacanțe, week-end-uri și escapade la Salamandra verde-albastră din Cheile Argeșului.



„AVEM ȘI MUNTE ȘI MARE AȘA, SĂ ȘTIȚI!“

„Bunînțeles, a fost sălbatică natura, frumoasă totuși... mă întrebați cum arăta și pot să spun că-i schimbată foarte mult...“

„Portul“ în care ancorează navele Bicazului



Am auzit că șoferii de meserie sînt aceiași, pretutindeni și caut să verific spionindu-l, ca un agent de circulație, pe Apetrii Valerian. Șoseaua nu-i aglomerată, amiaza abia începe, o mașină cu număr străin, cite un camion, apoi asfaltul singur, umblind sub noi, intrînd, la capăt, în culmile împerecheate. Apetrii Valerian e șofer pe Volga agenției OJT Neamț și conduce moldovenește: se lasă depășit fără ambiție și vorbește și le ține pentru mai tirziu, cînd ne-om obișnui unii cu alții. Bistrița s-a liniștit în lacul de acumulare de la Bitca Doamnei. Sus, pe culme, sînt ruinele unei cetăți dacice, identică cu cea din munții Orăștiei. Dîncolul de dealul Cîrlomanului, pe marginea șoselei, a fost adus Ceahlăul într-o fîntînă: au crescut o bucată de piatră pînă au făcut-o să semene cu muntele; e un fel de „anticipare a obiectivului turistic” și îmi amintesc iar – păcat profesional – de miile de reproduceri care devalorizează și usucă frumosul ca pe o mumie.

Stau ca în trenurile cu diorame pe care le-am văzut într-un film vienez și fur cît se poate din peisaj. Trecem de satul Straja, casele rare se propsect de pieptul muntelui, plopii subțiri s-au rătăcit și ei, cu frunze lustruite de soare. Pe dreapta – calea ferată, pe stînga – Bistrița.

– Adică, dumneavoastră nu știți că turiștii sînt niște naivi?

Pe bancheta din spate se discută turism. Aud și vorba asta: „am citeva cărți care mă fac alt om”. Apetrii Valerian dă din cap că-i de acord. Drumul ăsta l-am făcut acum șase ani, cu autocarul, munții sînt la locul lor, și brazilii. Și verdele negru al Moldovei – negru, fiindcă nu-i clorofilă de cîmpie, străvezie și prăfuită, fură un întuneric de nu știu unde, cite ceva din noapte, ca să țină piept zilei la lumină tare sau, cum se zice pe aici, „și-o măs, și-o măs...”. Am văzut, ziceam, locurile, cam tot pe timpul ăsta, dar toate s-au așezat îndărătul memoriei, s-au împărțit și s-au întors înapoi. Drumurile sînt ca și cărțile. Trebuie să le recitești, să le revezi din cînd în cînd, ca să știi cum îți pasul cu ele, ca ele să te regăsească. Amintirea mea e goală și tot ce intră acum în kilometrajul de bord e nou, nemaivăzut, le privesc, intrădevăr, „naiv”, cu acea naivitate care e a curiozității, a descoperirii. Tarcău, case izolate, vara moldovenească la sfîrșit de iulie nu te stringe și nu încinge tabla mașinii, cerul e o hirtie albastră tăiată în diagonale de vîrfuri rotunjite. Cioburi de cer. Munții nu se aruncă abrupt, se desfac în arcuiri prelungi, îți lasă o respirație, e o generozitate tăcută, neostentativă, liniștitoare, în toată natura Moldovei, de aceea cred că și oamenii sînt modelați la fel după ea.

Intrăm în orașul Bicaz. Ne depărtăm spre Dodeni și, deodată, apare sus, ca o sublimă fantomă de zi, muntele vrăjit, Ceahlăul, pe care Hogaș l-a urcat de 14 ori. Virful e crenelat în cetate, alb-cafeniu în bătaia soarelui, creștele înconjurătoare îi fac loc într-o depărtare misterioasă. Panaghia se decupează fascinant, ca un turn singuratic. De aici înainte, mult timp, privirea va abandona peisajul, înălțată spre sclipirea ei de Fată Morgană, pînă cînd, dîncolul de Izvorul Muntelui, va fi furată de parapetul grandios al barajului, tobogan de beton lustruit, înțepenit pe toată lățimea văii. E o altfel de cetate, cu cele patru „ferestre” – nivelul deversării – strivitoare pentru proporția omenească.

Începe „geografia nouă” a Bicazului. Nu întimplător am lăsat atenția să curgă lent pe drumul ce ne-a adus aici. Întîlnirea trebuie anticipată, pregătită, ordonată gradat în lanțul de imagini. Nu-mi pot inchipui barajul Bicazului arătîndu-se dintr-o dată, tot așa cum ai ieși dintr-o clădire și l-ai găsi fără efort, după cîțiva pași. Măreția lui se încheagă, se sprijină pe tot acest fum de munți și de sate al Văii Bistriței și e nevoie de așteptare, de ceea ce se cheamă gradăție ca să înțelegi, după ce ai pătruns în aerul locurilor, strămutarea de viață petrecută aici. Șoseaua ajunge la zidul barajului, îl îmbracă și bordura ei se va răsuci la înălțime, curbîndu-se cu fiecare kilometru într-un arc amețitor. Dîncolul, lacul contrazice natura de altădată, impresionant în întinderea pe care i-o pierzi între jocurile de creste.

Pe locul unde este apa, lacul tot, va zice mai tirziu Apetrii Valerian, privindu-ne ca omul obișnuit, cu mare liniște, erau numai sate și comune. Cele strămutate, cum știți, 17, fostul raion Ceahlău. Bistrița curgea printre sate, pe atunci se vorbea despre grupuri electrogene, lumină electrică nu exista. Pe aicea-i munca forestieră, oamenii plecau la pădure și luau alimente pe cite o săptămînă, tăiau ei și coborau simbăta dimineața... Bun înțeles că tehnica e alta, se taie cu fierăstraie mecanice acum, nu cu toporul.

– Și țăpinarii?

– Țăpinarii sînt tot ei, că atîta cît există lînm există și țăpinari. Și, așa vă ziceam, coboram acasă simbăta.

Simbăta, 5 aprilie 1958, George Călinescu ajungea, într-o călătorie de studii, la Bicaz și nota: „Vedem colosalele lucrări ale barajului, aducerea cimentului în furgoane-automobile speciale, deșertarea lor mecanică la locul de malaxare, transportarea pe vagonete lungi a căldărilor de beton la locul trebuitor, ridicarea lor cu un clește de către scripetul unui funicular, care îl trece fulgerător



„Fiorduri” lângă barajul de la Bicaz

pe partea cealaltă a Bistriței, unde se toarnă un pilon. Suim apoi, făcând un ocol printr-o vale laterală, mai în susul apei, de unde privești cea din urmă valea ce se va înunda schimbând geografia lacului și transportând o parte din toponimie din lumea realului în aceea a legendei. Călătorim anticipat pe fundul apelor. Plutele alunecă domol pe Bistrița".

Fundul apei este un abis de 90 de metri. A plouat mult la începutul verii și nivelul lacului a ajuns până la deversare. Pescărușul albastru, care țipă în stuful Deltei, s-a arătat pentru prima oară la poalele Ceahlăului. Asta înseamnă că s-a modificat „structura climei” la Bicăz. Se pescuiește ca în baltă, „la coada lacului”, mai ales spre Durău, unde se adună peștele la oxigenul izvoarelor venite din munte — loștrită de cite 15 kg, clean, mreană, scobai alb, păstrăvi care taie apa pe lună, cu lamele de argint. Intinderile de apă calmă îndulcesc clima înălțimilor: absorb soarele în oglinzile lor și-l trimit în jur iarna, toamna, ca o surdină peste vânturile aspre. S-au produs schimbări în floră și faună: e o viață nouă cu plante și faună termofilă, ca într-o nouă geneză. Specialiștii de la Pingărați, unde funcționează o stațiune experimentală de cercetări biologice, au coborât un batiscaf de studii în apa Bicăzului.

Există „Portul Bicăz” nu numai ca o metaforă a orgoliului local. Șase vaporase fac curse regulate până la poalele Ceahlăului, 3 ceasuri și 32 de kilometri în plimbări de agrement pe „marea Bicăzului”, drum care scurtează la jumătate distanța pe șosea. Se proiectează pentru 1972 un strand. La restaurantul din port Apetrii Valerian bea șoferește pepsi și noi bere. Bolta e în coajă de brad. Serbarea mărînărească de la 1 august, anunțată în afișe, nu e o glumă. Bicăzul are toate drepturile. Cîteva separeuri cu me-

se lungi și bănci sint despărțite de terasă prin ingenioase draperii din cuburi de lemn. Urcăm panta spre dimbul pe care se înalță motelul „Cristina”. De sus, apa lacului e orbitoare, ca un lamé viu. Pastorală cu fluturi, iarbă, flori albe, flori galbene, puncte mov. Pe terasă un bătrîn cu pălărie de pai, umbrelă și ochelari aburiți se învîrte printre mese cu șirul de loz în plic și un teanc de „Flacăra”. În motel sint 70 de locuri de cazare, camere cu două paturi, un apartament, o sală de restaurant în care s-a pripășit un televizor lingă bateria mică a formației „Fulger '71”. Duminica de miine așteaptă autocare cu 5 000 de turiști, plus cei care vor ajunge la Bicăz, ca noi, fără program special.

Lacul se subțiază între culmi. Ceahlăul s-a ascuns în stînga. Se lasă căutat după munții care alunecă spre Potoci. Ajungem la camping după 7 sau 8 kilometri. La poartă — altă pastorală: copii blonzi își încrețesc ochii în soare întinzînd ulcele cu zmeură. Un cort cu „2 saltele pneumatice” costă 17 lei. Căsuțele cu 2-3 paturi — 30 sau 24 de lei. Lingă rulota „Erka” un cățelandru se freacă de un preș și doi chei, tatăl și fiul, fac socoteli la o masă pliantă. Un bufet, o cupolă de beton sub care fumegă un grătar incens. Îți iei carnea, o bați cu buzduganul de lemn și ți-o frigi singur. După asta, soarele Bicăzului te va încălzi, soare de munte, portocaliu, cu miros de iarbă și rășini. Niște pui albi de sacrificiu (pentru ceaun și mujdei) ciugulesc dintr-un lighean...

Lacul de la întoarcere are tăcerea mării la asfințit. Se leagănă departe mari pete de plute. Gîndurile de munte fac lumea largă și simplă. „Apa la suprafață are căldura ei, dar mai jos e rece că-ți taie răsufarea”, zice Apetrii Valerian și accelerează pînă la viteza legală, cu aerul unui om împăcat.

Anda RAICU

PE MERIDIANELE GLOBULUI

Orașe milionare

Acum o sută de ani existau în toată lumea numai 6 orașe care aveau peste un milion de locuitori: Londra, Paris, Viena, Pekin, Tokio și New-York. Astăzi numărul acestora a ajuns la 135, dintre care în America Latină sint 13, în Africa și Asia 48, iar restul de 74 sint în America de Nord și Europa. Actualele orașe „milionare” cuprind 9,3% din totalul populației globului, adică trei sute de milioane de locuitori.

Imperiul mărilor

Oamenii de știință au calculat că imperiul mărilor și al oceanelor globului este format din 1370 de milioane de metri cubi de apă. Adîncimea medie a oceanelor este de 3 800 de metri, iar maxima, de 11.034 de metri. În acest imperiu, care se ascunde privirilor noastre, există vulcani activi, lanțuri de munți lungi de mii de kilometri, platouri imense, crăpături uriașe — unele largi de cite 30 de kilometri și

lungi de cite 3 000 de kilometri, curenți mari de apă, cum este gulf-streamul, care pleacă din golful Mexic și ajunge în Europa, unde aduce patruzeci de miliarde de calorii, care îndulcesc climatul vestului continentului. Unele dintre acești curenți circulă la suprafața oceanelor, alții la adîncimi de 50-100 de metri și alții, descoperiți recent, chiar la 2000-3000 de metri adîncime. Ultima ipoteză emisă de cercetători este aceea că pe fundul mărilor și oceanelor se depun sedimente în grosime de... o jumătate de milimetru, în fiecare secol.

ȘIRNEA

Un autentic sat turistic

Stăveche așezare de păstori, Șirnea și-a descoperit, în zilele noastre, o nouă vocație: aceea de sat turistic. Această mutație în destinul așezării se datorește în primul rând, poziției sale care reunește atribute esențiale din punct de vedere turistic: situată în Carpații Meridionali (pe șoseaua Brașov-Cîmpulung), la o altitudine de 1300 m, pe o zonă cuprinsă între 1160 m. și 1300 m. alt., pe versanții estici ai culmii Colțul Păltiniș – Colțul Coziei, de unde se deschid perspective largi spre munții din jur: creasta Pietrii Craiului, masivii Bucegi și Leaota, spre înălțimi mai mici ca Măgura Codlei, muscelele Cîmpulungului, ca și spre prăpăstiile Zărnești, spre cetatea Rîșnov, spre Bran și cheile Dimbovicioarei.

„Măsurătoarea laptelui”, (străveche datină pastorală, formațiile artistice din Șirnea prezintă coruri și jocuri populare, aduc pe scenă legende și balade din partea locului. Lor li se alătură, de obicei, formațiile artistice ale căminelor culturale din comunele învecinate dînd fastul cuvenit acestor zile deosebite din viața șirnenilor.

Precum se vede, localnicii n-au omis nici această dimensiune culturală, folclorică, din preocupările lor pentru promovarea turismului.

Acum, după ce v-am introdus, într-o oarecare măsură, în ambianța acestui autentic sat turistic, să vă prezentăm celelalte atracții ale lui, obiectivele turistice din perimetrul său și din împrejurimile atît de ispititoare.

Obiectivele turistice locale

- Muzeul etnografic al satului;
- Monumentul eroilor (15 minute);
- Colțul Păltiniș (30 minute);
- Stîna Seninare (20 minute);
- Gilgoaie sau La trei șipote (40 minute);
- Drumul grănicerilor (30 minute);
- Peștera lilieciilor (1 oră);
- Colțul Turțădău (1 oră și 15 minute);
- Colțul Spărturilor și Curmătura Groapelor (1 oră);

Obiective turistice în împrejurimi

- Creasta Pietrii Craiului (vr. La Om) – 4 h. 30 min.;
- Cabana Curmătura – 3 h. 30 minute;
- Prăpăstiile Zărnești – 2 ore 30 minute;
- Muzeul Bran – 2 ore
- Cheile și cabana Brusturet – 50 minute;
- Cheile și peștera Dimbovicioara – 1 oră;
- Ruinele cetății Negru Vodă – 2 ore;
- Peștera lalomîței (Bucegi) – 5 ore;

Desigur, la toate acestea s-a adăugat spiritul de inițiativă al învățătorului Nicolae Fruntes, care a reușit să formeze în rîndul localnicilor ceea ce experiență în materie numesc conștiință turistică și care, la drept vorbind, nu a fost un lucru greu de realizat pe fondul unei tradiționale ospitalități.

Șirnenii nu se mărginesc doar la a oferi cazare în casele lor, construite în arhitectura specifică satelor noastre de munte, întreținute și înfrumusețate cu mult simț gospodăresc. Ei oferă oaspeților lor alimente specifice zonei, iar în zilele de sărbătoare (mai ales de revelion, în ultima săptămînă a lunii februarie cînd se organizează manifestări folclorice și sportive de sezon sau, în fine, între 28 iunie și 5 iulie cînd are loc

Ce trebuie să mai știm despre Șirnea

Satul posedă diferite unități comerciale și de deservire utile turiștilor:

– Birou turistic pentru cazare (localitatea dispunînd de 150 de locuri pentru găzduirea turiștilor la cetățeni).

Posibilități de acces: cu autobuze I. T. Brașov de la autogara Stadion-Brașov la Șirnea (la orele 8 și 15,30), cu autobuze I. T. A. pe ruta Brașov – Cîmpulung – Pitești (de la autogara din incinta gării Brașov, cinci curse pe zi) pînă la stația Drumul Șirnei (situată la 3 km de Șirnea); cu automobil propriu pe șoseaua Brașov – Cîmpulung Muscel pînă la km 90,5 apoi pe drum local încă 3 km.

SECVENȚE CUBANE

uraganul ZAHARULUI

POP SIMION

Copil fiind făceam fantastice călătorii; era deajuns să pun degetul pe hartă și imediat mă pomeneam în cele mai îndepărtate locuri de pe glob. Mi-ar fi imposibil să numesc aici, acum, toate aceste călătorii cu miracol; ele sînt mii, zeci de mii, una mai reușită decît alta și acopăr cea mai întinsă arie a geografiei, ba și regiuni zise **terra incognita**.

În mod cu totul ciudat, nu-mi amintesc să fi călătorit vreodată astfel în Cuba; pur și simplu nu mi-a dat prin cap. Poate de aceea mi-a fost dat să ajung acolo aievea, real. Se zice că ceea ce îi este refuzat copilăriei se compensează mai tirziu cu virf și indesat. Nu știu dacă e așa, fapt e că, suind scara vârstei, am ajuns în această foarte îndepărtată țară-insulă, despre care știm că are forma unei șopirle și că undeva, pe țărmul său estic, ar fi debarcat Columb, descoperind continentul cel nou, act legendar cu care insularii se mîndresc.

Soseam acolo vara, în apogeu canicular, la sfîrșit de iulie; avionul cu care traversasem Atlanticul (un quadrimotor „Britania”) la peste zece mii metri altitudine, micșora înălțimea treptat. Cred că am privit atunci prin geamul oval cu toată puterea mea de văz; eram realmente curios să știu dacă au sau n-au dreptate acei poeți care spusese că forma țării seamănă cu o salamandră, cu o perlă verde sau, în sfîrșit, cu o lacrimă. Curînd ochii mei, distinseseră conturul Cubei, care crescuse vertiginos din spațiul oceanic, ca sub o lupă măritoare. În bătaia soarelui, pămîntul care se ridica din ocean mi se părea asemeni unui cuțit fabulos, lanceolat, unul dintre acelea cu care cubanii doboară trestia

de zahăr. Senzația avea să-mi fie întărită imediat de un amănunt: la hotel, în încăperea ce mi se dăduse, mă aștepta, așezat pe o tavă de lemn, același cuțit-seceră, numit **la macheta**, făcut miniatural dintr-o foaie de staniol. Era o invitație, oaspetele era poftit, simbolic și cu amicie, la recolta-



Zafra, tulburătoare desfășurare de energii populare



Vedere aeriană asupra Havanei

rea trestiei de zahăr. A doua zi era 26 iulie, ziua insurecției naționale, cea mai însemnată sărbătoare a Cubei revoluționare. Dimineața am privit demonstrația mulțimilor; după amiază, în fluviul acelorasi mulțimi, am fost la secerișul trestiei. Soarele tropicului scotea scîlpăt albastru din cuțitele-seceri, de astădată adevărate, de oțel Sollingen, lungi cit brațul. Despre zilele acelea de neuitat am scris o carte.

S-a întimplat să ajung a doua oară în țara-insulă, devenită foarte dragă inimii mele. Soseam de astădată iarna la Havana (final de decembrie) anotimp comparabil cu un septembrie molatic de la noi. Țelul voiajului: Congresul mondial al intelectualilor (1968). Pe balconul locuinței mele situate la al douăzeci și nu știu citălea etaj, deasupra oceanului, mă aștepta un arbust de cafea. În primul moment am crezut că-i plantă decorativă, dar se afla alături un săculeț de polietilenă plin cu pămînt de flori. Am înțeles că gazdele mi se adresează, cu discreție,

spunindu-mi (după obiceiul locului): **nosotros somos en café** (ne aflăm pe plantațiile de cafea). A doua zi eram printre plantatori; era 2 ianuarie, ziua revoluției și în țară se declanșase marea bătălie pentru împinzirea țării cu arborele de cafea.

Deci, cuțitul-seceră și arborele de cafea. Sint două semne, două simboluri. Sub zodia lor am voiajat în Cuba, prin ele văd cerul înalt al insulei, oceanul gri-petrol, munții albaștri, întinderile roșcate. Prin ele văd oamenii harnici ai acestei țări, întimpinindu-mă cu fețe ciocolatii, negre sau albe. Și tot prin aceste semne-simbol văd două din bogățiile fundamentale ale Cubei socialiste: zahărul și cafeaua.

Venea din Insula Pinilor și era fericit, nu-l văzusem într-o asemenea stare de exuberanță și febrilă participare la arta lui. Ce se întimplase? Prietenul meu, regizorul, găsisese colțul de lume, cadrul visat,



„Valle de Viñales“, la Pinar del Rio

peisajele care îl obsedaseră, promitea să turneze filmul vieții sale. Elaborase hărți, schițe topografice, un orar al mișcării soarelui și al intensităților de lumină, prospectase virgine locuri, unghiurile de filmare erau stabilite, totul părea clar, pus la punct sub raportul concepției, avea în minte succesiunea secvențelor, „vedea“ filmul de la A la Z, trebuia doar tras pe banda de celuloid, motiv care îl și adusese rapid la Havana; dorea să-și ia echipa, să încarce camioneta cu fel de fel de lucruri, aparataj, alimente, corturi și o mie de fleacuri indispensabile unei expediții ce se dedică (luni în șir) aventuroasei **Isla de Pinos**, către care se îndreptau, cu nobilă exaltare, cineasții. „Ce vei filma acolo?“, l-am întrebat pe prietenul meu, regizorul. „Cum, ce, **compagnero?** Natură, limpedele cer, junglă indigo, crînguri cu papagali, un soare-flacără, cîrgind pe pămînt ca gălbenușul și mierea, ploile, somnul citricelor, leneșii crocodili în împutite mlaștini, cîmpuri plane, orizont mișcător, pace, zgomotul

laptelui în nuca cocotieră, scorpion, frunziș de pergament, profunzimea celor cinci riuri, ca cinci degete și așa mai departe. Va fi un film al naturii paradisiace, peisaj nepătat, de care omul modern are atîta nevoie. Voi contrapune turbulenței și goanei acestui secol nervos tihna mirificelor locuri, reconfortanta lor armonie, chemînd spre începuturi“, astfel cuvînta, discursiv și extatic, tînrul regizor. M-am bucurat de bucuria lui, urîndu-i **buena suerte**, un sincer succes, nevoind să-l clintesc din rugul fanteziei sale; l-am urmărit, în schimb, cu ochi atent, pe întreg parcursul șederii mele în Cuba.

Expediționarii au ajuns cu bine în Insula Pinilor, s-au săturat de junglă, au tras degrabă la Nueva Gerona, unicul orașel, unde și-au stabilit tabăra. Acest Nueva Gerona însuma pe atunci circa 10 mii de locuitori, majoritatea pescari, adică 90% din populație, deoarece în vastul teritoriu al insulei (2200 km²) abia mai trăiau, într-o descurajantă rarefiere, sub o mie de **guajiros**, țărani adă-

postii în colibe de argilă bătută cu maiul. Decenii în șir Insula Pinilor fusese celebră prin Închisoarea-fără-nici-un-evadat, întemeiată (prin anii '20-'30) de dictatorul Machado; fortul detențional, cu 5000 de cele, costase un miliard de dolari. Pe ruinele lui se mai văd și azi însemne cu nume de revoluționari care au fost închiși, printre care Fidel Castro, din a cărui inițiativă insula ia acum alt destin; virginalul loc e adus în atenția națiunii, liniștea patriarhală se duce pe apa simbelei, **Isla de Pinos** e decretată „Insula Tineretului” și toate drumurile încep să ducă aici.

Evenimentele îi surprind pe romanticii incurabili, în obiectivele aparatelor lor dau buzna scene, imagini, panorame și feluri de viață de care nu ținuseră cont, nu le planificaseră, nu intrau în hiperbolicul lor proiect. Un neîntrerupt fluxiu omenesc asalta insula, producând un adevărat seism demografic: în timp ce Nueva Gerona înregistrează o descreștere în oameni stabili, pustietățile se populează în ritm uimitor, populația insulei ajunge la 45.000 locuitori. La chemarea partidului comunist și a guvernului revoluționar, tineretul țării își dă contribuția de curaj și devotament patriotic pentru a transforma insula pustie. Cine sînt voluntarii? Foști lift-boys, chelneri, șoferi, văcsuitori de ghețe din orașul-mamut Havana sau țărani din mai toate provinciile țării. Ce fac ei în **Isla de Pinos**? Ceea ce n-a făcut nimeni din generațiile anterioare: defrișează păduri, cucerind jungla metru cu metru, plantează lămii, portocali, mandari, grappe-fruits, întind autostrăzi, fac lacuri artificiale, întemeiază celele de industrie, trasează păienjenii de canale, ridică ferme agricole, umplu crîngurile cu animale (se spune că în insulă curge un fluxiu de un milion litri de lapte pe zi). Insula nu mai e ce a fost, civilizația socialistă operează convingător și cu scule fine. „Va fi prima provincie comunistă a Cubei” afirmă într-un discurs Fidel Castro, sugerind perspectivele insulei reintinerite.

Aflu că prietenul meu, regizorul, a terminat filmările, opera sa a ieșit altminteri decît fusese proiectată, filmul se numește „Cutremurul”, se dedică celui mai furtunos deceniu din istoria Cubei și spune povestea modernă a „neodihnitei insule”.

Despre acest bărbat de excepție n-am scris atunci, demult, n-am putut, tocmai pentru că se bucura prea mult de stima mea.

Era vară, caniculă, parcul latino-american din Havana gemea de lume; se derula o demonstrație a sportivilor Cubei înainte de a

pleca în Jamaica la o spartachiadă de răsunet. În tribune l-am întîlnit pe Che. Era îmbrăcat în obişnuitul său costum verde-olive; capela militară și-o scosese, o avea vîrîtă după centiron, în care își proptise, de altfel, și brațele bine legate în mușchi. Își fuma trabucul și privea, cu ochi miciți, ce se întîmplă pe stadion. Sportivii promiteau, scandînd, **En Jamaica también venceremos!** (În Jamaica vom învinge, de asemenea). Fidel se întreținea cu cîțiva dintre intelectualii cu care sosisem la festivitățile consacrate victoriei de la Moncada; cercul conșoritorilor s-a extins, s-au apropiat alți conducători cubani, printre care prezența lui **el comandante Che** (Guevara) s-a impus în mod impresionant. Citisem despre el, îi cunoșteam biografia, știam că destinul acestui argentinian temperamental avea ceva mitic și tulburător; nu știam, în schimb, ce mi-ar putea spune figura acestui om, faciesul lui, gestică, ochii, miinile. Pentru că sînt un vizual și pentru că eu cred nedesmintit în chip, în ceea ce exprimă ochii oamenilor, l-am privit atent pe Che. Împlantată în niște bocanci uriași, statura lui mică părea mai mică decît în realitate; avea însă un mod de a privi, o poziție a capului care te arunca instantaneu la o oarecare distanță, ca să te readucă imediat la intimitatea pe care o afișa acel chip de un marcat omenesc. N-avea nimic din prestanța (înnăscută ori elaborată) a conducătorilor, prezența lui era expresia simplității (nu a simplității!). Avea ochi de viezure, foarte vii, exprimînd o mare forță și o inteligență neliniștită. Fruntea o avea mare, osoasă, cioplită brutal, gravată în linii orizontale, etalînd o continuă și dulce oboseală; dar senzația pierrea, pentru că își țineau din îngemănarea sprincenelor două linii zig-zagate vertical, dînd o mare frumusețea acelei frunți, scut al ideilor. Și ce mai spunea fața lui? Pomeții proeminenți — dăruire; lobii cărnoși ai nărilor și gura adînc tăiată, cu sfîcurile răsfrînte oblice și mult — voință puternică și aspirații mari; obrazul mat, prelung, aproape isusiatic, terminat prin proeminența brutală a bărbiei — generozitate, conjugată cu rigori și intransigențe duse în pinzele albe; urechile mici și lipite, dînd spații mari parietalilor, pînă unde evadau radial ridurile, izvorînd parcă din neliniștea lobilor contaminați de febră — marca inteligenței. Și, ca o sinteză a acestora, era lumina stranie, de gravitate și tragism, care traversa des această față de bărbat frumos, ne mai vorbind de jocul și vioiciunea miinilor, care dădeau mult relief (nu atît vorbelor pe care le acompaniau) cit svîcnirilor spiritului, ideilor care irumpeau în flux continuu.



Centrul turistic cubanez „Guama“

Che m-a întrebat ce am văzut în Cuba, mi-a vorbit agitat, cu multă mihnire, despre necazurile pe care le mai produce tradiția de monocultură, despre destinul zahărului, despre femeile cubane, despre dăruirea națiunii și... „Și să revii în Cuba peste un număr de ani, mi-a spus; multe se vor schimba, socialismul își va fi făcut o structură” (și cu un gest de bunăvoință își desprinsese stegulețul triunghiular, de culoarea purpuri, pe care era înscrisă deviza acelei zile și acelei manifestări: **En Jamaica también venceremos!** și mi-l întinse).

Am revenit în Cuba după un număr de ani (cinci și mai bine); în Cuba socialismul avea o structură, însă nu-l mai avea pe Che. Trecuse o bună bucată de timp de cind se stinsese pe pământul Boliviei, în plină luptă de guerrillă, eminentul revoluționar al Americii Latine. Cuba, patria lui adoptivă, era încă zguduită, cabrată, adinc întristată de pierrea marelui ei fiu. Cuba anului 1968 s-a proclamat sub ochii mei, în acel început de

ianuarie, drept Cuba anului Che, **ano d'el guerrillero eroico**. Nu l-am mai întâlnit pe bărbatul mic de statură și atât de draț inimiile mele; am întâlnit, în schimb, pe miile de bărboți care formau faimoasa **brigada invasora Che Guevara**, prin care se dezlănțuia al nu știu citălea atac împotriva stării de monocultură, de astădată prin plantarea arborelui de cafea, la care participa întreaga țară.

Francisco Abreu Brunet nu mai era de găsit la Havana. Credinciosul meu cicerone din primul voiaj cuban se lăsase de meserie și expediente, plecase în Oriente, provincia lui natală, unde tocmai se declanșase ofensiva cunoscută sub numele de **el plan de arroz**, operă ale cărei consecințe economice, sociale și de spirit erau, la acea oră, greu previzibile. Locurile de acută sălbăticie, bînuite de mizerie și ignoranță, care îl izgonise cindva pe Francisco, arun-

cindu-l în capitală, în necunoscut și viață improvizată, îl redobindeau acum pe răătăcitorul lor fii sub altă zodie, aureolată de promisiuni și ambițioase proiecte. „Cu ce te ocupi aici?” l-am întrebat căutându-l dinadins. „**Con la escultura y el árbol**” (cu sculptura și arborele) mi-a răspuns și, fără a mai pierde vremea, m-a cărat pe coclauri să-mi arate în ce fel se modifica neprietenosă lui baltină sub galopul civilizației; se sculpta într-adevăr, la propriu și la figurat, în teritoriile aride, mașini grele modificau peisajul dur, se preparau terasele orezăriilor, iar „arboarele” despre care pomenise era țesătura de șanțuri și canale, schițând viitorul arbore de apă, menit să irige ținutul pe distanțe de sute de kilometri. Dar faptele erau la începutul începuturilor și frumosul vis al emancipării provinciei abia se prefigura, își căuta trupul material. „Îți voi scrie despre soarta mea” îmi promise Francisco și s-a ținut de cuvânt.

Reconstitui această soartă a lui (și a provinciei) din cele două epistole care mi-au fost adresate, la răstimp de unsprezece luni una de alta și, matematic, la un decalaj de douăzecișiopt de zile de la data expediției (deși ambele poartă însemnele **via aereo**). Francisco a fost, rind pe rind, terasier, macaragi și, în sfârșit, „despletitor de ape” la una din gurile de irigație, unde se află și în prezent. Sculptura ținutului și „arboarele” sint practic încheiate: barajul „Octavio de la Concepcion” închide valea riului Tacajo și „ține în palmă” 12 milioane de m.c. de apă, lacurile de acumulare „El Mate” și „Paso Malo” însumează aproape 300 milioane m.c. apă și conlucrează cu barajele deversoare de pe riurile Cauto, Bayamo, El Salado, la care se adaugă marele canal colector, lung de peste 40 km, prelungit la alți 140 km canale primare, 288 km canale secundare și 3134 km canale terțiare. Asta-i ARBORELE, se poate schița pe hirtie, îl vezi cu ochii, îți cade în auz clipocitul pe care îl iscă fantastica orgă de apă, în timp ce omul meu e organist, cântă pe nobila claviatură, e „despletitor de ape” în acest uriaș sistem care stinge ancestrala sete a ținutului. Dar „aurul alb”, orezul? S-a încetățenit în Oriente ca într-un sol tradițional, invadind treptat geografia smulsă din sălbătăcie (75.000 ha la ora de față). Avioane agricole survolează provincia, semănând și fertilizând plantațiile. Francisco mă îmbie să fac turism la el acasă, în Provincia Aurului Alb, gonind într-un Cadillac purpuriu pe noua șosea Tunas – Bayamo, săgeata de bitum care taie în două nesfârșitele orezării, cu un binemeritat popas la podul boltit peste riul Cauto și, însoțind

strunele de înaltă tensiune care fug spre termocentrala Rente (Santiago de Cuba) să alerg ca vîntul și ca gîndul spre sierrele cu văi sîngerii și argile impregnate de acizi, săruri și oxizi minerali, din a căror suculență țîșnește o floră luxuriantă, incendiu verde-albastru pe spinările de calcar ale munților tociți.

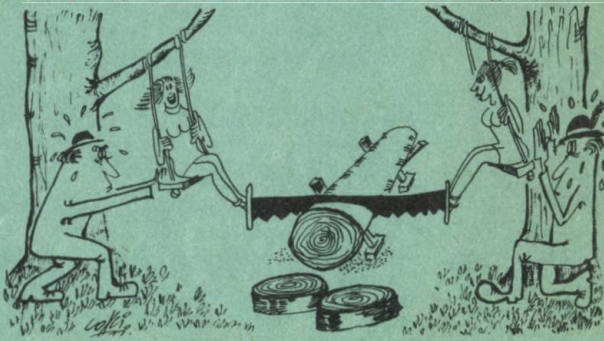
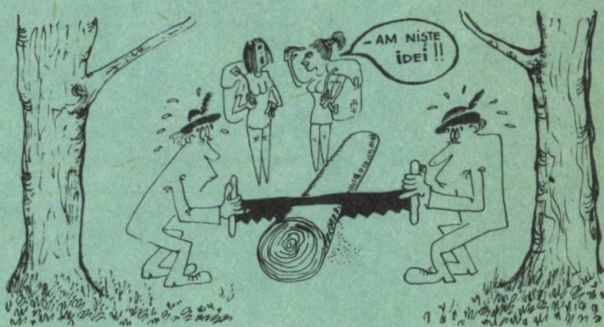
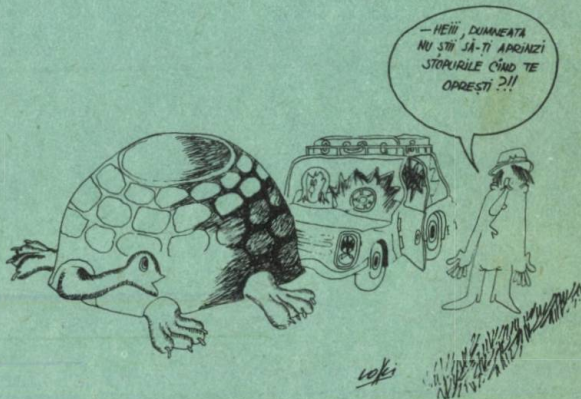
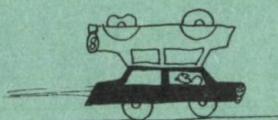
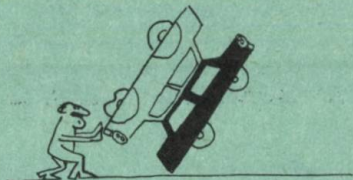
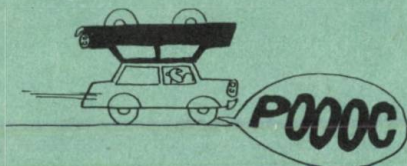
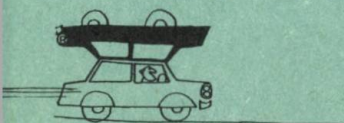
Multumesc, Francisco, **gracias y muchas felicidades por la escultura y el árbol!**

Vom incendia plantația!” a zis Juanito, inginerul creol, desfășurînd larg brațul asupra cîmpului de cana (trestia de zahăr); zisa lui a produs stupefacție, golul meu de înțelegere a fost însă urmat de un interes crescînd. Vorbea de metoda „incendierii” plantației, experiment australian care, susținea Juanito, ar avea șansa de a revoluționa tehnologia recoltării trestiei. Ce demonstra creolul: oceanul de foc în care se transformă plantația mistuie exclusiv frunzele, tulpina rămîne întreagă, fiind zemoasă, sub incendiu aceasta înmagazinează și conservă mai bine suculențele dulci. Scuțește, în schimb, pe lucrător de greaua trudă a curățirii de frunze și ritmul secerîșului crește de citeva ori. Asta a fost ipoteza formulată de inginerul creol și am înregistrat-o, la acea vreme, ca pe o ciudățenie.

A urmat gloriosul an al Zafrei (1970) acel „uragan al zahărului”, cînd Cuba a recoltat 8 milioane și jumătate tone de zahăr în circa 10 luni, cu participarea nemijlocită a 500.000 de persoane. Ce s-a întîmplat în '70? Producția a rămas relativ aceeași (cu mici diferențe) a scăzut, în schimb, vertiginos numărul de macheteros (tăietorii) care n-au mai fost dislocați din alte ramuri ale producției și, proporțional, a crescut de trei-patru ori productivitatea. Cum? Incendiînd plantațiile! Ziarele anului scriu: în opt ore un singur machetero a tăiat peste 2000 arboas de trestie (1 arboa=11,5 kg) de zece ori norma standard a anului precedent. Cele 147 fabrici de zahăr înghit zilnic circa 350.000 tone de trestie decantată în peste 40.000 tone de zahăr. „Aurul dulce” a atins epoca sa de apogeu. Arome dulci-îmbătătoare plutesc peste Cuba, sub cerul sodomit de foc, iar briza sărată, oceanic, nu le spală ușor. Mă uit la cuțitașul meu de staniol, amuletă adusă din voiajul cuban, și aud instantaneu bătăile cuțitoaielor lanceolate, izbînd sec, toc-toc! pentru că, cine ar fi crezut? Juanito, inginerul creol, avusese dreptate. Anul 1971 se numește **año de la productividad** (al productivității).

de-ale vacanței

de Octavian Covaci





Fantezie de iarnă la Poiana Brașov

VĂ
ÎNVIȚĂM
în
judetul
nostru

În vatra Oașului au trăit dacii liberi. Vă vor vorbi
despre ei, viața, obiceiurile și portul urmașilor...

SATU MARE



Din orice parte pătrunzi în județ — din-
spre Oradea, Baia Mare ori poarta
Halmeului — șoseaua urcă spre se-
meția heraldică a Munților Oașului, străbă-
tind platanul cu horbote de roade al Săt-
marului, Careiului, Luncii Someșului, popu-
late de sate mari, pitorești și, totodată, mo-
derne. Pășești în fapt, pe meleagurile stră-
moșești ale dacilor liberi, care au rămas aici
după cucerirea romană și care, secole de-a
rindul, au ținut piept popoarelor migratoare.

Cuptoarele dacilor de la Medieșul Aurit (lo-
calitate situată pe linia ferată Satu Mare-
Baia Mare la cițiva kilometri doar de șo-
seaua asfaltată ce unește cele două orașe)
coiful celtic de la Ciumești sînt cîteva din-
tre urmele de viață materială care atestă
continuitatea populației dacilor liberi pe acest
teritoriu. Firea dîră a oșanului, felul de
viață, obiceiurile și portul, amintesc izbitor
de străbunii de acum două milenii.

In ritualul sărbătorilor oșenilor — transmise din generație în generație — se răsfrîng obiceiuri legate de preocupări milenare, cum ar fi, de pildă, păstoritul. Primăvara, cînd oile ies la iarba crudă a pășunii, satul întreg se adună la stîină, unde începe „măsurîșul” sau „Simbra oilor” — cum e cunoscută această mioritică manifestare alpestră în restul țării și peste hotar. Sărbătoarea simbrei începe dimineața, cînd ceterașii urcă la munte împreună cu flăcăii și fetele din sat, cu toți locuitorii. După muls și după măsuratul laptei, desagii cu merinde, brodați cu frumoase cusături și aleșături, bogat colorate, sint dezlegați, iar sticlele cu vestita țuică de Turț circulă din mîină în mîină. Limbile se dezleagă, voioșia se încinge, grumazul ceterii e apucat tot mai frenetic și „giocul” se încinge. Tropotitul cizmelor, țipurițurile umplu văile... Pentru ca sărbătoarea să poată fi savurată de cit mai mulți turiști, Comitetul județean pentru cultură și artă organizează, anual, în prima duminică a lunii mai, la hanul Simbra oii, (situat pe șoseaua Satu-Mare-Sighetul Marmației) o manifestare la care participă spectatori din toată țara și de peste hotare.

Oșenii au și alte tradiții folclorice legate de momente fundamentale ale existenței: nunta, moartea. Cerutul mirilor, nănașilor, dar mai ales, ritualul gătirii miresei și steagului (sau struțului) pentru nuntași, înfiripă, laolaltă, o sărbătoare de un farmec fără egal. Sint numai anumite femei din sat pricepute în împletirea părului, pregătirea conciliului, împodobirea lui cu panglici, fiind o veritabilă artă; fetele, la rîndul lor, găsesc steagul pentru flăcăi cu avîntul dragostei și, totodată, cu migala producătorului de artă.

In orice sat, în oricare duminică, se organizează „giocuri” (hore țărănești). Puteți admira la fața locului frumusețea dansului, portului și artei populare oșenești. Intotdeauna primitoare, bucuraoase de oaspeți, gazdele vă vor deschide cu dragoste porțile caselor, îngăduindu-vă să admirați bogăția folclorică a scoarțelor, vestmintelor, vaselor din ceramică; vă vor îmbia, negreșit, la un păhărel din vestita palincă și la bucatele lor gustoase, specific oșenești.

Si dacă ați ajuns în județul nostru, nu uitați că renumitul centru de ceramică oșenească de la Vama perpetuează, la rîndu-i, vechiul obicei dacic al olăritului. Culoarele cu care se ornează vasele sint naturale, aidoma celor de acum 2 000 de ani, tradițiile milenare, punîndu-și amprenta nu numai în originea naturală a culorii, dar și în forma vasului, în configurația desenului ornamental. Cele mai valoroase creații ale artei oșene sint reunite în muzeul etnografic din Negrești.

Ne-am propus, în aceste cîteva rînduri, să vă facem cunoscute doar cîteva din frumusețile milenare, specifice județului nostru. Meleagurile sătmărene vă vor oferi, negreșit, satisfacții turistice mult mai complexe. Lucrătorii agenției noastre turistice vă promit tot concursul necesar, pentru a petrece zile de neuitat în acest pitoresc colț al României socialiste.

Vasile BUT,
directorul Oficiului județean de turism
Satu Mare



VĂ
ÎNVIȚĂM
în
judetul
nostru

GIBINUL

leagăn de istorie

Sentimental vorbind, aş spune că Sibiuul este unul dintre cele mai frumoase oraşe din ţară, că munţii Cîmbinului, ai Lotrului şi ai Făgăraşilor compun cea mai incântătoare zonă alpină din cîte am văzut vreodată, că satele din Mărginime reprezintă unul din filioanele cele mai bogate ale artei noastre populare. Oricît ar fi de subiectivă imaginea superlativă a locurilor natale, Sibiul şi împrejurimile sale se înscriu în mod obiectiv în circuitul marilor valori turistice ale

României. O dovedesc trecutul şi prezentul acestui colţ de ţară, exprimate în vestigii străvechi şi edificii grandioase, în monumente şi muzee, în aşezări pitoreşti şi locuri legate de numele unor mari personalităţi ale culturii româneşti, în realizări obţinute sub ochii noştri, cu munca şi priceperea noastră.

În coordonatele geografice ale judeţului se înscriu Mediaşul şi Agnita, Cîrţişoara lui Matei Ţîmforea şi Badea Cîrţan, pîscul Negoîului şi cascada de la Bîlea, Avrigul

lui Gheorghe Lazăr şi al Mariei Spiridon, valea Oltului, pînă în defileul Ciinenilor, valea Lotrioarei, valea Sadului, Păltinişul şi poienile Cîmbinului, Răşinariile lui Goga şi Săliştea fetelor frumoase, Gura Riului, Galeşul, Poiana Sibiului, Jina, podişul Tîrnăvelor, Tălmaciul şi Boiţa, Ocna Sibiului şi Bazna, Cîsnădia şi cetatea ţărănească de la Slimnic.... Simpla înşiruire a acestor nume dezvăluie dimensiunile turistice ale unui judeţ care, asemeni tuturor meleagurilor patriei,

păstrează cu evlavie amintirea străbunilor, trăind totodată efervescența marilor înălțături socialiste.

Sibiul este, poate, dovada cea mai grăitoare a raporturilor dintre vechi și nou, dintre trecut și prezent. Cine îi știa numai vechea-i înălțare medievală, descoperă astăzi în afara zidurilor cetății perspectiva geometrică, aerată cu elegante jocuri de volume și culori, a noilor cartiere de locuințe din sudul și nordul orașului; cine trece pe lângă turnurile breslelor dulgherilor, olarilor și arbatierilor, află imediat și replica lor contemporană. Ea se numește „Independența”, „Balanța”, „7 Noiembrie”, „Steaua Roșie”, „Flaro”, „Libertatea”, „Uzina mecanică”.

Pe planul valorilor spirituale, festivalurile „Cibinium”, care anul acesta vor ajunge la a cincea ediție, au intrat în viața cultural-artistică a patriei noastre socialiste drept un eveniment major, un omagiu adus trecutului și prezentului. Acestor manifestări le datorăm înființarea unor muzee etnografice la Cirișoara, Gura Riului, Galeș, Poiana Sibiului, Boița și Avrig, pagini grăitoare de străveche prezență românească, de sensibilitate și măiestrie artistică, perpetuată astăzi cu egală intensitate în satele din Mărginime.

O rețea densă de cabane, presărate pe trasee de mare atractivitate, asigură drumeției de munte condiții optime de practicare. Pe arterele de circulație rutieră, turistul are la îndemână cabanele: Valea Oltului, Valea Aurie, Săliște — dată în folosință recent —, Curmătura și complexul turistic de la Mercurea-băi; în zona munților Făgăraș, drumuri auto duc la caba-

nele Poiana Neamțului și Arpaș și, o dată cu construirea magistralei transfăgărășene, la Bilea-Cascadă, toate trei fiind în același timp puncte de acces în masiv și către cabanele Suru, Bărcaciu, Negoiu, Turnuri, Podragu și spre viitorul centru turistic de la Bilea-Lac; zona Sadu este înzestrată cu cabanele: Valea Sadului, Ciupari și Gîtu Berbecului, iar munții Cîbinului, cu cabanele de la Fintinele, Păltiniș și cele din complexul de la Crinț. Ele sînt deschise în tot timpul anului și, sperăm că începînd chiar din acest sezon, vor oferi surprize plăcute turiștilor care vor înnopta sau vor lua masa acolo.

Simplilor pasionați ai drumeției li se pot alătura viătorii, cărora norocul le suride adeseori la cîmpiori, riși cerbi, urși, capre negre, cocoși de munte etc., precum și pescarii, beneficiarii unor excelente posibilități de practicare a pescuitului de munte în lacurile Bilea, Podragu, Capra, lacul de acumulare Sadu V și în toate piraietele de munte.

Iată și cîteva sugestii de traseu:

Complexul Crinț, Fintinele, Păltiniș, Gîtu Berbecului, Ciupari, Sadu.

Suru, Negoiu, Bilea Lac, Podragu, Simbăta, Urlea, Piatra Craiului.

Bilea Cascadă, Bilea Lac, Cumpăna, Curtea de Argeș, Arpaș, Turnuri, Podragu, Cumpăna, Curtea de Argeș.

În anii actualului cincinal baza materială a turismului va înregistra și în județul nostru realizări însemnate. Anul 1972 debutează cu darea în folosință la 1 ianuarie, a unui motel de 80 de locuri

în pădurea Dumbrava. Tot aici va fi gata, la începutul sezonului, un han turistic; lângă cabana Săliște urmează să se amenajeze un camping cu 60 de locuri, iar la Păltiniș va începe construirea unui elegant hotel-restaurant. Din iarna aceasta, Păltinișul, cea mai înaltă stațiune montană din țară (1450 m. alt.) dispune pentru prima dată de instalații mecanice de tracțiune pe cablu: un telescaun, pe o lungime de 1.050 m. și un teleschi de cca. 600 m. montat pe pîrtia de schi recent amenajată. Tot la capitolul noutăților trebuie amintită darea în folosință a vilei nr. 17, cu o capacitate de 52 locuri și un grad de confort ridicat și a noului club, prevăzut cu bibliotecă, săli de lectură, de spectacole, de audiții muzicale, de cinematografe.

În anii ce vin se va construi un hotel cu 500 de locuri la Sibiu, va fi terminat și dat în exploatare transfăgărășanul și vor fi continuate lucrările de amenajare a zonei Bilea, astfel încît aceasta să devină în scurt timp una din cele mai importante baze turistice ale țării.

Proiecte, planuri, realizări. Toate trasate la scara epocii în care trăim, pentru ca turismul să cuprindă, rapid și statornic, pe toți cei ce iubesc frumusețile acestei țări.

Invitația de a ne vizita județul este în același timp o promisiune: aceea că sibiinii știu, după datina străbună a acestor locuri, a-și primi cum se cuvine oaspeții ce le trec, ori de cîte ori, pragul casei.

Ion MĂRGINEANU

Directorul Oficiului județean de turism Sibiu

VĂ
INVITĂM
în
judetul
nostru

MARAMUREȘ

Și cîntecul se continuă „cu oameni fără păreche” etc., etc. Două versuri, luate la întimplare, dintre atitea altele care povestesc despre nordul acesta de Românie, născător de mituri și legende, de istorie, de frumuseți nebănuite de mulți, dar cu totul și cu totul ieșite din comun.

A vorbi despre Maramureș înseamnă a bate la porțile infinitului, căci despre locurile prin care au trăit dacii liberi, de pe unde a plecat Bogdan Vodă, întiiul domn al Moldovei, prin care s-a bătut Pîntea Viteazul cu grofii, nu poți vorbi decît cu suflul. Cuvintele sînt prea puține și neconvingătoare dacă în ele nu pulsează acea tainică și greu de definit sevă, ce poate fi numită **spațiu nordic**. Spațiul oamenilor tari și colțuroși la chip ca piatră; spațiul oamenilor harnici și buni la suflul ca pîinea proaspătă scoasă din cup-tor; spațiul oamenilor care, spre deosebire de lcar, tînzînd spre soare l-au coborît pe pămînt cioplindu-i inima pe stîlpii porților lor, pe lăzile de zestre ale fetelor, pe spătarul scaunelor pe care, după o zi de trudă, își așează trupurile ostenite jur — împrejurul mesei. **Pentru a fi înțeles și iubit în plinătatea lui de simțire și de istorie, Maramureșul trebuie văzut la el acasă, așa cum este el cel dintotdeauna.**

Regiune montană prin excelență (3/4 din suprafață), județul cuprinde între granițele sale, în partea de vest, pe valea Someșului, și o mînoasă cîmpie, în care griul și porumbul își ridică semețele tulpine în întîmpinarea soarelui, făcînd casă bună cu nenumăratele livezi și podgorii. Iar plantațiile de castani comestibili din jurul Băii Mari vin să dea o aură mediteraniană acestui nord de țară. Totul, însă, este pus sub semnul lemnului și al mineritului, Maramureșul fiind una dintre cele mai bogate regiuni ale țării în această privință. Pădurile, în care coniferele își dau mina cu foioasele, se întind pe a-

proape întreaga sa suprafață, sorbindu-și viața din măruntaiele pămîntului ce ascunde și dă la iveală, de mii de ani, neferoase ca: aur, argint, cupru, plumb etc. Bogățiile acestea ale solului și ale subsolului, au dat naștere indeletnicirilor de predilecție ale Maramureșului: creșterea vitelor, pomicultura, viticultura, lemnăritul și mineritul. În anii noștri, ele au primit alte dimensiuni, au atins alte cote și valori, prin crearea unei puternice industrii prelucrătoare în județul care, ca și celelalte, ca și țara întreagă, trăiește o continuă dezvoltare și înflorire.

Dar frumuseților și bogățiilor naturale ale pămîntului, maramureșenii le-au adăugat, în cursul îndelungatei și zbuciumatei lor istorii, alte frumuseți și bogății izvorite din mintea lor ageră și iscoditoare, ieșite de sub mina lor neîntrecută în folosirea uneltelor. Pentru a le cunoaște, vom porni din Baia Mare, centrul politic și administrativ al județului, mai întii, pe ruta Sighetu Marmăției — Vișău de Sus — Borșa. Drumul modernizat trece prin Baia Sprie, Medius Mons, orașelul minerilor atestat încă în 1329, urcînd muntele Gutii pe un drum ale cărui pante șerpuiesc amețitor, încadrate de păduri fără început și fără sfîrșit parcă, prin locuri care amintesc de vestitul haiduc Pîntea Viteazul. Drumurile laterale duc spre **Cabana Mogoșa**, unde turistul are la dispoziție vara peisajul și iarna pîrțile de schi și trambulina olimpică de sărituri, sau spre **Poiana Șuilor**, unul dintre locurile de agrement ale băimărenilor. Ajunși în virful Gutii, putem poposi la terasa cu același nume pentru a ne relaxa și a admira „Creasta cocoșului”, imensul și straniu bloc de andezit care domină împrejurimile cu semeția lui sălbatecă.

Nu e vreme de zăbăvă însă. Drumu-i lung și mai avem multe, foarte multe de văzut. Coborim către Sighetu Marmăției trecînd printr-o salbă de sate de mare pitoresc: Mara, Desești, Hărniciești (de unde, spre dreptă, se poate ajunge în Hotenii renu-

miți pentru celebrarea excepțional de frumosului obicei de primăvară „Tinjaua” și la Băile de apă sărată de la Ocna Șugatag), Giulești, Sat Șugatag (cu un popas la vestitul coșar Nicoară Hotea. — Ce mai faci, Nicoară? — D-apoi lucrăm, domnule! Și face Nicoară, împreună cu soția sa, mătușa Victoria, pieptare în care se întîlnesc în hora amețitoare a desenului perfect, roșul aprins sau stins cu negrul și cu verdele și cu albastrul, străfulgerări în cioburi de oglindă și în țintele simetric așezate, frumusețea și bărbăția, delicatețea și dorul omului — toate), Berbești și Vadul Izei, sate în care, ca și în tot Maramureșul, găsim neprețuite comori ale artei și arhitecturii populare. Iar Mara cea limpede se grăbește în împinșarea surorii sale mai mari, Iza, tăifăsuind, între răgazuri cu oamenii și cu locurile pe care le intersectează. Bisericile — monument cu turele ivindu-se dintre pomi și porțile de lemn, în majoritatea lor creații ale meșterilor Borodi și Țiplea, domină drumul, înfrumusețindu-l cu detalii ce se repetă pînă la obsesie în omogenitatea și sobrietatea lor ritmică: soarele, linia — funie și colac, pomul vieții; soarele, linia... Eternele motive ornamentale ale porților maramureșene, niciodată obositoare, totdeauna relevîndu-ți un amănunt nedescoperit pînă atunci. Ș-apoi mai sînt cergile invistate și înflorate, zadiile, covoarele, portul, olurile și blidele, ciopliturile mărunte, icoanele pe sticlă... Ar fi atîtea de spus, dar uite că am ajuns în Sighet, municipiu cu mult mai vechi decît îl atestă actele (1346), al doilea oraș al județului, oraș cu vechi tradiții istorice și culturale. Aici, nu peste multă vreme, vor putea fi admirate excepționalele colecții de etnografie și artă populară (țesături, ceramică, icoane pe sticlă și pe lemn, măști, cioplituri, porți de lemn, unelte etc.) ale **Muzeului Maramureșean** — azi în reorganizare —, datorate, în cea mai mare măsură, omului de suflet și de bun gust care este Francisc Nistor, directorul muzeului. După scurte opriri la Casa de cultură, sau la **Grădina morii**, așezată pe malul Izei, la poalele dealului Solovan, cel care a destăinuit arheologilor lo ul unei așezări omenești din perioada bronzului tîrziu, după un dejun bun la restaurantul „Tisa”, ne vom vedea de drumul spre Borșa, trecînd peste Hera prin alte sate ce rămin în urmă unul după altul pînă în Petrova, de unde ochii călătorului, obișnuți cu clar-obscurul pădurilor care au mîrgînit șoseaua, se măresc cu uimire în fața splendidului peisaj oferit de valea Vișăului, strînsă în chingile Carpaților Păduroși ai Maramureșului. Și drumul continuă printre munți, pe malul Vișăului, pînă în orașul Vișău de Sus (al cărui ansamblu folcloric a cules nenumărate aplauze într-un

recent turneu în Franța și Spania) și mai departe, plecîndu-și parcă și el, drumul, fruntea de asfalt, ca și toți cei care trec prin **Moisei, satul — erou**, care a avut în timpul ultimului război mondial o soartă ce ne amintește de Lidice și Oradour-sur-Glane. Monumentul ridicat aici de artistul poporului Vida Gheza este un omagiu, dar și un memento pentru contemporani ca și pentru cei care vin după noi.

De la Moisei la Borșa mai sînt, cum se zice, doi pași. Trecînd și prin Baia Cărșă ajungem sus, în stațiunea de odihnă, la modernul Complex turistic Borșa, și mai sus, la pasul Prislop, cel care face legătura între Maramureș și județul Suceava, locul pe unde a pășit Bogdan Vodă întru întemeierea Moldovei. Nu vom trece însă granița județului, ci ne vom întoarce pe valea Izei, de astădată, la Baia Mare. Facem o haltă la Săcel, să vedem renumita **ceramică roșie** pe care iscusitul meșter Tănase Cocean o perpetuează peste ani, la Săliște de Sus, să vedem cele două biserici de lemn, **a Bulenilor** și **a Nistoreștilor**, la Dragomirești, la Bogdan Vodă, satul voievodului, la leud și Rozavlea, la Strimtura și Birsana — unele dintre cele mai frumoase și pline de istorie sate maramureșene. De la Birsana, în stînga, prin Văleni, Călinești, Sirbi, Brebi și Budești (unde ne vom opri să vedem una dintre zalele lui Pintea), pe valea Cosăului, unde se fac în prezent ample cercetări etnografice și folclorice, peste virful Rotunda, ajungem în alt centru minier, tînărul oraș Căvnic, iar de aici, pe o șosea modernizată trecînd printre întinsele livezi de meri și de pruni ale dăneștenilor, șurdeștenilor și ale celor din Sișești (unde putem vizita Complexul muzeal Vasile Lucaciu), prin Baia Sprie, ajungem iar de unde am pornit, la Baia Mare. E seară. Ne este foame. Sîntem obosiți. Luăm masa, să zicem, la restaurantul „București”, în acompaniamentul orchestrei lui Dankó Iosif, apoi trecem Săsarul și ne culcăm la modernul hotel „Gutinel”. Spunem **noapte bună** orașului care începe să adoarmă vegheat de firmele luminoase, multicolore, ale magazinelor, de neonul străzilor.

... E dimineață, ne scoală soarele. Ne pregătăm de plecare, dar nu vom străbate **Țara Oașului**, și nici nu vom bea o bere rece șezînd pe „berbecii” de la hanul „Simbra oii”, în drum spre Săpînța cea care uluiește lumea cu frumusețea unică a „Cimitirului vesel”, creație a lui Ion Stan Pătraș, în care coloritul crucilor și textele săpate pe ele evidențiază vigoarea spiritului românesc care nu se teme de moarte, nu ingenuchează în fața ei, ci o consideră simplă trecere, necesară, în rotirea ireversibilă a ciclului vieții. Vom face altădată drumul acesta, doar pen-

tru el anume, astăzi mărginindu-ne la un sumar tur al oraşului străbătut de Săsar şi numit, în primul document care-l atestă, Rivulus Dominarum — Riul doamnălor (1327) şi a împrejurimilor sale. Bogatele resurse aurifere descoperite şi exploatate aici coboară istoria oraşului pînă către romanitatea antică, potrivit legendelor care circulă încă. Adevărul este că oraşul s-a dezvoltat rapid, cu toată exploatarea la care au fost supuşi locuitorii săi de-a lungul veacurilor. Burgul medieval s-a transformat treptat, ajungînd astăzi un oraş modern care se afirmă plener în geografia economică şi spirituală a patriei. Uzinele de preparare a minereurilor, de utilaj miner sau industrial, întreprinderile de industrie locală etc. subliniază pregnant febra creatoare care a cuprins întreaga ţară în anii noştri. Institutele pedagogice şi de inginerie, şcolile şi liceele de cultură generală sau de specialitate, Teatrul dramatic, Ansamblul artistic „Maramureşul”, cele două ziare locale ş. a. confirmă setea de cultură a băimărenilor şi a locuitorilor judeţului. Bătrinelor edificii care stau mărturie unui trecut suprasaturat de istorie (Turnul Ştefan, Turnul măcelarilor, Bastionul monetăriei, Casa Elisabeta şi aproape întreg centrul vechi al oraşului, declarat monument istoric), li s-au alăturat altele: Casa de cultură a sindicatelor şi Palatul politico-administrativ al judeţului, în care elementele arhitecturale maramureşene le predomina pe cele clasice, imbinîndu-se într-un tot unitar, modern, cu valenţe de unicat, Teatrul dramatic, două noi spitale excelent utilizate, hoteluri şi restaurante şi zeci de blocuri, toate la un loc închegînd noua faţă a municipiului, nucleul oraşului care nu peste multă vreme va număra o sută de mii de locuitori. Iar Muzeul judeţean, prin expoziţiile sale de bază (istorie şi artă plastică, deocamdată), conservă şi prezintă publicului vestigiile arheologice descoperite, documente legate de istoria Maramureşului, lucrări de artă plastică aparţinînd vestitei Şcoli băimărene de pictură, de la înfiinţarea căreia se implinesc 75 de ani.

Aşezat la poalele Gutiiului, oraşul oferă localnicilor şi vizitatorului mai de departe cîteva puncte de atracţie în împrejurimile sale, începînd cu Dealul Florilor, locul viitorului Muzeu în aer liber al satului maramureşean, marcat astăzi doar prin prezenţa unei bisericuţe de lemn şi a hanului purtînd numele dealului. Pornind din parcul oraşului, pe lângă Grădina zoologică, în sus, după 2 km ajungem la Cabana „Usturoi” şi, după alţi cîteva kilometri la **Pleştioara**, loc unde, în 1848, a adăstat pentru un timp poetul maghiar Petőfi Sándor.

Ieşind din Baia Mare pe drumul Sighetului, în stînga, prin cartierul Ferneziu, ajungem

în 10–15 minute la Complexul turistic şi la Barajul Firiza, care stăvileşte lacul de acumulare cuprinzînd 22 000 000 mc de apă. Pe acelaşi drum, la 32 km de Baia Mare, străbătînd frumoasa vale a Firizei, ajungem la Staţiunea „Izvoare”. Rămînem să luăm masa aici: pentru cine vrea, o excelentă ciorbă de cartofi cu cîrnaţi de casă, dreaşă cu smîntînă şi oţet sau un cîolan cu fasole, ca-n Maramureş. Vinul de Seini completează o masă copioasă, după care nu strică puţin odihnă la umbra brazilor, iar mai tîrziu o baie bună în lac. Începe să se-nsereze. Suliţele soarelui se ascund în spatele virfului Igriş. Pornim către Baia Mare. Odihna ne va prinde bine mine, altă zi încărcată, ultima din raliul nostru maramureşean.

Vremea ţine cu noi şi în dimineaţa aceasta, aşa că pornim de vreme către **Ţara Lăpuşului**, ieşind din oraş prin str. M. Eminescu, trecînd prin Groşi, pe lângă Băile Cărbunar şi, însoţiţi de un peisaj deluros, marcat din plin de livezi roditoare, ne continuăm drumul prin Berinţa, Copalnic-Mănăştur şi Cernest, ajungînd în virful culmei Petriş, de unde, în zare, se profilează micul orăşel Tg. Lăpuş, aşezat în valea Lăpuşului, între păsuni întinse. Mai departe, pierdut în ceturile dimineţii, Ţibleşul îşi ascunde fruntea împădurită. Străbătem oraşul, satele Dămăcuşeni şi Rogoz (unde vom poposi pentru a vedea cele două biseriçuţe de lemn din cimitir), pitoreşti cu căsuţele lor vopsite în toate nuanţele de „albastru de Maramureş”!). O pornim către dreapta, spre cele două Suciuiri, de Jos şi de Sus, vestite prin descoperirile arheologice care atestă viaţa aici din chiar epoca bronzului, apoi prin Groşi şi Ţibleşului pînă la cabana „Ţibleş”. După un dejun frugal ne întoarcem în comuna Lăpuş, unde specialiştii au descoperit urmele unei civilizaţii umane încadrate în Hallstattul timpuriu. De aici, peste virful Rotunda, ajungem prin Căvnic la Baia Mare. Am lăsat în urmă o zonă folclorică şi etnografică deosebit de bogată, şi mai puţin cunoscută decît Maramureşul, cu cîntece şi dansuri, cu obiceiuri pline de farmec şi inedit, mai molcome în desfăşurarea lor; cu un port mai puţin sobru decît cel din Maramureş, mai înflorat şi dantelat, cu o paletă cromatică mai largă; cu biseriçuţe de lemn interesante ca arhitectonică, în care se păstrează încă bine picturile şi sculpturile interioare (în unele, de sigur), cu bogate colecţii de icoane pe sticlă şi pe lemn.

Venind de la Căvnic, nu putem trece pe lângă Surdeşti şi Plopiş, fără să poposim pentru a vedea două dintre cele mai frumoase şi cunoscute biserici de lemn din ţară. Cea din Surdeşti (1769) impresionează, în special, prin turnul său, înalt de 53 m. care

săgetează cerul cu o zveltețe și o eleganță unică (se spune că e cel mai înalt turn de lemn din lume).

După-amiază soarele și-a mai astimpărat tăria, făcându-ne drumul mai plăcut. Trecem pe lângă strandul „Lăpușel”, pe lângă rezervația naturală de cerbi, ciute, căprioare și fazani din pădurea Lăpușel; trecem prin sate bogate în care ocupația de bază a localnicilor este agricultura. Ajungem în Băsești, satul lui George Pop de Băsești, unul dintre fruntașii Unirii de la 1918, apoi la Băița de sub Codru, sat renumit pentru „lăzile codrenești” de zestre. De la Bicaz, punctul terminus al itinerariului nostru codrenesc, ne întoarcem prin Ardușat spre Ulmeni, comună veche, atestată încă din veacul al XV-lea și, după ce atingem granița Sălajului la Cheile Țicăului, în Benesatul bintuit de apele diluviului din anul trecut, pornim din nou spre Lăpușel. Baia Mare rămâne în urmă, măsurându-ne regretele despărțirii. Prin Satulung și Hideaga pătrundem în Chioar. Rămâne în urmă și campingul „Stejarul” și Șomcuta Mare, în apropierea căreia, la cîțiva kilometri, se află ruinele Cetății Chiuparului, cucerită de Mihai Viteazul în 1599. Șoseaua urcă în spre Mesteacău, ultimul sat al județului pe drumul Dejului. Poarta de in-

trare în Maramureș se pierde în negura înserării, rămînind din ce în ce mai departe, în așteptarea altor și altor vizitatori pe care-i va primi cu același „Bine ați venit!”

A fost lung drumul? Sau scurt? Greu sau ușor? Ne-a ostenit sau nu? Acum nu mai are importanță. Principalul este că, măcar și în fugă, am cunoscut, cit s-a putut, locuri unice în felul lor; frumuseți — unicate care ni s-au întipărit pentru viața întreagă pe retină. Dar, mai cu seamă, am cunoscut oameni harnici și largi la suflet ca toate tăriile cerului; oameni harnici și mindri, dreți și oricînd bucuroși să-și primească așa cum se cuvine oaspeții; oameni cîntîndu-și ei înșiși locurile și viața: „Maramurăș mititel / multă dragoste-i în el.” Înfruptă-te, așadar, călătorule din ea, fără a-ți drămui timpul, deoarece izvorul veșnic renăscător de oameni și ospetie al maramureșenilor este ineputabil și fără asemănare. Vino să-l cunoști, să-i simți pulsul bătînd limpede și curat, dornic să-ți dea un strop din seva pămîntului lui. Și atunci, călătorule, vei iubi Maramureșul.

Dorin SURU



alfabet CONTEMPORAN ÎN JUDEȚUL NEAMȚ

„Eu cred că pădurile au suflet...”

CALISTRAT HOGAȘ

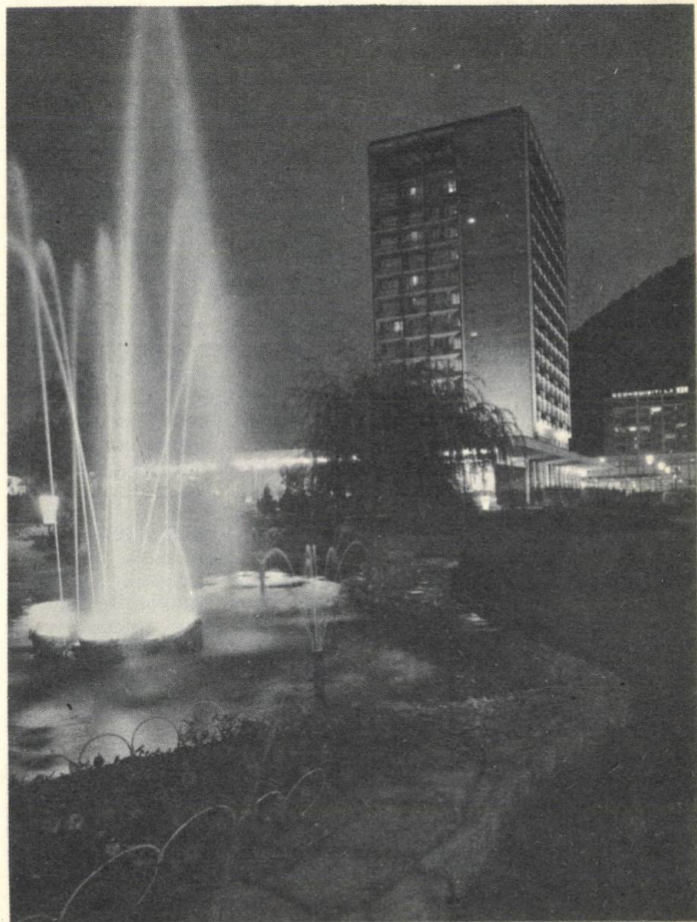
A

— Cum te cheamă? o întreb, prefăcându-mă că o văd abia acum, cu toate că știu de cînd stîngă fe-reasta oficiului.

— Carmen Birsan, răspun-de și trage de șnurul fieru-lui de călcat.

Urmează „cîți ani ai tu” și ea spune „sînt di șasi ani”. Nici măcar nu locu-iește la Piatra, cum am cre-zut. E din Roznov. E departe pînă acolo? „Pi jos e greu să ajungi...” Numără pe de-gețe toată familia: „...și un frate di șaișpi ani, el lu-crează la Roznov, la uzină.” Mama și tata sînt acum „în circuit”, dar în mod obișnuit fac tricotațe. Ce fel? „Păi jer-see verzi, galbene...” Din ce?

— Din melana, zice Car-men, lămurită acum că nu sînt de-a locului. Intinde mî-na și mă trimite prin îm-prejurimi, de unde își inchi-puie ea că vine melana. În-că n-am fost la Săvinești, dar am aflat cu ce autobuz se ajunge pînă acolo. Sin-tem la etajul al VI-lea. Și eu și Carmen ne aflăm în vizită la hotelul „Ceahlău”. Peste drum, muntele Pietri-cica înverzește între noi și cerul de duminică.



B

Vere scire est per causas scire" — cunoașterea justă este cunoașterea cauzală. Găsesc dictonul într-un caiet — extras de „Studii și cercetări”, editat de Muzeul de Științe Naturale din Piatra Neamț. Dacă într-o bună zi veți ajunge la Piatra, dați colțul hotelului „Ceahlău” și intrați pe strada Lenin. Opriti-vă la casa de la numărul 26 și acolo veți vedea cită dreptate aveau bătrînii latini! Asta înainte sau după ce o să vă îndrăgostiți iremediabil de cel puțin o mie de locuri din acest județ Neamț care „se găsește în nord-estul țării, la întretăierea paralelei 47° latitudine nord și meridianul de 26° longitudine est, cu o suprafață de 5.890 kmp și o populație de peste 500.326 de locuitori.” Înainte însă nu treceți în viteză pe lângă vitrinele din primele săli ale Muzeului de Științe Naturale, zicîndu-vă că n-aveți mare lucru de aflat de la atîtea grămezi de pietre. Închideți ochii și imaginați-vă cum se bălăceau pe-aici acum șeai zeci de milioane de ani, peștii aceștia ale căror trupuri au rămas imprimate, ca niște radiografii perfecte, în rocile desfăcute din munții Cozla, Pietricica sau Cernegura. Cînd veți simți răcoarea dimineților și nopților din Neamț, gîndiți-vă că deasupra imensei mări Oligocene din care a rămas mai tirziu marea Sarmatică, plutea un aer cald, subtropical și că peștii aceștia fosili (dintre care 14 sînt unice în lume) sînt un fel de „termometre autoînregistratoare ale timpului”, niște „borne kilometrice de-a lungul istoriei”. Așa vă va spune directorul muzeului, Mihai Ciobanu, cel mai îndreptățit să vă relateze această poveste senzațională. Directorul este un om modest, cu ochi albaștri și, da-

că veți avea norocul să-l găsiți acolo într-o zi cînd își va lăsa microscopul electronic și pietrele, veți auzi, în cel mai fermecător dialect moldovenesc, ce s-a întîmplat la sfîrșitul „iepoșii paleozoice”, cum a fost cu „animalele gigantice” și, mai ales, veți vedea tot județul Neamț, cu lilieci din peștera Toșorogului, cu fluturașul de stîncă — roșu, monument al naturii din cheile Șugăului, cu nopțile de vară ale pădurilor în care sticlesc ochi de buhă și freamătă nerăbdare de vulpe, cu mierla gulerată și corbul care-și filfie aripile negre-verzui deasupra tufișurilor de jnepeni, de iepunpăr și afini, pe Ceahlău... Directorul vă va aprinde luminile uneia dintre cele mai ingenioase hărți turistice din țară (realizată cu ajutorul unor băieți inimoși de la Săvinești) și veți vedea cum se cutează relieful Neamțului și cam pe unde urmează să vă încîntați privirea în zilele călătoriei — la **Pingărați** (mănăstire ridicată de Alexandru Lăpușneanu la 1560, unde legenda spune că domnitorul ar fi pus să fie ucis cei 40 de boieri) la **Stejaru** — cu uzina hidrocentralei care captează energia apelor Bistriței (210.000 kw capacitate), la **barajul de la Bicăz**, devenit port al Bistriței și Meccă de odihnă turistică; pe valea Izvorul Muntelui unde există o cabană de popas; pe valea coborîtă abisal, în chinga pereților de munte, la Cheile Bicazului, trecută prin Gîtul Iadului, străjuită apoi de turnul calcaros al Bardosului; în depresiunea Neamțului, închisă de dealul Boiștea și culmea Pleșului...

C

Duminică, 25 iulie. Prima dimineată la **Piatra Neamț**, municipiu, reședință de județ, 62.000 locuitori. Cobor scările în centru, după ce am

intrat în ctitoria lui Ștefan cel Mare, biserică din secolul XV, bijuterie-monument, cărămizi smălțuite, acoperiș roșu pe fond de cer azuriu. Soarele arde curat, nu te ia de piept ca în orașele de cîmpie. Plimbare pe străzile liniștite. Case cu flori și pașiști, ceva din urbea patriarhală de altădată. Casa în care a murit Elena Cuza. N-aș vrea să supăr pe nimeni, dar mi se pare cel mai frumos oraș moldovenesc. Zăre deschisă, piață curată, orașul întreg curat, flori ajustate, udate noaptea, simt nevoia să spun tuturor: mergeți să vedeți Piatra Neamț... Ruinele cetății lui Ștefan — domnul ținea aici curte temporară, poate pentru gîndurile lui cu liniște; subteranele sînt sub zidurile liceului Petru Rareș; parcul de lângă hotel, exemplar, continuă simbolic ruinele zidului de incintă. Oraș între trei munți: **Pietricica** e despărțită de **Cernegura** prin Bistrița, de **Cozla** prin pîriul Cuediu. Triptîcul este splendoare și poezie. Îl văd pe Alexandru Piru în lift, citesc în ziarul local un interviu cu Șerban Cioculescu: la Piatra tocmai are loc un colocviu de vară pe teme literare.

La prînz — vizită la Muzeul de Arheologie — cea mai bogată colecție din țară de ceramică neolitică de tip **Cucuteni**. „Hora de la Frumușica”, splendid ansamblu cu șase siluete feminine. O istorie întreagă. Colecția a fost începută de preotul Măntase care trăiește și are 94 de ani. Vase maronii într-o superbă stilizare, combinații de negru și alb, se vorbește și despre „barocul artei cucuteniene”. Sală dacică cu relicve de la Bitca Doamnei, unde se spune că ar fi fost celebra Petrodava. Se pare că Piatra e un oraș cu mulți doctori în științe. Descoperire senzațională la Ghelăești: autor Ștefan Cucoș, care își dă acum doctoratul.

Seara — ascensiune pe **Cozla**. Întii un colț zoologic într-un mic parc. La „Coli-bele haiducilor” — blănuri de urs, separeuri cu lumină mică, scaunele și mesele din curte sînt trunchiuri de pom, piine caldă tăiată în felii irezistibile. Ceva mai sus, la „Terasa Gospodinilor” — romantică panoramă de noapte. Servesc numai fete: bulz ciobănesc, poale-n briu”, murături de casă...

și din viața de soț de artistă: Iulia Hălăucescu, pictorița, autoarea unui frumos portret al lui Hogaș, trăiește de mulți ani la Piatra Neamț. Oprim la Bălțătești trel sfertul de ceas, atît cit să vorbesc cu doctorul din stațiune care e blond și a terminat facultatea la Iași. Sarea de Bălțătești face minuni. Pacienții joacă table sau croșetează la soare în părculețul din fața pavilionului. În pădure

spre **Văratec**. Pădurile lor foșnesc sub ploi... Grigorescu, tînăr, s-a cățărat pe schele să picteze la Agapia sfinți și sfinte cu ochi albaștri ca ai tăranelor din Neamț. Muzeul local e închis și piața pe sfîrșite, la început de săptămînă. **Humuleștii** sînt acum un cartier al orașului. În fața casei memoriale un bătrînel de la Agapia vinde cu un leu rășină în coajă de brad. Trei cea-



Piatra Neamț la cota marilor înnoiri

D

Luni, 26 iulie. Toată ziua pe drum, cu o dubiță a Muzeului de Arheologie. Peisajul spre Tirgu Neamț se orizontalizează. Paul, șoferul, merge haiducește, resemnat la ideea că mașină cam veche îl face să asude. Pînă la Bălțătești îl ascult pe Gheorghe Hălăucescu povestind cu umor amintiri din război

s-au construit două vile noi cu o sută de locuri. Anul acesta stațiunea a fost preluată de O.N.T. Cîndva o vom vedea ca pe un Călimănești. Răsfoesc pe drum notițe: Județul Neamț — 95.320 hectare pășuni și finețe; 170.156 hectare terenuri arabile; 256.609 hectare de păduri, fond forestier, muzica adîncilor codri ai Moldovei. Șoseaua aruncă o antenă la stînga, spre **Agapia**, apoi

suri, cit rămîn în curte, intră mereu grupuri de turiști. „Acolo era hornul”, zice o mamă și puștiul stă cu privirea sus pînă obosește. Umbra lui Creangă fuge în satul cu cireși... Dincolo de Ozana albește **Cetatea Neamțului**. Mi s-a spus că la poalele înălțimii se proiectează „Casa Arcașului”, un complex turistic pentru vizitatori. Mai departe, legenda plutește la Războeni (dumi-



Față-n față. Două epoci, două file din istoria Pietrei

nică a avut loc tradiționala sărbătoare populară), la Piriul Alb, cu imaginea celui care a fost „Ștefan Voevod, domn al Țării Moldovei, fiul lui Bogdan Voevod, la anul 6984...”

E

Eu cred, zice tovarășul **Vasile Corniciuc, directorul agenției județene de turism Neamț**, că în turism ar trebui să lucreze toată lumea. Și șoferul de pe autobuz și controlorul care rupe bilete la cinema. Când vine omul pe meleagurile tale că-i străin sau că-i al tău — să simți că toți s-au pregătit să-l primească. Am făcut noi multe, avem de făcut și mai multe. Când invităm oaspeți în județul nostru mă gîndesc așa cum vă spuneam — locurile, ca și cărțile, te pot face alt om. Neamțul nostru e frumos nu numai pentru că i-a dat natura atîta noroc și i-a așezat relieful ca să încinte pe

oricine. E un județ bogat și altfel, prin tot ce a lăsat omul pe aici, fie că a devenit istorie, fie că e tradiție de cultură, fie că-s datini. Sînt foarte multe de văzut. Începînd cu Ceahlăul și sfîrșind cu satele Neamțului — comori de port popular, de tradiții strămoșești. Mănăstirile, de exemplu, (în sinea mea le numesc „primele case de creație”) sînt cîteva de care se leagă fapte și nume istorice însemnate. La **Bistrița**, ctitorită de Alexandru cel Bun la 1402, a fost redactat primul letopisetz al Țării Moldovei. La **mănăstirea Neamț** a existat una dintre cele dintîi tipografii, a fost un mare centru de gravură în lemn și azi se păstrează acolo una dintre cele mai vechi biblioteci din țară. Mănăstirea **Secu** e împodobită în interior cu o artă deosebită, iar la **Durău Nicolae Tonitza** a pictat scene inspirate din viața localnicilor. Pe măsura posibilităților vom pune în valoare frumusețile județului. Avem hoteluri la Piatra

(„Ceahlău” e construit în 1969), la Roman, la Bicăz; campinguri la vestitul Han al Ancuței, la Brădiște-Vinători, la Potoci; șapte cabane pe Ceahlău, complexul turistic de la Agapia, o mică cabană pe frumoasa vale a Tarcăului, o cabană de vinătoare la Borca, în drum spre Broșteni; există și modalitatea ca oaspeții să fie găzduiți în case particulare, special omologate de agenția noastră de turism. Avem în proiectele de viitor destule noutăți. În toamnă am început construirea unui **motel** la Tirgu Neamț, cu peste 80 de locuri, cu restaurant și terasă. În anii următori vom construi la Piatra încă un hotel de 200 de locuri, vrem să amenajăm Durăul ca stațiune de odihnă și să construim acolo o bază turistică, să amenajăm un teleferic pe Ceahlău, altul pînă la Cetatea Neamțului, să facem pîrtii de schi la Piatra Neamț, pe Cernegura. Lacul de acumulare de la Bitca Doamnei va fi un loc



Casa amintirilor din Humulești

de agrement turistic, cu amenajări corespunzătoare. Vrem să transformăm „Casa Paharnicului” din Piatra într-o crâmă cu specific local...

F

Prefectura județului Neamț elibera, în 1874, Certificatul cu numărul 1222; era scutit de serviciul militar activ, „pe motiv că este profesor”, „tinărul Hogaș Calistratu, înscris pe lista tragerii șorților a urbiei Peatra la no. 52”. Din casa cu cerdac și grilaj de fier, la colțul străzii numită azi Avintului, ieșea, în diminețile de demult, bărbatul pe care Ibrăileanu și-l amintea „cu o pălărie cit o roată de trăsură, cu o mantă imensă și cu pantalonii bogați în urme de noroiu și de oleiul diverselor conserve”. „Era un vestit excursiunist”, avea să spună Ibrăileanu, iar Sidonia Hogaș, (fiica scriitorului, care locuiește în apropiere, pe str.

Bicazului) povestește: „... tata era cel dintîi trezit în casă; primăvara îl găseai în cerdac, cu o cafea dinainte privind la munți... Cînd a murit, la Roman, ultimele lui cuvinte au fost — Sidonia, să mă duci la Piatra...”

În casa memorială din Piatra Neamț odăile au fost cîndva colorate. Se păstrează acolo șahul și tabachera lui Hogaș, ghetetele mari cu care a bătut drumurile Neamțului, mantaua sa legendară, o cană de porțelon cu apărătoare pentru mustăți. Sînt aici și manuscrisul încredințat lui Ibrăileanu pentru ediția din 1912 a cărții „Amintiri din o călătorie”, caricaturi făcute de elevii săi, înfățișîndu-l călare pe Pisicuța, în drumurile prin munți, profesorul Hogaș fotografiat în mijlocul absolvenților gimnaziului din Piatra Neamț, gimnaziul „Petr Rareș”, înființat în 1881. și care păstrează, în basorelieful de la intrare, amintirea marelui îndrăgostit de peisajele Neamțului.

G

Marți, 27 iulie. Autobuzul din Piatra ne lasă chiar în poartă la **Săvinești**. Fără un ghid ca Angelica Măriuța aș fi riscat să bat cetatea ca pe un labirint. Firme gigantice desenate pe cer: Melana, Relon... Melana tip A și tip B, hale, aburi țîșnind din băile de spălare, albe cordoane de fibră sintetică încrețindu-se, subțindu-se, coborînd în băi de coagulare. Angelica Măriuța e ca un tablou cu obraji de smalt și s-a născut în satul Săvinești. A urmat o școală de chimie și vrea să fie inginer. Merge în ziua caldă, cu bluza ei roz înfioată de vîntul subțire și, deodată, mă gîdesc la Combinatul de îngreșăminte azotoase de la Roznov și la Carmen Birsan. Județul Neamț, cartea lui cu viață, tot ce se așează pe inima lui de azi, microcentrale și lacuri, chimie, mobila, baraj, pădurile cu suflet de om...

Anda RAICU



"PE ARGEȘ ÎN JOS..."

O călătorie în județul Argeș pune în dilemă pe orice turist, cit de experimentat ar fi el: se hotărăște cu greu ce să viziteze mai întâi sau la ce să renunțe. De la centrul județului, municipiul Pitești, drumurile se respiră radial ca razele soarelui. Pe care rază să călătorim? Să apucăm pe drumul Goleștilor, pe unde s-au perindat ilustre figuri de prestigiu cultural și revoluționar? Din Golești se deschide un drum spre Cimpulung pe unde au trecut acum aproape două mii de ani oștile romane; la câțiva kilometri depărtare ne cheamă ritmul trepidant al Uzinei de Autoturisme Colibași, iar mai departe zările par închise de crestele dealurilor și munților. La Cimpulung par să ne întâmpine gărzile cetății domnești de scaun vechi al Țării Românești. Domnitorul, după ce am văzut tot ce trebuie văzut, vechi și nou, ne dă hrisov și caleașcă, să pornim spre cealaltă cetate de scaun, Curtea de Argeș. Drumul se continuă spre „Cetatea de lumină” a hidrocentralei de pe Argeș.

Dar, să călătorim metodic.

Oraș de cîmpie și deal, Piteștiul este unul din acele localități care își merită prin poziție și funcțiuni rolul de reședință de județ. Prima mențiune documentară despre Pitești datează din anul 1388 din vremea lui Mircea cel Bătrîn, apoi dezvoltîndu-se drept centru comercial și punct de tranzit în legăturile comerciale dintre Țara Românească și Tran-

silvania, așezarea este tot mai des pomenită în documente. De-a lungul secolelor, orașul cunoaște o dezvoltare lentă, principalele ocupații ale locuitorilor fiind negoțul, meșteșugurile sau îndeletnicirile cu caracter agricol. Prima întreprindere industrială din oraș a luat ființă abia în anul 1907 în cartierul Găvana. Cu timpul se mai dezvoltă și alte câteva mici întreprinderi industriale fără importanță. Amintim toate acestea, pentru a pune și mai mult în evidență dezvoltarea impetuoasă din zilele noastre a orașului din punct de vedere urbanistic și industrial.

Este interesant să urmărești evoluția acestui oraș an de an. Platitudinea peisajului urbanistic dispare sub creionul arhitecților și sub mistria zidarilor. Descoperi mereu ceva nou în oraș: o stradă, un magazin, un hotel, un teatru, un cinematograful. Vii după câteva luni și nu mai recunoști centrul. Ritmul modernizării e accelerat și impresionează. Dar saltul cel mai spectaculos l-a înregistrat orașul Pitești în domeniul industriei. Explozia industrială a marcat într-un timp foarte scurt obiective de primă importanță în economia țării: Fabrica de Motoare Electrice, Platforma Petrochimică, Rafinăria, noile fabrici ale industriei alimentare și ușoare, Uzina de Autoturisme etc. Atractivitatea orașului Pitești și a împrejurimilor sale este sporită și de cele câteva obiective turistice interesante pe care le oferă spre vizitare: Biserica Domnească,

cu arhitectura sa originală, armonios încadrată în ansamblul centrului, muzeul județean, stadionul 1 Mai sau parcul natural Trivale.

În apropiere de Pitești se desprinde un drum care duce la muzeul Golești. Complexul muzeal este adăpostit într-o clădire construită în 1640 sub domnia lui Matei Basarab și refăcută în secolul al XVIII-lea. Clădirea, valoros monument de arhitectură, a fost în secolul trecut conacul familiei Golescu. Aici se întâlneau adesea mulți fruntași ai revoluției de la 1848, printre care și marele luptător revoluționar Nicolae Bălcescu. Tot aici, Dinicu Golescu a înființat prima școală românească. Muzeul cuprinde o secție memorială a familiei Golescu, o secție istorică cu documente privind răscoala de la 1821 și revoluția de la 1848, o secție de etnografie și o secție ilustrând aspecte din istoria învățămîntului românesc. Tot la Golești s-a amenajat de curind muzeul viticulturii și pomiculturii. E atestarea unor indelețniciri fundamentale tradiționale ale locuitorilor dealurilor argeșene. Este locul și momentul să invităm pe drumeț pentru o degustare de vin la centrul experimental pomiviticol de la Ștefănești.

Cîmpulungul te atrage prin frumusețile sale de peisaj și istorie. Dealul Flămînda oferă vizitatorului o excelentă panoramă a acestui oraș submontan, așezat la Paralela 45°. Sub deal, vrînd să concureze prin masivitate și măreție cu o iluzorie cetate, se înalță clădirea Liceului Pedagogic. Pe drumul de la gară spre centru, umbrît de castani, întîlnim mănăstirea Negru Vodă numită astfel după legendarul întemeietor al Țării Românești. În prezent mănăstirea reprezintă un complex muzeal cu un lapidarium de piese vechi de mare interes istoric și o secție de artă plastică. Valoarea de important centru turistic a orașului Cîmpulung o dau și celelalte monumente istorice pe care le adăpostește: Ansamblul Bărăției, Crucea Jurămîntului, Mormîntul haiducului Radu Anghel. Așezat într-o tipică depresiune subcarpatică, cu un climat plăcut, Cîmpulungul are un caracter de stațiune climaterică cu bune și îndelungate tradiții. Cei ce călătoresc pînă la această veche capitală a Țării Românești, iau cunoștință și de înflorirea multilaterală a localității în

anii construcției socialiste. Construcțiile și obiectivele evului nou se îmbină armonios cu cele tradiționale, ceea ce dă un plus de frumusețe orașului. Sînt de aici multiple posibilități pentru excursii, atît la obiectivele turistice din imediata vecinătate, cît și în munții din apropiere. Pe muntele Mateiaș se ajunge după un urcuș de serpentine ațepse; o perspectivă largă se deschide privirilor și pe un dîmb din preajmă, silueta solitară a Mauzoleului eroilor căzuți în primul război mondial.

La Nămăești, un sat pitoresc, răcoros, ascuns sub umbra unui deal, excursioniștii fac întotdeauna un popas pentru vizitarea schitului din stîncă sau a casei memoriale George Topîrceanu.

Frumusețile imprejmuitoare, munții, cheile Dimboviței și Dimbovicioarei, drumul Rucărului, peșterile cu farmecul și ciudățenia lor, fac din aceste meleaguri o fascinantă zonă turistică.

Un cuvînt trebuie spus și despre perspectivele bazei materiale turistice de pe aceste trasee: anul acesta intră în folosință o modernă și frumoasă cabană la Voina, la Cîmpulung va începe construcția unui complex turistic iar zona turistică Podul Dimboviței este în atenția Ministerului Turismului pentru a fi pusă în valoare pe măsura posibilităților pe care le oferă.

Spre Curtea de Argeș se îndreaptă săptămînal numeroase grupuri de excursioniști din județ, din țară, din străinătate. Interesul este întreținut de cele cîteva obiective turistice care au, în multe privințe întîietate: Biserica Domnească și Mănăstirea Curtea de Argeș. Cele două monumente argeșene au strălucire și aură de vechime și un stil nepereche în genul Voronețului, Putnei sau Neamțului. Argeșenii, fără a subaprecia simbolul monumentelor moldovene legate de amintirea lui Ștefan, au mîndria că sînt urmașii unor popolari și legendari voievozi ale căror nume se leagă de momente de dinaintea întemeierii principatului.

Ajuns la Curtea de Argeș, turistul ignoră îndeobște explorarea străzilor și magazinelor. Este grăbit să deslușească dincolo de ziduri și monumente umbra unui voievod sau domnitor din vechimile ce stau la temelia închegării statale a poporului nostru. Ruinele

Curții Domnești (secolele XII–XIV) reprezintă o incintă pătrată, cu zid puternic din pietre de riu, avînd în mijloc urmele casei voievodale și casei corpului de gardă, cu parter înalt pe soclu, prispă largă și foișor. Locuințele aparțin unor timpuri vechi sau foarte vechi, păstrînd tradiția arhitecturii populare. Biserica Domnească a fost începută în primii ani de domnie a lui Basarab I și terminată în vremea lui Vlaicu Vodă (sec. XIV). Valoros monument istoric, lucrat în tradiția arhitecturii bizantine, se impune prin armonia proporțiilor, prin sobrietatea decorației din cărămidă aparentă alternînd cu fișii alb-cenușii de piatră de riu. În biserică sînt înmormîțați primii voievozi din familia Basarabilor. Frescele din biserică cuprind trei straturi de pictură. Primul reprezintă cea mai veche pictură bizantină din țara noastră, fiind de o valoare excepțională. Pictura impresionează prin caracterul ei monumental, prin mărirea și expresivitatea personajelor.

Mănăstirea Curtea de Argeș, (această bijuterie arhitectonică, durată „Pe Argeș în jos, pe un mal frumos”, este cel mai interesant monument pe care l-a lăsat veacul al XVI-lea în Țara Românească. Frumoasa ctitorie a lui Neagoe Basarab uimește și azi pe toți călătorii străini, prin bogăția, fastul, ciudățenia și strălucirile ei. Așezată într-un parc cu flori, biserica surprinde prin monumentalitatea ei, prin originalitatea turelilor și coloanelor răsucite, prin bogăția decorației exterioare, o adevărată broderie în piatră din vrejuri cu frunze stilizate, flori de crin, torsade, vădînd o influență armeano-georgiană. Construcția impresionează prin largimea interiorului sprijinit pe cele 10 coloane și prin strălucirea picturii. În tabloul votiv pot fi văzute chipurile ctitorilor Neagoe Basarab și Despina Doamna despre care legenda povestește că și-ar fi vîndut bijuteriile pentru săvîrșirea acestui tezaur de artă.

Faimoasa baladă populară amintește jertfa adusă construcției de către meșterul Manole care a zidit în pereții bisericii pe propria sa soție. Legenda este întemeiată pe o străveche credință potrivit căreia orice operă valoroasă cere o jertfă. Pornind din Curtea

de Argeș, șoseaua urcă pe cursul superior al Argeșului spre țara de piatră a Făgărașului.

Lăsînd în dreapta ei cetățuia lui Vlad Țepeș (Drăculea) cocoțată pe o stîncă, șoseaua arcuită peste poduri și viaducte, săpată pas cu pas în coasta muntelui pătrunde în strînsoarea Cheilor Argeșului. La capătul cheilor, o priveliște neașteptată: barajul de la Vidraru al Hidrocentralei „Gheorghe Gheorghiu-Dej”. Arcada uriașă din beton are o lungime de peste 300 m și o înălțime de 165 m și zăgăzuiește apele Argeșului și ale citorva riuri și pămînturi montane, formînd lacul de acumulare lung de 14 km, cu un volum de aproximativ 500 milioane m.c. de apă. Barajul de la Vidraru, lacul de acumulare și centrala subterană înscriu o pagină nouă în istoria zilelor noastre, dînd măsură efortului și vitalității epocii noastre socialiste.

Lacul montan, făcut de mîna omului, este nu numai în contextul argeșean — o noutate, care va concura activitatea nautică de agrement de pe lacul Bicaz.

Frumusețea munților Făgăraș și în special zona lacului Bilea, cu impresionante vîrfuri semețe, lacuri glaciare și cascade conjugate cu alte obiective ca hidrocentrala cu impunătorul baraj de la Vidraru, au generat ideea unei noi artere de circulație turistică, care va traversa Făgărașul, intrată deja în limba-jul curent sub numele de „Transfăgărășanul”.

Totodată, în această zonă de la lacul de acumulare pînă la cabana Bilea-cascadă se va amenaja una dintre cele mai moderne stațiuni montane cu posibilități de agrement și jocuri sportive care va avea aproximativ 3.000 de locuri cazare și care va invita la odihnă și sport turiști, vînători, pescari și sportivi din țară și străinătate.

Din scurtele noastre descrieri, invităm pe drumeț să-și facă o hartă imaginară și să pornească neîntîrziat pe aceste itinerarii, care îl așteaptă cu știuta ospitalitate argeșeană. Noi vă întîmpinăm de pe acum cu un „bun venit”.

ION CIOBANU

**Directorul Oficiului județean de turism
Argeș**

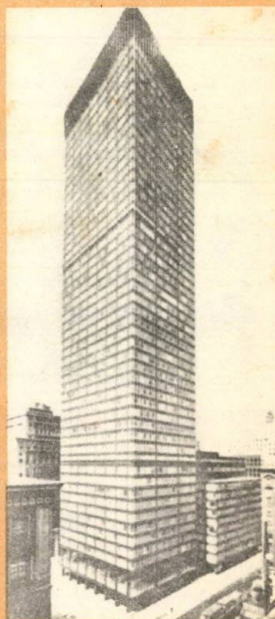
anecdote... turistice

- Într-un muzeu, ghidul explica turiștilor:
 - Acesta este un pat celebru. În el au dormit GOETHE, NAPOLEON, ROSSINI și BALZAC.
 - Cred că dormeau foarte înghesuiți toți patru la un loc, își dădu cu părerea unul dintre cei de față.
- Un european își petrece vacanța în India, cu frumoasa sa fiică, în vîrstă de 18 ani. Un maharajah bogat se îndrăgosti de fată și-i spuse tatălui:
 - Dacă îmi dați fata de soție vă voi da greutatea ei în aur.
 - Peste o lună veți primi răspunsul meu, îi spuse tatăl.
 - Desigur, vreți să reflectați, fu de acord maharajahul.
 - Nu, răspuse tatăl. Vreau s-o fac pe fiica mea să se mai ingrașe...
- Cineva îl întrebă pe comicul marsiliez Dumel:
 - Dumneata pleci foarte des la Paris. Spune-mi te rog cît te costă o asemenea călătorie?
 - Depinde.
 - Depinde de ce?
 - Cînd plec cu soția mă costă aproape sigur 2.000 de franci. Cînd plec singur nu scap cu mai puțin de 4.000 de franci...
- Tristan Bernard povestea: În trecere prin Marsilia, m-am trezit într-o zi fără portofel. Necăjit, m-am dus la primul post de poliție și am declarat paguba.
 - Mi s-a furat, probabil, mi-am dat eu cu părerea, vorbindu-i comisarului despre dispariția obiectului.
- Vom face tot ce e posibil ca să descoperim hoțul – mă asigură comisarul.
- La hotel, însă, mi-am găsit portofelul sub pernă. Îl uitasem de dimineață. Am telefonat imediat comisarului.
- Prea târziu – îmi răspunse acesta. L-am arestat pe hoț.
- În orașul nostru, spuse un localnic noului venit, apa nu-i bună de băut.
 - Și cum vă descurcați?
 - Fierbem apa, o filtrăm, o dezinfectăm cu substanțe chimice...
 - Și? insistă noul venit.
 - Și bem bere!
- Un aristocrat spaniol aflat la Paris, se întoarce noaptea târziu la hotel. Sună. Somnoroș, portarul scoase capul pe fereastra ghișeului:
 - Cine-i?
 - Juan Rodriguez Juarez De Pepeto I Gonzales.
 - Bine, bine – spuse portarul – aveți grijă, ultimul dintre dv. să închidă bine ușa.
- Ora prinzului. Un tînăr englez intră într-un restaurant, se așează la o masă. Chelnerul îi oferă lista de bucate și rămîne foarte nedumerit cînd clientul, fără s-o consulte, îi dă o monedă de 6 pence.
 - Pentru dumneata îi spune ciudatul client, dar fii bun și recomandă-mi ce să iau!
 - Ce să luați? Luați autotobuzul, mergeți trei stații și mîncăți la restaurantul din fața stației.

Culese de Prof. Gheorghe BRAȘOVEANU-URLAȚI

Cutezanțe arhitectonice

O cutezanță fără egal în domeniul construirii de zgirii-nori o constituie turnul de oțel al societății Union Carbide, din New-York, care, în raport cu înălțimea sa, este cea mai îngustă clădire din lume. Dar nu în aceasta constă cutezanța, ci în faptul că uriașa construcție (52 de etaje – 213 metri înălțime), nu are trainicele „rădăcini” ale



clădirilor înalte, fiind amplasată peste un tunel de cale ferată și deci, nu se sprijină pe obișnuitele subsoluri. În schimb, este „ancorată” de o clădire anexă, înaltă de 40 de metri. Întreaga clădire ocupă o suprafață de 1800 mp, dintre care numai jumătate revine turnului propriu-zis, laturile sale fiind de 30×30 metri.

MAGAZIN

■ Asociația iugoslavă Auto-Moto construiește în prezent un hotel elegant în frumoasa stațiune Perazica Do, în partea sudică a coastei Adriatice. La această construcție a fost folosită o foarte interesantă soluție arhitecturală: marele hotel este construit în formă de cuib de rindnică, drumul ducând în partea superioară a acestuia, unde se află recepția și de unde oaspeții coboară apoi cu liftul către etajele unde au fost repartizați.

Împrejurul originalului hotel, risipite printre măsline, se află numeroase bunglow-uri.

Primii turiști sînt așteptați în sezonul 1972.



■ Etiopia este una din țările Africii cu o istorie și o cultură din cele mai bogate. Din această cauză, ea este vizitată anual de un mare număr de turiști.

Unul dintre elementele de atracție pentru cei ce vin în Etiopia este, fără îndoială, originalitatea și frumusețea obiectelor de artizanat, dovadă a tradițiilor însușiri artistice ale locuitorilor acestei țări.



Marea Moartă... nu e moartă

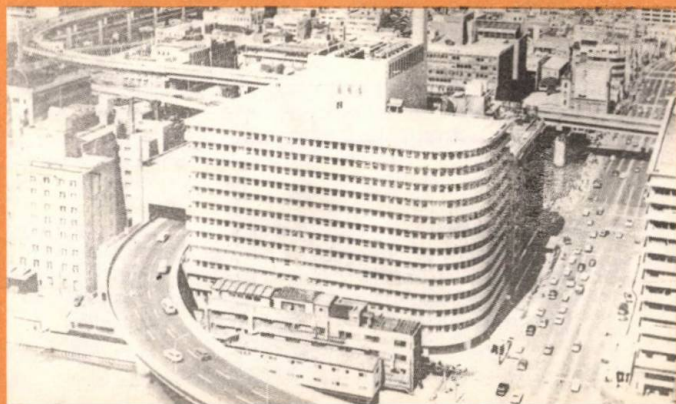
Pină acum s-a crezut că în apele Mării Moarte nu există nici un fel de viață — de aici derivind și numele care s-a dat acestui vast lac sărat situat între Iordania și Izrael. Cercetări recente au dus însă la constatarea că în Marea Moartă trăiesc și se dezvoltă: mai multe specii de microbi, un protozoar, o amibă și o algă albastră. S-au verificat și măsurătorile suprafeței acestei mări: are 80 de km în lungime și 17 km în lățime. În partea de sud adîncimea apelor sale este de numai cîțiva metri, iar la nord ajunge pină la 400 de metri. Alte date

noi stabilite pe seama acestei mări: fundul ei se află la 790 de metri sub nivelul Mediteranei; apele sale au doi curenți, care circulă permanent în sensuri opuse, primul fiind la suprafață, iar celălalt aproape de fund; temperatura apelor — între 19 și 37 de grade Celsius, atît vara, cît și iarna; salinitatea — 32%, deci de zece ori mai mult decît apele oceanice. Forma și grosimea sedimentațiilor dovedesc că Marea Moartă — formată inițial pe o fisură a scoarței terestre — a fost, pină acum un milion de ani, în comunicație directă cu mările învecinate.

Palatul Asaki-Shimbun

La Osaka, în Japonia, a fost construit un nou imobil de mari proporții, în care s-a instalat redacția și administrația ziarului Asaki-Shimbun. Soluția edificării imobilului — unică în lume — a necesitat mai întîi săparea unui „crater” adînc de 25 de metri, pe o suprafață de teren de 6.267 de mp., în care au fost amplasate primele șase etaje, iar peste

acestea încă treisprezece nivele deasupra solului, plus un turn cubic de 16 metri. Înălțimea totală a imobilului este de 82 de metri. Suprafața utilă realizată este de 91.291 mp. Expresul ITAMI OSAKA trece prin imobil, la nivelul al treilea, fapt care a necesitat un calcul riguros al trepidațiilor și o consolidare specială a fundațiilor. S-a lucrat la construcție șase ani (3.400.000 ore/am), fără nici un accident de muncă, deși locul ocupat de construcție se află în cel mai aglomerat centru comercial al orașului.



Vulcanul Paricutin s-a stins Hotelul Paricutin există...

În anul 1943, un cutremur, urmat de o puternică explozie subterană, a provocat — în orașul mexican Uruapan — apariția unui nou vulcan. Localnicii l-au botezat Paricutin și, cu toate că nu a stîrmit senzație într-o țară împinzită de vulcani activi, a avut darul să trezească un oarecare interes... turistic.

Șapte ani mai târziu, un necunoscut a cumpărat de la indienii bășinași pămîntul pe care se înălțase vulcanul și, curînd după aceea, au apărut primii vizitatori și primele forme de organizare turistică. Țăranii s-au transformat în căruțași și călăuze, au fost aduse scaune pliante, umbrele de soare sau pături de lînă închiriate cu doi dolari pe oră; s-au servit băuturi răcoritoare sub arșița zilei, și alcooluri tari — noaptea. Vulcanul incandescent oferea

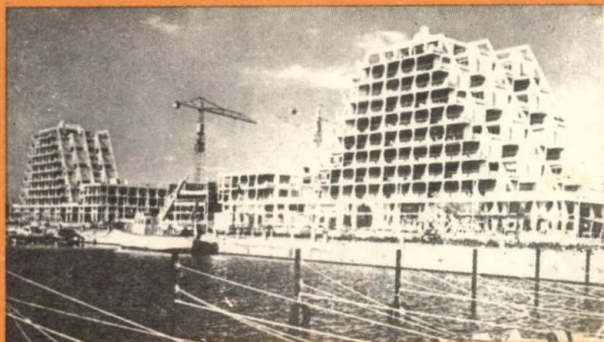
spectacolul magnific al unor jerbe uriașe de flăcări și fum. Într-un cuvînt, s-a pus pe picioare o afacere rentabilă, de care beneficiau, acum, și țărani din satul vecin.

A venit și vremea cînd o firmă turistică americană a hotărît să construiască aici un hotel modern, cu fațada orientată spre vulcan: un edificiu impunător, cu 11 etaje, căruia i s-a dat numele vulcanului. Dar, nu mică a fost uimirea celor care asistau la solemnitatea inaugurării modernei construcții cînd capriciosul vulcan și-a întrerupt subit fastuosul spectacol, reducîndu-l la un fir subțirel de fum. După o săptămînă, din craterul — în care antreprenorii firmei americane își puseseră atîtea nădejdi — nu mai ieșea nimic...

Piramide moderne

În sudul Franței, în apropierea orașului Montpellier, s-a amenajat modernă stațiune de agrement La Grande Motte, care ocupă o suprafață de 450 de hectare. Principalele clădiri — șase la număr —

care sînt folosite ca hoteluri, sînt date în folosință. Ele au forma unor piramide — așa cum se văd în fotografie — înalte de cîte 40 de metri, și sînt înconjurate de balcoane și de terase în trepte. Două dintre aceste piramide moderne sînt clădite la marginea apei, în portul — și el nou construit — care poate adăposti 1000 de vase de agrement.



MAGAZIN

■ Recent, în regiunea de junglă Tasaday din Mindanao (Filipine), a fost descoperit un trib format din aproximativ o sută de persoane, care trăiesc în condiții asemănătoare epocii de piatră. Membrii săi nu au alt adăpost decît crengele copacilor, se folosesc de unelte de piatră, nu poartă îmbrăcăminte. Pînă acum citeva luni, cînd au luat primul contact cu lumea civilizată, întregul lor univers se limita la jungla în care trăiau.

■ Praga are nici mai mult nici mai puțin de 1718 monumente și 511 obiective de interes turistic, incluzînd 70 de biserici, citeva duzini de palate, case istorice, monumente, fîntini antice etc.

În prezent se desfășoară o largă acțiune de restaurare



a celor mai importante monumente pragheze. Unul dintre acestea este mănăstirea „Emaus”, construită în anul 1347 din inițiativa lui Carol IV. În epoca husică, această mănăstire a devenit un însemnat centru de cultură și artă. Cu citeva săptămîni înainte de sfîrșitul celui de al doilea război mondial, ea fusese bombardată de citeva ori și transformată în ruină.

■ O interesantă descoperire arheologică, de mare importanță pentru știință, a fost făcută recent la Trondheim. Au fost dezgropate ruinele unui vechi palat, datînd din anul 1040, acestea fiind cele mai vechi ruine ale unui palat, scoase la iveală pînă în prezent în Norvegia.

ALCATRAZ

Inchisoarea Alcatraz, situată pe mica insulă cu același nume din golful San Francisco nu mai funcționează. Timp de 29 de ani (1934-1963) a fost considerată cea mai „sigură” închisoare din lume. Instalațiile ei, regimul de viață sever și faptul că în jurul insulei există curenți puternici de apă rece au făcut ca nici unul dintre deținuți să nu poată evada. Istoria închisorii consemnează numele a cinci deținuți care au încercat să

fugă de pe insulă. Nici unul dintre ei n-a rezistat curenților de apă. Este sigur că s-au înecat cu toții. De curând autoritățile au hotărât scoaterea în vinzare a insulei, cu toate instalațiile de pe ea. S-au primit câteva sute de oferte de cumpărare, cele mai serioase venind din partea unor societăți care vor să amenajeze acolo un complex turistic (fosta închisoare urmînd să devină hotel); un parc de distracții; o statuie uriașă, care să se numească „Pacifica” — rivală a Statuii Libertății, de la New-York.

SILUETE

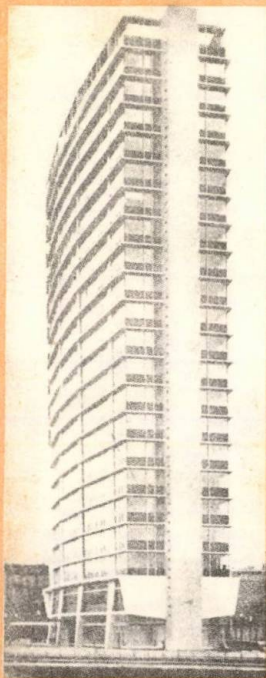
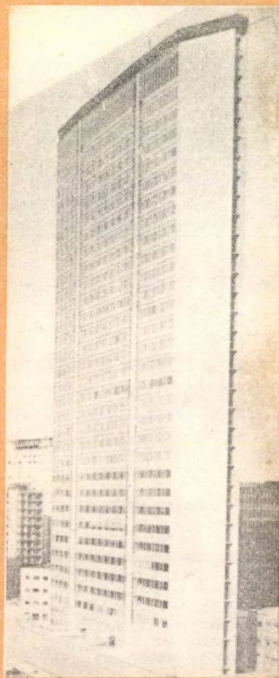
Două clădiri zgirile-nori, în două mari centre industriale europene. La un eventual concurs ar putea obține primele premii de „siluetă”, în specialitate, pe întregul continent.

1. Sediul societății PIRELLI, din Milano. Are 31 de etaje. Înălțimea — 124 de metri; lățimea — numai 16 metri. Construcție din beton precomprimat. În subsoluri, pe două

nivele, sînt amenajate săli de conferințe și spectacole. Etajele sînt folosite exclusiv pentru birouri.

2. Palatul TELEFUNKEN, din Berlin. Numai 21 de etaje și 80 de metri înălțime, dar lățimea, aceeași ca la PIRELLI — 16 metri — construit tot din beton armat. La primele două nivele sînt magazine și expoziții permanente. Etajele 3-20 sînt ocupate de birouri, iar ultimul este rezervat cantinei-restaurant a salariaților.

Acestea sînt cele mai înguste imobile-turn din Europa.



Cel mai vechi drum de fier

De obicei, la întrebarea: „Care este cel mai vechi drum de fier din țara noastră?” — cei mai mulți răspund fără ezitare: „București—Giurgiu, bineînțeles!...” Și asta, cu atît mai mult cu cît toată lumea ține minte că abia s-au scurs doi ani de la sărbătorirea centenarului acestei linii, marcată festiv printr-o „plimbare”, evocatoare și pitorească, din București și pînă la portul dunărean, cu un tren nu mai puțin pitoresc, tras de o locomotivă venerabilă, puținel caraghiosă și astmatică, scoasă din muzeul C.F.R.-ului.

Si totuși, în țara noastră sînt cîteva linii ferate construite înainte de 1869. Iar cea mai veche dintre toate și făcînd încă parte „activă” din rețeaua actuală a Căilor Ferate Române este linia Iam — Oravița — Anina — a cărei construcție a început la 1844 pentru aprovizionarea mai lesnicioasă cu cărbuni de la Anina a portului dunărean Baziaș, esalon importantă pe atunci a vaselor fluviale austriace. Întrerupte de revoluția din 1848, lucrările au fost reluate abia în 1854, inaugurarea oficială a liniei Oravița—Baziaș, legată de tron-

ORAVIȚA - ANINA

sonul special Oravița—Anina, avînd loc la 1 noiembrie 1856.

Interesant este de amintit că, pe acest din urmă tronson trenurile nu erau trase de locomotivă ci de... cai. Dar, pe porțiunile de pantă mare — deoarece între Oravița și Anina este o diferență apreciabilă de nivel (cca. 350 m pentru o distanță, în linie dreaptă, de numai 12 km) — erau amenajate niște așa-numite „căderi”, instalații simple dar ingenioase (trei la număr) alcătuite din două căi paralele la al căror capăt din deal era fixat un robust tambur cu un cablu. Pe una din cele două căi coborau, prin simpla forță a gravitației, vagoanele pline cu cărbuni care, cu ajutorul cablului trecut prin tambur, trăgeau la deal, pe cealaltă linie, paralelă, vagoanele goale trimise spre Anina. Sistemul — deși practic și foarte economic — era totuși cam lent și destul de periculos pentru un trafic cu pasageri, așa că, mai târziu, a fost construit un alt traseu, mai puțin accidentat, pentru a permite tracțiunea cu locomotive, dat în circulație la 1863. Și nu este mai puțin interesant de amintit

că, la numai zece ani după aceea, locomotivele erau fabricate... „alături”: la Reșița!...

Oricît ar fi fost de ameliorat, noul traseu — care este și cel de astăzi — a rămas totuși foarte dificil, necesitînd construcția unui mare număr de tuneluri, de viaducte și de curbe scurte, ceea ce a făcut ca linia de cale ferată Oravița—Anina să fie considerată, de la început, o excepțională realizare tehnică, un fel de replică a celebrei porțiuni Viena—Serning din linia Viena—Triest. Aceasta fusese construită doar cu cîțiva ani mai înainte, fiind prima linie ferată de munte din lume cu tuneluri — trecerea munților cu trenul făcîndu-se pînă atunci după un sistem asemănător cu al funicularelor pe plan înclinat. Porțiunea cea mai interesantă din punct de vedere turistic a acestei venerabile linii de cale ferată aflată pe teritoriul țării noastre poate fi parcursă și astăzi (34 km în... 2 ore și 40 minute!) de orice amator de astfel de călătorii, prin locuri de o frumusețe și măreție a naturii rar întîlnite chiar și în țara noastră.

Traseul cuprinde — pe lîngă cele 14 tu-

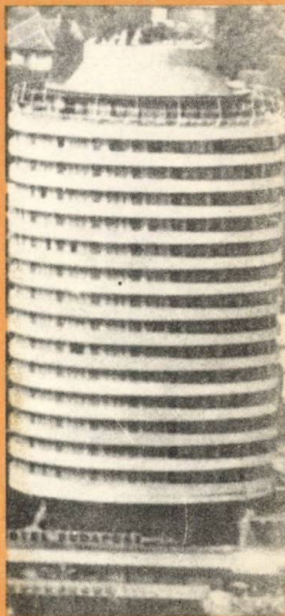
neluri, 16 viaducte spectaculoase și aproape 100 de poduri și podețe — cîteva porțiuni de cale în serpentine cu cea mai mică rază de curbura de pe întreaga rețea a C.F.R.-ului, — ceea ce, adăugînd și panta accentuată, face ca parcursul dintre unele stații (Brădișorul de Jos—Lișana sau Ciudanovița—Gîrliște) să dureze aproape cîte o oră pentru distanțe de 8—9 km!... Amatorul de peisagii, de inedit, de pitoresc și — firește — de fotografii nu are, deci, motiv să se plîngă de durata unui asemenea traseu...

...Mai ales că, la capătul drumului, sus, la Anina, îl așteaptă o minunată zonă turistică, aproape necunoscută — cu peșteri impresionante, cu lacul de baraj Bohui, cu grupuri de vile primitoare — și cu posibilitatea agreabilă și sănătoasă de a se înapoia la Oravița „pe jos” (sau, dacă nu se simte în stare de o plimbare de două ore cu piciorul, n-are decît să ia autobuzul), pe un alt drum, mult mai scurt, dar aproape tot atît de frumos ca și cel cu trenul.

Mugur MARDAN

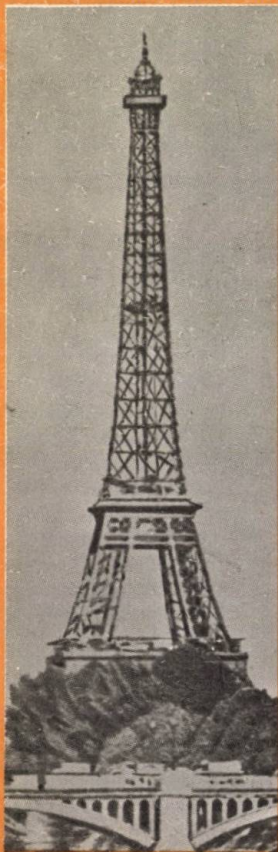
Cu 18 nivele

Folosind cofrajele glisante, constructorii maghiari au înălțat această clădire cu 18 nivele, de formă cilindrică. Este vorba de hotelul BUDAPESTA, situat în capitala Ungariei, mai precis în Buda. Atît prin forma care asigură o priveliște panoramică asupra orașului, cît și prin instalațiile sale interioare — aer condiționat, încălzire electrică, lift de mare viteză — imobilul este unul dintre cele mai moderne din Budapesta. Hotelul are 280 de camere de două persoane, fiecare cu grup sanitar complet.



cei patru uriași

Cele mai mari turnuri de televiziune din lume sînt următoarele: Moscova - 537 m; Berlin - 365 m; Tokio - 333 m și Paris 320 m. Turnul Ostankino din Moscova a fost construit între anii 1965-1967. Înălțimea propriu-zisă a clădirii (din beton armat) este de 397 de metri, peste care se adaugă antena metalică de 140 de metri. Televiziunea din Republica Democrată Germană a construit turnul aflat



„Cetatea mare”...

... este numele dat de locuitorii din Roșia Montană (jud. Alba) vechilor mine de aur, argint și aramă exploatare de către romani, pe timpul cărora localitatea se numea ALBURNUS-MAJOR. Masivul de stîncă a fost sfredelit și împinșit de galerii, un adevărat labirint ale căror intrări sînt mari portaluri, alte deschideri fiind asemenea unor ferestre în pereții înalți și drepți ca de cetate ai stîncilor. „Cetatea Mare” este



totodată și o dovadă a continuității românilor în Dacia, deoarece numai acesta a fost numele de totdeauna al fostelor mine, sub care sînt cunoscute chiar în publicațiile austro-ungare după cum se vede și din reproducerea alăturată a unei vechi gravuri-legendă în limbile germană, și ungară care indică numai numele românesc de „Cetatea-Mare”, dovadă a faptului că nu există un altul.

Insula îndrăgostiților

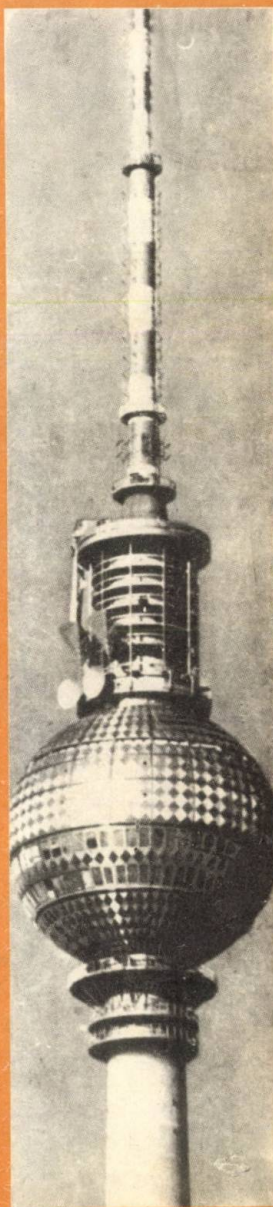
Mănăstirea din localitatea Valldemosa, situată la 30 de km de orașul Palma, de pe insula Mallorca, din Mediterană, este socotită, pe bună dreptate, centrul mondial de pelerinaj al îndrăgostiților. Anul trecut celebra mănăstire a fost vizitată de peste 150.000 de turiști, majoritatea fiind tineri și tinere, formând 70.000 de perechi și peste 10.000 de singuratici. Pe această insulă și-au trăit o parte din romanul lor de dragoste, marele compozitor și pianist polonez Frederich Chopin și Aurora Dupin, romanciera franceză pe



care o cunoaștem sub numele de George Sand. Chopin venise la Valldemosa pentru a se îngriji de boala de piept de care suferea, iar George Sand îl urmărea. În anul 1838, când au plecat la Paris, toate obiectele folosite de Chopin au fost arse, din ordinul medicului insulei. A scăpat, întâmplător, pianul, pe care marele muzician și-a compus celebrele *nocturne*. Este singurul obiect ce poate fi văzut de turiștii îndrăgostiți care vizitează mănăstirea.

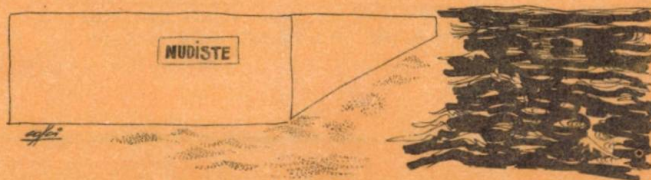
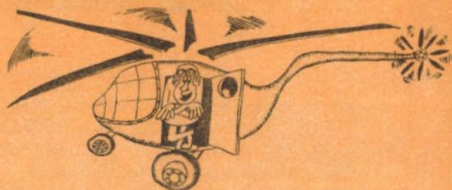
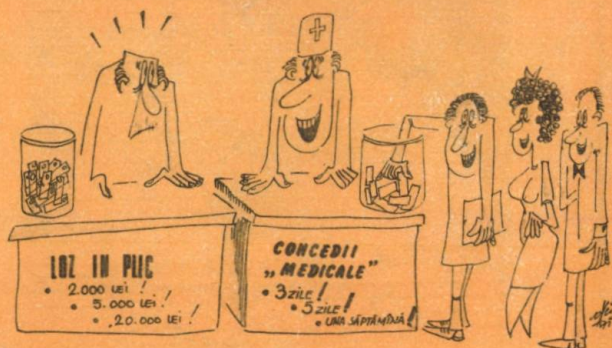
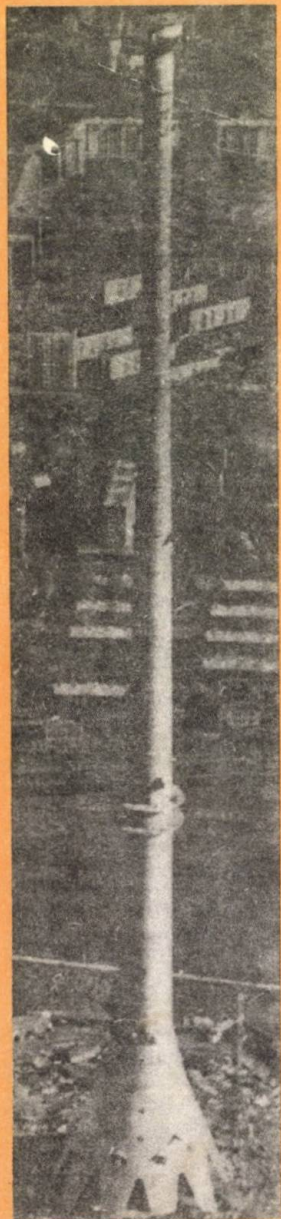
la Berlin între anii 1965–1969. Pentru realizarea lui a fost nevoie de 8.000 mc de beton și 5 000 tone de oțel. Sfera care se vede în fotografie este situată pe jumătatea superioară a turnului, la 203

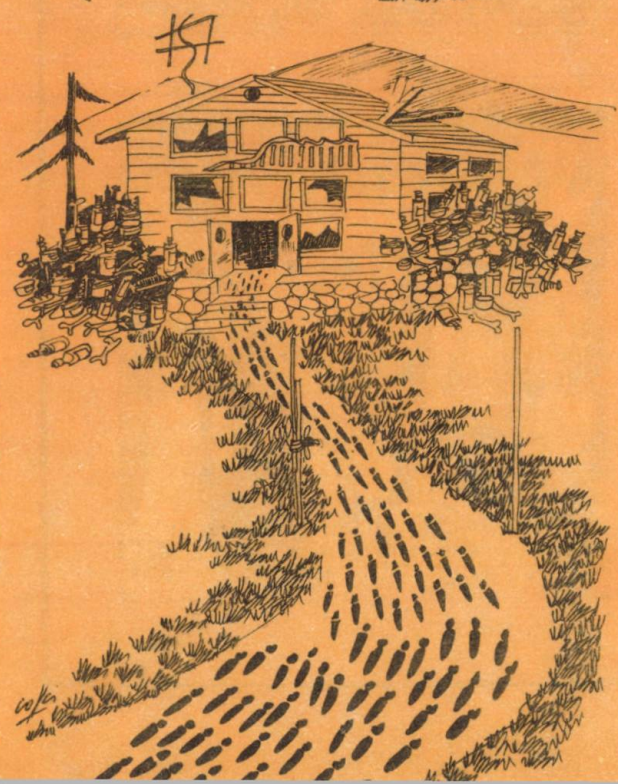
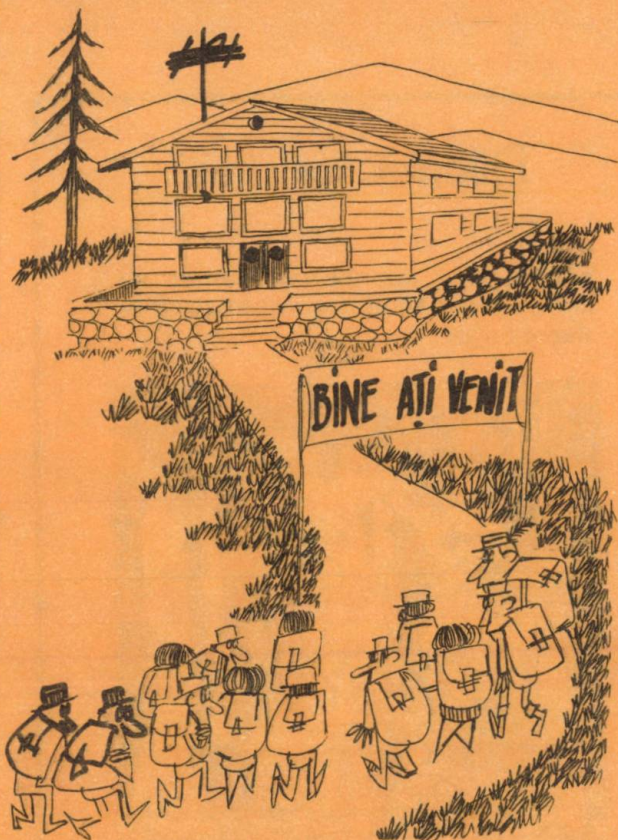
BERLIN



metri înălțime. Are 32 de metri diametru și poate primi serii de câte 150 de vizitatori. Deasupra acestei sfere este instalat un cafe-bar, cu 200 de locuri, care se învîrtește

MOSCOVA





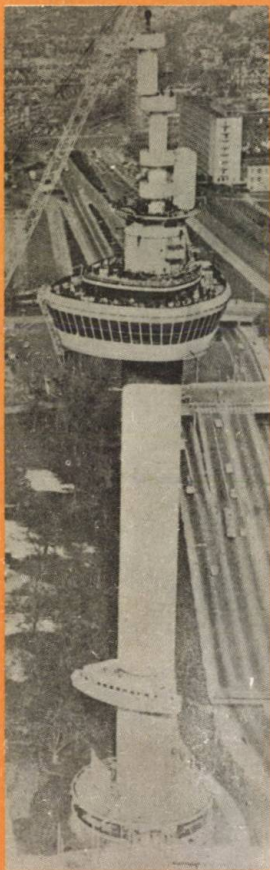
in jurul axei sale, astfel incit consumatorii pot admira panorama intreaga a Marelui Berlin. Turnul de la Tokio construit in intregime din oțel, are la cota 120 un restaurant



Tokio

și un promontoriu, de pe care poate fi admirat orașul. Decan de vîrstă al acestor magnifici rămîne turnul Eiffel de la Paris, care a fost construit în anii 1885-1889. Rămîne, de asemenea și cel mai frecventat monument din lume, avînd aproape 3.000.000 de vizitatori pe an.

„Euromast”



La Rotterdam au fost realizate două premere mondiale în materie de construcții. S-a clădit, pentru prima dată, un turn peste alt turn și s-a lucrat, tot pentru prima dată, cu o macara mai înaltă de o sută de metri. Este vorba de suprainălțarea vestitului turn „Euromast” (care măsoară 104 metri) cu un alt turn înalt de 81 de metri. Lucrarea a fost inaugurată în luna mai 1970, cu ocazia deschiderii expoziției internaționale Communication '70. Noul ansamblu se termină cu o cabină în care încap 32 de persoane. În fotografie vedem operația de ridicare a tronșoarelor turnului suprapus, cu ajutorul unei macarale a cărei săgeată atinge 170 metri înălțime. Capacitatea de ridicare a macaralei la cota maximă de 170 de metri este de 15,5 tone.

Dilemă turistică

copiat, unul din desene conține nu mai puțin de 12 greșeli. Încercați să le descoperiți!



clubul „TERRA 2000“

Începută în luna iunie 1970 printr-o suită de manifestări publice înmănușiate sub titlul general de: Săptămîna Clubului „Terra-2000“, activitatea acestui nou organism de răspîndire a culturii în mijlocul maselor populare, întemeiat în cadrul Universității Populare București, a continuat cu perseverență în tot cursul anilor 1970 și 1971 prin conferințe, simpozioane, mese rotunde, expoziții, vizionări de filme tematice, precum și printr-o nouă: „Săptămîna“ în luna iunie 1971, gen de manifestare care devine o tradiție în cadrul activității clubului.

Dezvoltarea cu succes a unui curs special „Terra 2000“ care a durat timp de 8 luni (oct. 1970—iunie 1971) și a fost audiat de circa 150 cursanți, a reprezentat încă una din realizările meritorii ale acestui nou factor de cultură apărut recent în constelația culturală a țării noastre. Diversitatea planului tematic al acestui curs complex a constituit, de bună seamă, elementul esențial de atracție pentru cei care au urmărit cu regularitate expunerile dezvoltate în cadrul celor 6 cicluri de subiecte și anume: **România turistică; Probleme actuale ale cercetării Terrei; Oameni de știință români, participanți la expediții internaționale contemporane; Pagini din istoria descoperirilor geografice; Întîlniri cu civilizații și culturi din trecut și de azi; Terra în anul 2000.**

Reușita acestui prim contact dintre clubul „Terra-2000“ și publicul larg, confirmă necesitatea continuării unei activități dirijate spre cunoașterea științifică a planetei noastre, a problemelor de perspectivă, a culturii turistice, a prezentării unor probleme științifice de actualitate.

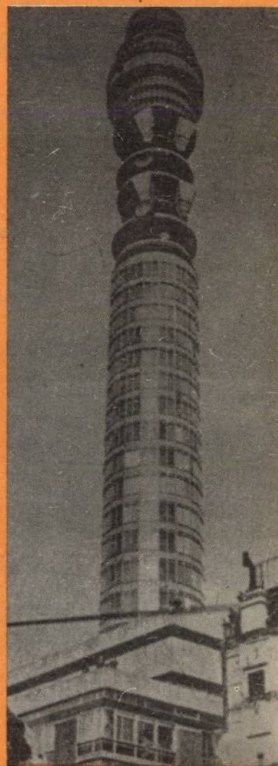
Pe de altă parte, înșiși membrii clubului au fost invitați să participe la discuțiile purtate în unul sau mai multe din cele 6 sectoare de activitate rezervate lor și anume: **Probleme actuale și de perspectivă ale cuceririi Terrei, Patrimoniul turistic al României și conservarea lui, Studii pentru dezvoltarea zonelor turistice din România, România turistică în documente și lucrări literare, Ghiduri turistice, Terminologie turistică.**

Adăugînd activității organizate pe cele două planuri de mai sus și apariția primelor două „Caiete-program“ ale clubului, precum și organizarea unor excursii tematice în diverse regiuni ale țării și cu diferite prilejuri, sperăm că am creionat o imagine corectă a străduințelor depuse de membrii și colaboratorii „Clubului Terra-2000“ de a realiza un nou gen de activitate de folos obștesc, pe care o dorim continuată și dezvoltată în anii ce vin.

I.I.D.

Turnul Londrei

La 20 mai 1966 a fost inaugurat la Londra cea mai înaltă construcție din Marea Britanie — „Turnul Londrei“, care măsoară 200 de metri pe verticală și are o greutate de 13.000 de tone. Fiind folosit în primul rînd pentru comunicațiile interurbane și internaționale, turnul poate cuprinde simultan 150.000 de ape-



luri telefonice. Separat are capacitatea de a transmite programe de televiziune pe 40 de canale diferite. De pe terasa aflată la ultimul nivel (foto 6) se poate privi în împrejurimi pînă la 30 de km depărtare.

Ion MANTA

De la Edo la Tokio

Capitala Japoniei și-a sărbătorit centenarul în toamna anului 1968, dar nu e vorba de împlinirea a o sută de ani de la întemeierea sa, ci de la data cînd fostul oraș Edo și-a schimbat numele în Tokio și a fost proclamat rezidență imperială și centru administrativ al Japoniei. Edo a fost întemeiat în anul 1457 și, datorită poziției sale centrale în ansamblul insulelor care

formează Japonia, s-a dezvoltat vertiginos. În 1613 avea 150.000 de locuitori, în 1721 — 1.300.000, în 1943 — 7.500.000, iar astăzi 11,1/2 milioane (fără suburbiile), fiind cel mai mare oraș din lume. Modernizarea urbei a ținut pasul cu cele mai noi cuceriri ale științei și tehnicii mondiale. În 1869 s-a introdus telegrafii; în 1871, telefonul; în 1872, trenul; în 1874, iluminatul străzilor cu gaz;

în 1878, electricitatea; în 1903, automobilul. În secolul nostru, capitala Japoniei a suferit două mari calamități. În 1923, un cutremur a distrus-o în proporție de 70 la sută, făcînd 74.000 de victime, iar în timpul celui de-al doilea război mondial, raidurile aviatice au distrus 770.000 de case (jumătate din totalul existent). Acest cel mai mare centru urban din lumea de azi reunește în cuprinsul celor 2029 de km² ai ariei sale tot ce este nou în

tehnică și confort, în industrie, în urbanistică, în circulație, dar totodată și vicisitudinile marilor aglomerații: cea mai acută criză de locuințe; deficiențe periculoase în aprovizionarea cu apă; lipsă de confort (în trei sferturi de locuințe); „toate acestea — după cum a spus, la serbarea centenarului, guvernatorul orașului, Riokiki Minobe — fiind rezultatele dezvolțării rapide și deconcertante a progresului și haosului”.

CANBERRA, fostul oraș fără fum

Canberra, actuala capitală a Australiei, nu are nici 50.000 de locuitori (47.000 în anul 1966). Nu este deci unul dintre cele mai mari orașe de pe continent, așa cum înclină să credeți. Întîietatea o deține Sydney, cu 2.000.000 de locuitori, urmat de Melbourne, cu 2.000.000. Crearea orașului Canberra a fost inițiată după plebiscitul din 1910, cînd cele șase state care au format atunci Uniunea australiană nu s-au putut înțelege asupra amplasării capitalei, fiecare dorind ca centrul guvernamental să fie instalat pe teritoriul său. S-a hotărît atunci crearea unui teritoriu federal în jurul micului stat Canberra (1600 km²) și s-a organizat



un concurs pentru întocmirea planurilor de construire a viitorului oraș. La concurs au participat 137 de arhitecți din toată lumea. Premiul întîi a fost acordat americanului Walter Burly Griffin. Planurile lui au făcut din Canberra, ca amenajare urbanistică și amplasare a principalelor clădiri publice un mic Washington. Lucrările au început în anul 1913. Iar inaugurarea a avut loc în mai 1928. La data aceea Canberra era — după cum doriseră constructorii și guvernul — „primul oraș din lume fără fum, fără praf, fără noroi și fără miros de circiumi”. Fabricile și întreprinderile erau amplasate departe de oraș, iar circulația interioară se făcea numai cu vehicule electrice. Restricțiile de atunci se mențin și astăzi — cu excepția circulației, care se face acum numai cu automobilele Canberra și-a pierdut unul din galoane: nu mai este mult invidiatul oraș fără fum.

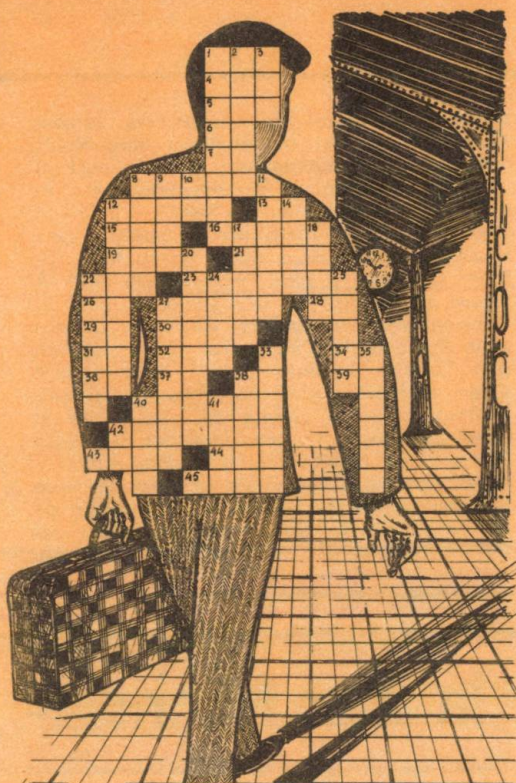
Everestul

Cei mai înalți munți de pe glob se află în masivul Karakorum, din Himalaia. Sînt patrușprezece la număr, cel mai mic, Shisha Panga, avînd 8.013 metri înălțime, iar cel mai mare, numit de tibetani **Chomolungma**, adică zeita-mamă a munților — 8.848 de metri. Pe acest mare întreg, exploratorii moderni l-au botezat **Everest**, după numele conducătorului George Everest, conducătorul echipei britanice de topografi care a întocmit hărțile regiunii respective. Cucerirea celor patrușprezece virfuri a fost făcută abia în ultimii douăzeci de ani, după numeroase încercări nereușite, începute în anul 1921. Everestul a fost învins la 29 mai 1953. Expediția triumfătoare pornise la drum cu o sută de zile mai înainte, cucerind, în opt etape, înălțime cu înălțime. Ultimii 98 de metri — dintre tabăra numărul opt



și virful asaltat — au fost străbătuți numai de doi oameni, care au mers legați între ei cu frîngiile și au fost echipați cu mîști cu oxigen. Numele acestora: neozelandezul **Edmund Hillary** și nepalezul **Tensing Norke**. Ajunși pe culme, ei au arborat drapelele cuceritoare, au făcut fotografii, s-au odihnit atît cît le-a îngăduit frigul de minus 30 de grade care-i înconjură, apoi au coborît spre lumea din care pleaseră cu cincisprezece săptămîni mai înainte, unde au fost primiți cu onoruri ne mai acordate pînă atunci nici unor exploratori ai înălțimilor terestre.

I. MUNTEANU



SPRE CABANĂ

Orizontal: 1. Lac vulcanic și cabană, la două ore și jumătate, urcuș din Tușnad. 4. Aleanul unei cabane de peste Sinaia, de unde se merge la cascada Vinturiș și virful Furnica. 5. A apare. 6. La cabană spre dreapta 7.200 la romani. 8. Punct de plecare spre Virful cu Dor, Piatra Arsă, Peștera, Babele, etc. 12. Ca aerul de munte. 13. Calea 15. Sunt la înălțimea 16. Stațiune climaterică pe Valea Prahovei, cale de acces spre Bucegi sau Gîrbova. 19. Vreasc (reg.). 21. Localitate de tip urban în apropiere de Oradea. 22. Drumuri. 23. La marginea pădurii. 26. Cămăși din portul național. 27. Cabană în munții Apuseni în drum spre Poiana Florilor. 28. În parcul 27. Terminație latină. 30. Abanos. 31. Comparativ. 32. A merge spre culmi. 34. Frunză de brad. 36. La poalele Caraimanului 37. Etc. 38. Cută. 39. Curmătură. 40. Ca un peisaj privit din telefonic. 42. Casa excursioniștilor (pl.). 43. „... 1400”, renumită cabană turistică în Bucegi. 44. Țesătură de vară. 45. Lac glacial la poalele Virfului Ineu din munții Rodnei.

Vertical: 1. Cabană numită și „Căprioara” situată în pădurea cu același nume la 18 km nord-est de Suceava. 2. Punct de plecare spre masivul Paring, prin Șaua Păușii. 3. Măsură agrară. 8. Cabană în împrejurimile Predealului. 9. Stat în Asia. 10. Poftim! 11. Cabană în munții Gurghiuului în apropiere de Lacul Roșu. 12. Cabană și virf în Bucegi. 14. Mare. 17. Stațiune cu ape minerale lângă Brașov, la poalele muntelui Ciucas. 18. Auroral 20. Din nou în vecinătatea Predealului. 22. Masiv muntos în apropiere de trecătoarea Bratocea. 24. Te călăuzește (pl.) 25. Cabană, punct de plecare spre Lacul Podragu. 27. Cabană în Bucegi, la poalele muntelui Cocora. 33. Stațiune climaterică în jud. Suceava. 35. Casa turiștilor. 38. Vestită regiune montană în Austria. 40. Parte componentă a costumului național femeiesc. 41. O vară... apartel 42. Cota... 700!

Turistică
(criptografie: 2, 8, 2, 9, 2, 6)



În Bucegi



(biverb: 7, 10)

Insula Jersey

Cea mai mare dintre insulele Normande este Jersey. Are o suprafață de 11 625 de hectare și o populație de 58 000 de locuitori. Centrul său administrativ se află în orașul Saint Helier. Are, o agricultură foarte dezvoltată, cultivându-se, în special, cartofii, roșiile și florile, al căror debușeu principal este în Anglia, nu în Franța, care se află mult mai aproape. Sunt pe insulă și crescători de animale (boi și vaci de rase mici, renumite). „Statul” Jersey este condus de un locotenent-guvernator dependent de coroana engleză. În ultimii ani insula a devenit un mare centru turistic internațional,



vizitatorii fiind atrași de industria și de comerțul local care concurează substanțial piața engleză și franceză, oferind totul la prețuri cu 30-40% mai scăzute. Secretul acestui dumping îl constituie faptul că locuitorii insulei nu plătesc impozite. Ca centru populat, Jersey este atît de vechi încît s-a putut crea legenda — transmisă din generație în generație — potrivit căreia de pe această insulă au pornit strămoșii jerseyenilor să cucerească... Anglia. În fotografie: vedere din portul Saint Helier.

PRIMUL ROMÂN ÎN JURUL LUMII

Călători români pe meridianele lumii sînt cunoscuți încă de la sfîrșitul secolului al șaptesprezecelea, cînd Nicolae Milescu Spătarul, boier și cărturar moldovean, traversa Europa, pînă în Suedia, și apoi China, pe care ne-o descrie în valoroasele sale cărți ajunse foarte cunoscute în toate cercurile științifice mondiale. De la el și pînă la

sfîrșitul secolului al nouăsprezecelea, români de seamă au fost semnați în lungi călătorii, pe toate continentele, dar un ocol al lumii n-a fost făcut de nici unul pînă în anul 1898, cînd un bucureștean — inginerul George Assan — realizează și această performanță. Cinci luni a durat marea lui călătorie; din iunie și pînă în noiembrie 1898. A plecat cu vaporul de la Constanța, pe ruta Constantinopol—Alexandria. De acolo a mers cu trenul pînă la Cairo, apoi iar cu vaporul, prin Canalul de Suez și mai departe, prin Oceanul Indian pînă la Colombo (insula Ceylon). După o ședere de cîteva zile în acest colț de lume, a plecat, tot pe calea apelor, spre Hong-Kong — Șanghai — Yokohama (Japonia). Distanțele acestea pe mare le-a parcurs în 34 zile. Pentru a ajunge de la Yokohama la San Francisco, i-au mai trebuit încă 12 zile, peste întinsul Oceanului

CANALUL CORINT

Dimensiunile canalului Corint sînt: 6300 m lungime, 22 m lățime și 8 m adîncime. Primele lucrări pentru tăierea acestui canal au fost făcute de romani, pe vremea împăratului Nero. Calea navigabilă n-a fost realizată însă decît prin marile lucrări efectuate în perioada 1886—1893. Această rută, deschisă navigației internaționale în vara anului 1893, scurtează cu peste 300 de km distanța dintre porturile Mării Egee. În timpul războiului canalul a fost închis. În 1949 a fost redat navigației, fiind folosit, bînențeles, numai de vapoare cu tonaj redus, care se înscriu în limitele lățimii și adîncimii menționate mai sus.



vila de la San Michele-

Văzută prin prisma interesului muzeistic, cîșma italică, scîldată de cele mai frumoase și liniștite mări ale continentului nostru, pare a fi dăruită de zeița Fortuna cu numeroase comori de artă și vestigii ale istoriei pe tot întinsul ei. La moștenirile civilizației etrusce, grecești și romane s-au adăugat splendorile Renașterii, ca apoi să vină mîna dibace a custodelui contemporan să pună în valoare tot ceea ce reprezintă cultură, artă, trecut și prezent istoric. Pînă și nenorocirile abătute asupra acestui pămînt au fost transformate în obiective de interes muzeistic: cazul fostului oraș Pompei, scos la iveală de sub lava, și astăzi înspăimîntătoare, a Vezuviului.

Din această împărăție a istoriei și artei am ales poate cea mai mică minunăție muzeistică, Vila de la San Michele. Am ales-o, nu atît pentru valorile artistice sau istorice, cît pentru frumusețea și măreția gestului uman, căci în inten-

ția ei totului a fost concepută ca un „templu al Soarelui”¹, care să simbolizeze aspirația omului către Lumină, Perfecțiune și Frumos. Vila, astăzi muzeu, se află situată în partea superioară a stîncilor care formează minunata insulă Capri din fața golfului Neapolului, sus la Anacapri, de unde poți urmări încîntătoare priveliște a Mării Tirenene și a coastelor Italiei, acolo unde se află micile perle turistice Sorrento, Amalfi, Positano sau insulele Ischia și Procida.

O carte celebră, care a făcut înconjurul lumii, fiind tradusă în peste 40 de limbi, a contribuit la faima acestui edificiu modern, atrăgînd an de an atenția turiștilor asupra unor comori ale antichității, adunate de medicul suedez Axel Munthe și păstrate în muzeul de la San Michele.

După cum ne informează un ghid al acestei vile-muzeu, aflăm că Axel Munthe a venit pentru prima dată la Anacapri în anul 1874 și că frumusețea

¹ Vezi: Axel Munthe, Cartea de la San Michele, Editura pentru li-

teratură Universală, București 1969, p. 396



Pacific. Assan a traversat apoi întregul teritoriu al S.U.A., pînă la New-York, de unde a luat vaporul care l-a dus în Europa în șase zile. A mai făcut trei zile cu trenul și a ajuns în țară după o călătorie care a durat 58 de zile de drumeție și alte aproape 90 de zile de ședere în diferite localități întîlnite pe acest itinerar. Un călător din zilele noastre, dacă ar porni pe aceeași rută și cu aceleași mijloace de transport, ar realiza călătoria lui Assan în mai puțin de 30 de zile; iar dacă ar călători numai cu avionul, i-ar trebui numai 60 de ore.

Assan și-a popularizat călătoria, ținînd conferințe și publicînd numeroase articole în presa timpului.

În fotografie: George Assan, în costumul cu care a făcut călătoria spre Polul Nord, pînă la Spitzberg, în anul 1896.

Ion MANTA

un crin alb înflorit

acestor locuri l-a îndemnat să clădească aici, peste dărămăturile edificiilor romane din timpul împăratului Tiberius, castelul, care avea să devină celebru după publicarea romanului său, „Cartea de la San Michele.” Axel Munthe a murit în anul 1949, în palatul regal din Stockholm, lăsînd vila sa de la San Michele în păstrarea unei fundații culturale suedeze, pentru a fi deschisă vizitatorilor din toate colțurile lumii.

Este greu să faci descrierea, oricît ar fi ea de sumară, a valorilor arhitectonice sau sculpturale, a obiectelor de artă și istorice din acest muzeu, pentru că tot ce se află aici, în-suși locul pe care este clădită vila, respiră atmosfera unor înfloritoare civilizații ale antichității, cu urme vizibile pretutîndeni. Sculpturile, pergolele, marmora pe care calci, bustul lui Tiberius, numeroase vase de ceramică, sfînxul egiptean din granit roșu, vechi de trei mii de ani, sanctuarul păsă-

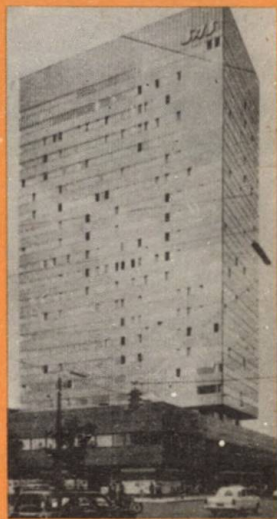
rilor migratoare pentru care Axel Munthe a trebuit să cumpere Muntele Barbarosa, chiparoșii din jurul capelei sau zecile de exponate din interiorul vilei, îți amintesc permanent că te afli într-un templu al frumuseții și bunului gust, în casa unui colecționar de antichități îndrăgostit de civilizația care i-a dat naștere. Într-una din încăperi se află un mic dulap-vitrină în care sînt expuse numeroasele ediții în limbi străine ale Cărții de la San Michele, unde se poate vedea și o ediție, mai veche, în limba română.

Sub privirile pasionate ale medicului-scriitor Axel Munthe, sus, în vîrf, la Anacapri a înflorit ca „un crin alb”, vila de la San Michele, una din cele mai frumoase case-muzeu din Italia, cu o atracție irezistibilă — datorită armoniei dintre legendă și realitate și a bogățiilor neprețuite pe care le conține.

Doina MAKSUTOVICI

Într-un picior

Clădirea aceasta este sediul companiei aviatice SAS din Copenhaga. Are douăzeci de etaje, ceea ce nu este ceva neobișnuit. De mirare este numai faptul că întreaga clădire stă „într-un picior”, avînd baza cu o suprafață mult mai mică decît planșeele etajelor și, în plus, fiind construită fără obișnuitele fundații, dedesubtul ei aflîndu-se un tunel de cale ferată.



La cabană, în amurg
(triverb: 9, 2, 5)

OTM

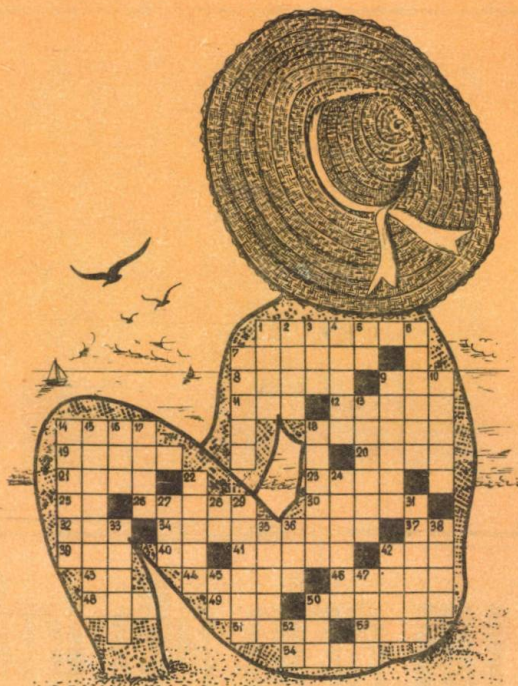
La înapoiere
(criptografie: 4, 3, 3, 8, 3, 2, 2, 5)

C V X P P I B Z

Atracție turistică



În regiunile tropicale crește un arbore numit arganier — un fel de nuc pitic. O specie a acestui arbore, foarte răspândită mai ales în Maroc, unde este plantată pe o suprafață de peste 600.000 de hectare, produce un fruct comestibil mult apreciat de către cămile. Frunzele arganierului constituie hrana de bază a caprelor negre, care se servesc direct de la sursă, urcându-se până în virful acestor pomi. Uneori pot fi văzute cocoțate pe același arganier cite opt-zece capre deodată — ca în fotografia de față. Spectacolul pe care-l oferă micile capre cățărătoare, constituie una dintre atracțiile turistice ale regiunii, sute de vizitatori străbătând, zilnic, plantațiile respective, spre a se fotografia cu ele în brațe, ca la Venetia cu porumbeii.



PE LITORAL

Orizontal: 1. De la Mamaia la Mangalia. 7. Vacanță. 8. Iubire... de sezon! 9. Din belșug... la mare. 11. Unchi. 12. Gustul... mării. 14. „Eroina”... verilor. 18. Lăsați fără apă. 19. Apa mării... pe lângă că e sărată. 20. Și vara, pe crestele munților. 21. Nu-s mari! 23. Între albi și... bronzăți. 25. Din vară în vară. 26. Ca zilele lunilor de vară. 30. Îi place tot ce-i frumos. 32. Imaginea toracică normală (med.) 34. „Capitala” litoralului, deosebit punct de atracție pentru turiști. 37. În radă! 39. Aceea din... Mamaia! 40. Pomadă (mold). 41. Artillerist. 42. A face un popas... la Constanța în centrul 43. Radu Vasiliu. 44. A se distra. 46. Marea cea mare! 48. O apă micuță. 49. Faleză. 50. Te dă la fund. 51. Zimbetele fierbinți ale soarelui. 53. Fata din Mangalia! 54. Dumnezeu! s-a expus prea mult la soare.

Vertical: 1. Hotel bucureștean. 2. Un fel de barză din țările calde care ne vizitează Delta. 3. Țintă. 4. Sint părăsite vara de dragul mării și al munților. 5. Curcă! 6. Viziă. 7. Loc la țarmul mării. 9. Culoare pe litoral. 10. A se încinge. 13. A trage la țarm. 14. Perla Mării Negre. 15. Motiv pentru a vizita magazinele de artizanat. 16. Are o rudă la mare pe numele de „crab” 17. Gîrlă de chefal. 18. Unul din cele mai moderne hoteluri din Mamaia. 22. Hotel în Mamaia. 24. Insulă fluvială. 27. Pe litoral! 28. Dorin Nicolau. 29. Gură de apă la vărsarea unui fluviu în mare. 31. Nu departe de Mamaia. 33. Șantierul de pe malul... Constanței. 35. Lîngă Eforie Sud. 36. Nume. 38. „Dormitorul vapoarelor” (pl.) 42. Cînd luna se oglindește în apa mării (pl.) 45. De două ori în Mamaia! 47. Sub puntea vapoarelor. 50. La mare, e bogat în săruri cu efecte terapeutice. 52. În centru la cazare!

Mihai PATRAȘCU

MÜNCHEN

sub semnul cercurilor olimpice

Münchenul, capitala landului Bavaria, a fost întemeiat prin secolul XII. Încă de pe atunci, documente îngălbenite de vreme atestă dragostea locuitorilor săi pentru carnavaluri și turnire cavaleriești, vorbind totodată despre plăcerea cu care închinau în sănătatea comesenilor cu bărdacele umplute cu bere. Dacă în 1969 cantitatea de bere consumată pe cap de locuitor în R. F. a Germaniei a fost de 182 de litri, asta se datorează, desigur, și münchenezilor, care produc anual 3,5 milioane de hectolitri de bere, consumind cam o treime...

Istoria a consemnat existența orașului din anul 1292, când la München s-a desfășurat un mare carnaval, dar nimeni nu se îndoieste că piatra de temelie a așezării a fost pusă cu multe secole înainte, poate chiar pe vremea romanilor. Primii oameni și-a durat case aici fermecați poate de peisajul munților care înconjoară orașul ca un zid, formînd un semicerc cu deschiderea spre nord. Dincolo de creștele munților Allgäuer, Wetterstein, Karwendel sau Kitzbühler, înalte de peste 2 700 de metri, se zăresc frunțile Hohe Tauern-ului și ale Alpilor Elveției, care se ridică pînă la 4 000 de metri. Cu siguranță însă că primii oameni și-au făcut sălași aici din motive mult mai prozaice: Münchenul se află la întretăierea marilor căi de comunicație care leagă estul de vest și nordul întinecat, lipsit de grîne, de sudul luminos cu cim-

pii mănoase. Zidul gigant, care înconjoară orașul dinspre sud, lasă cîteva „porți” de ieșire: prima, spre vest, către Elveția — după ce treci prin Bregenz — și Zürich. Celelalte se deschid spre Italia unde se poate ajunge fie prin Garnish Partenkirchen, răzbind la Milano după ce ai urcat pe sub Bernina, înalt de 4 056 m, spre izvoarele Inn-ului și ai coborît la Chiavenna, pe lingă lacul Como, fie prin Innsbruck, la Auer și Bolzano iar de aici spre Brescia, Verona sau Veneția. Spre nord, o rețea de autostrăzi se desface ca un evantai către marile orașe din cîmpia Rinului Superior sau din Westfalia. O statistică prezentată de primarul orașului demonstrează fără echivoc faptul că Münchenul se află într-adevăr la întretăierea principalelor căi de comunicație europene: prin gările capitalei bavareze trec zilnic aproape o mie de trenuri, iar pe aeroportul Riem aterizează anual 40.000 de avioane de călători și mărfuri. Pe autostrada care leagă Viena de München, în orele de vîrf, se înregistrează 4 500 de mașini pe oră.

Am intrat în München coborînd dinspre Salzburg, pe sub Alpii Bavariei, pe autostrada care, în ciuda virstei — a împlinit 30 de ani — este excelentă. Din primul moment, Münchenul te impresionează prin clădirile sale robuste, gata să înfrunte veacurile. Cu cit înaintezi spre centrul orașului, străzile devin parcă mai îngus-

te, mai întortocheate. Ediliile Münchenului se feresc să „modernizeze” urbea lor, preferînd să reglementeze circulația prin zeci de semne care te dezorientează în asemenea măsură încît, dacă nu cunoști cit de cit orașul, riști să ieși prin poarta dinspre sud-est, prin care ai intrat, convins că te afli

în nordul orașului. Ce-i drept, în centrul Münchenului s-a lucrat intens în ultimii ani, între Karlplatz și Marienplatz, unde s-a creat o zonă de verdeață, cu fîntini arteziene, dar münchenezii vor să realizeze aici vechea imagine a centrului orașului, interzicînd accesul automobilelor. Marienplatzul va fi o evocare a trecutului și o viziune a viitorului: se va reinălța coloana și monumentul dedicat Fecioarei Maria, iar lingă vechea primărie — turnul care a existat cîndva aici, ca un fel de... „foișor de foc” cum a existat și în București. În același timp însă, o serie de edificii moderne vor da pieții atributele unui ansamblu clădit în secolul XX. Aceste atribute sînt sporite de marea stație unde se vor încrucișa liniile de metrou (U — Bahn) cu cele ale metroului regional expres (S — Bahn) și de construcția subterană din Karlplatz, unde, în adîncime, pe patru nivele, se găsesc magazine, parkinguri, garaje, mici terenuri de sport...

Münchenul — al doilea oraș ca mărime din R. F. a Germaniei, după Bremen — este denumit, pe bună dreptate, „capitala culturală o Germaniei Federale”. Orașul dispune de 22 de teatre, 26 de muzee, 74 de cinematografe. Biblioteca municipală are peste o jumătate de milion de volume — unele dinainte de anul 1600 — în timp ce biblioteca universității are aproape un milion.

Printre cele mai frumoase obiective turistice ale orașului, ghidul îți va enumera, dintr-o răsuflare, trei: Frauenkirche, clădită între 1468 și 1488, după ce s-au lichidat urmările războiului de 30 de ani, vechea pinacotecă — unde, sînt adăpostite sute de tablouri ale unor pictori celebri — și, mai ales, castelul Nymphaenburg, clădit între anii 1664 și 1671, în parcul căruia se vor desfășura, în cadrul jocurilor Olimpice, probele de dresaj.

De o deosebită frumusețe este, desigur, Rathausul — primăria orașului, care seamănă cu aceea din Viena. Ca și la Praga, străinii stau minute în șir să admire Glöckenspiel-ul din turnul primăriei, „ceasul cu țiguri” care, din sfert în sfert de oră oferă un mic „dans al clopotelor” pentru curioși. Vizitatorii Münchenului nu vor scăpa ocazia de a vizita și alte monumente, printre care, monumentul Victoriei și clădirea din spatele acestui monument, ce seamănă cu un templu grec, Theatiner halle — „Sala conducătorilor de oști” — Hofgartenul — grădina regală și multe, multe alte „curiozități” müncheneze, dintre care nu poate să lipsească renumitul „Car cu bere”.

Obținînd investitura de gazdă a celei de a XX-a ediții a jocurilor olimpice, Münchenul și-a început, cu febrilitate, pregătirile. „Dorim, a declarat primarul orașului, să realizăm toate construcțiile necesare olimpiadei într-un perimetru redus și într-un cadru natural în care să predomină spațiile verzi.”

Pentru construirea principalelor stadioane, săli de sport etc, s-a ales terenul de aviație de la Oberwiesenfeld, un teren aflat la circa 4 km nord de oraș și pe care, după război, s-a depozitat atîta moloz, fier vechi încît s-a format, cu vremea, o colină, în vîrful căreia azi se ridică turnul de televiziune, înalt de 290 de metri. În interiorul turnului, la peste 250 metri, se află un restaurant și o platformă de pe care se poate admira — ca și la turnul Eiffel,

din Paris, peisajul și construcțiile înconjurătoare.

Cele trei mari instalații sportive — stadionul olimpic, de 80.000 de locuri — sala sporturilor, cu o capacitate de 12.000 de locuri și sala de nație cu 9.000 de locuri, formează un ansamblu armonios. Aci se află un ciudat acoperiș în formă de cort care, după părerea specialiștilor, reprezintă o curiozitate în materie de arhitectură. O parte a acestui acoperiș îndeplinește funcția de parasolar sau umbrelă pentru stadion, iar altă parte acoperă cele două săli. Modelul acesta de acoperiș a fost prima dată realizat la Montreal, la „Expo '65” de către profesorul Frei din Stuttgart, bineînțeles, la scară mult redusă față de „gigantul münchenez”.

Satul olimpic, clădit la nord de Oberwiesenfeld, va găzdui 12.000 de persoane. După închiderea jocurilor, vilele și blocurile amenajate pentru locuințe se vor vinde, și astfel Münchenul va avea un nou cartier, modern, cu toate cele necesare: poștă, săli de spectacole, terenuri de sport. Mai ales terenuri de sport.

Cineva spunea, la Roma, în 1966, cînd münchenezii au obținut dreptul de a găzdui „Olimpiada XX,” că jocurile olimpice vor schimba fața orașului. Parțial, a avut dreptate. Investind cîteva sute de milioane de mărci, edilii orașului au dotat Münchenul cu instalații moderne pentru sport, au creat în nordul lui un orașel-satelit, au creat U-Bahnul și S-Bahnul pentru a se circula rapid, au descongestionat centrul prin lărgirea bulevardelor periferice sau semi-periferice, au dat încă un impuls vieții economice și așa destul de trepidante a orașului. Centrul Münchenului, acolo unde se află principalele sale monumente și acolo unde zidurile vorbesc despre secolele care le-au innegrit, s-a schimbat prea puțin: capitala Bavariei este conservatoare și își păstrează cu multă grijă aspectul vechilor orașe în care istoria și-a pus de veacuri amprentele.

N. SEVER

MAGAZIN

■ În cartierul Partoș din Alba Iulia a fost descoperită o piatră cu o inscripție din anul 252. Această inscripție, cuprinde, printre altele, și denumirea de Colonia Aurelia Apulensis care figurează și în alte documente mai vechi. Valoroasa inscripție demonstrează că Alba Iulia și-a păstrat vechea-i denumire și în timpul ocupației romane. Documentul a intrat în posesia muzeului din localitate.

■ În județul Prahova se desfășoară o activitate susținută pentru dezvoltarea fondului muzeistic existent.

„Hanul Roșu” din satul Făget, datînd din secolul al XVIII-lea a fost restaurat, urmînd să adăpostească un muzeu al transporturilor și al poștei. O expoziție de artă feudală cuprinzînd țesături, mobilier, icoane, documente și tipărituri din secolul al XVII-lea va fi deschisă la Brebu, în Palatul Domnesc zidit aici de Constantin Brîncoveanu, a cărei restaurare a fost terminată recent. Urmează să fie de asemenea restaurată Casa Cărmășiei Poșta din Slănic, construcție din secolul al XVIII-lea, pentru a fi utilizată drept muzeu istoric, în timp ce la Muzeul etnografic din Urlați se fac pregătiri pentru transformarea vechii crame într-o secție ce va ilustra practica viticulturii în această zonă.

Muzeul sătesc din Sîngeru, precum și colecțiile din comunele Teișani și Chiojdeanca îmbogățesc, de asemenea, fondul etnografic local.

SAPPORO

CAPITALA OLIMPIADEI ALBE

Sapporo, ales pentru a găzdui jocurile olimpice de iarnă din anul 1972, este cel mai mare oraș de pe insula Hokkaido, aflată în nordul Arhipelagului nipon, cu cimpii de un verde intens, cu vulcani activi, cu o floră și o faună dintre cele mai curioase, cu o populație care, în plin secol XX trăiește atît sub imperiul unui puternic val de industrializare cit și sub cel al legendelor create de imaginația poporului Ainu, care pînă acum aproape un secol ocupa întreaga insulă Hokkaido, a doua ca mărime după Honsu, pe care se află Tokio.

În fiecare an, la începutul lui februarie, turiștii vin la Sapporo atrași de festivalul zăpezii cînd, în centrul orașului, în parcul Odori, se dăltuiesc în zăpadă și gheață statui imense care dau viață străvechilor legende japoneze, infiripate aici unde mușonul aduce dinspre Siberia cantități apreciabile de zăpadă. Seara la lumina reflecțiilor, uriașele statui te transportă în lumea basmelor, plină de un farmec straniu.

Sapporo are aproape un milion de locuitori. Colinele care înconjoară orașul, susținute parcă de munții aflați în spatele lor, realizează un paravan natural în calea vînturilor prea aspre astfel că, deși zăpada e nelipsită din decorul orașului din ianuarie pînă în aprilie, media temperaturilor minime nu o întrece pe aceea a orașului Denver (S.U.A.), Helsinki sau Davos (Elveția), termometrul indicînd rareori temperaturi sub -15°.

Pînă nu de mult Sapporo era denumit „orașul lemnului” deoarece prin el se scurgeau spre sud imense cantități de cherestea, Hokkaido fiind, cu cîteva decenii în urmă, paradisul aurului verde”. În ultimii ani „foamea de lemn” a secătuit insula. Azi Sapporo este „orașul laptelui”. Anual se

prelucrează aici milioane de hectolitri de lapte, sute de tone de brînzeturi fine renumite nu numai în Japonia.

În virtutea poziției sale geografice și a tradiției, Sapporo are cîteva institute de reputație mondială: Institutul de cercetări științifice asupra temperaturilor joase, Institutul de cercetări privind popoarele nordice, Institutul de cercetări lingvistice, geografie și a culturilor eurasiene etc. Turnul de televiziune și construcțiile moderne contrastează plăcut cu tradiționalele case de lemn care alcătuiesc peste o treime din oraș. Binecunoscuta dragoste de natură a localnicului, curiozitatea și pioșeniă cu care acesta urmărește evoluția unei plante, „ceremonia ceaiului” și mai ales curtoazia specifică japonezilor au rămas nealterate în fața asaltului civilizației secolului XX și n-au preluat nimic din manifestările zgomotoase ale vizitatorilor – americani mai ales – care vin aici ca la o nouă Mecca a schiorilor.

Spre deosebire de alte orașe japoneze, Sapporo are străzile drepte, bulevarde largi, care „respiră”, astfel că aglomerările atît de frecvente la Hiroșima sau Tokio sînt rare aici, în capitala insulei Hokkaido.

*

Emblema jocurilor olimpice de iarnă din 1972 a devenit încă de acum trei ani, emblema „micului Tokio” – cum i se mai spune orașului Sapporo. Bulevardul central, răscolit pînă mai anul trecut pentru a se construi sub el prima linie de metrou, lungă de 9 km – linie care leagă orașul de satul olimpic – și-a recăpătat aspectul de ordinioară. Luînd metroul ajungi în cîteva minute la Moiwa, acolo unde vor fi găzduiți sportivii. Dacă vrei să ajungi în satul olimpic

cu mașina, atunci treci peste „podul celor cinci cercuri” — podul „olimpic” lângă care s-a înălțat „palatul de gheață”. Construcția a cărei cupolă are diametrul de 115 metri, va adăposti finalele de hochei și patinajul artistic în timp ce peste drum de ea, o altă construcție modernă va găzdui concursurile de patinaj viteză. Amindouă construcțiile — cele mai mari de acest gen în Extremul Orient — pot primi câte 50.000 spectatori. Nu departe de ele, în parcul Makomanai, se află blocurile în care vor fi găzduiți sportivii, antrenorii, ziariștii. Cei care vor locui aici vor avea plăcuta surpriză să constate că nu numai în parcul Oderi se „dăltuiesc” statui uriașe în timpul festivalului zăpezii care, în acest an, se va suprapune peste olimpiada albă, ci și aici, la poalele Makomanaiului.

Săritorii vor avea la Sapporo două trambuline, una de 90 m, aflată la Okurayama, la 5 km vest de turnul de televiziune din centrul orașului Sapporo, iar alta de 70 metri, la Miyanomori, aflat la un kilometru sud de Okurayama. Probele de fond, ca și cele de biatlon, se vor desfășura la Makomanai, în vecinătatea satului olimpic, iar cele de slalom special și slalom uriaș pe versantul de nord al muntelui Teine înalt de 1023 m, la 12 km de centrul orașului Sapporo. Tot pe Teine, pe pârțile special amenajate, se vor întrec boberii și concurenții de la sanie. Pista de bob, prima de acest fel în Japonia, are o lungime de 1.036 m. Supranumit de populația Ainu „muntele prăpăstios și înfricoșător”, Teine s-a transformat în ultimii ani, devenit foarte... ospitalier. Către virful său urcă în mai puțin de 4 minute uriașe cabine de teleferic, cu capacitate de 32 de persoane. Telefericul de pe Teine are un frate geamăn pe Eiwa. De sus, de pe virful muntelui Teine se poate vedea marea Japoniei, de un albastru dur, contrastînd cu albul zăpezii, atotstăpîitoare la Sapporo în lunile de iarnă...

Mai sînt cîteva săptămîni pînă la deschiderea jocurilor olimpice de iarnă, prima de pe continentul asiatic. Torța va fi adusă de la Tokio la Okinawa pe un vapor iar de acolo atleții japonezi o vor purta pînă la locul unde se va desfășura ceremonia deschiderii celei de a X-a ediții a „Olimpiadei albe”.

Timp de 11 zile sistemul de comunicații rapide dirijat de computere va transmite pe ecrane de televiziune dirijate electronic ima-

gini, rezultate, comentarii. La casa presei, prin simpla apăsare a unui buton, se poate obține o... fotografie a imaginii de pe ecrane și rezultatele oficiale, unele calculate de „ochiul bionic” — realizare a savanților de la Universitatea Hokkaido — care va măsura automat lungimea săriturilor de la trambulină.

...Și, fără îndoială, membrii delegației române prezenți la Sapporo în zilele „Olimpiadei albe” vor aștepta cu nerăbdare ca boberii noștri să le ofere plăcerea ca, printr-o simplă apăsare pe buton, să obțină — datorită computerelor — imaginea lor pe podiumul olimpic.



OLIMPIADA ALBĂ LA LOTRU

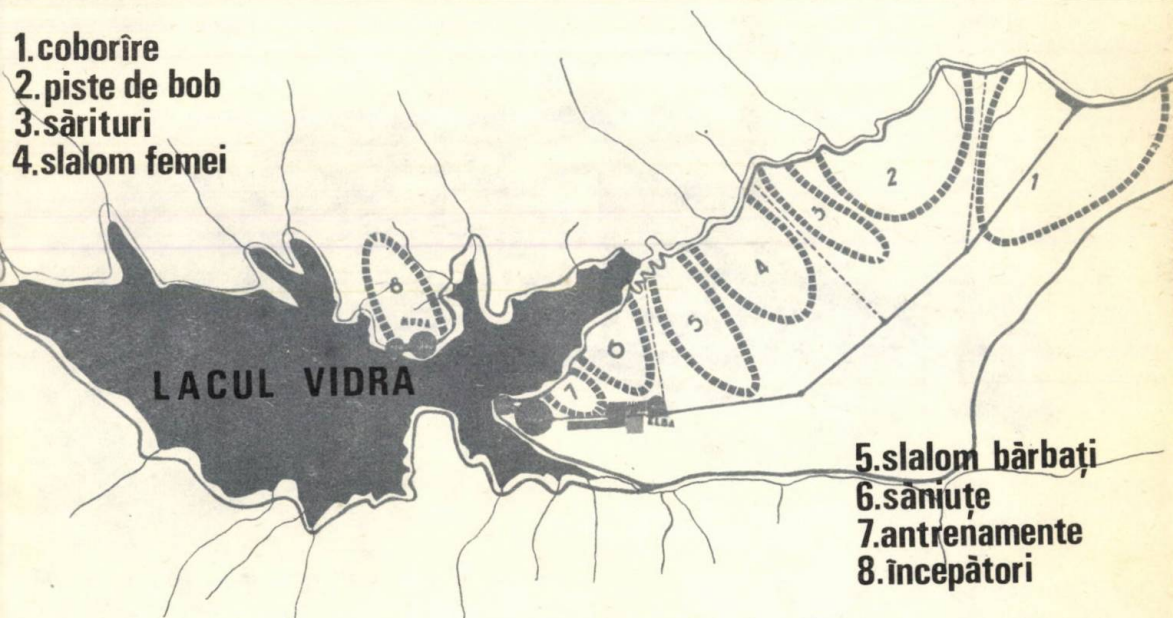
1972. Pleacă constructorii...

1980. Întreaga presă a început încă de acum un an prezentarea, în extenso, a

numai cuvinte de laudă; iată-le: complexul Sebeș, complexul Olt-Cozia, complexul Făgăraș și cel al Lotrului. Voi începe descrierea cu Lo-

în 1972 la principalele momente de încălțare a constructorilor cu piatra, apa și singurătatea, scriind despre fiecare în parte; hidrocentra-

1. coborîre
2. piste de bob
3. sărituri
4. slalom femei



5. slalom bărbați
6. săniuțe
7. antrenamente
8. începători

locurilor în care se vor desfășura întrecerile Olimpiadei de iarnă. Patru zone distincte constituie ansamblul turistic sportiv unic în Europa, asupra căruia specialiștii au avut

trul, dintr-un motiv cât se poate de simplu — sint sentimentali; ani în șir am bătut drumurile celui mai vast șantier al țării (peste 8000 km²), luând parte, din 1966 pînă

la ce s-a ridicat aici rămîne, deocamdată, cea mai mare de pe riurile noastre interioare (500 MW).

Acum cifrele sint cunoscute de toată lumea: barajul e

o piramidă între doi munți, galeriile sale fiind umplute cu argilă (!), lacul de acumulare e de forma unei săbii dacice, centrala subpământeană are dimensiunile unui teren de fotbal, iar aducțiunile, principală și secundare, ce sfredolesc munții, acoperă distanța București-Brașov.

1972. Constructorii de hidrocentrale au început să plece din acest spațiu geologic dramatic, pe care se întindea teritoriul Lytiriei, unul dintre primele voevodate ale Țării Românești. După ani în care codrii nepătrunși de secole au răsunat sub lovituri de pickamer, șenile de esca-

cepe finisajul. „Lecția a III-a”, cum am numit Lotrul, după Bicz și Argeș, din punctul de vedere al științei românești de a construi hidrocentrale, a însemnat o premieră în ceea ce privește organizare de șantier, viața oamenilor în creierul munților. Să mă explic. Era lucru știut, acceptat de toată lumea, că pe un asemenea șantier nu încap mofturi, că se trăiește în provizorat, că barăcile sînt barăci, pe drumurile de acces de la un punct de lucru la altul se merge prin noroaie sau praf, că apa caldă e numai în ligheanul pus la încălzit pe aragaz ș.a.m.d. Ei bine, nu!

Goața-Haneș, alții terminau de asfaltat șoseaua Brezoi-Voineasa. Cînd au prins contur atelierele centrale mecanice, lîngă un fost cătun forestier și de oieri s-au ridicat vile cu scări interioare, placări în mozaic și holuri dominate de cămine, blocuri în stil montan, magazine cu pereții numai sticlă și cîte și mai cîte. Se creiona o nouă dimensiune a vieții constructorilor, cei numiți „cu casa în spate”, casă însemnînd, de fapt, niște barăci cu 10-20-30 de paturi, pioneratul cu care erau aceștia obișnuți ținînd acum de alte legi. Și iată-i pe acești insingurați aducîndu-și familiile, ne-



Voineasa într-o perspectivă modernă

vatoare și buldozere, dinamită etc., liniștea este din nou acum prezentă, materializată de clacsoanele turismelor și obișnuitele hăuliri ale turiștilor. Și încă ceva. În-

Cei ce au ridicat coloșii de la Bicz și Argeș au vrut ca la Lotru numai piatra, apa și singurătatea să fie asemănătoare. Și în timp ce unii străpungeau tronsonul

vestele devenind dactilografe, normatoare, tehniene, copiii învățînd la școli cu tot dichisul, încingînd meciuri de fotbal, volei și baschet pe terenuri adevărate, cu iarbă

și zgură. În creierul munților. Au dispărut, oare, mă întrebam pe vremea aceea, însemnele fruste ale construcțiilor de hidrocentrale? Bag de seamă că au dispărut, dar nu-i nici un bai, îmi răspundeam. E vorba de o altă heraldică, oamenii aceștia, după orele de subteran sau din carieră, își împlinesc odihna mai repede, acumulând cunoștințe pentru a doua zi.

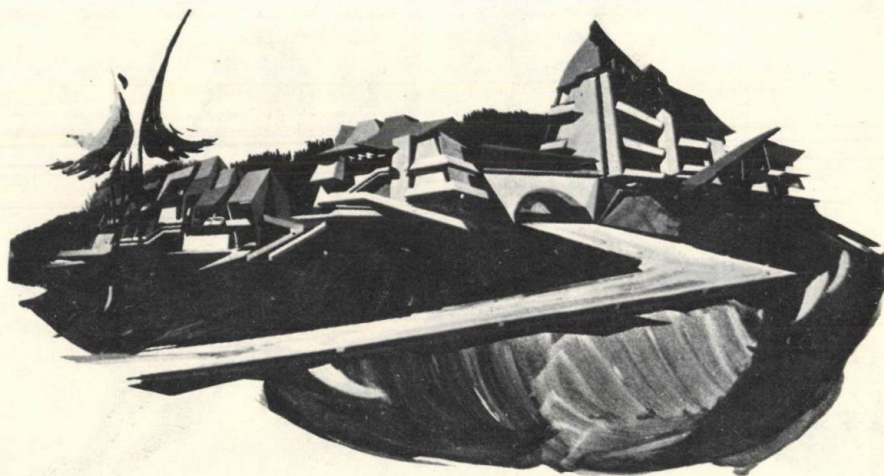
1980. De pe aeroportul internațional de la Sibiu pleacă din oră în oră elicoptere cu destinația munții Făgărașului, ai Oltului, ai Sebeșului, ai Lotrului. Cei sosiți pentru Lotru vor avea de

semnind specific și destinație.

Voineasa — altitudine 700 m. În anii constructorilor, avea peste 1 900 locuri în vile și blocuri, acum acestea din urmă au devenit hoteluri, adăugându-li-se altele, totul însumind 3 000 paturi. Dar ce hoteluri! Dintre acelea admirate de trecători în vitrinele-expoziție ale Institutului de arhitectură „Ion Mincu”. În plus, restaurante și baruri, sală de spectacole și club, bază sportivă cu terenuri de volei, baschet, tenis; din eliport, amatorii se urcă direct într-unul din cele trei skilifturi, ce-i duc pe pante-

rată pe un versant unde mai mult de jumătate din antreneează zăpada. În hoteluri sînt peste 3 000 paturi. Sînt amenajate spații de agrement, ștrand, parcaj special, grupuri comerciale, debarcader. Și pentru că este baza sportivă de elită a ansamblului Lotru trebuie amintite: zona de trambuline, pirțile de bob, de slalom bărbați, slalom femei, săniuțe, antrenament și începători. Spre ele duc trei skilifturi, unite prin telefericul de centură.

Alba — altitudine 1 850 m: sat sportiv așezat pe culmea munților Lotrului, avînd o capacitate de cazare de peste 1 500 locuri. Aici se unesc și



Stațiunea Alba, imagine din cărți cu povești

ales între stațiunile Voineasa, Vidra, Alba și Mura. Prinse în ozalid și calc cu 10 ani în urmă, acestea au devenit adevărate perle montane, fiecare cu rostul său, asta în-

le domoale și lungi din împrejurimi.

Vidra — altitudine 1 400 m: stațiune tipic sportivă, înconjurată din trei părți de apele lacului de acumulare, căță-

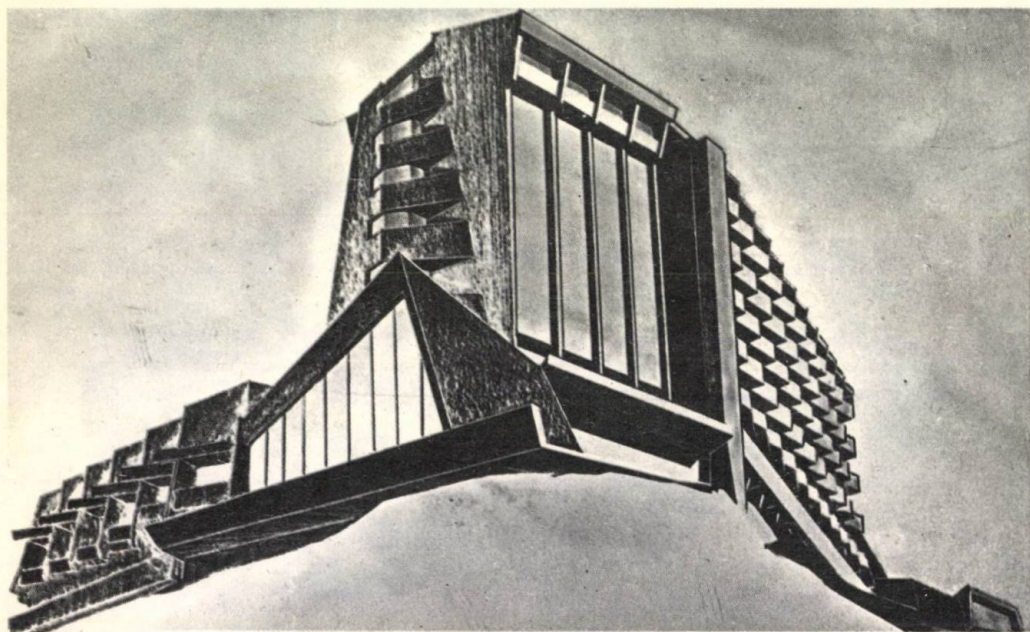
se bifurcă liniile de transport mecanic ce fac legătura cu masivul Paring, din culme în culme. Eliportul, sălile de sport, dotările speciale, pirțile sînt concurenții cei mai

de temut ai celor de la Grenoble.

Mura — este amplasată de partea cealaltă a lacului, vis-à-vis de Alba. Are 2 500 locuri; stațiunea liniștii totale, clacsoanele mașinilor nu răzbat pînă în incintă, deoarece un parcaj exterior barează orice intrare printre vile și hoteluri. Este Davos-ul nostru, oază de odihnă și relaxare, „bătrîna doamnă” expusă cel mai mult razelor solare.

Novaci întreaga zonă intră în circuitul principal al țării, devenind bază de tranzit pentru excursii în masivele Căpățîinii, Parîngului, Sebeșului, Lotrului, Cîbinului, în care sînt amplasate cabanele Jidoaia, Galbănu, Petrimanu, Haneș etc., în urmă cu un deceniu puncte de lucru foarte îndepărtate ale vastului șantier hidroenergetic. Dar constructorii au plecat, după 6 ani de luptă cu piatra, apa și singurătatea. Priviți

elicopter ansamblurile arhitectonice, de o unică frumusețe și îndrăzneală, urcați pe podiumul cîștigătorilor, hăuliți să cînte codrii, orice ați face să nu uitați că această perlă carpatină, cu numele generic LOTRU, a prins contur în miinile-scoică ale constructorilor aflați la a III-a lecție și totodată la o premieră națională. În urma lor a rămas o hidrocentrală și o stațiune ce a devenit, în ani, una dintre cele mai fru-



Prefigurarea unuia din hotelurile stațiunii Vidra

Prin șoseaua Valea Oltului — Brezoi — Voineasa — Petroșani, prin cea care unește Sebeș, Obîrșia Lotrului și

unda ușor mișcătoare a lacului, pe care plutesc vapoare, alunecați pe skiurile din fibre de sticlă, priviți din

moase din Europa. Ei au fost primii care au urât succes deplin Olimpiadei albe românești!

V. LONGHIN



cu barca pe olt

AVENTURĂ A MEA

Ion MINTEA muncitor la Uzina „Autobuzul” — București

Ideea de a străbate cu barca o parte din cursul riului Olt mi-a venit încă înainte de a fi reușit să parcurg (în cinci zile de mers intens) firul Argeșului între Pitești și Buda. Era cu puțin timp înaintea concediului din 1970, mai exact în luna august. Totul a fost o improvizație, fără pregătiri speciale sau sfaturi dinafară, ceea ce mi-a și oferit, cred, o satisfacție, de care duceam dorul. Am avut

prilejul să mă conving de puterea voinței, deoarece am reușit să înjghebez cu mijloace simple, originale, într-un timp record, ceva ce semăna cu o barcă pneumatică. Barca asta avea să dea, m-am convins mai târziu, un randament demn de invidiat, ceea ce m-a încântat, se înțelege. Existau, desigur, temeri și nesiguranțe, dar am pornit decis: erau cu mine soția mea și Georgel, un prieten plin

de spirit, fire nostalgică, cu care mă înțeleg bine. Deci „trei într-o barcă”, plus așa numitul „modul”, alcătuit dintr-o cameră de mașină, care avea pe jumătate lăsată în apă o întăritură de lemn, în cruce, pe care am așezat echipamentul nostru. „Modulul” era pilotat de Georgel, așezat în botul bărcii, de unde îl strunea cu ajutorul unor hățuri de sfoară. Lipsa noastră de rutină sporea senzația de necunoscut și aventură în virginala vale. Profitul a fost de neprețuit, rară ocazie de impresii, întâmplări, destindere și imagini care nu se uită o viață.

Malurile – întotdeauna mai înalte pe dreapta riului – îmi păreau, de jos, de la firul apei, așezări de meșter zidar, cu ziduri masive, din rinduri de piatră de mărime regulată. Așa era în regiunea nordică a traseului; la sud malurile erau nisipoase, până la praf, în zona inferioară a riului și, în sfârșit, buna protecție a zăvoaielor de arini și ploi, la tulpina cărora zonele ierboase se dezvoltău frumos, izgonite din loc în loc de porțiunile cultivate ale malurilor, unde oamenii creșteau porumb și legume.

Argeșul îmi prilejuise cîndva surpriza unei interesante cascade de șes, pe care – din păcate – nu am reținut-o pe pelicula fotografică; era o cascadă care se formase dintr-o rupere a Argeșului în regiunea localității Petrești, pe o veche albie, împădurită parțial cu ploi voinici, printre care apa pătrundea greu, surpindu-și, la un moment dat, o cădere de peste doi metri, acoperită de tulpinile plopilor prăbușiți de deasupra; firul apei continua astfel, cîțiva zeci de metri, lăsînd impresia că te afli pe cursul unei clasiche ape de munte. A trebuit să transbordăm întreg echipamentul cu ajutorul unui localnic, sosit acolo întîmplător cu o căruță. Filmele fotografice făcute cu un aparat defect erau slabe și, colac peste pupăză, s-au rătăcit. Păstrăm doar fotografii. Asta s-a întîmplat pe Argeș, înaintea aventurii pe Olt. Am trecut imediat la proiectul noii escapade, a cărei poveste propun s-o ascultați.

Nu văzusem niciodată riul Olt și nici unul din ceilalți trei membri ai formației noastre (de astădată eram patru). Nimic nu m-a împiedicat să aleg cea mai dificilă porțiune a cursului acestui riu. Am început pregătirile (echipament și organizare). Am încercat să-mi formez o imagine proprie a riului din hărți și din auzite. Nu am cules nici o informație de specialitate. Totuși existau semnele unor incertitudini: albia riului putea fi foarte periculoasă pe valea Oltului și toate nesigurile informații susțineau această ipoteză. Mi-am impus prudență maximă și eram gata să renunț pentru un an la această **aventură**, în sensul cel mai propriu al cuvîntului. Gîn-

deam așa: mergînd pe Mureș, bunăoară, riu pentru care nu-mi făceam griji prea mari, voi acumula experiența necesară și... Am decis totuși să merg pe Olt; unul dintre zăvoaiele noastre tocmai anunța că acest riu puternic intră pe deplin în planul de exploatare hidroenergetică, la care va fi supus în anii următori, ceea ce înseamnă că se vor ivi imediat porțiuni impracticabile pe Olt. Deci nu voiam să pierd șansa, voiam să prind Oltul sălbatic, nemodificat de galopul industrial al țării.

Am început, așadar, pregătirile pe măsura ambiției mele: o nouă barcă, mai mare, mai sistematic organizată, cu o trusă mai rezistentă, pe următorul principiu: pe un postament de lemn se pun două camere mari de mașină, bine umflate. Se acoperă în întregime cu husa protectoare, din straturi de pinză impermeabilizată, după care se prinde prin niște capse, cu frînghie subțire de scindurile postamentului. Barca este oarecum ușoară și are calități considerabile de plutire, aș putea spune ideale. Am croit și am cusut un nou cort. Am procurat lucrurile, amănunt cu amănunt, astfel că cea mai mare parte a echipamentului era de mine creat. De asemenea, am stabilit în amănunțime cheltuielile și organizarea, scop în care am risipit timp destul. Titi, noul membru, și Georgel, căruia de fapt îi spuneam Bibiloiu, au fost ocupați în acest răstimp cu examenele de admitere în învățămîntul superior. Georgel este originar din Pietroșița, a lucrat pînă acum la termocentrala București-Sud. Titi este bucureștean. Are cunoștințe enciclopedice și o bibliotecă însemnată.

Ipotezele noastre despre Olt au corespuns oarecum a realitatea, minus viteza de curgere a riului în general și în special în Ardeal, unde, viteza constantă este de cca 5,5 km/h. Sincer să fiu, mă așteptam la o viteză mai mare.

Ziua startului se apropia. Bagajul însuma peste 200 kg; se compunea din bătrîna barcă, destul de sensibilă, borca nouă, ambele demontate, două corturi, saltele, pături, raniță cu conserve, raniță cu schimburi, padele, canistră, sticle de plastic și alte fleacuri necesare. Am fost scutiți să transportăm incomodul bagaj cu trenul; cumnatul meu s-a oferit, ca și în celălalt an, să ne transporte cu automobilul său pînă la Hoghiz, localitate în vecinătatea orașului Rupea.

Simbătă, 24 iulie 1971, înainte de prînz, am fost la start. Ne-am despărțit de sofer, am montat bărcile, bagajul, în timp ce Mișu a pregătit o gustare cu ciuperce. La ora 14,30 prima barcă se așterne la apă. După cîteva minute, și Georgel se lansează cu barca bătrînă. Titi rămîne pe mal să fotografieze mo-

mentul. Georgel trage la țarm să-l ridice pe Titi. Neacomodat cu barca, Georgel — circaciul nu se dumirește că se află pe un par, forțează, împinge, încît barca îngreunată și de Titi, se perforază. Am lipit cele două spărturi prin care pătrunseseră apă. Am așteptat o oră să se usuce lipitura. Pășisem cu stîngul.

La drum. Plutim. N-am parcurs nici 10 km și am hotărît să rămînem pentru o noapte pe o insulă întinsă, cuprinsă între dealuri.

Dimineața totul a mers perfect. La ora 8²⁰ eram plecați pe firul cuminte și umflat de ploile ultimelor zile. Distanța în linie de 35 km pînă la Făgăraș, pe apă se dublează. Pronosticul meu că vom ajunge în cîteva ore la Făgăraș a căzut; Oltul șerpuia încapătînat. Mușca zăbala firului ce-l cobora spre munți. Nu-i o simplă comparație. Poate numai faptul curgerii domoale poate justifica cursul atît de cotit al Oltului în împrejurimile Comanei, însă nu-i un argument suficient. Pe tot drumul ce-l voi urma, asemenea șerpuii nu se mai repetă. De la Șercaia, Oltul se mulțumește cu întorsătura ce-l așeza la pas paralel cu munții ținîndu-și drumul prunduit, dar mai drept, pe distanță de peste 70 de km. În ziua aceea am plutit mult, doar cu o pauză de 40 de minute la prînz, pînă la ora 20, cînd am ridicat bărcile în apropierea podului din marginea orașului Făgăraș.

În ziua următoare — un drum la început asemănător. Fundalul întunecat al munților ne urmărea cu o înțepenire plină de forță. Doar rațele sălbătice, pe care Titi cu Georgel încercaseră în prima zi să le vineze cu praștia, erau singurele viețuitoare care ne țineau compania. La mari răstimpuri, cite o cireadă de vaci grase, coborînd la adăpat, ne priveau lung. Atît.

Imaginea distinsă a satelor ardelenе, ce apăreau succesiv în orizontul nostru, ne aducea mereu turlе țuguiate de biserici și țigla roșie a acoperișurilor. Am găsit prilej să împrumutăm o pompă cu care am umflat camerele. Am staționat într-un loc plăcut în care Titi cu Bibiloiu au comentat un sfert de ceas existența șerpicideilor și n-am înțeles de ce. În sfîrșit, același foc, debrețini fripți cu piure, supco. Formidabil!

A doua zi aceeași perindare lentă în ceață a munților, iar Oltul dă primele semne de neliniște și minie. La ora 17 am staționat pentru o nouă noapte în apropiere de podul de la Avrig. Între timp am ridicat tabăra cu Mișu, am prins trei clenі, pe care Bibiloiu i-a fript seara la proțap ca pe niște „specialități” (ceea ce și erau).

Am reluat drumul, într-o stare mai încordată: urma să pătrundem în defileul Oltului. Titi a rămas cu un regret. În Avrig își blestema în felul lui neghiobia că nu luase la

păcarea din tabără aparatul de fotografiat, cu care putea spori mult zestrea noastră de impresii rare. Uimitor pentru el a fost ceea ce i-am spus după aceea:

— Să știi, dragă, că în aparat se află film color! De altminteri, urmărești de ghinion, acest film urma să devină inutilizabil.

Mi s-a părut interesant felul cum și-a croit drumul această apă străbună, care mă emoționa vădit. Există în severitatea Făgărașului un calcul secular și corect. Mi-am dat seama că Oltul a știut să facă pace între pereții slabi ai malurilor ardelenе și debitul de forță în care se spăla. Maluri cu sălcii, trestii și lanuri de porumb și griu favorizate de clima depresiei prin care el călătorește. Cînd Oltul simte constrîngerea dealurilor, devine o apă care se reculege, dacă se poate spune așa. Deși părea o amenințare, totuși el continua să-și rupă curs, calm și sigur, străpungînd cortina spre inima necunoscutului, printr-o despicătură pe care poate numai o sabie uriașă ar fi putut-o scobi în piatra care îl ținuse la distanță, rece, străin.

Oltul a făcut cunoștință cu munții fără prea multă agitație. Sprinturile în valuri ale apei au început să-și hotărască apoi dimensiunile și forța în locurile înguste, la pragurile din albie, la barierile de pietre și la căderile scurte de nivel.

Cea mai importantă filieră am atacat-o undeva la Riul Sadului, după o curbă scurtă. Valurile atingeau înălțimea de un metru, o viteză și o forță de temut. Georgel se orienta după mișcările mele, însă nu a reușit să se asigure destul de bine, posibilitățile de răsturnare apărînd la tot pasul.

În asemenea situații trebuie să eviți muchia valurilor, alegînd marginea cea mai depărtată de mal. A întoarce barca pe lateral înseamnă răsturnare. Neplăcute sînt și valurile de pe lateral care se aruncă direct în barcă, periculoase pentru orice înotător. Nu știu în ce măsură judeca Titi situația dar, oricum, el simțea în oase destulă teamă, deoarece — mărturisit ori ba — era cam neobișnuit cu apa. El convenise cu mine, înainte de plecare, că oricum „se descurcă”; barca tot lua apă... Cu primul prilej am apucat să răsturnăm bărcile, să le golim de apă. Era un loc de tabără perfect, frumos și nelocuit. Bibi, spre mulțumirea mea, a luat inițiativa așezării celor trebuincioase taberei, în timp ce eu mi-am prins fără grijă lăcuste să pescuiesc. Era un loc bun de pescuit. Într-adevăr am prins o frumusețe de clenі, care cîntăreau împreună circa două kg (lucru pe care pot să-l confirm și ortacii mei dacă nu credeți). În sfîrșit, Mișu entuziast i-a prăjit în ulei, a improvisat un sos de roșii, mujdei, supco și alte specialități, studiat îndea-

proape de George. Deci, o seară extraordinară încheiată cu cafele, cu somn cald pe un strat de fin, străjuiri de fruntea dreptă și masivă a unui deal împădurit din care florile de tei făceau pete albe printre frunzele închise de frasin și ulm.

Dimineața stropi de ploaie ne-au silit să împachetăm rapid bagajele în sacii de plastic, dar cerul s-a înseninat repede. Am pornit din nou pe apa agitată. Ploaia nu ne-a iertat; ploaie repede de munte. Pin' să terminăm cu întinsul unui cort, am fost udați bine, ținându-ne două ore pe loc. Am reluat drumul. De aici Oltul ne-a hărțuit cu regularitate. Un localnic a strigat: „O să vă înghită geaburile Lotrului mă! O să vă răstoarne cu totul mă, așa o să vă facă!” lucru înregistrat de Titi și de care a ținut cont. Peste cîțiva kilometri un curent ne aruncă într-un dans de valuri, care ne ridică, suspendându-ne pentru o clipă deasupra apei. apoi cădere în gol. Și tot așa mereu. O mică staționare pentru a scăpa de apa din bărci, unde Titi, mindru, dar epuizat, a zis: „A fost ca la Zidul Morții!”

Seara următoare tragem la schitul Cornetu, de unde a trebuit să ne reîmbarcăm; era destul de tirziu. Dimineața am convocat în fața hărții tot „echipajul”. Programarea inițială n-a putut fi respectată, dar existau justificări. Astfel, cheltuiseam mai multe zile decât cele planificate pentru ruta străbătută, iar puținele zile pe care le mai aveam la îndemină nu puteau fi nicicum suficiente pentru a ajunge la Dunăre. Am hotărît să scurtăm traseul hotărît inițial. Pe unde? Vom vedea.

Un vînt puternic ne îngreunează manevrele o bună bucată de drum, prin dificilul defileu al Coziei. Intrarea în defileu, după revărsarea Lotrului, are ceva neprimitor nu numai din cauza vîntului. Probabil de aceea Georgel cu Titi trag la mal în urma mea. Urc pe șosea în josul apei pentru a cerceta: mai jos era într-adevăr o strângulare furioasă. Am trebuit să opresc în ochiul de apă ce se ascundea în obrazul unei stînci în fața Cîrligelor Mari, denumire elocventă. Apa se arunca furibundă, fierbind, lovind în acele „cîrlige” pe care natura le făurise cu o fantezie absurdă.

Ne aflam la un prag. Apa ne-a răpit într-o secundă orice iluzie de bine. Citeva secunde am simțit umilinta și rușinea unei neputinți. Am fost asvirlți în pieptul unui șuvoi ce spăla o piatră enormă. În înclăștare l-am zărit pe Georgel deasupra mea iar barca mă izbi cu o palmă de uriaș. Eram bine fixați. Instinctiv am reușit să ne echilibrăm, apoi am fost cufundați într-o horbotă de spumă. Încă o lovitură, încă una; rezistăm și după un răgaz, tragem la mal. Barca, plină cu apă, își pierde stabilitatea. Urcînd pe șosea, am avut senzația că totul se mișcă sub mine, ca marinarii ajunși în port.

La Cîrligele Mari, Oltul este cuprins între zidul înalt pe care se sprijină șaua și malul pietruit al căii ferate, ca de altfel întreg defileul Coziei. O transbordare a greoiului bagaj era dificilă Georgel refuză să mă însoțească în a doua barcă. Nu am insistat. Mi-a pregătit barca și am pornit singur spre porțiunea cu drăcești svircoliri, spume și valuri. Am pătruns perfect pe unde am dorit. Georgel m-a felicitat, deși nu era cazul între prieteni: „nu pentru curaj ci pentru măiestrie”, preciză el.

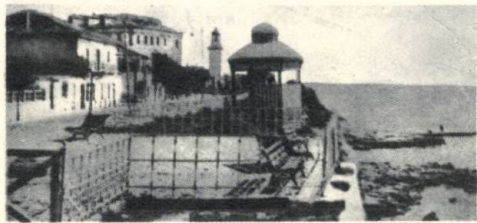
Cînd am ajuns la Căciulata se inserase bine. Eram complet epuizați. Am oprit definitiv la ostrovul Călimăneștiului, încheind un traseu de mai bine de 220 km, acoperit în șapte zile de plutire. Pe ultima porțiune de drum bărcile au mers în voia lor, primind citeva lovituri, barca bătrînă perforîndu-se în alte patru locuri. Am întins corturile. Am făcut un foc, încercînd să uscăm îmbrăcămintea pentru dormit (majoritatea bagajelor noastre erau ude din pricina sacilor de plastic deteriorați de atîtea șocuri și transbordări).

Am mai stat în Călimănești; trei zile însoțite. Doar mici incursiuni în oraș și la mănăstirile apropiate au schimbat monotonia programului sedentar de aici. Un lucru mi-a apărut clar, încă din acele zile: am de rezolvat alte și alte probleme pentru viitoarele expediții, care se vor extinde în anii care vin. Termin cu Oltul și apoi mă afund, pentru mai multă vreme, în acel imperiu de ape și mistere, care este Delta. Ce de aventuri mă așteaptă!

3 ILUSTRATE

Cum arăta litoralul nostru în urmă cu câteva decenii? Pelicula fotografică ne-a păstrat imagini pe care mulți dintre vizitatorii de azi ai stațiunilor de pe țărmul Mării Negre n-au apucat să le cunoască.

Cei ce cunosc astăzi faleza conștanțeană nu își pot imagina cum arăta locul acesta, înainte de construirea celebrului Cazinou. O ilustrată din 1906 ne arată că pe chei nu era decît un mic pavilion în care cînta fanfara militară. Dintre clădirile de peste drum nu a mai rămas decît „Farul genovez” și hotelul „Grand” (foto 1), supus astăzi unor



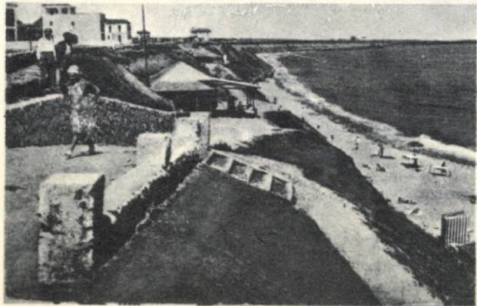
însemnate lucrări de renovare. Statuia lui Ovidiu nu se afla, ca astăzi, în mijlocul pieței ce-i poartă numele, ci în partea dinspre miez-de-noapte a acesteia la întîlnirea bulevardului Tomis cu strada Mircea cel Bătrîn după cum o vedem profilată pe o clădire de lemn, în care în 1910 funcționa un atelier de coafură (foto 2). Pe faleza de la Efo-



rie Nord nu se întîlneau în 1931, anul cînd a fost făcută cea de-a treia fotografie, decît cîteva vile mici, iar pe mal nu existau după cum se vede, alte amenajări, decît o scăriță cu... patru trepte și cîteva bărci.

Vechile cărți poștale consemnează stări de fapt de odinioară, de aceea am și reprodus cîteva lăsîndu-l pe cititor să le compare cu imaginea contemporană a acelorași locuri.

P. V. L.



MAGAZIN

■ Primul muzeu de orologerie din Franța urmează să fie deschis la Besançon, centrul unei regiuni în care se produce 85 la sută din totalul ceasornicelor franceze. Noua instituție va duce mai departe tradiția Muzeului de Arte Frumoase existent la Besançon, ce adăpostește o adevărată colecție de ceasornice clasice, printre care se află, datorită multiplelor funcții ce le îndeplinește, „cel mai complex ceas din lume”.

■ Puțini știu că în cadrul Muzeului județean de istorie din Ploiești, funcționează secția „Ceasul de-a lungul vremii”. Colecția, unică în țara noastră, cuprinde peste 300 de piese, printre care: un cadran solar, primul ceas de buzunar (oul de Nürnberg), piese realizate de mari ceasornicari londonezi și parizieni (Georg Prior, Eduard Prior, Courvoisier (sec. XVII), ceasuri monumentale de masă, stil Ludovic al XIV-lea și Ludovic al XV-lea, ceasuri lucrate în Munții Pădurea Neagră, ceasuri cu mecanisme muzicale, ceasuri care au aparținut unor personalități politice ori culturale (Al. I. Cuza, B. P. Hașdeu, Th. Aman, I. L. Caragiale, M. Kogălniceanu etc.).

■ Arheologii din Leningrad au reconstituit, după statuetele de pămînt găsite în Turkmenia și Asia Centrală o adevărată colecție de pieptănături feminine, datînd din epoca de bronz.

Pagini DE CRONICĂ SIBIANĂ

Edificiile, monumentele, mărturiile rămase în cronici și letopisețe au fost de totdeauna cronică vie a faptelor și întâmplărilor venite de peste veacuri. Apropiindu-te de ele și cercetindu-le, vâul timpului se destramă încet, încet, făcând să răzbată pînă la noi pagini din istoria acestui pămînt românesc.

Hotel Împăratul Romanilor

„Edificiile, monumentele au fost dintotdeauna cronică înscrisă în piatră a vieții. Apropiindu-te de ele și cercetindu-

le trecutul, vâul timpului se destramă încet, încet și de dincolo de secole răzbat pînă la noi siluetele oamenilor de odinioară care s-au mișcat cîndva pe acele locuri străbătute de noi azi.

Iată ce ne povestește de pildă apreciată gazdă sibiană „Hotel Împăratul Romanilor”... Era pe la mijlocul secolului al XVI-lea. În Sibiu apăruse un fel de han-ospătărie, La Sultanul Turcesc. Va fi fost el han pentru oaspeții neașteptați ai orașului, dar notabilitățile nu-și fac din local un loc de întîlnire. Patricienii

au locuințe spațioase și confortabile unde oșpețele se desfășoară după obiceiurile casei, împrumutînd ceva din strălucirea și luxul amfiteatrurilor, libațiile păstrînd ca amplasare proporția cu gradul social al gazdelor. Dariată că în anul 1688 își face apariția în Sibiu o puternică garnizoană austriacă. Se schimbă stăpînii, se schimbă și obiceiurile. Olișteții aduc cu ei ceva din galanteriile Vienei. Muzica militară, promenadele pe stradă în compania sibienilor ce se adaptează ușor la moda de a-și etala în lungi plimbări toaletele și grațiile, schimbă atmosfera orașului. Un negustor, probabil nelipsit de inventivitate, cumpără loculul vechii ospătării și o transformă într-o elegantă cafenea-locandă, numind-o „Steaua albastră”. Renovările de-a lungul vremii (1772, 1891, 1935) îi schimbă înfățișarea și totodată numele. Este cea ce astăzi se cheamă „Hotel Împăratul Romanilor”, adaptat firește în ultimii ani la cerințele moderne de confort. Aici au locuit între alte proeminente personalități Morando Visconti ce va întocmi la 1699 prima hartă a orașului, în 1714 Carol al XII-lea regele Suediei, în două rînduri (1773 și 1783) împăratul Iosif al II-lea. În sfîrșit, Johan Strauss, Franz Liszt, Păscali, cu trupa sa din care făcea parte și Mihai Eminescu au tras la bătrînul și ospitalierul hotel.

Capela Crucii

Lingă fosta poartă (dăruită în 1865) a Ecaterinei, drumetul va întîlni o capelă a cărei linie arhitectonică nu prezintă un interes anume.



Vechile turnuri ale breslelor



Dar, în 1457 pe acest loc s-a ridicat o mănăstire a dominicanilor, distrusă trei ani mai târziu de turci. Deși biserica mănăstirii rămîne aproape neatinsă, călugării părăsesc locul. În 1659 în vremea unui război civil se vor năruî și zidurile bisericii. Ceva mai târziu prin 1683 primarul orașului, Johan Haupt remarcă între dărămături un crucifix, cioplit dintr-un singur bloc de piatră pe care stă înscris „Hoc opus . fecit Petrus Lantregen. . . Anno Domini millesimo CCCXVII”. Ea era deci de la începutul veacului al XV-lea din vremea cînd dominicanii părăsiseră mănăstirea. Primarul, cu respect se pare pentru vestigiile trecutului, îl scoate la lumină și-i ridică acoperiș protector. Abia pe la 1755, consilierul Ardealului pe nume Martin Wankel de Seeberg zidește capela ce se vede și azi fiind cunoscută sub numele de „Capela Crucii.” Ea adăpostește, deasupra altarului crucifixul cioplit dintr-un bloc de piatră la 1417 de Petrus Lantregen.

Despina Doamna la Sibiu

Strada „23 August” de azi, fostă str. Orezului (Reisergasse) nu amintește prin nimic trecătorului (o lipsă ce se cere împlinită) că aici a locuit „Woiwodin” (Voivodeasa) cum îi spuneau sașii, ce nu era alta decît Despina, Doamna lui Neagoe Basarab, refugiată în Sibiu la 21 aprilie 1522 în urma înfringerii fiului său Teodosie de către pretendentul la tronul Țării Românești.

Poate din dragoste pentru sibiienii ce-i deschiseseră ospitalieri porțile cetății, poate din pricină diplomatice menite să-i asigure liniștea exilului, Despina Doamna își împarte cu generozitate averea în fel și chip, ceea ce îi determină pe locuitori să socotească prezența ei în

oraș drept „un adevărat noroc”. Cronicii vremii au lăsat între altele amănunte privitoare la botezul fiului comitelui Gheorghe Huet cînd doamna voievodului de peste munți a fost nașă. Dinspre strada Măcelarilor, spune cronicarul, venea alaiul bărbatilor de frunte înconjurîndu-l pe voievodul Ardealului Ioan Zapolya. Lingă el se ținea judele regal Pempflinger. Un alt alai venea din strada Orezului însoțind o trăsură trasă de 6 cai. În fața casei lui Huet alaiul se oprește. Din trăsură coboară o femeie care deși în vîrstă strălucește încă de frumusețe. Portul ei e straniu cum nu s-a mai văzut prin partea locului. Pe cap poartă maramă de borangic legată cu meșteșug în ace de aur, bătute cu pietre prețioase. La gît, salbă de aur. Iia închisă trădează încă o frumusețe divină. Fota bogată în falduri pînă la călcîie e încinsă cu un lanț masiv de aur. Cel mai nobil dintre servitori ajută doamnei să coboare. Ceilalți formează un cordon viu prin care Despina Doamna trece împărțind grațioase zimbete nobililor ce se grăbesc s-o întîmpine cu adînci plecăciuni.

În fosta casă a măcelarilor (Piața 6 Martie) păstrată pînă azi, ușor de recunoscut după tîmpla sa înaltă în stil gotic, a avut loc petrecerea de nuntă a fiicei celei mari a Doamnei Despina, Stanca ce se căsătorește cu Ștefăniță, domnul Moldovei. Edilii orașului au oferit în dar două butoaie cu vin, 2 boi, 32 de oi, 100 de găini, pește proaspăt, mîrodenii, miere. Oaspeții au fost găzduiți în 7 dintre cele mai bogate și de rang case ale așezării.

Tot în Sibiu își va mărita ea și pe cea de a doua fiică, domnița Ruxandra la 21 ianuarie 1526 după Radu de la Afumați domnul Țării Românești.

Socotindu-se probabil achitată de obligațiile ce le avusese ca mamă dar și ca soție de domn, ea își va petrece (tot în Sibiu) ultimii ani de viață în rasă monahală, călugărindu-se sub numele de Platonida. Răpusă de epidemia de ciumă ce bîntuie o vreme orașul și împrejurimile ea va fi dusă conform dorinței, să-și doarmă somnul de veci la ctitoria domnească din Curtea de Argeș.

Madona de lemn

În biserica franciscană, lipsită de ornamentații, cu zidurile cenușii și triste se păstrează pînă azi o valoroasă sculptură în lemn cunoscută sub numele de „Madona în lemn”. Înainte de a fi a franciscanilor, biserica a slujit drept lăcaș de cult mănăstirii călugărițelor „Clarisse” sau „Călugărițele Negre”. O tinără fată se călugărește pentru tot restul vieții între zidurile acestei mănăstiri pe la începutul secolului al XV-lea. Această „Clarissa”, a executat de-a lungul anilor cu migală și răbdare cunoscuta sculptură ce reprezintă pe Madona cu Isus în brațe. Supraviețuind vremii, incendiilor și vitregiilor ce se abat asupra orașului, această valoroasă sculptură veche de peste 400 de ani, este mult cunoscută și peste granițele țării, și nu puțini sînt turiștii ce se abat prin Sibiul de azi pentru a vedea „Madona din lemn”.

Desigur, nenumărate sînt paginile unei astfel de cronici vii a așezării de pe malurile Cîbînului. M-am oprit însă asupra citorva mai puțin cunoscute de marele public, încercînd prin rîndurile de față să sporesc interesul cititorilor noștri pentru străvechea cetate a Sibiului.

Nicolae DENEȘ



MARIANA MENDREA – Dans oșenesc

ROMÂNIA PITOREASCĂ

a III-a ediție a concursului de artă fotografică
cu temă turistică

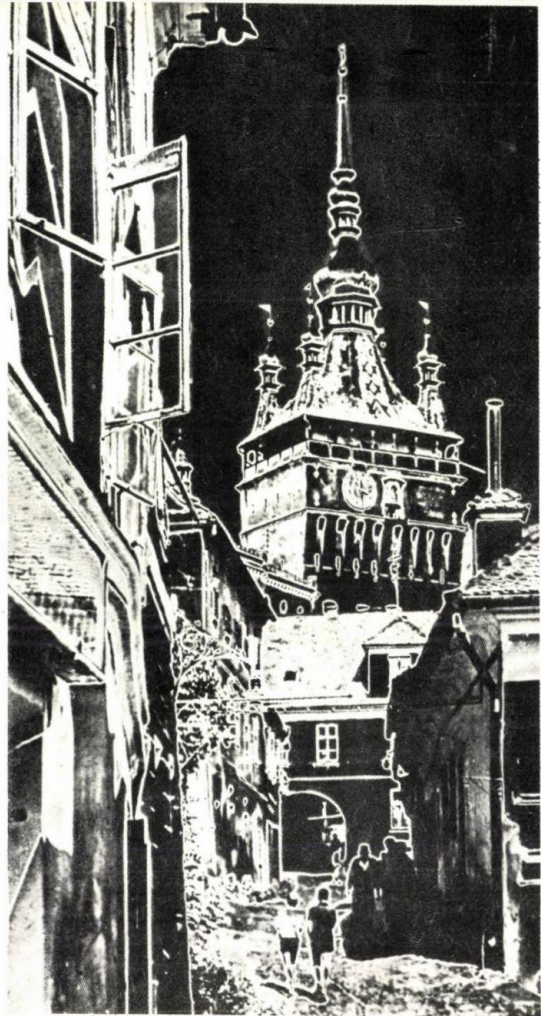


NICOLAE GOLGOȚIU – A sosit iarna

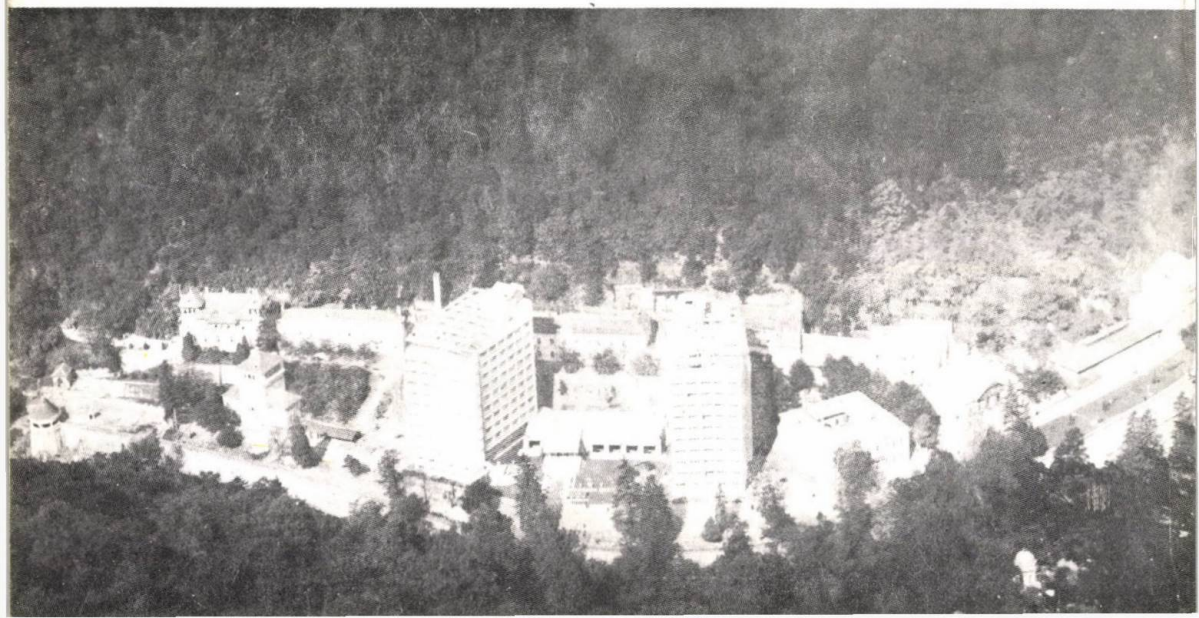


Nașul lupilor

CLARA SPITZER
Sighișoara



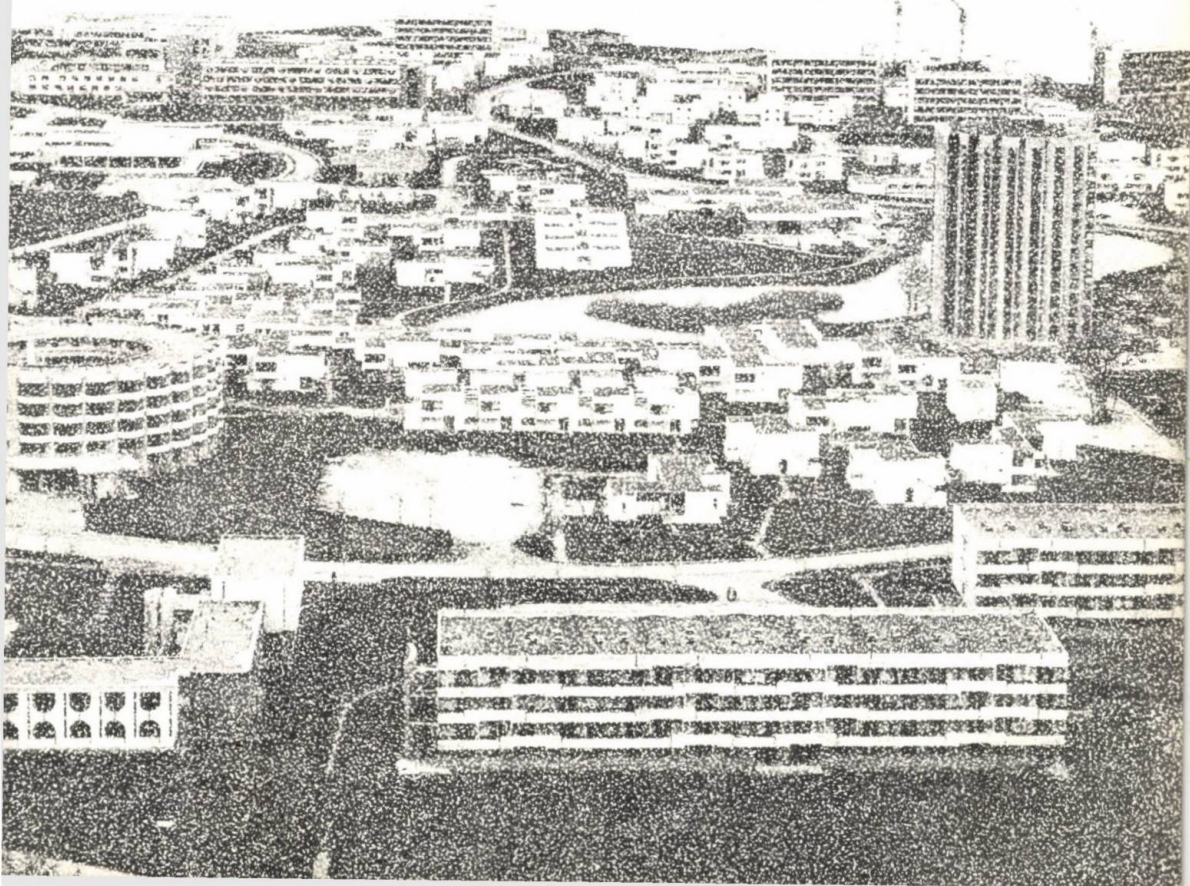
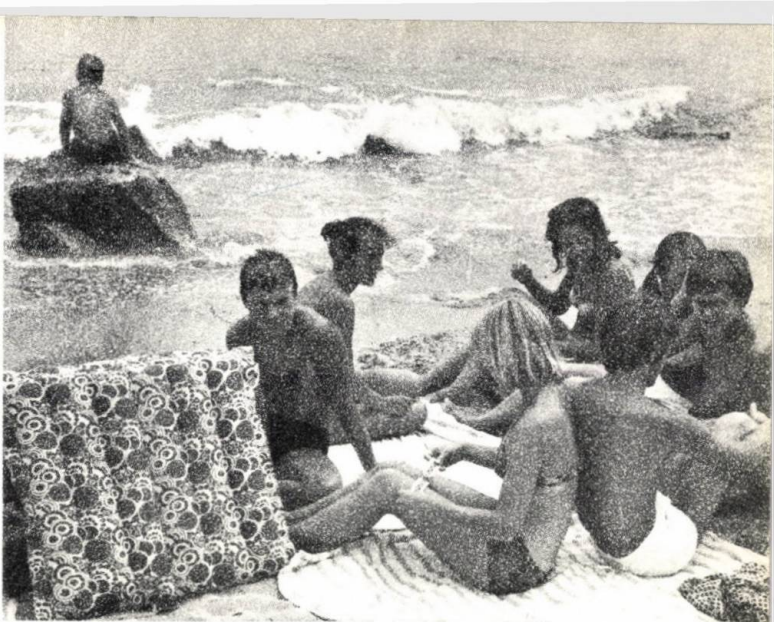
VIRGIL CRIȘTEANU
Vedere panoramică
a Băilor Herculane



GH. VINȚILĂ

Ședința de dimineață

Venus – ispita mării



ION VINĂTORU
„Taifas”

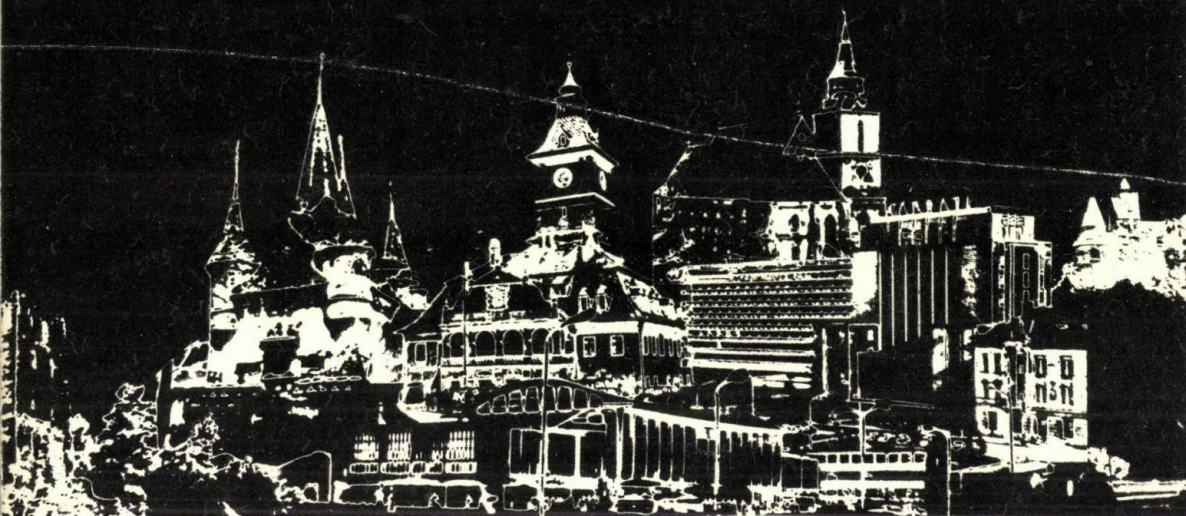


SORIN DAN
„Intercontinental”



EMILIAN URSE – Biserică veche (Densuș)





RICHARD ADLEFF – Brașov

GHEORGHE GHIACIU – Brașov



PLEDOARIE PENTRU FRUMUȘETILE ȚĂRII



PELEAGA



Panorama Făgărașilor, privită de pe vf. Prejba

Munții Retezat, cunoscuți ca ținut al lacurilor glaciare și al stîncărilor nesfîrșite sînt dominați în partea centrală de vîrfurile Peleaga și Păpușa. Aceste noduri alpine, strîns legate între ele printr-o șa adîncă, sînt înconjurate de abrupturi și povîrnișuri căptușite la bază cu „cîmpuri” de grohotiș. Din înaltul piscurilor gemene se răsfrî o serie de custuri spre alte „acoperișuri”, custuri și creste înguste sau chiar accidentate, constituind bune trasee pentru alpiniști și cățărători. Peleaga se împarte în 5 ramificații mai importante, prezentînd tot atîtea fețe, din care unele cu pereți și colți... Creasta estică, de altfel ca și creasta vestică sînt mai cunoscute și mai frecventate, fiind

Vf. Peleaga din Retezat (Foto: Emilian Cristea)





Masivul Retezat. Panorama versanților nordici

marcate pentru turiști. Din Peleaga „se zbirlesc” spre nord-vest Colții Pelegii formații stâncoase foarte atrăgătoare pentru alpiști, ca de altfel și pentru amatorii de fotografii. Ceva mai departe se rupe spre nord creasta muntelui Pietrele; e un frumos traseu alpin punctat de țăncuri, strungi și „larie” granitice deseori înșesate de jnepeni.

Mai puțin cunoscută, însă la fel de interesantă este creasta de sud-est a Pelegii care se lasă vertiginos chiar din vîrf spre adîncurile văii Peleaga, șa ce desparte căldarea Peleguța de căldarea Ghimpele (sau Peleaga). Ca să pătrundem mai lesne în acest teritoriu alpin de o deosebită frumusețe, avem de ales între două variante de acces, ambele necesitînd o tabără cu cortul fie la Gura Bucurei (poiana Pelegii), fie la lacul Ghimpele.

Pentru prima variantă pășim poiana din Gura Bucurei, și coborîm la apa Pelegii; apoi din poiana Pelegii pășim traseul marcat cu cruce roșie care duce la lacul Bucura și intrăm pe valea Pelegii în sus. Urcăm timp de o oră pe malul drept al văii în lungul potecii ciobănești, timp în care traversăm și pîrîul Peleguța și ajungem la cca. 300 m în aval de bordeiul stînei de „sterpe” de la „Cotroană”. Fără să trecem apa Pelegii (în apropiere o cascadă) ne abatem pe malul înclinat al văii și începem urcușul sinuos pe coasta căldării.

Poteca apare uneori foarte clară, alteori se mai pierde răsfrîndu-se printre sau... pe sub tufe de jneapăn.

După cca. 20 minute de urcuș cotim la stînga și ieșim într-o poiană la nivelul unei terase la jumătatea urcușului. Traversăm spre nord platforma ierboasă timp de cîteva minute și ajungînd în dreptul unui căuș închis la partea superioară cu un vilcel regăsim din nou poteca conturată viguros spre culme. Cotim deci la stînga și urcăm cîteva zeci de metri diferență de nivel pînă ce atingem nivelul culmii separată între valea Pelegii și valea Peleguței.

Lacul Peleguța se află la mică distanță (cca. 5 minute). Coborîm puțin spre dreapta îndreptîndu-ne spre firul pîrîului care curge lenș formînd meandre, apoi urmărim în sus apa pînă la gura lacului (2102 m). Oglinda tăului singuratec se ascunde într-una din cele mai minunate căldări din Carpați: două incinte glaciare converg chiar la lac adunînd șiraguri de grohotiș chiar de pe fruntea Pelegii, un adevărat uriaș cu creștetul de cele mai multe ori înegurat. După un popas odihnitor ocolim lacul Peleguța pe latura estică pentru a ne apropia de căutata „trecătoare a Peleguței” situată la începutul porțiunii alpine a crestei de sud-est a Pelegii. După ce trecem de porțiunea liberă de jnepeni, o pajiște în pantă, smălțuită cu tufe de smirdar, ne abatem la



dreapta urcînd direct spre „trecătoare“, care se vede în imediata apropiere; este o șa joasă (2190 m) la începutul unor pîlcuri masive de jnepeni de unde încep și primele stînci. Timp de urcuș din valea Pelegii (de la „Cotoroană“) și pînă aici: cca. o oră.

Pentru cea de a doua variantă începem traseul de la lacul Ghimpele (2120 m) aflat în apropiere de traseul de creastă Peleaga—Păpușa (marcaj bandă roșie). De la lac în jos se deschide un mare povîrniș cu abrupturi spre căldarea cu stîna la „Cotoroană“. Evităm marginea acestui povîrniș pornind de la lac spre sud-vest la baza unor mici abrupturi care mărginesc chiar creasta sud-estică a Pelegii. Depășim un mare vîlcel, apoi o serie de grohotișuri, un „balcôn“ intrînd pe o mică brînă. Ajungem după ocoluri la baza stîncilor la intrarea într-un vîlcel care răspunde în creastă. Ultima parte a traseului de acces o parcurgem prin vîlcel, pe lîngă jnepeni pînă la „trecătorea Peleguței“ — locul unde se unesc cele două variante de acces. Timp de mers de la lacul Ghimpele pînă în „trecătoare“: cca. 35 minute.

Cățărarea propriu zisă începe imediat din „trecătoare“. Timp de cîteva minute urcăm lent printre jnepeni, apoi brusc urcușul devine dur, peste lespezi așezate în scară. La dreapta noastră „abruptul Ghimpele“ se afundă vertiginos,

în timp ce creasta Pelegii se ascunde la „Turnul Ghimpelui“, o stîncă nu prea înaltă și lesne de ocolit. Pe creasta ușor undulată, punctată cu blocuri de „grandiorite“ (cca. 2260 m) alternează șiruri de lespezi și zone cu iarbă. Din preajma „Turnului“, cuprindem cu privirea vîrfurile Păpușa situat dincolo de căldarea Ghimpele. Tot de aici, de pe creastă putem observa foarte bine restul traseului alpin spre Peleaga.

Din muchea „turnului“ coborîm circa 25 m diferență de nivel pînă în dreptul șei Ghimpele (posibilitate de acces la lacul Ghimpele). După o scurtă odihnă în șaua primitoare intrăm în partea a doua a traversării de creastă. Imediat după ce reluăm urcușul, creasta devine mai îngustă și ierboasă. Pe măsură ce cîștigăm înălțime stîncă își arată tot mai mult fața aspră și în curînd pune stăpînire pe tot povîrnișul muntelui. Escaladăm treaptă cu treaptă, avînd tot timpul o priveliște frumoasă asupra căldării și lacului Peleguța. În dreapta, pantele se adună într-un jghiab înfundat cu lespezi răspunzînd jos, la lacul Ghimpele; după circa 20 minute de urcuș din șa ocolim cîțiva colțani mîrunți pînă la baza unui mic abrupt. Stîncă neagră ne permite atacul direct în lungul fisurilor și minusculor trepte în care vîrfurile piciorului sau degetele găsesc prize bune.



Alternanța imenselor blocuri încetează la peste 2480 m înălțime în apropiere de vîrf, cînd panta începe să se rotunjească spre cupola Pelegii. Ascuțișul crestei rămîne înapoi și după ce traversăm cîteva briie cu iarbă, atingem punctul cel mai înalt din munții Retezat. Timp total de ascensiune pe creasta sud-estică, aproximativ o oră.

Priveliștea magnifică a costurilor, a vîrfurilor și a căldărilor înlănțuite este completată de licărul tăurilor din căldările Bucurei etajate pe polițe pînă sub meterezele Judelui și Porții Bucurei. Chiar la poalele Pelegii se întinde lacul Bucura, cel mai mare lac alpin ale cărei unde, ușor încrețite de vînt, trimit sclipiri de argint pînă la noi. Mai departe se văd, ocrotite de căușuri tot mai înalte lăcșorul Bucurelul și lacul Porții. „Lacurile înșirate” din Zănoaga Bucurei sînt ascunse de piepturile munților, cu excepția lacului Ana, o mare întindere de ape lingă peretii mohoriți și interminabili ai crestei Slăveului.

Privirea zburdă apoi pe piramida vîrfului Retezat, apărînd ascuțit de aici din Peleaga; în

planurile de dincolo de valea Zlătuiei se înlănțuie unduioase culmile munților Tarcu.

Turul de orizont continuă cu „Țara Hațegului” întinsă în adîncuri albastrii spre nord pînă în valea Mureșului, la Simeria... La răsărit priveliștea se oprește brusc în apropiere pe ascuțișul Păpușii, prelungită cu creasta alpină pînă la vîrfurile Custura, „nodul gordian” al crestei de sud, Tulișa—Custura—Godeanu. Spre sud șiruri nesfîrșite de vîrfuri și curmături se țin lanț, cît vedem cu ochii, de la Văcarea și Gruniu pînă la Iorgovan și Borăscu unde se încheie turul de orizont din vîrfurile Peleaga.

Ca să coborîm la marile trasee turistice intrăm pe poteca marcată cu bandă roșie care atinge vîrfurile Peleaga și ne călăuzește pe lingă colții Pelegii pînă în Curmătura Bucurei (2206 m; timp cca. o oră). De aici putem coborî fie spre nord la cabana Pietrele, pe poteca cu bandă albastră (timp de 2 ore și 3/4), fie spre lacurile Bucura și Ana, pe potecile marcate cu bandă albastră, apoi cu cruce roșie și punct (timp de mers, 3/4 ore).

Nae POPESCU

padina lui CĂLINEȚ

Instalat într-un vagon de clasa a doua, așteptam plecarea trenului spre Zărnești, ultima și cea mai vestică stație de cale ferată din Țara Birsei. Când călătoresc cu trenul, picotesc, spunându-mi că așa adun puteri pentru treburile mici și impresiile mari care vor urma. În trenul de Zărnești n-am putut face aceasta, atmosfera familiară a muncitorilor ce vin sau se duc la lucru, fiind pentru mine, călător intimplător pe această linie, un reviriment. Cei tineri, mai gălăgioși, glumesc între ei, cîntă ori se strîng în jurul tranzistoarelor. Vîrstnicii răsfoiesc ziare, discută probleme gospodărești, comentează treburile majore ale producției. Dacă se întîmplă să nime-rești între ei, așa cum s-a întîmplat cu noi, pe dată te-au ghicit că ești străin și nu poți scăpa de inevitabilul: „unde mergeți”? Răspunzi și în cîteva minute binevoitori încep să-ți dea sfaturi. Prietenoși din fire și buni cunoscători ai locurilor, ei te informează despre regiunea ce ți-ai propus să o vizitezi și nici nu știi cînd trece vremea, ascultînd intîmplări și fapte povestite cu har.

Era o după-amiază caldă, din acelea cu cer senin. O după-amiază care stîrnete întotdeauna nerăbdarea drumetului, dornic să ajungă cit mai repede la obiectivul propus. Planul nostru era ca în două zile să revedem Padina

lui Călineț din Piatra Craiului, rivalul Văii Gălbinele din Bucegi. Drumul lung, rucsacurile grele și timpul extrem de limitat constituiau motive serioase pentru graba noastră.

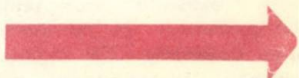
Am lăsat în urmă casele din punctul Priboia cu rampa pentru încărcat lemne și răscrucea drumurilor din Țara Birsei Fierului și iată-ne, după o oră, mergînd paralel cu malul Birsei. Apele ei jucăușe se opresc uneori la umbra copacilor crescuți pe maluri, oglîndind crengile încărcate de liane sau învîrtînd o horă spumoasă cu virtu-juri adîncite în pietriș. Apoi, unda pornește mai departe, curgînd printre luncile inverzite, punctate ici-colo cu răchitișuri și arini.

La cabana Plaiul Foi am sosit în faptul serii, cînd ultimele raze ale soarelui colorau în nesfîrșite nuanțe impunătorul abrupt al Pietrei Craiului. Vedeam fantasticele vestimente ale apusului, acoperînd goliciunea aspră a zecilor de vîrfuri, ridicate în împărăția vînturilor și a norilor. Asistam la scurgerea ultimelor clipe ale unei zile senine, grăbită să-și încheie activitatea, trăgînd pe pinza nevăzută a inserării acele umbre și culori schimbătoare, specifice munților calcaroși.

A doua zi părăseam cabana în primele ore ale dimineții. În fața noastră, prin perdeaua întunericului și a depărtării, se contura încet

creasta impunătoare a masivului.

La lumina lanternelor traversăm Birsa și coborîm în lungul șoselei vreo 200 de metri. Apoi ne abatem spre dreapta, urcînd prin lăstăriș pînă întîlnim drumul larg, conturat de-a lungul Podului lui Călineț. De aici în sus aveam calea deschisă spre lumea asprelor prăvălișuri din Padina lui Călineț, estompată deasupra pădurii. Înaintam tăcuți, urmărind umbrele noastre peste diamantele de rouă, cocoțate în virful ierbii. Într-un loc mai deschis, înconjurat cu făgete și aluni, apa Izvorului Olteanului, adusă cu trudă prin desigurile nesfîrșite ale pădurii este înghițită de un sorb nesătul. Ce crudă a fost natura cu acest piriiaș, nelăsîndu-l să-și dăruiască apele Birsei Mari. Mai sus de acest loc, asistam la ivirea zoriilor. Speranța descoperirii unor peisaje noi mă îndeamnă să urmăresc cu privirea ulucul adînc și sec al Padinei lui Călineț, conturat pînă sus sub creasta somitală, unde-și are obîrșia. Aici zăbovesc puțin, îmi adun gîndurile și încep să cobor. Pe stînga văii își înalță creștetul Virful dintre Timbale. Către nord-vest, purtînd tot numele virfului, se desprinde o creastă viguroasă, ornamentată cu turnuri ce străjuiesc



genunile. Pe dreapta văii, dar retras mult în spatele unor muchii, văd virful Timbalului Mare. Din dreptul lui pornesc tentaculor numeroși piteni, despărțiți de hornuri și vilcele, care mi-au prilejuit nenumărate escalade, amintindu-mi de întimplări și prieteni. Între cele două virfuri, creasta principală descrește mult, semnalind prin aceasta Șaua Călinețului, cel mai bun loc pentru a cobori sau a ieși din lumea turnurilor și a crestelor Padinei lui Călineț.

Din ș-a privirea urmărește albia seacă a văii (Padina lui Călineț este o vale de torent) până la limita de sus a pădurii, acolo unde jnepenii sînt atotputernici. Aici, măreția Călinețului se curmă; valea mai descrie însă cîteva ocoluri, dar în final rămîne agățată deasupra unui perete denumit local „Gălbănarea”. Iarna după înșoriri, ferindu-și probabil frumusețile, Călinețul aruncă peste această trambulină naturală avalanșele desprinse de pe fața muntelui. Sub Gălbănare, în zona împădurită, conturul văii aproape că nu mai există. În lipsa apei, albia i-a fost năpădită de vegetație și copaci și cu greu poate fi urmărită pînă în Podul lui Călineț, unde n-a putut să-și mai deschidă drum spre valea Birsei, pierzîndu-se prin poieni. După această mică incursiune, intrăm în pădure, ajungînd după un răstimp la Izvorul Căpitanului Orlovski, cu apa statornicită într-o covată de-a dreapta drumului, sub Gălbănare. Deasupra noastră, precedat de pante pline cu grohotiș, se deschide un amfiteatru, incins de pereți înalți, care, prin asperitatea lor, îi întoarce din drum pe neînțiați. Ce chibzuită a fost natura aici! Cum a știut ea să-și ascundă frumusețile baricadindu-le cu obstacole greu accesibile. Cu înțelepciunea-i caracteristică, na-

tura a vrut probabil, prin urcușul greu care urmează, să selecționeze drumeții, lăsînd în Padina lui Călineț numai pe aceia obișnuiți cu pieptișul stîncilor.

Am lăsat în urmă grohotișul marelui amfiteatru, ne-am cătărat pe verticala fețelor stîncose, trăgînd de rădăcinile molizilor și iată-ne ajunși la „Adăpătarea Caprelor”, unde într-o covată se adună prin picurare apa prelinsă pe seninări. Mai sus de aceasta reîntrăm într-o pădure întunecoasă, urmărind poteca strecurată te miri cum, peste pantele abrupte ce sfîrșesc sub Peretele Răchitei. Aici, lingă o momie de bolovani, drumurile se despart. Către stînga, printre molizi bătrîni și pletoși, poteca urcă la micuțul adăpost pentru drumeți, denumit Cabana Ascunsă. Sub acoperișul lui am petrecut multe nopți, ascultînd freamătul pădurii ori căutînd un loc ferit de chinuitoarele picături venite prin acoperișul găurit atunci cînd peste munte norii revărsau potop de ploaie. Astăzi nu pot revedea refugiul. Îl bănuiesc pe aproape și pornesc pe urmele tovarășului meu care, urmînd poteca spre dreapta, începuse cătărarea pe pragul ce precede Șaua Scării de Fier.

Șaua Scării de Fier — un nume nou dat punctului unde poteca spre Călineț se întreprinde definitiv deasupra unui perete înalt; un loc din care sufletul simte că se leagănă prin văzduh descoperind subtilitățile frumosului, aruncat ca o broderie peste valea deschisă la picioarele noastre; o panoramă extraordinară din care se detașează, conturate pe mătasea azurie a cerului, mulțimea de muchii și țancuri pînă mai ieri inaccesibile, învinse și escaladate azi de numeroasele echipe de alpiști, care au descoperit aici paradisul sportului lor preferat.

Dornici ca familia să le crească, drumeții au montat în perete cîteva trepte metalice asemeni unor scobe, cu ajutorul cărora începem coborîrea. Nu-i de joacă! De la ultima treaptă iată-ne agățați în continuare de un lanț. Cu miinile îi stringem zătele, iar cu picioarele căutăm sprijin, folosind asperitățile peretelui. În sfîrșit ajungem la nivelul unui prag îngust, unde ne acordăm un binemeritat repaos, convinși că greul s-a terminat. Dar, vai! — Numai după cîteva metri sîntem supuși la alt examen. Un horn umed și întunecos scapă sub noi, terminîndu-se undeva. Alegînd punctele de sprijin cu multă prudență, folosind pentru aderență și spatele, coborîm, uitînd de tot și de toate. În sfîrșit, iată-ne ajunși în Padina lui Călineț. În fața vedem albia de marmură a văii, întreruptă la diferite intervale de acele praguri numite săritori care, prin înălțimea și varietatea lor ne vor supune aproape trei ore la un exercițiu specific alpinismului, unde efortul este moderat, iar pericolul căderii aproape inexistent.

La dreapta, împodobit cu cingătoarea verdelui întunecat al jnepenilor, se conturează Briul de Mijloc, grădina naturală a Pietrei Craiului, promenadă și ascunzătoare a caprelor negre și citeodată a unui urs rătăcit prin partea locului. De la poale spre creastă, versanții sînt îmbrăcați cu haina multicoloră a florilor crescute prin locurile și altitudinile preferate. Gălbînele de munte și Cioboța ursului stau retrase în locurile umede, în timp ce Anghelina se simte bine la soare. Singele voinicului, despre care se spune că cine-l rupe se urîțește, îl întîlnim prin locurile mai înierbate ori pe brinele înșorite, iar Garofița Pietrei Craiului, cocoțată te miri unde, înveselește coastele



abrupte cu coloritul ei roșu-carmin. Jarul florilor trandafirii ale smirdarului se întinde pe versanții ferți de geruri și zăpezi mari, avînd de tovarăși afinii și coacăzele cu fructele atît de gustoase toamna.

Mai impresionant decît decorul floral este lumea de turnuri și creste ridicate pretutindeni. Din muchia viguroasă a Tumbalului Mare coboară către noi, de parcă ar vrea să curme ulucul Călinețului numeroase muchii ferăstruite, punctate cu tur-

nuri înalte. Numele lor, primit odată cu realizarea primei escalade, este legat de alpinisții care au trăit bucuriile sportului fără spectatori, învingîndu-le duritatea pasajelor de cățărare ori scotocind cu privirea, în momentele de odihnă, prin viroagele afunde ce-i înconjoară. Hornul ascuns, cu săritoarea lui umedă și întunecoasă; Creasta prieteniei, zimțuită de atîtea clanțuri; Creasta frumoasă cu sclipirile ei argintii, reflectate în zilele însozite — toate sînt numele

unor trasee bine cunoscute care alături de Creasta piti-cului și Creasta coarnele caprei reprezintă o parte din prodigioasa activitate alpină a îndrăgostitului acestei regiuni, Ing. Ion Coman. Cartea lui „Am îndrăgit munții” cuprinde descrierea cuceririi acestor trasee.

În porțiunea centrală a văii, pereții s-au apropiat mult și noi, prinși într-o luptă inegală, învingem obstacolele, minunîndu-ne de perspicacitatea și îndemnarea ce o avem! O săritoare o escaladăm prin ramonaj, împingînd strașnic cu miinile și picioarele în pereți de parcă am vrea să-i dăm în lături; în a doua ne-am înțepenit și înaintăm cu viteză de melc, atingînd corpul ca o rimă. Un horn, o spălătură, o săritoare surplombantă, cîteva prize friabile ce ne fac emoții cînd rămînem cu ele în mină, obstacole despre trecerea cărora vom vorbi toată viața, amplificînd în-tîmplările — lupta și cucerirea lor — re-trăind victoria, iată ce ne oferă o escaladă pe stîncă.

Am zăbovit mult în această tură, bucurîndu-ne, mai ales după amiază, cînd soarele trecuse peste creastă, încălzînd piatra, de căldura lenesă a pragurilor, jilțuri minunate pentru odihnă și contemplare. În după amiaza aceea de vară ne-am acordat meritatul repaus și, în tăcerea înălțimilor alpestre, am lăsat privirea să lunece pînă departe, pe șesul încărcat de culori al Țării Birsei,



*Porțiunea superioară
a Padinei lui Călineț*



Creasta Frumoasă din Padina lui Călineț (Foto: Emilian Cristea)

acolo unde culmea împădurită a Perșanilor s-a ridicat în calea Oltului pentru a-l întoarce din drum.

Soarele începuse să coboare spre culcușul lui tăi-

nuit, ascuns undeva după crupele masive ale Păpușii; ziua însă mai dura, înflăcărată de sclipirile argintii ale Pietrei Craiului. Spre răsărit, pierdute prin finețe și rariți,

casele satelor brănene dădeau viață locurilor pînă sub meterezele masive ale Leaoței și Bucegilor.

Emilian CRISTEA

taina

MUNȚILOR APUSENI



Apusenii văzuți din carlinga pilotului

Deasupra cimpilor mănoase ale Transilvaniei, dincolo de valea prin care Mureșul își poartă undele sale molcome, se ridică un zid care ferecă zarea pînă în temelii. Sînt munții Apuseni.

Munții Apuseni; acest nume adăpostește o întreagă lume. O lume închisă între ziduri grele de cetate. Ziduri cu bastioane și creneluri ce se ridică pînă în înaltul cerului, străjuind deopotrivă văzduhul și pă-

mintul. Ele străjuiesc mai ales lumea de frumuseți a Apusenilor.

Frumusețea munților Apuseni nu se infiripă din salbe de lacuri ca în Retezat, nici din virfuri semețe și uluce austere scobite de ghețarii de odinioară ca în munții Făgăraș, nici de verticalele amețitoare ale Pietrii Craiului. Frumusețea munților Apuseni nu se oferă. Ea trebuie căutată și descifrată.

Prima impresie pe care ți-o dă interiorul cetății Apusenilor este aceea de liniște.

Creste domoale și pleșuve se înșiră pînă departe la orizont. Ele par valurile unei mări întinse, unduită ușor de vinturi, pe care plutește alene cite o corabie. Totul se desfășoară molcom într-o pace patriarhală. Liniile orizontale par a fi stăpîne depline aici.

Și totuși, liniștea aceasta este numai aparentă. Ea este grea de taine și frumuseți ascunse. Aceste frumuseți au linia verticalei: în sus și în jos. Zarea se frînge. Din armonia orizontală țîșnește nestăvilă spre cer o făptură apocaliptică sau se prăbușește spre măruntaiele pămîntului un hău tenebros. Aici liniștea s-a destrămat și începe tumultul, cu tot ce cuprinde, dramatic și înspăimîntător, verticalul în el.

O lume de contraste, aceasta este cetea Apusenilor. Două coordonate doar, orizontal și vertical. Atît. Între ele nimic. O săritură fără tranziție, de la pace la luptă, de la liric la dramatic.

Din acest contrast se constituie taina munților Apuseni. O taină neliniștitoare, obsedantă, căci nu poate fi pătrunsă cu logica obișnuită a peisajului. Aici explicațiile nu sînt la suprafață, geografice, ci profunde, geologice. Trebuie să pătrunzi adînc, cu gîndul, în străfundurile pămîntului și în adîncul timpurilor geologice ca să găsești drumul spre înțelegerea acestei taine.

Primul drum duce spre miezul pămîntului, acolo unde sălășluiește focul. De aici, dintr-o cumplită frîmîntare a scoarței au țîșnit lave incandescente. Suprapuse în stive groase ele au clădit munți peste munții existenți. Un fel de gigantică supraetajare geologică. Cumplită trebuie să fi fost invazia lavelor. Pămîntul s-a cutremurat, văzduhul s-a umplut de flăcări și de fum și totul a fost înecat în cenuși nimicitoare. Nu a fost însă atunci ochi ca să vadă și nici minte ca să înțeleagă năpraznicele erupții.

Mărturie a incandescentului cataclism de altădată au rămas însă lăvele închegate sub formă de piramide, creste zimțuite, obeliscuri și contraforturi, ce par astăzi ruinele unei străvechi cetăți. Acești vulcani rup liniștea orizontală și duc în înălțime tumultul frîmîntărilor din care s-au născut.

Numai de aproape munții vulcanici își dezvăluie tainele. Coloanele de bazalt ale Detunatei se așează în rînduri și stive ce urmează legile unei geometrii fantastice dar riguroase. O imensă orgă pe care topiturile fierbinți au întins-o spre cer pentru a cînta în ea triumful ieșirii, din străfundurile pămîntului, la lumină.

Al doilea drum ce duce spre înțelegerea munților Apuseni este un drum în trecutul geologic, cînd pe aceste țărmuri dăinuia o mare caldă. În ea coralii și melcii au zidit recifi, imense construcții calcaroase, pe care

convulsiile pămîntului le-au scos apoi la iveală.

Calcarul este o rocă dură, mîndră, care nu se lasă ignorată. Cu pereții verticali, forme svelte și totdeauna avîntate spre cer, calcarul domină trufaș, de la înălțime, lumea teșită din jur.

Calcarele, care sînt al doilea component esențial al peisajului Apusenilor, sînt prezente peste tot aici. Spre sud, de o parte și de alta a văii Ampoiului, ele apar ca mici gheburi, răspindite într-o nemaipomenită dezordine. O turmă de oi albe, surprinse și împrăstiate de o teribilă urgie care le-a încremenit și mineralizat.

Ici-colo apar și masive mai mari. Din linia de plaiuri domoale calcarul se ridică dintr-o dată abrupt, stîncos, amenințător: Pleașa Ardeului, Vilsanul, Piatra Craivii, Dimbăul, Corabia, par gigantice animale preistorice ce au urcat din străfundurile pămîntului la lumină, rupind haina moale și pufoasă a pășunilor. Piscuri solitare ce-și caută din înălțimile lor izolate frații din depărtare.

Apoi calcarele încep să strîngă rîndurile, să se alinieze și să se unească, constituind un lanț de munți. Sînt munții Trascău. Un adevărat lanț de munți ce ferecă lumea, întunecînd zarea. Crestele și pereții își dau mina, se string, se alipesc, ca într-un joc nebun ce se poartă pe deasupra cuminților dealuri din jur. Doar cite un ochi de apă, ca acela al lezerului Ighiel, aduce în peisajul sever și convulsionat o undă de liniște și pace. O frîntură de mare cu nostalgii albastre.

Mai spre nord, dincolo de valea Arieșului, calcarele rămin în sfîrșit, stăpîne. În munții Bihor este împărăția lor de necontestat. Munții Bihor formează un bloc masiv, un monolit de calcar. Este o cetate de sine stătătoare cuprinsă în cetatea cea mare a Apusenilor. Aici însă calcarele nu se mai avîntă în înălțimi. Sînt în cantități atît de mari încît ele nu se mai diferențiază. Rămin anonime sub o orizontalitate neverosimilă. Și tocmai aici, în mod surprinzător, verticalitatea ia aspectele cele mai halucinante.

Cu aceasta am ajuns la cel de al treilea drum ce duce spre descifrarea enigmei munților Apuseni. Acesta este drumul apelor. El este drumul veșnicei reînnoiri. Focul a izbucnit deodată, a zdruncinat lumea pînă în temelii, apoi s-a stins. Calcarele s-au plămădit în fundul mărilor, au fost smulse din învelișul lor acvatic și astăzi stau neclintite pe înaltele lor socluri. Atît vulcanii cit și calcarele sînt rezultatul unui singur act de creație. Apa însă a lucrat și lucrează încă și astăzi, pe indelete, parcă știind că are la dispoziție timp, tot timpul fără sfîrșit. Ea curge totdeauna, ea nu se termină.

Șuvoaiele ei se prăvălesc neconținut, tumultuos, fără odihnă, scobind, săpind, măcinând muntele. Este o luptă crincenă între apă și stincă, între elementul lichid și cel solid.

Apa a lucrat însă și picătură cu picătură. Cu o încăpăținare de milioane de ani ea a lucrat cu migală, dăluind la Ripa Roșie cu fantezie ornamente ciudate, ascunzând sub o broderie bizară opera ei distructivă de surpare a muntelui. Ea a deschis în coastele acestuia râni adânci, singerinde, ca la Groapa Ruginoasă, imense disecții geologice în care scrutezi anatomia pământului.

Apa a scris însă în munții Apuseni una din cele mai patetice pagini ale veșnicei lupte pe care o duce cu stinca. Este povestea războiului ei cu calcarul.

Izvoarele sînt banale. Țîșnituri de apă care se înmănunchiază în șuvoaie ce merg sprintar la vale. Deodată apare calcarul, ca un zid ce stăvilește înaintarea. Într-o vîltoare înspăimîntătoare apa este înghițită și purtată în adînc. Ea începe aici lungă ei călătorie în întuneric.

Aici în adînc lupta este crincenă. Apa și-a adunat toate forțele și atacă piatra: o sfărîmă, o zdrobește cu puhoaiile ei, încărcată cu proiectile necruțătoare, pietrele și nisipul. Acestea cioplesc stinca, lăsînd râni adînci. Este o luptă deschisă, cîstită. Dar apa lucrează și cu perfidie. Ea dizolvă calcarul. Ea transformă piatra tare în lichid, o nimicește, o desființează. În urmă rămin incizii adînci și zdrențe jalnice ale tăriei de altădată.

Stinca se apără și ea. Prăvălește în drumul apei bolovanii care ațîn calea. Apa se domolește, își adună forțele în lacuri liniștite, apoi dă atacul. Se năpustește în cascade nimicitoare, umplînd golul negru cu mugete de tunet.

Pe drumurile ei de taină apa nu distruge numai, ci și clădește. Clădește din stropi, din lacrimi. Este plînsul veșnic al apei care a pierdut soarele și cerul. Și din jalea ei, ea a intrupat o nouă lume pe care a încercat s-o facă aidoma celei de la suprafață. A urmat însă o logică aparte, bizară, desfășurată pe coordonate deformate. Aici sub bolta veșnic înopțată se găsește cel mai halucinant amestec de reprezentări ale regnului mineral cu cel vegetal, cu cel animal și cu creațiile omului: corali, arici, cetății, flori, canguri, coifuri, palmieri, struguri, țurțuri, draperii, melci, cactuși, sfeșnice, meduze, luminări, căpițe de fin, iatagane, fulgere.

Și pentru că în întuneric totul este posibil, apa a dat trup și la ceea ce omul zămiselise doar în mintea lui: pitici, vrăjitoare, balauri, himere, stafii.

O lume întreagă, o lume în sine, ascunde cetatea Apusenilor în subteranele sale. O lume menită veșnic să rămînă o taină. Dar nu! Uneori tavanul șubred al peșterii se sparge. O imensă lucrarnă se deschide, adăvurate ferestre spre adînc. Puțuri jilave, prin care răzbate taina străfundurilor: Avenul Negru, Avenul Gemănata, Hoanca Mare din Grumahul Bătrîni, Peștera de la Zgurăști.

Uneori prăbușirile sînt de-a dreptul apocaliptice ca la Cetățile Ponorului. Linia orizontală a fost sfărîmată pe mari întinderi și tirită în adînc. Nu mai este un puț, ci o groapă, o prăpastie prinsă în chingi de pereți verticali. Apa a lucrat aici cu nebulie, spărgînd imense portaluri, deschizînd guri negre spre lumea de bezne, zdrobind stincă și îngrămădînd sfărîmături.

Dar după bătălia crincenă și călătoria aventuroasă prin adîncuri, sosește în sfîrșit, și clipa triumfului. Apa țîșnește frenetic la lumina zilei, în zeci de izbucniri, eliberată de întuneric. Ea mai are de dus de aici înainte lupta cu stinca, dar aceasta se desfășoară acum sub cer albastru, soare și stele. La puterea șuvoiului de riu se adaugă picăturile de ploaie. Lucrînd împreună, în anii ce s-au înșirat ca picăturile în șuvoi, cu milioanele, apa și-a croit drum de eliberare din cetatea Apusenilor. Ea a deschis zăvoarele zidurilor împrejmuitoare cu nenumărate chei. Cheile Turzii, Vălișoarei, ale Remetșilor, Galdei, Galbenii, Someșului Cald și multe altele. Gigantice săpături în trupul muntelui, înguste și sălbătice, cu pereții verticali, în care apa a săpat cu migală un filigran plin de fantezie, în care se îmbină forța și eleganța.

Apele plecate din inima munților, după lupte dramatice, au străpuns, cu un ultim efort, prin această salbă de chei, zidurile împrejmuitoare. Descătușate, ele au ajuns în sfîrșit, în liniștea visată a cîmpiilor. De aici însă, ele vor duce mai departe în lume sîvnul despre minunata cetate în care au luat ființă, cetatea plină de taină a munților Apuseni. Și este plină de taină căci, deși acești munți pot fi desfăcuți și înțeleși în elementele lor componente, rămin marea taină a întregului.

În zarea orizontală plină de liniște, vulcanii au adus forța și severitatea marilor fapte telurice; calcarul a adus eleganța și elanul spre înălțimi; apele au adus dramatism și mister. Întrebarea vine firesc: cum este posibil ca elemente atît de diferite ca funcție și formă, să se imbine, să se împletească, pentru a crea din contraste o lume plină de armonie? Această armonie este marea taină a munților Apuseni.

Marcian BLEAHU

pe jos pe drumurile OLTENIEI

Rîndurile de mai jos vor să fie un elogiu deschis adus drumeției, privită sub cel mai autentic și mai original aspect al ei: *umbletul pe jos*, precum și celor care au practicat această sănătoasă îndeletnicire, încă mai înainte de a ne fi gândit noi, cei de azi, să dăm turismului definiția cea mai potrivită.

Drumețul este, îndeobște, un om puțin pretențios, dornic de singurătate, dar nu de izolare socială; dornic să vină în contact nemijlocit cu natura, fără să uite că este, totuși, un om al timpului său. Lui nu-i trebuie hoteluri elegante, cabane confortabile, baruri, televizor sau radio cu pic-up în vârful muntelui, deși nu disprețuiește nimic din ceea ce îi pune la îndemână civilizația noastră tehnică.

Practicînd mersul pe jos drumețul contemporan nu se sfiește să apară drept un urmaș anacronic al celor care, pe la începutul veacului nostru, se purtau pe prăfuitele drumuri ale țării, cu baston înalt, pantaloni bufanți și pălărie cu boruri largi, niște „Hogași” ai vremurilor moderne, am putea spune.

Acestui tip arhaic de drumeț, nepieritor, i-am adus de curînd prinosul meu, numai după ce am renunțat bineînțeles, la accesoriile vestimentare mai sus amintite. Aceasta s-a întîmplat atunci cînd, ajuns la o anumită limită de vîrstă am fost nevoit să descasc de pe crestele munților, pe unde am colindat vreme de peste patru decenii, și să-mi încerc puterile prin locuri mai potrivite.

Am străbătut, astfel, timp de cîteva săptămîni, cu piciorul, unul din cele mai încîntătoare ținuturi ale țării noastre, unde istoria, artele populare, arhitectura rurală, folclorul, tradiția se îmbină armonios cu peisajul natural. Am drumețit, așadar, prin „țara de sus” a Olteniei, trecînd cu pasul bine potrivit, mai întîi prin așezările vîlcene de sub muntele cel mare al Căpățîinii, pînă la apa Oltețului și a Gilortului, apoi prin vestita țară a gorjenilor, după care, pășind și peste apa Jaleșului și a

Tismanei, am poposit la apa Motrului, la hotarul Mehedinților. Aici, am lăsat în urmă o lume mai umblată și am pătruns în alta, mai izolată, mai aspră, unde am văzut umbra „marelui pandur” plutind peste Padeș și Cloșani, peste Glogova și Baia de Aramă.

În tot timpul acestui colind prin țările lui Farcaș, Litovoi și Ioan, ca și prin cea a Severinului, am poposit la case simple de localnici, m-am ospătat la masa lor, am stat cu ei la sfat, seara, după masă, am reușit să mă descurc printre olteni. Am urcat la *Arnota* și m-am odihnit sub bolțile *Hurezului*; mi-am adus aminte că, de la *Hobița* cea plină de praf în miezul verii, a plecat, odinioară, un pui de țaran gorjan mînat în lume de o flacără care avea să facă din el cel mai mare dăltuitor în piatră și lemn al vremurilor noastre.

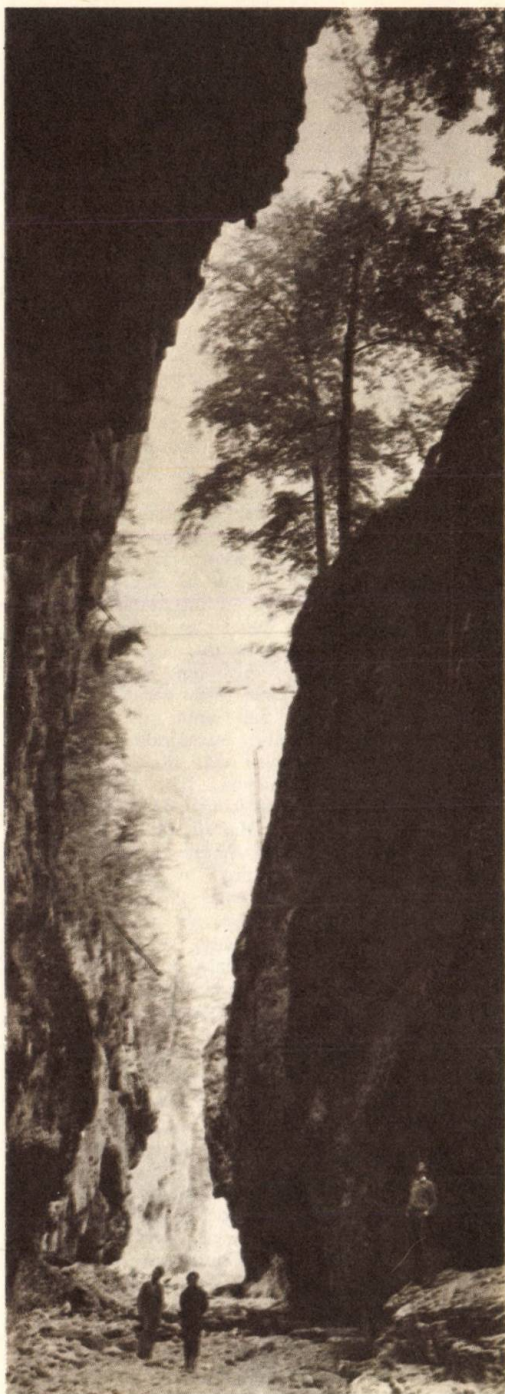
În cele din urmă, după ce m-am înfrățit și cu locuitorii de la marginea pămîntului oltenesc, dintr-o așezare aflată sub poala munților Mehedinți, lângă vestita *Topolnița*, am luat contact, din nou, avînd mult plumb în picioare, cu trepidanta viață modernă, acolo unde se naște, sub ochii noștri una din cele mai îndrăznețe înfăptuiri ale semenilor noștri: gigantul de la *Porțile de Fier*, în spatele căruia bătrîna Dunăre se va preschimba în lac pe mai bine de o sută de kilometri.

Astfel, după ce reușisem să rămîn singur cu mine însumi printre oameni, după ce gustasem din bucuria de a trăi în mijlocul naturii și a oamenilor simpli, am fost nevoit să devin din nou un turist modern, care nu se mai poate lipsi de folosința trenului accelerat, autocarelor rapide, sau automobilului personal...

Umblînd de unul singur pe drumurile mai mult sau mai puțin prăfuite ale Olteniei Subcarpatice și ale Mehedinților, m-am oprit și eu, cum am spus, la vechea ctitorie brîncovenească de la *Hurezi* (așa cum este scris în pisanie și pe indicatoare) ca să-mi alint privirile cu minunatele înflorituri meșteșugite în piatră, pe stîlpii foisorului lui Dionisie, dar nu m-am îndrumat într-acolo pe drumul prea bine știut, al automobilelor, ci pe un drumeag lăturalnic, peste dealul Bălăneștilor, pe la vechea biserică „a dumnealor boierilor Stănică Bălănescu și Niță Covrea, episcop”, călăuzit de însuși meșterul olar Stelian OGREZEANU.

Am cutreierat și satul acestuia, din marginea *Hurezului*, cercetînd vetrele vechi și atelierele noi ale nenumăraților meșteșugari în ale ceramicii țărănești vîlcene, dar m-am abătut și pe la meșterii lemnari Marin Brutaru și Dumitru Palos, ale căror creații de artă populară (ploști, vase de flori, cupe, viori) lucrate din lemn de paltin și ornamentate cu mult gust, sînt tot atîtea bucurii pentru ochii noștri, ca și ceramica OGREZENILOR.

M-am abătut și prin *Vaideeni* (sau „Văideni”, cum se spune pe aici), pe apa Lunca-



Cheile Oltețului

vățului în sus, așezare de oieri „ungureni” proveniți din cei care s-au strămutat aici, din satele „mărginimilor” Sibiului, încă dinainte ca Stolnicul Cantacuzino, cel cu multă știință de carte să fi trecut așezarea lor cea nouă pe harta Țării Românești din anul 1700; întâlnești, în această mare comună de păstori, case de locuit cu curțile bine închise cu porți înalte, ca în Transilvania, alături de case ridicate din temelie, cu pridvor și girlici, ca în Oltenia, în vreme ce portul localnicilor nu se îndepărtează de cel al oierilor mărgineni.

M-am oprit și la *Polovragi*, dar zilele vestitului „tîrg” trecuseră, așa că nu am putut rezista ispitei de a mă rătăci printre pereții de calcar ai *Cheilor Olteșului*, urmărind cu privirea un drum care urcă pe la izvoarele acestuia și trece peste culmea Căpăținei, prin înalta *Curmătură a Olteșului*, coborînd pe partea cealaltă a muntelui, la apa Latoriței; dar mai înainte, am zăbovit, într-o zi de duminică, în livada mănăstirii, sub umbră de castani dulci, la un adevărat recital, dat de corul mixt din *Polovragi*, sub conducerea. iscusitului dascăl și rapsod, profesorul Costică Mesteacă, constatînd și aici, ca și în Vaideeni sau în alte părți, că înalta culme a Carpaților nu i-a despărțit niciodată pe cei care au locuit și locuiesc de o parte și de alta a munților.

M-am rătăcit, apoi, și prin ograda mănăstirii *Polovragi*, vestită ctitorie brîncovenească, ale cărei fresce exterioare dau semne de oboseală față de trecerea secolelor, intristîndu-mă și de lipsa de îngrijire de care dau dovadă cei ce păstoresc așezarea monahală. Nu departe de aceste frumoase și liniștite locuri, după ce m-am abătut și pe la *Peșterea Muierii*, de la Baia de Fier, dar nu pe drumul bătut de mașini ci peste coclauri, m-am așezat, în plină zi de vară, într-un loc de pe malul Gilortului unde apele acestuia le primesc pe cele ale Galbenului, constatînd cu uimire cum se adună aici apa limpede și rece ca gheața a primului, cu aceea călduță și tulbură a celui alalt...

După ce am lăsat în urmă orașul de pe malurile Jiului, fremătînd de viață, cu monumentele lui perene și cu noile fabrici și uzine, șantiere și baraje, am trecut repede mai departe, spre satele de sub muntele Vlcanului: Runcu, Dobrița, Arcani, Văləri și apoi m-am abătut, de la Peștișani, pe drumul plin de praf al *Hobiței*, ca să mă reculeg ca la o veritabilă „Mecca” a artelor românești, în mijlocul unei ogrăzi sărăcăcioase, în fața unui bloc de piatră albă, pe care cineva săpase o inscripție lapidară: „*Aici s-a născut în anul 1876 Constantin Brîncuși*”.

Nu departe de aici, la popasul de la *Tismana Gară*, am asistat la un eveniment care adunase lumea ca la bilci, ca să vadă cu ochii cum noul ia locul vechiului: sosea trenul cu vagoane de călători de pe linia îngustă de la Prajba-Tg. Jiu, pe la *Tismana* și *Apa Neagră*, pînă la *Cloșani*, dar nu mai era tras de bătrîna și obo-

sita „mocăniță” cu fum des și pufăitor astmatic, ci de o mindră locomotivă „Diesel” în miniatură, curată și elegantă ca o lebădă...

Începînd de la apa Motrului spre apus, am călcat printre așezările care populează intens *Podul Mehedinților* și care nu se înșiră pe văi sau pe fundul depresiunilor, ci se țin pe culmile sau „podurile” Mehedinților. La nici un ceas de drum de la Baia de Aramă se ivește în cale *Podul Urișilor de la Ponoare*, un impresionant monument al naturii din care nu vezi mai nimic dacă îl privești de pe șoseaua care trece peste el ca peste un pod făcut de mîna omului; coboară, însă drumețele singuratic, puțin dedesubtul lui, pînă jos, aproape de „Zăton”, apoi întoarce-ți privirile înapoi, în sus și abia atunci vei fi de acord cu denumirea populară a acestei monumentale opere a naturii.

Trecînd mai departe de satul Ponoare, către Nadanova și Balta, m-au întovărașit, în margine de drum, nenumărate „crînguri” de liliac sălbatic, iar mai către apus, din ce în ce mai aproape de munte, am ghicit de departe *Cheile Topolniței*, care te însoțesc pe mai bine de douăzeci de kilometri. În dreptul sătucului *Marga*, trebuie, neapărat, să te abați din drumul mare și să poposești, dacă vrei să vezi minunea cu ochii: o apă care se strecoară liniștită de-a lungul unei încîntătoare „lunci” înverzite, dar care deodată se adună, se frămîntă zgomotos în bulboane și pieri apoi, înghițită de un uriaș „sorb” sau „ponor”, pentru ca să reapară, la vreo 800 de metri mai în colo, pe sub un deal, ca un puternic „gilgoi”, după ce a săpat pe dedesubt, vreme de multe mii de ani, mai bine de 11 kilometri de galerii, în peștera *Topolnița*.

În cele din urmă, iată-mă poposind sub culmea măruntă a *Mehedinților*, peste care treci ca într-o joacă, pe la izvoarele Bahnei, la *Herculane*, la apa zglobie a Cernei sau pe la Bu-noaica și satul Bahna, în numai cîteva ceasuri, la *Orșova Nouă*, peste coada muntelui, dacă te poți ține în pas cu fetele din *Marga* sau *Cireșu*, care se duc să vîndă orașenilor orăntăniile sau pometurile.

Iată că s-a apropiat de sfîrșit periplul drumețului singuratic, fără baston înalt, pantaloni bufanți și pălărie cu boruri largi, dar cu tot atîta dragoste pentru această anacronică îndeletnicire, ca și înaintașii săi. De la *Godeanu*, comună mare, cu liceu și gospodărie arătoase, cobori fără încetare tot pe culmea dintre *Topolnița* și *Coșușlea*, pînă la *Malovățu*, la șoseaua modernizată, nu însă mai înainte de a fi zărit, ca o panglică îngustă, strălucind în soare, jos, la piciorul pantei firul argintiu al Dunării, liniștită acum după ce a scăpat din strînsoarea barajului de la Porțile de Fier...

I. I. DUNĂREANU

„Dăltuiri” vulcanice ÎN CĂLIMANI



Masivul Călimani, lung de cca. 50 km, verigă a lanțului vulcanic românesc, se întinde la sud de Depresiunea Dornei, în direcția est-vest. El s-a format prin intensă activitate vulcanică din neogen (la sfârșitul terțiarului) și prezintă conuri andezitice, care formează numeroase piscuri cu înălțimi variind între 1800—2100 m, în jurul cărora se întind, la cote mai joase, vaste podișuri de aglomerate vulcanice, cenușă vulcanică.

Cea mai de seamă atracție turistică a Munților Călimani o constituie diversele formații specifice de brecii, alcătuite din fragmente colțuroase de rocă, cimentate cu lavă și cenușă, proiectate la mari distanțe prin exploziile vulcanice. Răspândite îndeosebi pe șirul de vîrfuri ce pleacă din centrul masivului (Tihul) spre extremitatea sa nordică (Lucaciul), aceste formații constituie stînci, adesea cu înălțimi pînă la 30—40 m, fie în grupuri, fie presărate cu totul izolat, sub cele mai fantastice înfățișări. Mai multe peșteri, situate în coastele Negoilului Românesc, piscurile sălbatice, formate din îngrămădiri haotice de stînci, pădurile de fag și molid, adesea de nepătruns completează paleta de neasemuite frumuseți a acestui masiv.

Lipsit complet de cabane turistice, dispunînd doar de „refugii”, care sînt în realitate căsuțe nelocuite, cu puține poteci marcate (incomplet), acest masiv este foarte puțin frecventat de turiști. În rîndurile ce urmează vom descrie

itinerariile parcurse de grupul nostru, nădăjduind că ele vor servi drept îndemn pentru vizitarea acestui masiv.

Am ales ca punct de plecare satul Gura Haitii, aparținînd comunei Șaru Dornei (județul Suceava), situat la poalele nordice ale masivului, ca fiind cel mai potrivit pentru atingerea țintelor alese. Aici se poate ajunge cu una din cele trei curse zilnice ITA ce pornesc din Vatra Dornei. Șoseaua, bine întreținută, urcă în amonte pe Valea Neagră, trecînd prin Șaru Dornei și Neagra Șarului. De aici valea, străjuită de păduri de molid, se strîmtează treptat și după un parcurs de 27 km ajungem la casele împrăștiate, multe cocoțate pe coasta dealurilor din jur, ale satului Gura Haitii. Localitatea este situată la confluența dintre Valea Haitii și Valea Neagră, care este și punctul de unde se ramifică, în continuarea șoselei, drumurile forestiere ce înaintează pe firul celor două văi. După mai multe recunoașteri, cei cinci tovarăși de drumeție ne-am găsit adăpost în condiții ireproșabile în cabana sectorului de exploatare silvică, situată la 1 km în amonte de Valea Haitii, la confluența acesteia cu Valea Panacului.

A doua zi pornim spre primele noastre ținte, vîrfurile 12 Apostoli și Lucaciul. Ne întoarcem la ramificația de drumuri amintită, trecem Valea Haitii pe podul de beton și urcăm pe un drumeag în serpentine pe malul stîng al văii pînă la ultimele case. Trecem peste un mare



Apostolii

număr de pîrleazuri, după care ieșim pe coama Piciorul Hîrlei. De pe poieni smălțuite cu flori se deschide o frumoasă priveliște spre Pietrele Roșii și vîrfurile Tămău, care se profilează în direcția sud-vest și spre piramida Pietrosului, ce se conturează azuriu în zare, spre sud. După vreo oră de mers poteca începe să serpuiască printre molizi tineri și în fața noastră se perind treptat, într-o varietate neîntrecută, Pietrele Panacului, care răsar pe neașteptate, după fiecare cotitură: cînd blocuri uriașe, cu pereți verticali, cînd figuri înfricoșătoare de monștri, încremeniți în încăierarea lor, cînd

metereze, parcă zidite de mîna omului, sau profile sculptate în stîncă de un meșter neîntrecut.

Urcăm pe creasta principală ce coboară tocmai de pe Pietrosul în direcția nord. O luăm spre dreapta (nord) și în curînd ne apare în cale o stîncă izolată, aidoma unui monument ridicat pe un soclu. Privind-o din direcții diferite, contururile ei ne apar schimbate: ovală la prima înfățișare devine treptat cilindrică, schițînd sumar un profil omenesc. Încă vreo 500 metri, și iată-ne (după cca. 3 ore de mers) pe vîrfurile Muncelilor, la faimoasa formație numită de localnici 12 Apostoli (1711 m). E într-adevăr un grup de 12 uriașe statui, dăltuite cu o neîntrecută măiestrie în roca dură a breziilor. Ele sînt așezate chiar pe o proeminență a crestei, parcă anume pentru a fi văzute de la mari distanțe. Admirîndu-le pe rînd, din diverse unghiuri, descoperim cele mai fantastice siluete și profile: moșnegi gîrboviți, preoți cu potcap, monștri înfricoșători, figuri apocaliptice de o uluitoare expresivitate. O adevărată operă de artă este „Moșul”, situat în continuarea coamei, la distanță de cca. 200 m, cu sprîncene stufoase, care-i atîrnă peste ochi, dînd impresia că a ațipit, sprijinit în barba-i enormă...

Continuăm drumul spre vîrfurile Lucaciul (1769 m). E o plimbare ușoară de 20 minute pe culmea aproape orizontală, sub soarele dogoritor. Intrăm într-o nouă lume de basme. O galerie nesfîrșită de cele mai felurite figuri ne întîmpină la fiecare pas: un grandios bastion cu pereții perfect verticali, urmat de un turn înclinat, cu contururi neregulate; o ciupercă enormă domină molizii rari din jurul ei; un moloh înfricoșător se profilează pe cer; o sculptură dublă, adevărat Ianus cu două fețe,

se înalță pe dreapta, urmat de un tors uriaș, încovoiat. Atracția cea mai de seamă însă o constituie un bloc voluminos, înalt de peste 10 m, imitând și acesta un profil omenesc, împlîntat cu totul izolat pe panta ce coboară spre Valea Neagră.

Drumul se poate continua pe poteca marcată rar cu cerc roșu, ce se lasă către Neagra Șarului (cca. 2 ore). Noi însă ne-am întors pe același drum, admirînd de la distanță impresionantele siluete ale Apostolilor, proiectate pe cer, apoi restul formațiilor întîlnite, mai plastice, mai frumoase în lumina soarelui de după masă.

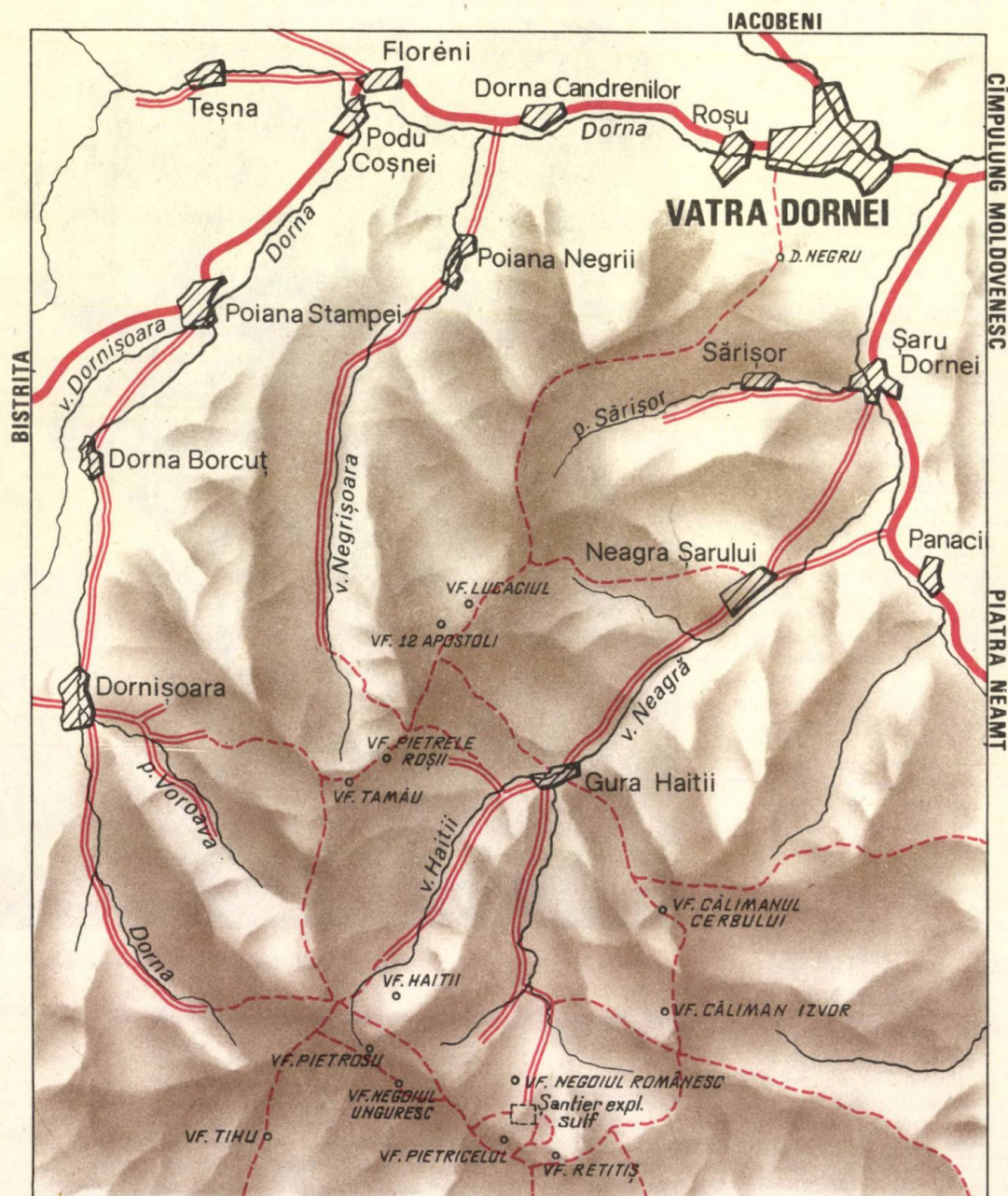
După o zi de odihnă am pornit cu un camion de ocazie pe drumul forestier ce urcă în amonte pe Valea Neagră. După un parcurs de cca. 12 km, pe drumul cu pante abrupte, alături de care se conturau porțiuni din noua șosea în construcție — terminată în anul 1971 — am ajuns la fostul refugiu Luana, acum un vast șantier al exploatarei miniere de sulf, situat la cota de 1 550 m, la roalele Negoiului Românesc (1 885 m) și ale Pietricelului (1 991 m). Imensele zăcăminte de sulf, descoperite de geologi în deceniul trecut, de o excepțională importanță pentru economia națională, sînt exploatate din anul 1971 prin decopertare, cu escavatoare uriașe.

Pornim pe un drum ocolit către Pietrosul. Urcăm spre sud prin bătrîna pădure de molid, pe o pantă puternic înclinată. I.a. o oră de mers ieșim pe golul alpin. După cca. 200 m ajungem pe șaua care desparte Pietricelul de vîrfurile Reșiței (2 021 m), de unde zărim întreaga creastă abruptă a Negoiului Unguresc și departe, în zare, vîrfurile Pietrosului. Coborîm pe celălalt versant, pe un drumeag larg pînă la picioarele muntelui amintit. Aici părăsim acest

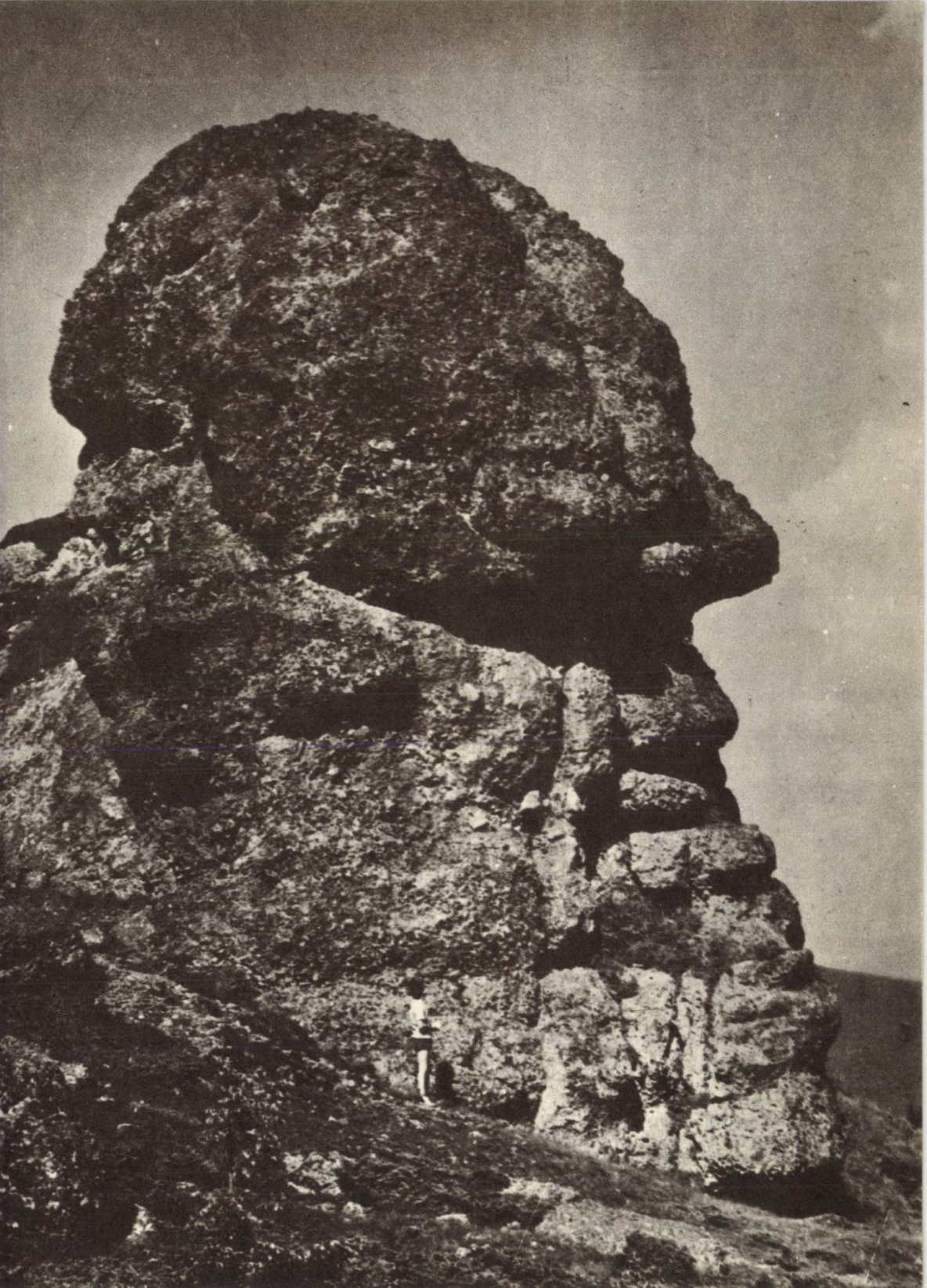


Bloc izolat de pe vîrfurile Lucaciului

drum, care, ocolind Pietrosul, urmează creasta peste vîrfurile Tămău, Pietrele Roșii, 12 Apostoli și Lucaciul. Urcușul începe printr-un jnepeniș foarte des, prin care abia se poate găsi poteca îngustă, după care urmează un grohotiș după altul. Aproape de vîrf, tăpșane întregi înșingerate de smirdar, înflorit tîrziu (era 26 iulie), se aștern în fața noastră, răsplătind oboșala urcușului. Ocolim prin stînga vîrfurile Negoiului Unguresc (2 046 m) și urmăm platoul larg, cu smocuri de iarbă, cu mici denivelări, pe care, după un parcurs total de aproximativ patru ore, ieșim sub imensa cupolă a Petro-



După T. NAIM ȘI E. BITNARU



sului, o haotică îngrămădire de stînci, pe care urcăm cu grijă. De pe vîrfurile cel mai înalt al Munților Călimani (2 102 m) se desfășoară o grandioasă panoramă: spre vest se continuă pînă departe creasta frămîntată a masivului; spre nord, de sub abrupturile prăpăstioase ale căldării Pietrosului se întind văile însoțite de coboară în țara Dornelor, iar în zare se profilează piscurile ascuțite ale Munților Rodnei; spre răsărit se zăresc Negoiul Românesc, contururile crenelate ale Ceahlăului și coama netedă a Giumalăului iar spre sud, masivul împădurit al Gurghiului. (Am renunțat de a continua drumul spre vîrfurile Tihu (1 797 m) deoarece un turist solitar — singurul întâlnit pe cele 3 trasee parcurse — ne-a relatat că n-a reușit să ajungă acolo, poteca fiind complet năpădită de pîlcuri compacte de jnepeni).

La întoarcere, pentru a evita grohotișurile și jnepenișul, dificil de străbătut, am preferat să coborîm, chiar în preajma Negoiului Unguresc, panta foarte abruptă. Pe acesta ne-am întors pînă la ramificația „drumului tractorului” pe care am trecut comod șaua dintre Negoiul Românesc și Pietricelul, coborînd în largi arcuiri la șantierul de exploatare a sulfului. Spre regretul nostru, n-am putut vizita vestita peșteră a Luanei, cu concrețiuni unice de limonit, ambele intrări fiind prăbușite. Tot cu un camion ne-am întors la Gura Haitii.

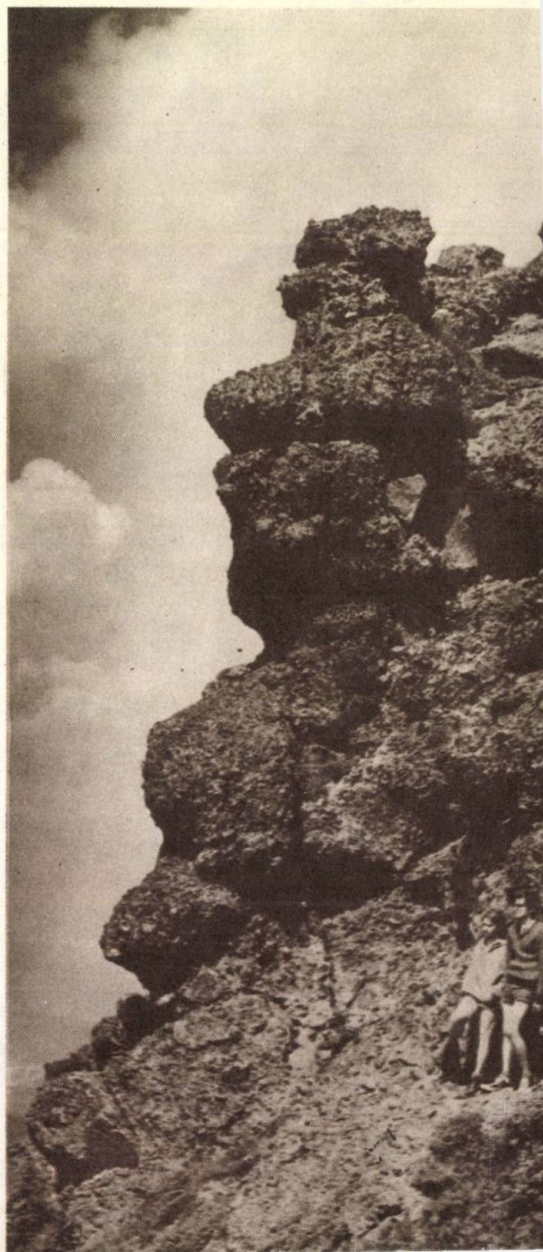
Ultimul traseu parcurs a fost cel de întoarcere spre Dornișoara. Înaintînd în amonte pe valea Panacului, după vreo 400 m părăsim drumul forestier, urmînd poteca ce urcă domol pe coama din dreapta, șerpuiind prin tăietura dolidora de fragi. Trecem apoi prin pădure și după cca. 2 ore ajungem pe creasta principală între vîrfurile 12 Apostoli, și Pietrele Roșii. O luăm spre stînga (sud), trecem pe lîngă imensa „Căciulă”, pe care o zărisem la urcuș, înaintăm apoi pe versantul estic al culmii, pe poteca marcată cu cruce albastră. De aici apar siluetele impresionante ale unei cetăți medievale, străjuită de „dragoni” — niște turle imense — un minunat obelisc ascuțit ca acul. Sînt Pietrele Roșii (1 519 m) după care poteca urcă pe creastă, ocolește pe dreapta căldarea cu grohotișuri a vîrfului Tămău (1 863 m) și ne scoate pe poienile largi ale piciorului Bîrsanilor. Orientîndu-ne după valorosul ghid Căliman—Bîrgău de A. Naum și E. Butnaru (parțial depășit), regăsim marcajul cruce albastră care conduce pe coama din stînga (spre apus) la o herghelie de cai. Urmează un coborîș lung prin pădure pînă la drumul forestier de pe Valea Voroavei și după cca. 5 km (parcurs total 6—7 ore) ajungem în satul Dornișoara, stația finală a căii ferate ce vine de la Va-

tra Dornei (34 km). Înnoptăm într-unul din blocurile muncitorești și a doua zi coborîm pe pitoreasca vale a Dornei, cu mașina de transport poșta și pasageri, la Vatra Dornei.

Aici s-a încheiat excursia noastră, care a adăugat în tolba de amintiri și rîsul nesfîrșit al minunatelor imagini întîlnite în calea noastră.

Maxim POP

Unul dintre „apostoli”



nu ocoliți MUNȚII CODRULUI

Mai puțin cunoscuți decît alte regiuni, eclipsați de prezența obiectivelor turistice din Masivul Bihorului, mai puțin vizitați, chiar ocoliți, Munții Codrului (denumiți și Codru-Moma) pot fi alăturați însă celor mai interesante zone turistice din Munții Apuseni, datorită prezenței unor peisaje remarcabile prin frumusețea, pitorescul și spectaculozitatea lor. Sub aspectul lor general, Munții Codrului se prezintă sub forma unei adevărate digitații, spre vest, legîndu-se de culmea Bihorului printr-o zonă mai joasă, ca o șa largă, pe unde se face legătura pe o modernă șosea asfaltată între Brad și Beiuș.

Deși ating abia 1 100 m. în vîrfurile cel mai înalt, relieful fragmentat, discontinuu, pe alocuri cu abrupturi de sute de metri, rocile dure, în care predomină calcarele, conferă Munților Codrului un aspect monoton, iar imensele păduri de foioase le justifică renumele de „codru”.

Privită de pe culmea centrală Pleșu—Izoi, întreaga regiune montană apare sub forma unei adevărate mări, cu valuri încremenite de milioane de ani. Departe, la linia orizontului privirea se poate odihni pe șesul neted al depresiunilor și Cîmpiei Crișurilor, unde se recunosc ușor salbele de sate, de-a lungul văilor.

Aproape un sfert din suprafața totală a munților este ocupată de un întins platou carstic unde dizolvarea calcarelor de ape de infiltrație a creat un relief specific, cu numeroase doline, polii, avene, peșteri, rîuri subterane și izvoare carstice.

Accesul spre regiunea montană a Codrului se poate face prin intermediul șoselelor Deva—Brad—Beiuș—Oradea (integral modernizată), Arad—Incu—Vîrfurile (modernizată pînă la Sebiș), Cîmpeni—Dr. P. Groza, și a căilor ferate Oradea—Vașcău și Arad—Brad. Ca puncte de plecare principale pot fi avute în vedere localitățile Moneasa (jud. Arad), Beiuș și Vașcău (jud. Bihor).

1. Stațiunea balneo-climaterică MONEASA, așezată într-o mică depresiune, este frecventată în tot cursul anului. Accesul se face ușor cu

autobuze directe din Arad sau cu trenul pînă la Sebiș, de unde există autobuze frecvente. Dotările moderne — pavilioane, restaurant, bufet, club, ștrand — pot satisface cele mai exigente gusturi, aîť vara cît și iarna. Din Moneasa se pot vizita ruinele cetății de la Dezna, carierele de marmură roșie, peșterile din preajma stațiunii. Tot de aici, pe noua șosea forestieră construită pe valea Ruji, după 1—1½ ore se poate ajunge la cabana Izoiul (1 000 m.), situată în polia Tinoasa, care oferă condiții foarte bune de popas și cazare. De la cabană, o potecă ușor de urmărit, spre nord, ne duce la frumoasa poiană de la Brătcoia, o adevărată oază în masivul păduros de aici, cu numeroase doline, de unde se deschide perspectiva văii Finișului spre Beiuș.

2. Orașul BEIUȘ, remarcabil prin obiectivele sale istorice (muzeu, biserică), poate constitui un punct de plecare pentru drumeții exersați; traseul recomandat, lung de 24 km., trece pe lângă comuna Finiș (lîngă care se observă ruinele unei cetăți), pe valea Finișului, spre poiana Brătcoia, iar de aici la Moneasa (6—7 ore).

3. Cele mai spectaculoase obiective turistice, legate de fenomenele carstice, au ca punct de plecare orașul VAȘCAU.

În imediata vecinătate a orașului se găsește unul dintre cele mai bogate izvoare carstice din România, denumit izvorul Boiu, al cărui debit atinge uneori pe cel al Crișului Negru din apropiere; recunoașterea drumului se face ușor din centrul orașului.

Tot din Vașcău, trecînd prin comuna Cărpinet, apoi pe lîngă vîștile cariere de marmură spre satul Izbuc, iar de aici prin comuna Călugări (Ponoarele), se poate ajunge la vestitul izvor carstic intermitent denumit „izbul de la Călugări”. Prin periodicitatea apariției constituie un fenomen unic în țară, fiind declarat monument al naturii. Unele observații mai vechi au condus la concluzia existenței unui dublu sifonaj, care ar explica alternanța grupată a izbucnirilor, două cîte două, despăr-

țite de intervale mai mari de timp. Ritmicitatea aparițiilor este legată de anotimp, fiind de 3—4 minute după ploile abundente de primăvară și topirea zăpezilor, crescând la 20—30 minute pe timp secetos; uneori, izvorul își întrerupe activitatea pe timp de 1—2 luni, mai frecvent în iulie-august. Izbulul de la Călugări este cunoscut și datorită calităților sale curative. Pe locurile din preajmă are loc, în fiecare an, la 15 august, o tradițională manifestare folclorică.

Un alt fenomen spectaculos al platoului carstic îl constituie peștera — aven Sodol (denumită impropriu „Cimpeneasa”, după numele unui „cîmp” din apropiere). Aici se ajunge din satul Izbuc (circa 200 m), sau direct din Vășcău peste dealul Cornițelului. Peștera aven Sodol este o imensă deschidere în masa de calcar, trădând un mare gol subteran; aici se prăbușesc apele văii Țarinii (valea Sodolului) într-o

cascadă de peste 30 m., pentru ca după 2 km de curs subteran să apară — cu debit dublu — la izvorul Boiului de lângă Vășcău. La 2 km spre vest de peșteră, într-o dolină s-a păstrat un lac carstic, denumit „Tăul lui Ghib”, fenomen relativ rar în zonele calcaroase de la noi.

Tot din Vășcău se poate face o traversare a Munților Codrului, de la est la vest, în mai puțin de 5 ore. Drumul, în general bun și ușor de urmărit, începe de la păstrăvărie, urcând dealul spre satul Cîmp, apoi cătunul Moți (unde, cu greu, se pot găsi și avenele Negaia și Corbu), iar de aici, prin pădure, până se coboară în valea Boroaia, și de aici la Moeneasa.

Am prezentat doar câteva dintre cele mai frumoase trasee ale Munților Codrului în speranța că ele pot trezi interesul turiștilor pentru acest îndepărtat, dar frumos colț al țării.

Octavian MINDRUȚ

— E C O U R I —

Pădurile de agrement

Pînă nu demult, suprafața pădurilor de interes social, cu rol principal de agrement, era de 145.000 ha în această categorie fiind cuprinse pădurile aflate pe o rază de 50 km în jurul capitalei, precum și pădurile din vecinătatea celorlalte orașe, centre muncitorești, stațiuni balneo-climaterice, case de odihnă, cabane, stațiuni turistice, precum și monumentele naturii sau rezervațiile științifice (Parcul național din Retezat, rezervațiile naturale din munții Bucegi, codrul secular de la Slatina, rezervația din pădurea de molid de lângă muntele Giumalău ș.a.)

Datorită dezvoltării turismului, suprafața pădurilor de interes social, destinate agrementelor și protecției peisajului, a fost mărită cu încă 250.000 ha. Această acțiune face parte dintr-o vastă campanie de împădurire, care s-a extins în ultimii douăzeci de ani la peste 1.400.000 ha de teren, adăugându-se astfel noi valențe de frumusețe cadrului natural destinat practicării turismului.

MIRCEȘTI

Un drum local desprins din șoseaua care leagă Fălticeni de Roman, coboară cîteva kilometri către Mircești. Aici, Siretul, învolburat primăvara, liniștit și grav în timpul verii, a creat un colț de natură, căruia Alecsandri avea

să-i dedice pagini de veșnică frumusețe. În casa pe care o vedem și astăzi, Bardul a trăit începînd din 1867 și a scris o bună parte din opera sa literară, printre care și cunoscutele „Pasteluri” — unele, socotite capodopere ale genului („Lunca din Mircești”, „Concert în luncă”, „Malul Siretului”), inspirate de frumusețea acestor locuri.

Casa de la Mircești a fost transformată în muzeu memorial. Veranda largă, cu geamlic se deschide către întinsurile luncii Siretului și spre culmile domoale de dincolo de riu. Interiorul a fost refăcut ca pe timpul cînd aici locuia poetul, cu toate încăperile și lucrurile sale personale: biblioteca, cu cărți legate în piele, cuprinzînd adnotări și dedicații prețioase, masa de lucru unde-și petrecea, mai ales iarna, cea mai mare parte a timpului, mapa și agenda pe care se mai văd însemnări, biliardul dăruit de Alexandru Cuza, scaune monogравe, haine, printre care uniformă de diplomat etc.

În jurul casei, același parc cu stejari și plopi seculari străjuiesc mauseleu unde se află înhumat poetul.

ACEEAȘI VIZIUNE ESTETICĂ

În tăcerea solemnă a Pătrăuților, călătorul descoperă, chiar lângă frumoasa ctitorie a lui Ștefan cel Mare, tăbliă rotundă a unei mese de piatră, răsărită cu puțin dintre ierburi. Oamenii îi spun „masa lui Ștefan Vodă”,

pentru că, intrată în legenda acestor locuri, va fi servit poate cîndva unui ospăț domnesc. În acest caz, semnificația istorică este întrecută, cel puțin pentru specialiști, de interesul artistic al obiectului. Asemănarea cu „Masa tăcerii” de la Tg. Jiu este atît de izbitoră, încît lasă impresia că Brîncuși ar fi aflat la Pătrăuți prototipul creației sale. Este mai mult ca sigur că titanul de la Hoboka nu a văzut niciodată această pătrăuțeană „masă a tăcerii”. Identitatea, absolut întâmplătoare a unor opere de artă despărțite în timp de mai bine de patru secole și jumătate și de aproape o mie de kilometri în spațiu, evidențiază și de această dată unitatea viziunii estetice în spațiul locuit de români.

FINEȚE SECULARE

În vecinătatea comunei Bosanci, nu departe de Suceava, pe dealul Strîmbu și la poalele acestuia, la Ponoare, se întinde, pe o suprafață de 24 ha de teren mlăștinos, o zonă de finețe seculare, cu exemplare rare, de un deosebit interes științific. Datorită unui curios fenomen natural, cresc în această rezervație floristică numeroase plante originare din Asia și din zona Mării Caspice, neîntîlnite în nici o parte a Europei: Centaurea marschalliana (frăsinei), Dictamnus fraximela (o specie de stînjeni). Seratura cornată, iris sibirică — rămășițe ale unor îndepărtate ere geologice.

Finețele seculare de la Ponoarele Bosancilor se numără printre cele mai valoroase monumente ale naturii din județul Suceava.

5 VĂI BRĂZDEAZĂ MUNȚII



Pe urmele lui Vlahuță în valea Jiului

„Nicăieri n-am văzut desfășurate cu atîta măiestrie, în același cadru, cele trei mari podoabe ale pămîntului: munții, pădurile și apa, — ca în trecătoarea aceasta spre Petroșani“.

ALEXANDRU VLAHUȚA
„România pitorească“

Cuvintele scriitorului, așternute într-o carte cu rezonanțe simbolice în literatura noastră turistică, descriu una dintre cele mai tulburătoare văi din cîte brăzdează stîncile de granit ale Carpaților: defileul Jiului. Aici, la întîlnirea Paringului cu Vilcanul, riul își croiește cu trudă drumul spre miazăzi, deschizînd încă o poartă între Transilvania și Cîmpia Dunării. Cale de treizeci de kilometri, începînd de dîcolo de Livezeni, pînă la Bumbești, de cealaltă parte a Carpaților, șoseaua șerpuiește pe lingă albia Jiului într-o simetrie aproape desăvîrșită, oferînd călătorului priveliști de o frumusețe singulară. Deasupra, la înălțimi amețitoare, tunele și viaducte, superbă înmănunchere de dirzenie și voință omenească, deschid cale nouă drumului de fier.

Privind astăzi această îndrăzneată arhitectură aeriană retrăiesc cu emoție momentele incandescente ale uriașului șantier de muncă patriotică de acum un sfert de veac, cînd treizeci de mii de tineri, insuflețiți de chemarea Uniunii Tineretului Comunist, înscrisau cu entuziasmul lor una dintre primele victorii ale evului socialist. Acolo, la cota cea mai înaltă a curajului, au fost sfredelite în pîntecul muntelui 39 de tunele și s-au înălțat la zeci de metri peste firul apei, 127 poduri și viaducte...

O zi de toamnă aurie, cu rod bogat în hambare, m-a adus la Tirgu Jiu, orașul lui Tudor Vladimirescu, al Ecaterinei Teodoroiu și al lui Constantin Brîncuși. Venisem de la

Rimnicu. Vilcea, pe șoseaua ce își urma cursul, într-un splendid decor autumnal, peste ultimele ramificații ale Subcarpaților olteni, pe lângă întinse livezi de pruni și meri, încărcăți de rod. Drumul acesta poate fi socotit el singur coloana vertebrală a unei zone de intensă densitate turistică. De-a lungul lui, sau pe scurte ramificații desprinse de o parte și de cealaltă, se risipesc sate pitorești, în care casele se mai croiesc și astăzi după frumoasele tradiții ale arhitecturii locale, monumente istorice, chei despicate de riuri rezezi, peșteri și păduri ce-și leagă numele de numeroase fapte de haiducie. Pe acest petec de țară stau rinduite satele Bărbăești, Bistrița, Vaideeni, Bengești, masivul calcaros Buila-Vinturarița, cheile Bistriței, ale Rimeștilor și Oltețului, peștera Muierii, culele de la Măldărești, mănăstirile Govora, Surpatele, Dintr-un lemn, Bistrița, Arnota, Hurezu, Polovragi, vechi ctitorii zidite de boieri sau de domni ai Țării Românești.

Soarele cernea o lumină blândă peste oraș, mingiind pină departe spinările ondulate ale Paringului. Acolo, în unduirile muntelui, se ascunde defileul Jiului: la dreapta sint culmile Muncelului și Molidvișului, iar dincolo de creste, bazinul carbonifer al Văii Jiului.

Șoseaua pornește chiar din centrul orașului și, după ce străbate cartierul industrial Preajba-Vădeni, se îndreaptă către nord. Un drum local desprins pe stînga, urcă prin Turcinești și Schela Gorjului peste pasul Vilcan; un altul, de data aceasta pe partea dreaptă a șoselei, are drept țintă Novacii, mica stațiune de la poalele Paringului, de unde se deschid zeci de poteci spre creștetul muntelui, ori de-a lungul văilor Gilortului și Gilortelului. Și astăzi locuitorii acestor meleaguri îmbracă în zilele de sărbătoare frumosul port gorjenesc, așa cum îl descrieseră cu mai bine de șapte decenii în urmă, Alexandru Vlahuță: „cămășile albe, cusute cu arnici și cu fluturi, maramele învrîstă de borangic, scurteicile înflorite și sumăreșele cu ciucuri, vilnicele de lînă negre vârgate cu roșu, beretele înguste, cusute cu mărgăle, ȋțarii de dimie albă.”

Bumbești-Jiu. Iată-ne în pragul defileului. Aici, pe malul Jiului, se mai văd ruinele castrelui construit de cohorta a IV-a Cypria, pentru paza drumului roman care trecea prin apropiere. Un decor impresionant, înfricoșător și plin de măreție în același timp își schimbă neconștient înfățișarea. Cîțiva kilometri mai jos, dincolo de Sadu, munții se apropie amenințător, de parcă ar fi gata să se năpăstuiască unul asupra celuilalt. Acum, prin această lungă despicătură de piatră nu-și mai află locul jos, la rădăcina stîncilor, decît șoseaua și unda involburată a Jiului.

Dilma Pleșii și Dilma Vișinii, Cîrligul și Ponorita își poartă crestele pînă aproape de Lainici, angajate într-un dialog modern cu podurile și viaductele de beton ale căii ferate.

În strîmtoarea de la Lainici — la 35 km depărtare de Tirgu Jiu — își înalță zidurile un mic schit, construit dintru început din lemn, prin secolul al XV-lea, refăcut apoi din temelii între anii 1812-1818 de cîteva familii de boieri olteni. Schitul Lainici, astăzi monument de arhitectură monahală, reține atenția vizitatorului cu cîteva elemente de construcție care îl apropie, la alte proporții, bineînțeles, de stilul catedralei din Tirgu Jiu. Între zidurile acestui lăcaș și-a aflat adăpost, ferindu-se de urmărirea turcilor, Tudor Vladimirescu, pe atunci ispravnic de Mehedinți.

Din trecătoarea Lainici se deschid poteci spre culmea principală a Paringului și spre pasul Vilcan. Tot aici începe un lung drum turistic, care străbate o parte din masivul Paring și tot lanțul munților Căpăținei, încheind la Cozia legătura dintre văile Jiului și Oltului.

Încă 11 kilometri prin defileu, după marelui cot de la Cîrligul Caprii, pînă la Surduc. Valea este atît de îngustă, încît n-a îngăduit înfiriparea vreunei așezări omenești. Deasupra apei se ridică semețe virfurile Petriceava (1426 m), în dreapta și Drăgoiu (1691 m). în stînga, ultimii străjeri care încătușează unda



răzvrătită a Jiului. Apoi, munții se dau de o parte, deschizând zările către întinsa depresiune a Petroșanilor, brăzdată de șoselele care duc la orașele minerilor din acest mare bazin carbonifer al României: Petroșani, Lupeni, Urlicani, Vulcan...

Cu aceste amintiri, adunate într-o zi de toamnă luminoasă ce poleia în nuanțe arămii creștetul munților, săpate adinc în inimă, mă pregătesc pentru clipa revederii. Cu Jiul, cu defileul, cu frumusețea păgînă a munților, cu minunea de tehnică inginerescă și de dirigenie îndărătnică a treizeci de mii de oameni, care au adăugat acestor locuri valențe noi pentru economia țării.

„Ar fi de-ajuns frumusețile și minunățiile acestei văi, să le poți așterne în larg peste întreg cuprinsul unei țări, pentru ca să faci din ea una din cele mai mindre și mai fermecătoare podoabe ale pămîntului.” Vorbele autorului „României pitorești” răsună și astăzi ca un îndemn, ca o chemare.

N. DOGARU

valea sîmbetei

Nu erau adieri de vînt în ziua aceea. Din înaltul cerului soarele răzbise abia către amiază să privească valea strîmtorată între coastele repezi ale munților, înmuind zăpada în poiana largă ce cobora din goliște printre molizi. Era cald și primăvara părea a-și grăbi sosirea. Apoi, globul de foc se ascunse iarăși îndărătul creștei argintii și razele-i mai înroșeau doar muchia ce răsărea peste pădure. Liniștea era pretutindeni stăpînă și făcea casă bună cu timpul care împietrise.

Dintr-o dată aerul vibra. Undeva, sus, ceva mișcase și colțul adăpostit de lume se înfioră. Un foșnet a urmat zguduitorii și pentru o clipă pădurea a părut să țină deasupra ei o involburare nefirească. Un nor iscat de izbitură a plutit peste brădet, apoi și-a scuturat puful de nea,

putînd din nou acele verzi. În urma sa, puhoiul de zăpadă scăpat de munte în josul coastei s-a rostogolit năvalnic peste buza stîncii. Pădurea i-a făcut loc și, sovăind, lavina a intrat pe fagașul fără de stavilă al unui scoc de piatră, care a descărcat-o cu zgomot în fundul văii. Apoi, totul a încremenit.

Și iarăși s-a mișcat ceva acolo sus. Acum zăpada s-a abătut asupra brazilor din coastă, îndoiindu-le cu scrișnet trupul zvelt, și, alunecînd printre tulpini, și-a răspindit la mijloc de drum zgrumțurii înghețate.

N-a trecut mult și muntele s-a scuturat din nou. Acolo unde haina verde ce îmbracă valea se destramă, lăsînd loc pajistilor înzăpezite, o limbă albă, coborîtă pe furiș din înaltul stîncii, a izbit cu tunet fundul văii.

Și iarăși calm și iarăși tremur. Cît razele calde au mîngîiat creștetul muntelui, zăpezile au curs la vale, semănînd albia cu conuri și grămezi de bulgări albi. Apoi răcoarea după-amiezii a pus capăt neliniștei din munte și noaptea senină ce a urmat a domnit în tihnă peste hăurile înghețate.

Lumina zorilor a găsit munții cu negură în văi. Dar soarele s-a ridicat și, încălzînd ceața, a risipit-o înspre înălțimi. Din nou zăpada și-a pierdut țaria și printre măruntelii ei flori au apărut picuri de rouă. Dar n-a mai curs decît din stîncă în stîncă, în șuvoaie mici, fără putere. Vîntul s-a pornit apoi să bată o vreme dinspre cîmpie. Și cînd adierea lui a încetat, foșnetului brazilor i-a urmat un zgomot surd, venit din muchia ce mărginește valea la apus. Întîrziat, nici muntele de aci nu și-a mai răbdut acoperămintul rece ce-i fusese prea mult stăpîn și, dintr-o zvîcnitură, a aruncat la vale întregul troian ce-l copleșise.

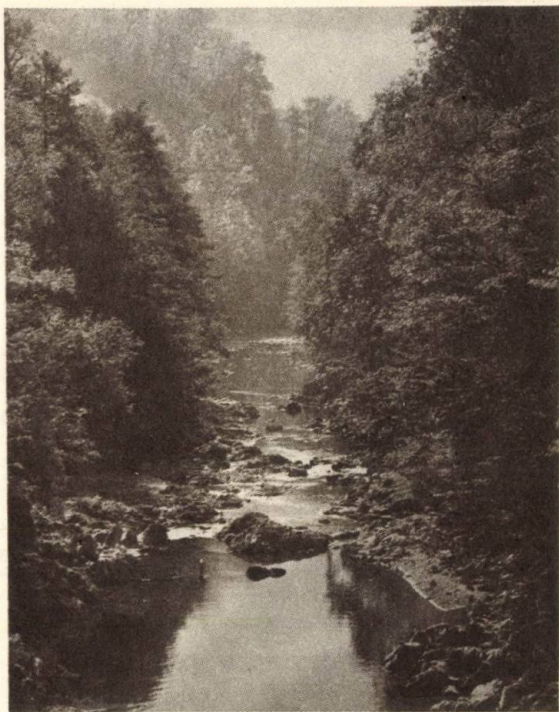
Zăpada a alunecat întîi încet, ruptura ei umplînd de vuiet valea, apoi prinzînd putere, s-a aruncat năprasnic asupra pădurii. Aceasta a încercat la început să-i țină piept, dar slabă în fața dezlănțuirii de omăt, s-a încilcit într-un ghemotoc uriaș, care s-a prăbușit tunînd spre vale. Cu greu s-a deslușit printre bubuituri un strigăt plecat din piepturi deznădăjduite. Surprinse pe un șanc de piatră, două ciute nu și-au mai putut sfîrși saltul și glasurile lor s-au stins sub stralul de zăpadă.

Prăvălitura a învins tot ce i-a stat în cale, tîrînd cu ea stînci, lemne și viață și și-a găsit culcuș în firul văii. Potolit, muntele a rămas apoi în neclintire și nici o viitură nu i-a mai brăzdat obrazul în acele zile.

Am coborît din valea Sîmbetei în ceața dimineții și mi-am îndreptat pașii, pe la mănăstirea Voila. Jos era soare, cald și în cîmpia Făgărașului zăpada se topise.

T. IONESCU

Pe valea CERNEI OLTENE



De pe Măgura Slătioarei, orizontul se deschide pe aproape 40 de km. Îmi plimb privirea pe crestele din față. Buila, masivul de deasupra minăstirilor rimnicene Bistrița și Hurez, domină ansamblul nu atât prin înălțime, cât mai ales prin forma de piramidă și prin izolarea sa. Privirea alunecă apoi spre creasta prelungă a Căpăținei. Din trupul central se desprind membre viguroase, vestitele plaiuri de deasupra Vaideenilor și Polovragilor.

Între aceste plaiuri, de la distanța la care ne aflăm, ghicim prezența piraielor de munte. Piriul Costești și al Romanilor se unesc cu Bistrița cea care se varsă în Olt la sud de Govora. Solitar, Luncavățul (afluenții lui sînt mai mici) spală lina Vaideenilor, ocolește Hurezu pe la vest și-și împreună apele cu cele ale Oltului la Ionești (de unde începe la vale vestita podgorie a Drăgășanilor). Un mănunchi de ape își dau mina în dreptul satului Slătioara, formînd Cerna Olteană (i-aș spune așa pentru a o deosebi de Cerna Bănățeană — cea care trece prin Băile Herculane, precum și de Cerna care curge prin Țara Hațegului).

Pornită din Munții Căpăținei cu nehotărîre, de acest lucru ne-am convins văzînd că la

cițiva kilometri de la izvoare o parte din apele ei se pierd în subteran unde și-au creat un curs care răspunde mai sus de Polovragi în Olteț, Cerna își recapătă personalitatea în defileul ce și l-a creat la marginea apuseană a dealului pe care ne aflăm.

Cîndva, cu mii de ani în urmă, apele bogate, venite din munți se opreau la poalele măgurii, îndreptîndu-și cursul spre est și apoi scurgîndu-se spre Olt alături de Luncavăț sau de Bistrița. Cu timpul, cu insistența caracteristică apei, un pîriu de pe versantul sudic a reușit să-și adincească albia pînă la nivelul Cernei, de atunci „furîndu-i” apa spre sud. Răpirea s-a produs tocmai aici, în defileu, îngustimea văii vorbindu-ne despre tînețea ei.

Alături de apă, trece șoseaua. O apucăm spre sud. Trecem prin sate risipite pe dealuri unde ocupația principală a localnicilor este pomicultura și creșterea vitelor. Stroești, Copăcenii, Lăpușata, nume de sate a căror origine toponimică se pierde în negura veacurilor. Din ce în ce valea devine mai largă.

La Lădești ne propunem un popas mai îndelungat. Aici Cerna primește cel mai mare afluent al său, Cernișoara.

... Într-o iarnă, în ultimul an din frumoșii ani ai studenției, mă hotărâsem să-mi petrec vacanța la rudele ce le aveam pe valea Cernei, la Lădești.

În gară Băbeni aflu că mașinile nu circulă spre Lădești din cauza zăpezii abundente căzută în zilele din urmă. Îmi găsesc tovarăș de drum un tractorist din Lăpușata și cum eram student la geografie, deci prieten cu drumul, pun rucsacul în spate și o pornesc.

Un soare firav de sfârșit de ianuarie se strecura prin ceața dimineții înăsprind parcă gerul. Zăpada scîrția sub bocancii noștri. Ca să mai scutim din drum, alegem o cărare de abia schițată (drum mult umblat de altfel în timpul verii) care avea să ne scoată la Șirineasa. Gerul din timpul nopții a înțărît zăpada creindu-i o crustă care rar se sparge sub picioarele noastre. Urcăm câteva minute, apoi drumul devine neted, deși ne aflăm pe coama unui deal. Îi explic tovarășului de călătorie că netezimea aceasta o datorăm Oltului care a curs pe aici cu mii de ani în urmă. Mă privește neîncrezător: „Poate să ai dreptate dumneata. Am auzit de la unchiul dv. că ești la școală la București”. Prind curaj și cum tot n-aveam ce să discutăm îi expun o teorie a mea cu privire la originea riului Cerna și a afluentului său Cernișoara.

... Păi mai îți mînte de la orele de istorie că în timpuri străvechi, în evul mediu timpuriu, prin țara noastră ca și prin alte țări din Europa au trecut o serie de popoare. Unele numai au trecut, altele au și rămas mai mult sau mai puțin.

— Ultimii, slavii, se pare că au poposit și pe meleagurile noastre pe Valea Cernei, care atunci probabil se numea Neagra sau Negraia. Ei au tradus în limba lor Negraia prin „Tsirna”. Localnicii au fugit pentru un timp din calea lor, ascunzându-se în păduri unde au întemeiat satul Negraia. „Îl știu, este peste deal”, îmi răspunde entuziasmat interlocutorul meu. Românii au continuat să vină la valea principală dar cum slavii au locuit-o un număr destul de mare de ani s-au obișnuit și ei să-i spună nu „Tsirna” ci Cerna cum le era mai la îndemînă în limba lor, păstrînd însă vechea denumire pentru apa care trecea prin noul lor sat și căreia i-au spus Negraia.

Începem urcușul în serpentine aproape în loc pe dealul Cotoșmanului. Ne oprim la Fintina Hoțului. Pe vremuri carele cu marfă ale negustorilor sau boierilor ce mergeau de la Sibiu spre Măciuca sau Zătreni, erau prădate mai ales aici, în locul nostru de popas. Și acum, deși pădurea e lipsită de podobașa principală, frunzele din coronament reprezintă totuși, un loc unde ușor te poți ascunde. Chiar prin mijlocul șoselei, unde

nu se văd decît urme de pași de om, trec transversal urme de lup. Să fi trecut în haită? Amintirile unei lecturi din cartea de citire în care doi soldați veniți în permisie au înfruntat curajoș atacurile unei haite de lupi, ne mîna de la spate. Îi împărtășesc temerea tovarășului meu de drum. Azi nu mai sînt haite mari, s-au organizat și la noi vinători colective și i-au mai stîrpit. Ici-colo mai apare cîte unul, dar se teme de om, îl ocolesc. Vorbele tractoristului, dar mai ales faptul că am ajuns pe virful dealului și că de-acum pădurea s-a terminat, mă fac să mă liniștesc pe deplin.

De aici, de sus, se vede valea Cernișoarei în toată lungimea ei de la izvoarele de sub Măgura Slătioarei și pînă la confluența cu Cerna. Fumul plutește la 200–300 metri deasupra satelor. El ne ajută să le identificăm: Modoaia, Armășești, Poești iar acolo departe, într-o ușoară negură Lădești — ținta călătoriei noastre.

Ne lăsăm la vale și coborim pe Dealul Oilor, cu panta lui ușoară; ne vine la îndemînă să ne explicăm de ce a căpătat această denumire. Pe el la vale, turmele de oi își urmează de sute de ani drumul de la muntele acoperit de zăpadă spre bălțile Dunării, unde gerul iernii nu e chiar atît de aspru.

Cerna, cea care mă primea în zilele fierbinți ale lui iulie și august, răcorindu-mă cu apa ei cristalină este acum transformată într-un pod de gheață. Ochiurile libere de apă aburesc. Plopii cu virfurile lor îndreptate spre înălțimi, în care altădată mă cățăram pînă spre vîrf, sînt îmbrăcați acum în mantia albă a chiciurii. Vechea potecă de la podul Cernei, folosită de toți cei ce au trebă la Lădești, este acum astupată de zăpadă.

La Culița, răscruce de drumuri, mă despart de tractoristul care mi-a făcut drumul mai ușor; el o ia la deal, spre Lăpușata, iar eu, la vale spre casă. Deși am făcut mai mult de 20 km, nu mă simt obosit, ba chiar spre seară mă reped cu nerăbdare pe Dealul Mase să revăd vestitele rîpi, după care tinjeam de cîteva ani. De sus, urmăresc cu regret soarele care alunecă așa de repede în spatele dealului Geamăna. Recunosc cătunele pierdute pe văi — Gornet, Zărnești, Sărulești. Ciinii care latră peste valea lui Balea, sînt din Măldărești. Oare o mai exista Braniștea din Măldărești, pădure unde în anii copilăriei se organizau horele la sîrbători?

O apuc pe uliță la vale. Dau bună-seara oamenilor care treblăuiesc pe afară pe la vite. Mulți nu mă mai cunosc. Peste Cerna s-au aprins farurile unui tractor care lucrează la dezăpezire. Deși este departe, mă gîndesc fără să vreau la tovarășul de drum, căruia de dimineață i-am ținut prima mea lecție de geografie.

PE VALEA Săcuieului

Țin minte prima excursie pe aici, cu ani în urmă, pe un drum adâncit de fâgașele carelor, cu bolovani pe care trebuia să-i ocolești, cu treceri prin vaduri repezi și reci... Acum i-a luat locul șoseaua — mai bine zis o rețea de șosele — care au deschis accesul pe una din acele văi ale Apusenilor cunoscute pentru frumusețea lor.

La halta Bologa, sau la ramificația care se desprinde tot aici, din asfaltul ce leagă Clujul de Oradea, apa Săcuieului se pierde în Crișul Repede înainte de angajarea acestuia în importantul său defileu. Însemnătatea strategică a căii de comunicație de odinioară o dovedește și ruinele cetății care domină peisajul prin care se strecoară „...riul Criș, care ia

naștere dintr-un izvor mic în Transilvania, deasupra târgului Huedin și cetății Sebeș/Bologa și care e numit cel Repede sau iute din cauză că, așa cred, curge repede cu albia umflată după ce crește datorită altor multor riuri ce se varsă în el” — scria umanistul nostru Nicolaus Olahus. Printre aceste ape, Săcuieul este primul afluent mai însemnat, avînd un curs aproape paralel cu Drăganul sau Valea Iadului, obiective turistice care cunosc un mare aflix de excursioniști, fiind favorizate de prezența unor cabane. Valea Săcuieului nu e mai prejos de celelalte și sumarele referirilor din rîndurile de față vor numai să completeze cunoștințele celor ce ar dori să se abată prin aceste locuri.

Cetatea mai stăpînește doar înălțimea sub poala căreia se înșiră pe lingă apa Săcuieului casele din Bologa. Cele mai vechi documente care atestă o fortificație în acest loc provin din anul 1322. Cîteva decenii mai tîrziu, pomenesc vechile hrisoave, s-a aflat în stăpînirea voievodului Mircea cel Bătrîn. Ruinele de astăzi, învăluite în nimbul legendei, ating încă pe alocuri înălțimea de 25 metri, recunoscîndu-se cu ușurință vechea incintă, cu rotunjimea bastioanelor și trînicia turnului cilindric.

Șoseaua — recent dată în folosință — se angajează deasupra satului într-o scurtă strîmtoare, străbate un făget secular și suie apoi în lunca largă printre casele satului Săcuieu, oferind intermitent vederii culmea rotunjită a Vlădeșei, spre care conduc numeroase poteci, cîteva marcaje turistice și un drum carosabil îndreptat spre cabană. Noua rețea rutieră favorizează accesul autoturismelor și totodată, dăruiește celor cu ranița în spate ocazia să cutreere pe îndelete această vale numită și valea Sebeșului sau a Henții. Spre satul Să-

Ruinele cetății Bologa (Foto: Mircea Bichiceanu)



cuieu mai conduce și șoseaua ramificată din Huedin prin Sîncrai. Urcînd pe firul apei, accesul autoturismelor a devenit posibil și pe afluentul Răcad, cu o interesantă cascadă și o largă perspectivă spre vîrfurile apropiate al Vlădeșei. La cîțiva kilometri după această confluență pe valea Săcuieiului pătrunde o altă ramificație de comunicație, venind dinspre

Călata-Mărgău. Șoseaua continuă amonte prin Scind-Frăsinet, la comuna Răchițele de unde se recomandă o excursie la spectacularea cascadă a Răchițelor. Situată la numai $1\frac{1}{2}$ —2 ore de mers din sat, ea cade de la o înălțime de aproximativ 30 de metri. Eventuală continuare a traseului, parcurgînd cheile din valea Seacă, tinde prin calcarele

Pietrelor Albe spre înălțimea Vlădeșei.

Dar, continuînd urcușul pe cursul principal care se subție treptat ridicîndu-se către cumpăna pasului Prislop, turiștii au prilejul să treacă cu ajutorul șoselei, mai departe, în bazinul obîrșiei Someșului Cald cu Cetățile Rădeșei, spre Padiș și Cetățile Ponorului.

Mircea BICHICEANU

valea pocruiei

O bifurcație de drumuri ne arată că șoseaua națională Baia de Aramă — Tirgu Jiu desparte în egală depărtare distanța dintre Pocruia și Godinești — vechi sate gorjene.

Venind dinspre Baia o apucăm la stînga pe o șosea umbroasă. Primele case apar anunțate cu mult înainte de a intra în sat. Ulița principală alinaiază case de construcție solidă, frumos îmbrăcate de vegetația abundentă, specifică anotimpului de vară.

Centrul satului este în plină reconstrucție, ulița principală al cărei colb oamenii l-au călcat de veacuri se transformă în stradă cu pavaj și trotuare, una din primele măsuri privind sistematizarea comunei. Ultimele case intră adînc pe vale între cleanțuri. Ba, mai mult, sodolenii cum sînt numiți locuitorii satului Sohodol, își au casele agățate pe platformele calcaroase ale plaiurilor ce urcă la munte. Mulți dintre ei însă nu locuiesc vara în sat, ci în conacele răspîndite prin

munții Vilcan, ocupația de căpetenie fiind creșterea vitelor.

O șosea forestieră de o nețezime ce amintește asfaltul urcă pe Pocruia în sus. La coturi, se aud claxoane de autocamioane ce coboară cu mare viteză, ducînd spre Tg. Jiu fagi seculari. Din loc în loc, blocurile granitice (vestitul granit de Tismana) sînt umezite de cristalul izvoarelor reci. Valea Pocruiei își croiește un lung și adînc defilen. Lupta surdă dusă de milenii cu roca dură ne oferă astăzi peisaje încîntătoare. Blocuri răsturnate haotic în albia rîului, cascade cu zgomot surd și abundența miozotisului ne ușurează urcușul. Cînd valea devine transversală, orientîndu-se pe direcția nord-sud, prin spărtura ei se zăresc țăncurile Pietrei Boroștenilor. Sînt atît de aproape... și totuși ce departe sînt.

Privind insistent cascadele, doar, doar om vedea păstrăvii ce sar în setea lor de oxigen în spre stropii abundenți. Ne ui-

tăm zadarnic. Pădurarul ne informează că riul este în curs de repopulare, exemplarele mai mari fiind foarte rare.

Natura, în dărnicia ei, a oferit Pocruiei și împrejurimilor un climat blînd. Așa se face că deasupra satului locul stejarului și fagului este luat de o pădure — în adevăratul înțeles al cuvîntului — de castani comestibili („castanul dulce”, cum e numit de localnici). Vilele cocoțate pe culmile dealurilor nu se îngroapă, iar ci-reșii, deși se coc mai tîrziu, sînt întîlniți la tot pasul.

Din păcate, influența climatului blînd se răsfrînge și defavorabil, stîrnind teama celor ce se cocoțau pe cleanțuri. Vi-pera cu corn se încălzește la soare pe calcar, dormitînd. Călcătă în greșală devine agresivă, mușcătura ei fiind foarte otrăvitoare.

Un nor amenințător, venind dinspre Oslea ne îndeamnă să grăbim pasul la vale. Ajungem la timp în sat și, pe prispa înaltă a unei case de la margine, asistăm la una din cele mai reușite manifestări ale naturii. Vom reveni la toamnă, la culegerea castanelor; pînă atunci vă invităm, cînd drumurile vă vor abate prin nordul Olteniei, să includeți în traseu o deviere de 15 km. Farmecul Pocruiei merită acest adaos de osteneală!



MUNTELE MEU Gutiului

Zi de aprilie. Autoturismul nostru, încărcat la limita arcurilor cu lăzi, rucsacuri, scule și materiale încearcă să-și facă loc printre gropile, grămezile de piatră, betonierele și autobasculantele celui șantier lung de 20 km în urma căruia are să se întindă panglica netedă a asfaltului. Trecem prin Dănești, lăsăm în dreapta biserica țuguiață de la Șurdești și abruptul Pietrii Roșii. După un cot, coborâm în valea Căvnicului și, sus de tot, ireală în puritatea severă a liniilor sale zvelte, apare creasta înzăpezită a Gutiului. Intrăm în Căvnic.

În acest orașel înșirat pe nouă kilometri lungime și șase sute de metri diferență de nivel, aveam să petrec aproape trei ani, împărțiți între adâncurile răscolite de vajnicii mei ortaci și creștele celui mai drag munte, la care mă poartă amintirile unor zile de neuitat.

Locuința mea se afla în acele vremuri, undeva sus, acolo unde primăvara începe cam pe la jumătatea lui Cireșar și afinele năpădesc straturile de ceapă și de pătrunjel în grădinile căsuțelor durate din birne de molid.

În acel an am extins cercetările pe toată partea nordică, extrem de abruptă a Gutiului. În carnetul meu, alături de observații geologice, au apărut tot felul de însemnări și schițe. „Pantă bună de schi . . .”, „Țanc abrupt, ideal pentru antrenament!”, „Traseu posibil, 2 lungimi de coardă”. Speram să pornesc în explorarea abrupturilor și să deschid noi zone, atât de necesare amatorilor maramureșeni cu care natura nu a fost prea darnică în materie de trasee alpine.

A trebuit să aștept vara următoare . . . Și iată, providența sau mai bine zis Institutul de Petrol și Gaze îmi trimite trei băieți voinici, amatori de munte, chiar și de cățărări!

Au urmat zile febrile. Înainte de masă, cartam în subteran și ne completam colecția de eșantioane, urcam și coboram pe scările alunecoase ale suitorului de pe „Mihai Sud” pentru a ajunge mai repede acasă. Mincam în fugă și — sus pe Gutii! La antrenament! Noaptea le pierdeam dezvoltând fotografii, citind și recitind de nenumărate ori „Îndrumătorul de alpinism” și „Am îndrăgit munții” a lui I. Coman.

Țin minte, am plecat într-o zi mai devreme, să traversăm creasta și să înnoptăm lângă Tăul Morărenilor. Am ajuns târziu pe malul acestui lăculeț, și Carul Mare se oglindea în apele

negre . . . A doua zi am dat tîrcoale Crestei Căcoșului și am descoperit câteva pitoane ruginite. Le-am scos și peste câteva zile Feri baci, fierarul șantierului, ne-a făcut o întreagă legătură din fiecare tip . . . „Asaltul” poate începe!

Dumineca următoare, zorii zilei ne-au prins la baza abruptului. Iată fisura pe care ne-am ales-o săptămîna trecută; intru pe ea și spre necazul meu sînt silit să bat primul pîton la numai trei metri. Jonni mă trage și trec primul hop — intrînd într-un horn confortabil. Numai cîțiva metri, cînd un bolovan mă silește să ies pe perete, cu prize surprinzător de bune. Mă asigur pe un pîton tubular ruginit, bătut cine știe de cine și continui traseul în diedrul care se formează. O suprlombă, doar de cincizeci de cm. mă obligă să recurg la un alt „tubular” vechi care nu rezistă nici la greutatea corzii. Bat altul pușin mai sus — proba e bună și cu o tracțiune scurtă mă văd nas în nas cu un . . . cuib de erete tapizat cu oscioare și firicele de blană sură! De aici, urcușul e fără probleme; peste câteva minute, la limita corzii, sînt sus și-i asigur pe ceilalți „peste umăr”.

Coborîm în rapel și după o scurtă odihnă abordăm cea de-a doua fisură ce iese la colțul vestic al Crestei Căcoșului. Două lungimi de coardă, grad de dificultate probabil II b. Pentru începători — ideal! Regruparea se face pe un mic prag cu tuleie de iarbă și pernițe de mușchi; ca dintr-un balcon vezi tot bazinul Băii Mari pînă hăt departe, la Șomcuta!

Ultimul traseu se termină la apusul soarelui; coborîm pe cărare și intrăm în pădure în momentul în care luna își face apariția la stînga Șetrii. Pădurea se populează cu iele și zîne ce-și împletesc jocul în jurul petelor de lumină sinilie. Pășim tăcuți, ocolind rădăcinile noduroase pe cărarea bine cunoscută. Clinc-clinc! pitoanele sună la soldul lui Grecu și — gîndul îmi zboară la cantonamentul de sub Coștila unde „nea Irimia” se străduia să ne învețe ce-i muntele . . .

S-a dus și vara, Căvnicul, Gutiul; legătura de pitoane „pană” și „tubularele” ruginesc undeva în colțul garajului . . . Au rămas însă amintirile și nostalgia anilor petrecuți la poalele celui munte minunat, Gutiul.

Ing. Ioan KALMÁR

Iarna în munții Șteflești

DE LA SADU



Siluate de sidej în jurul cabanei Prejba

LA PREJBA

De multă vreme doream să urcăm iarna la cabana Prejba, atrăgătoare tocmai prin izolarea sa față de marile circuite turistice ale munților noștri. Știam că potecile care duc la această casă turistică, veche de mai bine de 50 de ani, leagă valea pitorească Sadu cu creasta munților Șteflești și... cam atât!

Ocazia excursiei ni s-a oferit pe neașteptate când prieteni din Cîsnădie ne-au invitat să petrecem revelionul la cabana Prejba, unde urma să urcăm cu un mare grup de

schiori. Zăpadă căzută încă din noiembrie ne asigură pirtie bună și la Prejba, așa că... am dat curs invitației.

Am ajuns într-o dimineață geroasă de sfârșit de decembrie în comuna Sadu vestită prin fabrica sa de bere și hărnicia păstorilor. Casele troienite în strat gros de zăpadă păreau strivite între culmile înalte și povirnite ale munților. Ceața deasă, poleiul de pe șosea, oamenii încotoșmănați cu bunde imblănite ni se perindau amețitor în fața ochilor încă mahmuri după noaptea petrecută în tren. Rucsacii și schiurile zăceau într-o grămadă impresionantă la marginea drumului, așa cum le coborisem din autobuz. Nimeni nu se încumeta să ridice poverile care ascundeau bucatele pentru... revelion și alte lucruri mai mult sau mai puțin folositoare. Până la urmă, când să înghețăm aproape de tot, „sfatul” convine să transportăm poverile cu ajutorul unor bravi cai de munte minaiți de sădeni... până unde vor răzbi prin zăpada de pe culme.

Am pornit la drum în lungul șoselei, pe valea Sadului trecind mai întâi pe lângă una din primele hidrocentrale din țara noastră. Mai sus cu cca doi kilometri și jumătate am sosit în locul numit „Masa Verde”, de unde trebuia să părăsim șoseaua comodă și să apucăm calea aspră a muntelui. Grupul numeros se resfiră pe potecă. În urmă rămânem doar câțiva ca să însoțim caii la urcușul din ce în ce mai greu. După ce urcăm o bucată de vreme pe valea Juvărtul ne abatem pe o coastă iute unde făgetul inundat de lumina zăpezii se pierde diafan în ceață. Cu toată panta grea ne avântăm cu ușurință la deal... în lipsa sacilor și schiurilor.

Grosul grupului ajunge repede în „Poiana Prinzelui” locul de popas preferat de cisdădieni în drumul lor spre Prejba.

Din locul de popas începe de fapt adevărată greutate a întinerii spre cabană pe coasta aspră a muntelui Muma. Acest

munte ridică un obstacol temut de majoritatea celor care se încumetă să urce mai ales iarna spre culmile înalte. Făgetul falnic se îndesește cu cât ne vom apropia de zona bradului, unde izvoare firave poartă sub copcă unde sărace de apă. Până acolo trebuie să trecem de numeroasele serpentine care impresoară muntele. Grupul de turiști aflat înainte dispare în ceață pe... Muma, lăsând în urmă larma veselă întretăiată de chiote.

În „Poiana Prinzelui” sosesc și ultimele grupe între care și localnicii minind din urmă caii asudați. Oameni obișnuiți cu muntele, sădenii caută cu îngrijorare spre înălțimi; ceața începe să se ridice și vintul tăios clatină tot mai tare copacii. Se prevestește ninsoare.

După un sfert de ceas reluăm urcușul apropiindu-ne de coastele Mumei. Căi sfărăie parcă a supărare. Înaintea lor panta se înclină impunându-le ocolul pe serpentine. Începe să ningă mărunț, vizibilitatea scade până la câțiva pași. Pășim în urma cailor, care caută locurile cele mai bune pentru copită. Numai roibul din frunte, cel mai voinic ia în piept muntele, tăind serpentinele. Dar i se infundă destul de repede. Un mal înalt și lunecos îl împiedică să se ridice și alunecă pe... coadă înapoi până la rădăcina unui fag.

Stratul de zăpadă devine tot mai gros mai ales când pătrundem între molizi. Ninsorea mai conține și pare că se luminează. Fugară iluzie! Aproape de golul alpin, tocmai când speram să privim în sfârșit peisajul spre culmile învecinate, urcă din valea Sadului un alt nor și mai întunecat, slobozind șfichiuri de mazărice pe nasurile noastre. Călușii își infundă picioarele până aproape de burtă în zăpada afinată. Pe crupă promoroacă îi învăluie cu dalbă și rece haină, care nu le convine de loc. Când poteca răzbește la goliște, zăpada este atît de mare



încît caii se afundă pur și simplu și nu se mai pot ridica. Se uită cu ochi mari, rugători la noi ca să-i izbăvim de poveri. Nici vorbă să mai poată înainta spre cabană. Astfel, tocmai la locul cel mai greu, sîntem nevoiți pe neașteptate să preluăm rucsacii și schiurile în mijlocul troienelor imaculate și afunde. Ne luăm rămas bun de la însoțitorii noștri, care își scot caii din marile troiene și grăbesc spre adăpostul pădurii.

Rămăși în fața mormanului de rucsaci și schiuri ne alegem „partea” încercînd să deschidem pirtie de picior. Ne afundăm în zăpadă pînă mai sus de genunchi. Trece-m pe lîngă stîna Muma din care se mai zărește doar acoperișul și apucăm pieptiș coasta „la Obirșie”, răsfirindu-ne ca furnicile prin laptele ceții. După o lungă porțiune cu vîntul în fața cotim în sfîrșit spre ultimul pilc de pădure la adăpostul căreia parcă mai putem respira. O adevărată feerie de „candelabre” înveșmintate în alb se înșiră pe laturile potecii. Cu toată ceața și frigul pătrunzător, admirăm natura drapată anume parcă pentru sărbătoarea Anului Nou! Brazii falnici stau copleșiți sub perdele brodate de vînt în cele mai meșteșugite dantele. Defilăm prin acest „arc de frumusețe” pînă la capătul muntelui, unde depășind o poieniță răzbatem direct pe culmea înaltă la poalele virfului Prejba. Spre sud pădurea se retrage către valea Mogoșului, lăsînd cițiva brăduți încărcăți de dantele, în timp ce spre nord, pădurea ne mai ocrotește încă de crivăț pînă sub cușma Prejbei.

Sîntem aproape de virf și bineînțeles și de cabană, dar puterile ni se tolesc iute ca ceara. Piciorul rămîne mai mult în zăpadă, pașii parcă sînt de plumb. Ca să mai scăpăm de capcana zăpezii ne punem schiurile. Urcușul fără „foci” este un canon, dar oricum „plutim” ceva mai ușor peste nămeți. Mai avem de urcat 3 stîlpi (de marcaj), apoi numai 2! Majoritatea tovarășilor de drum dispar dincolo de creastă, coborînd spre cabană.

Ceața începe să se destrame, și printr-o spărtură ne fulgeră o clipită raza soarelui, parcă a încurajare! În fine urcăm și ultimul interval de stîlpi și ajungem la Golgota, denumire ce se potrivește de minune cu panta obositoare pe care am venit. Lîngă crucea de lemn acoperită de chiciură, încercăm să stăpînim schiurile pe crusta de gheață vălurită cu care este pardosită spinarea Prejbei, pînă sub virf. Ne tragem sufletul. Deodată din vata norilor apare virful Prejba, alb, punctat de brăduți, profilat pe un cer senin și limpede ca sticla. Norii se împrăstie miraculos, ceața se retrage văzînd cu ochii și treptat, culmi după culmi se deslușesc spre orizontul tot mai profund. Soarele ne inundă

orbitor și cu toată oboseala ne bucurăm din plin de splendoarea albă. Nici măcar nu ne mai pasă de vîntul care ne pișcă obraji. Dincolo de adîncurile de necuprins în care vâlătuesc încă norii la Turnu Roșu și Cîineni, sclipesc perfect vizibile crestele Făgărașilor. Culme de culme, virf cu virf, se înlanțuie Alpii Transilvaniei „greblind” cețurile din văi în șiruri paralele, topite tot mai mult în valea Oltului.

Mai aproape, spre sud, se înșiră culmile blinde ale munților Șteflești (Lotrului), pe care se zăresc pante splendide pentru schi.

Spectacolul feeric ce ni l-a oferit brusc natura, trăgînd ca prin minune cortina cețurilor de pe decorul de sărbătoare al munților ne șterge într-o singură clipă oboseala și frigul din oase!

Cu rucsacii parcă mai ușori ne lansăm cu chiote spre cabana Prejba (1630 m), sub acoperișul căreia aveam să întîmpinăm Anul Nou. În prag, de vale ne așteptau familia cabanierului și Ursu, ciinele poznaș, care se bucură cu o clipă mai devreme de întîlnire, sărînd pe schiurile noastre și trîntindu-ne în omăt.

Nae POPESCU

Urcuș la Bîlea (foto: N. Popescu)



Relicve rupestre ÎN MUNȚII BUZĂULUI

De cum depășești Pătirlagele urmind în sus albia Buzăului, privirile îți lunecă peste apă, către dreapta, acolo unde despicătura largă a Văii Sibiciului lasă orizont slobod pînă departe, pe culmea Războiului. Muntele, cu profile și ramificații semețe păstrează după tradiție, de-a lungul generațiilor, amintirea luptelor purtate de un Negru Voevod cu tătarii.

Aici, la obirșia acestei văi, din împrejurimile Alunișului, cătun risipit pe coclauri, munții Buzăului ascund un interesant complex de relicve rupestre, puțin știute și cercetate. Cel mai important obiectiv îl constituie, desigur, biserica din Aluniș, săpată într-o coamă de piatră masivă și verticală, ce se ridică în marginea dinspre răsărit a satului, ca un perete.

Meșterii anonimi au săvîrșit lucrarea scobind stîncă paralel cu fațada și lăsînd către exterior un perete gros de cca. 2 m, în care au deschis două ferăstruici pentru lumină. Caverna are patru metri lățime, 15 m lungime și 2,50 m înălțime, fiind împărțită în două părți — respectiv tindă și altarul lăcașului. La intrare s-a adăugat un mic pridvor de lemn, purtător al unei turle șindrilită și care a suferit în mod neîndoios multe prefaceri de-a lungul timpului. Aici se păstrează cele cîteva podoabe, cărți și icoane pe lemn, interiorul propriu-zis neputînd fi zugrăvit din cauza umezelii.

Se spune că din forma sa originală lăcașul va mai fi fost păstrat la intrare pînă la sfîrșitul veacului trecut două statui gigan-

tice de piatră, fiecare înfățișînd un cioban cu ciinele lingă el și pe care călugării greci le-ar fi spart la o petrecere.

Statuile — dacă au existat — reprezentau fără îndoială pe cei doi meșteri și ctitori, dat fiind că inscripția pusă la restaurarea din 1903 ne precizează, după tradiția orală, săparea bisericii de către doi ciobani, Vlad și Simion, la leatul 1277.

Din aceiași inscripție mai aflăm că biserica a fost dintru începuturile ei schit de călugări, înzestrată și dăruită pe la 1578 de către Doamna Neaga și Mihnea Voievod. Din această perioadă, a schitului vor fi rămas desigur și cele trei chilii exterioare scobite în aceeași stîncă, în imediata vecinătate a lăcașului, și dintre care cea mai de sus, dificil accesibilă, de-a lungul unei fisuri abrupte, mai păstrează într-o inscripție succesiunea foștilor ei locatari „(F)ratelle Alecs(e)a — Radur Aluh-Ișanu Șoișnu-Ipatie... etc.”

Urcînd din Aluniș cale de jumătate de oră, după ce ai trecut prin satul Paltinu, ajungi sus în culme, sub vîrfurile Războiului la rîspîntia de drumuri de la Crucea lui Ioniță Coman.

De aici, drept înainte pe culme printr-o pădurice de fâget tînăr amestecat cu pini și mesteceni, prinzi după aproape zece minute o potecă bine conturată spre dreapta și, coborînd cale de alte zece minute, ajungi la Piatra Găurită, interesantă relicvă rupestră — o stîncă izolată în interiorul căreia s-a săpat, ca și la Aluniș, o încăpere ce a

servit după tradiție drept capelă sau chilie monahilor de la fostul schit Sf. Gheorghe din vecinătate.

Vizitind locurile în 1871, C. D. Aricescu făcea o relatare a excursiei, menționând schitul Sf. Gheorghe și chiliile de piatră din apropiere, ce fuseseră în trecut ca loc de retragere unor pustnici ale căror aventuri mai puțin cuvioase, trăiau încă în amintirile localnicilor.

Este posibil ca Piatra Găurită să fi fost chiar una din chiliile menționate de Aricescu, dar aceasta, firește, nu este decit o simplă presupunere.

Revenind cu ușurință în drumul de culme și continuând încă jumătate de ceas pînă în satul Nucu, aflîi într-un luminiș dosnic, ocolit de colți și pereți de stîncă, ruinele fostului schit Fundătura. În mijlocul poienii te întîmpină o stîncă paralelipipedică, înaltă cit o șură, cioplită pe dinafară în fețe verticale și scobită cu îndeminare pe dinlăuntru. Pereții groși de aproape jumătate de metru au cîteva ferestruici prin care lumina pătrunde anevoie, descoperindu-le contururile afumate, lipsite de orice inscripție sau podoabă.

Aricescu descoperea, tot cu prilejul amintitei călătorii, schitul aproape părăsit, păzit doar de un singur om, „un bătrîn cu barbă albă, chipeș și cu spate late, care, descriindu-i biserica, l-a introdus printr-un pridvor de lemn, în interior, și i-a depănat cu voce domoală trecutul lăcașului. Ruina s-a înstăpinit cu repeziciune, deoarece, după nouăsprezece ani, în 1880, un alt drumeț, profesorul B. Iorgulescu, mai găsea pe lingă caverna de azi doar o frumoasă icoană, iar pe-afară în poiană, un trunchi de fag lustruit cu douăsprezece scobituri pe margini, servind călugărilor drept masă la praznice. În rest, atunci ca și astăzi, liniște și singurătate, învăluind natura solemnă care domnește netulburată peste aceste locuri.

Deși mai slab conservate, relicvele rupestre din munții Buzăului, sînt de un deosebit interes. Răspindite pe o arie destul de întinsă, ele alcătuiesc un ansamblu de monumente care amintesc o străveche pasiune a oamenilor locului pentru arta ciopliirii în piatră, care își găsește, de altfel, continuitatea și în zilele noastre.

Inițiativa luată în anul 1970 de oficialitățile județene privind organizarea și deschiderea taberei anuale de sculptură de la Măgura, apare ca o continuare la scara națională a unor vechi tradiții locale. Fără îndoială că în anii ce vin tot mai mulți drumeți — speșeri și artiști și cercetători — vor cunoaște aceste mărturii ale istoriei, expresie a sensibilității și tradițiilor artistice ale locuitorilor acestor ținuturi.

Valentin GEORGIAN

ȘOIMII NU URMEAZĂ TRASEELE MARCATE

— Dar, sinteți formidabil, tovarășe director! Ne-am despărțit la altitudinea de 1400 m și acum vă reîntîlcesc pe Viștea Mare, la cea mai înaltă cotă a turismului alpin din țara noastră. Cînd și pe unde ați ajuns aici!

— Cînd v-am spus că cercul nostru turistic se numește „Șoimii” ați zîmbit cu îngăduință.

— Iertați-mă și să mă ierte și... „Șoimi” dv. Denumirea mi se părea nu numai potrivită pentru un cerc turistic, ci și originală. Dar uitîndu-mă la „prichindeii” dv. mi se părea cam pretențioasă și am atribuit-o teribilismului lor juvenil.

— Iar cînd v-am spus că am făcut cu ei traseul de la cabana Valea Simbetei la cabana Podragul...

— Într-adevăr mi se părea că exagerați. Parcursul acestei porțiuni din creasta Făgărașului, cu escaladarea Viștei Mari și a Virfului Moldoveanu, presupune din partea celor care se avîntă pe acest traseu, pe cit de spectacular pe atît de dificil, o anumită rezistență fizică și multă voință, ce se cîștigă în urma unui antrenament îndelungat, care nu mă așteptam să-l aibă copiii dv.

— Deși aveam astăzi în program o altă excursie, după ce ați plecat de la tabăra noastră, știind că mergeți spre Podragu, copiii au propus să pornim în urma dv. pentru a vă demonstra că nu ne-am lăudat.

— Acuma însă, nu numai că mi-ați demonstrat cu prisosință ci, pur și simplu, m-ați uluit. Pe unde ați sosit aici?! După cite știu există un singur traseu marcat.

— Marcat, da. Însă „Șoimii” nu urmează traseele marcate. Ei sînt deschizători de noi drumuri.

Dar, cine sînt acești „șoimi”...?, care mie mi-a fost dat să-i cunosc în împrejurări, într-adevăr, mai mult potrivite pentru șoimi, în sensul propriu al acestui cuvînt, decît pentru copii. Este vorba despre un grup de pionieri de la școala generală din comuna Apața, județul Brașov, constituiți într-un cerc turistic. Inițiatorul și fermentul acestui cerc turistic este însuși directorul școlii, profesor de științele naturii, Zsizsik Eugen.

Ideea constituirii unui astfel de cerc în școală s-a născut cu doi ani în urmă, nu numai din pasiunea personală a directorului pentru turism ci din mai multe considerente de ordin instructiv-educativ pentru elevi.

„Copiii de la sate, și nu numai ei, spunea tov. director, fiind mai puțin umblați, și-au format o imagine vagă și abstractă asupra propriei lor țări. Ei cunosc geografia fizică și economică a patriei, viața și preocupările oamenilor din afara perimetrului localității natale, numai din lecții și lecturi; or, excursiile, drumețiile, turismul în general, bine organizat, constituie excelente lecții practice de verificare, consolidare și îmbogățire a cunoștințelor despre geografia și trecutul de luptă al poporului nostru, prin vizitarea localităților și monumentelor istorice, despre frumusețile și bogățiile patriei, despre dinamica vieții economice și sociale contemporane. Turismul școlar devine astfel un excelent mijloc de educare patriotică a elevilor. Iar varietatea eforturilor fizice la care sînt expuși elevii contribuie la fortificarea și dezvoltarea armonioasă a organismului, la imprimarea unei mobilități și agilități fizice atît de utile tineretului pentru formarea sa ulterioară. Învingerea acestor greutăți mai contribuie la educarea voinței, la ingeniozității și la imprimarea unui optimism avîntat.

Căpitanul „Șoimilor”, directorul școlii din Apața, consideră turismul nu numai un prilej plăcut, distractiv de a-și petrece elevii vacanța, ci și un mijloc ideal de educare multilaterală a tineretului școlar. De aci amplasarea acordată acestei activități. În cercul turistic „Șoimii” sînt înscriși elevi începînd din clasa III-a și pînă la X-a, împărțiți în două cicluri: începători — 45 elevi și avansați — 50 elevi.

„La început, spunea conducătorul „Șoimilor”, interesul elevilor pentru turism era destul de redus, iar activitatea foarte timidă, conștînd în scurte drumeții, de o zi-două, în localitățile apropiate. Treptat însă, orizontul nostru turistic s-a lărgit, iar pofta de drumeție a „Șoimilor” a crescut, abordînd trasee din ce în ce mai îndrăznețe. Primul mai ambițios a fost traseul: Malnaș Băi — Băile Ozunca — Comuna Bixad — Lacul Sf. Ana — Băile Ceta-tea Balványos — Tușnad Băi, cu începătorii, iar cu cei avansați: Sinaia — Virful cu Dor — Virful Furnica — cabana Piatra Arsă — Ba-

bele — Virful Omul — Coștila — Caraiman — cabana Padina — Peștera Ialomicioara. Cîștîgînd experiență și antrenamentul necesar am abordat în acest an Făgărașul.

În anii precedenți, întîmpinînd o serie de greutăți pentru cazare la cabane, cit și condițiile de aci, adesea, necorespunzătoare odihnei, unde nici mediul social nu este întotdeauna adecvat educării copiilor, i-a determinat pe „Șoimii” să recurgă la corturi, pe care le-au confecționat cu sprijinul părinților. Astfel, în acest an, „Șoimii” au instalat o tabără de corturi în apropierea Cabanei Valea Simbetei de unde organizează diferite excursii în Munții Făgăraș. Aci și-au petrecut vacanța de vară, în mai multe serii, numeroși elevi ai Școlii generale din comuna Apața.

„Avantajul turismului în tabere cu corturi proprii, ne spunea directorul școlii, prezintă multiple avantaje. În primul rînd, avem asigurată cazarea gratuită. În condiții de confort cu nimic mai prejos față de priciurile din cabane iar alimentația ce ne-o pregătim aci este mai ieftină, mai diversificată, consistentă și indigestibilă. Toate alimentele, tacimurile și vesela de bucătărie le-am adus de acasă, fiecare elev contribuind cu ceea ce poate din gospodăria părintească, fără nici o obligație. Astfel, aci ne pregătim totul, începînd de la simpla cafea cu lapte de dimineață și pînă la cele mai complicate și gustoase ciorbe și mîncăruri pentru masa de prînz și de seară. Toți elevii fac prin rotație pe bucătărie și ospătarii, întrecîndu-se în prepararea celor mai bune bucate servite la modul cel mai elegant”.

Desigur, că toate acestea au multiple și nebanuite valențe instructiv-educative. Dar viața „Șoimilor” în tabără nu se reduce numai la excursii și... „bucătărie” așa cum s-ar putea deduce din cele relatate mai sus. Activitățile lor sînt mult mai bogate. Pînă în prezent au la activ citeva colecții de roci, ierbare, o peșteră descoperită în Munții Perșani, o colecție de fosile (scoici, echinoderme, amonites etc. din era geologică cretacică, descoperite într-o carieră de nisip și care au stîrnit interesul unor specialiști), au confecționat fotomontaje cu imagini de drumeție și au redactat multe „jurnale de tabără”, pe care le mai răsfoiesc adesea, folosindu-le și în orele de dirigîntie.

În tabără, paralel cu activitatea științifică se organizează diferite jocuri distractive, de orientare turistică, se învață cîntece, se organizează concursuri de recitări, snoave și ghicitori, adesea în fața unor mari focuri de tabără. Toate acestea fac ca „Șoimii” să fie foarte veseli și harnici, optimiști și ingenioși, să aibă multă poftă de mîncare și de... zbor.

Prof. GH. DIVRICIAN

Fișe pentru:

un mic roman...

BALNEAR

Avem un institut de Balneologie și Fizioterapie la București și sute de medici, hidrologi, ingineri geologi, chimiști, biologi, climatologi, arhitecți care se ocupă în mod special de punerea în valoare a unor imense rezervoare de sănătate ale pământului. Avem peste 150 de localități — mari, mici, cunoscute, redescoperite, altele la început de explorare — înscrise pe hartă sub genericul „stațiune balneo-climaterică”. Pentru foarte mulți dintre noi, curele balneare au făcut adevărate minuni. Ne propunem de data aceasta, să vă amintim că, în afara stațiunilor consacrate există și dubluri ce-și joacă rolul cu tot atîta eficacitate.

Despre inimoși, bioxid de carbon și . . . somn garantat

— **Covasna.** Fenomenele geologice care au avut loc în perioada post-vulcanică au înzestrat-o cu izvoare, nămol mineral și mofete. Amintind de o „rezervație pompeiană”, înconjurată de ghizduri de lemn, faimoasa Baltă a Dracului care acum citeva sute de ani a pus la grea încercare calmul localnicilor, este o mărturie a trecutului geologic zbuciumat al zonei, dar atestă și existența aceluși prețios bioxid de carbon utilizat azi pe scară largă. Dacă în tratamentul bolilor cardiovasculare Vatra Dornei, Buziași și Borsec au deja tradiții bine definite, Covasna intră acum în perspectiva unor mari lucrări de dotare și amenajare. Pe fundal de dealuri împădurite, la contactul dintre partea înaltă a depresiunii Brașovului și curbura lanțului carpatic, există o climă al cărei efect sedativ

este de-a dreptul miraculos. Fără intervenția medicamentelor, sub simpla acțiune a aerului bogat în ioni negativi, tensiunea arterială scade apreciabil. Oameni care se plingeau de insomnii rebele dorm la Covasna, chiar din primele zile, fără nici o procedură specială. Cît despre mofete — emanații de bioxid de carbon — ele pot fi regăsite fie în beciurile caselor, fie într-o amenajare specială din incinta băilor. Într-o încăpere circulară, cu bănci așezate de jur împrejur, bioxidul de carbon determină o rapidă dilatare a vaselor periferice. Clima, cele șapte straturi de apă minerală de diferite calități, (folosite fie în băi, fie pentru cura internă) indică Covasna nu numai în tratamentul bolilor de inimă ci și în afecțiunile sistemului nervos periferic, ale tubului digestiv, ale căilor urinare.

— **Vilcele** — la numai 25 km de Braşov, cu perspectivă de drumuri spre defileul Oltului, spre Bod şi Feldioara, cu veri răcoroase, cu piriul Vilcele care-i traversează parcul. Izvoarele minerale — în special carbo-gazoase, dar şi magneziene, bicarbonate, calcice, sodice, feruginoase — sînt folosite la băile calde, la cura internă, se imbuteliază ca apă de masă şi dau rezultate bune în bolile miocardului, în afecţiuni valvulare, în artero-

scleroza vaselor extremităţilor, în hipo şi hipertensiunea arterială, în boli de nutriţie şi anemii.

Peste Dealul Şugaşului, la 5 km — staţiunea **Şugaş**, pe care medicii o recomandă în tratamentul afecţiunilor aparatului locomotor, cardiovascular şi în cele ale tubului digestiv. Găsiţi acolo un stabiliment de băi, ape minerale, cîteva vile şi un bazin în plină pădure.

Sarea, saramura şi ... nu numai Lacul Ursu

Toata bordura Carpaţilor este boltită de un inel de sare, moştenire a Mării Sarmatice din care au ieşit munţii. Apele sărate (lacuri formate prin prăbuşirea unor vechi ocne sau prin dizolvare) sînt un prim argument în tratamentul bolilor ginecologice. Ele activează circulaţia, stimulează funcţiile circulare şi nutriţia generală, măresc tonicitatea musculaturii, favorizează serobţia proceselor inflamatorii. Peste 25 de localităţi — primele dintre ele sînt Sovata, Eforie, Bazna — se recomandă cu diferite varietăţi şi combinaţii de sare, ape clorurosodice şi nămoluri şi, nu de puţine ori, anexite cronice, tuberculoze genitale, cervicite şi colpите, tulburări funcţionale grave au fost vindecate cu succes.

La concurenţă cu sarea de Bazna, **sarea de Băltăteşti** care se vinde de cîtuva timp în farmacii se extrage din apa minerală iar Băltăteştii este o comună înşirată de-a lungul şoselei, între Piatra Neamţ şi Tîrgul Neamţ. Dispune de 320 de locuri de cazare, la nevoie se poate apela şi la locuinţele particulare, peisajul e odihnitor, un mic parc, flori şi fundal de brazi. De două ori, în 1900 (la expoziţia de la Paris) şi în 1906 (la Bucureşti) apele minerale din Băltăteşti au primit medalia de aur. Sînt izvoare atermale care se beau sau sînt folosite în băi calde, asociate cu diverse proceduri auxiliare electroterapeutice şi dau rezultate excelente în tratarea bolilor reumatismale, bolilor ginecologice şi ale tubului digestiv, în afecţiunile

sistemului nervos periferic, Gherghina Albu din Bucureşti declara aproape uimită: „Am venit pe brînci, mîinile şi picioarele parcă nu erau ale mele, şi după două zile parcă am trecut printr-o minune.”

— **Slănic Prahova**. — Se povesteşte acolo tragica legendă a fetei care s-a prăbuşit în ziua nunţii de pe stîncă de sare, la Grotă miresii. Aşezare străveche, cu ocne exploatare pe vremea lui Brîncoveanu, cu păduri de stejari şi livezi, localitatea este menţionată ca staţiune balneară încă din 1885. Lacurile sărate, formate pe locul minelor, izvoarele minerale care le alimentează (cele clorurosodice au o mare concentraţie) nămolul sapropelic, aerosolii, o climă blîndă, uscată indică staţiunea drept una dintre cele mai eficace în tratamentul afecţiunilor aparatului locomotor şi nervos periferic, în bolile ginecologice. La Baia Baicului şi la Baia Roşie — complexe balneare: instalaţii pentru băi, ştrand, ungeri de nămol.

— **Ocna Mureşului**. — Cu aceleaşi indicaţii de tratament — foloseşte bogăţia terapeutică a unor lacuri sărate formate pe locul minelor cunoscute de pe vremea romanilor. Apele minerale clorurosodice sînt utilizate în băi calde sau reci în băi de aburi. Protejată de brazi şi castani, o largă panoramă spre lîncă Mureşului, cu drumuri ce curg spre Alba Iulia şi Turda, spre băile Arieşului şi Geoagiu-lui, staţiunea este deschisă tot timpul anului.

O sticlă gradată — dimineaţa, la prînz ... şi fără alcool

— **Geoagiu Băi** — Apele termale care izvorăsc din Apuseni în bazinul Glodului colectînd mari concentraţii de săruri minerale sînt cunoscute de peste 2000 de ani. Denumirea cetăţii, Germisara, unde romanii au contruit terme este o dovadă. Dealuri şi coline împădurite dau staţiunii climatul temperat, de

cruţare, admirabil pentru bolile sistemului nervos periferic. În tratamentele reumatismelor, ale afecţiunilor tubului digestiv, în anemii, izvoarele minerale (bicarbonate, calcice, magneziene, radioactive) nămolul — sînt medicamente excelente. Există la Geoagiu instalaţii pentru băi calde, bazine pentru băi

în aer liber și bazine cu apă caldă în ștranduri în care se poate înota și în noiembrie. Peisajul îmbie la plimbare: la mai puțin de 4 km, Sarmizegetusa dacică, citeva bazine de pe vremea romanilor, care confirmă puterea tămăduitoare a apelor, cheile și peșterile de pe valea Almașului.

— **Moneasa** — despre care se va vorbi ca despre o nouă vedetă a construcțiilor moderne. Peisajul ei de basm, de neuitat pentru cei care l-au văzut, etalează spectaculoase fenomene carstice, culmile munților Codru, străjuind defileul în care s-a cuibărit stațiunea, marmora roșie ruptă dintr-o carieră apropiată, ape limpezi de piriuri. Se tratează aici diferite forme ale bolilor reumatice, astenii nervoase, afecțiuni ale tubului digestiv și glandelor sale anexe. Izvoarele minerale (întrebuțate în instalații

pentru băi calde, în bazine în aer liber) au în compoziție calciu, magneziu, sodiu, săruri bicarbonatate.

— **Săcelu** — au fost descoperite în această localitate de pe Valea piriului Blahnița, nămol sapropelic și peste 40 de izvoare minerale. Cu două milenii în urmă, romanii — se pare cei mai asidui balneologi ai antichității — au construit lângă castrul din apropiere terme unde-și îngrijeau sănătatea. Stațiunea primește soarele printre coline și păduri, ferită de vânturi și umezeală, deschizând amatorilor de spectaculos, porți spre culmile Paringului, spre cheile Oltețului, spre peștera Muierii și peștera Polovragi, spre valea Crasnei. Apele minerale și prețiosul nămol sapropelic sînt recomandate în gastrite și afecțiuni hepatice, în litiaza urică, în afecțiunile aparatului locomotor, ale sistemului nervos periferic, în bolile ginecologice.

PE MERIDIANELE GLOBULUI

■ „Poftiți la noi, în țara celor 7 000 de insule exotice din arhipelagul filipinez, climă, faună, floră, dansuri, toate pline de un farmec nou pentru dumneavoastră, europenii”. Este invitația pe



care frumoasele filipineze din fotografie o adresează trecătorilor din Düsseldorf.

În lată un nou gen de propagandă care merită atenție cel puțin pentru originalitatea sa.

■ O importantă descoperire arheologică a fost făcută recent în împrejurimile orașului Cairo. A fost scos la iveală un vechi zăcămint de aur și se presupune că aici ar fi existat o mină de aur a fa-



raonilor. Cercetările, desfășurate de un grup de arheologi americani și polonezi, continuă sub îndrumarea specialistului George Scanlon din Philadelphia.

■ Canadianul Elzmar Durette, în vîrstă de 61 de ani, a pornit în 1969 pe jos către München, pentru a asis-



ta la jocurile olimpice. Iată-l ajuns la Nisa, unde si-a cumpărat a 125-a pereche de pantofi.

■ În apropierea localității Dvur Kralove din Cehoslovacia se amenajează o rezervație de 60 hectare, care va adăposti animale sălbatice din Africa. Lucrările vor lua sfîrșit în cursul anului 1972. Pentru vizitarea acestei originale rezervații — unică în Europa — vizitatorii vor folosi automobilele proprii sau autobuzele.

■ În fiecare an, în Japonia are loc un mare festival, care marchează începutul verii și al ascensiunilor pe Muntele Fuji, cel mai înalt masiv din această țară.



În imagine, tinere japoneze purtînd pe umeri o platformă alegorică reprezentînd Muntele Fuji, urcă spre culmile acestuia.

Cooperativa IGIENA București
prestează servicii de:

**COAFURA
FRIZERIE
COSMETICA
VIBROMASAJ
MANICHIURA
PEDICHIURA
PERUCHIERIE**



**Materiale indigene
și din import**

Maistri de înaltă calificare

PE MERIDIANELE GLOBULUI

■ Cea mai mare colecție de meteoriti din Uniunea Sovietică — de la Muzeul de mineralogie al Academiei URSS — a intrat în posesia unor noi exponate. Colegii americani ai oamenilor de știință sovietici au dăruit muzeului doi meteoriti care au căzut pe pământ în anul 1969, în timpul „ploii de piatră” care s-a abătut asupra Mexicului.

■ O dovadă în plus că în urmă cu zeci de milioane de ani în Antarctica a existat un climat favorabil creșterii pădurilor de foioase și conifere, a fost adusă de un grup de cercetători din Leningrad. În urma unor studii științifice întreprinse în Antarctica, ei au descoperit în roci vulcanice imprimate formele unor frunze de mesteacăn, fag și soiuri de conifere care cresc în zilele noastre în Australia și în Țara de Foc.

■ Istoria orașului Burgos din Spania se întinde cu peste o mie de ani în urmă. În anul 884, spun documentele, orașul a fost repopulat și a devenit capitala unei regiuni de mare importanță strategică. Regiune foarte bogată i se spune și locul „piinii și al vinului” — Burgos-ul își completează peisajul cu numeroase vestigii istorice, castele și mănăstiri.



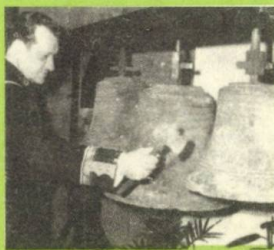
Numele orașului are însă pentru noi și o altă semnificație: aici au fost judecați nu de mult de un tribunal militar, un grup de patrioți basci. În lumea întreagă au avut loc numeroase demonstrații pentru salvarea vieții lor. Încă o dată vocea celor mulți a învins, împiedicând condamnarea la moarte a neînfricaților luptători.

■ Printre numeroasele muzee ale Varșoviei, unul reține atenția pentru originalitatea sa: Muzeul ceasurilor, de pe strada Piekarska. Vizitatorilor le sunt prezentate aici mai multe sute de ceasuri de toate felurile — pendule, brățări, medaliaone etc. — executate cu neîntrecută măiestrie de-a lungul veacurilor de vestiți meșteri polonezi și străini.



■ Căderea Bastiliei din 14 iulie 1789 a fost serbată și în 1971, ca în fiecare an de altfel, cu un fast deosebit. După 182 de ani de liniște orologul fortăreței a sunat din nou, cu toate cele trei clopote ale sale, găzduite într-unul din saloanele arondismentului al 4-lea din Paris.

Iată momentul cînd șeful muzicii gării republicane din Paris declanșează sunetele celor trei clopote, cel mai mare cîntărind 225 kg, iar celelalte două, 50 și respectiv 72 kg fiecare.



Mic ghid muzeistic

JUDEȚUL ALBA

— Muzeul de istorie Alba Iulia, str. Mihai Viteazul nr. 12-14. Deschis orele 10-17**.

— Muzeul mixt Sebeș — Parcul 8 mai nr. 4. Deschis: 1 sept. — 1 mai orele 8-16; 1 mai — 1 sept. orele 9-17.

— Muzeul de istorie, Piața Republicii nr. 24. Deschis orele 10-13, 16-18.

— Muzeul de științe naturale Aiud, str. 11 iunie nr. 1. Deschis orele 9-17.

— Muzeul orașului Blaj, str. Armata Roșie nr. 2. Deschis orele 7-14.

— Muzeul memorial „Avram Iancu”, comuna Avram Iancu. Deschis orele 9-15.

— Muzeul etnografic din comuna Lupșa-Cimpeni. Deschis orele 10-18.

— Muzeul etnografic din comuna Remetea-Turda. Deschis orele 10-17.

JUDEȚUL ARAD

— Muzeul județean Arad, str. G. Enescu nr. 1. Deschis orele 10-18.

— Muzeul teatrului. Deschis în timpul spectacolelor.

— Muzeul din Lipova, str. N. Bălcescu nr. 21. Deschis orele 10-18.

— Muzeul memorial „Ion Slaviu”, comuna Șiria.

— Colecția de obiecte vechi bisericesti, Arad, mănăstirea Simion Stîlnicu.

JUDEȚUL ARGEȘ

— Muzeul județean Argeș, Pitești, str. Horia, Cloșca și Crișan nr. 44. Deschis: iarna orele 8-13, 17-20; vara orele 10-20.

— Muzeul memorial „Liviu Rebreanu”, comuna Valea Mare.

— Muzeul orașenesc Curtea de Argeș str. Sin Nicodan nr. 1. Deschis orele 10-13, 15-19.

— Muzeul orașenesc Cîmpulung, str. Republicii nr. 5. Deschis orele 9-13, 15-19.

— Complexul feudal Negru-Vodă (Cîmpulung), str. Negru-Vodă nr. 64. Deschis: joi și duminică orele 10-13.

— Secția de artă plastică, (Cîmpulung), str. Negru Vodă nr. 123. Deschis orele 10-13, 15-19.

— Casa memorială „George Topirceanu” comuna Nămăiești.

Mic ghid muzeistic

- Muzeul Golești, comuna Golești. Deschis orele 8-20.
- Muzeul pomiculturii și viticulturii comuna Golești.
- Muzeu sătești în comunele: Mușetești, Retevoiești, Costești.

JUDEȚUL BACĂU

- Muzeul județean Bacău
- secția de artă - Calea Mărășești nr. 20, secția de istorie - str. Mărășești nr. 42. Deschis orele 10-18.
- Muzeul de științe naturale, Bacău, str. Karl Marx nr. 14. Deschis orele 10-18.
- Muzeul din orașul Gh. Gheorghiu Dej - B-dul Republicii nr. 4. Deschis orele 10-18.
- Galeria de artă din Tg. Ocna - str. Păcii nr. 1. Deschis orele 10-18.

JUDEȚUL BIHOR

- Muzeul Țării Crișurilor, Oradea, str. Muzeului nr. 4. Deschis orele 11-17.
- Muzeul memorial „Iosif Vulcan” Oradea, str. Iosif Vulcan nr. 16. Deschis orele 10-18.
- Muzeul memorial „Ady Endre”, Oradea, str. Parcul Traian nr. 1. Deschis orele 10-18.
- Muzeul din Beiuș, str. 23 August nr. 11. Deschis orele 10-18.
- Muzeul „Arany Janos”, Salonta, Piața Libertății nr. 4. Deschis orele 10-18.
- Muzeul din Tinca, str. Avram Iancu nr. 55.
- Muzeul din Secuieni, str. Ady Endre nr. 4. Deschis orele 9-13 zilnic, sâmbăta și 16-19.

JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD

- Muzeul de istorie Bistrița, str. Armata Roșie nr. 53. Deschis: 1 sept. - 1 mai orele 10-15, 17-20.
- Muzeul Năsăudean, Năsăud, B-dul Republicii nr. 19. Deschis orele 9-19.
- Muzeul memorial „George Coșbuc”, comuna George Coșbuc. Deschis: 1 sept. - 1 mai orele 10-16; 1 mai - 1 sept. orele 10-20.
- Muzeul memorial „Liviu Rebreanu”, comuna Prislop (Liviu Rebreanu). Deschis orele 10-13 și 15-17.
- Muzeul memorial Ioan Pop Retegeanu, comuna Reteag. Deschis orele 10-19.

IN MUNȚI
(triverb: 11, 1, 6)

SLADAT

LA MUNTE
(criptografie: 2, 4, 1, 5, 4)

OIPRA

PODOABA DELTEI
(monoverb: 5-7)

IN
L

TURISTICA
(criptografie: 2, 8, 2, 9, 2, 6)

XRE AV OP L NU



ORIENTARE ... TURISTICĂ (criptografie: 7, 2, 4, 2, 6, 7)



COPERTA LITERARĂ (5, 5, 7, 8)

Un ghid turistic? Nul! Prin anagramare veți afla numele unui cunoscut scriitor român și una din cele mai importante lucrări ale sale, cu un profund caracter patriotic și revoluționar.

JUDEȚUL BOTOȘANI

— Muzeul din Botoșani. Calea Națională nr. 251. Deschis orele 10-13 și 17-20;
Secția de Artă — Calea Națională nr. 272. Deschis orele 10-13 și 17-20.

— Muzeul de științe naturale din Dorohoi, str. Al. Sahia nr. 43. Deschis orele 10-13 și 15-20.

— Muzeul „George Enescu” Dorohoi, str. Republicii nr. 81. Deschis orele 10-13 și 17-20.

— Muzeul „George Enescu”, Liveni, comuna George Enescu. Deschis orele 10-13 și 18-20.

— Muzeul mănăstirii Popăuți. Botoșani, str. Ștefan cel Mare nr. 35.

— Muzeul „Mihai Eminescu”, comuna Ipotești. Deschis orele 8-13 și 17-20.

— Muzeul „Mihail Kogălniceanu”, Botoșani.

— Casa memorială „Nicolae Iorga”, Botoșani, str. Nicolae Iorga nr. 14. Deschis orele 8-13 și 17-20.

JUDEȚUL BRAȘOV

— Muzeul județean Brașov. — Brașov, Casa Sfatului, Piața 23 August nr. 3 a — Muzeul de istorie. Deschis orele 10-20.

— Muzeul „Cetatea Brașov”, Brașov, str. Castelului nr. 2. Deschis orele 10-18.

— Muzeul de artă, Brașov, Bd. Gh. Gheorghiu-Dej nr. 21. Deschis orele 10-20.

— Muzeul sporturilor Brașov, str. G. Coșbuc nr. 7. Deschis orele 10-18.

— „Casa Mureșenilor”, Brașov, Piața 23 August nr. 25. Deschis orele 10-18.

— „Casa memorială Gh. Dima”, Brașov, str. Sirul Dima nr. 3. Deschis orele 10-18.

— Muzeul culturii românești din Șcheii Brașovului, Brașov Piața Libertății nr. 2. Deschis orele 10-18.

— Muzeul Bran. Comuna Bran, str. Principală nr. 460. Deschis orele 9-17.

— Muzeul săsesc Făgăraș. Făgăraș, Piața Republicii nr. 22. Deschis orele 8-13 și 16-19.

— Muzeul etnografic Săcele, Săcele, Bd. Lenin nr. 153. Deschis orele 10-18.

— Muzeul etnografic Rupea. Rupea, Piața Republicii nr. 191. Deschis 10-18.

Mic ghid muzeistic

— Muzeul de istorie al cetății Rîșnovului. Deschis orele 10-18.

— Muzeu sătești în comunele: Rotbov, Șirnea, Comana, Cuculata, Mateias, Bunești, Palos.

JUDEȚUL BRĂILA

— Muzeul Brăilei — Piața Lenin nr. 1.

JUDEȚUL BUZĂU

— Muzeul județean de istorie, Buzău, str. Unirii nr. 149. Deschis: vara orele 9-13 și 17-20; iarna orele 8-16.

— Muzeul mixt Rimnicu Sărat, str. Suvorov nr. 130. Deschis vara orele 10-20; iarna orele 10-13 și 16-20.

JUDEȚUL CARAȘ-SEVERIN

— Muzeul din Reșița, str. 7 Noiembrie nr. 50. Deschis orele 11-19.

— Muzeul din Caransebeș, str. Bistei nr. 2. Deschis orele 10-18.

— Muzeu sătești în comunele Mehadia și Gornea.

JUDEȚUL CLUJ

— Muzeul de istorie al Transilvaniei, Cluj, str. Emil Isac nr. 2. Deschis: miercuri, joi, sâmbătă orele 9-13,30, marți, și vineri orele 9-13 și 17-19,30, duminică orele 9-14.

— Colecția de istorie a farmaciei, Cluj, Piața Libertății nr. 28.

— Muzeul etnografic al Transilvaniei, Cluj, str. 30 Decembrie nr. 21. Deschis orele 11-19.

— Secția în aer liber din parcul Hoia. Deschis orele 11-19, între 1 mai — 1 noiembrie.

— Muzeul de artă Cluj, Piața Libertății nr. 30. Deschis orele 10-18; duminică orele 11-19; luni și marți închis.

— Muzeul memorial „Emil Isac”, Cluj, str. 1 Mai nr. 23. Deschis orele 9-12 și 15-19.

— Muzeul zoologic al Universității „Babeș-Bolyai”, Cluj, str. Clinicilor nr. 5-7. Deschis orele 9-13 și 16-19.

— Muzeul de istorie Turda, str. B. P. Hașdeu nr. 2. Deschis: iarna orele 9-13 și 14-18; vara orele 10-13 și 16-19; luni și marți închis.

— Muzeul de istorie Gherla, str. Mihai Viteazu nr. 6, Deschis orele 9-17.

E bine, cred, ca la răspinteni de ani noi, vechii vânători, să le adresăm câteva urări și câteva îndemnuri și să le dăm câteva sfaturi celor ce se află la începuturile lor... Precum și celor ce abia acum se pregătesc să-și

există pulbere „strimbă” și alice „cotite”). Trebuie să te întărești mereu în convingerea că pe covârșitoarea parte a bătrînului nostru continent vînătoarea nu e o indeletnicire aducătoare de ciștig, ci una creatoare de frumu-

etică vînătorească

facă intrarea în breaslă, spre a se împărtăși și mai deplin din frumusețile plaiurilor pe care pînă acum le-au cutureiat ca simpli drumeți.

Aș vrea să-i rog mai întîi și-ntîi pe proaspeții și viitorii nemrozi să mă creadă pe cuvînt că vînătoarea, ca oricare indeletnicire omenească, se învață de la alții. Și a-nume cu temei! Căci novicele care ar voi să le încerce el însuși pe toate ar fi sortit să rămînă mult și bine — dacă nu chiar toată viața — în rizibila postură de ageamiu.

Ce trebuie să facă el pentru a scăpa cît mai curînd din clasa „brînzoilor”, cum se zice vînătorește?

Fă-ți tinere, ucenicia, un an sau doi, pe lîngă un vînător încercat. Și citește!... „Vînătoarea nu se învață din carte!” — vei auzi de ici, de colo. Adevărat! Dar nici fără carte!...

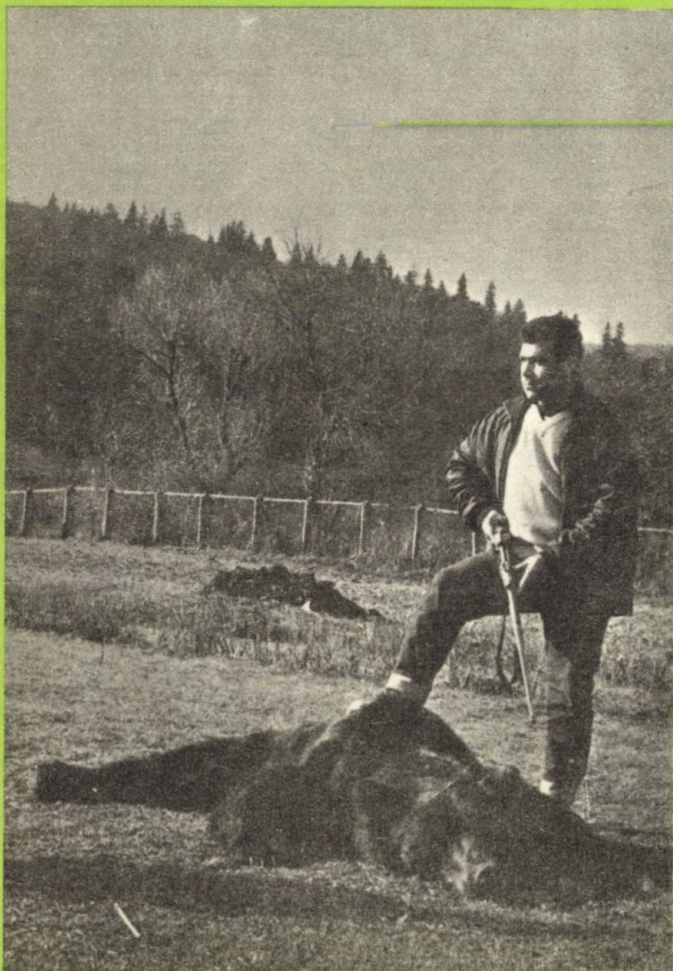
Pentru a-ți face intrarea, după ce te-ai văzut cu permisul în buzunar și cu arma în mînă, în tagma adevăraților vînători, trebuie să-ți însușești anumite deprinderi și anumite vederi. Și trebuie să lepezi altele. (Cum ar fi, spre exemplu, credința deșartă că

seți. O indeletnicire care îți aduce incintare, recreație, sănătate, proaspete puteri de muncă. Rost pe care și l-ar pierde iremediabil dacă nu ar fi practică într-un spirit și adevărat sportiv. Dacă vînătorul ar uita mereu că trebuie să se mențină în limitele unor acțiuni cu caracter de luptă dreaptă, față de vînăt, căci altcum nu ar fi decît un laș chinuitor și distrugător al unor biete vietăți ce atît de frumos impodobesc minunatul peisaj al naturii slobode.

Și, pentru că veni vorba de frumos și de frumuseți: Îl rog pe mai micul meu frate întru Diana, pe cel care socotește că, după ce și-a însușit o frumoasă ținută etică, deprinderea de a se comporta ca un adevărat vînător corect, ținuta fizică, haina, nu ar mai avea nici o importanță, îl rog, așadar, să mă creadă că greșește profund. Ce-i drept, vînăt poți impușca și într-un costum bleumarin, cu sacou la două rînduri, pantaloni călcați pe dungă și purtînd pe deasupra un palton otova, care îți bate călcîiele. Totuși, strecurîndu-te astfel înveșmîntat pe tainica potecă a

unei rariști de pădure pui, cu bună știință, o urită pată pe dragul obraz al naturii. În afară de aceasta, îmbrăcat vinătorește, adică într-o haină de sport de culori apropiate de cele ale pădurii sau ale peretelui de stuf din jurul bălții, să zicem, vinatul, care în elementul lui e numai ochi, te va observa mai tirziu și astfel nu vei merge dintr-un eșec în altul. Și, mai ales, nu vei reveni, duminică seara, între oameni, cu înfățișare de miță plouată. Chiar dacă te-a prins o răpăială de ploaie și chiar dacă la ora amiezii te-ai tăvălit o-

leacă prin iarbă. Cum a pățit-o un prieten al meu, de pe vremuri, care își luase pe el cel mai bun costum — bun de plimbat pe bulevard! Și să nu uiți încă un lucru: ținuta vestimentară adecvată locului și scopului arată că te respecți. Că dorești să dai deplin respect și breslei în care te-ai învrednicit a intra. Și mai are și darul de-a te determina, oarecum, să respecți și sălbăticiunea care nouă, astora cu pană la pălărie, ne prilejuiește atâtea incintări. Pe cînd, ieșind în teren cu pușca într-o, mină și cu pardesiul în cealaltă,



— Grădina Botanică din Cluj, str. Republicii nr. 42. Deschisă: 9-19 vara și 9-17 iarna.

— Muzeul memorial „Octavian Goga”, comuna Ciucea.

JUDEȚUL CONSTANȚA

— Muzeul de arheologie Constanța, str. Muzeelor nr. 23. Deschis: 9-21 (între 1 mai — 15 sept.); 10-18 (între 15 sept. — 1 mai).

— Edificiul roman cu mozaic Constanța, Piața Ovidiu nr. 1. Deschis: 9-21 (între 1 mai — 15 sept.); 15 sept. — 1 mai orele 10-18.

— Muzeul de arheologie din Mangalia. Deschis orele 8-12 și 16-20.

— Cetatea Histria. Program de vizitare orele 9-21.

— Cetatea și monumentul triumfal de la Adamclisi. Program de vizitare orele 9-21.

— Muzeul de artă din Constanța, str. Muzeelor nr. 12. Deschis: orele 9-21 (între 1 mai — 1 octombrie); 10-18 între 1 octombrie — 1 mai).

— Colecția „Ion Jalea” — Constanța, str. Muzeelor nr. 26. Program de vizitare: orele 9-21 (între 1 mai — 1 octombrie); orele 10-18 (între 1 octombrie — 1 mai).

— Muzeul de artă „Dinu și Sevasta Vintilă”, comuna Topalu. Deschis: orele 10-20 (între 1 mai — 1 sept.); orele 10-18 (între 1 sept. — 1 mai).

— Muzeul de artă Limanul, comuna Liman. Deschis: orele 10-20 (între 1 mai — 1 sept.); orele 10-18 (între 1 sept. — 1 mai).

— Muzeul de artă din Mangalia. Deschis: orele 10-20 (între 1 mai — 1 sept.); orele 10-18 (între 1 sept. — 1 mai).

— Muzeul marinei române Constanța, str. Traian nr. 53. Deschis: orele 11-19 luni, miercuri, joi, vineri și sâmbătă; orele 9-13 și 16-20 duminică; marți închis.

— Acvariu Constanța, Bd. 16 Februarie nr. 1. Deschis: zilnic orele 9-21,30 (între 1 mai — 15 sept.); orele 9-16 (între 15 sept. — 1 mai).

JUDEȚUL COVASNA

— Muzeul din Sf. Gheorghe, str. 16 Februarie 10. Deschis marți și vineri orele 10-18; sâmbătă orele 10-13; duminică orele 10-14.

Expoziția permanentă „Gabor Aron” Tîrgu Secuiesc. Deschisă orele 10-18; sâmbătă orele 10-13.

Mic ghid muzeistic

— Expoziția permanentă „Istoria breslelor” din orașul Tirgu Secuiesc. Deschisă orele 10-18; simbăta orele 10-13.

JUDEȚUL DIMBOVIȚA

— Muzeul județean Dimbovița, Tîrgoviște, str. Justiției nr. 3-5.

— Muzeul de istorie. Tîrgoviște, str. Muzeului nr. 4. Deschis orele 10-18.

— Complexul muzeal „Curtea Domnească”, str. N. Bălcescu nr. 221. Deschis orele 8-20.

— Muzeul de istorie a orașului Tîrgoviște, str. N. Bălcescu nr. 236.

— Muzeul scriitorilor Tîrgoviște, str. Justiției nr. 3-5 Deschis orele 10-18.

— Muzeul tiparului și al cărții vechi românești. Tîrgoviște, str. Justiției nr. 3-5. Deschis orele 10-18.

— Muzeul de artă

— Casa atelier „Gh. Petrașcu”. Tîrgoviște, str. Narciselor nr. 20. Deschisă orele 10-18.

— Casa memorială „Gabriel Popescu”, comuna Vulcanu — Pandele.

— Curtea Brîncovenască, comuna Potlogi. Program de vizitare orele 10-18.

— Expoziția permanentă „I. L. Caragiale”. Deschisă orele 10-12 și 16-18.

— Expoziția memorială „I. C. Visarion” comuna Costești din Vale.

JUDEȚUL DOLJ

— Muzeul Olteniei. Craiova, str. Maxim Gorki nr. 44. Deschis orele 10-20 (între 1 mai — 1 nov.); orele 10-13 și 17-20 (între 1 nov. — 1 mai).

— Secția de etnografie „Casa Băniei” Craiova, str. Matei Basarab nr. 14. Deschisă orele 10-20 (între 1 mai — 1 nov.); orele 10-13 și 17-20 (între 1 nov. — 1 mai).

— Casa memorială „Traian Demetrescu” Craiova, str. Șilozului nr. 41. Deschisă orele 10-13 și 17-20.

— Casa memorială „Elena Farago”, Craiova, str. Kogălniceanu nr. 9. Deschisă orele 10-12 și 18-20.

dai impresia — și vei avea și tu însuși acest simțămînt — că ai pornit la treabă așa... mai mult în joacă. Căci ținuta exterioară nepotrivită te scutește, oarecum, de orice obligație privind corectitudinea vinătorească. Ea face, într-un fel, ca și ținuta etică să se ducă pe copcă...

Și tot în dorința de-a te ajuta să depășești cit mai curînd postura de ageamiu: caută să deprinzi a vorbi, a te exprima, vinătorește. Avem o limbă vinătorească nespuse de frumoasă și nespuse de bogată. Vorbirea neaoș-vinătorească se învață de la meșterii-vinători și de la vinătorii țărani care au moștenit pușca din tată-n fiu. Precum și de la unii dintre clasicii noștri. Căci nu-i limbă pe lume în care să se fi scris pagini atît de frumoase despre vinat, despre vinătoare și despre vinători, cum au scris Odobescu, Sadoveanu, Brătescu-Voinești, Cazaban. Dar ageamiul în ale vinătoriei se cunoaște și după monotonia cu care plozilor de sălbăticiuni le zice „pui”. În vreme ce bogata noastră limbă românească îi diferențiază atît de frumos și atît de expresiv în iezi, vătui, căței, boboci!...

Statornicind de la bun început că vinătorului demn de acest falnic nume nu-i e îngăduit să se gîndească la procopseală eu te-aș ruga, mai ținere tovarăș al meu, să lepezi cit mai curînd și cit mai deplin orice simțămînt de lăcomie și de invidie. Căci să știi: gradul atîns, în ierarhia noastră, de o grupă sau alta, de un cennacu vinătoreasc sau altul, se vedește cum nu se poate mai limpede la o banală vinătoare cu bățiași, la iepuri. Am avut de nenumărate ori ocazia să asist la inferbintate gilcevi ca acelea: „Nu, tovarășe! iepurul e

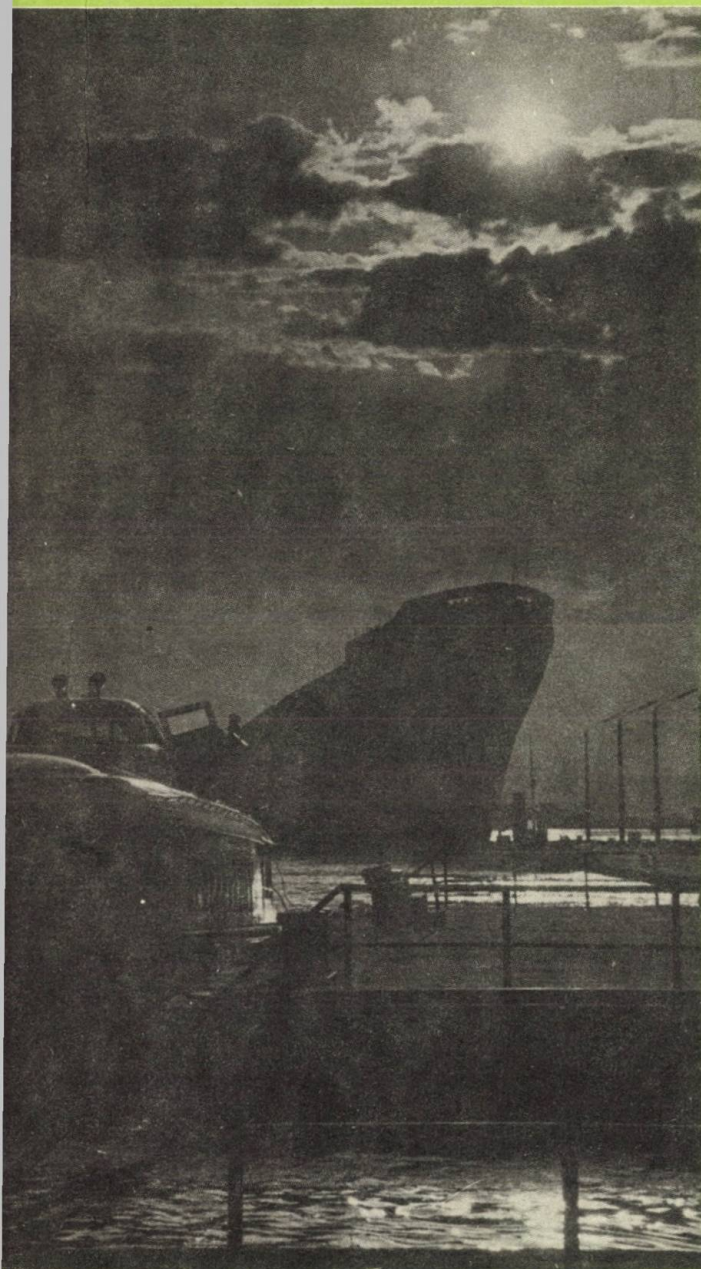
al meu, căci eu l-am lovit! S-a văzut cit colo că dumneata ai tras pe-alătura!” Dar uneori, spre lauda vinătorilor din această a doua categorie, gilceava se poartă invers: „Nu, tovarășe! iepurile este al dumnitale! Am toată siguranța că focul meu a mers pe-alături, căci m-am pripit.” (Sau: l-am observat tirziu. Sau: mi-a venit peste mină. Sau: tocmai m-am fost incurcat în cureaua de la armă.)

Și trebuie să lepezi cit mai urgent obiceiul de-a pălăvrăgi verzi și uscate. Sau, mai pe românește, de-a spune minciuni vinătorești. Deprinderea aceasta, năravul acesta, trebuie să rămînă al trecutului. Ce-i drept, tentația vinătorului de-a spune baliverne a mare și e explicabilă: petrecînd, de unul singur, ceasuri de încîntare, în mijlocul unui peisaj de basm, închîtpuirea țî se a-prinde în așa hal, de vezi și ce nu e... Iar apoi, la un pahar de vin sorbit cu neașă, alături de vinători sau nevinători, limba țî se dezleagă...

Minciuna trebuie lepădată fără cruțare și fără a aștepta ca cineva să te tragă de minecă. Și încă și mai virtos deprinderea de a te oțări să dovedești, spre a-ți salva obrazul, chipurile, că urecheatul care a plecat teafăr după cele două zadarnice răbufniri ale armei tale, avea totuși un picior rupt...

Minciuna vinătorească trebuie ștearsă din deprinderile noastre, ale tuturor. Căci ea n-are nici un alt rost decît pe acela de-a stîrni, la apariția oamenilor celor cu pușcă la umăr și prepelicar la curea, în tren, în tramvai sau în autobuz, exclamații ca acelea: „Oleooo! lauite minciinoșii!”

Nic. A. STRĂVOIU



Noapte de vară în portul Sulina

— Expoziția permanentă „Procesul luptătorilor ceferiști și petroliști „iunie — iulie 1934”, Craiova, str. Severinului nr. 9. Deschisă orele 10-13 și 15-20.

— Muzeul de artă din Craiova, Calea Unirii nr. 15. Deschis orele 10-13 și 17-20.

— Muzeul orașenesc din Calafat, str. 30 Decembrie nr. 6. Deschis orele 10-18.

JUDEȚUL GALAȚI

— Muzeul de istorie din Galați, str. Al. I. Cuza nr. 80. Deschis orele 10-13 și 17-20.

— Muzeul de științe naturale, Galați str. Avântului nr. 9. Deschis orele 10-13 și 17-20.

— Muzeul de artă. Galați, B-dul Republicii. Deschis orele 10-13 și 17-20.

— Muzeul din Tecuci str. 23 August nr. 36. Deschis orele 10-13 și 17-20.

— Muzeul „Costache Negri”, comuna Minjina, azi Costache Negri.

JUDEȚUL GORJ

— Muzeul județean Gorj. Tg. Jiu, str. Tudor Vladimirescu nr. 73. Deschis orele 10-13 și 17-20.

— Secția de artă populară de la Curtișoara. Satul Curtișoara, comuna Bumbesti Jiu. Deschisă orele 10-12 și 16-18.

— Muzeul memorial „Ecatrina Teodoroiu”. Tg. Jiu. Bd. 1 Mai nr. 270. Deschis orele 10-12 și 16-18.

— Muzeul memorial „Tudor Vladimirescu”, comuna Vladimiri.

— Muzeu sătești: în localitățile: Arcani, Săcelu, Bărbătești, Dobrița, Brădiceni.

JUDEȚUL HARGHITA

— Muzeul din Odorheiu Secuiesc, Bd. 1 Mai nr. 29. Deschis marți și duminică orele 10-13 și 17-19; miercuri, joi, vineri, și sâmbătă orele 10-14.

— Muzeul din Miercurea Ciuc, str. Gh. Doja nr. 2. Deschis orele 10-17.

— Muzeul din Cristuru Secuiesc, str. Libertății nr. 45. Deschis: 1 mai — 1 sept. orele 10-18 1 sept. — 1 mai orele 10-15.

— Muzeul din Gheorgheni, str. Republicii nr. 1. Deschis orele 9-13 și 16-18.

JUDEȚUL HUNEDOARA

— Muzeul județean Hunedoara. Deva, Bd. Petru Groza nr. 39 Deschis: vara orele 10-14 și 16-20; iarna orele 10-14 și 16-18.

Mic ghid muzeistic

— Muzeul de artă populară din Orăștie. Piața Aurel Vlaicu nr. 1. Deschis orele 10-13 și 16-20; duminică 10-16.

— Muzeul memorial Aurel Vlaicu, comuna Geoagiu. Deschis orele 10-18.

— Punctul muzeistic din Hațeg. Casa de cultură Hațeg. Deschis orele 10-18.

— Muzeul mineritului Petroșani, str. Nicolae Bălcescu nr. 2. Deschis vara orele 10-20; iarna orele 10-13 și 17-20.

— Castelul Hunedoara
— Muzeul de arheologie Ulpia Traiana Sarmizegetusa
— Cetatea Devei.

JUDEȚUL IALOMIȚA

— Muzeul de istorie „Ialomița”, Călărași, str. Progresului nr. 90. Deschis orele 11-19.

— Casa memorială „Gh. M. Vasilescu” Călărași, str. București nr. 239. Program de vizitare: miercuri și duminică orele 11-19.

JUDEȚUL IAȘI

— Muzeul de istorie a Moldovei, Iași, str. Palatului nr. 1. Deschis orele 10-13 și 17-20.

— Muzeul etnografic al Moldovei Iași, str. Palatului nr. 1. Deschis orele 10-13 și 17-20.

— Muzeul de artă din Iași, str. Palatului nr. 1. Deschis orele 10-13 și 17-20.

— Muzeul Unirii, Iași, str. Lăpușneanu nr. 14. Deschis orele 10-13 și 17-20.

— Muzeul Politehnic, Iași, str. Palatului nr. 1. Deschis orele 10-13 și 17-20.

— Bojdeuca „Ion Creangă” Iași, str. Simion Bărnuțiu nr. 4. Program de vizitare orele 9-17.

— Muzeul Teatrului Național Iași, str. V. Alecsandri nr. 5. Deschis orele 10-13 și 15-20.

— Muzeul de literatură a Moldovei Iași, Str. I. C. Frimu nr. 4. Deschis orele 10-18.

— Casa Dosoftei. Program de vizitare orele 10-13 și 15-20.

— Muzeul „Ilie Pintilie” șos. Iași-Ciurea nr. 62. Deschis orele 10-16.

— Muzeul de istorie naturală, str. Gh. Dimitrov nr. 72. Deschis orele 9-13 și 15-20. (simbătă după masă închis).

— Muzeul mănăstirii Golia

UN NOU GEN de alpin

În istoria escaladărilor alpine, performanțele aparțin de regulă unor temerari care, înfruntând dificultăți și primejdii greu de închipuit, înfrâng pas cu pas împotrivirea stîncilor, cățărindu-se pînă în virful cel mai înalt al muntelui.

Iată însă că patru tineri americani — Jim Lytle, Bil Peterson, Dick Kruse și Sam Umberger — au ținut să infirme exclusivitatea clasicului mijloc de a urca, pe jos, cu rucsacul în spate, pantele abrupte ale muntelui, invitându-ne la o ascensiune... în automobil. Ei au reușit, la capătul unei spectaculoase tentative, să escaladeze virful Elbert (4 329 m), cel mai înalt din lanțul Munților Stîncoși.

Această aventură extraordinară a fost astfel relatată de Jim Lytle, șeful expediției:

„La 2 August 1969, noi patru, însoțiți și de Dave Kittinger (mecanic)

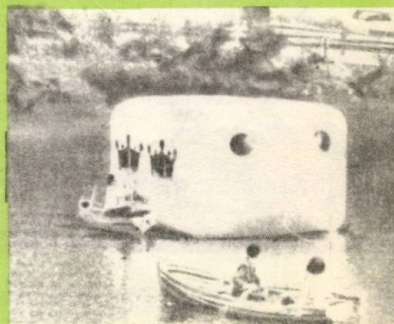
și sportivul Derrick Dodge, am plecat cu trei mașini Coot de la campul

Halfmoon din pădurea națională San Isabel (2940 m altitudine) situată la poalele Elbertului. A trebuit să urcăm prin pădurea pante de 60° și să trecem peste rămușuri dese și uneori peste trunchiuri de copaci mari, groase de 60 cm diametru. Mașinile s-au comportat extraordinar. Mergeam în zig-zag. Uneori drumul ne obliga să coborîm din mașină, ținînd volanul de jos, și să înaintăm încealături de vehicul. La un moment dat, mașina în ca

DE PRETUTINDENI

■ Pentru vacanțele lacustre, o firmă japoneză a fabricat această casă plutitoare din fibre de sticlă cu plastic și poliester. Casa are o lungime de 6 m, o lățime de 3,60 m și o înălțime de 2,7 m.

Ea poate fi plimbată pe lac sau, așa cum se vede în fotografie, „ancorată” la țărm.



Sam

se afla Dave și
errick a avut o
fecțiune la frine.
mașina s-a oprit
r-o stincă și o
tă a avut de su-
it.

Ajunși la 700 m
virful Elbert,
upul se hotări să
posească peste
apte. Mai avem
țin și urma să a-
gem cota 4.329

Elbert este al
ilea virf din S.
A., în statul Colo-
do, după Whit-
y (4348), mindria
iliforniei. Ne a-
m la 130 km sud-
st de Denver. Mai
r, la cițiva metri,
aflau cele trei
hicule Coot cu

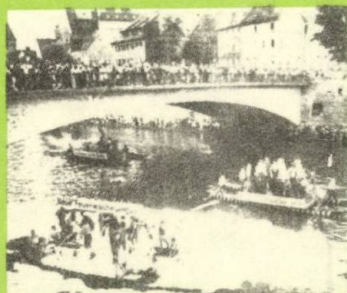
patru roți motrice,
cu direcția și în fa-
ță și în spate, ca-
re ne serveau acum
la odihnă, drept a-
părătoare de vint.

Din păcate timpul
era nefavorabil. O
ceață deasă antre-
nase peste noapte
ploaia și aceasta
transformase stinci-
le în adevărate
ghețușuri. Diminea-
ța, 3 august, por-
nim, în ultima e-
tapă, la asaltul vir-
fului Elbert.

Ploaia căzuse
toată noaptea, dar
mașinile nu prea se
sinchiseau de tere-
nul alunecos. Dave
și Derrick porniseră
în jos cu vehiculul
accidentat, așa că
noi ceilalți patru
mergeam cu cele-
lalte două mașini
rămase intacte. Ma-
șina condusă de
mine înainta în sus,
în zig-zag, iar Dick

Kruse lua din cînd
în cînd fotografii.
Echipajul acesta a
ajuns primul în virf
la ora 9,35 urmat la
două minute de
mașina condusă de
Sam. Din acel loc
se putea admira un
tablou extraordinar
de frumos. La nord
se ridicau Munții
Masivi cu virful de
3325 m. Departea,
în vale, la nord-est
se zărea Leadville,
care ne apărea de
aici ca o machetă
minusculă. Lacul de
acumulare de la
Twin Lakes părea
atît de aproape, cu
toate că era la
1.500 m distanță în
vale!

Eram fericiți. Ne
uitam cu mîndrie la
borna ce marca
4329 m și împlin-
tarăm acolo stea-
gul Statului Colo-
rado."



■ Credincioși unei vechi
serbări tradiționale numită
„Nabada”, care datează de
mai bine de un secol și
jumătate, locuitorii orașului
Ulm organizează și în zilele
noastre, la mijlocul lunii iu-
lie, o defilare cu bărcile pe
Dunăre, purtînd aceleași cos-
tume și măști tradiționale.
Respectînd cu fidelitate tra-
diția, locuitorii acestui oraș
vest-german își împodobesc
bărcile cu desene și inscripții
satirice, care sporesc nota de
voioșie a petrecerii.

- Muzeul mănăstirii Trei Ierarhi
- Muzeul Vasile Alexandri, comuna Mircești. Deschis orele 9-17.
- Casa memorială „Mihai Codreanu”, Iași str. Rece. Program de funcționare orele 10-13 și 17-20.
- Casa memorială „Dimitrie Anghel” comuna Miroslava, satul Cornești. Deschis orele 10-18.

JUDEȚUL ILFOV

- Muzeul municipal de istorie, Giurgiu, str. Dorobanți nr. 16. Deschis orele 10-20.
- Muzeul de istorie, Oltenița, str. Argeș nr. 101. Deschis orele 8-13 și 17-20.
- Muzeul memorial Alexandru Sahia”. Comuna Mănăstirea. Deschis orele 8-13 și 17-20.
- Muzeul etnografic al Cîmpiei Dunării. comuna Stoenesti.

JUDEȚUL MARAMUREȘ

- Muzeul județean Maramureș, Baia Mare, str. 1 Mai nr. 8. Deschis orele 11-18.
- Muzeul maramureșean Sighetu Marmăției, str. Bogdan Vodă nr. 1.

JUDEȚUL MEHEDINȚI

- Muzeul regiunii Porților de Fier, Turnu Severin, str. Independenței nr. 2.
- Muzeul memorial „Tudor Vladimirescu” - Cerneți, comuna Șimian.

JUDEȚUL MUREȘ

- Muzeul județean din Tg. Mureș, str. Horia nr. 24. Deschis: miercuri, vineri, sîmbătă, duminică orele 10-13; marți și joi orele 17-20.
- Muzeul de artă din Tg. Mureș. Piața Eroilor nr. 1. Deschis: marți, joi, sîmbătă orele 17-20; miercuri, vineri, duminică orele 10-13.
- Muzeul de istorie din Sighișoara, Piața Muzeului nr. 1. Deschis: marți, joi, duminică orele 9-13; miercuri, vineri și sîmbătă orele 9-13 și 16-19.
- Muzeul etnografic din Reghin - str. Vinătorilor nr. 51. Deschis: marți, joi și duminică orele 16-19; miercuri, vineri și sîmbătă orele 9-13.
- Muzeul memorial „Al. Petőfi” comuna Albești. Deschis orele 10-13 și 16-20.

Mic ghid muzeistic

— Muzeul de istorie din **Tîrnăveni**, str. Stadionului nr. 21. Deschis: marți, joi și vineri orele 10–14; miercuri, sîmbătă și duminică orele 10–14 și 16–20.

JUDEȚUL NEAMȚ

— Muzeul arheologic din **Piatra Neamț**, Piața Libertății nr. 1. Deschis orele 8–20.

— Muzeul de științe naturale **Piatra Neamț**, Piața Libertății nr. 1. Deschis orele 8–20.

— Muzeul „**Calistrat Hogaș**”, **Piatra Neamț**, str. Avintului nr. 1. Deschis orele 10–13 și 15–20.

— Muzeul din **Tg. Neamț**, str. V. I. Lenin nr. 173. Deschis orele 8–20.

— Muzeul „**Ion Creangă**”, **Humulești**, str. Ion Creangă, nr. 72. Deschis orele 10–13 și 15–20.

— Muzeul de istorie din **Roman**, str. Cuza Vodă nr. 35. Deschis orele 10–13 și 15–20.

— Muzeul de științe naturale, **Roman**, str. Proletariatului nr. 4. Deschis orele 10–13 și 17–20.

— Muzeul din **Bicaz**, str. Barajului nr. 1. Deschis orele 10–13 și 17–20.

— Muzeul etnografic din comuna **Durău**. Deschis orele 8–20.

— Muzeul mănăstirii **Agapia**. Deschis orele 8–20.

— Muzeul mănăstirii **Neamț**. Deschis orele 8–20.

— Muzeul mănăstirii **Bistrița**. Deschis orele 8–20.

— Muzeul mănăstirii **Secu**. Deschis orele 8–20.

— Muzeul mănăstirii **Văratec**. Deschis orele 8–20.

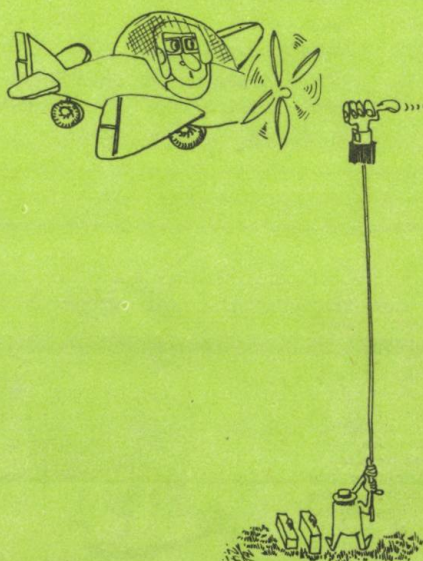
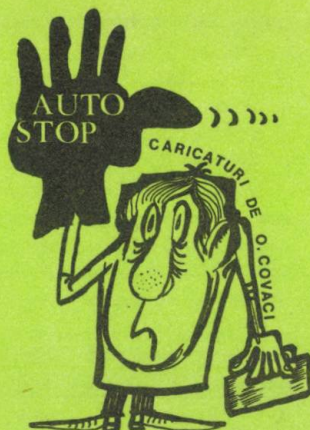
JUDEȚUL OLT

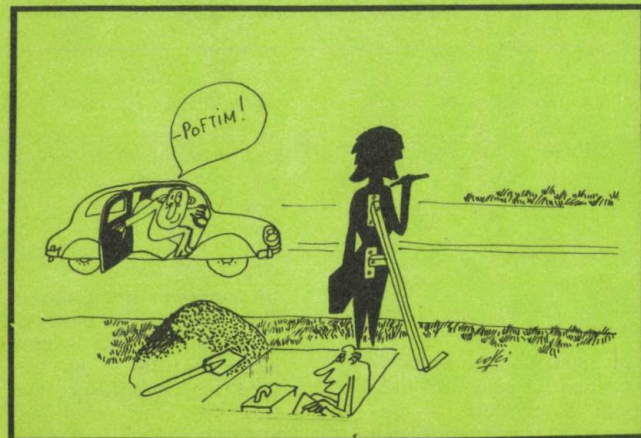
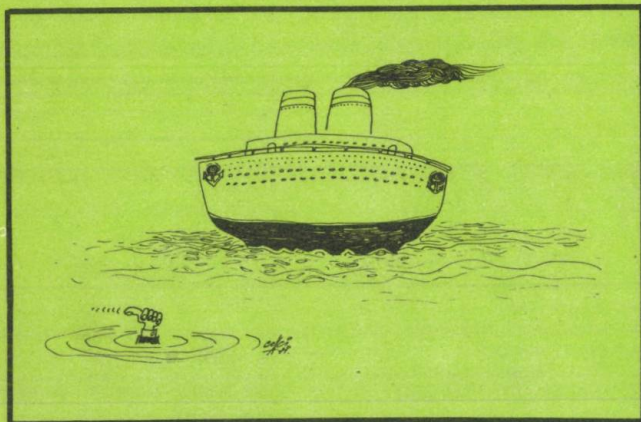
— Muzeul de istorie și etnografie din **Slatina**, str. Ionașcu nr. 75. Deschis orele 10–13 și 17–20.

— Muzeul orașenesc din **Caracal**, str. Negru Vodă nr. 1. Deschis orele 10–20 (între 1 mai — 1 nov.); orele 10–12 și 17–20 (între 1 nov. — 1 mai).

— Secția de artă plastică, str. Libertății nr. 3. Deschisă marți, miercuri, joi și vineri orele 10–13; sîmbătă orele 17–20; duminică și luni închis.

— **Casa Iancu Jianu**, str. Libertății nr. 17. Deschisă orele 10–20 (1 mai — 1 nov.), orele 10–13 și 17–20 (1 nov. — 1 mai).





— Muzeul sătesc din Slăveni.

— Muzeul oraşenesc din Corabia, str. Cuza Vodă nr. 64. Deschis orele 10-13.

— Muzeul comunal din Stoicâneşti.

— Muzeul sătesc din Orlea.

JUDEȚUL PRAHOVA

— Muzeul judeţean de istorie, Ploieşti, str. Teatrului nr. 10. Deschis: vara orele 10-20; iarna orele 9-13 şi 16-19.

— Secţia „Lupta revoluţionară a proletariatului din jud. Prahova” str. Krupskaja nr. 1 (Palatul Culturii).

— Secţia „Judeţul Prahova pe drumul construirii socialismului”, str. Krupskaja nr. 1.

— Secţia „Ceasuri de-a lungul vremii” — str. Krupskaja nr. 1.

— Secţia de etnografie, str. Krupskaja nr. 1.

— Secţia de artă populară (Expoziţie permanentă „Căminul românesc din Muntenia şi Oltenia”, str. Krupskaja nr. 1.

— Casa „Hagi Prodan”, Ploieşti, str. Democraţiei nr. 2. Deschis orele 9-13 şi 16-19.

— Muzeul memorial „I. L. Caragiale” Ploieşti, str. C. T. Grigorescu nr. 1. Deschis orele 10-13 şi 16-19.

— Muzeul de artă Ploieşti, Bd. Gh. Gheorghiu-Dej nr. 1. Deschis orele 10-20.

— Muzeul de ştiinţele naturii, Ploieşti, str. Krupskaja nr. 1. Deschis: vara orele 10-20; iarna orele 10-13 şi 16-19.

— Muzeul republican al petrolului. Ploieşti, str. Dr. Bagdasar nr. 8. Deschis: vara orele 9-13 şi 16-20; iarna orele 9-13 şi 15-19.

— Muzeul memorial „B. P. Haşdeu”, Cîmpina, str. 23 August nr. 161. Deschis orele 9-19.

— Muzeul memorial „Nicolae Grigorescu”. Cîmpina, str. 23 August nr. 166. Deschis orele 9-19.

— Muzeul memorial „Cezar Petrescu”, Buşteni str. Tudor Vladimirescu nr. 1. Deschis orele 10-16.

— Muzeul Peles, Sinaia str. Pelesului nr. 2. Deschis orele 8,30-15,30; luni şi marţi închis.

— Muzeul de artă populară Breaza, D.N. nr. 1. Deschis orele 10-13 şi 16-20.

— Muzeul memorial „Nicolae Iorga”, Vălenii de Munte, str. George Enescu nr. 3. Deschis orele 10-13 şi 16-20.

— Muzeul etnografic Vălenii de Munte, Bd. N. Iorga nr. 98. Deschis orele 10-20.

Mic ghid muzeistic

- Muzeul etnografic Ur-lați, str. Orzoaia de Sus nr. 12. Deschis orele 10-18.
- Muzeul sătesc de arheologie, comuna Tirgusorul Vechi.
- Muzeul sătesc de etnografie, comuna Starchiojd. Deschis orele 10-18.
- Muzeul sătesc de etnografie, comuna Apostolache. Deschis orele 10-18.

JUDEȚUL SATU MARE

- Muzeul de istorie Satu Mare, Piața Libertății nr. 21. Deschis orele 10-13 și 16-19; luni și simbătă închis;
- Muzeul orașenesc Carei, str. Tractoriștilor nr. 1. Deschis orele 10-13 și 16-19.
- Casa-muzeu din Negrești. Deschisă orele 8-16.
- Muzeul memorial „Ady Endre”, satul Ady, comuna Cănași.

JUDEȚUL SĂLAJ

- Muzeul de istorie și artă Zalău, str. Pieții nr. 9.

JUDEȚUL SIBIU

- Muzeul Brukenthal Sibiu, Piața Republicii nr. 4-5. Deschis orele 10-17.
- Muzeul tehnicii populare. Dumbrava Sibiului. Deschis: 1 mai - 30 oct. orele 10-18.
- Secția de istorie naturală, Sibiu str. Cetății nr. 1 în curs de organizare.
- Expoziția permanentă „Arme și trofee de vânătoare” Sibiu, str. Școala de înat nr. 4.
- Secția de istorie a farmaciei, Sibiu, str. Piața 6 Martie, nr. 26, în curs de reorganizare.
- Muzeul din Mediaș, str. Viitorului, nr. 46.
- Casa memorială „St. L. Roth”, Mediaș, str. Lenin nr. 10. Deschis orele 10-13 și 17-20.
- Muzeul de istorie din Agnita, str. 23 August nr. 29.
- Muzeul sătesc din Rășinari, str. Octavian Goga nr. 146. Deschis orele 10-19.
- Alte muzee sătești în comunele: Găleş-Săliște, Gura Riului, Poiana Sibiului, Boita, Cîrțișoara, Cristian.

JUDEȚUL SUCEAVA

- Muzeul județean Suceava, str. Florilor nr. 2-4. Deschis orele 10-20. Secția de artă populară, str. Ciprian Porumbescu nr. 5. Deschis orele 10-18.
- Muzeul de etnografie din Cimpulung Moldovenesc, str. Pictor Grigorescu nr. 1. Deschis orele 8-18.

anecdote... turistice

- Un scoțian a venit în Elveția ca să-și petreacă concediul. Funcționarul îi laudă camera repartizată, arătându-i că priveliștea este minunată. Totodată îl informează că ecoul este acolo atât de puternic, încât se aude după cinci minute.
 - Așa ceva desigur nu aveți acasă...
 - Cum să nu! ripostă oaspetele. Ba ceva și mai și. Seara, înainte de culcare scot capul pe fereastră și strig: „E timpul să te scoli, băiete”. Exact peste opt ore, ecoul în-tors de peste munți și văi, mă trezește.
- Domnule, vreți să veniți cu noi miine într-o excursie? întrebă ghidul stațiunii pe un cetățean aflat la odihnă.
 - Unde? Și cu ce?
 - În împrejurimi, pe jos.
 - Nu, eu am oroare de mers pe jos.
 - Și atunci picioarele la ce vă folosesc?
 - Unul pentru accelerator și altul pentru ambreiaj.
- O echipă de alpiști urcă cel mai înalt vîrf al Carpaților. Unul dintre ei alunecă, se rostogolește și la marginea abisului reușește să prindă frînghia, răminind atîrnat în spațiu. Ceilalți fac eforturi desperate pentru salvarea lui, cînd iată că cel salvat începe să ridă în hohote.
 - Ce e? Ce ai? - întreabă ceilalți.
 - Oh! Oh! Mă gîndesc ce mutră ați fi făcut dacă în ultimul moment aș fi dat drumul la frînghie!
- Un comis voiajor trage la un hotel. O cameristă drăguță îl conduce în camera sa, îi aranjează pa-tul și apoi îl întreabă:
 - Doriți să fiți trezit? La ce oră?
 - Da frumoaso. La ora opt te rog. Dar c-o sărutare...
 - Perfect. O să transmit rugămintea dv. portarului, replică fata.
- - Ai văzut Colții Morarului?
 - Da colega!... l-am și plombat vreo doi...
- Ce ciudați oameni, italienii aceștia. Auzi idei! - să construiască un castel medieval atât de departe de calea ferată!
- Un japonez oferă unui turist străin rachiul de orez. După primul păhărel, oaspetele vede că obiectele dimprejur încep să se miște.
 - Nu cumva băutura dv. e cam tare?
 - Nu, niși o grijă, sir. Este un obșnuit cutremur pe pămînt.
- Voltaire pleca cu diligența împreună cu numeroși admiratori, într-o călătorie de plăcere.
 - Gata corabia lui Noe?
 - întrebă un glumeț invitat la el, înainte de a se urca la rîndu-i.
 - Încă nu - răspunse Voltaire scoțînd capul pe fereastra trăsurii. Mai lipsește un măgar.
- Se spune că Socrate o lua pe Xantipa ori de cite ori se deplasa din oraș sau chiar în oraș cînd era vorba de distanțe ceva mai mari sau de durate mai lungi. Un cetățean îl întreabă pe filozof de ce face aceasta.
 - În felul acesta - răspunse Socrate - nu trebuie s-o îmbrățișez nici cînd plec, nici cînd mă întorc.

■ Unul din cele mai interesante monumente ale naturii din R. P. Bulgaria este peștera Magura, situată în Munții Balcani, nu departe de Vrața. Peștera se prezintă ca un adevărat palat subteran, dotat cu săli imense, pe care natura le-a înzestrat cu impunătoare sculpturi. Un fapt deosebit este acela că pe pereții unor galerii s-au descoperit picturi rupestre, datînd de peste 30 de secole și care sînt păstrate în bună stare.

Într-un mic muzeu sînt conservate cîteva piese care au aparținut omului cavernelor, locuitorilor preistorici ce au trăit în această peșteră.

■ La Lima s-a deschis Muzeul Arheologic și Etnologic al Universității San Marcos.



PE MERIDIANELE GLOBULUI

■ În luna octombrie, Iranul a sărbătorit cu mult fast împlinirea a 2500 de ani de la întemeierea imperiului persan. În jurul ruinelor de la Persepolis, într-un oraș construit din corturi dotate cu confort modern, împăratul și împărăteasa Iranului au primit numeroși conducători de state din întreaga lume. Ca un preludiu al acestei sărbători, la

Prin exponatele sale, muzeul oferă o imagine a evoluției omului, apariției sale pe teritoriul Americii Latine, a vieții pe acest continent și a procesului istoric de transformare a omului din vîntător în cultivator de pămînt, din nomad în țăran așezat într-o gospodărie, dintr-o ființă dependentă de natură într-un producător statornic.



Paris s-au desfășurat diferite manifestări cultural-artistice, în cadrul cărora a fost prezentată o gamă variată a creațiilor artistice persane.

În foto: la casa Iranului din Paris, o tină prezintă un costum „Khamatkar” din mătase persană, o copie a portului persan din secolele XVII și XVIII. Tot cu acest prilej au fost expuse un mare număr de covoare persane.

■ Tag El Melouk Mohamed este prima pictoriță care a realizat o carte poștală turistică internațională, înfățișînd portrete orientale și faurice. În picturile sale, pe care obișnuiește să le execute în relief, artista utilizează, în cea mai mare parte, materiale egiptene — pinză, piele, pîr, lemn și trestie.



— Muzeul din Fălticeni, str. Republicii nr. 294. Deschis orele 10-20.

— Muzeul din Gura Hurului, str. Ștefan cel Mare nr. 1. Deschis orele 10-18.

— Muzeul din Rădăuți, str. Bogdan Vodă nr. 2. Deschis orele 10-18.

— Muzeul din Vatra Dornei, str. 7 noiembrie nr. 11. Deschis orele 10-18.

— Muzeul „Ciprian Porumbescu”, comuna Stupca. Deschis orele 10-18.

— Muzeul „Constantin Ivănuș”, comuna Frasin. Deschis orele 10-18.

— Muzeul mănăstirii Putna. Deschis orele 8-20.

— Muzeul mănăstirii Sucevița. Deschis orele 8-20.

— Muzeul mănăstirii Dragomirna. Deschis orele 8-20.

— Muzeul mănăstirii Moldovița. Deschis orele 8-20.

JUDEȚUL TELEORMAN

— Muzeul județean de istorie, Alexandria, str. Libertății nr. 152. Deschis orele 9-13 și 16-20.

— Muzeul de istorie, Roșiori de Vede, Calea Dunării nr. 54. Deschis orele 9-13 și 16.

— Muzeul „Răscala țărănească din 1907”. Roșiori de Vede, Calea Dunării nr. 5.

— Muzeul sătesc din comuna Lisa. Deschis orele 10-20.

— Muzeul sătesc din comuna Drăcșani.

JUDEȚUL TIMIȘ

— Muzeul Banatului, Timișoara, Piața Huniadi nr. 1. Deschis orele 10-18.

— Muzeul de artă din Timișoara, str. Victoriei nr. 46. Deschis orele 10-18.

— Muzeul „N. Lenau”, comuna Lenauheim. Deschis orele 8-17 și 15-19.

— Muzeul din Lugoj, str. Gării nr. 8. Deschis orele 10-18.

— Muzeul din Deta. Deschis orele 10-18.

— Muzeul din Sinicolau Mare. Deschis orele 10-18.

JUDEȚUL TULCEA

— Muzeul Deltei Dunării Tulcea, str. Progresului nr. 33. Deschis orele 8-20 (între 1 mai — 1 nov.); orele 7-17 (între 1 nov. — 1 mai).

— Casa memorială „Panait Cerna”, comuna Cerna.

JUDEȚUL VASLUI

— Muzeul „Vasile Pirvan” Birlad, str. St. Dumbrăvă nr. 1. Deschis orele 10-18.

Mic ghid muzeistic

- Muzeul „Gh. Gheorghiu-Dej”, Birlad. Deschis orele 10-18.
- Muzeul „Emil Racoviță”. Surânești, comuna Emil Racoviță.
- Muzeul din Huși, str. M. Kogălniceanu nr. 17. Deschis orele 10-18.

JUDEȚUL VILCEA

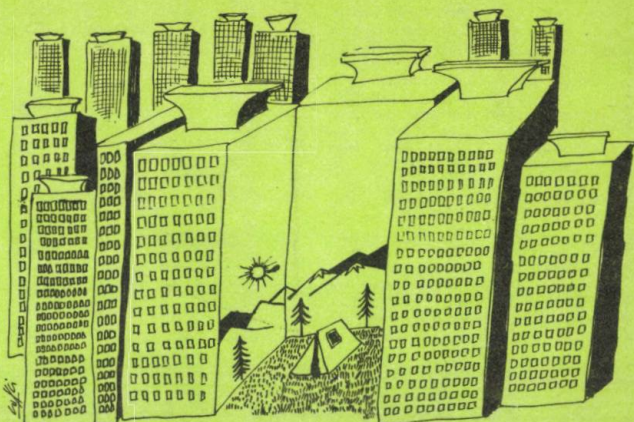
- Muzeul județean Vilcea. Rm. Vilcea, str. Argeș nr. 35. Deschis orele 9-13 și 16-19.
- Muzeul memorial „Nicolae Bălcescu”, comuna Nicolae Bălcescu. Deschis orele 10-18.
- Muzeul memorial „Anton Pann”, Rîmnicu Vilcea, str. Știrbei Vodă nr. 18.
- Muzeul de etnografie Măldărești Horezu. Deschis orele 9-13 și 16-19.

JUDEȚUL VRANCEA

- Muzeul de istorie și etnografie. Focșani, str. Karl Marx nr. 1. Deschis orele 10-13 și 16-19.
- Muzeul de științe naturale. Focșani, Bd. Republicii nr. 79. Deschis orele 10-20.
- Muzeul Unirii, Focșani, str. Comisia Centrală nr. 92. Deschis orele 10-13 și 16-19.
- Muzeul din Adjud. Deschis orele 10-20.
- Muzeul „Alexandru Vlașcu”, comuna Dragoslaveni. Deschis orele 10-20.
- Muzeul „Ion Roată”, comuna Cimpuri. Deschis orele 10-20.

ORAȘUL BUCUREȘTI

- Muzeul „Theodor Aman”, str. C. A. Rosetti nr. 8. Deschis orele 14-20; duminică orele 10-14.
- Muzeul Arhivelor Statului, str. Arhivelor nr. 2. Deschis: marți, joi și duminică orele 10-18.
- Muzeul de artă al Academiei Republicii Socialiste România, str. dr. Cluj nr. 16. Deschis Duminică 15-17.
- Muzeul de artă al Republicii Socialiste România. Calea Victoriei nr. 53 și str. Știrbei Vodă nr. 1. Deschis orele 11-19.
- Muzeul de artă feudală al Academiei Republicii Socialiste România („Ing. D. Minovici”) - str. dr. Minovici nr. 3. Deschis orele 10-13 și 16-19.
- Muzeul de artă feudală brîncovenească - comuna Mogoșoaia. Deschis orele 10-17. Luni și marți închis.



TURISM ÎN ANUL 2000

In constelația Baltice

Riga este cel mai mare oraș din Republicile Baltice Sovietice, centrul vieții politice, economice și culturale a Letoniei, unul din cele mai importante porturi maritime ale Uniunii Sovietice.

Muzeele, parcurile (care ocupă 30 la sută din suprafața orașului) ansamblurile arhitectonice moderne și clădirile străvechi, înghesuite în ulicioare înguste, reprezintă tot atâtea elemente de atracție, către care se îndreaptă în fiecare an un mare număr de turiști din țările europene. Domul (a cărei construcție a început în sec. XIII, Castelul (sec. XIV), Biserica Jekaba (sec. XIII), Ansamblul Ghidei Mari și Ghidei Mici (sec. XIV) și Turnul pulberăriei (sec. XIV) sînt cele mai reprezentative monumente ale orașului medieval.

Oraș cu o bogată viață culturală, Riga adăpostește numeroase muzee care evocă activitatea revoluționară sau tradițiile cultural-artistice ale locuitorilor săi. Printre acestea se află Muzeul Revoluției, măturie a mișcării revoluționare din Letonia, culminată cu Marea Revoluție Socialistă din Octombrie și cu Războiul pentru Apărarea Patriei, Muzeul de istorie a orașului Riga și al navigației (intemeiat în anul 1773), Muzeul de istorie a medicinei și Muzeul etnografic leton. Acesta din urmă este instalat în aer liber, într-o pădure de pini de pe malul lacului Jugla. Muzeul este alcătuit dintr-un complex de clădiri și ansambluri de arhitectură cu o vechime de pînă la 400 de ani, fiind unul din cele mai frumoase din Uniunea Sovietică.

DRUMURILE VRANCEI

Vorbind despre Țara Vrancei, geograful Ion Simionescu spunea: „Mare însemnătate istorică prezintă Depresiunea vranceană, ascunsă atât de minunat între zona muntoasă și Măgura Odobeștilor, încât existența ei nici nu poate fi bănuită”...

Datorită acestor condiții, Țara Vrancei a rămas până astăzi păstrătoarea unuia din cele mai bogate tezaururi de cultură materială și spirituală ale poporului nostru.

Noul drum național Focșani – Tg. Seculesc va deschide perspective favorabile explorării turistice a munților Vrancei. Au și început să fie construite primele cabane – (Giurgiu, pe Zăbala, Lepșulețu, Sboina Neagră, Veghiul lui Bucur, Căldări și Lepșa Potoc), acțiune care va fi urmată curînd de marcarea principalelor trasee turistice.

Cele mai însemnate căi de acces către inima munților Vrancei sînt: Nehoias, de la sud, Ojduța și Covasna de la vest, valea Oituzului și a Cașinului de la nord și văile Milcovului și Putnei – ultima fiind principalul drum de intrare în Vrancea – dinspre est.



Poiana narciselor de pe Negrileasa

– Muzeul de artă populară al Republicii Socialiste România, Cal. Victoriei nr. 107. Deschis orele 11–19; duminica orele 11–20.

– Muzeul de artă populară „Dr. N. Minovici”, str. dr. N. Minovici nr. 1. Deschis orele 10–13 și 16–18.

– Muzeul Căilor Ferate Române, calea Griviței nr. 193. Deschis zilnic orele 10–18.

– Muzeul „George Enescu”, Calea Victoriei nr. 141. Deschis orele 10–13 și 17–19.

– Muzeul de istorie a municipiului București, Bd. 1848 nr. 2. Deschis orele 11–20.

– Muzeul de istorie naturală „Grigore Antipa”, șos. Kiseleff nr. 1. Deschis orele 10–14 și 16–19; duminica orele 10–19.

– Muzeul de istorie a Partidului Comunist Român, a mișcării revoluționare și democratice din România, șos. Kiseleff nr. 3. Deschis: marțea, joia, sîmbăta orele 10–14 și 16–20; miercuri, vineri orele 16–20; duminica orele 8–20.

– Muzeul literaturii române, șos. Kiseleff nr. 10. Deschis marțea, joia, sîmbăta și duminica orele 10–18; miercuri și vineri orele 14–18.

– Muzeul „Cornel Medrea”, str. G-ral Budișteanu nr. 16. Deschis zilnic orele 14–20, duminica orele 10–13 și 16–20.

– Muzeul memorial „Tudor Arghezi”, str. Mărtișor nr. 74.

– Muzeul memorial „George Bacovia”, str. G. Bacovia nr. 63. Deschis orele 11–19.

– Muzeul Militar Central, str. Izvor nr. 137. Deschis orele 10–18, marțea închis.

– Muzeul Pedagogic – Intrarea Valomit. Deschis joia și duminica orele 10–13 și 16–19.

– Colecția memorială „Iosif Iser”, Bd. N. Bălcescu nr. 9. Deschisă marțea între orele 16,30–19,30 și duminica între orele 10,30–12.

– Colecția „Ion Minulescu”, Bd. dr. Gh. Marinescu nr. 19. Deschisă duminica orele 11–13.

– Colecția „Maria și dr. G. Severeanu”, str. I. C. Frimu nr. 26. Deschisă orele 11–19.

– Colecția „Weinberg”, str. Alexandru Sahia nr. 36. Deschisă joia și duminica orele 16–18.

– Expoziția permanentă de numismatică, Calea Victoriei nr. 151. Deschisă orele 11–19.

– Observatorul Astronomic Popular, Bd. Ana Ipătescu nr. 21. Deschis orele 10–13, 18–22.

Mic ghid muzeistic

— Casa memorială „Maria Filotti”, str. Vasile Pirvan nr. 12. Program de vizitare orele 11-19.

— Muzeul Pompierilor — Bd. Gh. Dimitrov nr. 33. Deschis orele 10-19.

— Muzeul satului — șos. Kiseleff nr. 28. Deschis orele 10-14 și 16-20; duminica orele 10-20.

— Muzeul „Simu”, str. Biserica Amzei nr. 5-7. Deschis orele 10-20.

— Muzeul Frederick Storck și Cecilia Cuțescu-Storck, str. V. Alecsandri nr. 16. Deschis: marțea, joia și duminica orele 10-13 și 16-19.

— Muzeul „Pictor Gh. Tatarescu” str. Domnița Anastasia nr. 7. Deschis: marțea, vinerea și duminica orele 10-13 și 16-20; joia orele 16-20.

— Muzeul Teatrului Național „I. L. Caragiale” Calea Victoriei nr. 42. Deschis orele 10-13 și 19-21.

— Muzeul Tehnic „Ing. D. Leonida” Parcul Libertății nr. 5. Deschis: joia orele 7-17 și duminica orele 9-20.

— Muzeul „Zambaccian”, str. Muzeul Zambaccian nr. 21 A.

— Colecția de artă comparată, str. Obedenaru nr. 3. Deschis: marțea și joia orele 9-13, vinerea și sâmbăta orele 15-20, duminica orele 10-18.

— Colecția „Elena și dr. I. Dona” str. G-ral Dona nr. 12. Deschis: marțea.

— Muzeul memorial „Prof. dr. Victor Babeș”, str. Andrei Mureșanu nr. 14 A. Deschis orele 11-19.

— Muzeul memorial „Prof. dr. Gh. Marinescu”, str. Iulius Fucik nr. 27. Deschis orele 11-19.

— Muzeul memorial C. I. și C. C. Nottara. Bd. Dacia nr. 51. Deschis orele 11-19.

— Muzeul H. Coandă. Bd. Ana Ipătescu nr. 25.

— Muzeul sporturilor — Complexul sportiv „23 August”. Deschis orele 10-18.

— Colecția „Teodor Pallady” — Muzeul de artă al Republicii Socialiste România str. Stirbei Vodă nr. 1. Program de vizitare orele 11-19.

— Colecția „Garabet A. vachian”, str. Cihovski nr. 10. Deschis: marți, joi și sâmbăta orele 10-13 și 17-20; duminică 10-14.

* Pentru o documentare mai bogată vezi colecția „Revista Muzeelor” 1970, 1971.

** luna, muzeele din întreaga țară sînt închise.

Muzee ale scriitorilor

■ Sète este un mic port la Marea Mediterană, situat în apropiere de Montpellier. Aici s-a născut cu o sută de ani în urmă Paul Valéry. Sărbătorirea acestui eveniment a coincis cu inaugurarea noului muzeu al orașului, închinat memoriei marelui francez. Arhitectul Guy Guillaume l-a conceput ca o impresionantă construcție de beton, care domină celebrul cimitir marin. La primul etaj o sală de 20X9 m orientată spre axul mormintului lui Valéry, este rezervată scriitorilor; treizeci de vitrine rememorează amintiri legate de viața și activitatea sa literară. Pot fi văzute, printre altele, primul manuscris al „cimitirului marin”, diferite documente și scrisori din tinerețe, fotografii precum și pagini din opera sa.

Muzeul din Sète posedă totodată o importantă colecție de artă aparținând secolelor XIX și XX, în care figurează Courbet, Degas, Cézanne, Jongkind, Marinot, Marquet, Pignon, Du Desnoyer etc. O secție originală consacrată întrecerilor nautice completează în mod pitoresc colecțiile acestui nou muzeu.

■ Un muzeu Jules Verne a fost creat la Nantes, în cartierul Chantenay, unde romanțierul a trăit și a scris „Călătoria în jurul Lunii”.

Instalat într-un castel datînd de la începutul secolului al XVI-lea, acest muzeu a beneficiat de donații din partea unor colecționari particulari.

... și ale pictorilor.

■ Orașul Barcelona deține un muzeu închinat lui Pablo Picasso. Marele artist a anunțat că va face acestui muzeu, care va fi mărit pentru a o primi, o nouă donație de 900 opere — pinze, desene, schițe — pe care le-a executat timp de mai bine de cincizeci de ani în Spania.

■ Castelul Gordes din apropierea localității Cavaillon a fost închiriat simbolic de primăria acestui oraș pictorului Vasarely. Castelul, declarat monument istoric, dar lăsat în paragină, a fost restaurat din temelii de cunoscutul artist francez. În sălile renovate, Vasarely expune peste 150 studii, schițe care au servit la elaborarea celor mai multe din pinzele sale celebre. Această expoziție permite publicului să urmărească evoluția operei celebrului pictor francez.

■ Numeroase hoteluri, cu o arhitectură originală și interesantă, au fost construite în ultimul timp în stațiunea Slunchev Briag, pe litoralul bulgar al Mării Negre.

În fotografie, hotelul Kouban, dat recent în folosință.



Unul din cei mai vechi strămoși ai omului

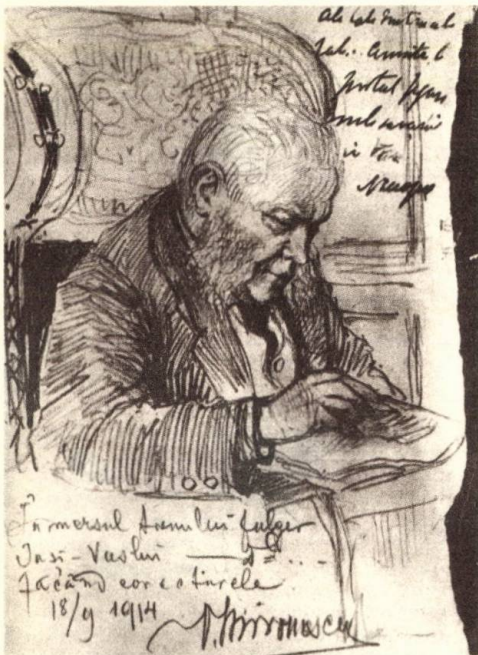
Două noi locuri fosilifere, de o mare importanță, sînt explorate în momentul de față în Kenya, aproape de lacul Baringo.

În primul teren au fost găsite sedimente din pliocen, cu o vechime de cinci milioane și jumătate de ani. Aceste sedimente conțin resturi ale unei faune foarte bogate: elefanți, hiene, mamifere rumegătoare, girafe, hipopotami, gazele etc.

Al doilea loc este cu mult mai vechi: între nouă și douăsprezece milioane de ani. Și acolo s-au descoperit fragmente de animale: pești, rinoceri, hipopotami, elefanți uriași. Tot cu acest prilej s-a putut identifica un fragment dintr-un maxilar omenesc. Specialiștii susțin că aparținut unuia din cei mai îndepărtați strămoși ai omului, din cîți se cunosc în momentul de față.

A.D. XENOPOL ȘI ȚARA BÎRSEI

● Un „furt“ în trenul de Iași. În 1912
— „pe jos, călare sau cu trăsura“. ● Codlea,
Omul, Rîșnovul — așa cum nu le știți.



În mersul „trenului — fulger“ care-l ducea, la 18 septembrie 1914, spre Iași, marele istoric A. D. Xenopol se cufundă citva timp în corectarea și citirea unor manuscrise. Alături, prietenul și însoțitorul său, arhitectul și pictorul brașovean Vladimir Mironescu, profită de ocazie și-i creionează, în legănarea roților, portretul. 57 de ani mai tirziu, întâmplarea face să regăsim într-o arhivă de familie o fotografie ușor îngălbenită, cartonată. Pe margine — scrisul mărunț al lui Xenopol

intr-o dedicație: „Ale tale dintr-ale tale. A-minte la furtul figurii mele săvârșit în tren.“ Istoricul dăruise lui Mironescu desenul fotografiat.

Documentul — cu valoarea mărturiei inedite — evocă nu numai figura distinsului savant și patriot, ci și pe cea a turistului pasionat care a fost A. D. Xenopol. Cu 60 de ani în urmă, în câteva săptămâni de vară, dascălul moldovean călătorea prin Țara Bîrsei, se îndrăgostea de peisaje, de oamenii întâlniți și redacta fermecătoarele sale note de călătorie adunate sub titlul „Rîșnovul de lângă Brașov“. Sînt file de reportaj de o certă valoare informativă despre vremurile și despre locuitorii de atunci ai ținutului, prețioase piese de antologie literară și turistică.

Deschidem paginile la un prim „descriptio“ al Țării Bîrsei, așa cum apărea, la 1912 — „un șes lungăreț de formă ovală, aproape cu desăvîrșire plan și mărginit iarăși aproape fără tranziție de munți înalți care o împrejmuesc din toate părțile, cu o coborîre a înălțimilor către nord, spre Orăștia și Cluj, pe unde străbate și calea ferată. Chiar la Colțul acestei știrbături, pe stînga, se înalță Măgura Codlei, apoi după un lanț de culmi ceva mai joase răsare deodată muntele Piatra Craiului, ce-și prelungește spata lui tărăgănată pînă către Bran și Crucea... De la Bucegi înainte, întorcîndu-se spre sud, se ridică munții Brașovului, cu piscul cel mai ridicat Postăvarul, iar dinspre răsărit aburesc în depărtare Carpații moldovenești.“

La cetatea Rîșnovului istoricul ajunge într-un amurg. De pe înălțimi, cuprinde panorama înconjurimilor apropiate: „Totmai atunci soarele se stînese între cele două piscuri care străjuiesc cîmpia Bîrsei: Codlea și Piatra Craiului... Verdele închis al Codlei

cele mai apropiate și albastrul fumuriu al celui alt munte, ceva mai îndepărtat, păreau că se confundă din cauza rășringerilor galbene de care erau brăzdate. Crestele ambelor măguri erau tivite cu o dungă de foc care se atingea cu pământul, se risipea în fumul negru ce părea că iese din munții cei aprinși... Încet-încet însă focul se stinse, cerul se înroși întiiu, apoi deveni tot mai palid, tot mai vioriu, coborînd în văpsala munților către tonurile mai adînci ale gamei colorilor, pînă cînd la sfîrșit totul pieri în umbră ce se lăsase pe pămînt."

Imaginea picturală face apoi loc preciziei științifice. Xenopol ne lasă mărturia datelor istorice, geografice, etnografice, sociale și economice privind Rîșnovul acelei epoci, cu locuitorii pe care îi cunoștea destul de bine, avînd cu unii dintre ei calde relații de prietenie. Răsar gînduri menite să descifreze semnele vremurilor viitoare: "Este de așteptat ca propășirea să se facă în stăpînirea naturii din partea omului, precum de alta ar fi de așteptat ca ea să răsară și din înfrînarea egoismului, din scăderea tot mai mare a stăpînirii omului asupra omului, și din egalizarea nu numai a condiției juridice, ci și a celei economice."

În ziua de 23 iulie (1912) „pe un timp cam îndoielnic, pe cînd cei doi munți stăpînitori ai Țării Birsei, Piatra Craiului și Măgura Codlei, își pusese comanacele lor vestitoare de ploaie," A. D. Xenopol împreună cu familia sa străbătu — pe jos, călare sau cu trăsura — comunele Cristian, Sf. Petru, și Bod, îndreptîndu-se spre băile de la Vilcele. Aici Xenopol însemnează în carnetul său reflecții privind strădania de veacuri a poporului nostru pentru păstrarea cu stîințenie a graiului strămoșesc, subliniind biruința acestei lupte, căci, „înaintează și graiul — observă istoricul — ca șuvoiul ce pleacă din munte către vale, spîrgînd toate zăgazurile, înconjurînd toate stîncile, umplînd toate adîncimile, zburînd peste prăpăstii, alunecînd ba la suprafață, ba în ascunsul pămîntului, dar tot ajunge la sfîrșit a găsi o albie lată și adîncă, în care să poată liniștit rășringe razele soarelui."

În zilele următoare, însoțit de Valentin Bude, „tovarășul nostru cel mai harnic și mai plăcut de excursii", A. D. Xenopol vizitează comuna Zărnești cu „vestitele Prăpăstii", strîmtoarea „Cheile" de la Rîșnov, apoi Branul, urcînd pînă la Cruce, unde pe la anul 1912 mai există încă nefirescul hotar dintre cele două țări românești.

Călătoria lui A. D. Xenopol din vara anului 1912 în Țara Birsei ținea și alte obiective: Muntele Runcu, Măgura Codlei și Codlea, „orașel foarte înaintat în civilizație și între altele iluminat cu electricitate." Dar,

fiind nevoit să se întoarcă în „țară" mai înainte decît prevăzuse, în zilele de 1 și 2 august mai face o ultimă excursie și anume „urcușul muntelui celui mai înalt al regiunii, „Omul", piscul cel mai de seamă al lanțului Bucegilor."

Pornind de la Rîșnov, A. D. Xenopol urmează drumul Mălăeștilor, pe care îl descrie, dîndu-ne multe amănunte în privința traseului, a cabanelor de munte și a condițiilor în care se desfășurau excursiile la începutul celui de al doilea deceniu al secolului nostru. Sint pagini care merită să fie reproduse în orice ghid turistic.

De pe vîrtul Omul, aflat în anul 1912 în Transilvania, istoricul privește îndurerat spre alt pisc vecin, spre Caraimanul aflat în vechia Românie și în „cartea de amintire de la casa de odihnă", însemnează următoarele versuri semnificative:

„Omule, Caraimane, de ce stați voi despărțiți,

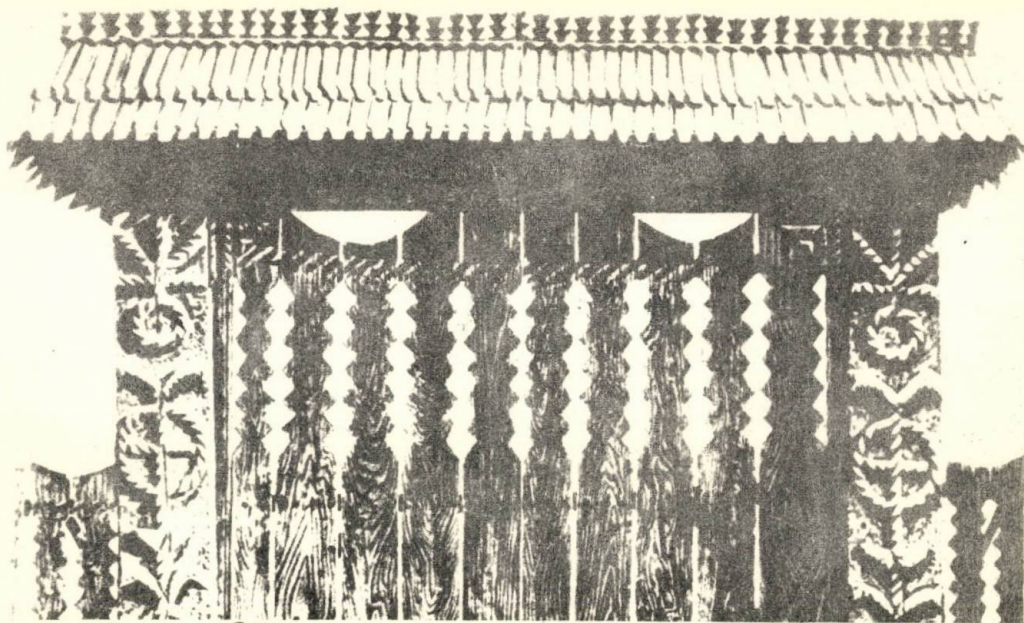
Cînd prin stînci voi chiar din fire sin-teți așa strîns uniți?"

Era o întrebare căreia A. D. Xenopol, cău-tînd să pătrundă sensul evenimentelor, îi dă-duse răspunsul încă din anul 1910 în lu-cra-re sa „Sociologia și socialismul," cînd scrisese despre sfîrșitul stăpînirii turcești în Europa și despre iminenta destrămare a imperiului habsburgic.

Prof. Emil MICU

În urma scrisorilor primite din par-tea cititorilor, care semnalau erori re-gretabile strecurate în primele două planșe ale Hărții Turistice a României, din Almanahul turistic 1971, sau cri-ticau proiectul de publicare fragmen-tară, pe parcursul a trei ani a acestei lucrări, redacția se vede nevoită să întrerupă tipărirea în continuare a planșelor anunțate. Noua editură pen-tru turism are în obiectivul său edi-tarea unei hărți turistice a României, complete, elaborată pe baza unor stu-dii științifice, care va răspunde actua-lelor cerințe impuse de dezvoltarea turismului în țara noastră.

Cerem pe această cale scuze citi-torilor noștri, de la care așteptăm în continuare sugestii și propuneri.



„cîte flori pe Iza-n sus“...



Iza și Mara, două nume de riuri aproape nelipsite din cîntecele maramureșene, deoarece sînt prea strîns legate de acest ținut; Iza îl străbate longitudinal, pe mai bine de 60 km (ca și Vișeuul, ce o însoțește într-un curs paralel); în timp ce Mara dă nume acestui original ținut românesc, în ambele forme cunoscute azi (cel uzual, de largă circulație, Maramureș, și denumirea anterioară, cu sonorități dacice, mai dragă bătrînilor, rostită ca o formulă de ritual — Marmăția).

Cine a văzut Iza în aval de Strîmtura, cu apele verzui, clipocind alene între malurile joase, umbrite de sălcii și arini, sau Mara la Vad, unde se înfrîțește cu Iza, numai cu ceva mai fremătătoare și mai limpede decît sora sa mai mare, nu-și poate imagina cum arată aceste riuri maramure-

șene, în zonele lor de izvor.

Iza își culege apele de pe colina nordică a vîrfului Bătrîna, ultimul promontoriu mai înalt (1710 m) din extremitatea vestică a împunătorului masiv rodnean, prin cîteva pîrîiașe zglobii, înmănunchiate pentru a-și reuni forțele firave. Și tocmai cînd a devenit ceva mai viguroasă, îi iese în cale o barieră calcaroasă, pe care, cu legile nescrise ale luptei dintre apă și calcar, o străbate pe drum subteran, de întuneric, bulbucind — parcă de bucuria revenirii la lumină — în „izbucul“ pe care localnicii îl consideră ca adevărată obîrșie a riului.

De aici și pînă la Săcel, printr-un veritabil tunet de verdeață, Iza coboară grăbită, din repeziș în repeziș, într-o luptă acerbă cu duritatea rocilor dominante cristaline, în care își croiește un defileu de

o rară frumusețe. Un drum forestier bine întreținut, desprins din șoseaua Sighet-Borșa, în curmătura Săcelului, însoțește valea fidel, cînd lipit de ea, cînd suspendat la zeci sau sute de metri, dînd posibilitatea accesului relativ ușor, cu orice mijloc auto, și satisfacții neașteptate celor care nu l-au parcurs niciodată.

Scăpată de chinga muntelui și a codrilor de fag, Iza stă parcă în cumpănă: să meargă drept înainte, spre Moiseiu și să cuprindă Vișeuul, ori s-o ia brusc la stînga, spre vest și să rămînă desprinsă de acesta. Mîndră, ca și maramureșenii din frumoasele așezări pe care le are de străbătut pînă la vîrsare, alege cea de a doua alternativă, intrînd și în spațiul depresionar propriu-zis.

Mara nu e nici ea mai lipsită de „peripeții“ și de

farmec, în sectorul montan, de altă natură însă, căci izvoarele sale, un veritabil păienjenis de piraie limpezi și vijelioase, sînt situate într-una din cele mai complexe zone ale masivului vulcanic Gutâi-Igriș. Două dintre văi, Mara și Runcu, sînt însă mai reprezentative și prezintă cîteva similitudini demne de reținut. Ambele își schimbă mereu traseele, ocolind simburii vulcanici cu rocă dură, angajîndu-se — pe alocuri — și în fierăstruirea acestora, prin defilee de mare spectaculozitate. Ambele, direct sau prin afluenți de ordin secundar, străbat, în bazinul superior, două mari ochiuri de lumină, în cuprinsul cărora, datorită petrografiei (aglomerate vulca-

nice), serpuiesc liniștite, de parcă ar străbate o regiune de șes și nu una de munte autentic.

Este vorba, în primul rînd, de Poiana lui Ștefan, unde se înmănunchiază, pentru a forma riul Mara, nu mai puțin de șase piraie, unul dintre ele (Valea Brazilor), adăpostind în bazinul său cea mai coborîtă asociație de jnepeniș din Carpați — o adevărată senzație de ordin științific.

Cel de-al doilea ochi de lumină — Poiana Izvoarele, la obîrșia văii Runcului, a intrat activ în circuitul iubitorilor de frumuseți ale naturii, prin complexul turistic Izvoarele, spațios și ospitalier (accesibil dinspre Firiza, pe șoseaua mo-

dernizată, din susul Văii Negre). Tot aici, mlaștinile turbatoase Vlășchinescu constituie o altă celebritate a lumii vegetale, rezervația botanică pentru protejarea cîtorva exponați foarte rari ai florei relictă din cuaternar.

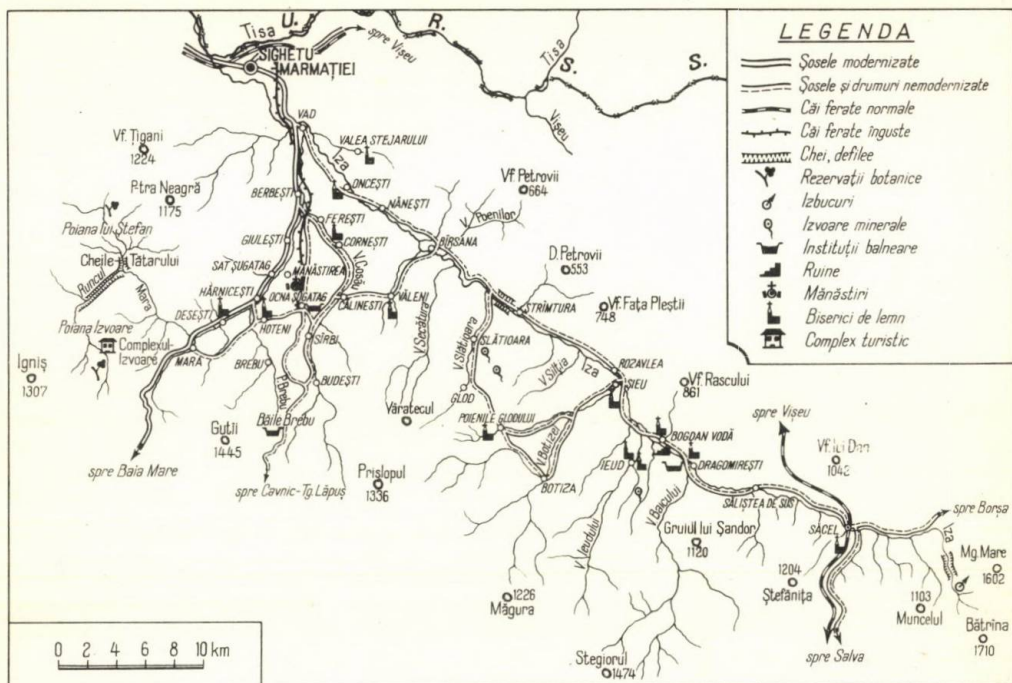
Ambele văi, după ce părăsesc poienile menționate, se angajează în străpungerea unor impresionante defilee, cel al Marei, cu aer de veritabile chei (Cheile Tătarului) tăiate în rocă de natură eruptivă, reprezentînd un obiectiv turistic care nu trebuie în nici un caz ocolit. (Numele său amintește și de zdrobirea unui pîlc de tătari, hărțuiți de localnici și siliți să pătrundă în această sălbatică încălecare a Marei cu muntele, unde n-au mai avut putință de scăpare).

Trenulețul forestier de pe firul văii și un drum construit în același scop, pe culmea dintre Gutâi și Igriș, alături de șoseaua de pe Valea Neagră, sînt alte două căi de pătrundere în lumea de basm a Marei superioare, nebănuită mai cu seamă de cei care nu-și pot imagina că o zonă montană ce se apropie rar de 1200 metri, poate oferi atîtea surprize.

După ce intră în Maramureșul depresionar Iza la Săcel, Mara la Mara (fost Crăcești), te poartă prin intermediul șoselelor modernizate (pe Mara) sau în curs de modernizare (pe Iza) prin salba satelor mari, unul mai frumos decît altul, pînă la Sighetu-Marmației, orașul cu rosturi noi în economia națională, pe măsura resurselor de care dispune Maramureșul și a hărniciei maramureșenilor.

Săcel, Săliștea de Sus, Dragomirești, sînt primele așezări de pe Iza, cu aer de urbanizare, fiecare prilejuind popasuri de cîteva ore, mai ales în zi de sărbătoare, cînd se poate admira portul localnicilor, de o rară distincție. La Dragomirești există chiar și o modestă stațiune balneară, într-un peisaj





ce întregeste fericit calitățile terapeutice ale izvoarelor minerale.

■ la „Vieille Charité” din Marsilia au loc importante lucrări de restaurare. Această vastă construcție, una din cele mai caracteristice monumente de arhitectură ale secolului al XVII-lea, va fi reamenajată, iar capela din centrul ansamblului, restaurată. Un număr special al revistei „Arts et Livres de Provence” a fost consacrat istoriei acestui monument, de la întemeierea sa, precum și pitorescului cartier „Panier” care-l înconjoară, unul din cele mai vechi ale orașului, distrus în cea mai mare parte în timpul ocupației naziste.

■ Arhitecții și urbanisti din Leningrad au realizat o mini-casă de beton armat, destinată regiunilor arctice. Construcția are forma unei lentile, cuprinzând în interior un apartament confortabil de două camere, cu o suprafață totală de 30 metri pătrați. Mobilată, această locuință originală cîntărește aproape cinci tone, făcînd astfel posibilă transportarea ei cu elicopterul. Ea este astfel concepută, încît poate fi așezată direct pe zăpadă și chiar pe terenurile mlăștinoase, eliminînd în felul acesta operația de săpare a fundației.

■ După îndelungi stăruințe, s-a reușit să se descifreze o scrisoare pe care Adolf Erik Nordenskjöld o lăsase în urmă cu aproape o sută de ani în peninsula Taymir. Cercetători științifici din Leningrad au muncit fără odihnă timp de cinci luni pentru a restaura acest document. Sticla pecetluită, în care fusese introdus micul sul de hîrtie, se sfărîmase sub povara stîncilor, iar conținutul ei, serios deteriorat. Scrisoarea era redactată în limbile engleză, rusă și suedeză și anunța reușita croazierii navei „Vega” pornită din insula Dixon spre pămînturile pe care le descoperise: Arctica.

La Budești se păstrează, cu sfințenie și justificată mîndrie, cămașa de zale a lui Pinteș; La Brebu e o adevărată mică „împărăție” de stupi; la Ocna Șugata o salbă de lacuri sărate, în vechile ocne prăbușite, și o instalație balneară, sînt foarte căutate în zilele de vară.

De oriunde ai privi, de pe Cosău, Mara sau Iza inferioară, către miază-zi străjuie imaginea Gutiiului, cu impresionanta sa „orgă” dăltuiată de natură în andezite bazaltice, denumită așa de sugestiv de popor, Creasta Cocoșului.

Ultimul popas pe Iza, în preajma vărsării sale, îl impune Sighetu-Marmației, unde te așteaptă, după preferințe, arhitectura noilor clădiri și a uzinelor moderne, alături de

cîteva monumente istorice de o incontestabilă valoare, ori muzeul etnografic maramureșean, însumînd colecții neprețuite de cioplituri în lemn, icoane pe sticlă, covoare în culori vegetale, costume, într-un cuvînt tot ceea ce dă atîta autenticitate acestui colț de țară.

Un urcuș pe dealul Solovaului, răsplătește efortul depus — moderat de altfel — prin splendida panoramă a orașului și a satelor din jur, inimă a zonei turistice pe care a-i parcur-o, cu atîtea opriri obligatorii, pe Iza și pe Mara.

În acest context de frumusețe găsește în noi alte rezonanțe cîntecul nordic „Cîte flori pe Iza-n sus”...

Prof. dr. Alexandru SAVU
Cluj



DATINI ȘI OBICEIURI



Sărbătoarea CEAHLĂULUI

Cine mai știe de când datează tradiția? Legenda spune că Ceahlăul, masivul care scrutează cu vîrfurile sale semețe orizonturile Țării de Sus, l-a adăpostit cîndva pe Zamolxes, zeul dacilor. Și că încă din acele vremuri îndepărtate, oamenii urcau potecile ascunse ale muntelui, ca să aducă ofrande celui care le apăra suflurile de rele. Cu timpul, manifestarea s-a transformat într-un prilej de a aduce, o dată pe an, un pios omagiu

muntelui însuși, această „piatră nestemată” a Moldovei, cum scria Dimitrie Cantemir și pe care aveau s-o preamărească mai târziu atîtea condeie ilustrate ale literelor românești.

Fapt este că în zilele noastre, în a doua duminică a lui august, mii și mii de oameni își dau întâlnire la petrecerea cîmpenească din poiana Durăului. Li vezi din ajun, în frumos port de sărbătoare, roind din toate ungherele Neamțului, spre pajiștea întinsă de

la poalele Ceablăului, devenită pentru 24 de ore impresionant loc de pelerinaj, dar și de recreare, de destindere. Ii vezi a doua zi coborînd veseli din autocare, veniți din cine știe ce așezări de munte, după ce, pe șoseaua asfaltată, au făcut ocolul celui mai mare lac artificial intramontan nu numai din țara noastră, dar și din întreaga Europă, — lacul de la Bicaz.

Ii vezi apoi — mare de capete — asistînd și aplaudînd entuziaști înțrecerea celor mai bune formații artistice de amatori de pe meleagurile nemțene. Festivalul dansului și muzicii, al costumului popular, jocurile de artificii și retrageri cu torțe seara, nimic nu lipsește din recuzita obișnuită unor asemenea manifestări folclorice.

La sărbătoarea de la Durău însă este ceva în plus. La Durău, înfrățirea omului cu natura se contopește într-un cadru mai larg de relații care privesc nu numai folclorul, dar și istoria, arta, frumosul în general. Căci aici, în ime-

diata apropiere de Durău, în satul Schit, dăinuie de veacuri faimosul Palat al Cnejilor, biserica fortificată ridicată la 1639 de hatmanul Gheorghe, fratele lui Vasile Lupu și transformată în reședință bisericească de Matei Cantacuzino, revenit în țară din Rusia, la 1813, cu înalte titluri nobiliare, printre care și acela de cneaz. La Palatul Cnejilor s-au adăpostit, înainte de a lua drumul bejeniei spre Transilvania, și unii din conducătorii mișcării revoluționare de la 1848 din Moldova.

Aici, la Durău, oamenii știu și sînt mîndri că și-au găsit adesea în trecut adăpost și odihnă cărturari de seamă ai poporului ca Veniamin Costache (a cărui casă s-a păstrat pînă azi), Alexandru Vlahuță, I. L. Caragiale, Barbu Delavrancea, Emil Girleanu, Mihail Sadoveanu.

Aici, la Durău, se păstrează vie și amintirea unui mare maestru al penelului — N. Tonitza, ale cărui picturi, din interiorul schitului zidit între 1830—1835, impresionează mai

ales prin expresivitatea portretelor și plastica elementelor peisagistice inspirate chiar din pitorescul local.

Aici, la Durău, oamenii sînt dornici ca în pauza programului artistic să se abată cîteva minute și la muzeul etnografic adăpostit într-o casuță de lingă schit. De la un an la altul colecția muzeului acesta se îmbogățește cu noi piese care vorbesc despre viața din trecut a locuitorilor de pe aceste locuri.

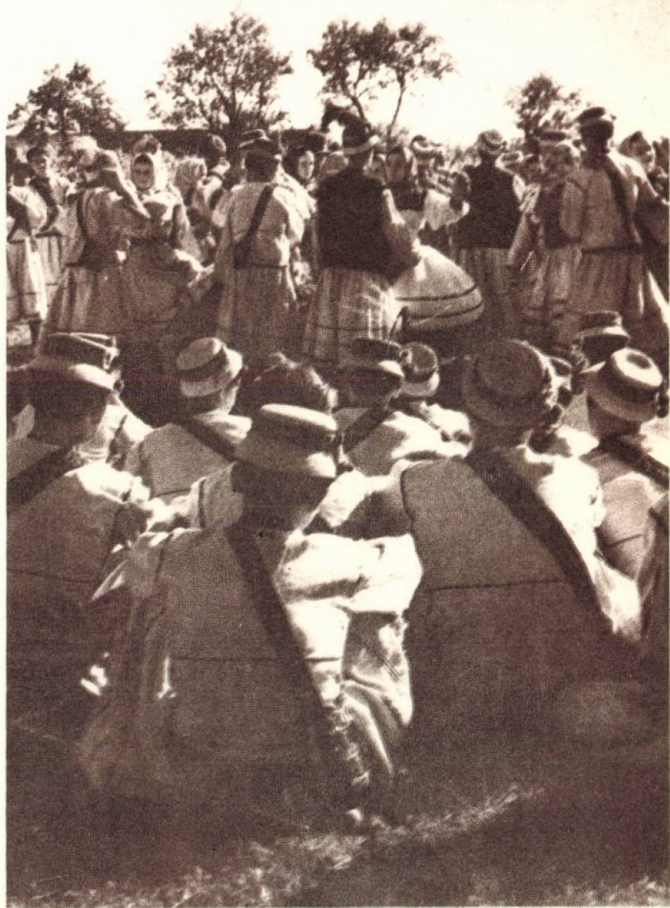
Aici, la Durău, de sărbătoarea Ceablăului, s-a creat și o tradiție nouă: în fiecare an are loc, într-o sală special amenajată, vernisajul unei expoziții de artă. Pictorii nemțeni răspund cu plăcere inițiativei de a fi prezenți pentru cîteva zile cu pinzele lor aici, la poalele Ceablăului, în mijlocul acestor mari îndrăgostiți ai naturii și ai frumosului.

La Durău, în august, dumineca Ceablăului e o sărbătoare cu totul aparte pentru vizitatorul venit din alte colțuri ale țării.

Constantin DARIE

Faraonul Ceblăului





SÎMBRA

Străvechea indeletnicire a păstoritului, la fel ca și multe alte manifestări de viață, a dat prilej măiestriei artistice a popoului nostru să împletească într-un tot armonios rigiditatea rânduielilor de

muncă cu bucuria de a trăi. S-au născut astfel obiceiuri ale căror secvențe se desfășoară după ritualuri ce le așează printre cele mai de seamă creații ale folclorului păcurăresc și le conferă ca-

litatea de valoroase obiective turistice. Legate de anumite epoci ale anului, sărbătorile acestea pastorale adaugă un spor de frumusețe peisajului natural în cadrul căruia se desfășoară. Iată de ce, în agenda drumetului, se cere ca datele la care se sărbătorește astfel de obiceiuri să fie evidențiate în mod deosebit.

Venind în întâmpinarea celor ce doresc să cunoască mai temeinic atît obiceiurile legate de pornirea oilor la munte (Simbra oilor), cit și petrecerile ce se organizează cu prilejul revenirii turmelor în sat (Sărbătoarea areșilor), vom aminti deocamdată principalele caracteristici ale simbreilor, manifestări folclorice demne de a fi înscrise pe itinerariile turistice.

În scopul formării unei turme sau pentru a organiza o stîină, posesorii de oi dintr-o anumită regiune a țării (unul sau mai multe sate), încheagă o întovărire vremelnică, pentru timpul cit „oile sînt pe lapte”. Rînduiriile ce se respectă cu acest prilej sînt asemănătoare prețutîndeni unde creșterea oilor este principala ocupație a localnicilor. Ele îmbracă însă forme caracteristice diverselor regiuni pastorale și respectă un ritual anume, mai ales în nordul țării, în Maramureș și în zonele învecinate, regiuni în care „însimbreaarea”, acest prim pas al vîratului oilor la munte, se face în cadrul unei sărbători ce poartă numele de „Simbra oilor”. Sărbătoarea se ține în luna mai, prilej cu care se face „numărătoarea oilor la strună” și se „măsoară laptele la cupă”. Însemnarea laptelui muls într-o zi de la oile unui „merțuc” (așa se cheamă posesorul de oi, înainte de însimbreaarea acestora) se face pe un „răboj” care, la stîină, va fi folosit pentru măsurarea cantității de produse pe care „simbrașul” urmează s-o primească pentru timpul cit „o-

ile sînt băgate pe brînză”.

Simbra oilor se sărbătorește pe un loc deschis, larg, situat în apropierea satului sau, atunci cînd depărtarea de sat nu-i prea mare, chiar la munte, sub poală de pădure. Disdeditimează, de cum sosesc aici, femeile rînduiesc desagii cu merinde pe răzlogii cocoțați în virful parilor atît de înalți încît dulăii să nu se poate înfrupa din bunătațile aduse pentru sărbătoare.

După ce treburile măsurării laptelui și numărătorii oilor au luat sfîrșit, începe ospățul, la mese comune, întinse pe două rînduri, loc în care cițiva flăcăi voinici aduc, purtat pe umeri, un caș cit roata carului de mare. La masă se servesc: boace (sarmale), miel fript și umplut, colaci cu înflorituri măiestrite, prăjituri ca la Oaș, palincă și vin.

După îndestularea cu cele ale gurii, odată cu cîntatul

în „trimbițe” (tulnica) începe „danțul”, cu „Hore ale oilor” și numeroase alte jocuri oșănești însoțite de „țipurituri” (chiuituri și strigături) năstrușnice. La petrecere, copiii nu sînt simpli spectatori: pe delături, ei frunzăresc plini de importanță abecedarul coregrafiei oșene, jucînd cu insuflătoare, „dansul mărunțălor”.

Simbra oilor se sărbătorește la sfîrșit de primăvară, mai peste tot în nordul țării (Maramureș, Lăpuș, Chioar, Oaș, etc.) dar mai ales, în Moisei și Giulești, în Certeze și Voinești, localități păstrătoare a unor străvechi datini păcurărești.

În zilele noastre, prin august, se organizează un valoros festival folcloric al Simbrei oilor.

Sărbătoarea se ține pe dealul Huta (șoseaua Negrești - Sighet), la hanul „Simbra Oilor”.

Emilian ILIESCU

AREȘII

Sărbătorind Simbra oilor, ciobanii își iau, primăvara, un vremelnic rămas bun de la consătenii ale căror oi le vor vîra timp de aproape patru luni de-a lungul și de-a latul plaiurilor dintre stîinci, prin meleguriile pe unde numai cavatul le este fîrtatul credincios de fiecare zi. Bucurosul „bine v-am găsit” îl vor rosti păcurarii mai tirziu, abia în miez de toamnă, atunci cînd, în cadrul unei alte sărbători pastorale, ei vor coborî în sat oile pe care, o parte din an, le-au păstorit la munte.

Celebrată toamna, în anotimpul nunților, această de a doua sărbătoare de peste an a oierilor poartă, pe alo-

curi, numele de **nunta oilor**; în zona subcarpatică a munților Olteniei, pe acolo pe unde a hălăduit lovan lorgovan, sărbătoarea se mai cheamă și „Areșii” (aretele este berbecuie „nejugănit” și „nebătut”, personaj central în ... nunta oilor).

Pe cînd „Simbra” este și o manifestare a speranțelor, „Areșii” sînt prilejul fericit de „numărare a bobocilor”, simbol al belșugului pe care îl aduce creșterea oilor. De „Areșii”, păcurarii aduc în sat roadele petrecerii de o vară a turmelor pe culmi, iar „merțucii” de astăprimăvară îi cînesc pe ciobani cu laude, cu ospețe și cu petreceri, manifestări în cadrul cărora

se face și „răscolul” oilor (ieșitul acestora de pe brînză).

„Nunta oilor” se sărbătorește, ca și Simbra, tot în afara vetrii satului, pe un tîpșan larg și însoțit, unde localnicii se întîlnesc, cu turmele și ciobanii lor, ce coboară din munte, pentru „răscol”. Sărbătoarea capătă semnificații majore în viața satului și desfășurarea ei este pregătită din vreme și cu deosebită grijă.

„Regizor” al festivității este unul dintre gospodarii de frunte ai satului, un baci cu renume; „actori” sînt toți consătenii tineri și virșnici; din „figurație” fac parte flăcăii și fetele de prin partea locului, toți îmbrăcați în straiele măiestrit înflorate ce se poartă numai în satele oltenice de sub munte; „recuzita”, pregătită de băcițe, este rînduită în straiele și desagații ce însoțesc boloboacele din căruță și în ploscele purtate de miinile înălțate deasupra capetelor mulțimii.

Ici și colo, pe bătătura largă a gospodăriei baciului, în jurul tarafelor de lăutari ce nu-și ostoiesc o clipă galopul ciocănelor pe strune de țambal, crîmpeie de horă înlănțuiesc brațele voinice de flăcăi cu sfiiciunea codanelor abia în toamna asta ieșite la joc iar șerării de briuri și de șirbe sălnicii ce privesc cu înțelepciune atît petrecerea tinerilor cît și apriga vinzoleală a celor cărora statul li se măsoară abia cu șchioapa.

După amiaza, cînd toate pregătirile sînt gata, baciul dă semn de plecare pentru întîmpinarea turmelor. În fruntea alaiului pășește baciul însoțit de un arete mîndru și voinic, împodobit cu cunună de flori; după el pornesc tarafurile de lăutari ale căror cîntece nu încetează nici o clipă; în urma „muzicanților” se înșiruie purtătorii bunătăților pregătite de băcițe în

cuhniile și pe vetrele gospodăriilor sau lîcorile scoase la lumină de prin ungherele tănuite în pivnițele podgoren timer satului; în urmă se înșiruie apoi participații la sărbătoare iar în jur și printre oameni, roiește poșidicul de copii ai satului.

Pe tîpșanul din capul satului, vegheate de ciobani, îmbrăcați cu straie de sărbătoare, așteaptă turmele coborîte din munte.

Întîlnirea celor două grupuri prilejuiește adevărate explozii de bucurie. Băcițele aruncă peste oi amestecuri de sare, alune și nuci pisate, simbol al roadelor păstoritului și fecundității turmelor. Baciul firitisește apoi pe ciobani pentru bogăția și calitatea produselor pe care le aduc odată cu turmele.

Începe apoi petrecerea: ospățul bogat, stropit cu

must și vin, jocul și cîntecele, glumele, veselia și risetele pun curînd stăpînire pe tîpșanul de sub munte. Abia tirziu, în amurg, turmele „răscolite” pornesc spre sat unde petrecerea se prelungește încă o zi, pînă duminică noaptea tirziu, cînd „nunta oilor” ia sfîrșit.

Pe itinerarul unui turism la date fixe, „Areții” pot fi întîlniți în miez de toamnă, pe poienile din sudul văilor mehedintene de-a lungul cărora se înșiră gospodăriile satelor Bolvașnița, Topleț, lablanița, Birz și Mehadica, sate în care obiceiurile străbune sînt ca la ele acasă iar frumusețea străvechiului port oltenesc al localnicilor nu-și găsește pereche pe alte meleguri din țară.

Ana ILIESCU



GABROVO

UN ORAȘ AL UMORULUI



La capătul de nord al pasului Șipka din munții Stara Planina, se află orașul Gabrovo. Dezvoltat dintr-un vechi târg cu meșteșugari pricepuți în prelucrarea pieilor și în țesături, cu negustori întreprinzători care veneau în veacurile trecute cu mărfurile lor pînă la București unde își grupaseră prăvăliile pe o uliță din preajma vechii Curți domnești (strada Gabroveni), orașul acesta figurează în ghidurile de azi cu mențiunea: „important centru industrial și cultural al Bulgariei”. Într-adevăr, urmașii iscușiților meșteșugari fabrică și azi obiecte din piele, stofe iar, pe lângă acestea, mașini-unelte, utilaje pentru industria textilă și aparataj electric. Aici se desfășoară și o viață cultural-artistică remarcabilă dar cu aceasta nu se poate încheia portretul sumar al orașului pentru că lipsește din el o trăsătură esențială care i-a dus faima pînă în țări depărtate. Este vorba de predispoziția ancestrală a locuitorilor săi spre economie și chibzuială, ceea ce a generat o mulțime de anecdote de genul celor cu scoțieni și care – oricît n-ați fi dispus să credeți – își au obîrșia chiar în imaginația și în simțul umorului (ambele foarte dezvoltate) cu care sînt înzestrați gabrovenii.

E multă vreme de cînd se spune că în acest oraș toate pisicile au coada tăiată. De ce? Pentru ca stăpînii lor să poată închide ușa mai repede cînd micile patrupede vor să iasă, iarna, afară sau să revină în casă. Altfel ar fi pătruns prea mult frig în locuință... Gabrovenii nu reneagă această poveste ba au făcut, chiar, din pisica cu coada tăiată un simbol al urbei lor, al vervei lor umoristice pe care îl puteți întîlni în uriașe intruchipări, pe străzile orașului, în cele zece zile hărăzite unor manifestări folclorice (ultima decadă a lunii aprilie) avînd ca leit-motiv satira, șarja prietenească iar ca

rezultat invariabil, risul. Un ris sincer și contagios care dă acestor zile de sărbătoare un aer de carnaval în care predomină nu atât fastul exacerbant, ca în alte părți, cât vorba de duh ori gestul semnificând satirizarea unor atitudini demne de zîmbetul nostru ironic.

Se spune că gabrovenii i-ar concura pe scoțieni în materie de anecdote. Să știți că este o rivalitate care se desfășoară în limitele celui mai autentic fair-play. Ca dovadă: orașul Aberdeen, citadela umorului scoțian organizează, în ultima vreme, serate dedicate „glumelor” din Gabrovo. Iată că risul sincer și tonic a înțins o punte de prietenie cu dimensiuni apreciabile!...

Sebastian BONIFACIU

P. S. Nu putem încheia această prezentare, mai insolită, a orașului bulgar fără a vă oferi și câteva mostre de umor gabroven:

DESCURCĂREȚUL

Un gabroven intră într-un hotel cu mai multe etaje și cere o cameră. Mai ieftină, bine înțeles. I se oferă una la ultimul etaj dar este avertizat că va trebui să urce pe scări, liftul fiind în pană.

– Dar pentru folosirea liftului se plătește ceva? întreabă gabrovenul.

– Absolut nimic. Dar de ce vă interesează din moment ce el nu funcționează?

– Tocmai de asta, a replicat călătorul... Eu pot să dorm o noapte și în lift...

GABROVENII LA ROMA

O tinără pereche din Gabrovo pleacă în viaj de nuntă la Roma. La hotelul unde au tras li se spune că vor avea nevoie de cel puțin patru zile ca să viziteze Orașul etern. După 48 de ore, spre uimirea hotelierului, soțul cere să i se facă nota de plată.

– Ați avut timp să vedeți totul în numai două zile? întreabă hotelierul.

– Am găsit o soluție foarte simplă, i-a răspuns omul din Gabrovo. Nevastă-mea a vizitat o jumătate a orașului și eu, cealaltă jumătate.

INTR-O FRIZERIE

– Vreți și pudră?

– Dacă e cuprinsă în prețul bărbieritului...

– Sigur că da!

– Atunci, fii drăguț și pune-mi-o într-un căpețel de hirtie ca să i-o duc nevesti-mi.

TRATAMENT EFICACE

Două prietene se întâlnesc și una din ele îi mărturisește celeilalte că o invidiază pentru talia subțire pe care a făcut-o în ultima vreme.

– Spune-mi, dragă, ce-ai făcut pentru si-luetă? Eu am încercat tot felul de tratamente și nu am realizat mare lucru. Zău, te rog...

– Foarte simplu, draga mea. Am fost invitată să-mi fac concediul la Gabrovo!

LOGICĂ „A LA GABROVO”

Un gabroven salvează de la inec un turist englez care îi spune, apoi, foarte recunoscător:

– Nici nu știu cum să vă mulțumesc. Uite, aș vrea să vă dau 10 lire sterline dar nu am la mine decît cecuri turistice și o singură bancnotă de 20 de lire. Poate aveți să-mi dați restul...

– Nici o grijă, spune gabrovenul apucînd cu o mînă banii, iar cu cealaltă dînd brînci englezului în apă. Iar după ce îl scoate din nou pe mal, îi spune satisfăcut:

– Acum e-n regulă, nu?



să mai merg la munte ?

Trebuie să mărturisesc de la început că pasiunea mea turistică este litoralul. Soare, apă, odihnă, hoteluri moderne, restaurante elegante, unde ospătarii îmbrăcați ca la operă, te servesc politicos, iar la achitarea notei îți spun „să trăiți, să vă fie de bine și mai poftiți pe la noi”. Eu rămân un adept al „mării cea mare” și regret că în acest an, lăsându-mă convins de un prieten amator de turismul cu rucsacul pe coclauri, l-am însoțit într-o lungă excursie la munte.

În același timp însă, cu tot acest regret, trebuie să recunosc că frumusețea peisajului montan este unică și fascinantă; că efortul fizic solicitat de parcurgerea dificilelor trasee, este reconfortant; că urcarea continuă pe un versant de munte, pentru a ajunge la aerul cel mai ozonat și coborîrea neîntreruptă pe celălalt versant, pentru a ajunge la apa cea mai pură și răcoitoare sînt dătătoare de sănătate; că plăcerea de a face echilibristică, cățărindu-te de pe o stîncă pe alta sprijinit de frîghii, sau parcurgerea unor creste și custuri, unde nu mai bate decît talpa bocancului, sînt

ispititoare și deconectante. Cu toate acestea, sau poate din aceste motive, mă consumă întrebarea: „Să mai merg la munte?” Și cum răspunsul nu depinde numai de mine, voi relata motivele acestei dileme.

Așadar, în cursul lunii august am luat trenul de la București și am coborît tocmai la poalele Munților Făgăraș, în stația Voila pe linia C.F.R. Făgăraș – Piatra Olt. Era ora 10, o zi senină, cu un soare plăcut ale cărui raze nu mai dogoreau ca la București. Crestele Făgărașilor se profilau pe bolta cerului de un albastru cum numai aici se poate vedea. Eram bine dispuși și stăpîniți de dorința acută de a ne vedea cît mai repede avîtați pe potecile alpine.

Dar... dezamăgire. Autobuzul care trebuia să ne ducă pînă la Complexul turistic Simbăta, plecase la ora 8, iar a doua cursă urma s-o mai facă la ora 19. Ne-a mai rămas speranța autostopului. Așteptăm o oră, două, trei, nimic! Fiind zi de odihnă, camioane nu circulau, iar autoturismele zburau pe lingă noi ca săgețile, de parcă cei dinlăuntrul lor nu erau și ei... tu-riști.

– Mătușă, lungu-i drumul pînă la complex?

– Pînă unde?

– Pînă la casele alea de sub munte, ce le zice complex turistic.

– Acolo unde beau și dorm oamenii, bagsama?

– Da, acolo.

– D-apoi, dragii mătușii, cum îți umbla, mai iute ori mai citinel. Dacă-ți porni amu și viți tot duce, apoi, pînă la ojină ajungeți.

Și am pornit. Am ajuns însă după ojină, la orele 20, frînți de oboseală și morți de foame. Dar, în slîrșit, am ajuns.

– Vom minca bine și vom dormi zdravăn, îmi spune prietenul meu, iar dimineață ne vom simți ca nou-născuți, cu forțe duble și cu o poftă formidabilă de mers. Așa-i la munte!

– Așa o fi. Pe mine însă acum mă interesează cazarea. Ce o fi miine, vom trăi și-om vedea.

– N-ai nici o grijă. Cabanierul e o veche cunoștință.

Vechea cunoștință însă nu mai era. Noul cabanier, după ce ne drămluiește din ochi, manifestă o prefăcută indiferență și ne servește cu un răspuns sec: „nu avem locuri”.

Nu-mi venea să dau crezare urechilor. Mă și vedeam dormind la noapte sub cerul liber și ciopârțit de fiare sălbatice. Încerc eu să-l iau pe cabanier cu bi-nișorul, să-l implor, să invoc copiii care vor rămîne pe drumuri și că, în ceea ce mă privește pe mine, dacă mă servește acuma, n-o să-l mai deranjez niciodată. Dar omul de care depindea viața noastră era insensibil – stană de piatră, nu altceva.

– Nu n-avem locuri!

– Dar vă rugăm, măcar o saltea și vom dormi pe vreo masă, sau sub masă, unde o fi loc și s-o putea.

– Nu avem voie să cazăm turiști într-un local de categoria întâi.

În acest timp, prietenul meu prezintă cabanierului un cartonaș, un fel de carnețel. Nu știu exact ce era, cert este însă că acel ceva a avut asupra cabanierului puteri miraculoase, din moment ce la vederea lui a devenit mai binevoitor.

– Vă dau o cameră cu 3 paturi, dar... trebuie să plătiți toate locurile.

– Plătim, chiar și mai multe.

La auzul cuvintelor de aur, omul nostru a devenit mai volubil, zîmbăreț și chiar prea... politicos.

– Păi ce credeți dv.?! Că vă lăsam eu necazați. Datoria noastră a cabanierilor este de a fi ospitalieri. Cunoașteți principiul: „Clientul nostru, stăpinul nostru”. Poftiți, vă rog. A, nu. După dumneavoastră. Vă dau cea mai liniștită și mai frumoasă cameră.

Ajunși la fața locului, ne-am putut convinge că aci era într-adevăr o liniște absolută, întrucît în aceeași vilă mai erau două camere neocupate, iar mai încolo, alte vile, tot pustii. Cit despre faptul că ar fi și „cea mai frumoasă”, nici vorbă. Era o cameră mai puțin de-

cît modestă. Într-o altă vilă avea într-adevăr camere, chiar prea frumoase pentru regimul unei cabane, cu mobilă, dar noi eram mulțumiți cu ceea ce ne-a dat.

Nu aceeași mulțumire am avut-o însă dimineața, cînd la plată, ne-a pretins să-i achităm 6 locuri, în loc de trei așa cum ne așteptam.

– Bine, domnule, dar în camera noastră nu erau decît trei paturi.

– Exact, trei paturi, de două persoane fiecare și, așa cum ne-am înțeles, dv. trebuie să plătiți toate paturile. Și am plătit „așa cum ne-am înțeles” dar indignat peste măsură, i-am zis cabanierului cîteva cuvinte nu prea... măgulitoare. Mi-a zis și el mie mai multe, și mai pe limba lui și, uite așa dispoziția pentru toată ziua s-a dus.

Pe drum, prietenul meu încerca să-mi redobîndească optimismul, să mă convingă că ceea ce s-a întîmplat la Complexul Simbăta, a fost un accident cu totul izolat și că în continuare o să înțîlnim gazde primitoare, cinste, adevărați cabanieri de meserie, pentru care buna primire și servire a turistului este prima preocupare.

Ajunși la cabana Valea Simbetei și aflînd că acest cabanier a practicat și el, pînă a se pune în slujba lui, turismul, i-am pus întrebarea: „cînd soseai la o cabană, ce doreai să găsești în primul rînd?” Luat prin surprindere, răspunsul lui a fost prompt și competent: „un ceai cald, un pat modest și curat”. I-am strîns mina pentru un asemenea răspuns și l-am rugat să ne servească și pe noi cu așa ceva.

S-a străduit dinsul cît a putut și, la nivelul unei cabane modeste, ne-a servit cu promptitudine și condescendență nedisimulată. Atitudinea cabanierului de la Valea Simbetei a avut asupra

noastră un efect încurajator, atît de necesar pentru a parcurge de aici și pînă la cabana Podragul unul din cele mai lungi și sinuoase trasee de pe creasta Făgărașilor. Încurajarea a fost cu atît mai utilă, cu cît la capătul unui traseu de o asemenea dificultate, după 12 ore de mers, a trebuit să mai avem răbdarea și rezistența fizică necesară pentru a mai aștepta o oră pînă ce cabanierul de la Podragu a catadicsit să ne cazeze. Și bucuroși că pînă în cele din urmă ni s-a acordat cazare, am trecut cu vederea și faptul că pe paturi nu era decît cîte un singur cearceaf, iar la plecare l-am întrebât doar, dacă sînt bune marcajele pînă la cabana Bilea-Lac.

– Da. Puteți pleca fără teamă. Și am plecat fără teamă pe la lacul Podrăgel. Teama, teama cea mai mare de a nu ajunge nicăieri, am avut-o însă pe traseu. Noroc cu ciobanii binevoitori și cunoscători ai tuturor potecilor, că altfel, la un moment dat din cauza marcajelor necorespunzătoare și a unei slabe vizibilități nu mai puteam merge nici înainte nici înapoi.

Același pericol iminent de a te rătăci, de a înnopta sub cerul liber, din cauza unor marcaje necorespunzătoare sau pe alocuri, chiar din lipsa totală a acestora, l-am mai constat pe traseul de la Virful Negoiului la Lacul Colțun, prin Strunga Doamnei.

Lață, deci, care sînt numai cîteva din motivele ce m-au determinat să formulez dilematica întrebare: „Să mai merg la munte?”

Eu, împreună cu toți iubitorii drumețiilor cu rucsacul, toți cei care vor să se bucur de frumusețile munților, de influențele pozitive ale turismului montan, așteptăm un răspuns.

Gh. DIVRICIAN

CE VOM CITI ÎN 1972?

Înființată recent, „Editura pentru turism”, care își desfășoară activitatea sub egida Ministerului Turismului, și-a propus pentru primul an de activitate un plan editorial prestigios, subordonat în întregime rolului și sarcinilor sale: publicarea tuturor genurilor de lucrări care se circumscriu – direct sau indirect – interesului turistic. „Editura pentru turism” popularizează, așadar, valorile turistice din țară și din străinătate, venind astfel în ajutorul celor ce vor să le cunoască. Gama tipăriturilor ce se realizează la noua instituție de cultură este deosebit de bogată. Vor vedea lumina tiparului ghiduri, volume de reportaj, note de călătorie, literatură memorialistică, eseuri, contribuții științifice de specialitate, hărți, albume, pliante, afișe prospecte, cărți poștale ilustrate etc.

Iată câteva din titlurile incluse în planul editorial pe 1972:

– Paul Anghel: **RECITIND O ȚARA**
– Al. Ivan Ghilia: **FALS TRATAT DE DRUMETIE**

– Ioan Grigorescu: **VALEA PRAHOVEI**

– Viniciu Gafița: **MUNȚII NECUNOSCUȚI**

– D. Almaș, Panait I. Panait: **CURTEA-VECHE-LIPSCANI-GABROVENI**

– Toma George Maiorescu: **ESCALE MEDITERANEENE**

Notăm, de asemenea, câteva titluri de albume:

– **ROMÂNIA TURISTICĂ** – ediție de lux

– **BUCUREȘTI** – ediție de lux

– **VIATA NECUNOSCUTĂ A PLAJELOR ROMÂNEȘTI** (text și foto de Ion Miclea)

– **PELICANI... PELICANI... LEGENDĂ ȘI ADEVĂR** (text și foto de dr. Mircea Bichiceanu)

În sfârșit, la capitolul **GHIDURI** semnalăm aceste prime trei apariții:

– **GHID ATLAS AL ORAȘELOR DIN ROMÂNIA**

– **GASTRONOMIE ROMÂNEASCĂ**

– **ITINERAR ARHEOLOGIC DOBROGEAN**

magazin

■ Navigatoarea solitară Nicolette Milena-Walker, de 28 de ani, absolventă a unei facultăți de psihologie din Marea Britanie, a traversat în vara acestui an Oceanul Atlantic, plecând din portul englez Dale. După 45 de zile, temerara navigatoare a ajuns la Newport, în insula Rhode, unde a fost așteptată de părinții săi, sosiți special din Anglia pentru a o felicita.



■ În pivnițele romane ale vechiului palat Caesar din Trier (R. F. G.) s-a deschis recent un muzeu cuprinzând cele mai interesante obiecte găsite în timpul săpăturilor. În același timp pot fi degustate cele mai apreciate calități de vinuri produse în această regiune.

În timp ce vinul se oferă în pahare, „ghidul” descrie mușafirilor principalele exponate ale muzeului.

Pe fundalul fotografiei noastre se vede o reproducere a faimoasei lucrări „Barca cu vin”, aparținând sculptorului Neumagener (220 î. e. n.).



WEIMAR

orașul
lui GOETHE

**„Cine vrea să înțeleagă pe poet,
trebuie să meargă în țara poetului“**

GOETHE

Orașul Weimar s-a format către mijlocul secolului al XIII-lea pe vremea landgra-
filor Turingiei. Mai târziu, odată cu Friedrich al II-lea al Saxoniei, rămâne ca loc de
origine a dinastiei ducilor de Saxa-Weimar.

Oraș al lui Luther, Weimarul l-a primit pe marele reformator de numeroase ori.
Din 1518 Luther a predicat în capela castelului ducal și în biserica orașului (Stade-
kirche). O mare prietenie l-a legat pe Luther de Lukas Cranach, stabilit la Weimar,
din 1552. Marele artist ne-a lăsat imaginea lui Luther în pictură, în sculptură (lemn),
în gravură (cupru).

Fiului lui Cranach, pictor de asemenea, i se datorește scena din Stadtkirche (în
altar) reprezentând răstignirea lui Isus. La picioarele crucii, artistul a pictat pe tatăl
său, între Luther și Sf. Ioan Botezătorul.

Un moment de seamă în istoria orașului este anul 1696 cind Ducele Wilhelm
Ernest de Weimar, prieten al artelor, a fondat una din primele scene ale Germaniei.
El a chemat la Weimar pe Iohann Sebastian Bach, încredințându-i postul de organist
al Curții. Aci, marele muzician a rămas timp de 9 ani, creînd „tehnica degetelor și
a pedalelor” care i-a adus mare faimă. La Weimar, marele Bach a publicat „Cărți-
cica pentru orgă”.

Sfîrșitul secolului al XVIII-lea este începutul celui mai strălucit capitol al
istoriei Weimarului — acela care avea să aducă orașului faima de „Atenă a Germa-
niei”. Ducea Anna Amelia de Brunswick cheamă la Weimar pe C. M. Wieland, pro-
fesor de istorie și filozofie, poet de seamă, supranumit „Voltaire al Germaniei”.
Wieland se instalează la Weimar în 1772, influențînd puternic dezvoltarea culturală
a orașului.

Anul 1776 marchează stabilirea în Weimar a lui J. W. Goethe, la invitația Duceului Carl August, fiul Annei Amelia de Brunswick. Pe atunci Goethe avea 27 ani. El a rămas în Weimar până la moarte (1832), plecând din oraș numai pentru a întreprinde o călătorie în Italia (1786–1789). Goethe a fost adevăratul rege intelectual al curții strălucite de la Weimar, unde își dădeau întâlnire toate talentele vremii sale. Faima marelui om depășise granițele țării. Cu ocazia unei întâlniri cu Napoleon, la Erfurt, împăratul și-a scos de la butonieră crucea Legiunii de Onoare pentru a o pune pe pieptul poetului... În 1776, la recomandarea lui Goethe, Ducele Carl August invită la Weimar pe J. G. Herder, marele gânditor german, creatorul filosofiei istoriei, prieten al iluminiștilor francezi. La Weimar, Herder rămâne până la sfârșitul vieții sale în calitate de consilier consistorial și predicator. Aci el fondează școli, organizează învățământul elementar și publică cea mai de seamă lucrare a sa „Idei asupra filozofiei istoriei umanității.”

Goethe invită la Weimar și pictori (H. Meyer, G. M. Kraus), muzicieni și compozitori.

Fără îndoială însă că aducerea lui J. C. F. Schiller la Weimar dă o lumină și mai puternică asupra orașului, al cărui prestigiu devine tot mai cunoscut în lumea oamenilor de cultură.

La Weimar se joacă cu mare succes trilogia „Wallenstein” a lui Schiller, apoi „Maria Stuart” și „Jean d'Arc” — adevărate triumfuri. Tot aci poetul traduce multe piese din repertoriul clasic.

Schiller a fost marele prieten al lui Goethe. El l-a ajutat să-și regăsească propria tinerețe.

Către 1805, simțindu-și parcă sfârșitul aproape, Schiller a creat ultima sa operă „Wilhelm Tell”.

La moartea lui Schiller, Goethe deplinge nu numai pierderea unui prieten ci „a unei jumătăți a existenței sale”.

După alte dureroase încercări prin care trece — moartea unor rude și prieteni apropiați — Goethe publică (1832) partea a doua a lui Faust, la care lucrase 42 de ani, culme a creației și gândirii geniale a marelui sonitor, crez al său.

„Aș vrea...”

Să locuiesc cu liberul popor, pe liberă cîmpie

Acelei clipe aș putea să-i spun, întâia oară

Rămii, că ești atîta de frumoasă.”

După moartea lui Goethe, orașul cunoaște a doua sa mare epocă de înflorire în domeniul artelor, începînd cu anul 1842 cînd F. Liszt se stabilește la Weimar. Aci el scrie poeme simfonice și folosește întreaga sa autoritate pentru a face cunoscute operele lui Richard Wagner, determinînd reprezentarea operei Lohengrin. Se formează acum la Weimar o școală orchestrală care duce la înființarea conservatorului.

La sfîrșitul secolului, Richard Strauss este numit Kapellmaestru la teatrul din Weimar.

Pentru cel ce străbate orașul, urmele marilor personalități care au dat strălucire Weimarului sînt prezente pretutindeni. O clădire din piața orașului a cunoscut ultimele clipe ale lui Lukas Cranach, bătrînul maestru al Renașterii germane.

La hanul „Zum Erbprinzen” au poposit Goethe și Schiller, Napoleon, Paganini, Wagner, Liszt, Carl Maria von Weber și Felix Mendelssohn Bartholdy.

Lîngă hotelul „Elephant” se afla locuința lui Bach.

În piața Franenplan se găsește una din cele mai vechi berării din Weimar „Weisser Schwann” (Lebăda albă), loc de întîlnire al multor celebrități contemporani cu Goethe.

Plăța e dominată de marea fațadă a casei în care a locuit Goethe — azi „Muzeul Național Goethe”. Ceea ce uimește și rămîne de neuitat, vizitînd această casă, este somptuozitatea sălilor de recepții în contrast cu modestia cabinetului de lucru. În această casă se află bogata bibliotecă (5 000 volume) și dulapurile cu numeroase colecții științifice (18 000 piese de roci, sute de monezi și medalii, instrumente de fizică). În parcul orașului se află prima casă în care a locuit Goethe — azi muzeu de asemenea. Pe strada Schiller se află casa poetului. Aci el a scris „Wilhelm Tell” și „Demetrius”, operă rămasă neterminată din cauza morții lui Schiller.

În Piața Teatrului se află acum „Deutsches Nationaltheater” — pe vremea lui Goethe, „Teatrul de Comedie” — pe care l-a condus timp de 26 ani. În fața clădirii se află monumentul lui Goethe și mormîntul lui Schiller, opere ale sculptorului Ernst Rietschel, dezvelite în anul 1857. În aceeași piață se află palatul Wittum al Ducesei Anna Amelia unde se reuneau prieteni ai literelor, artei și muzicii. Interiorul s-a păstrat ca în vremea ducesei.

Spre partea de sud a orașului, în Piața Wienland se află o frumoasă statuie a poetului. Nu departe cîmîturul cu mormintele celor mai de seamă oameni de cultură ce au trăit în Weimar. Aici sînt înhumați Goethe și Schiller. În apropiere casa lui Liszt, azi muzeu. De aici se întinde un mare parc, amenajat întru cinstirea dra-



Weimar-ul secolelor 16—17

gostei nețărmurite nutrită de Goethe pentru natură. În mijlocul parcului se află un pavilion care îi poartă numele. De o mare atenție din partea vizitatorilor orașului se bucură fostul castel ducal, azi muzeu de artă. Aici pot fi admirate citeva lucrări aparținînd lui Lukas Cranach, precum și lucrări ale maeștrilor olandezi și italieni, ale impresioniștilor francezi etc.

Am părăsit orașul copleșit de impresii. Ca un ecou puternic ne-au răsunat în minte trei cuvinte săpate pe Ispedeza mormîntului lui Herder. „Licht, Liebe, Leben”. Da, Weimarul a fost și va rămîne un simbol al luminii, al dragostei și al vieții, așa cum marii lui oameni l-au lăsat pentru veacurile viitoare...

Ing. Elena IONESCU

O casă în inima OLTENEI

Craiovenii de baștină povestesc că Michail N. Constantin — cel care a construit, între 1900 și 1907, faimoasa casă de pe strada Unirii — s-a ostenit să strângă ca un nabab și să părăsească această lume ca un Hagi Tudose. Femeia de la garderobă îmi dă pardesiul și-mi surprinde ultima privire lungă spre scara de marmură. Clatină capul cu milă: „Fu așa de zgîrcit, că nici familie nu ținu. La ce-i folosi atita avere?”

Clădirea e somptuoasă, făcută să împodobească peisajul unui cartier de elită. La vremea cînd a fost ridicată, n-a apărut desigur numai ca o extravaganță arhitectonică (de altfel, modelul după amestecurile de neoclasice franceze, încărcate baroc în interior, e evident) ci a sfidat anii singeroși și insalubrele locuințe mărginașe. Acum, în noapte, grilajul înalt de fier îi fragmentează zidurile într-un bizar desen proiectat de recea lumină stelară. Casa aceasta este azi Muzeul de artă al Craiovei. În sălile de la etaj sînt vase din manufactura Sèvres, ceramica japoneză, tablouri din școala lui Rubens, gravuri și desene în peniță semnate

Theodor Aman, flori de Luchian, bujori pictați de Tonitza și acea colecție cu picturi de Pallady — printre ele „Cleopatra”, „Nud în combinezon alb cu ceas”, „Flori albe în vas galben” — donate în 1969 de familia doctorului Ștefan Jianu.

Brîncuși își are jîțul său aici, în tăcerea încăperilor sanctuare, întors în aerul locurilor de unde a pornit ca băiat de prăvălie la restaurantul fraților Spițaru, elev la școala de arte și meserii din Craiova. Ar trebui găsit un echivalent de noblețe, un blazon pentru aceste muzee ale orașelor țării — nu suplimente la marelui Muzeu național din Capitală, ci, alături de el, tezaure fundamentale — adesea menționate fugar și notate cu simboluri minuscule pe hărți sau în pliante ce se răsfioiesc în treacăt. Dacă muzeele marilor metropole își impart cu orgolioasă avariție numele și operele maturității lui Brîncuși, Muzeul de artă al Craiovei deține emoționantul început, citeva sculpturi ale purității gândului și gestului căutător. „Vitellius” — lucrat în 1898 — echilibrul unei tinereți care descoperea aurul antichității. „Orgoliu” și „Cap de

copil”, anul 1905 — variante ale aceleiași șlefuirii, de intrare pe poarta unui purgatoriu unde dalta trebuia să li învâță preciziile. Și, în sfîrșit, „Coapsa” — anul 1909 — marmură, din care s-a desprins căldură și viață, legată prin simbolul diluării în materie de elementele primordiale. Sculptura aceasta, pe care privind-o doar fugar o păstrezi obsesiv în memorie, este parcă gongul ce anunță marile dezlegări de mai tirziu. Locul uneia dintre ele era, la vremea cînd am vizitat muzeul, însemnat doar de un cartonaș: „Sărutul”. Opera călătorea vremelnice spre o retrospectivă din străinătate, în S.U.A., dacă țin bine minte. „Sărutul” pecetluiește un destin și forma lui nu mai are de mult timp importanța descrierilor cronicești, devenind o parolă a iubirii eterne.

Abia acum înțeleg de fapt obstinția cu care profesorul Emil Micu își apăra „Tetraevangelul miniat” de la muzeul din Șcheii Brașovului, solicitat de nu știu care muzeu din București. Este dreptă, cred, dorința de a cere pentru lăcașurile primului oraș al țării aceste tezaure, dar la fel de îndreptățită mi se pare rămînerea lor în aceste săli, în care întimplarea ori pasiunea colecționarilor sau cercetătorilor care s-au străduit să le obțină le-au așezat. Este aici ideea unei mai vechi pleodoarii pentru constiințirea în conștiința publică a unor chemări către fiecare dintre orașele și localitățile în care ne păstrăm averile cultului.

La ore tirzii, de toamnă sfîrșită, imaginația poate broda ușor fantoma unui echipaj ce s-ar opri la peronul care coboară de o parte și de alta a intrării. Poate „Trăsura neagră” a lui Iuculescu. Trăsura exisă a avea, înăuntru, la dimensiunile unei pinze, mișcîndu-și roțile în ritm de culoare, intrînd în spațiu pe drum de neliniște.

O întoarcere în timp, definitivă ca o legendă, leagă această casă, în care timpul a clasificat de mult valorile, de Craiova altor ani, de parcul fastuos din celălalt capăt al oraşului, unde elevul Ion Ţuculescu, trezit devreme la pasiunea ştiinţelor naturale, îşi aduna mostre pentru caietele de botanică şi desena meticulos prima lume a sa, fluturi, tulpini, ochi de insecte... Mărturisirea poate avea aerul unei extravagante şi tocmai de aceea o leg de permanenţa valorilor în oraşele noastre. Aici, la Craiova, în această casă-muzeu, l-am redescoperit pe Ţuculescu. Aşa cum o priveşti şi se pare total cucerită, mai poate exista totuşi un amănunt, un singur colţ al ei pe care nu l-ai ştiut şi care învăluie cunoscutul într-o culoare nouă, de pământ călcat înţitii oară. Rechemi versul lui Blaga, străfulgerat de lumina unei noi înţelegeri: „S-a întors, ah, în lume o stea! Mi-s minile arse de ea”. Culoarea are incandescenţa unui rug văzut din toate punctele cardinale. Văpăile lui scormonesc colţuri necunoscute, se proiectează pe forme abia conturate, izbucnesc neaşteptat, violentind ca nişte sunete ascuţite. La Muzeul din Craiova am văzut „Noaptea saltimilor”. Pinza aceasta – a cărei transcriere din titlu ar putea sugera o beţie de alb, picurindu-şi în scînteii de artificii miresmele ca floarea sărbătorilor nocturne din Malacca – pare un ritual al nesomnului. Femei cu siluete de flăcără în vînt, îşi flutură vestmintele roşii îndreptîndu-se spre un loc al chemărilor tainice. Dezlănţirea vegetală pare însă a se petrece altundeva, dincolo de cadrul pinzei, acolo rămînînd doar fascinaţia prevestitoare.

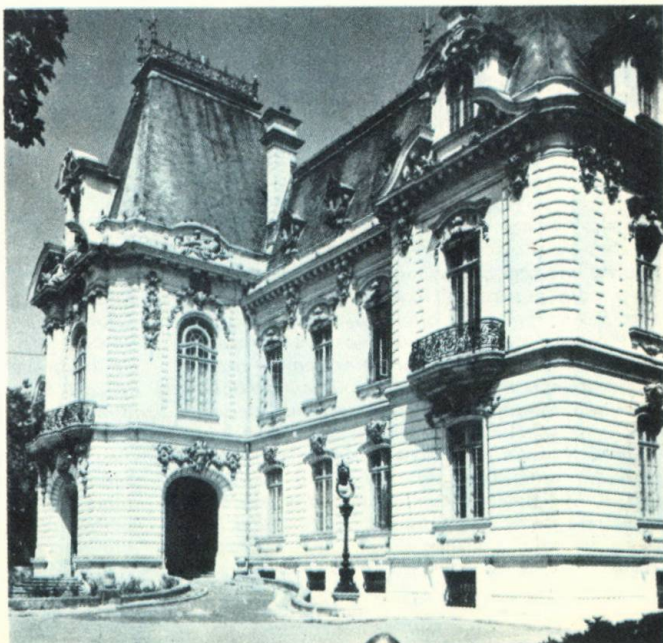
Aceleaşi detalii de prim plan sugerează misterul cinetic al acelei picturi obsedante pe care Ţuculescu a intitulat-o „Vinătorul”. Mistuit în adîncul pădurii, persona-

jul pare să fi lăsat privirilor doar urma: căciula, puşca şi o umbră de chip. Pădurea îşi ascunde legenda cu fiare şi om, acoperind cadrul în tonuri care amestecă verdele şi maroul pînă la întunecare. Pare că un trunchi de copac fabulos a captat întreaga imagine, lăsînd deschisă doar o fereastră spre liniştea şi foşnetul desişului. Pictura este ca o respiraţie, ca o pauză a nuanţelor estompate pe care artistul şi-a îngăduit-o în asaltul necrutător al culorilor sale frenetice. Explozia de verde, roşu şi albastru din „Circuite” trece apoi în viziunea „Apocalipsului”, pentru a se lumina într-una dintre cele mai trumoaşe stilizări de motive populare, „Interior tărănesc”, cu galben strălucitor şi asprime de scoarţă bătută. De altfel, toată cromatica desenului folcloric românesc, îndrăznelile care încearcă orice alăturări de nuanţe se regăsesc în aceste pinze pe care fiecare nouă privire le descoperă în alte ipostaze. Am făcut de cîteva ori experienţa de a abandona un tablou, apoi de a-l

regăsi, neschimbat în elementele lui esenţiale, dar dezvăluind de fiecare dată o nouă perspectivă. Există la muzeul din Craiova variante ale aceluiaşi spirit tragic ce pluteşte în operele lui Ţuculescu – „Iarna în mahala”, „Copac în soare”, „Moschee”, „Troia” – alături de care „Autoportretul”, chip cu subţirime de mască, este eti-gia simbolică a spiritului omenesc. Ca pe un covor de demult, privit cu intensitatea gîndului ce pătrunde în ireal, se desprinde – dintre contururi de floare şi trînză – obrazul celui care l-a ţesut, pentru ca apoi să se dizolve în el, lăsînd timpul să lungească mai departe.

Am ocolit multă vreme străzile spre parcul Bibescu. Oare ce memorie a timpului păstrează pe aceste cărări umbra lui Ţuculescu? M-am gîndit atunci că poate, cîndva, un adolescent singuratic, intrat din întîmplare în casa albă cu picturi, va asculta pentru prima oară sunetul prelung al unui ecou pe care nu l-a auzit niciodată.

Muzeul de artă, o casă în inima Craiovei



PENTRU
UN „ITINERAR AL SLOVELOR”

O DATORIE
*
SCHEI
*
CĂTRE ÎNCEPUTURI

„... limba românească, ea este tot odată organul prin care neamul își cunoaște ființa sa proprie, organul prin care acest neam moștenește avutul intelectual și istoric al strămoșilor lui. Copilul nu învață numai a vorbi corect, el învață a gândi și a simți românește.”

MIHAI EMINESCU

Averea inestimabilă a unui trecut pe care orice simplă plimbare îl poate face o descoperire stă la îndemina oricui, asemeni curgerii modeste și neostenite a izvorului. Orașul cu tractoare și calculator electronic, orașul-monument în care duminicalii automobilelor ajung osteniți pentru a se odihni într-un hotel cu perspectivă de munți, ar trebui să fie și ținta — încă din școli pornită — spre o Meccă a culturii românești. Ar trebui să vedem Brașovul, în liniștea secolelor, mai departe de romanticele lui turnuri, dincolo de clasicul și adesea formalul „tur de oraș”. Ar trebui să

trecem pragul Șcheilor Brașovului — același Șchei deasupra căruia răsar și apun stele în virturi de brad, unde, la timp de primăvară, tradiția nu uită să pregătească vestmintele celebrilor „juni” — cu pași de sanctuar. Șcheiul este locul ce se cuvine redat nu unei memorii obișnuite a informațiilor, ci unei emoții a marilor valori. A cădea într-o transă a trecutului nu mi se pare o aberație și nici o gratuită figură de stil. Există ceasuri cînd impietrite gesturi reinvie, cînd glasuri neauzite niciodată despică tăcerea și pagini îngălbenite de ceaslov foșnesc sub degete nevăzute.

Șcheii Brașovului — cite zgomote de viață, cită muncă neostenită, cit zăbucium ascunde inscripția pe care vizitatorii se opresc să o citească. Biserica Sfintul Nicolae, cu turlele ei subțiri, semănând noaptea cu siluetele de brad tinăr, a fost ridicată de Neagoe Basarab. În preajma ei, într-o clădire cindva de lemn, cu trei încăperi (așezate mai apoi în zid de cărămidă) se află bănci lungi de școală, o catedră cu despărțituri în casete, o numărătoare veche, cit statul de copil. Dascăli rămași anonimi sau pomeniți în hrisoave au ascultat aici corul vocilor tremurătoare ce au descifrat sunetul pur al cuvintului străbun. Prima școală în limba română, atestată documentar, anul 1495, aici, în umbra veșnică a munților, în Șcheii Brașovului. Din epilogul unui octoih în manuscris al diaconului Oprea rezultă că școala exista însă la 1470...

Documentele sînt laconice și modestia lor nu vibrează decît pentru cei care au răbdarea să le asculte. În cărțile de istoria limbii și literaturii române anii se învață cu sirg și sînt redați cuminte în notele examinărilor. Dacă ne-am pricepe să facem o retorică a acestui secol, datoriile noastre s-ar întoarce aici. Datorăm Șcheilor Brașovului primele porți deschise primilor dezlegători — îndrumați sistematic — ai limbii române. Aici — Eminescu a văzut și el luna trecind peste virturi, în Șchei — s-a gîndit și s-a simțit românește. Pînă la 1828, prima școală în limba română a funcționat efectiv, apoi a fost mutată peste drum, în casa Ciurculeț, zidită — după cum arată inscripția de pe grinda de lemn — la 1699. Vechiul așezămînt din curtea bisericii Sf. Nicolae a mai fost însă folosit, uneori pentru ore de clasă propriu-zise, alteori pentru ore de cor. Timp de un an, între 1828 și 1829, un prim-psaltist al bisericii, cu duh de proverbe și zîmbet laic, a ținut aici catalogul orelor de muzică. Se numea Anton Pann. Zvonul anecdoticii picante nu l-a ferit și, poate, pe bună dreptate. Se pare că n-a putut ascunde multă vreme de ochii „tartorițelor” din Șchei identitatea — născocită pe model oriental-romanțios — a fragedului ajutor pe care îl adusesse cu sine de la Govora. Nu era altul — se spune — decît Ancuța, iubită de 16 ani, nepoata stareței de la minăstirea dintr-un lemn, pe care o înduplecase să-l iubească, să-și taie pletele și să fugă cu el la Timpa Brașovului.

La școala românească a venit mai tirziu, ca „dirigent al corului”, Ciprian Porumbescu. Amintirea Șcheiului nu-l păstrează doar ca pe

inspiratul autor al operetei „Crai Nou” (partitura după care a dirijat, în 1882, la Brașov, premiera se află în muzeu), ci și ca pe zealous profesor, menționind într-o scrisoare-cerere de concediu temporar: „...m-am îngrijit de un substitut pe timpul absențării mele, carele o să conducă corul la serviciile liturgice, așa încît în privința datorințelor mele în oficiul meu nu va proveni nici o împiedecare sau scădere.” Alte documente mărturisesc trecerea la conducerea celui cor de tradiție a înaintașilor Iacob Mureșianu și Gheorghe Dima...

Intr-una din cele trei odăi legendara tiparniță a diaconului din Șchei dormitează, fără întrebuințare, sub povara anilor. Litere de lemn matrițe, ornamente, o sobă pentru cărbuni (cu formă curioasă de cristelniță sau de imens potir) deasupra căreia foalele zac pliate pentru totdeauna, presa care și-a aplicat corsetul primitiv-strămoș al marilor valțuri automate de azi — deasupra hirtiei. Aveau să-și lase urma pe aceste pagini primele rinduri, apoi atîtea și atîtea rinduri ale cărților tipărite în limba română. Prima școală românească și tiparnița din Șcheii Brașovului de unde a ieșit la iveală seria patetică a slovei românești — sînt cele două repere de la care innodăm tradițiile unei culturi naționale.

După o vizită de recunoaștere (venea de la Tirgoviște din tipografia maestrului său. Dimitrie Liubavici), diaconul Coresi se stabilește la Brașov în 1558. Un an mai tirziu apare prima sa tipăritură în limba română, „Întrebare creștinească”. Prin el Brașovul își continuă nobila tradiție a cuvintului tipărit. O așezase pe temelii solide Iohannes Honterus — plecat din Brașov, ajuns profesor la Cracovia, peregrin prin orașul lui Erasmus, Basel, autor al unei docte Hărți a Transilvaniei și al unei „Cosmografii” pe care au folosit-o, pînă la sfîrșitul secolului al XVII-lea, drept cel mai bun manual de geografie și astronomie, germanii și țările din sud-estul Europei. Multe cărți și manuale destinate gimnaziului întemeiat de el la Brașov, în 1544, (clădirea actualului liceu Honterus poate fi văzută peste drum de Biserica Neagră) au fost tipărite în greacă, latină și germană, în tipografia pe care a întîlnit-o la 1535.

Coresi se integrează atmosferei de renaștere spirituală, de serios travaliu cultural ce domnește — și va domni pînă în zilele noastre — în orașul dintre munți. Ca și tipografia lui Honterus — pe care istoricii o plasează pe strada Neagră — tipografia lui Coresi din

Șchei nu are stabilit locul exact de funcționare. Sumbrelor evenimente pe care istoria le-a hărăzit orașului au făcut să li se piardă urma. Sigur este însă că aici, în Șchei, Coresi găsește la venirea sa un puternic centru cultural, statornic continuat în jurul primei școli românești. Devine un localnic. În toamna anului 1599 Mihai Viteazul este primit în Șchei de papa Mihai, colaborator apropiat al diaconului pomenit, alături de popa Iane, în predoslovie „Evangeliei cu învățătură”. Coresi intră în relații cu notabilitățile, relații ce se nuanțează de la aranjamente comerciale (în ce privește, desigur, hirtia necesară cărților), la pricini de judecată (printre altele, sentința într-un proces cu un oarecare Fronius stabilește că tipografia rămâne proprietarului ei, adică diaconului). Tot timpul însă Coresi se ocupă cu ardore de opera sa. El vrea să tipărească scrieri de care să se folosească toți românii care vorbesc aceeași limbă. „... eu diaconul Coresi, dacă văzui că mai toate limbile au cuvintul lui Dumnezeu în limba (lor) numai noi românii nu-am, ... și Pavel Apostolul încă scrie la Corintu 155, că întru biserică mai vrătos cinci cuvinte cu înțelesul meu să grăiesc ca și alții să învățu, deciu întunerecu de cuvinte neînțelese în toate limbile...” Este „Psaltirea” din 1570, a șasea, dintre cele nouă cărți tipărite în limba română, una dintre cele trei „bilingve”. Diaconul tipărește un rînd slavon, un rînd românesc, astfel încît scrierea capătă caracterul unei traduceri spre verificare, al unui dicționar. Să fi avut el oare intuiția clară a faptului pe care îl săvîrșise? În aceeași „Psaltie” Coresi pare să dea răspunsul: „... de-am scos de în psaltirea srăbească pre limbă rumânească, să vă fie de înțelegătură și grămăticilor.” Ultima carte tipărită în limba română care a ieșit de sub presa coresiiană din Șchei Brașovului este „Evangelia cu învățătură”, apărută în 1581, păstrată în muzeu printre colecțiile catalui adăugat clădirii mai tirziu. Poate fi văzut acolo și Octoiul slavon de la 1574, una dintre cele 11 cărți slavonești tipărite paralel, între anii 1557 și 1583. Regăsim la pagina deschisă a „Evangeliei cu învățătură” numele judeului Johannes Benkner, așa cum apare, redat în transcriere exactă de Călinescu, Hanăș Beacnăr — cel căruia i se adresa, la 1521, în prima scrisoare atestată ca text în limba română, celebrul Neacșu din Cîmpulung.

Un zbor nevăzut de drumuri leagă aceste pagini ale începutului făcut în Șchei de restul

țării. Cărțile lui Coresi au ajuns în Oltenia, au fost citite și lingă Buzău și păstrate la mănăstirea Ciolanul, au fost inventariate (cum menționează și Istoria literaturii române a lui George Ivașcu) printre obiectele domnitorului Petru Șchiopul, sfîrșit în Tirol, au figurat printre cele mai de preț avuții ale marelui cărturar Luca Stroici. O limbă română, o gîndire românească, simțirea unei unități a neamului românilor, pornește din acest Brașov al legendelor, de pe coasta din margine de oraș de la care își iau zborul la apusuri duhuri înviate de reculegerea prezentului.

În casa-muzeu din Șchei Brașovului se păstrează tezaurul unor valori ce întregesc imaginea neprețuită a tradițiilor noastre de cultură. Poate fi văzut acolo (deschis la două file aprinse în prospețimea unui roșu ce pare zugrăvit ieri) celebrul Tetraevangel miniat de la 1560, manuscris pe pergament la care a ostentat logofătul Matiaș în vremea lui Alexandru Lăpușneanu. Există și „Îndreptarea legii” de la Tirgoviște, tipărită la 1652, „Cartea românească de învățătură” a lui Varlaam, un exemplar al Bibliei de la București (1683) a lui Șerban Cantacuzino, „Istoria besecării Șcheilor” (cronica lui Radu Tempea ce o continuă pe cea a protopopului Vasile, de la 1633), o colecție de icoane pe sticlă, primele încercări de a picta pe tablă de fier făcute de pictorul brașovean Constantin Lecca, obiecte de cult lucrate în aur și argint de meșteri brașoveni. Se poate vedea primul act scris în românește cu litere latine de către preotul Floarea de Baran, la 1724, cu 136 de ani înainte de introducerea oficială a alfabetului latin, ca și „Pogribania preoților”, datată 1650, Tirgoviște, exemplar unic în țară. Depozitul muzeului ascunde la rîndul său documente unice la care se lucrează neobosit, asupra cărora o muncă neînregistrată de vilva publicității se consumă ca un fapt obișnuit.

Dacă am deschis aceste pagini Șcheilor și Brașovului este ca un prim acord al unei serii ce intenționează să facă obiectul unui „Itinerar al slovelor românești” — ca și unei pledoarii pentru o călătorie dincolo de literele manualelor. Ele sînt totodată un omagiu adus celor ce continuă în Șchei tradiția unui Brașov al mării noastre culturale — profesorului Emil Micu și colaboratorilor săi.

Un muzeu original vă așteaptă:

colecția SLĂTINEANU

Puțini sint bucureștenii care, seduși de recomandările unui ghid muzeistic, au curiozitatea să vadă „Colecția de artă comparată” a familiei Slătineanu. Casa care o adăpostește se află pe str. Dr. Obedenaru, în inima Cotrocenilor, în vecinătatea Grădinii Botanice și a unui frumos monument de arhitectură veche, biserica Sf. Elefterie, zidită la mijlocul veacului al XVIII-lea, în timpul domniei lui Mihail Racoviță.

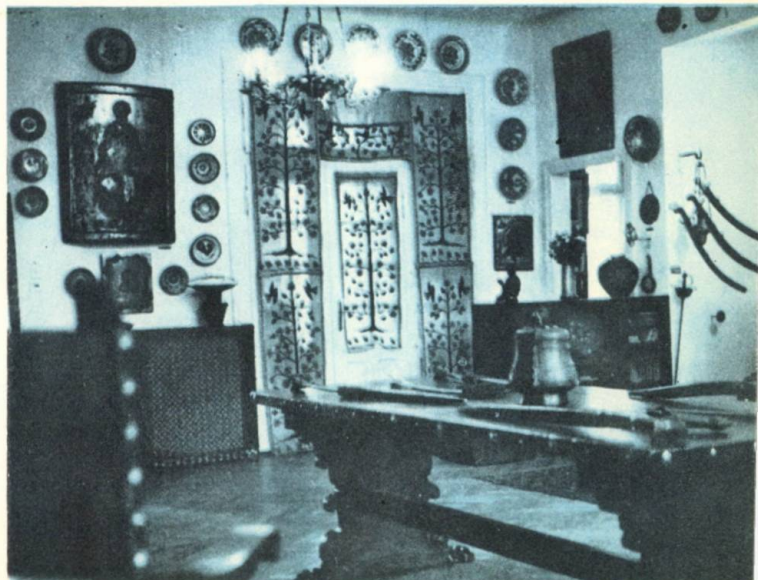
Două generații de cărturari, doctorul Alexandru Slătineanu și fiul acestuia Barbu Slătineanu, au colecționat, de-a lungul citorva decenii, un număr impresionant de obiecte, reprezentind cele mai felurite domenii ale artei și o arie geografică întinsă mult peste limitele continentului nostru. Gravuri și desene semnate de artiști celebri, vechi stampe japoneze, mobilier franțuzesc, arme orientale, majolică italiană, faianță de Delft, broderie de Rhodos, scoarțe persane, sulite și săgeți africane etc, achiziționate în bună parte din magazinele de anticarieni și din anticariatele pariziene se întilnesc în neașteptate alternanțe artistice cu eleganța și distincția artei populare românești. Este meritul acestor mari iubitori de artă, și în special al lui Barbu Slătineanu, printre altele, autor al unor valoroase volume privind istoria ceramicii și răspindirea ei pe teritoriul

României, de a fi descoperit armoniile estetice ale artei noastre populare în contextul culturii universale și de a le fi supus unei confruntări valorice directe cu lucrări artistice de maximă diversitate, realizate în epoci și locuri diferite pe glob.

Intr-o ordine nesupusă obișnuitelor criterii de clasificare muzeală stau alături piese de mobilier provensal din secolul al XVIII-lea, scoarțe oltenesti, scaune tapisate cu piele de Cordoba sau imboldite cu motive imprumu-

tate din vechea artă egipteană, icoane de timplă din secolul al XVII-lea, icoane pe sticlă din Laz sau din zona Brașovului, polonice și un lingurar maramureșean, iatagane și flinte cu incrustații în aur, argint, fildeș și sîdef, săbii japoneze, ceramică din aproape toate centrele tradiționale din țară, candelucrate cu măiestrie de meșterii lui Brincoveanu, șaluri, persane din lină de Cașmir, vase Lachenal, o icoană din 1749, semnată de Grigore Zugravu, piese Gallé din e-

Interior alcătuit din piese colecționate de pe trei continente



poca renașterii artelor decorative, un jilt sculptat în timpul domniei lui Petru Rareș, faianță italienească pictată, ouă încondeiate, operă a unui olar din Oboga etc.

Nimic strident în acest mozaic muzeistic, nimic supărător, nimic lipsit de bun gust; dimpotrivă, obiectele expuse se constituie pe bună dreptate, după opinia unui critic de artă bucureștean, în „ansambluri de interioare capabile să trezească o emoție artistică”, în care fiecare dintre exponate se recomandă drept individualități de sine stătătoare.

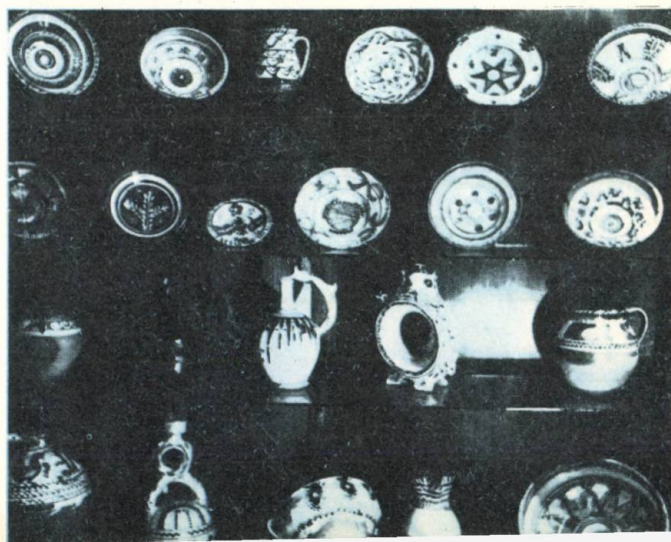
Dacă în prima sală deschisă vizitatorului – holul de la etaj – metoda comparației descifrează bogăția stilistică a ceramicii românești, în următoarele ideea se amplifică și se conturează cu mai multă claritate: Virtuțile artistice ale ceramicii, problema căreia conferențiarul Barbu Slătineanu i-a dedicat numeroși ani de studiu, sînt dezvăluite în continuare în încăperea alăturată. Din bogata colecție păstrată în această sală fac parte piese de ceramică persană, bizantină și de tradiție bizantină, săsească și ungurească, faianțe italiene, englezești, de Delft sau din manufactura de la Maustier, precum și cîteva frumoase exemplare de ceramică veche românească: chiupuri mari de Oboga, Tg. Jiu, Curtea de Argeș și Vama, farfurii din epoca brîncovenească, un ulcior oltenesc din 1859, ceramică sgrafitată, lucrată în atelierul de la Tirgoviște, București, Bistrița, Kutu, de pe Valea Izei. O colecție de ouă încondeiate vine să sugereze aplicarea la scară miniaturală a tehnicii folosite de olari la împodobirea vaselor de lut. Pe un perete al aceiași încăperi, un desen în cărbune semnat de Van Gogh reprezintă prima operă de valoare din colecția de artă plastică a familiei Slătineanu. Un vas de faianță galbenă de Marsilia, așezat

sub tablou, pe o ladă olandeză de mahon, folosită pe o corabie din Compania Indiilor Orientale în secolul al XVII-lea, descrie armonii cromatice care întregesc plăcut cadrul acestei săli.

Al treilea spațiu de expunere de la etaj este un mic salon Bidermayer. Lucrări de Nicolae Grigorescu, Luchian, Pallady, Negulici, St. Popescu, Iser, D. Ghiață se întind în acest interior cu prețioase opere semnate de Charpantier, L. Barye, Carpeaux, J. Callot, Dürer sau Corot.

La parterul clădirii, interioarele au* destinații simbolice: există o cameră franțuzească, o cameră românească, o cameră de arheologie și etnografie. „Arta comparată” operează și aici cu strălucite dovezi de energie umană, cu domenii ale creației care puse alături, nu se exclud, ci se completează, se contopesc în izbutite armonii estetice.

Artele decorative franceze se găsesc într-o aleasă companie alături de obiecte de artă japoneză. Majorelle, Gallé, Barye, primesc replica



lui Utmaro, Hokusai, Hiroschighe, Toyokumy, Koriussai, artiștii cei mai reprezentativi ai școlii de stampe Ukio-ye. Aceste interferențe cu rezonanțe poetice evocă momentul „Art nouveau” de la mijlocul veacului trecut, cînd artiștii francezi căutau în orientul îndepărtat teme de inspirație pentru reînnoirea artelor decorative.

Camera românească deschide privitorului noi orizonturi artistice. Furci de tors, lăzi de zestre, o masă din Transilvania, pe care este menționat anul 1631, porți

impăreștești dintr-o ctitorie brîncovenească, fragmente dintr-un iconostas de pe timpul lui Mavrocordat, tipare de caș, scoarțe oltenești colorate cu vopsele vegetale, un jîlt de strănă ce ne duce cu gîndul la meșterii de la Voroneț, care au tăurit, una din capodoperele medievale ale sculpturii în lemn — evocă tradițiile unor străvechi meșteșuguri cu inepuizabile mijloace de exprimare artistică.

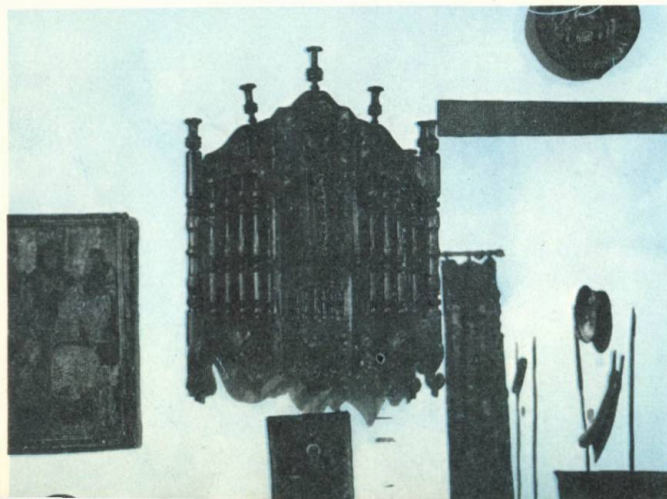
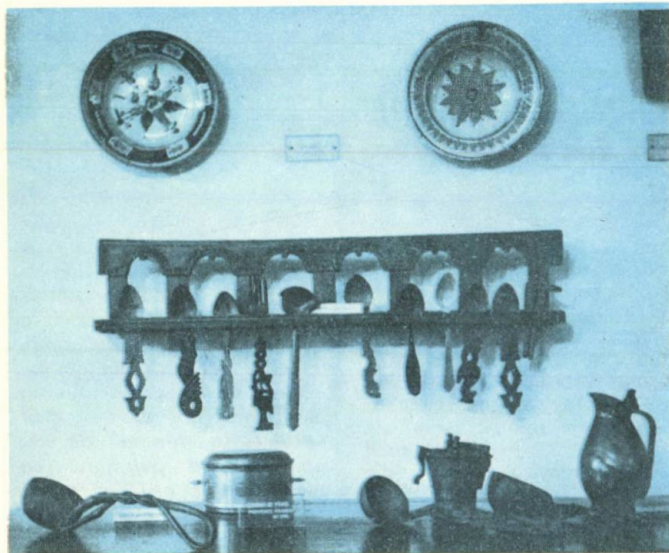
Holul aduce din nou în planuri apropiate o diversitate de obiecte supuse direct

criteriului de comparație artistică. Mai întîi piesele de mobilier. Sînt nu numai din Provence, ci și din Normandia, Bretania, Spania. O ladă spaniolă din secolul al XIV-lea ferecată cu feronerie, cu un acoperămint din piele de Cordoba, un blidar breton din secolul al XVIII-lea cu farfurii de Strasbourg și Nevers, platouri de Rouen, Moustier, ceramică de Vama și de Oboga, apoi un covor din nordul Moldovei și o frumoașă scoarță oltenească — una din cele mai de preț podoabe ale muzeului...

Ultima încăpere îl aduce pe vizitator în zona arheologiei și etnografiei. Baza materialului prezentat o constituie din nou ceramica, domeniu în care Barbu Slătineanu se dovedește nu numai un colecționar pasionat, ci și un cunoscător competent. El ne oferă cu acest prilej o imagine a evoluției ceramicii pe teritoriul țării noastre, începînd din comuna primitivă, pînă la producții recente ale unor cunoscute centre de olari. Vitrinele străbat milenii de istorie, înfățișîndu-ne prețioase dovezi de cultură ale înaintașilor: fragmente de vase din culturile Boian-Vidra, Cucuteni, Gumelnița, piese din secolele XIV—XV, fragmente ceramice găsite în palatele domnești de la Tirgoviște, Curtea de Argeș și Suceava, cahle ornamentale din aceeași epocă și din veacurile următoare, ceramică, de Rădăuți, Gheboia, Valea Izei, Vama, Hurez, Oboga, Kut, ceramică găsească din cîteva centre transilvănene, pe care le-ar găzdui cu respect orice muzeu de pe glob.

În contextul valorilor artistice universale, ceramica românească ocupă, așa cum o demonstrează și micul muzeu din cartierul Cotrocenilor un loc de mare cinste.

Nicolae DOCSĂNESCU





Ne întâlnim

Trist și intrigurat, străin și singur, tinjind după Italia-i însorită, Ovidiu trimitea pontifilor Imperiului Roman epistole tinguitoare:

„Rănit fără-ncetare de lovitură sorții. Loc pentru-o nouă rană nu e pe trupul meu”.

N-am să polemizez cu poetul, pentru că tot el numea Tomisul – „prea strălucita metropolă și capitală a Pontului Stîng”... Privește harta, trecătorule! Harta din

mozaic policrom a Dobrogei, din Parcul de piatră cînstănean, loc de lînjiși milenare, cu alei străjuite de chiupuri pintecoase (transportu griu și mei, cuje, colofoniu și bitum), frize, coloane de templu, pietre tunărare și sarcofage, ziduri de incintă. Vis-à-vis, hotelul „Continental”, blocuri din beton și sticlă, limuzine de tot soiul.

– Ne întâlnim diseară la coloana dorică!

Intre cei doi tineri care se despărteau și micul univers de istorie antică se statornicise, îmi place să cred, o comuniune dincolo de timp, locul le devenise atît de familiar, se integrase atît în plimbările lor diurne, încît fierbințeala strîngerii de mînă conferea peisajului cu pietre și lut ars dimensiuni nebănuite. Din ziua în care am auzit cuvintele acestea, ori de cite ori trec prin Con-

la coloana dorică

stanța, mă duc în Parcul Arheologic, mă așez pe o bancă, lângă zidul de incintă al vechii cetăți și aștept să-i văd pe îndrăgostiți întâlnindu-se la coloana dorică, aidoma bucureștenilor la Ceasul Universității. E, poate, cel mai autentic și în același timp anonim gest de închinare în fața muncii de Sisif a arheologilor, acești scormonitori ai pământurilor grele de frumusețea și forța dăinuitoare a străbunilor; prin ei vedem istoria, ei o aduc la suprafață, o pun în vitrine și cărți, în plină stradă chiar, făcând din munca lor verigă de aur a educației patriotice; cu cât înaintăm în viitor, cu atât cunoaștem mai bine trecutul.

Privește mozaicul albastru trecătorule! Orașele mării: Tomis, Callatis, Histria – sînt aproape trei mii de ani de cînd le-au întîlnit grecii milesieni și dorienii. Geții, ajuși în culmea puterii sub marele Burebista, le ocupă, și între ei și hellenii începe un schimb de unelte, vase, cuvinte. Au sosit apoi romanii, Tomisul devenind o autentică metropolă. Oricine sapă la temelii unei vechi case constănțene dă de urmele strămoșilor; din asemenea săpături întimplătoare, și numai în ultimii ani foarte organizate, au apărut piesele ce fac din Muzeul arheologic o comoară inestimabilă; aici este expus, printre altele, Tezaurul celor 24 de sculpturi unice în țara noastră, descoperit în primăvara anului 1962, pe terenul vechii gări: Fortuna cu Pontos, zeii protectori ai orașului, Șarpele Glycon (supranumit Fantastic) Cybela, Diana, Selena și Hecate, Nemesis, Cavalerul Trac (în patru ipostaze) etc. În imediata apropiere a muzeului, în zona portului antic, se ridică clădirea din metal, beton și sticlă ce adăpostește Edificiul roman cu mozaic, loc de întîlnire și schimb al to-

mitanilor cu marinarii și negustorii Mediteranei.

Și muzeul Callatidei, Mangalia de azi, oferă valori ale civilizației greco-romane, dar pentru că o bună parte a vechii cetăți s-a scufundat în apele mării, arheologii își pregătesc costumele de scaldare...

Începînd săpăturile la Histria, în 1914, savantul Vasile Părvan a dat de asemenea bogății, incit a numit-o „Pompeii românească”. Monumentala cetate rezervă vizitatorului ore de incitare și meditație: se văd termele, palestra, cele trei loggii, strada pavată, bazilica paleocreștină, incinta sacră.

Privește spre interiorul Dobrogei, trecătorule! Șoseaua ce duce spre Adamclisi traversează Valul lui Traian, Complexul rupestre de la Basarabi, cu decorații și amenajări în cretă, datînd de un mileniu și jumătate. Și apoi, în apropierea satului Adamclisi monumentul triumfal și municipiul roman Civitas Tropaeum Traiani, ridicat după luptele lui Traian cu dacii; într-o inscripție, pe un altar funerar, se poate citi: „În amintirea bărbatilor prea viteji care luptînd pentru patrie în război cu dacii s-au culcat întru moarte”. Între specialiștii din lumea întreagă se poartă discuții pentru reconstituirea acestui monument. Pînă la elucidarea controverselor, metopele, grupurile sculpturale și trofeul însuși sînt așezate sub sticlă, împrejurul imensului nucleu de piatră, ce se zărește din depărtare. Adamclisi era, în vechime, punct important pe drumul ce tăia longitudinal Scythia Minor, intrînd în regiunile răsăritene ale imperiului; pe marginea acestui drum s-au ridicat numeroase localități, printre care Ibia (Slava Rusă) și Ulmetum (Pantelimonul de Sus).

•Ce-ai zice, trecătorule, dacă ai pleca, pentru citeva zile, într-o croazieră pe Du-

nărea dobrogeană? O asemenea călătorie nu-ți este facilitată de O.N.T., în nici un ghid nu vei întîlni traseul ce ți-l recomand. Fă rost de o barcă, un prieten, doi, și lăsați-vă pe undele bătrînului Danubiu. Acostați în următoarele puncte: Altinum (Oltenia), Sucidava (Mirleanu), Axiopolis (Cernavodă), Capidava (Capidava), Carsium (Hirșova), Civs (Ciobanul), Beroe (Piatra Frecăței), Troesmis (Iglîța), Arrubium (Măcin), Dinogetia (Garvău), Noviodunum (Isaccea), Aegysus (Tulcea), Ad Stoma (Dunăvul de Jos), Halmyris (Zaporojeni). Acest șir de castre și cetăți formează cel mai puternic sistem de fortificații în timpul dominației romane asupra Dobrogei, cunoscut sub numele de Limes Danubianus. Mai ales după retragerea aureliană, din 271, limes-ul din dreapta Dunării, pe malul dobrogean, a fost obiectul unei atenții speciale din partea diferiților împărați romani, punctele fortificate dezvoltîndu-se cu timpul în așezări de lungă durată, căpătînd și un pronunțat caracter civil, în care pulsa o puternică activitate economică și culturală – forme ale romanității la gurile Dunării, ale căror urme, unele de-a dreptul impunătoare, se văd și astăzi. În fiecare dintre ele sapă arheologii.

Îți suride ideea să deschizi acest itinerar turistic? Trecătorule? Încearcă, cutează, scrie-ne și-ți vom pune la dispoziție toată documentația necesară unei călătorii, de o nebanuită frumusețe, de la Giurgiu în inima Deltei. Pentru deschizătorii traseului amintit, „Almanahul Turistic '72” oferă trofeul „LINES DANUBIANUS”. Drum bun și vînt prielnic!

Valentin HOSSU



la poalele VLĂDESEI

La 20 km sud de Huedin, aproape de poalele vârfului Vlădeasa din Munții Apuseni, se află înșirate pe malurile pârului Mărgăuța, casele comunei Mărgău.

Istoriografia îi pomenește numele în numeroase documente datînd dintre anii 1408—1854. Din însemnările cuprinse însă în cărțile bisericești, aflate în muzeul parohial al comunei, rezultă că în anul 1340 un preot pe nume Andrei, a venit din Goronet și a întemeiat așezarea cu încă 32 de familii, aici pe valea Mărguței*. Dacă ar fi să-i dăm însă crezare legendei, pe aceste locuri încă mai înainte își statornicise oameni de-ai săi voievodul Gelu pentru a preîntîmpina atacul prin surprindere al dușmanilor ce ar fi putut înainta prin Valea Crișului. Oricare ar fi adevărul, prin 1468 așezarea era destul de prosperă de vreme ce istoria pomenește la acest an de „Vlad voievod al Mărgăului“. O altă atestare a rolului de seamă ce-l va fi avut comuna în administrația de stat pare a fi de altfel chiar turnul bisericii (de plan pătrat) străjuit la colțuri de patru turnuri mici, ceea ce după cum se știe reprezintă însemnul dreptului de jurisdicție cu care erau investiți stăpînii așezării. Data construcției lui este incertă. Pe locul actualei biserici a existat încă din secolul al XIV-lea una din lemni de gorun. În 1506 se ridică un alt lăcaș din piatră care va rezista pînă la 17 iulie 1798 cînd va cădea pradă unui incendiu. Doar zidăria turnului va rămîni. Ei i se va adăuga actuala construcție (1804) declarată monument istoric. Turnul va fi fost ridicat odată cu vechea biserică la începutul veacului al XVI-lea, sau ceva mai tîrziu? Vechea in-

scripție în cirilice ce o poartă, e atît de ștersă de vreme încît nu mai poate fi descifrată. În „Cronica Mărgăului“ scrisă de Ioan Senior în 1858 și păstrată pînă azi de unul dintre urmașii săi se dă ca dată probabilă a ridicării turnului anul 1744 (cam din aceeași vreme este și gardul împrejmuit din zid).

Impozantul monument istoric se arată de departe drumețului, indiferent din ce punct anume s-ar îndrepta spre Mărgău, anunțînd prin masivitatea sa oaspetelui că se apropie de o așezare mare, de oameni cuprinși și gospodari. Mărgăuanii harnici și întreprinzători, în afara oieritului, îndeletnicire moștenită din moși, strămoși și-au ridicat pe proprie cheltuială un fel de fabrică de oglinzi pe care le înfrumusețează după o veche tehnică cu tot felul de înflorituri. Geamgii din tată în fiu, rotari sau fălțuitori de che-restea ei își practică meșteșugul pînă departe spre Moldova, Maramureș sau Cîmpia Dunării. Buni cunoscători și prețuitori ai artei populare, nu arareori ei se întorc din lunga lor drumeție prin țară cu diferite obiecte de port, cu velnițe, ștergare, lăicere ș.a. Fără a le da de cele mai multe ori o utilitate practică, ei le păstrează ca piese ornamentale, cîstind în acest fel strădania și priceperea artizanilor de pretutindenii. Cu toate acestea, femeile mărgăuanilor mari meștere în arta cusăturilor și țesăturilor nu lasă nici o porțiță deschisă influențelor din afară. Prețuiesc la rîndul lor tot ceea ce bunul lor simț le spune că este de bun gust și valoros, dar nu admit nici o abatere de la tradiția locală. În comună există de altfel și o maestră recunoscută ca atare, chiar și de către cele mai meștere femei la țesut și cusut: Maria Panea. Oricît de puțină vreme ar avea la dispoziție drumețul ajuns pe aceste meleaguri, trebuie să-i cunoască colecția de costume, de țesături, de obiecte de uz gospodăresc și industrie casnică țărănească, pentru a se apropia astfel pe căile sigure și

* Însemnarea „... Din Goronet s-a mutat în 1340 cu 32 de gazde pe valea Mărgăuța, în sus, unde acum stă satul“, aparține preotului Ioan zis Nun (născut la 15 decembrie 1681) și este făcută pe o filă din „Pravila cea mare“ tipărită la Tirgoviște în 1652. El amintește între altele că „a aflat scris în sirbește în cartea moșilor săi asta“.

lesne de străbătut spre ceea ce este specific mărgăuanilor.

Familia Panea e stabilită din vremuri îndepărtate în comună. Nu departe de locuința ei se menține casa din lemn a străbunilor „ridicată de mine meșter Ioan Panea la 1860”, așa cum arată și azi scrierea încrustată adânc în lemn, de-a lungul „grinzii meșter”.

Deși a peregrinat în anii războiului prin diverse orașe ale țării, îndeletnicindu-se mai ales cu pictura, Maria Panea s-a simțit „ca trasă de apă”, după propria-i expresie spre locul natal (unde nu mai are decît rude îndepărtate) și astfel s-a pomenit că s-a stabilit aici pentru totdeauna. Este o femeie cultivată, cu aplicații către studiu și informare, cu bogate cunoștințe în multe domenii ale artei de care face uz cu modestie. Numai cînd e absolut necesar să-și susțină afirmațiile cu exemplificări.

— Ni s-a spus că sînteți o bună păstrătoare a tradiției locale pe care n-o vreți influențată din afară.

— După ce veți cunoaște frumusețea și arta cu care lucrau bătrînele noastre imi veți da dreptate.

— Vrem să notăm cîteva caracteristici ale portului din zona Mărgăului pentru cititorii noștri. Vreți să ne ajutați să le decifram?

„Lecția” se face pe viu, studiind costumele și piesele de port din colecția sa.

— Vedeți, partea de sus a minecii la că-mășile femeilor, stanele cum le numim noi sînt foarte scurte, sugrumate dacă vreți la 10—15 cm de umăr. Este de fapt o simetrie impusă de talie. Ea începe de sus, chiar de sub piept de unde cad poalele, luînd pînă jos forma de clopot. Bluza are un ciupag, o platcă țesută, brodată separat și aplicată ulterior.

— Dar în privința coloritului?

— Nu veți vedea nici o culoare în afară de roșu, verde, galben, albastru. Aș îndrăzni să spun că nici nuanțele nu diferă de la țesătura la țesătură: indiferent de cine ar fi fost lucrată. De ce oare? E greu de precizat. Și totuși...

— Și totuși?

— Cînd totul nu este decît o simplă presupunere e greu să te avîni și mai ales cînd miezul discuției este arta populară...

— Și totuși?!

— Ei bine, prin părțile noastre crește mult finat. De cîte ori îl privești înainte de co-

sit simt că am înaintea ochilor culorile de pe țesături: roșu, albastru, verde, galben...

Pasionată colecționară, Maria Panea este bucuroasă să descopere în casele oamenilor fie și mici porțiuni dintr-o veche cusătură sau țesătură. Dacă îi acordă cît de cît prețuire, petecul de pînză își va găsi repede locul în originalul său album ce conține azi sute de... file. În dreptul fiecărei mostre stau înscrise data colecționării și numele donatorului, data probabilă la care a fost lucrată, cîteva caracteristici. De vechea filă va fi prinsă cusătura sau țesătura nouă, făcută cînd îi vine rîndul, de una din elevele sale după modelul din vechime. Sub îndrumarea Mariei Panea lucrează 15—20 de fete și femei din Mărgău și satele subordonate. Buteni și Boci, în cadrul clasei de cusut-țesut deschisă în comună din inițiativa „Școlii populare de artă” din Cluj.

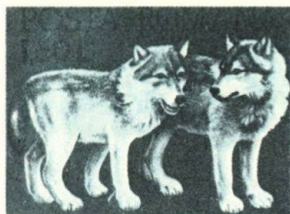
Ne-au interesat și celelalte piese ale colecției sale: ceramică, icoane pe sticlă și pe lemn, cioplirurile în lemn și lingurarele, lingurile păcurărești, diverse obiecte de uz casnic. Înserarea ne gonia din urmă. Trebuia să înnoptăm la cabana Vlădeasa cînd, discuția alunecă din nou spre portul local, tradiție, influențe, — iar gazda noastră folosind cu ușurință termeni ce sunau neobișnuiți în acest îndepărtat colț de țară ne făcu o nouă și aleasă surpriză. O consemnăm ca atare numai din dorința de a adăuga încă o linie la încercarea noastră de a contura un distins portret.

— Cu prima ocazie voi cere părerea autorizată a specialiștilor. Pînă atunci cred totuși în gîndul meu. Vedeți dv. spăcelele vechilor cămăși femeiești? Prezintă o alternație între un motiv floral și aceste bețișoare cusute în anume fel, dispuse paralel. Noi le numim brînele. Eu socotesc că este o inspirație după vechii greci. Sub frontonul templului, frizele erau decorate printr-o alternanță între metope figurative și triglife. Metopei îi corespunde motivul nostru floral, triglifului, brînele. Într-o enciclopedie franțuzească a lucrului de mînă pe care am studiat-o, apărută în 1927 la Paris, editată sub îngrijirea Terezei Dillmont, punctul în care coasem noi brînele poartă numele de punct grecesc. De ce tocmai punct grecesc?

Am părăsit-o pe Maria Panea, avînd încă o dată, drumețînd prin țară, imaginea competenței întrupată ca pretutindeni din îndeminare, bun gust cizelat de bunul simț, cunoștințe bogate și pricepere căpătate prin studiu, prin experiență, prin muncă.

Valeriu SIMA
și
Dumitru BONDOR

* Grinda meșter dispusă perpendicular pe celelalte preia din sarcinile acestora, fiind și cea mai groasă dintre ele. Frumusețea și soliditatea ei dau măsura priceperii meșterului constructor.



ITINERARII TURISTICE

într-un clasor filatelic

În ultimii ani, Departamentul Poștelor și Telecomunicațiilor a pus în circulație numeroase emisiuni de mărci poștale cu tematici diferite, printre care și TURISM. Una din ultimele apariții cu această temă, emisă în anul 1971, înfățișează locuri pitorești de la munte și mare, atât de îndrăgite de iubitorii de drumeție.

VREȚI SĂ VĂ ALCĂTUIȚI O COLECȚIE INTERESANTĂ DE MĂRCI POȘTALE TEMATICE?

ABONAȚI-VĂ LA EMISIUNILE DE MĂRCI POȘTALE ROMĂNEȘTI!

MAGAZINELE „FILATELIA” ȘI GHIȘEELE POȘTALE VĂ PUN LA DISPOZIȚIE MĂRCI POȘTALE ȘI ACCESORII FILATELICE NECESARE ALCĂTUIRII UNEI COLECȚII FILATELICE.

MIC DICȚIONAR al expedițiilor polare

Poate că niciunul din marile capitole ale descoperirilor geografice nu cuprinde atâtea pagini de dramatică încheștare între om și natură ca acela în care stă scrisă istoria cuceririi polilor pământului; poate că niciunul din drumurile oceanelor nu a fost mai greu de găsit ca labirintul nordic care leagă Pacificul de Atlantic; poate că niciunul dintre cotloanele Planetei noastre nu și-a dezvoltat cu mai multă îndărătnicie tainele, decît a făcut-o Antarctica, continentul zăbrelit într-o platoșă de gheață ce se apropie de înălțimea Matterhornului.

Cei care au înfruntat natura aspră, care s-au avîntat în necunoscut mii de kilometri pe întinderile oceanelor, care au suportat cu bărbăție blocada îndelungă a ghețurilor, care și-au jertfit viața în condiții zguduitoare, care au trăit amărăciunea insucceselor și bucuria victoriei, care au străbătut drumuri albe fără de sfîșit pentru a împinge cu un pas mai departe limita cunoașterii ne sînt și astăzi pilde de curaj și dăruire, de afirmare a înaltelor calități morale ale omului.

„Dicționarul” nostru își propune ca, în spațiul restrîns al almanahului să creioneze figurile citorva dintre pionierii explorărilor polare care, prin cutezanța și eroismul lor, au semnat de-a lungul veacurilor în cartea de aur a cuceririi Terrei.

AMUNDSEN, Roald (1872–1928). Fiul unui mic armator norvegian, decis să devină explorator, în ziua cînd Nansen, întors dintr-o călătorie polară, care a cuprins, în 1889, traversarea Groenlandei, era aclamat la Oslo de o mulțime entuziastă. După ce în 1893 servise ca simplu marin pe bordul vasului *Magdalena*, iar între 1888–1890 pe *Belgica* cu grad de ofițer secund, la 17 iunie 1903 ridică ancora micului său vas. Gjøa, pornind împreună cu un echipaj format din șase oameni, spre ținuturile nordice ale globului. Amundsen face această călătorie pentru a găsi trecerea de nord-vest, căutată în zadar de Jean Cabot. Încercarea reușește și, după o ședere de doi ani pe insula *King William*, timp în care face cercetări asupra magnetismului terestru, temerarul navigator și-a continuat drumul spre vest, ajungînd în *Marea Beaufort* și de acolo în Oceanul Pacific, la capătul unei expediții care începuse din Scandinavia, ocolind prin strîmtoarea Davis

țările apusene ale Groenlandei. Gjøa a fost prima navă din istoria explorărilor polare care trecea din Atlantic în Pacific pe la nord de continentul american.

La 9 aprilie 1909 Peary cucerește Polul Nord. Amundsen, care năzua să înfruptească același lucru, se pregătește atunci pentru o expediție la Polul Sud, făcînd tot ce-i stă în putință pentru a ajunge primul în Antarctica.

La 14 ianuarie 1911, cu celebrul *Fram*, achiziționat de la Robert Falcon Scott debarcă în *Golful Balenelor* pe *Bariera de gheață a lui Ross*. De la tabăra sa, pe care o numește „Framheim”, pornește în direcția Polului Sud, marcînd drumul cu țărnișe de bambus și instalînd pe parcurs adăposturi și depozite de hrană. La 8 martie atinge paralela 82° și se întoarce la „Framheim”. La 19 octombrie pleacă din nou, însoțit de patru oameni — Hannsen, Bjaaland, Hasel și Wisting —, 4 sînii și 52 de ciini. La 7 decembrie bate recordul de latitudine — 88°29'

■ Lîngă Mahabalipuram, la 150 km de orașul Madras, statul Tamilnadu, se află cele mai importante comori ale culturii indiene antice. Aici în secolul VII, vechii regi Tamil și-au stabilit capitala,



construind numeroase temple în roci, dintre care multe au rămas pînă astăzi.

În foto: unul din templele indiene, construit cu 700 de ani în urmă.

magazin

■ În orașul Brno (R. S. Cehoslovacă) este în pregătire organizarea unui muzeu original care va cuprinde secții de antropologie, istorie și muzică, inspirate din viața țigănilor. Se crede că va fi singurul muzeu din lume cu acest profil.

■ Arhitectul Bonnanus este cel care a construit cunoscutul turn Campanila din Pisa. Cînd a terminat executarea lucrării a fost alungat de cetățenii orașului, care constataseră că turnul este înclinat cu 4 cm. Astăzi, locuitorii Pisei sînt, dimpotrivă, recunoscători lui Bonnanus, deoarece înclinarea de la axa verticală a crescut la 5,18 m numărul mare de turiști care vizitează orașul confirmînd faptul că acest turn constituie în zilele noastre o atracție mondială.

MIC DICȚIONAR AL EXPEDIȚIILOR POLARE

— stabilit de Shackleton, iar la 14 decembrie 1911, Amundsen, aflat la 89°33' socotește că a atins Polul Sud. Își instalează cortul și rămâne trei zile pe locul care reprezentase marea sa năzuință. Cîştigase întrecerea cu englezul Scott și la 6 martie 1912, *Fram* ancora în portul norvegian Høbart, încheind încă un capitol strălucit din istoria expedițiilor polare.

În anul 1924, Amundsen emite pentru prima dată ideea explorării Arcticii din avion. Cumpără două hidroavioane cu bani puși la dispoziție de americanul Lincoln Ellsworth și, împreună cu acesta decolează la 21 mai 1925 de pe insula Spitzberg, demonstrând că la nord de marea Groenlandei nu există uscat.

Un an mai târziu se efectuează primul zbor peste Polul Nord cu dirijabilul, din Spitzberg în America. În nacela dirijabilului *Norge* care se îndrepta spre Alaska, se aflau 16 persoane, în frunte cu Amundsen, Ellsworth și Umberto Nobile, constructorul navei. După aproape două zile de zbor neîntrerupt, în care au fost parcursi peste 4.000 km deasupra Arcticii, o ceață deasă, urmată de vînt a silit dirijabilul să aterizeze lângă golful Port Clarence. Amundsen stabilea cu acest prilej încă un adevăr științific, anume că „Țara lui Harris” presupusă între pol și Alaska era o simplă închipuire.

În primăvara anului 1928, Nobile revine în fiordul Kongs, la bordul dirijabilului *Italia*, cu intenția de a relua zborul peste Polul Nord. Tentativa eșuează într-o catastrofă aeriană și, printre cei care pormesc în ajutorul membrilor expediției se numără și Roald Amundsen. Dar, avionul pilotat de francezul René Guilband, cu care plecase Amundsen, un *Latham 47* a dispărut fără urmă în Marea Norvegică. În felul acesta își afla sfîrșitul unul din cei mai mari exploratori polari ai tuturor timpurilor.

ANUL GEOFIZIC INTERNAȚIONAL, una dintre cele mai însemnate manifestări științifice consacrate studiului simultane, pe baza unui plan unic, a fenomenelor naturale complexe de pe planeta noastră și din spațiul cosmic, a început oficial la 1 iulie 1957.

Cu șase ani mai înainte, Biroul Consiliului Internațional de cercetări științifice de pe lângă ONU a creat un comitet pentru pregătirea și organizarea AGI care, examinând planurile viitoarelor cercetări, a adresat unui număr însemnat de țări invitația de a întreprinde observații geofizice în Antarctica, regiunea de

pe glob despre care se știau cele mai puține lucruri.

Pe lângă savanții sovietici, au răspuns la această chemare oameni de știință din alte 11 țări: SUA, Australia, Norvegia, Argentina, Chile, Uniunea Sud-Africană, Franța, Marea Britanie, Noua Zeelandă, Japonia și Belgia, care au trimis spre Polul Sud echipe complexe de cercetători, aparatură științifică, mijloacele de transport etc.

Rezultatele acestei cooperări puse în slujba păcii și progresului omenirii sînt de o importanță covârșitoare. Se apreciază că în numai patru ani de cercetări, cel de al șaselea continent a dezvăluit oamenilor cu mult mai multe date decît s-au obținut în decursul întregii istorii a explorării Antarcticii.

BAFFIN, William (1584–1622). A luat parte, în calitate de pilot, la mai multe expediții polare, dintre care cea mai importantă are loc în primăvara anului 1616, cu *Discovery*, aflat sub comanda lui Robert Bylot.¹

După eșecul expediției lui Hudson, *Compania drumului de nord-vest* continuă să fie interesată, așa cum o arată și denumirea sa, de aflarea căii nordice de legătură între apele Atlanticului și Pacificului. Aceasta era și misiunea pe care încerca să o realizeze Baffin în 1616. Descoperă în această expediție coastele de vest și de nord-vest ale Groenlandei, între 72° și 78° latitudine nordică, golful Melville, strimtoarele Smith, Jones, intrarea în strimtoarea Lancaster, blocată în acel moment de ghețuri și insula — numită de atunci Țara lui Baffin.

El este cel ce a „deschis porțile” printre întinderile de gheață, care vor permite exploratorilor secolului al XX-lea să intre în oceanul Arctic și să realizeze comunicația cu Pacificul.

BANKS, sir Joseph (1743–1820), naturalist englez, pasionat cercetător al noilor teritorii descoperite. A făcut mai întîi o călătorie în Terra Nova și Labrador apoi l-a însoțit pe Cook în prima călătorie în jurul lumii (1768–1771), adunînd admirabile colecții din flora și fauna locurilor vizitate. În 1772 pornește din nou la drum, avînd în program vizitarea Insulelor Hebride și explorarea Islandei.

¹ Bylot a fost singurul ofițer care a scăpat cu viață în urma rebeliunii de pe „Discovery”, îndreptată împotriva lui Henry Hudson. El s-a întors în Anglia în toamna anului 1611.

Reîntors în Anglia și-a petrecut tot restul vieții coordonînd materialul adus din aceste călătorii. A fost numit președintele Societății regale a Londrei, baron (1781), consilier de stat (1797), membru al Institutului Francez (1802).

Colecțiile și bogata sa bibliotecă de istorie naturală au fost lăsate Muzeului Britanic.

BANKS (țară), vast teritoriu arctic, situat la nord de America, între acest continent și arhipelagul Parry, de care o separă strimtoarea Prințului Albert. A fost descoperită de Parry.

BANKS (strimtoare), braț de mare din vecinătatea insulei Cap-Baren din Tasmania. Strimtoare în regiunile arctice, la nord de continentul american, între arhipelagul Parry și Țara lui Banks.

BARENTS, Willelm (aprox. 1550–1597), unul dintre participanții olandezi la misiunea „de a descoperi o cale bună pe mare spre Împărățiile Katak și Sin, cale care să treacă la nord de Norvegia, Moscova și Tataria”.

Prima călătorie, începută în 1594, trebuia să ocolească extremitatea nordică a insulelor Novaia Zemlia, dincolo de care Barents nădăjduia să dea peste o mare lipsită de ghețuri. Acestea au apărut însă foarte curînd, făcînd aproape imposibilă înaintarea spre nord. Cele două corăbii ale exploratorului olandez au ajuns la 77° latitudine nordică unde a fost descoperit „capul nordic extrem al insulelor Novaia Zemlia”.

În anul următor, o nouă expediție în Arctica, în care Barents era căpitanul uneia dintre corăbii se încheie fără nici un rezultat.

A treia călătorie polară la care lua parte Barents, de data aceasta ca timonier pe una din cele două corăbii ale căpitanilor Heemskerck și Rijp, a început în vara anului 1596, cu două descoperiri: *Insula Urșilor* și tărurile vestice ale *Spitzbergului*, confundate de olandezi cu Groenlanda. El n-a putut merge mai departe, stabilîndu-și locul de iernat (era pentru prima oară cînd navigatorii vest-europeni iernau în deserturile Arcticii) în „Portul de gheață”. Neobsisnuși cu asprimile iernii polare, olandezii și-au construit o casă din buștenii și scindurile luate de pe corabia strîvită de ghețuri. Pentru a se salva, membrii expediției pregătesc în iunie 1597 două bărci cu pînze. Înainte de a pleca, Barents, grav bolnav, a întocmit un raport asupra expediției sale, pe care l-a fixat de vatra casei. Cîteva zile mai târziu, murea în brațele tovarășilor săi.

Marea care se întinde între insulele Novaia Zemlia și arhipelagul Spitzberg este denumită de jumătatea veacului trecut marea Barents.

BERING Vitus (1680–1741), danez de origine, intrat în anul 1706 în serviciul țarului Petru I a fost preocupat și el de găsirea drumului spre China și India, prin Oceanul Înghețat. Primind din partea țarului instrucțiunile de a naviga „pe lângă pământul care se întinde spre nord... să caute locul unde acesta se întâlnește cu America...”, el pleacă în 1728 din Ohotsk, de pe țărmurile Siberiei, însoțit de Cirkov, secundul său, reușind să se strecoare din Pacific în Oceanul Înghețat prin strâmtoarea ce-i poartă astăzi numele.

Expediția a ajuns până la paralela de 67°18' latitudine nordică, de unde s-a întors cu incertitudini privind joncțiunea, la nord de Pacific, a celor două continente, asiatic și american. În timpul acestei călătorii, care a durat cinci ani, Bering nici nu a văzut țărmul american. Șapte ani mai târziu, reia cercetarea și împreună cu Cirkov, pleacă din Ohotsk în Kamciatka, urmând să lerneze în portul Petropavlovsk (după numele celor două nave ale expediției Sv. Piotr și Sv. Pavel), de unde, la 5 iunie 1741 au început călătoria către țărmurile Americii. La 17 iunie, corabia „Sv. Piotr” comandată de Bering, a atins, în dreptul paralelei 58°14' latitudine nordică țărmul american, de unde putea fi zărit muntele Sf. Elias (5488 m).

Pe drumul de întoarcere spre Kamciatka, Bering a murit la 8 decembrie 1741 în insula ce avea să-i poarte numele. Arhipelagul din care aceasta face parte a fost denumit *insulele Comandorului*, în cinstea celui ce le descoperise.

Numele celebrului navigator care aflase trecerea de nord-est, demonstrând astfel diviziunea celor două continente ce înconjură Polul Nord, a fost dat, de asemenea, strimtorii și mării străbătute de expedițiile lui Vitus Bering.

BISCOE, John Șef al unei expediții antarctice, întreprinsă între anii 1830–1832 cu două nave – bricul *Thule* și cuterul *Livey* – aparținând firmei comerciale a fraților Enderby. Părăsește portul Londrei la 14 iulie 1831 și, după ce a făcut o escală în insulele Falkland, s-a îndreptat către Insulele Sandwich de Sud. Gheturi compacte au obligat cele două nave să-și schimbe direcția spre est. În ianuarie 1831 expediția depășește cercul polar de sud. Curind Biscoe zărește un uscat muntos, pe care îl numește *insula Enderby*; în realitate aceasta era o peninsulă a Antarctidei – cunoscută ulterior sub numele de *Țara Enderby*. O furtună care l-a avariat navele, precum și îmbolnăvirea multora dintre membrii celor două echipe îl silesc să caute adăpost în portul Hobart de pe insula Tasmaniei.

Explorarea întinderilor antarctice este reluată în primele zile ale

anului 1832. După ce au navigat în apele Pacificului, corăbiile căpitanului englez depășesc din nou cercul polar, îndreptându-se spre est. La 27° latitudine sudică este descoperită insula *Adelaia*, iar puțin mai departe, spre nord-est, un grup de insule mici, botezate cu numele lui Biscoe, precum și întinsa *Țară a lui Graham*, din spațiile acestora.

BYRD, Richard Evelyn (1888–1957), marinar, aviator, și explorator american. După ce în 1926 a efectuat primul zbor din lume deasupra Polului Nord la bordul unui trimotor *Fokker*, Byrd avea să conducă, doi ani mai târziu, una din cele mai puternice expediții în Antarctica. Două nave – *City of New York* și *Eleanore Bohling* – au debarcat în golful *Balenelor*, pe care-l atinsese cu 18 ani în urmă expediția lui Amundsen, 660 tone material necesar cercetărilor. La astfel ființă baza *Little America I*, înzestrată, printre altele, cu patru avioane, printre care un enorm trimotor *Ford*, pregătit pentru navigația la temperaturi joase. După mai multe zboruri de recunoaștere (în unul din ele a fost făcută prima descoperire din avion – lanțul munților *Rockfeller*), Byrd decolează la 29 noiembrie 1928 la bordul unui avion pilotat de Bernt Belchen, ajungând deasupra Polului Sud în dimineața zilei următoare. După o călătorie de 19 ore, în care au fost străbătuți 2500 km. peste continentul antarctic, Byrd s-a întors la *Little America*, îndeplinind principala sarcină a expediției. Atenția amiralului american a fost îndreptată apoi în direcția cercetării din avion a unor teritorii neexplorate, situate la est de bază. Cu prilejul unui zbor întreprins în decembrie 1929 este determinat conturul țărmului de dincolo de *Țara Regelui Eduard al VII-lea* și sint descoperiți munții *Edsel Ford*. Regiunea de la răsăritul acestor munți a fost denumită *Țara Marie Byrd*, omagiu adus soției șefului expediției.

La începutul anului 1930, *City* aducea în patrie întregul efectiv, instrumentele și utilajul de la baza „*Little America I*”, de unde fuseseră cercetați din avion aproximativ 400.000 km² din suprafața Antarctidei și se întreprinseseră cercetări științifice de maximă importanță.

Dar, așa cum a mărturisit, hotărîrea lui fermă era de a reveni pe aceste neospitaliere coaste înghețate...

În ianuarie 1934 lua ființă în golful *Balenelor* o nouă bază, *Little America II*, căreia i s-a adăugat mai la vest *Little America III*. În timpul acestei expediții, care a durat până în februarie 1935, a fost efectuată cercetarea aeriană și maritimă a Pacificului austral, între țărmul sudic al Capului Horn și Noua Zeelandă, parcurgerea în interiorul continentului antarctic, cu

SAMARKAND

Samarkand se numără printre cele mai vechi orașe din lume. Are peste 2500 de ani și a fost supranumit „Una din perlele lumii” sau „Oraș al marilor umbre.”

Construcțiile realizate în epoca lui Timur și a urmașilor săi, în urmă cu șapte sute de ani, trezesc și astăzi admirația celor care vin până în acest îndepărtat colț al Asiei Centrale. De-asupra orașului se înalță ca niște stinci gălbui ruinele moscheei Bibi-Hanum despre care se spune că a fost cindva cel mai mare templu musulman din lume, botezat, după spusele legendei, cu numele celei mai iubite dintre soțiile lui Timur Lenk.

Nu departe de aici se află Șah Zinda, ocea înfricoșătoare „citadelă a morților”, un ansamblu arhitectonic unic în lume.

La cele mai multe construcții vechi, albastrul este culoarea care domină înaltele minarete, coloanele portalurilor și uriașelor cupole ale moscheelor. „Dacă cerul o să dispară, cupola Gur-Emir îl va înlocui”, scria cindva unul dintre poeții uzbeci despre cupola albastră a necropolei lui Timur-Lenk.

Ansamblul arhitectonic din Piața Reghistan, creat la Samarkand în timpul dinastiei timurizilor, se compune din trei construcții admirabile: templul lui Ulug-Bec, templul Șir-Dor și minaretul Tilea-Kary.

Dar, Samarkandul atrage nu numai prin monumentele trecutului său îndepărtat. El este astăzi și un mare oraș modern, deținând totodată locul al doilea în producția industrială a R. S. S. Uzbecă.

MIC DICȚIONAR AL EXPEDIȚIILOR POLARE

săniile sau cu tractoarele, a peste 18.000 km, cercetarea platoului Marie Byrd, descoperirea munților William-Horlich și escaladarea munților Weaver, s-au făcut măsurători seismice asupra grosimii invelișului de gheață, precum și observatii asupra razelor cosmice.

În anii 1939 și 1946-47, Byrd ia parte la încă două expediții antarctice, dar caracterul lor nu mai este legat de data aceasta numai de explorarea științifică a continentului sudic, ci este subordonat și unor scopuri militare.

CABOT, John (1450-1498), genovez de origine, stabilit în Anglia, unul din marii navigatori ai timpului, care a îndrăznit să caute noi căi maritime în regiunile polare.

Autorizat de regele Henric VII să caute către vest „insule, ținuturi, regiuni și provincii până atunci necunoscute”, Cabot a întreprins în 1497 prima din cele două expediții ale sale către regiunile de nord-vest. Plecat din Bristol la 2 mai, el atinge la 24 iunie continentul american în insula Terra Nova, căreia îi spune *Terra Prima Vista* („primul pământ văzut”) și se reîntoarce apoi în Anglia.

Negustorii din Bristol, care crezuseră că a fost descoperită China l-au întâmpinat cu entuziasm pe cel ce ajunsese într-un timp mai scurt decât Columb în „țara mirodenilor”, fiind copleșit cu titluri și onoruri, precum și cu oferta de a conduce o nouă expediție „pentru a întemeia o agenție comercială în țara Marelui Han”. Cabot, imbarcat în 1498 pentru a ajunge în China, n-a găsit însă nici piper, nici cuișoare, ci întinderi acoperite de gheață. Moare pe drum, comanda expediției fiind preluată de fiul său, Sebastian Cabot.

CABOT, Sebastian (1476-1557) al doilea fiu al lui John Cabot. A continuat călătoria tatălui său, navigând de-a lungul coastei răsăritene a continentului american, în căutarea pământurilor Chinei.

În vremea sa, a cunoscut o glorie apropiată de cea a lui Columb și Vasco de Gama. După ce Ferdinand Catolicul îl onorase în Spania cu titlul de „căpitan al mărilor”, iar Carol Quintul îl făcuse „pilot major” de Castilia, Cabot primește din partea regelui Eduard VI al Angliei titlul de „guvernator pe viață al Societății negustorilor aventurieri”, al cărui rol principal era căutarea unei căi de comunicație directă, prin mărele arctice cu Rusia, Tartaria și China.

Cu toate că nu s-au soldat cu rezultatele așteptate de negustorii

din Bristol, tentativele celor doi Cabot au dus la descoperirea insulei Terra Nova, la cercetarea țărmurilor peninsulei Labrador și



la stabilirea unor căi maritime către țărmurile reci ale Americii de Nord.

CARTIER, Jacques (1491-1557), francez, originar din Saint Malo, poreclit, datorită anteriorilor sale preocupări pirateresti „corsarul vesel”. Proiectul său, care prevedea căutarea căii maritime de nord pentru a ajunge în China a fost bine primit de amiralul Philippe de Chabot și de Francisc I, astfel că la 20 aprilie 1534, Jacques Cartier începea traversarea oceanului, pentru ca numai după 20 de zile să ajungă pe țărmul răsăritean al insulei Terra Nova, în apropierea golfului Bona Vista. Pătrunde în strimtoarea Belle-Isle, care desparte continentul de insula Terra Nova, apoi în golful Sf. Laurentiu, atinge insulele Aragnes, explorează golful Căldurilor, îndreptându-se după aceea către estuarul Sf. Laurentiu. Acestea au fost principalele etape ale primei sale călătorii polare încheiată la Saint Malo în ziua de 5 septembrie 1534.

În primăvara anului următor, la 19 mai, navigatorul francez relua cu îndrăzneală cercetările în estuarul Sf. Laurentiu, în fruntea unei escadre compusă din navele *Grande* și *Petite Hermine* și *Emerillon*. Cercetează insula Anticosti și strimtoarea Sf. Petru, ancorind în una din numeroasele insule întinse, pe care o botează *Orléans*. Înaintând pe cursul inferior al râului Saguenay, care se varsă în Sf. Laurentiu, Cartier a pătruns într-o regiune populată, căreia bășinașii indieni îi spuneau „Canada”. La două

sute zece leghe de gura râului Sf. Laurentiu, Cartier ajunge la orașul *Hochelaga* sau *Montreal*, după numele dat muntelui ce domină împrejurimile: *Mont Royal*. S-a reîntors apoi în locul de acostare a corăbiilor sale, unde a petrecut iarna 1535-1536. Aici avea să se întemeieze viitorul oraș *Quebec*.

La 16 iulie 1536, Jacques Cartier ancora din nou la Saint Malo, convins că pământurile pe care le descoperise se află în Asia și că bogățiile găsite în Canada trebuie să fie, de fapt, bogățiile Indiei. Aceste elemente, consemnate în raportul lui Cartier, l-au determinat pe Francisc I să trimită o nouă misiune menită să instaurze stăpânirea franceză asupra acestor teritorii. După ce-l numi pe François de la Roque de Roberval vicerege al Canadei, regele Franței îl desemnează pentru a treia oară pe Cartier comandantul unei expediții care, de data aceasta trebuia să-i transporte pe viitorii coloniști în *Nova Franța*. Dar, nedind peste bogățiile promise, coloniștii au făcut repede calea întoarsă (1541).

CHARCOT, JEAN (1867-1936), savant și explorator francez, fiul cunoscutului medic Jean Martin Charcot.

În toamna anului 1903 pleacă la bordul vasului *François*, în fruntea unei expediții care trebuie să studieze țărmul occidental al Țării Graham, în Antarctica. Lăsând în urmă insulele Schetland de Sud, Charcot a pătruns în arhipelagul Palmer, unde un munte înalt de 2869 m. a primit numele de *François*. La 19 ianuarie 1904 a intrat într-un mic golf, denumit *Port-Lockroy*. După o iernare în aceste locuri își continuă cercetările spre sud recunoscând de la distanță Țara Alexandru I, de care nu se poate apropia din cauza gheturilor compacte, apoi se îndreaptă spre vest pentru a cerceta Țara lui Graham. Uneia din prelungirile acesteia i se dă numele președintelui republicii, țara *Président-Loubet*. La 15 februarie 1905 Charcot își ia rămas bun de la „sanctuarul sanctuarelor unde natura se arată în formidabila ei forță”, întorcându-se în Franța.

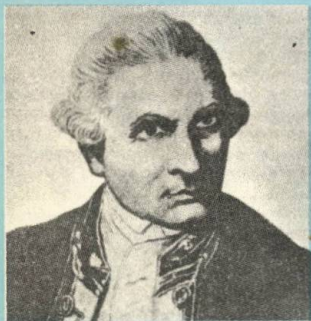
După primul război mondial Charcot a întreprins însemnate cercetări hidrografice în Groenlanda, însoțind expediția lui Paul-Émile Victor (1934) cu *Pourquoi-Pas?*.

COOK, James (1728-1779), explorator englez, una din cele mai strălucite personalități din istoria descoperirilor geografice. După o primă călătorie, în jurul lumii (1768-1771), ale căror rezultate în cunoașterea și cucerirea emisferei sudice făcuseră o uriașă impresie în Anglia, el este cel cărui Amiralitatea engleză îi încredințează sarcina de a căuta conti-

nentul sudic și de a debarca pe el, menținea francezilor.

A doua călătorie a lui James Cook a început din portul Plymouth, la 13 iulie 1772, cu navele *Rezoluție* și *Adventure*. Primul obiectiv, Capul Bunei Speranțe și căutarea Capului Circoncision, descoperit în 1739 de francezul Bouvet, de fapt o insulă avansată în *Terra australis*. Deplasându-se cu mult latitudine atinsă de Bouvet, expediția engleză a trecut pentru prima oară în istoria navigației dincolo de cercul polar antarctic, la 66°33'30" latitudine sudică (17 ianuarie 1773). După ce petrece iarna polară în Noua Zeelandă, Cook își reia călătoria în Pacific, în căutarea pământurilor descoperite de Marion și Kerguelen: apoi navighează spre Tahiti și la 25 noiembrie se întoarce în Noua Zeelandă. Între timp, *Adventure* s-a rătăcit într-o furtună și comandantul ei, căpitanul Furneaux a hotărât să se reîntoarcă în Anglia. Cook era acum singur, preocupat de găsirea unor indicii care să-i dezvăluie existența unui continent sudic.

La începutul lunii decembrie 1773 el naviga în regiunea cercului polar, iar la 30 ianuarie din anul următor, atinge latitudinea sudică record de 71°10'. În continuare, exploratorii englezi ajung în Insula Paștelui, cercetând apoi numeroase insule în drum spre Noua Zeelandă. Sunt vizitate insulele Marchiza, pe unde nu mai trecuse nici un european după Mendagna, și Tahiti, unde căpitanul englez a fost primit cu jocuri de artificii, dansuri, focuri bengale și o impresionantă defilare de pirogi îmbodobite cu flori.



Cook își continuă călătoria de-a lungul arhipelagului *Nailor Hebride* unde zărește *Noua Caledonie* pământ neînregistrat până atunci pe nici o hartă, și insula *Norfolk*, pe care o descoperă la 9 octombrie.

Escala în Noua Zeelandă a fost foarte scurtă și în noiembrie *Resolution* naviga spre Țara de Foc. Navigatorii englezi trec pe lângă capul Horn, aflându-se acum în apele sudice ale Atlanti-

cului, descoperă insulele *Georgia de Sud*, *Chandeleur* și *Sandwich* și se întorc în Anglia la 30 iulie 1775, după o absență de trei ani.

Cu prilejul acestei expediții, Cook a dovedit că zona temperată a emisferei sudice este în întregime înconjurată de ocean, dar nu a negat posibilitatea existenței unui continent antarctic.

Cu rezultate deosebit de prețioase s-a încheiat și cea de-a treia expediție făcută de Cook în jurul lumii (1776-1780). În această lungă călătorie, el explorează printre altele, coasta apuseană a Americii de Nord și trece prin strâmtoarea Behring în Oceanul Înghețat de Nord, dovadă a vecinătății celor două continente — american și asiatic — precum și existența sigură a unei treceri nordice între oceanele Pacific și Atlantic.

DAVIS, John (1550-1605), navigator englez. Îl urmează pe Frobisher în căutarea trecerii de nord-vest, imbarcându-se în acest scop din Portsmouth la 7 iunie 1585. El nu descoperă însă această trecere prin oceanul arctic; în schimb, intrând în strâmtoarea ce-i poartă astăzi numele, a redescoperit Groenlanda, „țara cea mai diformă, stincoasă și muntoasă”.

Davis a mai încercat de două ori (1586-1587) să găsească trecerea de nord-vest, dar călătoriile sale nu l-au oferit această șansă. El și-a condus totuși corăbiile de-a lungul coastelor Groenlandei până la 72°12', latitudine nordică, neatinșă până atunci de nici un explorator. Aceasta, împreună cu descoperirea strâmtoării Davis, a insulei *Sanderon's Hope* și a strâmtoării *Gilbert* din vestul Groenlandei reprezintă contribuția deosebit de prețioasă a navigatorului englez, la cucerirea, pas cu pas, a imensului ocean arctic.

DUMONT d'Urville (1790-1842), comandant al expediției franceze din 1838-1842, a cărei sarcină principală era descoperirea polului magnetic sud și studierea magnetismului terestru.

Experiența a două călătorii în jurul lumii, — 1822-1824 și 1826-1829 — i-a dat lui d'Urville dreptul de a conduce această dificilă misiune, pentru care dispunea de două corvete, *Astrolabe* și *Zelée*. Călătoria, începută în ianuarie 1838, trebuia să urmeze traseul parcurs de englezul James Weddell, dar ghețurile îl obligă să se întoarcă înainte de a atinge cercul polar. Îndreptându-se spre nord-vest pentru a ieși prin strâmtoarea Drake în oceanul Pacific, descoperă insula *Joinville*, și, înaintând de-a lungul coastelor Țării lui Graham, alte câteva insule mici, pe care le a numește după el *Țării Trinité*. După o călătorie de aproape doi ani în apele tropicale ale

IN LUMEA CAPITALULUI

● „Mareea de ciment” ce asigură extinderea perimetrului de locuit al Romei, amenință unele vestigii prețioase ale antichității. Au fost distruse în acest fel șase temple, două terme, nouă poduri, două turnuri, un mare număr de vile, vechi apeducte, catacombe, porțiuni de pavaj antic, mauzeole, morminte și necropole etc.

Roma antică își jertfește vestigiile, plădind un tribut dureros civilizației contemporane. Până cînd, și mai ales, pînă unde?

● În fiecare zi, din apele R.F.G. se scot mii de pești morți, otrăviți de reziduurile pe care fabricile le aruncă în apă.

Pe Rhin, între Schladen și München, pe o porțiune de 65 km, toate viețările au fost distruse.

Vara trecută populația orașului Eitzbach în Rheinland — Pfalz a organizat o demonstrație de protest împotriva poluării apelor. Aici funcționează o fabrică de produse din lemn, care aruncă deșeurile nocive în Rin, provocând moartea a mii de pești.

Se cer măsuri urgente pentru a salva fauna apelor Rhinului, dar fiind costisitoare, punerea lor în aplicare este tergiversată.

● În Italia, problema poluării apelor de coastă a devenit în ultimul timp deosebit de gravă. Ea afectează nu numai fauna marină — și o dată cu aceasta mijloacele de existență ale unui număr însemnat de locuitori de pe coastele peninsulei, ci și activitatea turistică. Potrivit unui raport al Ministerului Sănătății dat publicității în vara anului 1971, șase mii de plaje au fost atinse de poluare. Lansind un semnal de alarmă, „Giornale d'Italia” atrăgea atenția că anumite plaje de la Genova, Neapole și Salerno au ajuns la un nivel de poluare care întrece de o sută de ori limita admisibilă.

Consecințele grave ale acestei situații au silit autoritățile să ia o serie de măsuri drastice. Printre acestea, figurează și hotărîrea de a închide un număr de 30 de stațiuni balneare și de a interzice cu desăvîrșire băile de mare în apropierea localităților Pescara și Spezia.

MIC DICȚIONAR AL EXPEDIȚIILOR POLARE

Pacificului, exploratorul francez și-a îndreptat corăbiile spre regiunea Antarcticii situată în sudul Australiei, cu intenția de a determina poziția polului magnetic. În dreptul cercului polar sudic, la 140° longitudine, marinarii de pe *Astrolabe* au zărit un nou pământ, căruia Dumont d'Urville i-a dat numele soției sale, *Jara Adélie*. O nouă descoperire, în dreptul meridianului 135 longitudine estică, o întindere relativ joasă — coasta *Claire* —

Descoperirea trecerii de nord-vest revine în actualitate în 1845, când amiralitatea britanică îi încredințează lui John Franklin comanda misiunii care trebuia să realizeze. Franklin pe *Erebus* și căpitanul Crozier pe *Terror* plecau plini de speranțe într-o regiune pe care bătrînul explorator o cunoștea destul de bine. De pe țărmul vestic al Groenlandei, cele două nave au ajuns în Marea Baffin, după care nu s-a mai știut nimic despre ele.



încheie călătoria celor două nave franceze în Antarctica, revenite în Tasmania la începutul anului 1840.

Dumont d'Urville a murit la 8 mai 1842 într-o catastrofă feroastră, între Paris și Versailles.

FRANKLIN, John (1786–1847), amiral și explorator englez, participant în tinerețe la bătălia de la Trafalgar împotriva lui Napoleon. Prima din expedițiile sale arctice s-a consumat în 1818 și avea drept obiectiv o incursiune în nordul arhipelagului Spitzberg, descoperirea Polului Nord și întoarcerea prin strîmtoarea Bering. Nerealizînd țelurile propuse Franklin repetă încercarea în anul următor. Tot ce a reușit de astă dată a fost o lungă explorare a coastelor de nord-vest ale Americii (aproape o mie de kilometri) care i-a dat posibilitatea să întrevadă existența unei trecători între cele două mari oceane ale lumii, să o indice în strîmtoarea Simpson, fără însă să o poată străbate.

Urmează o nouă expediție arctică, în 1825, pentru cartografierea coastelor nordice a Americii, de la *Icy Cape*, pînă la gurile riului Coppermine. Membrii expediției au construit fortul Franklin, unde au iernat, după care în iunie 1826 au coborît pe fluviul Mackenzie, pînă în delta.

Numeroase expediții s-au succedat de-a lungul citorva decenii, cercetînd locurile unde ar fi avut loc naufragiul. John Richardson, Robert McClure, Rae, McClintock, Payer și alții au căutat și au descoperit pe țărmurile oceanului arctic urme neîndoelnice ale modului tragic în care au pierit membrii expediției lui John Franklin. Cu acest prilej au fost explorate noi ținuturi și s-au făcut importante descoperiri, care au revoluționat istoria cuceririi calotei nordice a globului terestru.

FRIBISHER, Martin (1535–1594). A fost primul englez care a reluat, după John și Sebastian Cabot, căutarea drumului de nord-vest, din oceanul Atlantic în oceanul Pacific.

Plecăt în 1576 din Deffort, navigatorul englez redescoperă partea meridională a Groenlandei și atinge Labradorul, în lungul căruia plutește pînă în golful îngust, considerat o „strîmtoare” spre Indii, căruia i-a dat numele său). Apoi coboară în *Jara* lui Baffin, de unde silit de frig, a revenit în Anglia. Frobisher a adus cu sine minereu în care s-a

crezut că există aur. Perspectivă unei asemenea descoperiri stimulează imaginația englezilor și, în fruntea celor care inițiază organizarea „Companiei Chinei”, condusă de Frobisher, ridicat la rangul de „amiral principal al tuturor mărilor, lacurilor, pămînturilor și insulelor, țărilor și locurilor nou descoperite, mai cu seamă în China”, se afla însăși regina Angliei. Nici aceasta călătorie, nici cea care i-a urmat în 1580 nu au încununat strădaniile „amiralului” englez. S-a dovedit că strîmtoarea Frobisher nu duce spre China, că de fapt ea era un golf, că *Meta incognita* nu era un continent, ci o insulă despărțită de strîmtoarea Hudson și că presupusul minereu de aur erau doar simpli bolovani de piatră.

Cu toate acestea, observațiile lui Frobisher nu au fost lipsite de un bogat conținut științific, una dintre acestea formulînd concluzia justă asupra formării aisbergurilor.

GREELY, Adolf Washington (1844–1935), explorator american, preocupat ca și înaintașii săi, de atingerea Polului Nord, dar, la fel de lipsit de șansă, ca și acesta. Nava *Proteus* cu care a pătruns în 1881 în strîmtoarea Robeson, a rămas blocată de ghețuri în golful Lady Franklin. Dezastrul la proporții, vasul se scufundă, iar membrii echipajului mor unul cite unul de foame și de frig. Cu cei rămași în viață, Greely organizează timp de doi ani, cit a durat acest prioritar, numeroase cercetări în *Jara Grant*, reușind să se deplaseze spre nord pînă la latitudinea de 83°24', dincolo de limitele atinse cu citiva ani în urmă de expedițiile lui Nares și Markham.

În anul 1884, cei șapte suora viețuitori, printre care se afla și Greely au fost descoperiți în strîmtoarea Smith de baleniera americană *Thetis* și aduși în țară.

HUDSON Henry (1550–1611), unul dintre cei mai cunoscuți navigatori englezi ai timpului. Angajat de societatea londoneză „compania moscovită” pentru a ajunge în China și India încearcă să găsească, fără succes, în anii 1607 și 1608, trecerea directă către America prin mările arctice.

În 1610 Hudson se află în slujba *Companiilor engleze a Indiei de est*, care i-a pus la dispoziție micul vas cu nume simbolic *Discovery*. Dar nici „Descoperirea” nu l-a ajutat să descopere drumul spre „Indii” prin mult căutată trecere de nord-vest. De data aceasta a ales un drum pe la nordul continentului american, care l-a îndreptat la început spre strîmtoarea Frobisher, ducîndu-l apoi în strîmtoarea și golful ce avea să-i poarte numele. Hudson era convins că a descoperit, în sfîrșit calea spre Pacific. Surprins de îngheț,

¹ Frobisher considera că presupusa strîmtoare descoperită de el separa Asia de partea sud-vestică a Americii.

va trebui să petreacă iarna polară în imensul golf canadian. Are loc o răscăală a marinarilor, nemulțumiți de această împrejurare neașteptată, încheiată cu abandonarea într-o barcă, în mijlocul ghețurilor a comandantului a fiului său și a citorva din oamenii ce-i rămăseseră credinșii și care aveau să-și găsească astfel un sfârșit zguduitor.

În expedițiile sale întreprinse în noraul înghețat (trei pe drumul de nord-est și una pe cel de nord-vest), Hudson a realizat prima iernare între ghețurile polare, a împins limita cunoașterii acestor regiuni dincolo de locul, numit de el, *Capul Bunei Speranțe*, situat la 73° latitudine nordică, mai precis, până la punctul de 82°31'.

LONG, George De (1844-1881), ofițer în marina federală, conduce prima expediție americană care încerca să realizeze de la est spre vest trecerea pe la nordul Asiei și al Europei. De Long a plecat la 8 iulie 1879 din San Francisco, la bordul vasului *Jeannette*, pătrunzând în Marea Polară prin strîmtoarea Bering. A cercetat *Tara lui Wranghel*, a descoperit trei insule, la nord de arhipelagul Novosibirsk, cărora li s-a dat mai târziu numele său, rămînînd pînă la urmă blocat între ghețuri. *Jeannette* se scufundă în 1881, echipajul ajunge cu greu pe o banchiză, care îi duce pe naufragiați pînă la 77°41' latitudine nordică, unde este descoperită insula *Bennet*. Plutind în două bărci, membrii expediției încearcă să atingă țărmurile Siberiei. Ajunși în delta fluviului Lena, care se varsă în marea Laptev, marinarii de pe *Jeannette* caută soluții disperate pentru a se salva. În octombrie, grupul lui De Long a pierit pe coasta siberiană de frig, de foamă și de oboseală. Un an mai târziu, Melville, comandantul celeilalte bărci, le-a găsit trupurile și jurnalul de călătorie, în gropate sub o crustă de gheață.

MAC CLURE, Robert (1807-1873), originar din Irlanda. De numele său se leagă una dintre cele mai importante realizări ale expedițiilor arctice: descoperirea trecerii de nord-vest dintre Oceanul Atlantic și Oceanul Pacific, căutată cu stăruință de mulți dintre marii exploratori ai veacurilor trecute.

MacClure plecase în 1850 cu vasul *Investigator* în căutarea expediției lui Franklin. El a navigat din Pacific prin strîmtoarea Bering spre răsărit, sperînd că ar putea întîlni în drum navele englezului dispărut. Descoperă cu acest prilej, partea de sud a *Țării lui Banks* și strîmtoarea Prințului de Wales, care desparte insulele Banks și Victoria. *Investigator* își croiește drumul printre ghețuri, ocolind țărmurile occidentale ale insulei Banks, după care pătrunde spre răsărit prin strîmtoarea Banks, botezată mai

tîrziu cu numele noului ei explorator, și prin strîmtoarea Melville, plină de ghețuri, prin care încercase să pătrundă, venind dinspre răsărit, William Parry. Astfel, MacClure a ajuns, venind dinspre apus, pe un drum pe care nu se încumetase nimeni pînă la el, în dreptul punctului pe care-l atinsese, venind din direcție opusă, expediția lui Parry.

Nu a lipsit mult ca și echipajul lui *Investigator* să împărțască soarta tragică a celor de pe *Erebus* și *Terror*. Imobilizați în vara lui 1852 între ghețuri, ei au așteptat aproape fără speranță pînă în primăvara anului 1853 cînd, un grup de exploratori, plecați în căutarea lor, i-a găsit și i-a adus cu bine în Anglia.

MAWSON, sir Douglas (1882-1958), explorator australian, participant la expediția antarctică organizată de Shackleton în 1908, și cea condusă de Francis David în 1911.

Mawson organizează două baze, una pe coasta estică, dincolo de cerul polar, denumită *Tara Adélie*, cealaltă, mai la vest, pe uriașul ghețar Shackleton. În prima a fost debarcat grupul aflat sub comanda sa, în timp ce al doilea grup a fost încredințat lui Francis Wild. Acesta din urmă a explorat coasta continentală între meridianele de 89° și 101° longitudine estică, descoperind lanțul de munți de pe coasta Reginei Mary și citeva insule mici în marea Davis, după care, la sfîrșitul verii antarctice, a fost readus în Tasmania.

În același timp, grupul lui Mawson, avea să petreacă două ierni în Antarctica, într-o regiune cu clima cea mai aspră de pe glob, efectuînd explorarea — cu schiuri și cu sănii trase de ciini a unor întinse porțiuni de coastă, aflate pe ambele părți ale bazei. Apoi, începînd din noiembrie 1912, Mawson, împreună cu doi dintre membrii grupului său, locotenentul Ninnis și medicul Mertz pornesc cu sănii trase de ciini, să străbată către răsărit *Tara Adélie*. Pe drum, Mawson își pierde tovarășii: moare mai întîi Ninnis, prăbușit într-o crăpătură adîncă de gheață; îl urmează apoi Mertz, după ce boala și frigul îi vlăguiseră trupul. Se întoarce singur la bază după ce a străbătut 200 km prin pustul de gheață.

Mawson și oamenii săi au făcut în *Tara Adélie* numeroase observații cu caracter științific: a fost studiat cîmpul magnetic al Pământului, s-au făcut cercetări meteorologice, au fost recoltate diferite specii de pești, stele de mare, moluște, alge etc. Tot el este acela care folosește pentru prima oară radioul în explorările polare, instalînd două stații radiofonice — pe insula Macquarie și la capul Denison.

CALEIDOSCOP A...

ANGKOR este un oraș în Cambodgia, situat în provincia Battambang, celebru datorită grupului de monumente vechi (sec. IX-XII e.n.), de o deosebită valoare arheologică și artistică, descoperite în 1860. Angkor oferă exemplul cel mai strălucit de transplantare în Cambodgia, prin intermediul unei dinastii de origine străină, a artei indiene și brahmane.

Angkor Vat (Templul Angkor), monumentul cel mai impunător, este un templu imens, cu trei incinte, cu un turn central și numeroase terase. Angkor Thom (Angkor cel Mare), vechea capitală, are o incintă circulară, cu o circumferință de 12 km, șosele pavate cu dale, terase și galerii, palate și temple. Unul dintre acestea, Bayon, este o desăvîrșită operă de artă.

Aceste monumente erau construite din blocuri de limonit, tăiate și juxtapuse fără mortar, acoperite apoi cu dale de gresie sculptată. Basoreliefurile, de o mare frumusețe, înfățișează scene din legendele Indiei. Dar astfel înălțate, zidurile nu au avut o rezistență prea mare, ruinându-se în parte sub acțiunea timpului și a exuberanței vegetației tropicale.

ANTARCTIDA, continentul din jurul polului sud. A fost descoperit de navigatorii ruși Bellinghansen (1779-1852) și Lazarev (1788-1851) în timpul expediției efectuate între anii 1820-1821, cu sloopurile „Vostok” și „Mirni”.

Potrivit celor mai noi hărți pe care conturul Antarctidei apare determinat cu destulă precizie, suprafața acesteia, împreună cu ghețarii, reprezintă 13.934.000 km², din care 900.000 km² sînt ocupate de ghețarii de pe platforma continentală. „Continentul alb” este acoperit în proporție de 95 la sută de o calotă de gheață groasă de 1500-3000 m.

Antarctida, este cel mai înalt continent, altitudinea sa medie fiind de 2165 m.

Măsurătorile efectuate în ultimul timp au demonstrat că sub învelișul de gheață există întinse suprafețe muntoase, aflate mult deasupra nivelului mării. Totodată, calculele rezultate de pe urma măsurătorii forței de gravitație și a altor date, arată că scoarța

CALEIDOSCOP A...

MIC DICȚIONAR AL EXPEDIȚIILOR POLARE

MIRNII — este numele primului observator sovietic de pe coasta Antarctidei, inaugurat la 13 februarie 1956.

Savanții sovietici și-au propus să organizeze în perioada AGI stațiuni de cercetare la polul sud magnetic și în regiunea polului inaccesibilității, începând asaltul acestor puncte de pe continentul antarctic dinspre Oceanul Indian. Această acțiune, care părea irealizabilă la vremea aceea, a determinat numeroase țări care participau la cercetarea acestui continent să-și revizuiască planurile și să extindă programele științifice.

Sarcina principală a primei expediții, imbarcată pe spărgătoare de gheață **Obi** și **Lena**, o constituia construirea bazei și a observatorului geofizic principal pe coasta Antarctidei în zona de sud a Oceanului Indian, precum și efectuarea unor cercetări oceanografice. Din clipa deschiderii stațiunii „Mirnii” au început observații meteorologice sistematice. Glaciologii, geologii și geografil au trecut la cercetările de teren,

tactica patru stațiuni sovietice: „Mirnii”, „Pionerskaia”, „Oasis” și „Vostok”, cărora avea să le urmeze la scurte intervale stațiunile „Sovetskaia”, „Lazarev”, „Novolazarevskiaia”, „Molodejniaia”, „Leningradskaia”, etc.

Nu de mult, un grup de cinci vase, având în frunte nava Diesel-electrică **Obi**, a transportat cea de a 16-a expediție antarctică sovietică, al cărei efectiv numără 750 de oameni. Programul științific al acestei noi expediții cuprinde o gamă complexă de cercetări asupra atmosferei și a structurilor interioare ale continentului antarctic.

NANSEN, Fridtjof (1861—1930), naturalist și explorator norvegian. Pentru a se acclimatiza cu asprile călătorii polare a navigat cîteva ani în zona tărmlui oriental al Groenlandei. În 1882 a participat la o campanie de pescuit între Spitzberg, insula Jean-Mayen și Groenlanda. Pe aceasta din urmă o va străbate șase ani mai târziu cu săniile și pe

peste pol și care l-ar putea călăuzi sigur în tentativa de a atinge sau de a se apropia de această țintă.

La 24 iunie 1893. începe una din cele mai importante explorări științifice în Arctica. Celebru **Fram**, comandat de căpitanul Otto Sverdrup fusese construit a-nume pentru navigația printre ghețuri. Nansen intenționa ca, o-

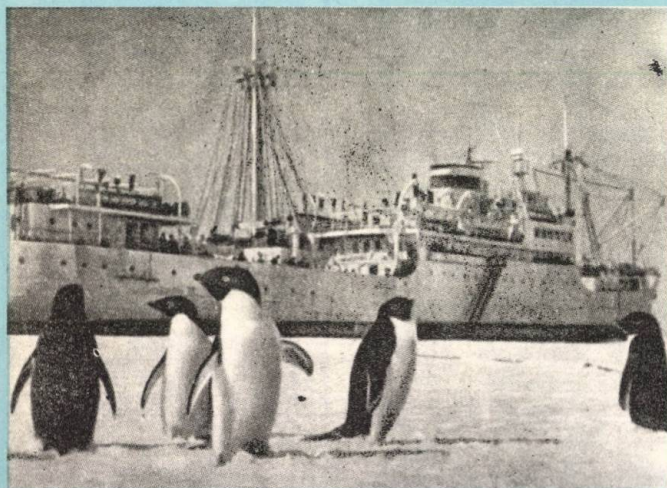


dată ajuns în mările reci, să navigheze către răsărit pînă în dreptul tărmlui nordic al insulelor Novosibirsk, de unde, blocat de derivă, să se lase dus spre pol. Timp de un an și trei luni, **Fram** a înaintat în derivă pînă la paralela de 83°24'. Aici, norvegienii și-au dat seama că vasul nu mai era purtat de curent. La 14 martie 1895 Nansen părăsește nava și împreună cu Frederik Hjalmar Johansen pornește cu săniile trase de ciini spre Polul Nord. Barierele de gheață le opresc însă înaintarea la paralela de 86°14'. Cei doi exploratori schimbă direcția de mers spre sud, încercînd să ajungă la grupul de insule din Țara lui Franz Josef. Pe una din aceste insule, **Northbrook**, Nansen avu surpriza să-l întâlnească pe Frederic George Jackson, explorator englez care cerceta aceste locuri. Era 17 iunie 1896 cînd Nansen primea primele felicitări pentru temerara sa expediție.

O navă norvegiană, **Windword**, i-a adus pe Nansen și pe Johansen în portul Wardö, acolo de unde plecaseră cu trei ani în urmă. La numai o săptămînă (20 august 1896) ancora la Skiervoy și **Fram**. O schimbare de direcție a derivatei îl adusesse, de la 85°56' latitudine nordică, în apele lipsite de ghețuri ale insulelor Spitzbergen de vest.

NORDENSKIÖLD, Adolf Erik (1832—1901), explorator suedez, cel dintîi în istoria descoperirilor geografice care realizează o călătorie în jurul continentului european.

Înainte de a întreprinde expediția care avea să-l facă celebru, Nordenskiöld a luat parte în cîteva rînduri la explorarea



cu ajutorul săniilor trase de ciini, autoșenilelor sau avioanelor. Baza sovietică de la „Mirnii” a devenit astfel un mare observator înzestrat cu instrumente științifice moderne și utilaj perfecționat, unde exploratorii sovietici au umplut numeroase pagini albe în cartea cunoașterii acestui continent.

Observațiile întreprinse cu acest prilej au fost continuate și lărgite în următoarele expediții sovietice. La începerea Anului Geofizic internațional funcționau în An-

schiori, de pe coasta de sud-est pînă pe coasta de sud-vest, de-a lungul a 560 km, la o altitudine de aproape 3000 metri.

În 1884, eschimoșii au descoperit pe coasta răsăriteană a Groenlandei resturile corăbiei **Jeanette**, cu care călătorise De Long în 1879. În trei ani deriva împinsese nava din strîmtorarea Bering în Groenlanda de-a lungul cerului polar. Această întimplare a întărit convingerea lui Nansen că există un curent care trece

regiunilor arctice, îndeosebi în zona Groenlandei și a insulelor Spitzbergen. Planurile sale erau legate de găsirea căii de nord-est, prin nordul Europei și Asiei, a cărei descoperire demonstra existența unui drum maritim circular în Oceanul Arctic.

Marea tentativă a lui Nordenskjöld a început la 4 iulie 1878. Două nave, *Vega*, comandată de un navigator experimentat, Arnold Palander și *Lena*, părăseau portul Göteborg. Trebuiau să navigheze împreună până la gurile fluviului siberian Lena, de unde *Vega* își continua drumul singură pentru a ajunge în strîmtorarea Bering. În condițiile unei veri călduroase, Nordenskjöld a traversat liniștit toată marea Siberiei de răsărit, ajungând prin strîmtorarea Long în marea Ciukotka. Aici, foarte aproape de capul de nord-est al golfului Kolincin din peninsula Ciukotka, vasul a fost blocat de ghețuri la 28 septembrie 1878. Pînă la intrarea dinspre nord a strîmtorii Bering nu mai erau decît 200 km. Nordenskjöld nu și-a pierdut nădejdea și, la 18 iulie 1879, după o imobilizare care a durat 294 zile, *Vega* avea cale liberă prin strîmtorarea Bering spre Pacific. Suedezul demonstrase cu succes existența căii maritime nord-estice. Trei zile mai tîrziu, el acolea capul Dejnev, ultima proeminență a Asiei, pentru ca la 22 iulie să debarce pe continentul american, la Port Clarence. După o escală în portul japonez Yokohama, s-a reîntors în Europa prin Canton, Ceylon, Suez și Mediterana, fiind primul navigator din lume care își înscrie numele în dreptul unei călătorii ce a cuprins înconjurul Asiei și al Europei.

NORMANZII — „Oamenii nordului” — nume dat în evul mediu suedezilor, norvegienilor și danezilor de origine germanică stabiliți în Peninsula Scandinavică și Lutlanda. Denumirile sub care mai erau cunoscuți: *vikingi* (oamenii golfurilor), *varegi* (negustorii) definesc în parte modul lor de viață. Pescari în apele nordice, crescători de animale, iar mai apoi negustori și pirați, normanzii, excelenți navigatori, au întreprins expediții îndepărtate, au atacat țări de pe continent, au întemeiat ducate (Normandia în Franța, Regatul celor două Sicilii, în Italia și Sicilia), ajungînd pe fluviile rusești pînă la Marea Neagră și Marea Caspică.

În istoria expedițiilor geografice, numele normanzilor rămîne legat de istoria descoperirii continentului american. Ei sînt primii europeni care au ajuns cu celebrele lor corăbii cu pînze, lungi și înguste, pe tărmlul răsăritean al Americii de Nord.

Cu ajutorul izvoarelor literare — frumoasele povestiri saga — se pot reconstitui și virtuțile de exploratori ale normanzilor și, cu tot

fundamentul lor științific relativ, par a face cu destulă fidelitate lumină în această perioadă îndepărtată din istoria geografiei. Din povestirile saga O. Olsen deduce că primul navigator care a înconjurat Islanda pare a fi un suedez, pe nume *Gardar Svavarson*, că puțin mai tîrziu performanța e repetată de un viking norvegian, *Noddad*, pentru ca în rîstimpul aceluiași secol al IX-lea, *Vilgerdssönn* să boteze definitiv pămîntul descoperit cu numele de *Islanda* (Țara ghețurilor). Tot în vremea aceea începe colonizarea insulei de către normanzi și întemeierea în *Reykjavik* („Golful fumegînd”) a localității care avea să devină capitala insulei.

Următorul capitol din istoria explorărilor normande este legat de numele lui *Erik Torvaldson Raude* („cel Roșu”) care, în anul 981 debarcă în fruntea unei flote în Groenlanda.

Colonizarea întreprinsă aici de Erik cel Roșu avea să ofere normanzilor șansa de a ajunge pe coastele Americii, fără ca ei să știe vreodată că au descoperit un nou continent. Autorul acestei descoperiri a fost *Leif Erikssön* („cel Fericit”), fiul lui Erik. Saga lui Erik cel Roșu, povestește cum Leif, trimis în Groenlanda pentru a introduce creștinismul pe insulă este surprins de o furtună care îi împinge flota pînă la tărmlurile unui pămînt necunoscut. După puțin timp, în 1003, revine și explorează din nou aceste ținuturi numite de el „Helluland” (Țara pietroasă), în care poate fi ușor recunoscută *Terra Nova*, „Markland” (Țara pădurilor), după toate probabilitățile Peninsula Labrador, și „Vinland” („Țara vinurilor”), o zonă fertilă, situată în jurul paralelei 40°.

Conduși de Leif, normanzii ar fi ajuns pe coastele Americii cu 500 de ani înaintea lui Cristofor Columb.

PAPANIN Ivan Dimitrievici (n. 1894), amiral și explorator sovietic. Patru membri ai unei expediții științifice, al cărei conducător era Papanin, aterizau în luna mai a anului 1937 pe o uriașă banchiză de gheață din apropierea Polului Nord, pentru a organiza o stațiune hidrometeorologică. Cunoșcînd deplasarea ghețurilor, mai ales din deriva lui *Fram*, el s-a lăsat în voia curentului, care l-a purtat în direcția mării Groenlandei. Papanin, hidrobiologul Sirsov, geofizicianul Feodorov și radiotelegrafistul Krenkel au plutit în derivă, împreună cu stațiunea „Polul Nord” care a funcționat tot timpul, 274 de zile, pînă la 19 februarie 1938, cînd au fost luați de spărgătoare de gheață *Taimir* și *Murmansk*. Imensa banchiză cu care începuse să navigheze grupul cercetătorilor sovietici rînșese în ultimele zile o mică insulă de gheață amenințată să fie înghițită de apele oceanului.

CALEIDOSCOP A...

Antarctidei are o grosime de cca 40 km, în timp ce presiunea litosferei de sub ocean este de numai 8-10 km. Nu incapa îndoială că învelișul de gheață al Antarctidei ascunde un continent cu o suprafață mult mai mică. Dacă s-ar elibera de calota sa glacială, scoarța terestră a continentului ar trebui să se înalțe, datorită eliminării acestei greutăți — cu aproximativ 800 m.

Unii glaciologi americani consideră că partea răsăriteană a Antarctidei, mai înaltă, reprezintă continentul propriu-zis, în timp ce zona apuseană este un arhipelag de insule unite prin intermediul ghețurilor.

Cu ocazia Anului Geofizic Internațional și a Studiului fizicii globului, oameni de știință din numeroase țări (URSS, SUA, Franța, Marea Britanie, Norvegia, Australia, Argentina ș.a.) au efectuat, cu ajutorul stațiunilor organizate pentru cercetarea Antarctidei, studii de o mare însemnătate referitoare la dezvăluirea тайnelor acestui continent enigmatic.

ANVERS, frumosul port belgian la Marea Nordului este locul de baștină al unor personalități celebre: pictorii Quentin Metsys, Franz Floris și Martin de Vos (sec. XVI), P. P. Rubens, David Téniers cel Bătrîn și cel Tânăr, Van Dyck, Zegers, Snyders, de Crayer și Jordaens (sec. XVIII); gravorii Saedeleer și Edelynck; sculptorul Duquesnoy; muzicienii Peter Benoit și Jean Blackie; geograful Ortelius și alții.

Catedrala Notre Dame, remarcabil monument datînd din sec. XV-lea, cuprinde valoroase tablouri semnate de Rubens. Într-un alt monument istoric al orașului, biserica Saint-Jacques, construită între secolele XIV și XVI, se află mormîntul marelui pictor flamand.

AOSTA. Este cea mai înaltă și poate cea mai frumoasă zonă alpină a Italiei. Valea principală (lungă de 120 km între Courmayeur și Ponte San Martin) este străbătută de apele riului Dora Baltea. Văile interioare ce se deschid de o parte și de cealaltă a riului, duc către Gran Paradiso (la sud), Mont Blanc (la

CALEIDOSCOP A...

MIC DICȚIONAR AL EXPEDIȚIILOR POLARE

Membrii acestei expediții fără precedent au cules date extrem de importante despre natura Arctică centrale, despre legile deriver ghețarilor și ale deviației magnetice etc.

PARRY, William Edward (1790-1855), marinar și explorator englez.

Un premiu de 5000 de lire oferit de guvernul englez primului navigator care va ajunge la latitudinea nordică de 89° sau la longitudinea vestică de 110° (de fapt, „cheia” celor două mari probleme ale explorărilor arctice din acea vreme, descoperirea trecerii de nord-vest și a Polului Nord), o încercare nereușită ca secund al căpitanului John Ross, de a îndeplini una din aceste condiții (1818), l-au determinat pe W. E. Parry să forțeze singur porțile destulului în căutarea căii maritime pe care o bănuia pe undeva, între Marea Baffin și strimtoarea Bering. Pleacă deci un an mai târziu, conducându-și vasele *Hecla* și *Griper* prin strimtoarea Lancaster, descoperind apoi marele grup al insulelor Parry, în nord-vestul arhipelagului canadian și strimtoarele Barrow și Melville. Aici depășise meridianul de 110° longitudine vestică, îndeplinind condițiile impuse de câștigarea premiului. Începe să lucreze în *Winter Harbour*, lângă un golf de pe insula Melville, iar în vara anului 1820 își continuă înaintarea către vest, atâta cât i-au îngăduit barierele de gheață, până în apropierea meridianelor de 114° longitudine vestică. Este nevoit să se întoarcă în Anglia, după ce străbătuse cea mai mare parte a trecerii de nord-vest: peste 1100 km, scototiți de la intrarea în strimtoarea Lancaster. Pentru a ajunge la strimtoarea Bering îi trebuiau mai puțin de 400 km. Succesul acestei expediții l-a îndemnat să reia încercările, dar următoarele două tentative, din 1821 și 1824-1825 sînt zădărnice de împotrivire ghețurilor. Parry renunță la ideea găsirii căii de nord-vest, dar nu și la aceea de a întreprinde o călătorie în direcția Polului Nord.

Bucurindu-se de sprijinul guvernului, Parry părăsește din nou Anglia, în 1827, tot cu nava *Hecla*. Gheața avea să se opună și de astă dată, la $81^{\circ}31'$ cînd, neavînd de ales, membrii expediției au abandonat vasul și au pornit pe jos spre pol, trăgînd după ei săniile și bărci încărcate. Dar, după 26 zile de eforturi cumplite, Parry și-a dat seama că ghețurile pe care înaintase cu oamenii săi (atingînd punctul cel mai septentrional, de $82^{\circ}45'$ latitudine nor-

dică) intraseră în derivă, împingîndu-i spre sud.

Expediția lui Parry — prima încercare de a parcurge cu piciorul drumul spre pol — a avut o înfrîngere puternică asupra viitorilor exploratori, care vedeau în acest mod de deplasare singura posibilitate de reușită în cucerirea Polului Nord.

PEARY, Robert Edwin (1856-1920), explorator american, căruia îi este atribuită cucerirea Polului Nord. Exemplu de ambiție și perseverență, Peary s-a pregătit fără încetare timp de aproape un sfert de secol în vederea atingerii acestui obiectiv. Începînd din anul 1886 pînă în 1908, cînd a întreprins asaltul polului, Peary a făcut numeroase călătorii în Arctica, s-a antrenat în condițiile climatei polare, a făcut mii de kilometri pe jos în interiorul insulelor, a escaladat munți de gheață, a venit în mijlocul eschimoșilor, studiînd și deprinzînd modul lor de viață. În 1886 a înaintat aproape 200 km în interiorul Groenlandei, urcînd la peste 2000 m altitudine. În 1892 revine în această insulă. O traversează în nord, de la fiordul *Inglefield* spre nord-est, întorcîndu-se pe același drum, la capătul a 2200 km. Descoperă cu acest prilej peninsula Peary, în capătul de nord al Groenlandei. Trei ani mai târziu repetă același drum, dovedind că acest pămînt este o singură mare insulă. Pînă la 1900 el a explorat în întregime Groenlanda, ultima descoperire fiind capul *Morris Jesup*, punctul cel mai nordic al uscatului ($83^{\circ}40'$ latitudine nordică).

Tentativele pentru cucerirea polului au început o dată cu primii ani ai secolului nostru. La a treia încercare (26 martie 1906) Peary a ajuns la paralela de $87^{\circ}6'$ latitudine nordică, întrecînd recordurile deținute anterior de Nansen ($86^{\circ}13'$) și Umberto Cagni ($86^{\circ}34'$) latitudine nordică, în 1900.

În 1908 Peary avea să cucerească definitiv punctul care reprezintă capătul nordic al globului terestru. La mijlocul lunii iulie 1908 el se îmbarcă pe vasul *Theodore Roosevelt*, construit anume în acest scop, cu destinația țărîm nord-estic al Țării Grant. De-aici era transportat, la începutul anului următor, în extremitatea nordică a acestei insule (mai puțin de 800 km distanță de pol), întreaga încălătorie necesară expediției. O duceau 23 de oameni, dintre care 17 erau eschimoși, cu 19 sănii și 133 ciini. Peary a folosit metoda lui Amundsen, aplicată la cucerirea celui alt pol al pămîntului, de a organiza pe parcurs baze intermediare de ajutor. La 15 martie

a continuat drumul singur, însoțit doar de patru eschimoși, medicul negru Mathew Henson și 40 de ciini. Două săptămîni mai târziu micul grup se găsea la 258 km de pol, iar la 6 aprilie, după verificarea poziției soarelui, la numai 5 km ($89^{\circ}57'$ latitudine nordică). După o nouă verificare, Peary constată că trecuse dincolo de pol. „Polul, în sfîrșit, nota în carnetul său. Recompensa a trei secole! Visul și țelul meu de 20 de ani încoace!”

La 23 aprilie toți membrii expediției s-au înapoiat la baza din Țara lui Grant. Patru zile după aceea se îmbarcău pe *Theodore Roosevelt*, care îi aducea în Statele Unite, în mijlocul unui entuziasm de nedescris.

PYTHEAS, călător, geograf, astronom, om de o remarcabilă cultură, originar din Messalia — Marsilia de astăzi, pe atunci una din coloniile grecești din sudul Galiei. A întreprins prima „călătorie polară”, pornind cu o singură corabie, prin preajma anului 340 î.e.n., din locurile de băstînă către ținuturile îndepărtate, scăldate de apele Mării Nordului.

Făcută, poate din îndemnul neguțătorilor marsiliezi, interesată să găsească blănuri scumpe, cositor și chihlimbar, expediția lui Pytheas are meritul de a fi deschis un capital nou în istoria călătoriilor spre țărmurile Europei de nord-vest. După ce a trecut prin „Coloanele lui Hercule”, extremitatea apuseană a lumii cunoscută în antichitate, Pytheas a urcat spre nord și, pătrunzînd în Canalul Minciei, a acostat în insula Cornwall, devenind astfel primul ei explorator.

Nu poate fi stabilit cu precizie itinerarul acestei călătorii, dar este sigur că Pytheas a fost primul navigator care a trecut pe lângă coastele de nord-est ale Irlandei, printre insulele Hebride și Orcade, situate la extremitatea Scoției, ajungînd în cele din urmă la *Thule*, care se află la șase zile de drum spre mieznoapte de Britania și aproape de marea înghețată. Se pare că aici a fost punctul cel mai îndepărtat al expediției, după care a trebuit să se întoarcă, alecînd o rută care a atins gurile Rinului și ale Tanaisului, ajungînd la Marsilia după un an de la plecare.

Trei secole mai târziu, relatările lui Pytheas au fost comentate de Polybios și Strabon, în scrierile cărora apar aprecieri critice asupra veridicității lor. Dar, dincolo de orice exagerare, de o parte sau de cealaltă, Pytheas rămîne una din cele mai ilustre figuri de călători dinaintea erei noastre, de la

„Numele dat de romani unei insule din nordul Europei, considerată a fi situată la limita extremă a pămîntului locuit, mutată mereu spre nord și vest, pe măsură ce regiunea devenea cunoscută oamenilor.

care ne-au rămas, printre altele, primele date exacte despre natura și viața locuitorilor din Britania.

RACOVITĂ, Emil (1867-1947), savant român de renume mondial, unul din cei mai mari naturaliști care au cercetat viața continentului antarctic. În această calitate, a făcut parte din celebra expediție organizată de Societatea belgiană de geografie cu vasul *Belgica*, pentru cunoașterea regiunilor neexplorate din vecinătatea Polului Sud, cea mai importantă acțiune științifică de la sfârșitul secolului trecut.

Belgica, aflată sub comanda lui Adrien de Gerlache a plecat din portul Anvers în august 1897, și după o escală la Rio de Janeiro a ajuns în zona ghețurilor la începutul anului următor. O primă descoperire înainte de a intra în apele Pacificului: strimtoarea de Gerlache; apoi, o înaintare anevoioasă spre *Tara lui Alexandru I*, descoperită de Bellingshansen, până când ghețurile au imobilizat vasul din toate părțile. Treisprezece luni a durat prizonieratul „Belgicăi” în mijlocul banchizelor, timp în care membrii expediției realizau pentru prima oară în istorie, o iernare la mari latitudini în apele sudice.

Rezultatele obținute de expediția „Belgica” și, îndeosebi activitatea lui Emil Racoviță, au avut o mare importanță științifică pentru cunoașterea acestei părți a globului pământesc. Pe baza celor 1300 probe zoologice și botanice adunate în timpul călătoriei polare, savantul român a publicat un studiu deosebit de valoros și a ținut mai multe conferințe în Belgia, Franța și în țara noastră.

Rezumând rezultatele expediției într-o conferință ținută în 1901, cu prilejul sărbătorii jubiliare a „Societății Geografice Române”, Emil Racoviță făcea următorul bilanț: „1. Am descoperit în strimtoarea Drake un adânc bazin oceanic. 2. Am descris și studiat o nouă strimtoare și noi pământuri și am adus material pentru studierea geologiei lor. 3. Am descoperit fauna terestră și am adus flora completă a unui pământ antarctic. 4. Am descoperit un platou continental întins și am cules flora și fauna sa, floră și faună ce se aduc pentru prima oară de la sudul cercului polar. 5. Am adus un an complet de observații meteorologice și aceste date sînt singurele pe care știința le posedă, deci singurele care pot să dea o idee de climatologia Antarcticii. 6. Am adus observații magnetice din locuri unde nu se făcuse încă.”

La 18 noiembrie 1899, cheirile portului Anvers au fost invadate de o mulțime neobișnuită, care întâmpina cu un entuziasm greu de descris, reîntoarcerea celei mai așteptate expediții polare de la sfârșitul secolului trecut.

RASMUSSEN, Knud (1879-1933), fiu al unui pastor danez și al unei eschimoșe din Groenlanda.

Și-a petrecut cea mai mare parte din viață în Arctica, cunoscând din copilărie limba și modul de viață al eschimoșilor. În numeroasele sale expediții polare a urmărit mai puțin descoperirea unor noi întinderi de apă sau de uscat și a căutat mai mult să viziteze diferite grupuri ale eschimoșilor, cărora le-a dedicat însemnate studii etnografice. În anul 1906 a scris prima sa carte despre viața, obiceiurile, ocupațiile acestor oameni puțin cunoscuți până atunci în lumea continentală: „Oameni noi. Un an la vecinii Polului Nord”.

Între anii 1912-1933, Rasmussen a efectuat șapte așa-zise „Expediții Thule”, în cadrul cărora a studiat cu toată atenția Groenlanda și ținuturile americane din Arctica. „Thule” este numele dat bazei expedițiilor sale (76°5' latitudine nordică) situată pe țărmul nordic al golfului Baffin, cel mai avansat punct al civilizației europene în lumea Arctică.

Cea mai importantă dintre „expedițiile Thule”, a cincea, descrisă de autorul ei în cărțile „Din Groenlanda spre oceanul Pacific” și „Călătoria Thule...” a avut loc în anii 1921-1924. Rasmussen a plecat din Groenlanda spre Oceanul Pacific în sănii trase de ciini. A traversat strimtoarea și golful Hudson, înaintând până la extremitatea strimtorii Bering, pe țărmul Pacificului, de-a lungul unui traseu de peste 3.000 km. A fost cea mai lungă expediție arctică, în care s-a folosit acest mijloc de transport.

Rasmussen face ultimele două călătorii prin Groenlanda în anii 1931 și 1932. Moare în 1933, an în care îi apărea un nou volum din ciclul dedicat cunoașterii „eschimoșilor”, „Cartea despre Arctica”.

ROSS, James Clark (1800-1862), nepotul lui John Ross, exploratorul Golfului Baffin, devotat totuși de drum al acestuia în călătoriile arctice și unul dintre oamenii care, între 1819 și 1827 luase parte, sub comanda lui Parry, la patru expediții în celele regiuni. El a descoperit polul magnetic de nord și a făcut numeroase călătorii pe întinderile de gheață, pe jos sau cu sania, fiind considerat unul dintre cei mai încercați exploratori polari din acele vremuri.

Interesat să descopere și polul magnetic de sud, James Ross primește comanda a două nave, *Erebus* și *Terror*, cu care pleacă din Anglia la 29 septembrie 1839, împreună cu Francisc Crozier cel care îl însoțește în 1835 în expediția din golful Baffin și care avea să-l urmeze și pe Franklin în căutarea trecătorii de nord-vest. În 1840 sosea în Tasmania unde, aflând că tentativele făcute de Dumont d'Urville și de Wilkes de a găsi polul magnetic de sud se încheiaseră fără rezultat, a hotărât să nu urmeze căile predecesorilor săi, ci să efectueze cer-

CALEIDOSCOP A...

vest). Gran Combien, Cervino și Monte Rosa la nord), piscurile cele mai semete ale Alpilor. Stațiuni situate la mare altitudine, pîrtii de schi unde zăpada se menține în cea mai mare parte a anului, trasee alpine cu rezonanțe celebre în istoria cuceririi celor mai înalți munți ai Europei, au făcut din Valea Aosta locul preferat al multor turiști de pe continent.

Dacă din timpurile cele mai îndepărtate, trecătorile Piccolo San Bernardo și Gran San Bernardo au constituit însemnate drumuri de legătură cu Franța și Elveția, noile tuneluri săpate în Mont Blanc (Courmayeur-Chamonix) și în Gran San Bernardo (Aosta-Martigny) au sporit considerabil în ultimii ani fluxul turistic în această zonă.

Cele mai cunoscute stațiuni: Cervinia-Breuil (2024 m alt.), situat la poalele muntelui Cervina, de unde telefericele urcă pe Testa Grigia și Creașta dell Forca, la 3480 m și respectiv, 3492 m; Courmayeur (1228-1898 m alt.), centru de sejur estival, alpinism și sporturi de iarnă, bază de ascensiuni în Mont Blanc; Champoluc, pe Val d'Ayas, punct de acces către Breithorn; VALTOURNANCHE, ter mală și de vilegiatură. VERRES, vechi centru industrial, cu un castel-fortăreață din anul 1390, PONT ST. MARTIN, ultimul oraș de pe Vad d'Aosta, în care se mai păstrează un pod roman, GRESSONEY ST. JEAN, stațiune turistică și pentru sporturi de iarnă (1385 m alt.), GRESSONEY-LA-TRINITE (1637 m alt.), bază de ascensiuni pe Monte Rosa.

Capitala regiunii este orașul Aosta, centru comercial, industrial și cultural. Aosta este în același timp o așezare interesantă datorită istoriei și monumentelor sale. Orașul a fost întemeiat de Augustus în anul 25 î.e.n. și a păstrat în vechiul său centru vestigiile constructorilor romani, cărora li s-au alăturat ulterior câteva valoroase edificii medievale. Printre monumentele de vază

*) A fost inaugurat în anul 1965 și măsoară 11,6 km fiind în momentul de față cel mai lung tunel rutier.

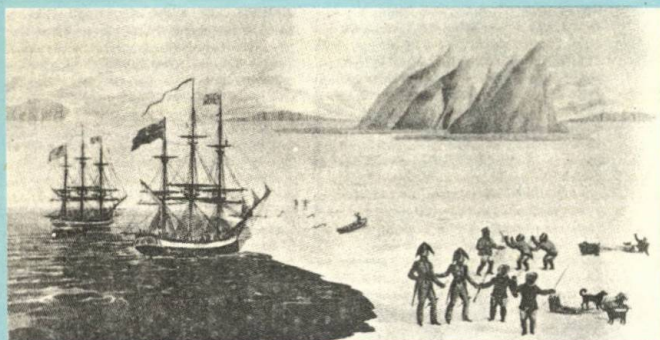
CALEIDOSCOP A...

MIC DICȚIONAR AL EXPEDIȚIILOR POLARE

cetările mult mai la est. La 11 ianuarie 1841, în preajma paralelei de 71° , Ross vede un munte acoperit de gheață și zăpadă. Era pentru prima dată când se semnală existența pământului la o latitudine atât de sudică. Acest teritoriu muntos a primit numele reginei Angliei — *Tara Victoria* — iar insulele de lângă coastă, proclamate teritoriu englez, pe cel de *Possession*. Douăsprezece zile mai târziu a fost depășită paralela de 74° — latitudinea cea

diții, care a durat o sută treizeci și șase de zile, mult mai cumplite decât prima, era constatarea că „Bariera lui Ross” se deplasase în decurs de un an cu o sută cincizeci de mile spre est.

La 17 decembrie 1842, Ross pleacă din Falkland în a treia campanie, încercând să pătrundă spre sud prin marea Weddell, dar condițiile de navigație i-au fost potrivnice chiar de la început, transformând această încercare într-un eșec.



mai australă, care nu fusese încă atinsă până atunci, iar la 27 ianuarie, pe harta expediției era însemnată, la $76^{\circ}12'$ latitudine sudică, mica insulă *Franklin*. În ziua următoare, în dreptul paralelei de 77° Ross zărește un vulcan înalt, în plină erupție și un crater stins, situat mai la est. Primul a fost denumit *Erebus*, cel de al doilea *Terror* după numele corăbiilor expediției.

În această regiune, navigatorii englezi au întâlnit un ghețar uriaș, ce se termina în mare printr-un perete înalt de 45–60 m care le-a barat drumul spre sud, determinându-i să înainteze cu prudență spre est, de-a lungul *Barierei de gheață a lui Ross*. La 2 februarie a fost atinsă pentru prima dată latitudinea sudică de $78^{\circ}4'$.

Efectuând observații magnetice la paralela de $72^{\circ}30'$, Ross stabilește cu precizie că polul magnetic de sud trebuie să se afle la aproximativ 300 km de țărmul Țării Victoria. Apoi, în aprilie, expediția s-a întors în Tasmania.

În noiembrie 1841, Ross revine în Antarctica, nădăjduind să găsească o trecere în bariera de gheață, care să-i permită reluarea căutării polului magnetic. Zidul de gheață a fost însă atât de compact, încât orice pătrundere se dovedea imposibilă. Singurul rezultat științific al acestei aște-

pentru cucerirea Polului Sud. Participă la două expediții în Antarctica în anii 1901–1904 și 1910–1912 reușind în cele din urmă să ajungă la pol, dar la o lună după Amundsen.

Programul primei călătorii prevedea explorarea țărmului de vest al mării Ross, cu lanțurile muntoase ale Țării Victoria, până la vulcanii *Erebus* și *Terror*, apoi o deplasare cu săniile în interiorul continentului. *Discovery* cu Scott și Shackleton la bord, ajungea în ianuarie 1902 la capul Adair, navigând în continuare pe lângă țărmul răsăritean al Țării Victoria, apoi de-a lungul *Barierei de gheață*, până la Țara lui *Eduard al VII-lea* descoperită cu acest prilej; iernarea a avut loc în partea de sud-est a insulei Ross unde, în așteptarea primăverii s-au efectuat observații meteorologice. La 2 noiembrie 1902, Scott și Shackleton au pornit spre sud, ajungând, în ultima zi a anului până la latitudinea de $87^{\circ}17'$ de unde, epuizați, se întorc la bază. În 1904, după o imobilizare de doi ani, *Discovery* readuce întreaga expediție în Anglia.

Cucerirea polului continua să rămână un deziderat pentru îndeplinirea căruia Robert Scott lua din nou, în 1910, drumul Antarctidei. În ianuarie următor *Terra Nova* descărcă, tot pe insula Ross, un considerabil material de explorare: săniile cu motor, ponei, cini etc. Scott și-a instalat pe parcurs, până la paralela de 79° depozite de alimente. Dincolo de paralela de 84° englezii au fost nevoiți să care singuri săniile supraincărcate. Rind pe rind, scădea și numărul oamenilor din grup. La paralela 85° au fost trimiși înapoi patru, apoi alți trei dintre membrii expediției. Rămăseseră doar cinci: Robert Scott, căpitanul Lawrence Oates, locotenentul Henry Bowers, subofiterul Edgar Evans și medicul Edward Wilson. Până la pol mai erau 250 km și înaintarea extrem de anevo-

Numeroase expediții care i-au urmat, inclusiv cea care a cucerit Polul Sud, au folosit drumul stabilit de James Ross drept principală cale de acces către Antarctica.

SCOTT Robert Falcon (1868–1912), explorator englez, inițiatorul unuia dintre cele mai temerare planuri



Ilustrațiile după Jean Riverain „Dictionnaire des explorations”

ioasă, se făcea uneori cu nici doi kilometri pe oră. Ajuns foarte aproape, Scott a văzut urmele lăsate de expediția lui Amundsen. „... Am trăit o zi îngrozitoare, notează el la 17 ianuarie 1912. În urma loviturii pe care am primit-o nici unul dintre noi n-a putut să adoarmă... Cîva timp am mers pe urmele norvegienilor... Apoi s-a înnoțat. Intrucit urmele duceau prea departe spre vest, am hotărît să ne îndreptăm direct spre pol...”

Drumul de întoarcere spre primul depozit de alimente s-a transformat într-o dramatică luptă pentru supraviețuire. Pînă la urmă, totul a fost zadarnic. Îndurînd suferințe cumplite din cauza degerăturilor și a lipsei de hrană au murit mai întîi Evans, după el Oates, apoi, într-un cort, la numai 11 mile de primul depozit, ceilalți trei. Scott a fost ultimul. După opt luni, un detașament de salvare trimis pe urmele lor găsea, alături de cadavrele celor trei eroi, o cantitate însemnată de probe geologice, de care nu s-au despărțit pînă în clipa morții.

SHACKLETON Ernest Henry (1874-1922), explorator irlandez. Numele său rămîne legat de încercarea, nereușită în cele din urmă, de a ajunge la Polul Sud. Într-un articol publicat în „Times” în anul 1907, el își făcea cunoscute intențiile: de a stabili o bază în marea lui Ross și de a încerca să atingă apoi polul magnetic și cel geografic.

În 1908, Shackleton începe să-și pună planul în aplicare: se imbarcă pe baleniera *Nimrod*, cu care pătrunde în marea lui Ross și iernează în strimtoarea *Mac Murdo*, urmînd aproape întocmai calea parcursă cu șapte ani în urmă, în prima expediție antarctică a lui Robert Scott.

La sfîrșitul lunii octombrie Shackleton se afla din nou pe drumul către pol, însoțit de trei din tovarășii săi. Dar, chiar de la început, repetă greșeala comisă de Scott de a înhăma la sînii ponei manciurieni. Lipsa nutrețului a provocat foarte curînd pierirea acestora, obligîndu-i pe cei patru să tragă singuri sînile. Cu eforturi uriașe au înaintat pînă la 88°23' și, cu toate că se aflau la mai puțin de 180 km de țintă, lipsa de hrană și tîria neobișnuită a vîntului i-a silit să se întoarcă. Merse-șeră pe jos 2750 km și, cu o mai bună organizare a expediției, ar fi putut să termine cu bine această dificilă încercare.

Între timp, T. E. David și Douglas Mawson viitorul explorator al Țării Adélie, s-au deplasat de pe insula Ross către nord-vest, îndreptîndu-se, după ce au escaladat uriașul ghețar *Drygalski*, spre platoul de gheață al Țării Victoria, în căutarea polului magnetic. Acțiunea reușește

și micul grup condus de David stabilește poziția exactă a acestuia la 16 ianuarie 1909: 72°25' latitudine sudică, 155°16' longitudine estică, la 2213 m altitudine. Drumul parcurs, aproximativ 2000 km, în 122 zile.

Întîlnirea și imbarcarea tuturor grupelor de exploratori nu a fost lipsită de peripeții dar, din fericire, la 4 martie, întreaga expediție ce iernase în Antarctica se afla pe bordul lui *Nimrod*. La sosirea în Anglia, Shackleton era primit ca un erou național, popularitatea sa, amplificată și de apariția cărții „În inima Antarcticii” fiind egală cu cea a lui Nansen, după celebra sa derivă cu *Fram*.

WILLOUGHBY, Hugh (mort în 1554), navigator englez în Arctica, șef al expediției inițiată de „Societatea negustorilor întreprinzători pentru descoperirea de țări, pămînturi, insule, state și posesiuni necunoscute și nevizitate pînă acum pe mare”.... Ceea ce interesa în mod deosebit asociația negustorilor londonezi era găsirea trecerii de nord-est, prin care să se poată realiza legături comerciale directe cu China.

Mica flotilă a lui Willoughby se compunea din trei corăbii, dintre care una se afla sub comanda lui Richard Chancellor. Ele părăseau estuarul Tamisei la 30 iulie 1553 și, la sfîrșitul aceleiași luni navigau în largul insulelor norvegiene *Wardoeus*. O furtună puternică a despărțit pentru totdeauna corabia lui Chancellor de celelalte două. Willoughby s-a apropiat de tîrmurile sudice ale insulelor *Novaia Zemlia*, cu intenția de a găsi un loc de iernat pe coasta Laponiei. Navele au trecut pe lângă insula *Kolguev* și tîrmul nordic al peninsulei *Kanin*, au depășit capul *Kanin Nos*, înaintînd de-a lungul coastei *Murmansk* unde, în golful *Nokuev* au aruncat ancora. „După ce am stat în acest port cam o săptămînă, notează Willoughby, și am văzut că e frig, ninge și cade grindină... am hotărît să iernăm aici...” După un an, un grup de vîlnitori ruși descoperea la gurile riului *Varzina*, aproape de locul indicat de însemnarea lui Willoughby, cele două corăbii, cu 63 cadavre. Toți membrii expediției, inclusiv comandantul, pieriseră din cauza frigului, a foametei și a scorbutului.

Chancellor a mers spre răsărit, fără a se îndepărta prea mult de coastă și, silit tot mai mult de prezența amenințătoare a ghețurilor a intrat în Marea Albă, unde a petrecut iarna anulului 1554. Norocos, el s-a întors în Anglia, oferind negustorilor din Londra acorduri comerciale încheiate cu țarul Ivan al IV-lea.

CALEIDOSCOP A...

ale orașului figurează: Arcul lui Augustus, Podul roman, ruinele Amfiteatrului și Teatrul roman, biserica San Orso (sec. XI), cu o campanilă romană, Catedrala (sec. XV), vechiul Palat episcopal, Turnul Leproșilor etc.

AVRIG, comună în județul Sibiu, locul natal al cărturarului ctitor de școală Gheorghe Lazăr.

Cu ocazia ediției din 1971 a festivalului „Cibinium”, la Avrig a fost deschis un muzeu de artă populară, cu o cameră memorială Gheorghe Lazăr. Demn de reținut este faptul că această nouă unitate muzeală din lumea sateelor sibiene a luat ființă în casa Anei Racota, sora lui Gheorghe Lazăr. Prima din cele trei încăperi cuprinde numeroase documente legate de viața și activitatea marelui dascăl de la Sfîntul Sava. Următoarele două prezintă exponate de artă populară: țesături, tehnica textilelor, port popular, precum și o cameră țărănească amenajată după datina locului.

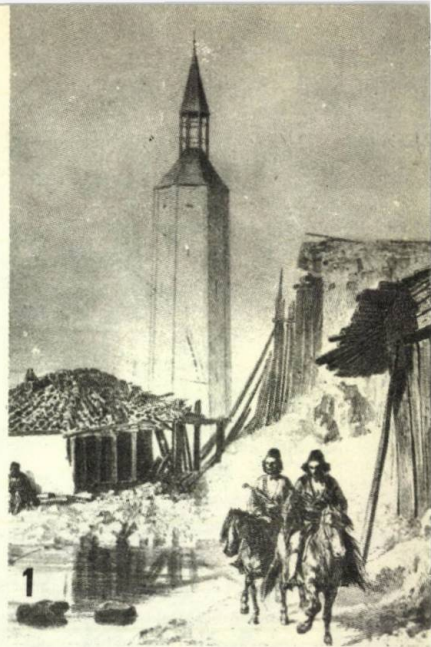
În curte se mai găsesc celarul - bucătăria de vară - și șopronul. Primul cuprinde un mare număr de obiecte de uz gospodăresc din lemn sau din ceramică; al doilea adăpostește o teleagă încărcată cu toate ustensilele de trebuință la munca ogorului.

Două monumente de arhitectură - palatul - reședința de vară a baronului Bruken-thal, construcție din sec. XVIII, influențată de pătrunderea stilului baroc în Transilvania, și biserica evanghelică, zidită în sec. XIII, din care nu se mai păstrează decît clopotnița și portalul de vest - rețin, de asemenea, interesul celor ce trec prin frumoasa așezare din vecinătatea Sibiului.

Avrigul este totodată una din portile ce se deschid spre masivul Făgărașilor. Un drum local urcă pe valea Riului Mare pînă la cabana Poiana Neamțului (13 km.), de unde, o potecă marcată cu cruce roșie duce la cabana Bircaciu și la virful Scara (din Avrig, durată cca. 7 ore). De la Bircaciu se poate ajunge la lacul Avrig (2 ore), pe o potecă marcată cu punct albastru și la cabana Negoiu (tot 2 ore), pe o potecă însemnată cu punct roșu.

CALEIDOSCOP A...

România văzută de artiști străini în secolul trecut



În prima parte a secolului trecut țările române au fost vizitate de mai mulți pictori și desenatori străini, care au realizat câteva albume cu lucrări reprezentând aspecte din orașele și din satele românești, lucrări pe care le-au publicat în marile reviste europene ale timpului. Primul dintre aceste albume, intitulat **DONAU ANSICHTEN**, cuprinde peisaje și vederi din porturile dunărene văzute de Iacob Alt, în anul 1826.

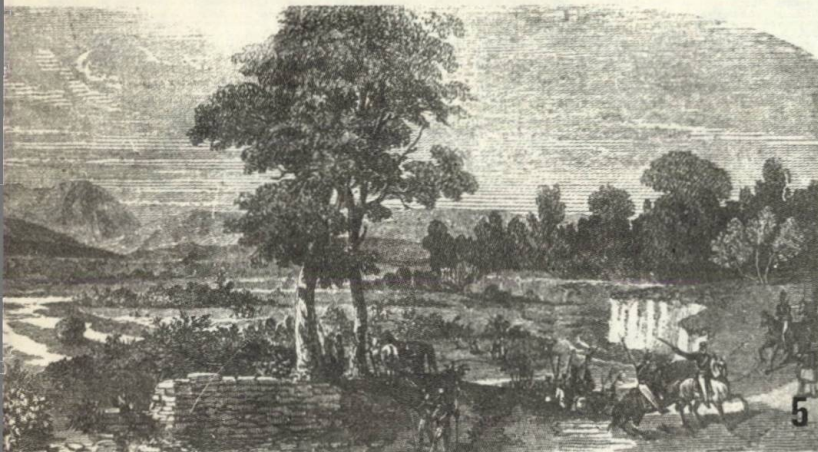
Auguste Raffet, desenator de mare talent, originar din Paris, a vizitat Muntenia și Moldova în vara anului 1837, însoțind expediția științifică a conțelui Anatol Demidoff, care, în toamna aceluiași an, și-a publicat



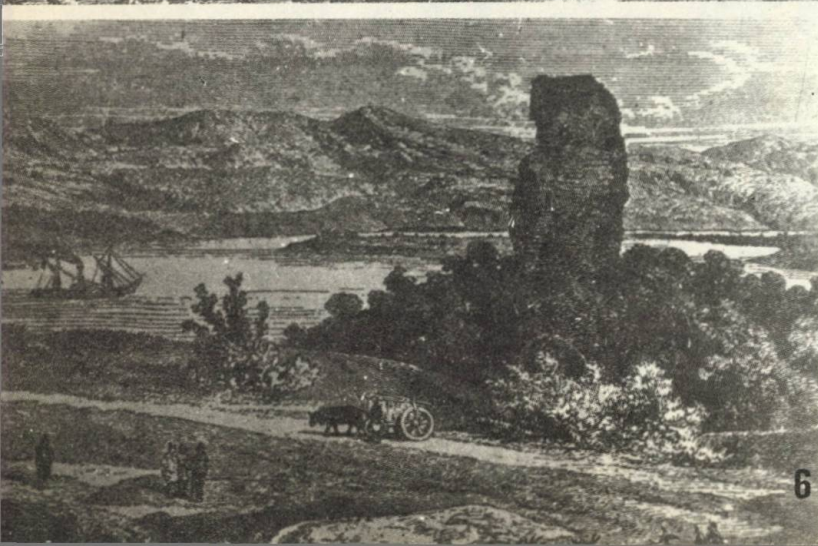


cercetările în volumul „Voyages dans la Russie méridionale et la Crimée, par Hongrie, la Valachie et la Moldavie”. În acest volum Demidoff vorbește cu simpatie de poporul nostru, iar Raffet are numeroase desene, din care reproducem: 1. Turnul din Giurgiu; 2. Trecerea Buzăului, la 17 iulie 1837; 3. Un post de cai în Moldova; toate din anul 1837.

Un alt artist francez, Michel Bouquet și-a publicat în „Album Moldo-Valah”, desenele pe care le-a realizat în 1843 când a trecut pe la noi. Iată câteva dintre ele: 4. Virf în Bucegi; 5. La marginea Prutului; 6. Rămășițele podului Traian, la Turnu-Severin. Desenele 5 și 6 au apărut și în revista pariziană „L'Illustration”, în anul 1847.



Al treilea artist francez care ne-a vizitat țara în prima jumătate a secolului trecut a fost Charles Doussault, ale cărui desene au apărut la Paris, tot în „Album Moldo-Valah”, în anul 1848. Reproducerea pe care le prezentăm sunt datate 1843–1844; 7. Horă într-un sat Valah; 8. — O serbare a muncitorilor francezi într-o pădure moldo-valahă; 9. Haltă la o viitoare în Bărăgan.



După 1850 alți artiști străini — mai numeroși — ne-au vizitat țara, publicând apoi albume dedicate României, dar cele la care ne-am referit au meritul de a fi socotite printre primele care ne-au făcut cunoscută țara — în imagini — peste hotare.

Ion MANTA

7



8



9



CENTRALA INDUSTRIEI CONFECȚIILOR SIBIU
produce, prin unitățile sale un sortiment bogat și variat de confecții,



din care nu lipsește îmbrăcămintea sport, destinată turismului și excursiilor.

- * CELE MAI ELEGANTE,
- * CU CROIALA CEA MAI MODERNĂ,
- * EXECUTATE DIN LÎNĂ, LÎNĂ ÎN AMESTEC, BUMBAC ȘI ȚESĂTURI DIN POLIESTER,

confecțiile sport, purtind girul de calitate al
CENTRALEI INDUSTRIEI CONFECȚIILOR – SIBIU

BUGUR

*Cel mai elegant
și
intim restaurant
din capitală*

- Saloane de epocă
 - Cramă
 - Grădină de vară

Str. Col. Poenaru Bordea nr. 2
tel. 13.60.54



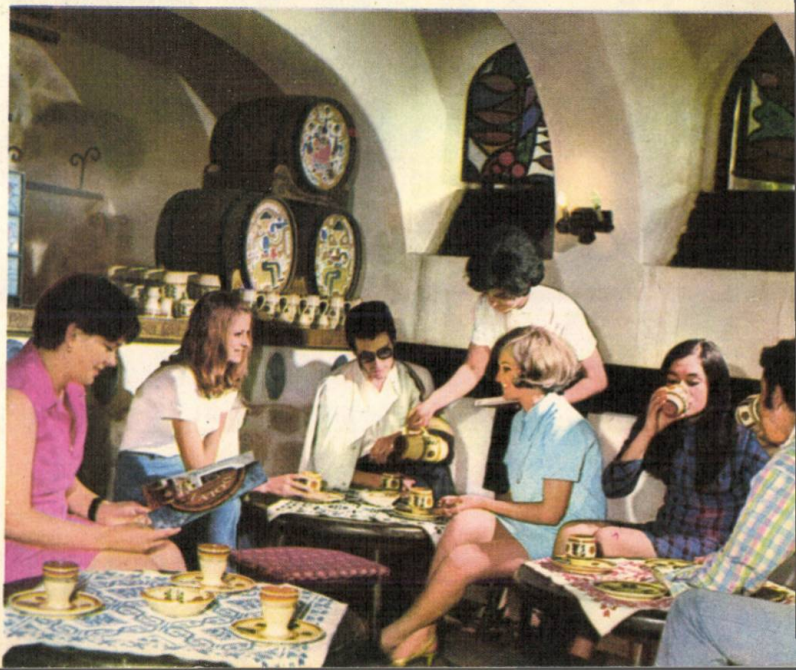
DOINA

Șos. Kiseleff nr. 4

*Destindere,
clipe plăcute
într-un
cadru deosebit
de atractiv*

- RESTAURANT
CRAMĂ
SĂRIE
Ă DE VARĂ

16.30.95



codrul cosminului

Str. Virgiliu nr. 25

*Renumit pentru
preparatele
moldovenești
și bucovinene,
pe care le oferă
consumatorilor*

Rețineți mese
la telefonul
15.88.69



LA PLOSCA DE AUR

ORIGINAL
ATRATIV

*Specialitatea casei:
pui la ceaun,
frigărui haiducești,
pastramă de gîscă*

Cal. Rahovei nr. 127
telefon 41.37.41



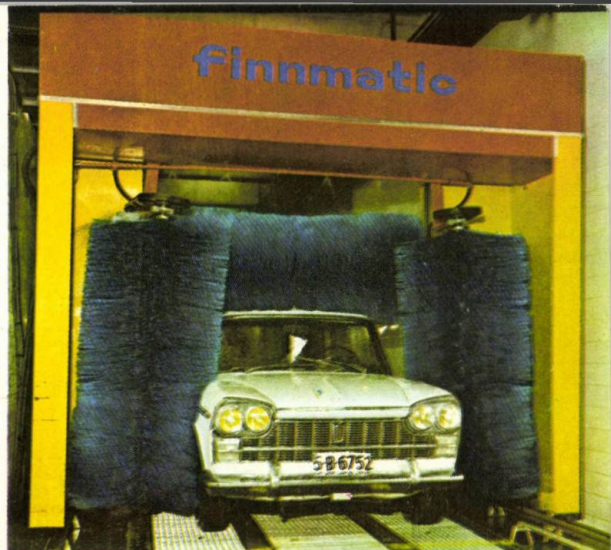
AMINTIRI ȘI CADOURI

*Produse de artă populară
executate în unități ale cooperăției meșteșugărești
găsiți în*



MAGAZINELE
DE ARTIZANAT
ALE COOPERATIEI
MEȘTEȘUGĂREȘTI
DIN ÎNTREAGA ȚARĂ





AUTOMOBILIȘTI! FOLOSIȚI PARKINGUL C I C L O P

Amenajat în subteranul din Piața Nicolae Bălcescu (Hotel Intercontinental), unde vi se mai oferă următoarele servicii:

● spălat ● gresat ● schimburi de ulei ● reglaje mecanice ● parcare
automobilului pe timp nelimitat, în condiții avantajoase

AUTOMOBILIȘTI!

Apelați cu încredere la unitățile:

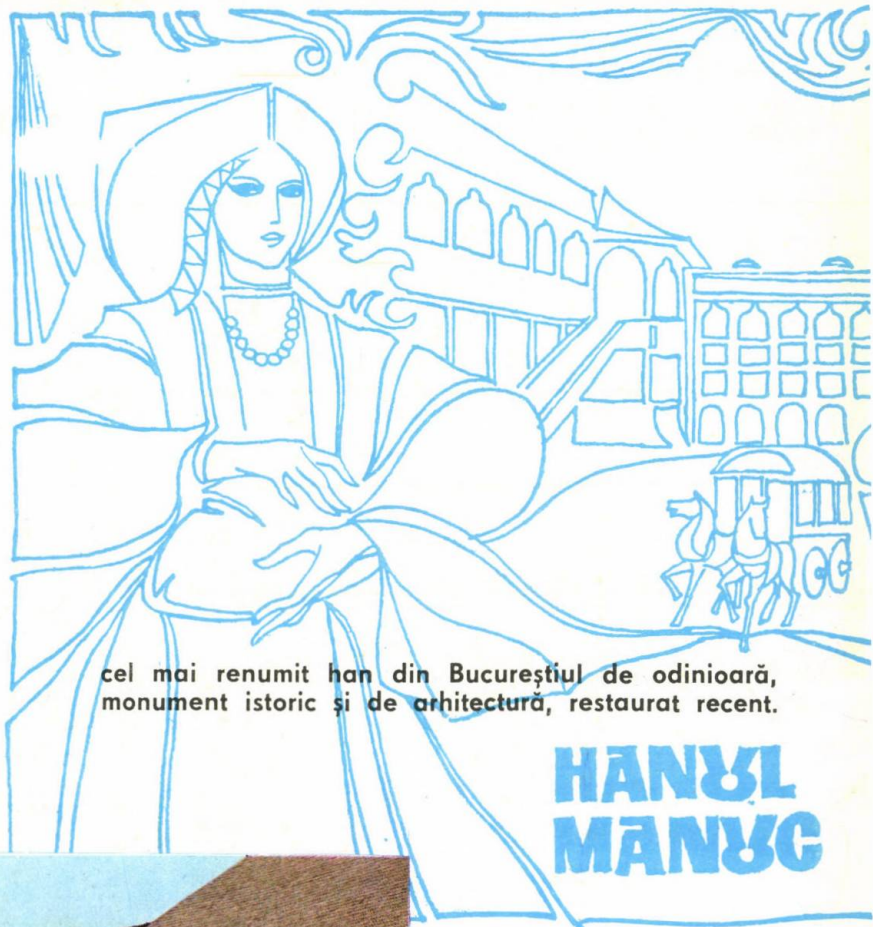
Nr. 1 CICLOP, B-dul Magheru 6-8, telefon 11.91.71.

Nr. 2 FIAT, str. Bujoreni nr. 3-5 (Drumul Taberii), telefon 31.26.30

Nr. 3 PROGRESUL, șos. Giurgiului nr. 260, telefon 41.01.79

precum și la stațiile sezoniere auto-service (1 IV-31 X) din str. Cap. Ruică (Baba Novac) și str. Între Girle nr. 5 (Splaiul Unirii-Podul Mărășeș).





cel mai renumit han din Bucureștiul de odinioară,
monument istoric și de arhitectură, restaurat recent.

HANUL MÂNȚC

COMPLEX COMERCIAL ALCĂTUIT DIN HOTEL — RESTAURAN CRAMĂ

Se servesc preparate tradiționale,
specifice vechii bucătăriei bucureștene.

În acest complex mai găsiți

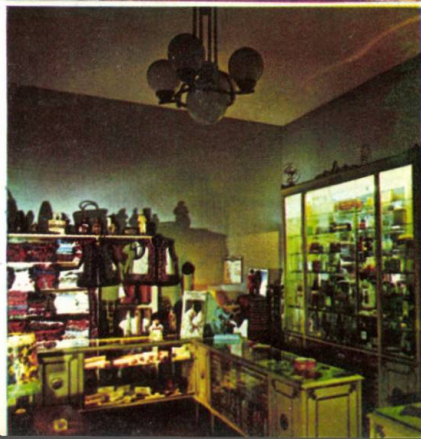
- Bar de zi ● Simigerie
- Artizanat
- Bijuteria
- Salon de coafură





ATHENEE PALACE

hotel



ATHENÉE PALACE

REPUTAȚIE INTERNAȚIONALĂ

* RESTAURANT * BRASERIE * SNAK-BAR

* BAR DE ZI * BAR DE NOAPE

SALON DE CONVERSAȚIE
SALOANE PENTRU RECEȚII, COKTAILURI, BANCHETE
SALOANE DE COAFURĂ, COSMETICĂ, FRIZERIE

AER CLIMATIZAT – SERVICIU DE ÎNALȚA CLASĂ

Telef. 14.08.99

Telex. 162



UN CADOU UTIL ȘI FRUMOS PUTEȚI OFERI ÎN ORICE OCAZIE, ALEGÎND UNUL DIN
PRODUSELE DE PAPETĂRIE ALE I.I.L.J. „ARCHIMET” SIBIU:

- Stilou MINION ● Stilou CIBIN ● Stilou RINDUNICA ● Stilou JUPITER
 - Stilou DIPLOMAT ● Stilou EMMY ● Pix APOLLO ● Pix ELEV
- care se găsesc la toate magazinele de specialitate din țară

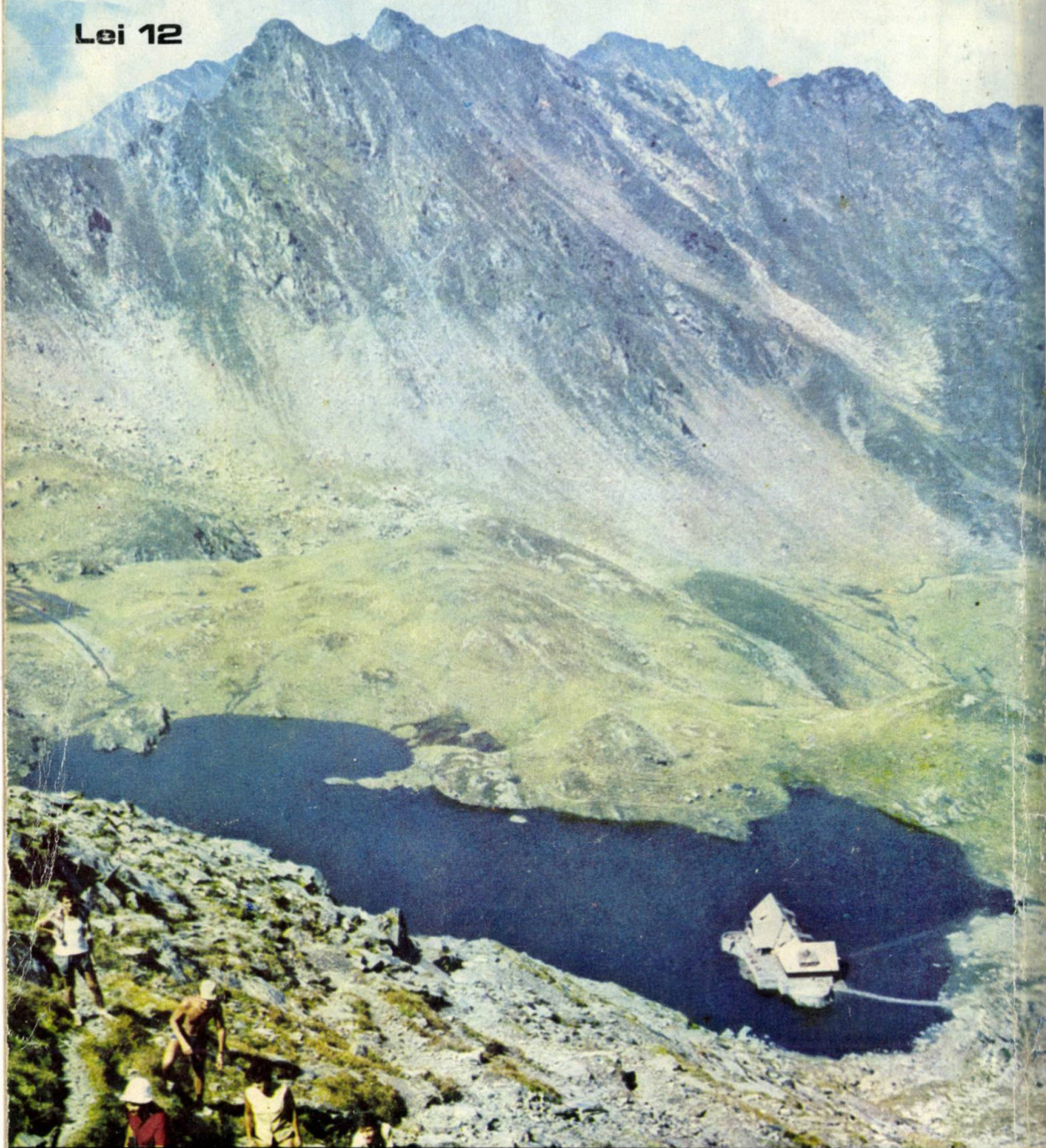
INTREPRINDEREA DE INDUSTRIE LOCALĂ JUDEȚEANĂ „ARCHIMET” S I B I U

1999



11'

Lei 12



O VACANȚĂ DE NEUITAT

în stațiunile și cabanele

OFICIULUI JUDEȚEAN DE TURISM SIBIU